ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಮಡಿಕೇರಿ, ಕೊಡಗ್

ಮೂಲ ಕನ್ನಡತ್ : ಡಿ.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ
ಕೊಡವಕ್ : ಅಜ್ಜಿನಿಕಂಡ ಪ್ರಮೀಳ ನಾಚಯ್ಯ

ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ

ಮೂಲ :

ಡಿ.ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ : 1974

ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ :

ಅಜ್ಜಿನಿಕಂಡ ಪ್ರಮೀಳ ನಾಚಯ್ಯ : 2013

ಚೊಳಿ ಪಡ್‌ತ್‌ನವು :

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ,
ಮಡಿಕೇರಿ

KODAG'RA ITHIHAASA *in Kodava language translated from original kannada script by Ajjinikanda Pramila Nachaiah, Poomaale Weekly is published by Karnataka Kodava Sahithya Academy, Madikeri on 1.2.2013.*

ಒಟ್ಟು ಪಾಳೆ : 472 + VIII + 4

ಕ್ರಯ : ರು. 300.00

ಪ್ರತಿ : 1,000 (ಓರ್ ಆಯಿರ)

ಆದ್ಯತ ಅಚ್ಚ್ : 1974 (ಕನ್ನಡತ್)

ದಂಡನೆ ಅಚ್ಚ್ : 2013 (ಕೊಡವಕ್)

ಮೂಡ್‌ಪಾಳೆ ಪಿಞ್ಞ ಪುಸ್ತಕಕ್ ರೂಪ್ ಬರ್‌ಂದವು

'ಪೂಮಾಲೆ' ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಏಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್,

ಫೀಲ್ಡ್ ಮಾರ್ಷಲ್ ಕೆ.ಎಂ. ಕಾರ್ಯಪ್ಪ ನಡೆ, ವೀರಾಜಪೇಟೆ-571218,

ಕೊಡಗ್. ಫೋನ್ : 08274-256360, 9886933467

ಡಿ.ಎನ್.ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ
1904 - 1973

1904ತ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ಡಿ.ಎನ್.ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಮೂರ್ನಾಡ್, ವೀರಾಜಪೇಟೆ, ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಓದಿತ್ ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಮಂಗಳೂರ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಲೇಜ್‌ಲ್ ಬಿ.ಎ ಪದವಿ ಪಡ್ಂದವ್ರು. 1926ತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ಕೂಲ್‌ಲ್ ಶಿಕ್ಷಕನಾಚಿ. 1929ತ್ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಕ ತ್ಲರಬೇತಿ ಕಾಲೇಜ್‌ಲ್ ಬಿ.ಎಡ್ ಪದವಿ ಪಡ್ಂಚತ್. 1935ತ್ ಮೆಡ್ರಾಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯತ್ಂಜ ಇತಿಹಾಸತ್ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿ. ಇತಿಹಾಸಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟನ್ನಕೆ ಸುಮಾರ್ ಎಳ್ತ್ ಪ್ರಕಟ ಆಯಿತ್. 'ಸುಂದರ ನಾಡು ಕೊಡಗು' ಪಿಞ್ಞ 'ವೀರರಾಜ ವಿಜಯ' ಎಣ್ಣುವ ಕಾದಂಬರಿ ಎಳ್ದಿತ್.

ಮೂಲ ಎಳ್ತ್‌ಕಾರಂಡ ಸೊಲ್ಲೋಲೆ

ನಾನ್ ಇತಿಹಾಸತ್‌ನ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ಆಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿ ಪಡ್‌ಂದ. 1960ತ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆರ ಮುಖ್ಯೋಪಾದ್ರಿ ಚಾಕ್ರಿಂಜ ನಿವೃತ್ತಿ ಆನನ್ನಕೆ 'ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ' ಎಳ್ಪೊಂಡೂಂದ್ ನಾಕ್ ಆಸೆ ಆಚಿ. ಆಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೇಳಿಪೋನ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಪೆರಿಯಯಿಂಗಳ ಕಂಡಿತ್, ಅಯಿಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ನೆಲ್ಲ ಓದಿತ್ ವಿಷಯತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದಂಡ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಡೆಲ್ಲಿರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪತ್ರಾಗಾರ, ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪಳೀಯ ದಾಖಲೆರ ಆಫೀಸ್, ಮಡಿಕೇರಿ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಕಮಿಷನರ್ ಆಫೀಸ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಡ ಪಿಞ್ಞ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕಾಲತ್‌ರ ರೆಕಾರ್ಡ್... ಇನ್ನತಾನುಂಡ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ವಿಷಯತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದಂಡಿತಿಂಜ.

ಇನ್ನನೆ ಒಕ್ಕಚೆ ಕೂಟಿಯಂಡ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯತ್‌ನ ಇತಿಹಾಸ ರೂಪತ್ ಎಳ್ದುವಕ್ ನಾಕ್ ಆದ್ಯ ಪುರ್‌ಡ್ ತಂದವು ಮಡಿಕೇರಿ 'ಶಕ್ತಿ' ದಿನಪತ್ರಿಕೆರ ಸಂಪಾದಕ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ಗೋಪಲಕೃಷ್ಣ ಅವು. ಆ ಪತ್ರಿಕೆರ ನಾರಾಚೆರ ಸಂಚಿಕೆಲ್ 1961ತ್‌ಂಜ 1971ಕೆತ್ತನೆ ಧಾರಾವಾಹಿ ಆಯಿತ್ ಈ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಕಟ ಆಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಅಕ್ಕತ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಪಿಞ್ಞ ಸಿನೇತ ಶ್ರೀ ಕೆ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿರ ಸಲಹೆ ಪಿಞ್ಞ ಒರಾತತ್ ಈ ಎಳ್ತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೂಟಿತ್ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪತ್ ತಯಾರ್ ಮಾಡಿತ್ ಮೈಸೂರ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾ ನಿಲಯತ್‌ನ ಪ್ರಕಟಣೆಕ್ ಕೇಟಂಡ.

ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿ, ಉದಾರ ಮನಸ್ಸ್‌ಕಾರಳಾನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಕಾಶ ಸಮಿತಿರ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಪ್ರಕಟಣೆಕ್ ಒತ್ತಂಡ್ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿತ್, ಆಪಚ್ಚಕ್ ಬೆರಿಯ ಪುಸ್ತಕ ಬೊಳಿಪಡ್‌ತುವಕ್ ಕಾರಣಕರ್ತಂಗಳಾಯಿತ್. ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಸಾರಾಂಗತ್‌ರ ನಿರ್ದೇಶಕ ಡಾ.ಪ್ರಭುಶಂಕರ್ ಅಯಿಂಗಕ್, ಅಯಿಂಗಡ ಸಹದ್ಯೋಗಿಯಕ್, ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪ್ರಕಟಣ ಸಮಿತಿಕ್ ಕೃತಜ್ಞನಾಯಿತುಳ್ಳ. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ರ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಕ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಸ್.ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣ ಪಿಞ್ಞ ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀ ಕೆ.ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿ ಅಯಿಂಗಕೂ ಕೃತಜ್ಞ.

ಡಿ.ಎನ್.ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ

ಮುಂಜೊಲ್ಲ್

ಡಿ.ಎನ್.ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೆದಪೋನ ಸಂಶೋಧಕ ಪಿಣ್ಣ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ.

1974ತ್ ಕನ್ನಡತ್ ಎಳ್ತ್‌ನ 'ಕೊಡಗಿನ ಇತಿಹಾಸ' ಎಣ್ಣುವ ಈ ಕೃತಿ ಇಂದ್ ನಂಗಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜವಕ್ ಉಳ್ಳ ಪುಸ್ತಕತ್ ಒಂದ್.

ತಪ್ಪು-ನೆಪ್ಪುರ ಚರ್ಚೆ ಓದುಗಂಗಕ್ ಬುಟ್ಟಿದ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಿರೊಂಡು. ನಂಗಡ ಮಿಣ್ಣಾತ ಪೀಳಿಗೆಕೂ ಇದ್‌ಂಡ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಉಂಡ್. ಇಂದಿಕ್ಕ ಕನ್ನಡತ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಈ ಕೃತಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕ್‌ಟ್ಟಿಯಂಡಿಲ್ಲೆ. ಈ ಕೊರುನ ನೀಸುವಕ್ ಈ ಕೃತಿನ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ 'ಪೂಮಾಲೆ' ಪತ್ರಿಕೆರ ಸಂಪಾದಕ ಅಜ್ಜಿನಿಕಂಡ ಮಹೇಶ್ ನಾಚಯ್ಯ ಅಯಿಂಗಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪ್ರಮೀಳ ನಾಚಯ್ಯ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಮಾತಿತ್.

'ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ತರ್ಜುಮೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೊಳಿಯೊಂಡು' ಎಣ್ಣುವದ್ ಅಕಾಡಮಿರ ಚಿಂತನೆಯೂ ಅಕ್ಕು. ಈ ನ್‌ಟ್ಟ್‌ಲ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿತ್ 'ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ' ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕತ್‌ನ ನಿಂಗಡ ಮಿಣ್ಣ್‌ಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡುಂಡ್.

'ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ'ತ್‌ನ ಇಚ್ಚಕೋರ್ ಚಾಯಿಲ್ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಮಾತಿತ್ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪತ್ ಕೊಂಡಬಂದಿತುಳ್ಳ ಅಜ್ಜಿನಿಕಂಡ ಪ್ರಮೀಳ ನಾಚಯ್ಯಂಗ್ ಅಕಾಡಮಿರ ಪರ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಬಯಂದವಿ.

ಅನ್ನನೆ ನೇರಕೊತ್ತ್, ಚಂದೋಳತೆ ಪ್ರಿಂಟ್ ಮಾಡಿತ್ ತಂದಿತುಳ್ಳ 'ಪೂಮಾಲೆ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್'ಕೂ ನಾಡ ವಂದನೆ.

ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ - ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಂಡ ಮನೆಲ್ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಇಂಜಿತ್ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ರ ಕೇಳಿಕ್ ಸಹಾಯ ಆಡ್‌ಂದ್ ಬಯಂದವಿ.

ಮಡಿಕೇರಿ
01-02-2013

ಅಡ್ಡಂಡ ಸಿ. ಕಾರ್ಯಪ್ಪ
ಅಧ್ಯಕ್ಷ
ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ
ಮಡಿಕೇರಿ

ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ನ ಓದುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ

ಏದೇ ಓರ್ ಜಾಗ, ಜನಾಂಗ, ಪರಿಸರತ್‌ರ ಪಳೆಯಾಮೆನ ಅರಿಯೊಂಡುವೇಂಗಿ ಇದ್‌ಂಗ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಇತಿಹಾಸ ಪೇರ್ತ್ ಮುಖ್ಯ. ಈ ನ್‌ಟ್ಟ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟನ್ನಕೆ ನಾನ್ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಮಾತಿತುಳ್ಳ 'ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ' ಚೆನ್ನಂಗ್‌ರ ಮಟ್ಟಿಕೆ ಪಳೆಯಾಮೆರ ಬರಿಯ ನಂಗಳ ಕೊಂಡಪೋಪ.

ಈ ಪುಸ್ತಕತ್ ಕ್ರಿ.ಶ 10ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ ಇಪ್ಪರ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳ್‌ನ ರಾಜವಂಶಸ್ಥಂಗ, ಅಯಿಂಗಡ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜನಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಞ್ಞ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿರ ಮೀದ ಅರಿವಿಕೆ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಪ್ರಜೆಯಡ ಬದ್‌ಕ್‌ರ ಚಿತ್ರಣ ದುಂಬ ಬೇಜಾರ ಆಪನ್ನತದ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಂದ್ ಕಾಲತ್ ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಪ್ರಜೆಯ. ಇಲ್ಲೇಂದ್ ಕಂಡಕ ನಿರಪರಾಧಿಯೂ ಮಂಡೆ ಕಳ್‌ಂದಂವಡಿಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಘಟನೆರ ಚಿತ್ರಣತ್‌ನ ಈ ಪುಸ್ತಕತ್ ಕಾಂಬ.

ರಾಜಂಗಡ ಆಡಳಿತ ಕೈಂಜದು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಬಂದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಓರಚ್ಚಕ್ ಸ್ಕೂಲ್ ತೊರ್‌ಂದತ್. ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್‌ಂಜ ದುಂಬಿಪೋಯಿತಿಂಜ ಆಯಿರಾರ್ ಕಣಕ್‌ರ ಜಾಗತ್ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಎದ್ದತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪಿಞ್ಞ ಜನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸತ್ ಮಿಞ್ಞ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಮೊಳಿಯಾಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.

ಅಂದ್ ಕಾಲತೆ ರಾಜಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಬ್ರಿಟಿಷ ಇಲ್ಲಿಂಜ ಏಪಾಟಿ ಪೊನ್ನ್, ಮಾಲ್‌ಮಟ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಚಿ ಎಣ್ಣಕ ಕೊಡಗ್ ಪಂಡ್‌ಂಜೇ ಅದೇದ್ ಮಾದರಿ ಪೊನ್ನ್, ಪಣತ್ ದುಂಬಿತ್ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಪ.

ಅನ್ನನೇ ರಾಜಂಗ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಪೇಟೆ, ಕೋಟೆ, ತಿರಿಕೆಕೆಲ್ಲ ಓರಂದ್ ಓನ್ನೆಲೆ ಉಂಡ್.

ಮೂಲಕೃತಿಲ್ ಓರಂದ್ ವಿಷಯಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟನ್ನಕೆ ತಂದಿತುಳ್ಳ ಮಾಹಿತಿ ಸೆರಿ ಇಲ್ಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಂಜಕೋ (ಎಚ್ಚಕೋ ಓದುಗಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ಪಿಞ್ಞ ನಾಡಲ್ಲಿ) ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡುವಕ ಇದ್‌ನ ಸೆರಿ ಕೂಟಿಯುವಕ್ ಪೋಯಿತಿಲ್ಲೆ.

ಕನ್ನಡತ್‌ಂಜ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಮಾತುವಕ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಒತ್ತ್ ಕೊಡ್‌ತಿಯೆ. ಇನ್ನತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಂಡ ಮನೆಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಇದತ್ ಉಳ್ಳ ವಿಷಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಂಡ ಮನತ್ ಇರಂಡಿಯದ್ ಅವಶ್ಯ.

ನಾನ್ ಈ ಪುಸ್ತಕತ್ ಅರ್‌ಂಜಮಟ್ಟಿಕೆ, “ದಾನ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗೂ, ಕೊಡ್‌ತ ದಾನತ್‌ನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವಕೂ ಉಳ್ಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ”ತ್‌ನ ಕಲ್ಲೆಳ್ತ್‌ರ ಶಾಸನತ್ ವಿವರ್‌ಚಿಟ್ಟಿದ್ ಪೇತ್ರ್ ಚಾಯಿಂಡ್. “ಒಂದೊ ದಾನ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಅದ್‌ನ ಕಾಪಾಡುವ. ಇದತ್ ಕಾಪಾಡುವದ್, ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್‌ಇಞ್ಞಿ ನಲ್ಲದ್. ಕೊಡ್‌ಪಾನುಂಡ್ ಸ್ವರ್ಗ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಕಾಪಾಡುವಾನುಂಡ್ ನಾಶ ಇಲ್ಲಾತ ಪದವಿ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್‌ಇಞ್ಞಿ ಇಞ್ಞೊಬ್ಬ ತಂದ ದಾನತ್‌ನ ಕಾಪಾಡುವದ್ ದಂಡ್‌ರಟ್ಟಿ ಪುಣ್ಯ ತಪ್ಪ. ಇಞ್ಞೊಬ್ಬ ತಂದ ದಾನತ್‌ನ ಕಪ್ಪಾನುಂಡ್ ತಾನ್ ಕೊಡ್‌ತ ದಾನ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಆಪ! ತಾನ್ ಕೊಡ್‌ತ ಭೂಮಿ ಮೋವಡನ್ನಕೆ. ಅಪ್ಪ ತಂದದ್ ತಂಗೆರನ್ನಕೆ, ಬೋರೆಯವು ತಂದದ್ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಡನ್ನಕೆ. ಆನಗುಂಡ್ ದಾನ ಆಯಿತ್ ತಂದ ಭೂಮಿನ ಬುಡುವಕಯ್ಯ”. ಈ ಎಳ್ತ್ ಇಂದೇತ ನಂಗಡ ಬದಲಾಯಿಂಡುಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೂಲನಿವಾಸಿಯಡ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಿಞ್ಞ ಲೌಕಿಕ ವಿಚಾರಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟನ್ನಕೆ ದುಂಬಾ ಬೇರ್‌ಚ್‌ಡುವನ್ನತದ್.

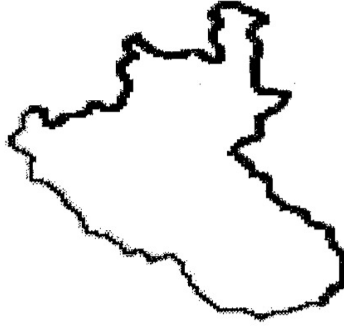
ನಾಡ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಓರ್ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ ಪುರ್‌ಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿ ತಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀ ಅಡ್ಡಂಡ ಸಿ. ಕಾರ್ಯಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಸದಸ್ಯಂಗಕ್ ನಾಡ ಮನದುಂಬ್‌ನ ಕೃತಜ್ಞತೆ.

ಅನ್ನನೆ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡುವಕ್ ನಾಕ್ ಸಹಕಾರ ತಂದ ನಾಡ ವಡಿಯ, ಪೂಮಾಲೆ ಪತ್ರಿಕೆರ ಸಂಪಾದಕ ಅಜ್ಜಿನಿಕಂಡ ಮಹೇಶ್ ನಾಚಯ್ಯ ಅಯಿಂಗಕ್ ನಾಡ ವಂದನೆ.

ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ ಇಂಜಕ ಮಾತ್ರ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಪರೆವ ಜನಾಂಗತ್‌ರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇಪ್ಪಕ್ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ನ್‌ಟ್ಟ್‌ಲ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ರ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟ ಆಂಡು. ಅನ್ನನೆ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ತಕ್ಕ್‌ಂಜ ಕೊಡವಕ್ ತರ್ಜುಮೆ ಆಂಡು.

ವೀರಾಜಪೇಟೆ | **ಅಜ್ಜಿನಿಕಂಡ ಪ್ರಮೀಳ ನಾಚಯ್ಯ**

ಪುಸ್ತ್ಯಕತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್

ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ

1. ಕೊಡಗ್‌ರ ಭೂಸ್ವರೂಪ

ಕೊಡಗ್ ಜಿಲ್ಲೆ ಕರ್ನಾಟಕತ್‌ರ ಪಡಿಞ್ಞಾರ್ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳನ್ನತ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಿರಿಬೋಜತ್‌ರ ನಾಡ್. ಈ ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್ ಸೀಮೆರ ಚಾಯಿನ ಕಂಡಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ 'ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಕಾಶ್ಮೀರ' ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಎಚ್ಚಕೋ ಜನ ಪಂಡ್ ಕಾಲತೇ ಕಾಕಿತ್.

ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಸ್ವರ್ಗಿ ಹಿಲ್ಟನ್ ಬ್ರಾನ್ ಎಣ್ಣುವ ಐ.ಪಿ.ಎಸ್. ಅಧಿಕಾರಿ, "ಭೂಮಿರ ಬೋಜತ್‌ಲೂ, ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್, ಪೊಳೆ–ತೋಡ್, ಕುಂಡ್ –ಕುಡ್‌ಪುರನ್ನತ ಎದೆದುಂಬಿ ಬಪ್ಪ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಲಕ್ಷಣತ್‌ಲೂ, ಕಾಡ್ ಪ್ರಾಣಿಯ ದುಂಬಿತುಳ್ಳ ಕಾಡ್ ಕೋವುಲೂ ಕೊಡಗ್‌ನ ಯೂರೋಪ್ ಖಂಡತ್‌ರ ಸ್ಕಾಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಕ್ ಹೋಲಿಕೆ ಆಪಾ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಕಾಟಿತ್. ಕೊಡವಡ ಪಾಟ್‌ಲೂ, "ದೇಶಕೆಲ್ಲೊಯಂದದೂ ಪೊಮ್ಮಾಲೆ ಕೊಡುಮಲೆ, ದೇಶಕೆಲ್ಲಾ ಬಯಂದದೂ ಪೊಮ್ಮಾಲೆ ಕೊಡುಮಲೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್. 'ಕೊಡುಮಲೆ' ಎಣ್ಣಕ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಮಾಲೆ, ಪೊಮ್ಮಾಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಅರ್ಥ.

ಕೊಡಗ್ ಜಿಲ್ಲೆ, ಪಂಡೇತ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಇದ್‌ಂಡ ಉದ್ದಗಲ 1,586 ಚದರ ಮೈಲ್. ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಆಯಿತ್ ಹೇಮಾವತಿ ಪೊಳೆಂಜ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಕೆತ್ತನೆ ಇದ್‌ಂಡ ಉದ್ದ 60 ಮೈಲ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಬರಿಲ್ ಸುಮಾರ್ 12 ಮೈಲ್ ಉದ್ದ, 6 ಮೈಲ್ ಅಗಲತ್‌ರ ಜಾಗ ಚೆರ್‌ಜನೆ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋವು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟತ್‌ಂಜ 3,809 ಅಡಿ ಎತ್ತರತ್ ಉಂಡ್. ಈ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟ ಉತ್ತರತ್ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಕೆತ್ತನೆ ಒರೇಪೋಲೆ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಒಕ್ಕುವ ಪ್ರದೇಶಕಾಲೆ ಕುಶಾಲನಗರತ್ 2,720 ಅಡಿ ಎತ್ತರತ್ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ಉತ್ತರ ಪಿಞ್ಞ ಪೂರ್ವತ್ ಹಾಸನ ಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆ, ಪಶ್ಚಿಮತ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ದಕ್ಷಿಣತ್ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯ ಉಂಡ್.

ಪೂರ್ವ ತೆರಿ ಭಾಗತ್‌ಸ ಬುಟ್ಟಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಕುಂದ್ ಸೀಮೆ. ಇಲ್ಲಿಯತ ಕುಂದ್‌ರ ಮೋಳ್‌ಡೀಯ ಪಿಲ್ಲ್ ದುಂಬಿತುಂಡ್. ಉತಾರ ಜಾಗತೆಲ್ಲ ಮರಕಾಡ್, ಅನ್ನನೆ ಈಂಡ ಉದ್ದಕೂ ಪೊಳೆ, ತೋಡ್ ಒಕ್ಕುವ. ಕುಂದ್‌ಲ್ ಕಾಡ್, ಅಗಲವಾನ ತಳಾಟ್‌ಲ್ ನೆಲ್ಲ್‌ರ ಬೇಲ್. ಬೇಲ್‌ರ ಬರಿಲ್ ರೈತಂಗಡ ಮನೆ. ಕುಂದ್‌ರ ಉತಾರ ಜಾಗತ್ ಕಾಪಿತೋಟ, ಅನ್ನನೆ ಶೀತ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್ ಯಾಲಮಲೆ ಉಂಡ್.

ಸೋಮವಾರಪೇಟೆರ ಸುತ್ತು ಕುಂದ್ ಸಾಧಾರಣ ತಿರು ತಿರು ಆಯಿತ್ ಇಳಿಜಾರ್‌ರ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮರ ಉಂಡ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಪಕ್ಕ ದುಂಬ ಕುಂಬ್ ಉಂಡ್. ಕುಂದ್‌ರ ನಡುವೆತ ತಳಾಟ್ ದುಂಬ ಆಳವಾನ ಕಾಡಾಯಿತ್ ದುಂಬಿತುಂಡ್. ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ರ ಬರಿಯ ದೂರ ದೂರ ಕುಂದ್ ಉಳ್ಳ ಬಲ್ಯ ಬಯಲ್‌ಸೀಮೆ ಉಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಪೇಟೆರ ಬರಿಯ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತ್ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್, ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಬಟ್ಟ ಜಾಗ. ಏರ ಮರಕಾಡ್ ಇಲ್ಲೆ. ಪಚ್ಚೆ ದುಂಬ್‌ಸ ಬಲ್ಯ ಪರಂಬ್, ನೆಲ್ಲ್ ಬೇಲ್‌ರ ಜಾಗ ಉಂಡ್. ಕಾವೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ ಪೊಳೆರ ನಡುವೆ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ವಿಸ್ತಾರವಾನ ಕಾಡ್ ಉಂಡ್.

ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್

ಪಡಿಞ್ಞಾರ್ ಕಾಡ್‌ರ ಮುಖ್ಯ ಸಾಲ್ ವಾಯವ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಪುಷ್ಪಕುಂದ್‌ಂಜ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂದ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಸುಮಾರ್ 60 ಮೈಲ್‌ರಚ್ಚಕ್ ನೀಳತೆ ಪಬ್ಬಿತ್. ಈ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್‌ಂಜ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಬೋರೆ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್ ಕವಲೊಡ್‌ಂದ್ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ಪೂರ್ವಕ್ ಪೋಯಿತ್.

1. **ಸುಬ್ರ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್**: ಈ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಪೀಠಭೂಮಿಂಜ ಸಂಪಾಜೆ ತಳಾಟ್‌ರ ಮುಂಬರ (ಉತ್ತರ)ಕ್ 6 ಮೈಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಪಬ್ಬಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಈಶಾನ್ಯ ಬರಿಕ್ ತಿರಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರತ್ ಉಳ್ಳ ಮಂಜರಾಬಾದ್‌ಕೂ, ಕೊಡಗ್‌ಕೂ

ನಡುಲ್ ಉಳ್ಳ ಬಿಸತಿ ಕುಂದ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಪಬ್ಬಿತ್. ಇದ್‌ಂಡ ಉತ್ತರತ್‌ರ ತುದಿಲ್ ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟಿತ್‌ಂಜ 5,626 ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಉಳ್ಳ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಯಾ ಪುಷ್ಪಕುಂದ್ ಉಂಡ್. ಕವಲ್ ಒಡ್‌ಂದ ಕುಂದ್‌ಲ್ ಮುಖ್ಯವಾನದ್ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ 9 ಮೈಲ್ ಉತ್ತರತ್ ಉಳ್ಳ ಕೋಟೆಬೆಟ್ಟ ಸಾಲ್. ಇದತ್ ದಂಡ್ ಶಿಖರ ಉಳ್ಳ ಓರ್ ಕುಂದ್ ದುಂಬ ಎತ್ತರ ಆನದ್.

5,400 ಅಡಿ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಮೋಳ್ (ಶಿಖರ)ಕ್ ಕೋಟೆಬೆಟ್ಟಾಂದೂ, ಇಂಙ್ಲೊಂದ್ ಚೆನ್ನ ಎತ್ತರ ಕಮ್ಮಿ ಉಳ್ಳ ಶಿಖರಕ್ ಹಾರಂಗಾಲ್ ಬೆಟ್ಟಾಂದೂ ಪೆದ. ಕೋಟೆಬೆಟ್ಟಿತ್‌ರ ತುದಿಲ್ ಎಕ್ಕೋಲು ನೀರ್ ದುಂಬ್‌ನ ದಂಡ್ ಕೆರೆ ಉಂಡ್. ಅನ್ನನೆ ಚೆರಿಯ ಓರ್ ತಿರಿಕೆಯೂ ಉಂಡ್.

2. ಮಡಿಕೇರಿ ಪೀಠಭೂಮಿ : ಪೀಠಭೂಮಿ ಎಣ್ಣಾಕ ನಡುಲ್ ಎತ್ತರವಾನ ಭೂಮಿ ಆಯಿತ್ ಸುತ್ತೂ ಉತಾರ (ಇಳಿಜಾರ್) ಉಳ್ಳ ಜಾಗ. ಮಡಿಕೇರಿ ಪೀಠಭೂಮಿ ಕೋಟೆ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿ 3,800 ಅಡಿ ಆನಕ, ಸರಾಸರಿ ಎತ್ತರ 3,500 ಅಡಿ. ಈ ಪೀಠಭೂಮಿ ಉತ್ತರಕ್ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಕೆತ್ತನೆ 26 ಮೈಲ್ ದೂರ ಪೋಯಿತ್. ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕೆತ್ತನೆ ಸುಮಾರ್ 20 ಮೈಲ್ ಉತಾರತೆ ಉಂಡ್. ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಪಕ್ಕ ಈ ಭೂಮಿ 2,700 ಅಡಿ ಎತ್ತರತ್ ಉಂಡ್. ಈ ಪೀಠಭೂಮಿಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಚೆರಿಯ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್ ಉಂಡ್. ಪಶ್ಚಿಮತ್ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕುಂದ್‌ಸಾಲೂ, ದಕ್ಷಿಣತ್ ಹೊಸೂರ್ ಕುಂದ್‌ಸಾಲೂ ಉಂಡ್.

3. ಬೇಂಗ್‌ನಾಡ್ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್: ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣತ್ ಮಡಿಕೇರಿರ ಪೀಠ ಭೂಮಿಂಜ ಪಶ್ಚಿಮತ್‌ರ ಬರಿ ಬೇಂಗ್‌ನಾಡ್ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್ ಪೋಯಿತ್. ಈ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್‌ಕ್ ಉತ್ತರತ್ ಸಂಪಾಜೆ ತಳಾಟ್ ತೆರಿ ಆನಕ, ಕ್‌ದಕ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಬಯಲ್‌ನಾಡ್‌ಕೆತ್ತನೆ 15 ಮೈಲ್ ಉದ್ದಕ್ ಇದ್ ವಿಸ್ತಾರ ಆಯಿತ್ ಉಂಡ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಮಂಗಳೂರ್ ರಾಜನಡೆ (ಮಾರ್ಗ) ಈ ತಳಾಟ್‌ಕಾಲೆ ಪಾಂಜಿಪೋಪ.

4. ಹೊಸೂರ್ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್ : ಈ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಸಮತಟ್ಟಾನ ಪ್ರದೇಶತ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ಂಜ ಪೂರ್ವ ಬರಿಕ್ ಕುಶಾಲನಗರಕೆತ್ತನೆ ಡೊಂಕ್ ಡೊಂಕಾಯಿತ್ ಪೋಯಿತ್. ಇದತ್ ಮುಖ್ಯ ಆನದ್ ಕಲ್ಲೂರ್ ಕುಂದ್.

5. ನೂರೊಕ್ಕಡ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್ : ನೂರೊಕ್ಕಡ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್ ಮಡಿಕೇರಿರ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ಂಜ ಪೂರ್ವತ್‌ರ ಬರಿಕ್ ಉಂಡ್. ಇದ್ ಸಿದ್ದಾಪುರತ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕೆತ್ತನೆ ಪಬ್ಬಿತ್. ಎತ್ತರ ಆಯಿತುಳ್ಳ ನೂರೊಕ್ಕಡ ಮೋಳ್ (ಶಿಖರ)ತ್‌ರ ಕೊಡಿಂಜ ನೋಟ್‌ನಕ

ಕೊಡ್‌ಗ್‌ಡೀ ಕಾಂಬ.

6. **ಪೆರ್‌ಂಬಾಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್** : ಪಡಿಞ್ಞಾರ್‌ರ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್. ಇದ್ ಕಾವೇರಿಪೊಳೆ ಪುಟ್ಟುವ ಜಾಗಕ್ ಪಕ್ಕತೆ ಉಳ್ಳ ತೊಡಿಕಾನ ತಳಾಟ್‌ಂಜ ಆಗ್ನೇಯಕ್ ಉಳ್ಳ ಪೆರಂಬಾಡಿ ತಳಾಟ್‌ಕೆತ್ತಣೆ ಪಬ್ಬಿತ್. ಇದ್‌ಂಡ ಮೋಳ್‌ಲ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ತಡಿಯಂಡಮೋಳ್ ಎಣ್ಣುವ ಕುಂದ್ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟತ್‌ಂಜ 5,729 ಅಡಿ ಎತ್ತರತ್ ಉಂಡ್. ಇದ್ ಕೊಡಗ್‌ಲೇ ಎತ್ತರವಾನ ಕುಂದ್. ಇದ್‌ಂಡ ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ 6 ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಸೋಮಮಲೆ ಮೋಳ್ ಉಂಡ್. ಇದ್ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ಲೆ ಎತ್ತರ ಉಳ್ಳ ಮೋಳ್. ಇಲ್ಲಿ ಮಲೆತಂಬಿರಾನ್ ಎಣ್ಣುವ ದೇವಡ ತಿರಿಕೆ ಉಂಡ್. ತಡಿಯಂಡಮೋಳ್‌ರ ಈಶಾನ್ಯಕ್ ದಂಡ್ ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ಮೋಳ್ ಉಂಡ್. ಈ ಮಲೆರ ಸಾಲ್‌ಲೆ ತುಂಬೆಮಲೆ, ಪೇರೂರ್ ಕುಂದ್ ಪಿಞ್ಞ ಶ್ರೀಮಂಗಲ ಕುಂದ್ ಉಂಡ್. ಈ ಸಾಲ್‌ರ ಇಞ್ಞೋರ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಮೋಳ್ ತಾವುನಾಡ್‌ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಪುಟ್ಟುವ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂದ್. ಇಞ್ಞಿ ಇದ್‌ಂಡ ದಕ್ಷಿಣತ್ ಪೆರಂಬಾಡಿ ತಳಾಟ್‌ರ ಮೂಲಕ ವೀರಾಜಪೇಟೆಂಜ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಲ್ ಉಳ್ಳ ತಲಚೇರಿ, ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ರಾಜನಡೆ ಪಾಂಜಿಪೋಪ.

7. **ಮಲೆನಾಡ್ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್** : ಕೊಡಗ್‌ರ ನೈಋತ್ಯ ಮೂಲೆಲ್ ಉಳ್ಳ ದಕ್ಷಿಣ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂದ್ ಯಾ ಮಲೆನಾಡ್ ಕುಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ವೈನಾಡ್‌ಂಜ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾಡಿತ್. ಈ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್‌ಲ್ ದುಂಬಾ ಎತ್ತರ ಉಳ್ಳ ಹುಯ್ಯಾಲೆ ಮಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಚಾಯುಳ್ಳ ಮೋಳ್ ಪೀಠಭೂಮಿಂಜ ಕೊಡಿಕ್ ಏವ ದೇವಾಸಿ ಕುಂದ್. ಇದ್‌ಂಡ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ ಹನುಮ ಕುಂದ್ ಪಿಞ್ಞ ಪೆರುಮಾಲೆ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಮೋಳ್ ಉಂಡ್. ಈ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್‌ಂಜ ಅದೆಚ್ಚಕೋ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಕುಂದ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಬರಿಲೂ ಪಬ್ಬಿಯಂಡ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕೆತ್ತನೆ ಪೋಯಿತ್. ವೀರರಾಜಪೇಟೆರ ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳ ಅಂಬಟ್ಟಿ ಕುಂದ್, ಹಾತೂರ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳ ಬುಟ್ಟಂಗಾಲ ಕುಂದ್, ಕುಂದತ್ ಬೊಟ್ಟ್, ಸಿದ್ದೇಶ್ವರಂಡ ಕುಂದ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಣಕಾಲ್ ಕುಂದ್‌ರ ಮದ್ಯತ್ ವಿಸ್ತಾರವಾನ ಬೇಲ್ ಬಾಣೆ ಉಂಡ್.

8. **ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್** : ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಬರಿಂಜ ಓರ್ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕ್ ಮುಟ್ಟುವ. ಈ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್‌ಲ್ ಮಾಲಂಬಿ ಕುಂದ್, ಕಣಗಾಲ್ ಕುಂದ್ ಉಂಡ್. ಮಾಲಂಬಿ ಕುಂದ್‌ರ ಎತ್ತರ 4,490 ಅಡಿ. ಈ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟತ್‌ರ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್‌ಕ್ ಕೂಡಿತ್‌ಲ್ಲೆ.

ಪೊಳೆ

ಕಾವೇರಿ : ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೊಳೆಲ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟದ್ ಕಾವೇರಿ. ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟತುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂದ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪುಟ್ಟುವ. ಈ ಪೊಳೆ ಪುಟ್ಟುವ ಜಾಗಕ್ ತಲಕಾವೇರಿ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ. ಇದ್ ಒರ್ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆರ ಜಾಗ. ಇಲ್ಲಿಂಜ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಪರ್‌ಂಜಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಬಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆರ ಬೆಲ್ಕ ಮಿಞ್ಞಕ್ (ಪೂರ್ವಕ್) ಪರಿವ. ಸಿದ್ದಾಪುರತ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಈಶಾನ್ಯಕ್ ತಿರಿತ್ ಶಿರಂಗಾಲಕೆತ್ತನೆ ಪರ್‌ಂಜಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಹಾಸನ, ಮೈಸೂರ್, ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆರ ಮೂಲಕ ಒಕ್ಕಿತ್ ಸೇಲಮ್, ಕೊಯಮತ್ತೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ನಡುಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರ ಪೋಯಿತ್ ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ, ತಂಜಾವೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆಲ್ ಪರ್‌ಂಜಂಡ್ ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿನ ಕೂಡುವ. ಇದ್‌ಂಡ ಉದ್ದ 475 ಮೈಲ್. ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಪುರಾಣಕತೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಜಲಪಾತತ್‌ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯಿತ್ ವಿವರಣೆ ತಪ್ಪ.

ಹಾರಂಗಿ : ಮಡಿಕೇರಿ ಪೀಠಭೂಮಿಂಜ ಪರ್‌ಂಜಿ ಬಪ್ಪ ಪಟ್ಟಿಪೊಳೆ, ಕೋಟೆಬೆಟ್ಟತ್‌ಂಜ ಪರ್‌ಂಜಿ ಬಪ್ಪ ಮಾದಾಪುರ ಪೊಳೆ ಮಾದಾಪುರತ್‌ರ ಪೂರ್ವ ಒಂದರೆ ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಕೂಡಿತ್ ಹಾರಂಗಿ ಯಾ ಸುವರ್ಣಾವತಿ ಎಣ್ಣುವ ಬಲ್ಯ ಪೊಳೆ ಆಪ. ಈ ಪೊಳೆಕ್ ಶಾಂತಳ್ಳಿಂಜ ಬಪ್ಪ ಚೋರಪೊಳೆ, ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಂಜ ಒಕ್ಕಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪ ಕಕ್ಕೆಪೊಳೆ ಕೂಡುವ. ಕುಶಾಲನಗರಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡಿಲ್ (ಉತ್ತರತ್) ಹಾರಂಗಿ ಪೊಳೆ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ಕೂಡುವ. ಕಾವೇರಿ, ಹಾರಂಗಿ ಪೊಳೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡುವಾನಗುಂಡ್ ಈ ಜಾಗಕ್ 'ಕೂಡಿಗೆ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಂದಿತ್.

ಹೇಮಾವತಿ : ಹೇಮಾವತಿ ಪೊಳೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆಲ್ ಪುಟ್ಟಿತ್, ಹಾಸನತ್ ಪರ್‌ಂಜಿತ್, ಕೊಡಗ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ಉತ್ತರತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರ ತೆರಿ ಆಯಿತ್, ಮಿಞ್ಞಕ್ ಮೈಸೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರತ್‌ರ ಚೆನ್ನ ಕೊಡಿಬಗಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ಕೂಡುವ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ : ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ ಪೊಳೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಮಲೆನಾಡ್‌ರ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್‌ರ ದೇವಾಸಿ ಕುಂದ್‌ಲ್ ಪುಟ್ಟಿತ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಕ್ ಒಕ್ಕಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ಕೂಡುವ. ಇದ್ ಪುಟ್ಟಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರತ್ ಇರ್ಪು ಎಣ್ಣುವ ಎತ್ತರವಾನ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ಕಲ್ಲ್‌ಬಂಡೆರ ಮೀದ ಒಕ್ಕಿತ್ ವಾಯಾವ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಒಕ್ಕಿಯಂಡ್ ರಾಮತೀರ್ಥ ಎಣ್ಣುವ ಪೊಳೆನ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೋಪ.

ರಾಮತೀರ್ಥತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೇವರ್ಾಡ್ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಶಿವಪಾದರೆಲೂ, ಇರ್ಪುಲ್ ಶಿವಪಾದರೆರ ಪಿತ್ಯಾಂದೂ ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ಬಲ್ಯ ಜಾತ್ರೆ ನಡ್‌ಪ. ಅಂದ್ ಯಾತ್ರಿಕಂಗ ಸುಮಾರ್ 80 ಅಡಿ ಎತ್ತರ್‌ತ್‌ಂಜ ಒಕ್ಕುವ ಪೊಳೆನೀರ್‌ಕ್ ಮಂಡೆನ ಕಾಟಿಯಂಡ್ ಕುಳಿಪ. ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ ಪರ್‌ಂಜಂಡ್ ಅರಬ್ಬಿಸಮುದ್ರಕ್ ಕೂಡುವ ಪೊಳೆಯ ಮೂಂದ್.

<u>ಬರಪೊಳೆ</u> : ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂದ್‌ಲ್ ಪುಟ್ಟಿತ್ ಆಳವಾನ ತಳಾಟ್‌ಲ್ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ ಒಕ್ಕಿತ್ ಉತ್ತರ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಚರಕಲ್ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ರ ಪಕ್ಕಲ್ ಸಮುದ್ರಕ್ ಕೂಡುವ. ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಕುಟ್ಟಂದಿ ಊರ್‌ಂಜ ಪರ್‌ಂಜಂಡ್ ಬಪ್ಪ ಸಾರತ್ ಎಣ್ಣುವ ಇದ್‌ಂಡ ಕೈಪೊಳೆ 434 ಅಡಿ ಎತ್ತರತ್‌ಂಜ ಒಕ್ಕಿ ಬುದ್ದಂಡ್ ಬರಪೊಳೆಕ್ ಕೂಡುವ. ಈ ಜಲಪಾತಕ್ ಸಾರತಬ್ಬಿ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ. ಸಾರತಬ್ಬಿರ ಕ್‌ದಕ್ ಬರಪೊಳೆಕ್ ಕಟ್ಟೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಕರೆಂಟ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪರಿಶೀಲನೆಲ್ ಉಂಡ್.

<u>ನೊಜೆಕಲ್ಲ್ ಪೊಳೆ</u> : ಸಂಪಾಜೆ ಕಣಿವೆಲ್ ಪುಟ್ಟಿತ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಲ್ ಒಕ್ಕಿತ್ ಕಾಸರಗೋಡ್ ಟೌನ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಸಮುದ್ರ ಕೂಡುವ. ಅಲ್ಲಿ ಈ ಪೊಳೆಕ್ ಪಯಸ್ವಿನಿ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ.

<u>ಕುಮಾರಾಧಾರಾ</u> : ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್‌ಲ್ ಪುಟ್ಟಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರ ಹಾಸನತ್‌ರ ಮಂಜರಾಬಾದ್ ತಾಲೂಕ್‌ಕೂ, ಕೊಡಗ್‌ಕೂ ನಡುಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ತೆರಿಕಾಲೆ ಪರ್‌ಂಜಂಡ್ ಬಿಸಲೆಘಾಟ್‌ರ ಮೂಲಕ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರತ್ ಒಕ್ಕಿತ್ ದ.ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ಲ್ ನೇತ್ರಾವತಿ ಪೊಳೆನ ಕೂಡುವ.

<u>ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತ್</u>

ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತ್ ಮಾಮೂಲಾಯಿತ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟತ್‌ರ ಪ್ರದೇಶತ್‌ಲೆಲ್ಲ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪದ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಾಮೂಲಾಯಿತ್ ಮೂಂದ್ ತರತ್‌ರ ಕಾಡ್ ಉಂಡ್.

1. ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗತ್‌ರ ಕುಂದ್‌ನ ಮುಚ್ಚಿತುಳ್ಳ ಸದಾ ಪಚ್ಚೆ ರಂಗ್‌ರ ಮಲೆಕಾಡ್. ಈಂಡ ಉದ್ದಗಲ 314 ಚದರ ಮೈಲ್.

2. ಪೂರ್ವಭಾಗತ್‌ರ ತಗ್ಗ್ ಜಾಗತ್‌ನ ಮುಚ್ಚಿತುಳ್ಳ ಕಣಿವೆ ಕಾಡ್. ಇದ್‌ಂಡ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 165 ಚದರ ಮೈಲ್. ಇಲ್ಲಿ ಪುಂಡ ಭಾರಿ ಚಾಯಿತೆ ಬೋಳ್‌ಂದಿತಿಪ್ಪ.

3. ಇದ್ ದಂಡಾಂಗೂ ಒಳಪಡತ ಚೆರಿಯ ಮರ ದುಂಬಿತುಳ್ಳ ಕಾಡ್. ಇದ್ ಸುಮಾರ್ 37 ಚದರ ಮೈಲ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಉಂಡ್.

ಈ ಕಾಡ್ ಎಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರ ಕಾತ್‌ಬೆಚ್ಚ ಕಾಡ್ ಆಯಿತುಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾನ 1,591 ಚದರ ಮೈಲ್‌ಲ್ 516 -39 ಚದರ ಮೈಲ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಕಾತ್‌ಬೆಚ್ಚ ಕಾಡ್‌ಂದ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಅಂಕಿಅಂಶ (ಸ್ಟ್ಯಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಔಟ್‌ಲೈನ್), 1969ಂಡ ಪೋಲೆ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಕೊಡಗ್‌ರ 516-39 ಚದರ ಮೈಲ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಕಾತ್‌ಬೆಚ್ಚ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 377.6 ಚದರ ಮೈಲ್, ದ.ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 138 .70 ಚದರ ಮೈಲ್, ಅಲ್ಲತೆ 8,579 ಏಕ್ರೆ ಊರಂಬಲ, 7,895 ಏಕ್ರೆ ದೇವಕಾಡ್, 17780 ಏಕ್ರೆ ಪೈಸಾರಿ ಕಾಡೂ ಉಂಡ್. ಇದಲ್ಲತೆ ಖಾಸಗಿ ಒಡೆತನಕ್ ಕೂಡಿತುಳ್ಳ 2,02,590 ಏಕ್ರೆ ಕುರ್‌ಚಲ್ ಗ್‌ಡ ಪಿಞ್ಞ ಚೆರಿಯ ಮರ ದುಂಬಿತುಳ್ಳ ಬಾಣೆ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸರ್ಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಖಾಸಗಿ ಜನಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಉಳ್ಳ ಎಲ್ಲಾ ತರತ್‌ರ ಚೆರಿಯ, ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್‌ರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಸುಮಾರ್ 1,127 ಚದರ ಮೈಲ್. ಇದತ್ 610 ಚ.ಮೈಲ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಕಾಡ್, ಬಾಣೆ ಖಾಸಗಿ ಜನಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಉಂಡ್. ಊರಂಬಲ ಪಿಞ್ಞ ಪೈಸಾರಿ ಜಾಗತ್‌ನ ಸರ್ಕಾರ ಜನಕ್ ಕೃಷಿಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್. ಖಾಸಗಿ ಜನಡ ಸ್ವಂತ ಬಾಣೆ ತೋಟ ಆಯಿತ್ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆನದ್ ದುಂಬ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಿಯತ ಅಂಕೆ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಕ್ಕತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭಿನ್ನ ಆಯಿತ್ ಇಂಜಕೋ ಸಾಧಾರಣ ಆಯಿತ್ ಓಮುಗಂಗಕ್ ಓರ್ ಅಂದಾಜ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಲು.

ಭಾರತತ್‌ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿಕ್ ಒತ್ತನ್ನಕೆ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟತ್‌ರ ಮಲೆನಾಡ್ ಜಾಗತ್ ನೂರಾಂಗ್ ಅರುವದಾಂಡಚ್ಚಕ್ ಕಾಡ್‌ಜಾಗ ಇರೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ನಿಯಮ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಸರ್ಕಾರಿ ಪಿಞ್ಞ ಖಾಸಗಿ ಕಾಡ್‌ನ ಕುರ್‌ಚಲ್ ಗ್‌ಡತ್‌ರ ಕಾಡ್‌ಂದ್ ಕೂಟ್‌ನಕ ಇದ್ ಸುಮಾರ್ ಶೇ. 40 ಆಕು.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಲೆಕಾಡ್‌ಲ್ ಬೊಳೆವ ಮರ :

ತಾಂದಿಮರ, ಕೂವೆ ಮರ, ಚಟ್ಟೆ ಮರ, ಚಪ್ಪೆ ಪೂ, ಕರಿ, ಆಜಿನಿ, ಉಪ್ಪಲಿ, ನೊಗ, ಬೈನೆ, ಕರಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಉರ್‌ಪ್ ಮರ. ಕಣಿವೆ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಬೂಟಿ, ತೇಗ, ಮತ್ತಿ, ಬೊಳ್ಳಂದಿ, ಹೊನ್ನೆ, ಪುಂಡ ಇಂಜಕ ಚೆರಿಯ ಮರ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಚಾಂದ್‌ಮರ, ಪುಳ್ಳಿಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಮರ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ.

ನಾಡ್‌ಕಾರಡ ಮನೆರ ಬೆಂಬರಿಲ್ ಮಾಂಗೆ ಮರ, ಚೆಕ್ಕೆ ಮರ, ಪುಳಿ, ಚೋರಂಗೆ,

ಸಪ್ಪೋಟತ್‌ರನ್ನತ ಪಣ್ಣ್‌ಪಲತ್‌ರ ಮರ ಇಪ್ಪದ್ ಮಾಮೂಲ್. ಬಾಳೆಗ್‌ಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲ ಜಾಗತೂ ಚಾಯಿತೆ ಬೊಳೆವ.

ಪಂಡೇತ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್ ಪೂರ್ತಿ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಕಾಡೇ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣೋಲು. ಅಕ್ಕ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆರ ಪೆರ್‌ಂಬಡಿ (ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರ)ಂಜ ರಾಜಸೀಟ್‌ಕ್ ಪೋಂಡುವೇಂಗಿ ಎಚ್ಚಕೋ ಮರಗ್‌ತತ್‌ನ ದಾಟಿಯಂಡ್ ಪೋಂಡಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಪಂಡೇತವು ಎಣ್ಣುವ. ಕಾಡ್ ಉಳ್ಳಚ್ಚಕ್ ಪ್ರಯೋಜನಾಂದ್ ಅಂದ್ ಕಾಲತ್‌ರ ಜನ ನಂಬಿತಿಂಜತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಪಡೆಪೊತ್ತ್ ಬಂದ ಶತ್ರುವಳ ತಡ್‌ಪಕೂ, ಓರಂದ್ ಸಂದರ್ಭತ್ ಶತ್ರುವಡ ಕಣ್ಣ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಓಡುವಕೂ ಕಾಡ್ ದುಂಬ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಪಂಡ್ ಪಡೆಪೊತ್ತಿತ್ ಎಚ್ಚಕೋ ಕುರಿ ಇನ್ನತ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್.

1834ತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಇಲ್ಲಿಯತ ರಾಜನುಂಡ್ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯವಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ, ಪೂರ್ವ, ದಕ್ಷಿಣ ಪಿಣ್ಣ್ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಯಿಚತ್. ಅದತ್ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ಪರಂಬ್‌ಸೀಮೆಂಜ ಬಂದ ಸೈನ್ಯ, ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕುಶಾಲನಗರ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಬೋರೆ ಮೂಂದ್ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ಬಂದ ಸೈನ್ಯಕ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಕಣಿವೆ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮರತ್‌ನ ಅಡ್ಡ ಬೂಕಿತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಅಡೆತಡೆನ ದಾಟುವ ಕಯ್ಯತೆ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಪ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಆಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವಭಾಗತ್ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಪುಂಡ್‌ತರ ಕಾಡ್ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಮುಂಬಾ ಪುಂಡ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಇನ್ನತ ಕಾಡ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗುವಕೆ ಕಷ್ಟ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಅಮ್ಮತ್ತಿ ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಇನ್ನತ ಓರ್ ಪುಂಡ ಕಾಡ್‌ನ 1855ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟೆಂಟ್ ಮತಪ್ರಚಾರಕ ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇದೇ ನೇರತ್ ಕ್ರೈಸ್ತಮತಕ್ ಮತಾಂತರ ಆನ ಅಳಮಂಡ ಸ್ಟೀಫನ್ ಸೋಮಯ್ಯ ದಂಪತಿಯಳ ಪಿಣ್ಣ್ ಅಳಮಂಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಜಮ್ಮ ಪೋಲೆಯಳ ಅಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್, ಆ ಜಾಗಕ್ 'ಆನಂದಪುರ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟಿತ್. ಇಕ್ಕ ಸಿದ್ದಾಪುರತ್‌ಂಜ ಅಮ್ಮತ್ತಿಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಆನಂದಪುರ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಬೊಳ್‌ಂದ್ ನಿಂದಿತಿಂಜ ಪುಂಡಕಾಡ್ ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಂಡ್ ಇಪ್ಪ ಇಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಕ್ ದುಂಬ ಚಾಯಿ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. 1813ತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಬೇಸಿಲ್‌ಹಾಲ್ ಎಣ್ಣುವ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಪುಂಡ ಕಾಡ್‌ನ ಕಂಡಿತ್ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಂಡ್ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್:

("ಪುಂಡ ಕಾಡ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್ನವಕ) ಏದೋ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಮಾಯಾಲೋಕತ್‌ರ ಯೂರೋಪ್‌ಲ್ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ ಗಾಥಿಕ್ (gothic) ಪೋಲೆತ ಚರ್ಚ್‌ರ ಗುಡ್ಡೆ ಗುಡ್ಡೆ ಗೋಪುರತ್‌ರ ನಡುಲ್ ನಾನ್ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಪೋಯಂಡ್ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ನಾಕ್ ಕಂಡತ್. ನೆಲ ಪೂರ್ತಿ ಸಮಾಧಿರ ಕೊಡಿಲ್ ಬಿರ್‌ಚ (ಹಾಸ್‌ನ) ಕಲ್ಲ್‌ರನ್ನಕೆ, ಕಾಡ್‌ಗ್‌ಡ ಇಲ್ಲತೆ ಸಮತಟ್ಟಾಯಿತ್, ನೈಸಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಸಮಜಾಗತ್‌ರ ಭೂಮಿರ ಕೊಡಿಂಜ ಎಲ್ಲಾ ಬರಿಲೂ ಈ ಕಾಡ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ಕಣ್ಣ್ ಪೋಪಬ್ಚಕ್ ದೂರಕೆತ್ತನೆ ಭಾರಿ ಬಲ್ಯ ಒರೇ ತರತ್‌ರನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ ಪುಂಡ ಬೊಳೆರ ಗುಡ್ಡೆ ಎದ್ದಿತಿಂಜತ್. ಈಂಡ ಮೊರ್‌ಡ್‌ರ ವ್ಯಾಸತ್‌ನ ನಾನ್ ಅಳತೆ ಮಾಡುವಕ ಅದ್ 6 ಅಡಿಂಜ 20-30 ಅಡಿಕೆತ್ತನೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇಂಜತ್. ನೆಲತ್‌ಂಜ 8 -10 ಅಡಿ ಎತ್ತರಕ್ ಕೊಡಿಕ್ ಬೊಳ್‌ಂದಂಡ್ ಸುತ್ತೂ ಪಬ್ಬಿತಿಂಜತ್. ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಪುಂಡ ಚಾಯಿತೆ ಕಾಂಬನ್ನಕೆ ಬಾಂಗಿತ್ ಕೊಡಿಕ್ ಆಕಾಶತ್‌ರ ಬರಿಯ ನೋಟುವ ಇಂಜತ್. ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪುಂಡ 60-80-100 ಅಡಿ ಕೊಡಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ಯುವರಾಜ ಪ್ರಿನ್ಸ್ ಆಫ್ ವೇಲ್ಸ್‌ರ ಮಂಡೆ ತುಣಿರ ಗರಿ ಬಾಂಗ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಪುಂಡ ಓರ್ ಪುಂಡತ್‌ಂಜ ಇಞ್ಞೋರ್ ಪುಂಡಕ್ 15-20 ಗಜ ದೂರತ್ ಇಂಜಂಡ್ ಓರ್ ಮೈಲ್‌ಕ್‌ಂಜ ಏರ ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕ್‌ಲೂ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಆಯಿತ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್"

ಈಂಗ್‌ಮುಪ್ಪಡೇ ವಿವರ್‌ಚ್‌ಟ್ಟ ನೆಡಿಕೂಡ್‌ನ ಕಾಡ್‌ರ ದೃಶ್ಯತ್‌ನಾಡ್, ನೆಜ್ಜಿ ಬೊಳ್‌ಂದ ಪುಂಡತ್‌ರ ಕುಡಿನಾಡ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಇಕ್ಕ ಕಾಂಬಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲೆ. ಕಾಲಪೋನನ್ನಕೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಾಡ್‌ಜಾಗ ಎಲ್ಲ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಕೈಂಜ ಶತಮಾನತ್‌ರ ನಡೂಲ್ ಯೂರೋಪ್‌ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಚ್ಚಕೋ ಏಕ್ರೆ ಕಾಡ್ ಜಾಗತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೆತ್ತಿತ್ ಕಾಪಿಗ್‌ಡ ನಡ್‌ಪಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಂದ್‌ಂಜ ಇಂದೇಕೆತ್ತನೆಕೂ ಕಾಡ್‌ನ ಕೆತ್ತಿತೆ ತೋಟ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮರತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೆತ್ತಿತ್ ಮಾರುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಜನಡ ಪಿಞ್ಞ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಉತ್ಪತ್ತಿನ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡುವಕ್ ಪುದಿಯ ಜಾಗತ್‌ನ ಕೃಷಿಕ್ ಗುರ್‌ತ್ ಮಾಡುವಕ್ ಕಾಡ್‌ನ ಕೆರ್ತ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಓರ್ ಬರಿಲ್ ಮರ ಕೆತ್ತ್‌ನಕ, ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿ ಗ್‌ಡ ನೆಟ್ಟಿತ್ ಮರಕಾಡ್‌ನ ಒಪ್ಪೊಂಡು. ಇನ್ನನೆ ಮರತ್‌ನ ಮುಂಡತೆ ಕೆತ್ತಿಯಂಡ್ ಪೋನಕ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಮರಗ್‌ಡ ಇಲ್ಲತೆ ನಂಗಡ ಮಿಞ್ಞತ ಪೀಳಿಗೆಕಾರ ದುಃಖಪಟ್ಟಂಡ್ ನಂಗಕ್ ಶಾಪ ಇಡುವ ಕಾಲೋ ಬಕ್ಕು.

ಜಾತಿ,ಪಕ್ಷಿ, ನೆಲ ಜಲಚರ ಸಂಪತ್ತ್

ಕೊಡಗ್ ಮಾಮೂಲಾಯಿತ್ ನಲ್ಲ ಮಳೆ, ಬೊಳೆ ಇಪ್ಪ ಜಾಗ. ಈ ಮಣ್ಣ್‌ಲ್ ನೆಡಿಕೂಡ್‌ನ ಕಾಡ್ ಉಳ್ಳಾನಗುಂಡ್ ಇಲ್ಲಿ ತರಾವರಿ ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯ, ಪಕ್ಷಿ ಪಿಣ್ಣ್ ಬೋರೆ ಪುಳು–ಪರ್‌ಪು ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕತ ಕಾಲತ್ ಕಾಡ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನುಂಡ್, ಜನ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪಾನುಂಡ್ ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯಡ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಲ್ಯಕಣಕ್‌ಲ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಂಡ್ ಬಂದಂಡ್ ಉಂಡ್. ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಕಾಡ್‌ಸಂಪತ್ತ್ ಬೋಂಡಿಯಾನದ್ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಯರ್ಚಿ ತಿಂಬ ಜಾತಿಯಡಾತ್ ನರಿ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟದ್. ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ನರಿಯಳ ರಾಜಂಗಳೆ ಬೋಟೆಯಾಡಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಇಂಜತ್. 1811ತ್‌ಂಜ 1820ಗೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ನ ಲಿಂಗರಾಜ ಕೊಂದ ನರಿಯಕ್ ಕಣಕೆ ಇಲ್ಲೆ. ನರಿಯಳ ಪಳಗ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಾಂಡ ಅರಮನೆರ ಆವರಣತ್ ಚಾಕಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತೂ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನರಿ ಕೊಂದಂವಂಗ್ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಇಂಜತ್. ನರಿ ಕೊಂದಂವನ ಬಂಬ ಎಣ್ಣಿತ್ ನರಿ ಮಂಗಲ ಕೈಪ ಇಂಜತ್. ಬೋಟೆಲ್ ನರಿನ ಕೊಂದಪಿಣ್ಣ್ ಬೆಂದು - ಚಪ್ಪಾದಿಯ, ಊರ್‌ಕಾರ, ಧೋಳ್, ಕೊಂಬ್‌ಕೊಟ್ಟ್ ಪಾಟ್‌ಕಾರ ನರಿ ಕೊಂದ ಬಂಬನ ಮುಂಬ್‌ಲ್‌ಟ್ಟ್ ಚತ್ತ ನರಿನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಊರ್‌ಮಂದ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಆ ದಿನತ್‌ರ ತಕ್ಕ, ಮುಖ್ಯಸ್ಥಂಗ ನರಿನ ಕೊಂದಂವನ ಪಿಣ್ಣ್ ನರಿರ ಬಾಲ್‌ನ ಆದ್ಯ ಮುಟ್ಟ್‌ನಂವನ ಬೊಳ್ಳಿರ ಒಡಿಕತ್ತಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್.

ಚತ್ತ ನರಿನ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ದೊಣ್ಣೆಲ್ ನೇತಿಯಂಡ್ ನರಿ ಕೊಂದ ಬಂಬಂಡ ಮನೆಕ್ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಅಂವಂಡ ಪಟ್ಟೆಲ್ ಬುದ್ಧಾಕುವ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ನರಿ ಕೊಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇರಿ ಊರ್‌ಡೀ ಪಬ್ಬಿತ್ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ನರಿ ಕೊಂದಂವಂಗ್ ಮಂಗಲಕಾರಂಡ ಉಡ್‌ಪ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ನರಿರ ಎದಿಕೆ ಮುಕ್ಕಾಲಿರ ಮೀದ ಅಳ್‌ತವ ಇಂಜತ್. ನರಿ ಮಂಗಲಕ್ ಬಂದ ಬೆಂದುವೆಲ್ಲ ನರಿ ಕೊಂದ ವ್ಯಕ್ತಿರ ಬಂಬತನತ್‌ನ ಕುಶಿಪಟ್ಟ್ ಪೊನ್ನ್, ಪಣ, ಕೊದಿಮೊದ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್.

ಇದಾನಪಿಣ್ಣ್ ಚತ್ತ ನರಿರ ಸುತ್ತೋಡ್ ಸುತ್ತು ಕೊಂಬು ಕೊಟ್ಟ್ ವಾಲಗತ್ತೋಡೆ ಆಡಿಯಂಡ್ ಗೌಜಿ ಗದ್ದಾಳತ್‌ರ ಊಟ ಆಯಿತ್ ಪಿರಿವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ನರಿ ಮಂಗಲ ಮಾಡಿಯಂಡಪಿಣ್ಣ್ ಅಂದ್ ಕಾಲತ್ ವೀರರಾಜಂಗ ಎದ್‌ಪೋಲೆ ಕೊಂಬ ಮೀಸೆ ಬೆಚ್ಚವ ಇಂಜತೋ ಅದೇ ಪೋಲೇ ಕೊಂಬ ಮೀಸೆನ ನರಿ ಕೊಂದ ಬಂಬನೂ ಬೆಚ್ಚವಲಿಂಜತ್.

ನರಿ ಮಂಗಲತ್‌ರಂದ್ ಊರ್‌ಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಂದು, ಚಜ್ಞಾದಿಯ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ದುಡಿಕೊಟ್ಟ್ ಪಾಟಾಯಿ ನರಿ ಕೊಂದ ಬಂಬನೋ ಕೊಂಡಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಆ ಪಾಟ್‌ರ ಚೊಲ್ಲೋಲೆ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್. (ಈ ಪಾಟ್‌ಲ್ ಬಪ್ಪ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದತ್‌ರ ಬದ್‌ಲ್‌ಕ್ ನರಿ ಕೊಂದ ವೀರಂಡ ಪೆದತ್‌ನ ಎಣ್ಣಿತ್ ಪಾಡುವ).

ಬಾಳೋ ಕೇಳಿ ಚಜ್ಞಾದಿ
ಪಾಡುವ ಮೊಳಿ ಕೇಳಿ
ಪೊಮ್ಮಾಲೆ ಕೊಡವುಲ್
ಕೇಳಿಪೋನ ನಾಡೋನೊ
ನಲ್ಲೋರಾಚೆ ನಾಳಾಯಿ
ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಚೆನಿಯಾಚೆ
ಪೊಲಬೋಲೆ ಪೊಲುವಕ
ಪೂವರ್‌ಕ್ ನೆಟ್ಟಿತ್
ಮೈ ಜಳಂದಿತ್ ಎದ್ದಿತ್
ಸೂರ್ಯನ ತೊತ್ತಿತ್
ತಾನೊಡನೆ ಬಂದಿತ್
ಕಾಲ್ ಮೂಡ್ ಕತ್ತಿತ್
ಕುಕ್ಕುಮೆಕ್ ಕೂಳಾಯಿ
ಉಂಡಿತೂ, ಕುಡ್‌ಚಿತೂ
ತಾನು ತನ್ನಡೂರೋನು
ಬಾಂಗಾಡ್ ಬನತ್‌ಲ್
ಮುಂಗಾಡ್‌ಲ್ ನಿಂದಿತ್
ನಾಯಿನೆಡಿ ಕೂಟನೆ
ಚೀಲನಲ್ಲ ನಾಯಿಯು
ಚೆನ್ನ ದೂರ ಪೋಕಣೆ
ಪಟ್ಟೆ ಬಲ್ಲಿಯ ಪೆಬ್ಬುಲೆ
ಬಾಂಗ್‌ನ ಮರತ್ತಡಿ
ತೂಂಗ್‌ನ ನೆಡಿ ಅಡಿ
ಬುದ್ನ ಮರಕುಂಬಡಿ
ಮಕ್ಕಿ ಬುದ್ ವರುವಕ

ಪಟ್ಟೆ ಬಲ್ಲಿಯ ಪೆಬ್ಬುಲಿ
ನೆಕ್ಕ ನೆಚಿ ಕಂಡದೊ
ಎನ್ನಂದೆಣ್ಣೆ ಅರಿವಿರಾ
ಡೀಸೆರ್ ಮನ್‌ಸಂಗ
ನೈ ತೋಕ್ ಕೈಲಾಯಿ
ಕಾಡ್ ಬೋಟೆ ಬಂದಿತ್
ಬಿಲ್ಲ್ ಮಾರ್ ಕಟ್ಟಿತ್
ನೆಕ್ಕನಚಿ ಕಂಡಿತೊ
ನೈ ಜಳಂದಿತ್ತ್‌ದ್ದಿತೊ
ಏರ ಚೊಡಿ ಬಂದಿತೊ
ಏಬಾರ್ ಪರ್‌ಂದಿತೊ
ನಾಕ್ ಎದ್‌ರ್ ಬಂದಂವನ
ಕಂಡತುಂಡ್ ಮಾಡುವಿ
ಜಬ್ಬೂಮಿಕ್ ಚಾಡುವಿ
ಎಂದೆಣ್ಣೆ ಪರ್‌ಂದಿತ್
ಬಾಯಿಬುಟ್ಟ್ ಅರ್‌ಂದಿತ್
ಪಾರಿಗೊಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ
ಚೀಲನಲ್ಲ ಅಪ್ಪಣ್ಣ
ಬೈ ಕಾಡ್‌ಂಜಿ ಓಡಿತೊ
ಮುಂಗಾಡ್‌ಲ್ ನಿಕ್ಕಣೆ
ಪಟ್ಟೆ ಬಲ್ಯ ಪೆಬ್ಬುಲಿ
ಪಾರಿಗೊಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ
ನೈ ತೋಕ್ ಪುಡ್‌ಚಿತ್
ಕನ್ನಡಿ ಕಂವುಕ್‌ಕ್
ತಿತ್ತ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚತ್
ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಪೆಬ್ಬುಲಿ
ಬಾಯಿ ಬುಟ್ಟ್ ಅರ್‌ಂದಿತ್
ಜಬ್ಬೂಮಿಕ್ ಬುದ್ದತೊ
ಬೀರಾಚೋಗ ಬುಟ್ಟಿತೊ
ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಬಾಲಂಗ್

ಓಡೊ ಪಾರೊ ಪೋಯಿತ್
ಬಾಯರಂದ ಪೆಬ್ಬುಲಿ
ಬಾಯಿ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊರ್‌ಕ್‌ನ
ಈನಗುಂಡ್ ಪೋರಾಂದ್
ಪಟ್ಟ್‌ಪೋಲೆ ಊರೋನ್
ಪೆಬ್ಬುಲಿರ ಕುಞ್ಞಿ ನಾ
ಊರ್‌ಡ ನಡುವುಲ್
ಪೂವೆಲಂಗೆ ಮಂದ್‌ಲ್
ಅಲ್ಲಿಕೊಂಡ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ತ್
ನೇರೊಯಿಪತಾಪಕ
ಪಟ್ಟತಾನೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣ
ಕಾಳೆ ಪಂದಿ ಕೆತ್ತಿತ್
ಇಲ್ಲಂವನು, ಬೆಂದುಕೂ
ವಾಲೆ ಆಳ್ ಅಯೆಚಿತ್
ಓರಂದೀರಂಡೆಣ್ಣಣೆ
ಎಲ್ಲಾ ಬಂದ್ ಕೂಡುವಕ
ಚೀಲ ನಲ್ಲ ಅಪ್ಪಣ್ಣ
ಪೊಂಗುಳಿ ಕುಳ್‌ಚಿತ್
ಮಾಜುತ್ತಿ ಮಡಿಪಾಂಜ
ತಾನು ತನ್ನ ಊರೋನು
ಆಡಿಪಾಡಿ ಪೋಯಿತ್
ಪೂವೆಲಂಗ್ ಮಂದ್‌ಲ್
ಪೆಬ್ಬುಲಿರ ಮಿಞ್ಞಲ್
ಕೇಕೋಕಿ ಮೊಗವಾಯಿ
ಮೂರ್ತಕಳ್‌ತಿತೊ
ತಾನದ್‌ನ ಕಾಂಬಕ
ತನ್ನ ಪೆತ್ತ ಅಪ್ಪನು
ಇಲ್ಲವನು ಬೆಂದು
ಮಂಡೆಕಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟಿತ್
ಪೊಂಬಣ ಕೊಡ್‌ತಿತೊ

ಓರಂದೀರಂಡೆಣ್ಣಾಣೆ
ಮೂರ್ತ ಕಯಿಂಜತೊ
ತಾನು ತನ್ನ ಊರೋನು
ಆಡಿ ಪಾಡಿ ಬಂದದೊ ತಮ್ಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್
ಕೂಡ್‌ನೋರ್ ಮಾಲೊರೊ
ಉಂಡಿತ್; ಕುಡ್‌ಚಿತ್
ತಕ್ಕಾರ ಪೆರ್‌ಜಾಯಿ
ವಯ್ಯನೆ ಪಿರಿಂಜಿತೊ
ಎಂದೆಣ್ಣೆ ಪಾಡುವಾ
ಪಾಡುವಾನ ಬೆಪ್ಪಿನೊ
ಬೆಪ್ಪಕೊಮ್ಮ ಎಡ್‌ಪಕೊ
ಪಾಟ್‌ರಾ ಮೊಳಿಯಾಲೆ
ಲೆಲ್ಲಾ ಲೇಲೋ ಲೇಲೆ ಲಾ

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನರಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲತೆ ಚಿರತೆ, ಬೆಕ್ಕ್, ಕಬ್ಬೆಕ್ಕ್, ಕತ್ತೆಕಿರ್‌ಬ, ಕುರ್ಕ, ತೋಳ, ಕೆನ್ನಾಯಿ, ನೀರ್‌ನಾಯಿಯಳೂ ವಾಸ ಇಂಜತ್.

ಪುಷ್ಪಗಿರಿ, ಕೋಟೆಬೆಟ್ಟ ಪಿಞ್ಞಾ ಕಲ್ಲೂರ್ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್‌ಲ್ ಪಂಡ್ ಕರಡಿಯ ವಾಸ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲಿ ಬೋಂಡಿಯಾನ ತೇನ್ ಇಂಜಾಂಗ್ ಕರಡಿಯ ಇಲ್ಲಿ ಏರಕಣಕ್‌ಲ್ ಇಂಜದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಅನ್ನನೆ ಮೊನ, ಮುಳ್ಳ್‌ಪಂದಿಯ. ಕಾಡ್ ಪಂದಿಯ ಸಾಧಾರಣತ್‌ರ ಕಾಡ್‌ಲೂ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಕಡ್‌ಮ, ಕಾಡ್‌ಕೊರಿ, ಜಿಂಕೆ, ಕಾಟಿ ಇನ್ನತ ಜಾತಿಯ ಬೋಂಡಿಯಾನದ್ ಇಂಜಿತ್ ಕ್ರಮೇಣ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿರ್‌ತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆನೆಯಡ ಕಣಕ್ ಕಮ್ಮಿಲೊಂದೂ ಇಂಚ್‌ಲೆ. ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮರತ್‌ರ ತುಂಡ್‌ನ ಕಡ್‌ತುವಕ್, ದೇವಡ ನಮ್ಮೆ ನಾಳ್‌ರ ಸಂದರ್ಭತ್ ತಡ್‌ಂಬುನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವಕ್ ಆನೆಯ ದುಂಬ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಇಂದ್ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ, ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತೇ ಆನೆಯಡ ಹಾವಳಿ ಇಂಜತ್. ಅವು ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಬೇಲ್, ತೋಟ ತೊಡಿಯಕ್ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿತ್ ಫಸಲ್‌ನೆಲ್ಲ ಪಾಳ್ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ನೇರತ್ ರಾಜಂಗ ಆನೆಯಳ ಬೊಡಿಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೊಲ್ಲುವ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಓರಂದ್ ಸಂದರ್ಭತ್ ಉಪಾಯತ್ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಪಳ್‌ಗ್‌ಚಿಡುವದೂ ಇಂಜತ್.

1822ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಖೀರಿ ರಾಜನಾನ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜ ಬೋಟೆಯಾಡಿತ್ ಕೊಂದಪಿಞ್ಞ, ಜಿಂಪತೋಡೆ ಪುಡ್‌ಚ ಆನೆಯಡ ಕಣಕ್‌ನ ಓರ್ ಶಾಸನತ್ ಎಳ್ಳಿಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಕೋಡಂಗಳ ಮೂಂದ್ ಗುಂಪ್ ಮಾಟೊಲು. ಕರಿಂಗೋಡ, ಬೂದಿಕೋಡ ಪಿಞ್ಞ ಮುಚ್ಚ.

ಮುಚ್ಚ ಎಣ್ಣುವ ಗುಂಪ್‌ರ ಕೋಡನ ಬೋಟೆಯಾಡಿತ್ ಕೊಂದಿತ್ ತಿಂಬ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲತೆ ಕೋಡಂಗಡ ತೋಲ್‌ನ ದುಡಿ ತಯಾರ್ ಮಾಡುವಕೂ ಉಪಯೋಗ್‌ಚಿಡುವ.

ಪಕ್ಷಿಯು

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಪಕ್ಷಿಯ ಪಂಡ್ ಕಾಲತ್ ಇಂಜತ್. ಅದತ್ ಜಡ್ಡ್‌ಪದ್ಡ್, ಪದ್ಡ್, ಗ್‌ಡ್‌ಗ, ಕೊಂಬಕ್ಕಿ, ಮೀಂಗೊತ್ತಿ, ಗೀಜಪಕ್ಷಿ, ಮಲೆಗ್‌ಣೆ, ಮರಕೊಟ್ಟಿ, ಕಾಡ್‌ಕೋಳಿ, ತೋರೆ ಪಕ್ಷಿ ಬಡುವತೊರೆ. ಮಣಿತೊರೆ, ಕಾಡ್‌ಕೋಳಿ, ಕೆದಕೋಳಿ, ಬಾಲಾಟಿ ಚಂಬೆ, ಗರುಡ, ನವಿಲ್, ಪೋಳೆ, ಗೂಮ, ಕೋಗಿಲೆ, ಕಾಕೆ, ಮಿಂಚುಳ್ಳಿ, ಮನೆಪಕ್ಷಿ, ಮೈನಾ, ಮೋರಂಗೋಳಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಕೊಟ್ಟ್ ಮುಡ್‌ಚ, ಕುರುಳಿ ಪಕ್ಷಿ, ಬಾತ್‌ಕೋಳಿ ಇನ್ನತದ್.

ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನ ಇಕ್ಕಲೂ ತಂಗಡ ಮನೆಲ್ ಕೋಳಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಬಾತ್‌ಕೋಳಿಯಳ ಚಾಕುವ.

ಪರ್‌ಪ ಜಾತಿಯು

ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಕಣಿವೆರ ಪಕ್ಕತ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಲ್ ಓರ್‌ಮ್ಮತೆ ಮೊಸಳೆಯ ಕಾಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿವ. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಜಡೆಯ, ಪಟ್ಟೆ ಕೊಳ್‌ಕ, ಬಳೆಮುರಿ ಪಿಞ್ಞ ಪೆರ್‌ಂಬಾಂಬ್ ಮನುಷ್ಯಂಗ್ ಅಪಾಯ ತಪ್ಪ. ಬಲ್ಯ ಕುಂದ್‌ಲ್ ಪೆರ್‌ಂಬಾಂಬು, ಕುರ್ಟ್ ಮಂಡುಳಿಯ ಇಪ್ಪ. ಕೇರೆ, ಪಚ್ಚೆ ಪಾಂಬು, ನೀರ್ ಪಾಂಬು ಅಪಾಯ ಇಲ್ಲೆ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜ ಕೊರಿ, ಎಮ್ಮೆ, ಪೋರಿಯಕ್ ಪಾಂಬುನುಂಡ್ ಕಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅವು ಅರೆಗಂಟೆಲ್ ಚಾವಾಂದ್ ಕಂಡ್ ಪುಡ್‌ಚಿತಿಂಜತ್‌ಲೊ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೊಳೆ ಪಿಞ್ಞ ಕೆರೆಲ್ ಪಲತರತ್‌ರ ಮೀನ್ ಉಂಡ್. ಅದತ್ ಬಾಳೆಮೀನ್, ಬರೆ ಮೀನ್, ಕೊಯಿಲೆ ಮೀನ್, ಬಂಡ್‌ಮೀನ್, ಪಂದಿಮೀನ್, ಬೊಳ್ಳಿಮೀನ್, ಮಳ್‌ಂಜಿ ಮೀನ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಅನ್ನನೆ ನೀರ್ ದುಂಬ್‌ನ ಬೇಲ್‌ಲ್

ತರಾವರಿ ಮೀನ್ ಕಟ್ಟುವ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮೀನ್‌ನ ಮಾಮೂಲ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ ತಂಗಡ ಊಣ್‌ತೀನಿಲ್ ಬಳ್‌ಸುವ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ತೇನ್ ಪುಳುವಳುಂಡ್ ನಲ್ಲ ಗುಣಮಟ್ಟತ್‌ರ ತೇನ್, ಮೇಣ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಇಂಜತ್.

ಮಳೆಗಾಲತ್ ಉಂಬುಳುವ ಕಾಡ್‌ಲ್ ತಿರ್‌ನಯಿಂಗಡ ಚೋರೆ ಊತಿತ್ ಅಯೆಪ. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಬಣ್ಣಜಾತಿರ ಉಂಬುಳುವ ಮನುಷ್ಯಂಡ ಚೋರೆ ಊತುವಾನ ಕಂಡಿತ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್‌ಲೋ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಹವಾಮಾನ ಪಿಞ್ಞ ಮಳೆ

ಕೊಡಗ್ ಕುಂದ್‌ಮಲೆರ ಪ್ರದೇಶ ಆಯಿತುಳ್ಳಾನುಂಡ್ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಸಮಶೀತೋಷ್ಣ ಇಪ್ಪ. ಏಪ್ರಿಲ್ (ಎಡಮ್ಯಾರ್) ತಿಂಗತ್ ಹವಾಮಾನ ಸುಮಾರ್ 90 ಫ್ಯಾರನ್ ಹೀಟ್ ಇಂಜಕ, ಡಿಸೆಂಬರ್, ಜನವರಿಲ್ (ದಲ್ಯಾರ್, ಮಾಲ್ಯಾರ್) 50 ಫ್ಯಾರನ್ ಹೀಟ್ ಇಪ್ಪ. ಈ ದಂಡೂ ಸಮಯತ್‌ರ ನಡುವೆತ ವ್ಯತ್ಯಾಸ 50-90 ಇಪ್ಪ.

ಇಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮರಕಾಡ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನಗುಂಡ್ ಬೇನಿಲ್ ಬೆದ್‌ರ ಕಾತ್ ವಿಪರೀತ. ಇಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹವಾಮಾನ ಎನ್ನುಂಡೇಂಗಿಯೂ ಸುಮಾರ್ 180 ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಎಣ್ಣಕ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪಡೆಪೊತ್ತ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಬಂದ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಇಲ್ಲಿಯತ ವಾತಾವರಣ ಒಗ್ಗ್‌ಲೆ. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಶೀತ ವಾತಾವರಣತ್‌ನ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಎಳ್ತ್‌ನಾನ ನೋಟುವಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ಆನ ಅನುಭವ ಎಂತ ಎಣ್ಣುವದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಇಲ್ಲಿಯತ ಕುಳ್‌ರ್‌ನುಂಡ್ ಪೆನ್ನ್‌ಲ್ ಎಳ್ಪುವಕ್ ಪೊರ್‌ಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೇ, ನೀರ್ ಮಂಜಿಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಸಮುದ್ರತ್ ಮುಳ್‌ಕಿತ್ ಇಟ್ಟಕ ಕೋಡಿ ಪೋನನ್ನಕೆ ಇಪ್ಪ. ಈ ಹವಾಮಾನತ್‌ರ ವಾಸ್ತವತೆನ ಎಣ್ಣುವಕ್ ಪೊರ್‌ಟಕ ಕಿರಿ ಮುಚ್ಚಿ ಪೋಕು ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿ. ಸ್ವರ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿಪೋಪ. ಆನಗುಂಡ್ ಎಂತ ಮಾತ್ರ ಎಣ್ಣೋಲು? ಸೂರ್ಯ ತಾಂಡ ತಾಕತ್ತ್ ಮೀರಿತ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಬೆದ್‌ಲ್ ಉಂಡೇಂಗಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯತ ಕುಳ್‌ರ್‌ರ ಕೋಟಕ ಬೊತ್ತಿತ್ ಎಕ್ಕೋಲು ತಾಂಡ ಮಂಡೆನ ಮೋಡತ್‌ರ ಒಳಿಯ ಮರ್‌ತವ. ಅಲ್ಲತೆ ಈ ಜಾಗತ್ ಎತ್ತ್‌ಚೇಂದ್ ಕಂಡಕ ಬೆರಿಯ ಓಟ್‌ಮುರ್‌ಕಿರುವ. ಚಣ್ಣೂರನೂ ಅಚ್ಚಿಕೆ. ಈ ಜಾಗಕ್ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಕಂಡಕ ಎಕ್ಕೋಲು ಬೈಟ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ತಾಂಡ ಮೂಡ್‌ನ ಆಕಾಶತ್‌ರ ನೀಲಿ ಮುಸ್‌ಕ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಪೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಕೂಡಿಯವ. ಇದ್ ಎನ್ನನೆಯೂ

ಬೇನಿರ ವಿವರಣೆ. ಮಳೆಗಾಲ ಪಿಞ್ಞ ಕುಳ್‌ರ್‌ಗಾಲತ್‌ಂಜ ದೇವಳೆ ನಂಗಳ ಕಾಪಾಡೊಂಡು. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಕಾಲತ್ ಆರ್ ತಿಂಗಕೆತ್ತನೆ ಆಕಾಶತ್‌ದೀ ಮೋಡ. ದೇಶತ್‌ಲೆಲ್ಲ ಮಳೆ ತೊರಿಯುವ"

"ಸೂರ್ಯ ಉದ್‌ಚಿತ್ ದಂಡ್ ಗಂಟೆಕೆತ್ತನೆಯೂ ಮಂಜಿ ಬುದ್ದ್‌ಪದ್ ಅನ್ನನೆ ಕೌಂಜಿತಿಪ್ಪ. ತಡಿಲ್ ಉದ್ದಕೂ, ಬಣ್ಣಕೂ ಬೊಳ್‌ಂದಿತಿಪ್ಪ ಬಾಲೆಕಾರ ಕುಳ್‌ರ್‌ಕ್ ಬೊತ್ತಿತ್, ಬಿಲ್ಲ್‌ರ ಪೋಲೆ ತಂಗಡ ಪಿಲ್ಲ್ ಮನೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ತುರ್‌ಂಡಿ ಬುದ್ದ್‌ಂಡಿತಿಪ್ಪ"

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಾರ್ಚಿಂಜ ಮೇ (ಮೀನ್ಯಾರ್‌ಂಜ ಕಾದ್ಯಾರ್) ಆಖೀರಿಕೆತ್ತನೆ ಬೇನಿಕಾಲ. ಜೂನ್‌ಂಜ ಅಕ್ಟೋಬರ್ (ಆದರೆಂಜ ತೊಲೆಯಾರ್) ಆಖೀರಿಕೆತ್ತನೆ ಮಳೆಕಾಲ. ನವೆಂಬರ್‌ಂಜ ಫೆಬ್ರುವರಿಕೆತ್ತನೆ (ಬಿಕ್ಯಾರ್‌ಂಜ ಕುಂಬ್ಯಾರ್) ಕುಳ್‌ರ್‌ಕಾಲ. ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್ ದುಂಬ್‌ಸ ಕೊಡಗ್ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ಬೂವ ಮುಂಗಾರ್ ಮಳೆರ ತಾಣ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಕುಂದ್‌ರ ಮೀದ ಈ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಗಾಳಿ, ಮೋಡತ್‌ನ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ಂಡ್ ಬಪ್ಪಕಾಪಕ ಕುಂದ್‌ರ ಮೀದೇತ ಕೋಟಗಾಳಿ ಮೋಡತ್‌ನ ತೇಕಿಯಂಡ್ ಮಳೆ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ.

ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗತ್ ಕಾಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟವ ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮೋಡ ಮಳೆನಗುಂಡ್ ಕಾಪಿ ಗ್‌ಡತ್ ಪೂಬುಟ್ಟಿತ್ ಬೀರುವ. ಮೇ ತಿಂಗ ಆಖೀರಿಲ್ ಮೋಡ ಆಕಾಶತ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗತ್ ಕರ್ಪು ಕೌಂಜಿತಿಪ್ಪ. ಜೂನ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಆದಿಂಜ ಮುಂಗಾರ್ ಮಳೆ ಜೋರ್‌ಲ್ ಬೂವಕ್ ಸುರುವಾಪ. ಗಾಳಿ ಓರಮ್ಮತೆ ಪೇರ್ತ್ ರಭಸತೇ ಬೀಜುವ. ಜುಲೈ, ಆಗಸ್ಟ್‌ಲ್ ಇನ್ನನೆ ಪೋಯಂಡಿಪ್ಪ. ಎಚ್ಚಕೋ ದಿನಕೆತ್ತನೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂಬಕೆ ಕ್‌ಟ್ಟುಲೆ. ಪೊಳೆಲೆಲ್ಲಾ ನೀರ್ ದುಂಬಿಯಂಡ್ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಂಜ ಜೊರೋಂದ್ ರಭಸತ್ ಬಯಲ್‌ಸೀಮೆಕ್ ಒಕ್ಕುವ. ಬೇಲೆಲ್ಲಾ ನೀರ್ ದುಂಬಿತಿಪ್ಪ.

ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಆಖೀರಕ್ ಮಳೆ ದಿನ ದಿನಕ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್ ಚೆನ್ನಂಗೆಲ್ಲ ಬೆದ್, ಮಳೆ ಬುದ್ದ್‌ಂಡಿಪ್ಪ. ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗತ್ ಮುಂಗಾರ್ ಮಳೆ ನಿಂದಿತ್ ಹಿಂಗಾರ್ ಮಳೆ ಸುರುವಾಪ. ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ಂಜ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಆದಿಕೆತ್ತನೆ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ಗಾಳಿ ಮೋಡತ್‌ನ ದೊವ್‌ತಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಅಕ್ಟೋಬರ್, ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್ ಚೆನ್ನೈರ ದಕ್ಷಿಣತ್ ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿಕ್ ಬಲವಾಯಿತ್ ಮಳೆ ಗಾಳಿ ಬೂವ. ಈ ನೇರತ್ ಚೆನ್ನಂಗೆಲ್ಲ ಮೋಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದೋ ಬಂದಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬೂವ.

ಮಳೆಗಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗತ್ ಬೂವಚ್ಚಕ್ ಮಳೆ ಪೂರ್ವ ಭಾಗತ್

ಉಳ್ಳ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋವು ಪಿಞ್ಞ ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಕೋವುಕಾಲೆ ಬೂವುಲೆ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗತ್ ಕಾಲಕ್ 120ತ್‌ಂಜ 250 ಇಂಚ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಮಳೆ ಬೂವ. ಪೂರ್ವಭಾಗತ್ 50ತ್‌ಂಜ 60 ಇಂಚ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಮಳೆ ಬಪ್ಪ. ಉತ್ತರತ್‌ಂಜ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಮಧ್ಯಭಾಗತ್ 70ತ್‌ಂಜ 90 ಇಂಚ್ ಮಳೆ ಬೂವ.

ಆಚೇಂಗಿ, 1961ನೆ ಇಸವಿ ಮೇ ತಿಂಗ ಆದಿಂಜ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬುದ್ದ ಮಳೆ ಕೈಂಜ ಸುಮಾರ್ 70 ಕಾಲತ್ ಬುದ್ದ ಮಳೆರ ದಾಖಲೆನ ಮೀರಿತ್. ಆ ಕಾಲ ಜನವರಿ 1ತ್‌ಂಜ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 28ಂಗೆತ್ತನೆ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಸುಮಾರ್ 240 ಇಂಚ್ ಮಳೆ ಬುದ್ದಿತ್. ಭಾಗಮಂಡಲತ್ 400 ಇಂಚ್‌ಕೂ ಅಧಿಯಾನ ಮಳೆ ಪೊಜ್ಜಿತ್. ಆ ಕಾಲ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗತ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶತ್‌ಲೆಲ್ಲ ವಿಪರೀತ ಮಳೆ ಬುದ್ದಿತ್ ಭೂಮಿಕಾಣಿಕೂ, ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿಯಕೂ, ಮನೆ ಮಾರ್‌ಕೂ ಎಣ್ಣಿಯುವ ಕಯ್ಯತ ನಷ್ಟ ಆಯಿತ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆ ಕಾಲಕ್ ಪೊಜ್ಜ ಮಳೆಕ್‌ಂಜ ಜಾಸ್ತಿ ಮಳೆ ಪೊಜ್ಜಿಯೆ 1882ನೆ ಇಸವಿಲ್. ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅಕ್ಕ ಬುದ್ದ ಮಳೆ 223 ಇಂಚ್ 17 ಸೆಂಟ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳೊಟ್ಟು ಕಮ್ಮಿ ಮಳೆ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಬರಗಾಲ ಬಂದಿಯೆ 1899ತ್. ಅದ್ ಕಾಲ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಬೊರಿ 91 ಇಂಚ್ 12 ಸೆಂಟ್ ಮಳೆ ಆಯಿ. ವೀರಾಜಪೇಟೆಲ್ 128 ಇಂಚ್ 42 ಸೆಂಟ್ ಪೊಜ್ಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಪೊಜ್ಜ ಮಳೆ 91 ಇಂಚ್ 12 ಸೆಂಟ್ ಪೊಜ್ಜಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಕೈಂಜ 50 ಕಾಲತ್ ಪೊಜ್ಜ ಮಳೆರ ಸರಾಸರಿ ಲೆಕ್ಕತ್‌ನ ಈ ಕ್‌ದತ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಕಾಟಿತ್. ಇದ್‌ನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಳೆರ ಹಂಚಿಕೆ ಎನ್ನನೆ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

1. ಮಡಿಕೇರಿ	-	128.42 ಇಂಚ್
2. ವೀರಾಜಪೇಟೆ	-	105.91 ಇಂಚ್
3. ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ	-	85.16 ಇಂಚ್
4. ಭಾಗಮಂಡಲ	-	227.54 ಇಂಚ್
5. ನಾಪೋಕ್ಲು	-	119.89 ಇಂಚ್
6. ಸಂಪಾಜೆ	-	161.38 ಇಂಚ್
7. ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ	-	93.06 ಇಂಚ್
8. ಶ್ರೀಮಂಗಲ	-	108.83 ಇಂಚ್

9. ಮಾವುಕೂಟ - 190.29 ಇಂಚ್
10. ಅಮ್ಮತ್ತಿ - 87.64 ಇಂಚ್
11. ಕುಶಾಲನಗರ - 43.76 ಇಂಚ್
12. ಶನಿವಾರಸಂತೆ - 73.80 ಇಂಚ್
13. ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ - 70.07 ಇಂಚ್
14. ತಿತಿಮತಿ - 52.27 ಇಂಚ್
15. ಕರಿಕೆ - 190.64 ಇಂಚ್

ಸರಾಸರಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್'ರ ಹವಾಮಾನ 70 ಡಿಗ್ರಿ ಫ್ಯಾರನ್ ಹೀಟ್. ಇದ್ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಪಿಞ್ಞ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ಕುಶಿಯಾಪನ್ನಕೆ ಇಪ್ಪ. ಕಾಲ ಇಡೀ ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ತಂಪ್ ಆಯಿತ್ ಇಪ್ಪ. ಕೊಡಗ್'ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಪಿಞ್ಞ ಮಧ್ಯಭಾಗತ್ ಪಿರ ಮಳೆ ಬುದ್ದಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಆಯಿರ ಅಡಿ ಕ್'ದತ್ ಉಳ್ಳ ಕುಶಾಲನಗರತ್ ಮಳೆ ಪಿಞ್ಞ ಕುಳ್'ರ್ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಜಿತ್ ಹವಾಮಾನ ಚಾಯಿತೆ ಇಪ್ಪ. ಈ ಕಾರಣತ್'ನಗುಂಡ್ ಕೈಂಜ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್'ಲ್ ಆಡಳಿತ ನಡ್'ತ್'ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಜೂನ್'ಂಜ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಆಖೀರಿಕೆತ್ತನೆ ಕುಶಾಲನಗರತ್ ತಂಗಡ ಕಚೇರಿನ ನಡ್'ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್ 40 ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಮಾರಪನಿರ (Malaria) ತಾಮನೆಂದ್ ಪೆದ ಎಡ್'ತಿತಿಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್'ಕ್ ಪೊರ್'ಮೆತ ಜನ ತೋಟ ಪಣಿಕಾಡ್, ಸರ್ಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿಕಾಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಬೊತ್ತುವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲತ್'ಂಜ ಕೊಡಗ್'ಲ್ ಮನೆ ಮನೆಕ್ ಮಾರಪನಿ ಕೊಂಡಬಪ್ಪನ್ನತ ಸೊಳ್ಳೆಯ ಪುಟ್ಟುವ ಕುಂಡ್ ಕುಡ್'ಪ್'ಕ್ ಡಿಡಿಟಿ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಈ ಕಾಯಿಲ ಬರತನ್ನಕೆ ಮಾಡಿರ್'ತ್'ಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.

2. ಪುರಾಣ ಕಾಲತ್'ರ ಕೊಡಗ್

ಪ್ರಪಂಚತ್'ರ ಏದೇ ದೇಶತ್'ರ ಇತಿಹಾಸತ್'ನ ಎಡ್'ತಂಡಕೊ ಓರ್ ಸೆರಿಯಾನ ನೇರ, ಗೆಳಿಗೆರ ಕಾಲಕ್'ಂಜ ಸುರುವಾಪ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಕ್'ಂಜ ಪಂಡ್ ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾನ ಪುರಾಣ ಕಾಲ ಒಂದ್ ಇಪ್ಪ. ಇದ್'ಂಗ್ ಕಾರಣ ಇಚ್ಚಕೆ.

ಪಂಡೇತ ಕಾಲತ್ ಜನಕ್ ಎಳ್ದುವಕ್ ಲಿಪಿ ಇಂಜ್'ಲೆ. ಲಿಪಿನ ಮಾಡಿಯಂಡಪಿಞ್ಞೊ

ಲಿಪಿನ ಪಡ್‌ಚಂಡವು ಪೇರ್ತ್ ಕಮ್ಮಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಎಳ್ತ್‌ಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಗ್ರಿ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಕ್ಕತ ಜನ ನಡ್‌ಂದ ಸಂಗತಿನ ಬಾಯಿಂಜ ಬಾಯಿಕ್, ಅಪ್ಪನುಂಡ್ ಮೋಂವಂಗ್, ಮರ್‌ಮಕ್ಕಕ್ ಇನ್ನನೆ ತಲೆಮಾರ್‌ಂಜೆ ಚೆನ್ನಂಗೆಲ್ಲ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಎಣ್ಣಿಯಂಡೆ ಬಾತ್. ಆನಗುಂಡ್ ತಲೆಮಾರ್‌ಂಜ ನಡ್‌ಂದ ಘಟನೆ ಪೆರಿಯಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಎಳಿಯಯಿಂಗಕ್ ಬಾಯಿ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ಬಾತ್.

ಇನ್ನನೆ ಅಯಿಂಗಡ ಕತೆಲ್ ಇಕ್ಕ ನಂಗಕ್ 'ನಡ್‌ಂದಿತ್ ಇಪ್ಪಟಲ್ಲೆ ಕಾಂಬ' ಎಣ್ಣುವ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಂಗತಿ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಅಲ್ಲತೆ ಆ ಕಾಲತ್ ಜನಕ್ ಘಟನೆನ ಅದ್ ನಡ್‌ಂದ ಕಾಲತ್‌ನ ಕೂಟಿತ್ ಎಣ್ಣೊಂಡೂಂದ್ ಅರಿವಿಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಕ್ಕತ ಸಂಗತಿರ ಕತೆಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶ ಇಂಜಕೊ ಅವು ಕಲ್ಪನೆರ ವಿಷಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿ ಪೋಯಿತ್ ಪಿಞ್ಞ ಸೆರಿಯಾನ ಕಾಲತ್‌ರ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಇನ್ನತ ಕತೆಕ್ 'ಪುರಾಣ'ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಅನ್ನನೆ ಏದೇಂಗೋರ್ ದೇವತೆಯಡ ಮಹಿಮೆ, ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರತ್‌ರ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆ ಪಿಞ್ಞ ವಿಶೇಷತೆನ ವಿವರ್‌ಚಿಡುವ ಪುಸ್ತಕತ್‌ನ 'ಪುರಾಣ'ಂದ್ ಕಾಕುವ.

ಪ್ರಪಂಚತ್‌ರ ಪುರಾತನ ರಾಜ್ಯತ್ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ, ಪುರಾಣಕಾಲ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕೊಡಗ್‌ಲೂ ಪುರಾಣ ಕಾಲ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕತ ಕೊಡಗ್‌ರ ವರ್ಣನೆನ 'ಕಾವೇರಿ ಮಹಾತ್ಮೆ'ಲ್ ವಿವರಣೆ ತಂದಿತ್. ಸ್ಕಂಧ ಪುರಾಣತ್ ಉಳ್ಳ ಈ ಕಾವೇರಿ ಮಹಾತ್ಮೆಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಪುಟ್ಟ್‌ನಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪಂಡ್ ಇಂಜ ಪೆದ, ಆ ಪೆದ ಎನ್ನನೆ ಬಾತ್, ಕೊಡವಡ ಹುಟ್ಟ್...ಇನ್ನತ ಎಚ್ಚಕೊ ವಿಷಯತ್‌ರ ಮೀದ ಕತೆ ಉಂಡ್.

ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪಂಡ್ ಮೂಂದ್ ಪೆದ ಇಂಜತ್. 'ಬ್ರಹ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರ', 'ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶ' ಪಿಞ್ಞ 'ಕ್ರೋಢ ದೇಶ'. ಈ ಪೆದ ಎನ್ನನೆ ಬಾತ್‌ಂದ್ ನೋಟನ.

ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ:

ಒಮ್ಮತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆರ ಮಾರೀಪತ್ ಹಿಂದೂದೇಶಕ್ ಬಾತ್. ಆ ನೇರತ್ ಪಡಿಞಾರ್ ಮಲೆರ ಕೊಡಿಲ್ ಇಂಜ ಓರ್ ಚಾಯುಳ್ಳ ಜಾಗಕ್ ಬಪ್ಪ. ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ ಕುಂದ್. ಆಂಡ ಬರಿಯತ ಓರ್ ದ್‌ಟ್ಟೆಲ್ ನೂರ್ ಕೊಂಬೆ ಉಳ್ಳನ್ನತ ಓರ್ ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಮರತ್‌ನ ಕಾಂಬ. ಆ ಮರತ್‌ನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವಂಗ್ ಚಂಗ್, ಚಕ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಗದಾಧಾರಿಯಾನ ವಿಷ್ಣುನ ಕಾಂಬ. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೂಡೆನ್ನೆ ವಿಷ್ಣುದೇವ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮಾಯ ಆಯಿರುವ. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ಆ ನೆಲ್ಲಿಗೆ ಮರಕ್ ಎಕ್ಕೋಲು ತಾಂಡ ಕಮಂಡಲತ್‌ಂಜ ನೀರ್ ಬೂಕಿಯಂಡ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡುವ.

ಆನಗುಂಡ್ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ 'ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ', 'ಕಾವೇರಿ ಮಂಡಲ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್.

ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶ :

ಕೊಡಗ್ ದೇಶತ್‌ನ 'ಮತ್ಸ್ಯದೇಶಾ'ಂದ್ ಕಾಕುವಕ್ ದಂಡ್ ಕತೆ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಪುರಾಣಕಾರಂಗ ಎಣ್ಣುವ.

ಓರ್ ಕತೆರಪೋಲೆ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 'ಅರೆಚಂದ್ರ'ಂದ್ ಕಾಕುವ ಓರ್ ಕುಂದ್ ಇಪ್ಪ. ಆಂಡ ಪಕ್ಕತೆ ಓರ್ ಪವಿತ್ರವಾನ ತೀರ್ಥಸ್ಥಳ ಉಂಡ್. ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುದೇವ ಓರ್ ಮೀನ್‌ರ ಆಕಾರ ಪಡ್‌ಂದಿತ್ ಶಿವಂಡ ಪೂಜೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಮೀನ್ ರೂಪತ್ ಇಂಜಂಡ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಶಿವ, ಮೀನ್‌ಕ್ ಅಮರತ್ವ ಕೊಡ್‌ಪ. ಆನಗುಂಡ್ ವಿಷ್ಣು ಈ ದೇಶತ್‌ನ 'ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶಾ'ಂದ್ ಕಾಕುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇಞ್ಞೊರ್ ಕತೆರ ಪೋಲೆ ಪೂರ್ವಕಾಲತ್ ಮೈಸೂರ್ ದೇಶತ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್ ಮತ್ಸ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ದೇಶ ಇಂಜತ್. ಆ ರಾಜ್ಯ ಇಕ್ಕತ ಧಾರಾವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಹಾನಗಲ್ಲ್‌ರ ಸುತ್ತು ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಎಣ್ಣುವ. ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶತ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥರಾಜ ಆಳುವ ಇಂಜತ್. ಈ ರಾಜಂಗ್ ನಾಲ್ ಮೋನೆಯ. ಅಯಿಂಗಡಾಚ್ ಎಳಿಯಂವನಾನ ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ, ದೈವಭಕ್ತಿ ಉಳ್ಳಂವನೂ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಅಂವ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಡ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪೋಲೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರತ್‌ನೆಲ್ಲ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಡಿಞಾರ್ ಮಲೆರ ಬ್ರಹ್ಮ ಕುಂದ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ವರ್ಮಂಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದವಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಆಸೆ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಂವ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿನ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸ್‌ಕ್ ಅಳ್‌ತತ್. ಈ ಪೋಲೆ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿ, ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಡ ತಪಸ್ಸ್‌ಕ್ ಮೆಚ್ಚಿತ್ ವರ ಕೇಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಚಂದ್ರವರ್ಮ "ನಾಕ್ ನಾಡ ಅಪ್ಪಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್‌ಂಚ ಚಾಯುಳ್ಳ ರಾಜ್ಯ ಬೋಂಡು. ನಾಕ್ ನಾಡ ಜಾತಿರ ಕನ್ನಿಯೆ ಪೊಣ್ಣಾಂಡು. ಅನ್ನನೆ ಅವ ದುಂಬಾ ಮಕ್ಕಡ ಅಪ್ಪ ಆಂಡು. ನಾಕ್ ಶತ್ರುವಡ ವಿರುದ್ಧ ಗೆಲು ಕ್‌ಟ್ಟೊಂಡು ಪಿಞ್ಞ ನಾನ್ ಚತ್ತ್‌ದು ಕೈಲಾಸಕ್ ಪ್ರವೇಶ ಕ್‌ಟ್ಟೊಂಡು"ಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿ "ನೀಡ ದಂಡನೆ ಬೋಡಿಕೆನ ಬುಟ್ಟಿಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಬೋಡಿಕೆನ ನಾನ್ ನೀಸಿತಪ್ಪಿ. ನೀನ್ ಕೈಂಜ ಜನ್ಮತ್ ಮಾಡ್‌ನ ಪಾಪಕಾಯಿತ್ ನೀಡ ಜಾತಿರ ಕನ್ನಿನುಂಡ್ ನೀಕ್ ಮಕ್ಕಳ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಕಯ್ಯುಲೆ. ಆ ಆಸೆನ ಈ ಜನ್ಮತ್ ಬುಟ್ಟ್‌ರ್. ಅದ್ ನೀಡ ಇಞ್ಞೊರ್ ಜನ್ಮತ್ ಆಪ. ಆಚೇಂಗಿ, ನೀನ್ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುಪಕ್

ನೀಡ ಪೊಣ್ಣಾಯಿತ್, ನೀಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಕ್ ನೀಡ ಜಾತಿರ ಪೊಣ್ಣ್ ನೀಕಿಪ್ಪ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅವಳ ಅಲ್ಲಾತೆ ನೀಕ್ ಓರ್ ಶೂದ್ರತಿ ಸಹ ಓರ್ ಪೊಣ್ಣ್ ಆಪ. ಅವ ನಿನ್ನಗುಂಡ್ ಪನ್ನಂದ್ ಮಕ್ಕಳ ಪೆರುವ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯಾನ ಓರ್ ಶೂದ್ರ ಕನ್ನಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಕ್ಕ ಚಂದ್ರವರ್ಮ 'ಈ ಶೂದ್ರ ಮಕ್ಕಳುಂಡ್ ನಾಕ್ ಎಂತ ಪ್ರಯೋಜನ? ನಾಕ್ ನಾಡ ಜಾತಿರ ಮೋಂವನೆ ಇಲ್ಲೇಂದಾನಕ ಸ್ವರ್ಗಕ್ ಪಡಿ ಮುಚ್ಚಿಪೋನ ಲೆಕ್ಕ. ಇನ್ನನೆ ಆನಕ ನಾಕ್ ರಾಜ್ಯ ಎನ್ನಂಗಾಯಿತ್ ಬೋಂಡು? ಸುಖ, ಸಂತೋಷ ನಾಕ್ ಎಲ್ಲಿಂಜ ಕ್‌ಟ್ಟುವ? ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ನಾನ್ ಆ ಕನ್ನಿರ ಕೂಡೆ ಎಂತ ಮಾಡಡ್? ಓ ದೇವಿ. ಈ ಕನ್ನಿನ ಬಯ್ಯಕ್ ಎಡ್‌ತಾ"ಂದ್ ಬೇಜಾರತ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿ "ಚಂದ್ರವರ್ಮ...ನೀಡ ಬೇಜಾರತ್‌ನ ಬುಡ್. ನಾಡ ಕೃಪೆನುಂಡ್ ನೀನ್ ಈ ಜನ್ಮತೂ, ಮಿಞ್ಞಾತ ಜನ್ಮತೂ ಸುಖತ್ ಬದ್‌ಕುವಿಯ. ನಾಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಳ್. ನೀಕ್ ಈ ಕನ್ನಿನುಂಡ್ ಪನ್ನಂದ್ ಮೋನೆಯ ಪುಟ್ಟುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅವು ಶೂದ್ರಂಗಳಾಪುಲೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅಪ್ಪಂಡ ಪಿಞ್ಞ ಶೂದ್ರತಿ ಅವ್ವಂಡ ಮಕ್ಕ ಶೂರಂಗಳಾಪ. ಅವು ವೀರ ಪುರುಷಂಗಳೂ, ಶಿವ ಪಿಞ್ಞ ನಾಡ ಆರಾಧಕಂಗಳೂ, ಸದ್ಗುಣಿಯಳೂ, ಸತ್ಯವಂತಂಗಳೂ, ನಂಬಿಕಸ್ಥಂಗಳೂ, ಪಟ್ಟಮಡಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವ ಉಳ್ಳವೂ, ರಾಜಂಗಳುಂಡ್ ಗೌರವಾನ್ವಿತಂಗಳೂ ಆಯಿತ್, ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಆಳುವಕ್ ಯೋಗ್ಯಂಗಳಾಯಿತಿಪ್ಪ. ಅನ್ನನೆ ನಾಲ್ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಬುಟ್ಟಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯತ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕ್ ಸಮಾನಂಗ ಆಯಿತಿಪ್ಪ. ಅವು ಈ ಲೋಕತ್, ಪರಲೋಕತ್ ನೀಕ್ ಕುಶಿ ತಪ್ಪವು ಆಯಿತಿಪ್ಪ"ಂದ್ ಚಂದ್ರವರ್ಮನ ಸಮಧಾನ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿ ಶೂದ್ರ ಕನ್ನಿನ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಆ ದೇಶತ್‌ನ ನಾಸ್ತಿಕ, ಅನಾಗರಿಕ ಜನಳುಂಡ್ ಗೆದ್ದವಕುಳ್ಳ ಓರ್ ಖಡ್ಗತ್‌ನೊ, ಗಾಳಿರಚ್ಚಕ್ ರಭಸ ಉಳ್ಳ ಓರ್ ಬೊಳ್‌ತ ಕುದರೆನೊ, ಓರ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನೊ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ದೇಶತ್ ತಾನ್ ಓರ್ ಪೊಳೆಯಾಯಿತ್ ಪುಟ್ಟಿತ್ ಜನಕ್ ಸುಖ ಕೊಡ್‌ಪಿಂದೂ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ದೇವಿರ ಕೃಪೆನುಂಡ್ ಚಂದ್ರವರ್ಮ ದುಷ್ಟ ಶತ್ರುವಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ದೇಶತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಆಳುವಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಈ ದೇಶತ್‌ರ ಆದ್ಯತ ರಾಜ ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶತ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಆನಾನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ದೇಶಕ್ 'ಮತ್ಸ್ಯದೇಶ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್. ಈ ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆ ಮಡಿಕೇರಿಲ್

ಇಕ್ಕ ರಾಜ ಸಮಾಧಿ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್‌ರ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಯ ಎಣ್ಣಾಕ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಕ್ರೋಢ ದೇಶ :

ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪಂಡ್ 'ಕ್ರೋಢ ದೇಶ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದವೂ ಇಂಜತ್. ಈ ಪೆದ ಬಪ್ಪಕ್ ಮೂಲಕಾರಣ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಆದ್ಯ ರಾಜನಾನ ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಗ್ ಪನ್ನಂದ್ ಕ್‌ಣ್ಣಾಮಕ್ಕ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ವಿದರ್ಭ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ರಾಜ ತಾಂಡ 100 ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಡ ಕ್‌ಣ್ಣಾಮಕ್ಕ ಬಯತ್‌ಕ್ ಬಂದಾಂಗ್ ಮಂಗಲ ಕೈಪ. ಇದತ್ ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ದೇವಕಾಂತ 20 ಮೂಡಿಯಳ, ದಂಡನೆಯಂವ 16, ಮೂಂದನೆಯಂವ 12, ನಾಲನೆಯಂವ 10, ಅಂಜನೆ ಪಿಞ್ಞ ಆರನೆಯ ಮೋನೆಯ ಆಳಣ್ಣ 8 , ಏಳನೆ ಪಿಞ್ಞ ಎಟ್ಟನೆ ಮೋನೆಯ ಆಳಣ್ಣ 7 ಪಿಞ್ಞ ಬಾಕಿ 3 ಮೋನೆಯ ಆಳಣ್ಣ 4 ರಾಜಕುಮಾರಿಯಳ ಮಂಗಲ ಕೈಚತ್.

ಇನ್ನನೆ ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಡ ಪನ್ನಂದ್ ರಾಜಕುಮಾರಂಗಳ ಮಂಗಲಾನ ನೂರ್ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಎಚ್ಚಕೊ ಮಕ್ಕಡ ಅವ್ವಂಗಳಾಪ. ಅನ್ನನೆ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ರಾಜಕುಮಾರಂಗೂ ನೂರಾಂಗೂ ಅಧಿಯಾನ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿಯಳಾಪ. ಬಲ್ಯವು ಆನಪಿಞ್ಞ ಇವು ವಿದರ್ಭ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ತಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಬೊಳೆ ಬೊಳ್‌ತುವಕೂ, ವಾಸ ಮಾಡುವಕೂ ಜಾಗ ಪೋರತಾಪ.

ಅಕ್ಕ ಅವು ಪಂಡ್ ತಂಗ ಇಂಜ ಜಾಗತ್‌ರ ಸುತ್ತೂ ಜಾಗತ್‌ನ ಸಮ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ಕೃಷಿಕ್ ಯೋಗ್ಯವಾನ ಜಾಗತ್‌ನ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಅಕ್ಕ ಸೆರಿಯಾನ ಆಯುಧ, ಹತ್ಯಾರ್ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್ ಅವು ಕಾಡ್‌ಪಂದಿಯ ಮಣ್ಣ್‌ನ ಉಪ್ಪನ್ನಕೆ ತಂಗಡ ಕೈ ಪಿಞ್ಞ ಕೈ ಬೆರತ್‌ರ ಸಹಾಯತ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಂಡಿಯಾಚಿ. ತಂಗಡ ಕೈನುಂಡ್ ಈ ಜಾಗತ್‌ನೆಲ್ಲ ಸಮ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್ ದೇಶಕ್ 'ಕ್ರೋಢ ದೇಶ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್. ಕ್ರೋಢ ದೇಶ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಕ್ರಮೇಣ 'ಕೊಡಗ್' ಎಣ್ಣುವ ರೂಪಕ್ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

3. ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆರ ಮೂಲ

ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ಸುರು ಮಾಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಚರಿತ್ರೆಕ್ ಆಧಾರ ಆಯಿತ್ ಎಡ್‌ತಂಡ ಮೂಲ (source material) ತ್‌ನ ಓದುಗಂಗಕ್ ಎಣ್ಣಾಂಡಿಯಾಪ. ಅದತ್ ಪಂಡೇತ ಪೆರಿಯವು ತಂಗಡ ಮಕ್ಕ, ಕ್‌ರ್ ಮಕ್ಕಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಪುರಾಣ ಕತೆ, ವೀರಂಗಡ, ಶೂರಂಗಡ ಕತೆ, ಭೂಮಿನ ಕಳ್‌ಪಕ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ನಗ -ನಾಣ್ಯ, ಪಾತ್ರೆ-ಪಗಡಿ, ಕಟ್ಟಿಪತ್‌ರ ಪಳೀಯ ಚೂರ್‌ಪಾರ್, ನೆರೆರಾಜ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ದೇಶತ್‌ರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಬೋರೆ ದೇಶತ್‌ರ ರಾಯಭಾರಿಯಡ ಗ್ರಂಥತ್ ಉಲ್ಲೇಖ ಆಯಿತುಳ್ಳ ಅಂಶ, ಪಂಡೇತ ರಾಜಂಗ, ಜನ ಕಲ್ಲ್, ತಗಡ್, ಇರ್‌ಂಬು ಕಂಬತ್‌ರ ಮೀದ ಎಳ್ತ್‌ನ ಶಾಸನ...ಇನ್ನತದ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಕ್ ಮೂಲ ಆಯಿತುಂಡ್.

ಪಂಡ್ ಕಾಲತ್ ರಾಜಂಗ ಆಳ್‌ನ ರಾಜ್ಯ, ಪಡೆ ಪೊತ್ತ್‌ದ್, ಪಚೆಲ್ ಗೆದ್ದ ಭೂಮಿ ಪಿಞ್ಞ ಜಾಗ, ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಜಹಗೀರ್ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿ, ತಿರಿಕೆ, ಬಸದಿ, ತಿರಿಕೆಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸೇವೆ ಪಿಞ್ಞ ದಾನ ಕೊಡ್‌ತ ವಿವರ, ಪಡೆ ಪೊತ್ತಿತ್ ವೀರಮರಣ ಕಂಡ ಸ್ವರ್ಗೀಯಡ ಗೇನಕ್ ನೆಟ್ಟ ಕಲ್ಲ್... ಇನ್ನತಾಂಡ ವಿವರತ್‌ನ ಶಾಶ್ವತ ಆಯಿತ್ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಕಲ್ಲ್ ಚಪ್ಪಡಿ, ತಾಮ್ರ, ತಗಡ್, ಇರ್‌ಂಬುರ ಮೀದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ಬೆಚ್ಚತ್. ಇನ್ನತ ಶಾಸನ ಎಲ್ಲ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಕ್ ಓರ್ ಅಮೂಲ್ಯವಾನ ಮೂಲ ಆಯಿತುಂಡ್. ಈ ಪೋಲೆ 12ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನೆಲ್ಲ ಕೊಡಿಲ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಮೂಲತ್‌ಂಜ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿತ್.

'ಕ್ರೋಢ ದೇಶತ್‌ರ ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಡ ಕತೆಲ್ ಕೊಡವಡ ಮೂಲ ಅಡ್‌ಂಗಿತ್'ಂದ್ ಕರ್ನಲ್ ವಿಲ್ಕ್ಸ್ ಎಣ್ಣುವ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವ. ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಕದಂಬ ರಾಜವಂಶತ್‌ರ ಓರ್ ರಾಜಾಂದೂ, ಕದಂಬಂಗ ಕೊಡಗ್‌ನ ಕ್ರಿಸ್ತ ಶಕತ್‌ರ ಆದಿ ಭಾಗತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 2ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ 6ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ನ ಕದಂಬ ವಂಶತ್‌ರ ಎಚ್ಚಕೊ ರಾಜಂಗಡ ಪೆದ ಸಹ ಚಂದ್ರವರ್ಮಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಈ ಶತಮಾನತ್ ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗತ್‌ನೊ, ಉ. ಕನ್ನಡ, ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಬನವಾಸಿ ಅದ್‌ಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ ಚರಿತ್ರೆನುಂಡ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಕದಂಬಂಗಡ ಇಚ್ಚಕ್ ವಿಸ್ತಾರವಾನ ರಾಜ್ಯತ್ ಅಕ್ಕ ಏರ ಜಾಗ ಕಾಡ್‌ನುಂಡ್ ದುಂಬಿತ್ ಇಂಜಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್ ಸಹ ಕೂಡಿತಿಕ್ಕೂಂದ್, ಕೊಡಗ್‌ನ ಆದ್ಯ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಆಳ್‌ನ ಚಂದ್ರವರ್ಮನ

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಇಪ್ಪರತ್‌ರ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪುರಾಣ ಕರ್ತಂಗ, ಕಾವೇರಿ ಮಹಾತ್ಮೆರ ಚಂದ್ರವರ್ಮನಾಯಿತ್ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿತ್ ಕತೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಂಡ್ ಕ.ವಿಲ್ಕ್ಸ್ ಪಿಞ್ಞ ಬಿ.ಎಲ್.ರೈಸ್ ಗೇನ ಮಾಡುವ.

ಅಯಿಂಗಡ ಗೇನಕ್ ಇಞ್ಞೋರ್ ಸಮರ್ಥನೆ ಉಂಡ್. ಕ್ರಿ.ಶ.6ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಕದಂಬಂಗ, ಚಾಲುಕ್ಯಂಗಕ್ ಚೋತತ್. ಅಕ್ಕ ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯ ಒಡ್‌ಂದಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸಂತಾನಕಾರಳುಂಡೆ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಒಳಪಟ್ಟ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯ ಉ.ಕೊಡಗ್, ಮಂಜರಬಾದ್, ಕೊಡಗ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣತ್ ಬಯಲ್ ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣಕ ಇಕ್ಕತ ವೈನಾಡ್, ಗೋಪ ಪಿಞ್ಞ ಧಾರವಾಡತ್‌ರ ಹಾನಗಲ್ಲ್‌ಲೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 12ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜದ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಉ. ಕೊಡಗ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಂಜರಾಬಾದ್‌ರ ಕದಂಬ ರಾಜಂಗಡ ಓರ್ ಶಾಸನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಯಡವನಾಡ್, ಯಡೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಸುಗ್ಗಿದೇವಡ ಗುಡಿಲ್ ಉಂಡ್. ಇದ್ ಕದಂಬ ದುದ್ದರಸಂಡ ಗೇನಕ್ ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣ ಭೋಜರಸ ಬೆಚ್ಚ ವೀರಶಾಸನ. ಈಂಡ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1095.

ಆ ವೀರಶಾಸನ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಖವರ್ಷ 1017 (ಕ್ರಿ.ಶ.1095)ನೆಯ ಯುವಸಂವತ್ಸರದ ಸ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಸುದಿಬಿದಿಗೆ ಆದಿವಾರದಂದು। ಶ್ರೀ ಮನು ಮಹಾಮಣ್ಡಳೇಶ್ವರ ತ್ರಿಪುರಾಧಿಸ್ವರ ಬಲಿನ್ದ್ರಕುಳ ಕಮಳ ಮಾರ್ತ್ತಣ್ಡ। ಚತುಮ್ಮುಖಿಗಣ್ಡ ಸರಣಾಗತ ವಜ್ರಪಂಜರ ವೈರಿಗಜ ಕೇಸರಿ ಬಲಿಯರ ಭೀಮ ಸಂಗ್ರಾಮರಾಮ। ಮಲೆಪರ ನಂದನವನಂ। ಸಂಸ್ತುತ್ಯವಂದಿಜನಂ ಪರಮಣ್ಡನ ಸೂಟಃಕಾಟಂ। ಅಯ್ಯನಂಕಕಾರ ಶಿವಪಾದಸೇಖರಂ, ಶತ್ಯರತ್ನಾಕರಂ ರಿಪುಹೃದೆಯ। ಕರ್ಕ್ಕಸಂ ಅರಸಂಕ ರಕ್ಕಸ ನನೇಕ ನಾಮಾವಳಿ ಮುಖ್ಯನಪ್ಪ ಹಿಟ್ಟೆಯರಸಂಗಂ ಜುಂಜಲ ದೇವಿಗಂ ಪುಟ್ಟಿ ಅತುಳಬಳ ಪರಾಕ್ರಮನಾಗಿ। ನವಯೌವನಾ ರೂಢನಂ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾನ್ತನುಮಾಗಿ ಮಲೆಯಂ ಪ್ರತಿಪಾಳಿಸಿರಿಪುಗಳಂ ಬೆದಟು ಬೆಂಕೊಣ್ಡು ಕೋಟೆಗಳಂ ನಿರ್ದ್ದಾಟಿಸಿ ವೀರಾವತಾರನುಂ, ಕಲಿಯುಗಾಂತಕಂ ಸಂಹಥ ನಾಡು ಮಂಪಾಕುವಾಡಿಯಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾಳಿ ಸಿಯಾಟ್ಟು ಪದಿನಯ್ದು ಕುದುರೆಯು ಅಯ್ವತ್ತು ಲೆಂಕರುಂ ಇನ್ನೂಱಯ್ವತ್ತು ಎಕ್ಕಟಿಗರುಂ ನಾಲುವತ್ತಯ್ದು ಕುಳಪುಟ್ಟಿಗೆ ಗಾಯದಾಳು ಮನೇಕ ಪ್ರಜೆ ಪರಿವಾರ ಬಂಧುವರ್ಗ್ಗ ಮುಂತಳವರ್ಗ್ಗಮುಂ ಕುಲಸ್ತ್ರೀ ಚಿಕಲದೇವಿಯುಂ ಬೆಸಕೆಯ್ಯಿಸು ಜಲಿದೆಯಿಂ ರಾಜಕೆಟಿಯಂ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಯಮ ನೆತ್ತಿಸಿ ದಿವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ್ಗ್ಗೆ ಚತ್ರಮಂ ನಿಲಿಸಿ ತೋಟಿಗಟೀಯ ಮಾಡಿಸಿ ಅನೇಕ ಧಮ್ಮಮ ಬೆಳಗಿ ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಲ್। ಸಹೋದರಂ ಜೂಜರಸಂ ಸ್ನೇಹದಿಂ ಪರೋಕ್ಷ ವಿನಯಂ ಗೆಯ್ದು। ವೀರಸಾಸನಮಂ ಬರೆಯಿಸಿದಂವೊಳತೆಯ

ದುದ್ದಮಲ್ಲ|ಸನ್ನಿ ವಿಗ್ರಹಿ, ಸೇನಭೋವ ರಾಜಿ|ಮಯ್ಯನ ಮಗಂ ಬಮ್ಮದೇವ|ನಿಂ ಇನ್ತು ದುದ್ದರಸಂ ಮಾಡಿಸಿ|ದ ತೊಟಿಗಟ್ಟಿಯಂ ಮಾಟಿಕೊ|ಣ್ಡವಂ ಬಾಣರಾಸಿಯಲು ಹ|ಸುಪುಂ ಹಾರುವನಂ ಕೊಂದ| ಮಂಗಳ ಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ||

ಈ ಶಾಸನತ್ ದುದ್ದರಸಂಡ ಎಚ್ಚಕೊ ಬಿರ್‌ದ್‌ಲ್ 'ಮಲೆಪರ ನಂದನವನ' ಎಣ್ಣುವ ಬಿರ್‌ದ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಮಲೆಪರ ನಂದನವನ ಎಣ್ಣಕ ಮಲೆನಾಡ್‌ರ ರಾಜ / ರಾಜಂಗಕ್ ನಂದನವನತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡ್‌ಪಂವ ಎಣ್ಣುವ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಯವಲು. ಅಕ್ಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1095ತ್ ಉ. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕದಂಬ ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

1095ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಕೊಡಗ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ಆಕಾರ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆ ನೇರತ್ ಇಕ್ಕತ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಪಿಞ್ಞ ಮಂಜರಾಬಾದ್ ಓರ್ ರಾಜ್ಯ ಆಯಿತ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಒಡ್‌ಂದಿತ್ ಚೆರ್ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯ ಆನ ನೇರತ್ ಉ.ಕೊಡಗ್ ಮಾತ್ರ ಕದಂಬ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಡಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕ್ರಿ.ಶ.ತ್‌ರ ಆದಿಲ್ ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯಿತ್ ಪ್ರಬಲ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಇಡೀ ಕೊಡಗ್, ಕದಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್ ಅಡ್‌ಂಗಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿಯವಲು.

ಕ್ರಿ.ಶ.ತ್‌ರ ಆದಿಭಾಗತ್ ಕದಂಬ ವಂಶತ್‌ರ ಚಂದ್ರವರ್ಮ ದ್ರಾವಿಡ ಬುಡಕೆಟ್ಟ್‌ಕ್ ಕೂಡ್‌ನ /ಆದಿನಿವಾಸಿಯಡ ಜಾಗತ್‌ನ ಗೆದ್ದಿತ್ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ ವಿಷಯತ್‌ನ 'ಕಾವೇರಿ ಮಹಾತ್ಮೆ'ಲ್ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿತಿಕ್ಕು ಎಣ್ಣುವಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸತ್ಯಾಂಶ ಇಕ್ಕು. ಕೊಡವ, ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳ್‌ನ ಕದಂಬರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಆಯಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಕ.ವಿಲ್ಕ್ಸ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವ.

4. ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಪಾಂಡವ ಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕದಂಬಂಗಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ / ಸುಮಾರ್ 4ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ದ.ಭಾಗತ್ ಆಳ್‌ನ ಗಂಗಾ ವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ದ್ರಾವಿಡ ಬುಡಕೆಟ್ಟ್‌ಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಜನ / ದ. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ಪೂರ್ವ ನಿವಾಸಿಯ ವಾಸ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಅಕ್ಕ ಅವು ಚೆರ್ ಚೆರಿಯ ಗುಂಪಾಯಿತ್ ಇಂಜಂಡ್ ಆ ಗುಂಪ್‌ರ ಯಜಮಾನ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಕೇಪ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದ್ರಾವಿಡ / ಪೂರ್ವನಿವಾಸಿ ಬುಡಕೆಟ್ಟ್‌ಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಜನ ವಾಸ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ್ ನಂಗಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಆಧಾರ ಎಣ್ಣಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಚ್ಚಕೊ ಜಾಗತ್ ಉಳ್ಳ ಕಲ್ಲ್‌ಚಪ್ಪಡಿ (stone slab) ಪಿಞ್ಞ ಭೂಮಿಲ್ ಮೂಡಿತುಳ್ಳ ಅಂಕಣ (cairns). ಇನ್ನತ ಅಂಕಣ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲತೆ ದ. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗತೂ ಕಂಡ್ ಬಂದಿತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಆ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ನೊ ಕೂಟಿತ್ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗತೂ ಸಾಧಾರಣ ಒರೇ ಬುಡಕೆಟ್ಟ್‌ಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಜನ ವಾಸ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.

ಅಂಕಣತ್ ಪಂಡೇತ ಕಾಲತ್ ಚತ್ತ ಜನಡ ಚಾವುನ ಪೂತಿತ್ ಬೆಚ್ಚನ್ನಕೆ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಇದತ್ ವಿಚಿತ್ರ ಆಕಾರತ್‌ರ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಕುಡಿಕೆ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಇನ್ನತ ಕುಡಿಕೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಮಣ್ಣ್, ಮಣ, ಮೂಳೆ, ಇರ್‌ಂಬುರ ಶೂಲ ಪಿಞ್ಞ ಮಣಿ ಇನ್ನತದ್ ಕಂಡ್ ಬಂದಿತ್.

ಕೊಡಗ್ ಪಿಞ್ಞ ದ.ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಜನ ಪಂಡೇತ ಕಲ್ಲ್ ಚಪ್ಪಡಿರ ಅಂಕಣತ್‌ನ 'ಪಾಂಡುಪಾರೆ' / 'ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ'ಂದೂ, ರೌಂಡ್ ಆಯಿತುಳ್ಳ ಅಂಕಣತ್‌ನೆಲ್ಲ 'ಪಾಂಡವ ಮನೆ'ಂದೂ ಕಾಕುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಯಂಗಕ್ ಪಾಂಡವಂಗಡ ಶೌರ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಸಾಸತ್‌ರ ಕತೆ ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿಂಜನ್ನಕೆ ಆಪ.

ಪಾಂಡವಂಗ ತಂಗಡ ಅಜ್ಞಾತವಾಸತ್‌ರ ನೇರತ್ ದ. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿತ್‌ಂದ್ ಅವು ನಂಬಿತಿಂಜತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್ ಭಾರಿ ಬಲ್ಯ ಗುಹೆ, ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ವಸ್ತು ಏದೇಂಗಿ ಇಂಜಕ ಅದ್ ಭೀಮಂಗ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಪಟ್ಟದ್‌ಂದ್ ಅವು ಎಣ್ಣುವ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಸಹ ಭಾಗಮಂಡಲತ್‌ಂಜ ತಲಕಾವೇರಿಕ್ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕಾಂಬ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಬಂಡೆಕಲ್ಲ್‌ನ 'ಭೀಮಕಲ್ಲ್'ಂದೆ ಕಾಕುವ.

ಈ ಕಲ್ಲ್ ಭೀಮ ಉಂಬಕಾಪಕ ಕೂಳ್‌ರ ಮಧ್ಯ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಕಲ್ಲ್‌ಂದೂ, ಇನ್ನತ ಕಲ್ಲ್‌ನೆಲ್ಲ ಭೀಮನೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಾಂಗ್ 'ಭೀಮಕಲ್ಲ್' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಜನ ಎಣ್ಣುವ. ಉ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಲ್ ಉಗಮ ಆಯಿತುಳ್ಳ ಧರ್ಮಾನದಿ, ಧರ್ಮರಾಯ ಜಲದೇವತೆನ ಪೊಳೆ ಆಯಿತ್ ಪರಿಯೊಂಡೂಂದ್ ಬೋಡ್‌ನಾಂಗ್ ಉದ್ಭವ ಆನ ಪೊಳೆಂದೂ, ಅದ್‌ಂಗಾಯಿತ್ ಈ ಪೊಳೆಕ್ 'ಧರ್ಮಾನದಿ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್‌ಂದೂ ಎಣ್ಣುವ. ಚಪ್ಪಡಿ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಅಂಕಣ ಪಿಞ್ಞ ರೌಂಡ್ ಕಲ್ಲ್‌ನೆಲ್ಲ ಪಾಂಡವಂಗ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡ್‌ಚಿ ಎಣ್ಣುವ ಗೇನತ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ ಪಿಞ್ಞ ಪಾಂಡವ ಮನೆಂದ್ ಪೆದ ಬಾತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಚ್ಚಕೊ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ ಇಂಜತ್. ಊರ್‌ಲ್ ಇಂಜನ್ನತ ಪಾರೆ ಎಲ್ಲ ಮಣ್ಣ್‌ಲ್ ಮುಚ್ಚಿಪೋಯಿತ್.

ವೀರಾಜಪೇಟೆರ ಪಕ್ಕತ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್ ಅರಮೇರಿಲ್ ಅಳಮಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕತ್ ಆದ್ಯದಾಯಿತ್ ಎಣ್ಣಕ 1856ಲ್ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಪಾಂಡವಪಾರೆನ ಕಂಡ್‌ಪುಡ್‌ಚತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ 1868 ಪಿಞ್ಞ 1870ಂಡ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಲೆ.ಮೆಕೆನ್ಸಿ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ಯಾ.ಕೋಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಚ್ಚಕೊ ಜಾಗತ್ ಮಣ್ಣ್‌ಲ್ ಮುಚ್ಚಿ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಅಂಕಣತ್‌ನ ಕಂಡ್ ಪುಡ್‌ಚತ್. 1894ಲ್ ಭಾರತ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ ಪಿಞ್ಞ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಶಿಲ್ಪಕೃತಿ, ಅರಮನೆರ ಅವಶೇಷ, ಅರಮನೆರ ಕಡಂಗ, ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್, ಶಾಸನ ಕಲ್ಲ್... ಇನ್ನತ ಪಟ್ಟಿನ 1894ತ್ ಪ್ರಕಟ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್/ ವೀರಕಲ್ಲ್ ಪಡೆಲ್ ವೀರಮರಣ ಪಟ್ಟಯಿಂಗಡ ಗೌರವಾರ್ಥ ಪೂತ್‌ಬೆಚ್ಚದ್. ಇದ್ ಸುಮಾರ್ ಮುನ್ನೂರ್ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಇಪ್ಪರತದ್. ಇನ್ನತದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವಭಾಗತ್ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕಡಂಗತ್‌ರ ಅರುವೆ ಉಂಡ್. ಇದ್ ಆರಡಿ ಎತ್ತರ, ನಾಲಡಿ ಅಗಲ ಪಿಞ್ಞ ಒಯಿಂಬದ್ ಇಂಚ್ ಬಣ್ಣತ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಚಪ್ಪಡಿ. ಈ ಕಲ್ಲ್ ಚಪ್ಪಡಿರ ಎದಿಕೆ ಕ್‌ೕದತ್‌ಂಜ ಕೊಡಿಕೆತ್ತನೆ ಮೂಂದ್ ಭಾಗ ಉಂಡ್. ಕ್‌ೕದತ ಭಾಗತ್ ಆ ವೀರ ಪೋರಾಡಿತ್ ಚತ್ತ ಪಡೆರ ದೃಶ್ಯ, ನಡುಭಾಗತ್ ಅಪ್ಸರೆ ಸ್ತ್ರೀಯ ಆ ವೀರನ ಸ್ವರ್ಗಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಪ ದೃಶ್ಯ, ಕೊಡಿಭಾಗತ್ ಆ ವೀರ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕತ್ ತಾಂಡ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯಡ ಪ್ರತಿಮೆರ ಎದಿಕೆ ಅಳ್‌ತಂಡಿತುಳ್ಳ ದೃಶ್ಯ ಇಪ್ಪ. ಇನ್ನತ ವೀರಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಲಿಂಗತ್‌ನೆ ಕೆತ್ತಿತ್ ಉಳ್ಳಾನಗುಂಡ್ ಇದ್‌ನ ಶಿವನ ಆರಾಧಕಂಗಳೆ ನಟ್ಟನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಈ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಮಡಿಕೇರಿರ ಕನ್ನಂಡ ದೊಡ್ಡಯ್ಯಂಡ ವೀರಕಲ್ಲ್ ಒಂದಲ್ಲತೆ ಬೋರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲ್ ಓರ್ ತುಂಡ್ ವಸ್ತ್ರತ್‌ನ ಸುತ್ತಿಯಂಡ ವೀರಂಗಡ ಆಕಾರತ್‌ನ ಹೊಂದಿಯಂಡಿತ್.

ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಸ್ತ್ರೀಯಡ ರೂಪ ಇಪ್ಪ. ಇವು ಮರಣಪಟ್ಟ ಪಡಿಯಂಗಡ ಕೂಡೆ ಚತ್ತ ಪೊಣ್ಣಾಳಡ ಗೇನತ್ ಪೂತ್ ಬೆಚ್ಚ ಕಲ್ಲ್, ಶಾಸನ ಕಲ್ಲ್ ಎಣ್ಣಕ ರಾಜಶಾಸನತ್‌ನ ಕೆತ್ತಿತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಪ್ಪ ಕಲ್ಲ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪಂಡ್ ಕಂಡ್ ಬಂದ ಪಾಂಡವಪಾರೆ, ಪಾಂಡವಡ ಮನೆ, ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್ ಇನ್ನತದ್ ಈ ಕ್‌ೕದತ್ ಕಾಟ್‌ನ ಜಾಗತ್ ಉಂಡ್. ಕಲ್ಲ್ ಚಪ್ಪಡಿಕಾಯಿತ್ ಅದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾನ ಬಲ್‌ಚಿತಿಟ್ಟ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಕ್ಕು.

ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲೂಕ್

ಹೊರೂರ್ ಹಾಲೇರಿ ನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ನೂರೊಕ್ಕಲ್ ನಾಡ್

ಮಡಿಕೇರಿ ಕನ್ನಂಡ ಬಾಣೆಲ್ ಓರ್ ವೀರಕಲ್ಲ್, ಹಾಲೇರಿಲ್ 4 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕಾಂಡನಕೊಲ್ಲಿಲ್ 2 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಕೊಪ್ಪತೂರ್‌ಲ್ 3 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್. ಕೋಟೆ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಹೊರೂರ್‌ಲ್ 5, ಇಬ್ನಿವಳವಾಡಿಲ್ ಓರ್ ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಈರಳೆಲ್ ಒಂದ್, ಕಡಗದಾಳ್‌ಲ್ 3, ಪೊದ್ವಾಲ್ 2 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್ ಉಂಡ್.

ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೋಕ್

ಹುಲುಗುಲಿ ಮೂಂದ್‌ಗೇರಿ ನಾಡ್

ಅಂದಗೋವೆಲ್ 20 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, 3 ಪಾಂಡವ ಮನೆ, ಅಂಜನ ಗೇರಿ ಬೆಟ್ಟಗೇರಿಲ್ ಜೈನಬಸದಿ ಪಿಞ್ಞ ಆಣ್, ಪೊಣ್ಣ್ ದೇವತೆಯಡ ಪ್ರತಿಮೆ, 14 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಅತ್ತೂರ್-ನಲ್ಲೂರ್‌ಲ್ 18 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಬ್ಯೆಚನಹಳ್ಳಿ -ಕಾನ್‌ಬ್ಯೆಲ್‌ಲ್ 18, ಹೆರೂರ್‌ಲ್ 4, ಕೊಡಗರಳ್ಳಿಲ್ 4 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, 2 ಪಾಂಡವಡ ಮನೆ, ಮೊಳೂರ್‌ಲ್ 2 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, 2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಓರ್ ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಸ್ತ್ರೀರೂಪ, ನಾಲ್ಕೂರ್‌ಲ್ 21 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್ , 2 ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್, ನಾರಹಲೆಲ್ ಓರ್ ಪಾಂಡವಪಾರೆ, ಶಿರಂಗಾಲತ್ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಆಣ್‌ರ ಆಕಾರ ಉಳ್ಳ 29 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಉಲು ಗುಲಿಲ್ 8 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್.

ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣ ಹೋಬಳಿ

ಬಾಳ್‌ಗೋಡ್‌ಲ್ 5 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಬಸವನಳ್ಳಿಲ್ 6 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಚಿತ್ರಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ನ 2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಬೆಟ್ಟೂರ್‌ಲ್ 9 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಚಿತ್ರಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ನ 2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಚಿಕ್ಕತೂರ್‌ಲ್ 4 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಚಿತ್ರಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ನ 3 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕುಶಾಲನಗರತ್ 10 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಗುಡ್ಡೆಹೊಸೂರ್‌ಲ್ 8 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಗುಮ್ಮನ ಕೊಲ್ಲಿಲ್ 3 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಓರ್ ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಗುಂಡಿಬಸವನ ಹಳ್ಳಿಲ್ 4 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಹೊಸಕೋಟೆಲ್ 5 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, 6 ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಂಟಪತ್‌ರ ದ್‌ಟ್ಟೆ, ಹೊಸಪಟ್ಣತ್ 2 ಪಾರೆ, ಕೂಡ್ಲೂರ್‌ಲ್ 16 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಓರ್ ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, ಮಾದಪಟ್ಣಲ್ 3 ತೂಗತ್‌ರ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ನ ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್, 3 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಕೂಡ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಓರ್ ಪಾಂಡವ ಮನೆ,

ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಣತ್ 5 ಆಕೃತಿ ಉಳ್ಳ ಓರ್ ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಕರೆಲ್ ನಂಜುಂಡ ರಾಜಂಡ ಸಮಾಧಿ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷಿಲ್ 4 ಪಾಂಡವ ಮನೆ.

ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಕಣಿವೆ ಹೋಬಳಿ

ಹಲಗೇರಿ -1 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, 2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹಾಲುಬಾಯಿ - 2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹೆಗ್ಗಡಹಳ್ಳಿ - 1 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹೊಸಕೋಟೆ - 2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹುದನೂರ್ - 1 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ,2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಮಣಜೂರ್-2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ನಲ್ಲೂರ್- 3 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಸಿದ್ದಸಿಂಗನಪುರಿ - ಮಂಜುನಾಥ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದತ್ ಕೆತ್ತಿತುಳ್ಳ ಓರ್ ಆಕೃತಿರನ್ನತ ಕಲ್ಲ್, ಶಿರಂಗಾಲ- 2 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಓರ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ.

ಸೂರ್ಲಬ್ಬಿ ಮುತ್ತುನಾಡ್

ಸೂರ್ಲಬ್ಬಿ - 13 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್

ಯಡವನಾಡ್

ಅಬ್ಬಿಮಠ - 29 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಅಲೆಯೂರ್ - 17 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಬಳಗುಂದ - 34 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಬೇಳೂರ್ ಬಸವನಹಳ್ಳಿ - 40 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಬೆಟ್ಟದಹಳ್ಳಿ - 40 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಚೌಡ್ಲು - 36 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಚಿಕ್ಕಬ್ಬೂರ್ - 14 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಚಿಕ್ಕತೋಳೂರ್- 35 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ದೊಡ್ಡಬ್ಬೂರ್- 19 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ದೊಡ್ಡ ತೋಳೂರ್ - 30 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹಾನಗಲ್ಲ್ ಶೆಟ್ಟಳ್ಳಿ - 30 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹಾನಗಲ್ಲ್ - 25 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹರಗ - 55 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಓರ್ ಕಡಂಗ, ಹಾರೋಹಳ್ಳಿ- 8 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಓರ್ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ, ಹಿತ್ಲುಮಕ್ಕಿ - 14 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹೊಸಬೀಡು - 25 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಹೊಸಹಳ್ಳಿ - 18 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕಲ್ಕಂದೂರ್ - 47 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಬ್ರಹ್ಮದೇವಂಡ ಓರ್ ಮೂರ್ತಿ, ಕಿಬ್ಬೆಟ್ಟ - 20 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕೊಲೂರ್ ಸಿತ್ಕಳ್ಳಿ - 140 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕೊತ್ತನಹಳ್ಳಿ - 38 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕೂತಿ - 48 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕೊತ್ತನಹಳ್ಳಿ - 38 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕೂತಿ - 48 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕುಮ್ಮರಹಳ್ಳಿ - 80 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕುಂದಹಳ್ಳಿ - 40 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಕುಸುಬೂರ್ - 46 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಮಸಗೋಡ್ - 19 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್,

ನಗರೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ- 28 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ನೇರ್ಗಳಲೆ -20 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, 4 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ನೇರ್ಲೆ - 9 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ನೇರಳೆಕರ್ಕಳ್ಳಿ - 23 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಶಾಂತಳ್ಳಿ - 45 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ತಲ್ತಾರೆ ಶೆಟ್ಟಳ್ಳಿ - 60 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್,

ಯಲಕನೂರ್ - 40 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ಯಡೂರ್ - 90 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್.

ಬಿಲ್ಲ ಹೋಬಳಿ

ಬೆಂಬಳೂರ್- 1 ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್, ದೊಡ್ಡ ಬಿಲ್ಲ - 1 ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ಶಿರಂಗಾಲ - 1 ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್, ಶೀವರಹಳ್ಳಿ - 1 ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್.

ನಿಡ್ತ ಬೋಹಳಿ

ಮೂಲಂಬಿ - 2 ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್, ಮೆಣಸ - 1 ಕೊಲೆ ಕಲ್ಲ್, ನಿಡ್ತ - 2 ಮಹಾಸತಿ ಕಲ್ಲ್.

ವೀರರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕ್ : ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್

1. ಅರಮೇರಿ - ಅಳಮಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕ ಓರ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, ನೆಲ ಸಮ ಮಾಡ್‌ನ ಕೋಟೆರ ಫೌಂಡೇಶನ್

ಎಡೆ ನಾಲ್ನಾಡ್

2. ಐಮಂಗಲ-ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, 3. ಕುಕ್ಲೂರ್ - ಸರ್ಕಾರಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪಾಲೆಕಂಡ ಮನೆರ ಓರ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, 4. ಪೊದಕೋಟೆ - ಓರ್ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಚಿತ್ರ ಕೆತ್ತ್‌ನ ಜೈನ ಬಸದಿ

ಬೊಟ್ಟಿಯತ್ ನಾಡ್

5. ಹಾತೂರ್-ಕುಂದತ್ ಬೊಟ್ಟ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪಾಂಡವಂಗ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದ ಗುಹೆ ಎಣ್ಣುವ ಕೆಟ್ಟ್ ಕತೆರ ಗುಹೆ.

ಪತ್ತ್‌ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್

6. ಬಾಳೆಲೆ -14 ಕಲ್ಲ್ ಕಂಬತ್‌ರ ಓರ್ ಪಳೀಯ ಕಟ್ಟಡ, ಪುರಾತನ ಕಾಲತ್‌ರ ಚೌಕಾಕಾರತ್‌ರ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಕಟ್ಟಡ.

7. ಪಾಲ್ಪರೆ - ಕೀರೆ ಪೊಳೆರ ಕರೆಲ್ ಕೊಲ್ಲಿನಿಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಣ್ಣೆಕೃಷ್ಣ ಎಣ್ಣುವ ಬೇಡಂಡ ಜಾತಿರ ಪಾಳೆಗಾರಳುಂಡ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಪಾಳ್‌ಬುದ್ದ ಓರ್ ಕೋಟೆ.

ಅಂಜಿ ಗೇರಿ ನಾಡ್

8. ತೂಚಮಕೇರಿ- ಓರ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ, 3 ಪಾಂಡವಡ ಮನೆ.

ಶ್ರೀಮಂಗಲ ನಾಡ್

9. ಹರಿಹರ - ಪಾಳ್ ಬುದ್ದ ಓರ್ ಕೋಟೆ.

ಈ ಕೊಡಿಯತ ಪಟ್ಟಿನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಎಚ್ಚಕೋ ಊರ್‌ಲ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಅದತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವ ಭಾಗತ್‌ರ ನಾಡ್‌ಲ್ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಪಾಂಡವ ಪಾರೆ ಪಿಞ್ಞ ಪಾಂಡವಡ ಮನೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಆ ನೇರತ್ ದ.ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್ ತಮಿಳಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೆದ ಗೊತ್ತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಕನಕ ಸಭಾ ಪಿಳ್ಳೈ 1800 ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯೆ ಎಣ್ಣಿತ್. ಕ್ರಿ.ಶ.ತ್‌ರ ಬಯ್ಯತ ಪಿಞ್ಞ ಮಿಞ್ಞತ ದಂಡೂ ಶತಮಾನತ್ ತಮಿಳಡ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜ ಪೇರ್ತ್ ಪೆದಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಕ್ರಿ.ಶ.ತ್‌ರ 2ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜವಂಶತ್‌ರ ನೆಡುಂಜಲಿಯನ್ ಎಣ್ಣುವ ರಾಜ ಚೋಳ ಪಿಞ್ಞ ಪಶ್ಚಿಮ ಚೇರ ರಾಜಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಮೀದ ತಾಂಡ ಪ್ರಭುತ್ವತ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಂವಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ಮಧುರೈ. ಕ್ರಿ.ಶ.ತ್‌ರ ಆದಿಲ್ 'ಸಂಗಮ್ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಣ್ಣುವ ತಮಿಳ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾರಿ ಪೆದ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜಂಗಡ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತಾರ ತಮಿಳ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್ ಇನ್ನನೆ ವರ್ಣನೆ ಆಯಿತುಂಡ್.

ಕುಡಕಂ ಕುನಗ ಕಡಲ್
ಕೂಮಾರಿ ತಿರುವಂಗಡಂ
ಇನ್ನಾಂಗು ತಮಿಳ
ನೆಟ್ಟನ್ ಎಲ್ಲಾಯಿ

ಇದ್‌ಂಡ ಅರ್ಥ, 'ತಮಿಳ್ ರಾಜ್ಯ ಓರ್ ಬರಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆಕೂ, ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿಲ್ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಂಜ ತಿರುಪತಿಕೆತ್ತನೆಕೂ ಉಂಡ್' ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಆ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ 'ಕುಡಕಂ', 'ಕುಡುಮಲೈ ನಾಡ್' ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ತಮಿಳ್‌ಕಾರ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್. ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ ಕ್ರಿ.ಶ.ತ್‌ರ ಆದಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಇಲ್ಲೇಂಗೂ ಕೊಡಗ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಪಬ್ಬಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಮಾತ್ರ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಪಾಂಡ್ಯಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಇಕ್ಕಾಕಲೆ ಎಞ್ಞನಪೋಲೆ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಅಂಕಣತ್ ಪಾಂಡ್ಯಪಾರೆ, ಕಲ್ಲ್‌ರ ವರ್ತುಲಕ್ ಪಾಂಡ್ಯಂಗಡ ಮನೆಂದ್ ಪೆದ ಇಂಜದ್

ಕ್ರಮೇಣ ಪಾಂಡವಪಾರೆ, ಪಾಂಡವಡ ಮನೆಂದ್ ಕಾಕುವಕಾಚಿ ಎಣ್ಣುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಡ್.

ಕೊಲೆಕಲ್ಲ್ ಉ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವಭಾಗತ್‌ರ ಊರ್‌ಲೆ ಏರ ಕಂಡ್‌ಬಂದಾಂಗ್ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಕಾಲಕ್‌ಂಜ ಮುಪ್ಪಡೆ ಆ ಪ್ರದೇಶಕ್ ದುಂಬ ಕುರಿ ಆಕ್ರಮಣ, ತೆರಿ ಜಗಳ, ಚೆರ್ ಚೆರಿಯ ಗಲಾಟೆ ಆಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

5. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಗಂಗ ವಂಶ ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ

ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್ ಕದಂಬಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗ ಗಂಗರಾಜಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಶಾಸನತ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಗಂಗ ರಾಜಂಡ ಉತ್ತರತ್ ಗಂಗಾನದಿರ ಕಣಿವೆಂಜ ಮೌರ್ಯವಂಶತ್‌ರ ಕೇಳಿಪಟ್ಟ ರಾಜ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮೌರ್ಯ ತಾಂಡ ಆಖೀರಿ ಕಾಲತ್ ಜೈನಂಗಡ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಚೂಡ್ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮೈಸೂರ್ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಇಕ್ಷ್ವಾ ಕುಲತ್‌ರ ದಂಡ್ ಜೈನ ರಾಜಕುಮಾರಂಗಳುಂಡ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಚೀಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಎಣ್ಣುವ. ಈ ವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 2ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ 11ಂಗೆತ್ತನೆ ಮೈಸೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಯ ಉಳ್ಳ ತಲಕಾಡ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಗಂಗ ವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಪಳಿಯ ಶಾಸನ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ 388 ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 466ನೆ ಇಸವಿರದ್. ತಗಡ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಈ ಶಾಸನ ಕೈಂಜ ಶತಮಾನತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆರ ಖಜಾನೆಲ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಪಿಚ್ಚೋಳೆರ ತಗಡ್‌ಲ್ ಎಳ್ದಿತುಳ್ಳ ಭೂಮಿರ ದಾನಶಾಸನ ಇಕ್ಕತ ಕೊಡಗ್‌ರ ಏದೇ ಭೂಮಿಕೂ ಸಮ್ಮಂಧಪಡುಲೆ. ಅಲ್ಲತೆ ಈ ಶಾಸನತ್‌ನ ಎಳ್ದ್‌ನ ನೇರತ್ ಅಚ್ಚಕೆ ಎನ್ನಂಗ್ ಶಾಸನ ಎಳ್ದ್‌ನಪಿಞ್ಞ 12 ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ! ಅಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯೂ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಈ ಶಾಸನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1600ತ್‌ಂಜ ಇಪ್ಪರಕ್ ಆಳ್‌ನ ಹಾಲೇರಿ ಅರಸಡ ಕಾಲತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸೀಮೆರ ಮೀದ ಧಾಳಿ ಮಾಡುವಕ ಅಲ್ಲಿ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಶಾಸನ ಆಯಿತಿಕ್ಕುಂಡ್ ಅವು ಅದ್‌ನ

ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ತಂಗಡ ರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ತಿಕ್ಕೂಂದ್ ತೋಂದುವ.

ಈ ಶಾಸನತ್ ಗಂಗರಾಜನಾನ ಕೊಂಗುಣಿ ಮಹಾರಾಜ ಅವನಿತ ಎಣ್ಣುವಂವ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅಕಾಲ ವರ್ಧನಂಡ ಮಂತ್ರಿ ಆಯಿತ್, ಅಲ್ಲಿಂಜ ಸನ್ಯಾಸಿ ಆನ ಚಂಡಂಬಿ ಭಟಾರ ಎಣ್ಣುವ ಜೈನ ಗುರುಕ್ ಪುನ್ನಾಡ್ ಆರಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ಬದನೆಗುಪ್ಪೆ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ, ಈ ಜೈನ ಗುರು ಈ ಊರ್‌ನ ತಲಕಾಡ್‌ರ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಜಿನ ತಿರಿಕೆಕ್ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ ಎಳ್ದಿತುಂಡ್. ಗಂಗರಸ ಕೊಂಗುಣಿ ಮಹಾರಾಜ, ಕದಂಬ ರಾಜ ಕಕುತ್ಸ್ಥಂಡ ಮೋವ ಪಿಞ್ಞ ಕೃಷ್ಣವರ್ಮಂಡ ತಂಗೆರ ಮೋಂವ. ಇಂವ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕೇಕ್ ಬರಿ ಎಣ್ಣಕ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕ್ಂಜ ಪೊನ್ನಾಡ್ ಆರಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ರಾಜಂಡ ಮೋವಳ ಮಂಗಲಾಚಿ. ಇಂವಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 430ತ್‌ಂಜ 482ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಂಜ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಅವನೀತ ಜೈನಗುರುಕ್ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಬದನೆಗುಪ್ಪೆ ಗ್ರಾಮ ಪುನ್ನಾಡ್ ಆರಾಯಿರ ಸೀಮೆಲ್ ಇಂಜತ್. ಈ ಊರ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಇದೇ ಪೆದತ್ ಮೈಸೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ಚಾಮರಾಜ ನಗರತ್ ಉಂಡ್. ಅವನೀತಂಡ ಈ ದಾನ ಶಾಸನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಏದೆ ಜಾಗಕೂ ಸಮ್ಮಂಧ ಪಡತೆ ಉಂಡೇಂಗಿಯೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 2ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ 11ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಪಡಿಞಾರ್ ಮಲೆಂಜ ಪಂಡೇತ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗತ್‌ರ ಕೋವುನೆಲ್ಲ ಗಂಗರಸಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್, ಈ ಶಾಸನತ್ ದಾನ ಕೊಡ್‌ತಿತುಳ್ಳ ಊರ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಪಡುವಾನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಕ್ರಿ.ಶ.ತ್‌ರ ಆದಿ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜೆ ಗಂಗರಸಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವ. ಈ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಡಿಞಾರ್ ಭಾಗ ಕುಂದ್ ಕಾಡ್‌ನುಂಡ್ ದುಂಬಿತ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವಭಾಗತ್‌ರ ಬಯಲ್‌ಸೀಮೆಲೆ ಜನ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತಿಂಜನ್ನಕೆ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ.

ಗಂಗರಾಜಂಗಡ ಶಾಸನತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಆದ್ಯಶಾಸನ ಶಾ.ಶ. 809 ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ.888ನೆ ಇಸವಿರದ್. ಈ ಶಾಸನ ಅದ್‌ಂಡ ಇಪ್ಪುರತ್‌ರ ಶಾಸನ ಕಲ್‌ಲ್ ಎಳ್‌ನದ್. ಇದತ್ ಗಂಗರಸ ಸತ್ಯ

ವಾಕ್ಯ ಕೊಂಗುಣಿವರ್ಮ ಧರ್ಮ ಮಹಾರಾಜ ಪೆನ್ನಕಡಂಗತ್‌ರ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಜಿನಬಸದಿಲ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಕಾಯಿತ್ ಜೈನಗುರು ಸುವರ್ಣಂದಿ ದೇವಕ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್ ಪೆದ್ದೋರೆಗರೆರ ಬಿಳೂರ್‌ರ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಕೇರಿನ ದಾನ ಮಾಡ್‌ನ ಎಳ್ತ್ ಉಂಡ್.

ಪೆದ್ದೋರೆ ಎಣ್ಣಕ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ರ ಬಲ್ಯಪೊಳೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥ ಪೊಳೆ. ಈ ಪೊಳೆನ ಅಲ್ಲಿಯತ್‌ರ ಜನ ಇಕ್ಕಲೂ ಸಹ 'ಬಲ್ಯಪೊಳೆ'ಂದ್ ಕಾಕುವ. ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ

ಬಿಳೂರ್ ಕಡಂಗತ್ ಗಂಗರಸಂಗಡ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ ಉಳ್ಳದ್ ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ರಾಜ ಕೊಂಗುಣಿವರ್ಮ ದಾನ ಮಾಡ್‌ನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತ್ ಗಂಗವಾಡಿರ ಅಧಿಕಾರಿಯ, ಪೆದ್ದೊರೆಗರೆರ 80 ಜನ, ಎಟ್ಟ್ ಒಕ್ಕಕಾರಡ ಪೆದ ಉಂಡ್. ದಾನ ಮಾಡ್‌ನ ಜಾಗತ್‌ನ ಚಾಯೋಡೆ ನೋಟಿಯವಕ್ ಮಲೆಸೀಮೆರ ಜನಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜತ್. ಪೆನ್ನ್ ಕಡಂಗ ಎಣ್ಣುವ ತಕ್ಕ್‌ನುಂಡ್ ಆ ಕಾಲತ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಲ್ ಬಲ್ಯ ಕಡಂಗ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಈ ಶಾಸನ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಭದ್ರವಸ್ತು ಜಿನ ಶಾಸನಾಯ ಸಕನೃಪಾ। ತೀತಾಕಾಲ ಸಂವತ್ಸರಂಗಳೆಣ್ಟು ನೂರೊಮ್ಬತ್ತನೆಯ ವರ್ಷಂ। ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿರೆ ಸ್ವಸ್ತಿ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಕೊಂಗುಣಿವರ್ಮ ಧರ್ಮ ಮ।ಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಕೊವಳಲ ಪುರವರೇಶ್ವರ ನನ್ದಗಿರಿನಾಥ ಶ್ರೀಮ।ತ್ಪೆರ್ಮನಡಿಯ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಂಗೆಯ್ದು ಪದಿನೆಣ್ಟನೆಯ ವರ್ಷದನ್ದು ಪಾ।ಲ್ಗುಣ ಮಾಸದ ಶ್ರೀ ಪಂಚಮಿಯನ್ದು ಶಿವಣನ್ದಿಸಿದ್ಧಾನ್ತದ ಭಟರ।ರ ಶಿಷ್ಯರ್ಸರ್ವ್ವಣನ್ದಿದೇವರ್ಗ್ಗೆ ಪೆಣ್ಣೆ ಗಡಂಗದ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಪೆದ್ದೊರೆಗರೆಯ ಬಿಳಿ ಊರ್ಪನ್ನಿರ್ಪ್ಪಳ್ಳಿಯುಮಮ ಸರ್ವ್ವಾಪಾದಪರಿ।ಹಾರ ಪೆರ್ಮ್ಮಾನಡಿ ಕೊಟ್ಟೊತೊಮ್ಬತ್ತರು ಸಾಸಿರ್ವ್ವ ರುಮಯ್ಯಾಮನ್ತರು ಬೆದ್ದೊ।ರೆಗರೆಯ ಎಳ್ಪದಿಮ್ಬರು ಎಣ್ಬೊಕ್ಕಲುಂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಮಲೆ ಸಾಸಿ।ರ್ವ್ವರು ಮಯ್ಯರ್ವ್ವರುಂ ಮಯ್ಯಾಮರಿಗರುಂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾಪು ಇದನಳಿದೊಂ।ಬಾರಣಾಸಿಯುಮಮ ಸಾಸಿರ್ವ್ವರ್ಪ್ಪಾರ್ವರುಮುಂ ಸಾಸಿರಂ ಕವಿಲೆಯುಮನಳಿದೊಂ ಪಂಚ ಮಹಾಪಾತಕನಕ್ಕುಂಸೆದೋಜನ ಲಿಖಿತ್ತ। ಬೆಳಿಯೂರ ಎಣ್ಬತ್ತು ಗದ್ಯಾಣ ಪೊನ್ನು ಎಣ್ಟು ನೂರುಬತ್ತ।ಮುಂ ತೆರುವೊಂ.

ಈ ನೇರತ್ ಇಞ್ಞೋರ್ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಕೋತೂರ್ ಊರ್‌ರ ಲಕ್ಕುಂದ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಇದತ್ ಗಂಗರಸ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಕೊಂಗುಣಿ ವರ್ಮ ಮಹಾರಾಜ, ಬೀಡಲ ಎರೆಯಂಗ ಗೌಡಂಡ ಮೋಂವಂಗ್ ನಾಪದ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಗದ್ಯಾಣ ಪಿಞ್ಞ ನೂರ್ ಸೇರ್ ಬಿತ್ತ್ ನೆಲ್ಲ್‌ನ ದೇಣಿಗೆಪೋಲೆ ಕೊಡ್‌ತ ಪಟ್ಟಿ ಉಂಡ್.

ಇದೇ ವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಮೂಂದನೆ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ರ ಪೆಗ್ಗೂರ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಈಂಡ ಕಾಲ ಶಾ.ಶ. 899 ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 978. ಇದತ್ ಕೊಂಗುಣಿ ಮಹಾ ವರ್ಮ ತಲಕಾಡ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣ ರಕ್ಕಸಗಂಗ ಪೆದ್ದೊರೆಗರೆನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳತ್‌ರ ಅನಂತ ವೀರಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಜೈನಗುರು ಆ ನೇರತ್ ಪೆಗ್ಗಡೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಪುದಿಯ ಕಡಂಗತ್‌ನ ದಾನ ಪಡ್‌ಂದತ್‌ಂದೂ ಎಳ್ದಿತ್. ಈ ದಾನಕ್ 96 ಆಯಿರ ಸೀಮೆಕಾರ, ಅಂಜಿ ಸಾಮಂತ ರಾಜಂಗ, ಪೆದ್ದೊರೆಗರೆರ 70 ಜನ, ಎಟ್ಟ್ ಒಕ್ಕಕಾರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತೂ, ನಾಲ್

ಮಲೆಪತಿಯ, 200 ಜನ ಪಿಞ್ಞ ಪೂಮಾಲೆ ತಯಾರ್ ಮಾಡುವ ಅಂಜಾಳ್ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಿಯತ 3 ಶಿಲಾ ಶಾಸನ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಊರ್‌ಲೆ ಇಂಜಿತ್ ಅವು ಅಲ್ಲಿಯತ ಜಾಗಕ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಪಟ್ಟಿತುಳ್ಳನುಂಡ್ ಆ ಶತಮಾನತ್ ಗಂಗರಸಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಈ ಭಾಗತ್‌ನ ಗಂಗವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಅಧೀನತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಬೆಂದು-ಚಜ್ಞಾದಿಯ / ಸಾಮಂತಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಗಂಗ ವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಜೈನಂಗಳಾಯಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ಲೆಲ್ಲ ಜೈನ ಬಸದಿ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಆ ಬಸದಿಕೆಲ್ಲ ಇವು ಭೂಮಿನ ದಾನ ಮಾಡಿತ್‌ಂದೂ ಶಾಸನತ್ ಎಳ್ದಿತುಂಡ್.

ರಾಜ ಕೊಂಗುಣಿವರ್ಮ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣಂಡ ಮೋಂವ ಈರೆಯಪ್ಪ ಕೊಂಗನಾಡ್ ಎಟ್ಟಾಯಿರ ಸೀಮೆನ ಓರ್ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಯಿತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ಸೀಮೆಲ್ ಇಕ್ಕತ ಏಳಾಯಿರಸೀಮೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಹುಣಸೂರ್‌ರ 92ಂಡ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಈ ಕಾಲತ್‌ರ ಆಖೀರತ ಶಾಸನ ಉ.ಕೊಡಗ್‌ರ ಗಣಗೂರ್ ಊರ್‌ಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟದ್. ಇಕ್ಕತ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆರ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕತ ನಾಡ್, ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಕಣಿವೆ, ಹೆಬ್ಬಾಲೆ, ಶಿರಂಗಾಲತ್ ಇಯಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಇಂಜದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಈ ಶಾಸನ ಶಾ.ಶ. 926 ಯಾ ಕ್ರಿ.ಶ. 1000ನೆ ಇಸವಿರ ಆಯಿತುಂಡ್.

ಗಂಗರಸಂಡ ಕಾಲತ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಆಖೀರಿ ಶಾಸನತ್ ಗಣಗೂರ್ ಊರ್‌ರ ಹಣಚ ಧರ್ಮಶೆಟ್ಟಿ ಎಣ್ಣುವಂವ ಕುಣಿಂದೊರ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿರ ಸೇವೆಲ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ತಾನ್ ಮಾಡ್‌ನ ಪಾಪತ್‌ನ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಲ್ ಕುಳ್‌ಚಿತ್ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ರಾಮೇಶ್ವರನ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಿತ್ ತಿರಿಕೆಕ್ ಓರ್ ಬಟ್ಟಿ ನೆಲ್ಲ್ ಬೋಳಿಯುವ ಜಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಾಗತ್‌ನೆ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದೂ, ಈ ಧರ್ಮತ್‌ನ ಕಮ್ಮಿ ತರತ್ ಪಾಳ್ ಮಾಡ್‌ನಂವಂಗ್ ಕಪಿಲೆ ಪಯ್ಯುನ ಕೊಂದನ್ನತ ಪಾಪ ಕ್‌ಟ್ಟುವಾಂದೂ ಎಳ್ದಿತ್. ಈ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಕುಶಾಲ ನಗರ ಹೋಬಳಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಈ ಶಾಸನತ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಸರ್ಕಾರಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಕಯ್ಯಾಲೆಲ್ ಪೂತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಿಯತ ವಿವರಣೆಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜಾಗಕ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಪಟ್ಟನ್ನಕೆ ಗಂಗರಸಂಡ ಕಾಲತ್‌ರ ಶಾಸನ 4 ಇಂಜದ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಈ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ 11ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ

ಗಂಗರಸಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ದ.ಕೊಡಗ್‌ರ ಕ್ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

6. ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಪಿಞ್ಞ ಚೋಳ ರಾಜಂಗಡ ಅಧಿ ರಾಜತ್ವ

ಕ್ರಿ.ಶ. 10ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವಭಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಇಕ್ಕತ ಹುಣಸೂರ್ ತಾಲೂಕ್‌ಲ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಸಂಸಾರ ಇಂಜತ್. ಇವು ಗಂಗರಸಂಡ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗ. ಅನ್ನನೆ ಚೋಳರಸಂಗ 12ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗಳಾಚಿ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 10 ಪಿಞ್ಞ 11ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಇಕ್ಕತ ಚೆನ್ನೈರ ಪೂರ್ವ ಭಾಗತ್ ಚೋಳರಾಜಂಗ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಬಾತ್. ಅಯಿಂಗಕೂ, ಗಂಗರಸಂಗಕೂ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಪಡೆ ಪೊಪ್ಪದ್ ಮಾಮೂಲ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1004ತ್ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳ ಗಂಗರಸಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ತಲಕಾಡ್, ಮೈಸೂರ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣ ಪಿಞ್ಞ ಪೂರ್ವಸೀಮೆ ಪಿಞ್ಞ ಗಂಗರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಅಲ್ಲಿಕ್ ಗಂಗರಸಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಆಖೀರ ಆಚಿ.

ಚೋಳಂಗ, ಗಂಗರಸನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತವಕ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಚೋಳ ರಾಜಂಗಳ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆಣೇಂಗಿ, ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಬರಿಲಿಂಜ ಹನಸೋಗೆ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ನಡ್‌ಂದ ಪಡ್‌ಲ್ ಚೋತಾನುಂಡ್ ಚೋಳ ರಾಜಂಗಡ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗಳಾಚಿ. ಈ ನೇರತ್‌ಂಜ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಂಗ ತಂಗಡ ಪೆದತ್‌ರ ಆಖೀರತ್ ಚೋಳ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡತ್. ಅಂದ್‌ಂಜ ಚೋಳಂಗಡ ಅಧೀನ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪಟ್ಟಿಲ್ 'ಕುಡಮಲ್ಯೆ ನಾಡ್' ಎಣ್ಣಕ 'ಮಲೆನಾಡ್‌ರ ಕೊಡಗ್' ಪೆದ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಳ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕರೆರ ಹನಸೋಗೆಲ್ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂವ ಚೋಳ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮಣಿಜ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಮಣಿಜಂಡ ಪರಾಕ್ರಮನ್‌ನ ಮೆಚ್ಚಿತ್ ರಾಜರಾಜ ಚೋಳ ಅಂವಂಗ್ 'ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಶಿಖಾಮಣಿ ಕೊಂಗಾಳ್ವ' ಎಣ್ಣುವ ಬಿರ್‌ದ್, ಉ.ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ, ಮೈಸೂರ್‌ರ ಅರಕಲಗೂಡ್ ತಾಲೂಕ್‌ನ ಇನಾಂ ರೂಪತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಾಂಡ ಮಾಂಡಲಿಕ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಮಣಿಜಂಗ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಶಿಖಾಮಣಿ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಎಣ್ಣುವ ಬಿರ್‌ದ್‌ನೊ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಾಲಂಬಿ ಸೀಮೆನೊ ಕೊಡ್‌ತಾನ ಎಳ್ತಿತುಳ್ಳ ಶಿಲಾಶಾಸನ ನಿಡ್ತ ಹೋಬಳಿ ಮಾಲಂಬಿ ಊರ್‌ರ ಪಳೀಯ ನಿವೇಶನತ್‌ರ

ಪಕ್ಕತ್ ಉಂಡ್. ಆ ಶಾಸನ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸೂರ್ಯ್ಯಾನ್ವಯ ಸುರತರುಸ್ತಂಭಾಯಮಾನ ಚೋಳಕು।ಳ ಗಘನಗಭಸ್ತಿ ಮಾಳಿ ಸಕಳ ಜನ ದುರಿತ ಹರಣ ನಿ।ಪುಣ ಕವೇರಕನ್ಯಕಾಸಖೀಯಮಾನ ಚೋಳಮಹಾ ಮಹೀ।ಪತಿ ಶ್ರೀ ರಾಜಕೇಸರಿ ವರ್ಮ ಪೆರ್ಮ ನಡಿಗಳ್ಮ ನಿಜಂಗೆ। ಪನಸೋಗೆಯ ಕಾಳೆಗದಲೊಡ್ಡಿ ಕೆಯ್ಪಂ ನೆರಿದಿಕ್ಕು ಬಾ।ರೆನೆನ್ನು ಆತನ ನಡಹಿದರ್ಸ್ವತ್ತ ರೆನ್ನು ಪಿರಿದುಂಕಾರು।ಣ್ಯದಿನ್ಸ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿ ನಾಡ ಕುಡುಗೆನ್ನು ಪಂಚವನ್। ಮಾರಾಯಗ್ರ್ಗಟ್ಟಲಾತಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಸಿಖಾಮಣಿ। ಕೊಂಗಾಳ್ವನೆನ್ನು ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿ ಮಾಲವ್ವಿಯ ನಿತ್ತ ರಿ।ದಕ್ಕೆ ಗಾವುಣ್ಡ ರಾಚಮ್ಮನ ವಂಶಮೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಕಣವಂಗಲ।ದ ಆದಿತ್ಯ ಗಾಮುಣ್ಣನುಂಗಳನಿಯ ನನ್ನಿಯ ಮೇರುವುಂ। ಕಳನೆ...ಚ ಗಾವುಣ್ಡನುಂ ನಲ್ಲೂರೆರೆಯಂಗ ಗಾವುಣ್ಣ।... ಳ್ನೂರ್ನ್ನಾಡೆ ಕಲ್ನಾಡೊ ಪೊರಗೆನ್ನು ನುಡಿಯಲ್ಕಾ....(ಅಕ್ಷರ ತಿಕ್ಕಿ ಪೋಯಿತ್)

ಕೊಡಗ್‌ನ ಏರ ಕಾಲ ಆಳ್‌ನವು ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಂಗ. ಇವು 10-17ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಮೈಸೂರ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳ್‌ಚಿ. ಇಕ್ಕತ ಹುಣಸೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ತಾಲೂಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಮುಖ್ಯ ರಾಜ್ಯ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಈ ಜಾಗಕ್ 'ಚಂಗನಾಡ್' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಗ ತಂಗ ಚಂದ್ರವಂಶಕಾರ, ಯಾದವಂಗಾಂದೂ ಎಣ್ಣಿಯವ ಇಂಜತ್.

ಇಯಂಗಡ ಮೂಲ ಪುರುಷಂಡ ಪೆದ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂದ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಆ ವಂಶಕ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್. ಇಯಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿ ದ್ವಾರಾವತಿ. ಈ ಜಾಗ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ದ್ವಾರ ಸಮುದ್ರಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯವ ಕಯ್ಯುಲೆ. ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ತಂಗಳ ಮಹಾ ಮಾಂಡಲೀಕ, ಮಂಡಲೇಶ್ವರ, ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದತ್ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಇವು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜಂಗಳಾಕತೆ ಅಧಿರಾಜಂಗಡ ಮುಖ್ಯ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗಳಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಅಯಿಂಗಳೆ ಒಪ್ಪಿಯಂಡಪೋಲೆ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಸುಮಾರ್ 13ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಜೈನಂಗಳಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್. ಈ ರಾಜಂಗಡ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ ಕೊಡಗ್, ಇಕ್ಕತ ಹುಣಸೂರ್ ತಾಲೂಕ್‌ರ ಯಡತೋರೆ / ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರತ್ ಕಂಡ್ ಬಂದಾನುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಈ ಜಾಗತ್‌ಲೆಲ್ಲ ಇಂಜದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಇಯಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಹೊತ್ತಗೆ ಗೆಚ್ಚ ಮಠತ್‌ರ ಜೈನಗುರುವ ಹುಣಸೂರ್ ತಾಲೂಕ್‌ರ ಹನಸೋಗೆ ಪಿಞ್ಞ ತಲಕಾವೇರಿರ ಜೈನ ಬಸದಿಯಡ ಮೀದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿತಿಂಜದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಈ ಜಾಗತ್ ಇಕ್ಕ ಪಾಳ್ ಬುದ್ದಿತುಳ್ಳ ಜೈನ ಬಸದಿ ಗಂಗರಸಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದ್. ಇದ್‌ನ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಪತ್ತನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆಖೀರತ್ ನನ್ನಿ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಎಣ್ಣುವ ರಾಜ ಇಂಜತ್. ನನ್ನಿ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಡ ಪೆದೆ ನಂಗಕ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಆದ್ಯದಾಯಿತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಪೆದ. ಗಂಗರಸಂಗಳ ಚೋಳ ರಾಜಂಗ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಪಶ್ಚಿಮತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಪಡೆಪೊತ್ತ್ ಬಂದಿತ್ ಹನಸೋಗೆಲ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಳ ಎದ್‌ರ್‌ಟ್ಟಲ್ಲಿ, ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಚೋತಿತ್ ಚೋಳ ರಾಜಂಗ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗಳಾಚಿ.

ಅಂದ್‌ಂಜ ಸುಮಾರ್ ಓರ್ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ತಂಗಡ ಪೆದತ್‌ರ ಆಖೀರತ್ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳ, ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳಂದ್ ಕೂಟಿಯಂಡತ್. ನನ್ನಿ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ 11ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆದಿಲ್ ಚೋಳ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಯಿತಿಂಜತ್. ಚೋಳಂಗ 11ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಮೈಸೂರ್ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರತ್‌ರ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಗಳುಂಡ್ ಚೋತತ್. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಗಂಗರಸಂಗಳುಂಡ್ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಮೈಸೂರ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗ ಪಿಞ್ಞ, ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಪ್ರದೇಶತ್‌ನ ಕಳ್‌ಂದಂಡತ್.

ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಂಗಡಲ್ಲಿ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗಳಾಯಿತ್ ಇಂಜವು ಈ ಪೋಲೆ ಉಂಡ್.

1. ನನ್ನಿ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳ - 1034

2. ---

3. ಮಾದೇವ ಚೆಂಗಾಳ್ವ, ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ - 1090

4. ಉದಯಾದಿತ್ಯ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳ - 1097

5. ಅನ್ನದಾನಿ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ - 1106

ಈ ರಾಜಂಗಡ ಕೂಟ್‌ಲ್ ಮಾದೇವ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಓರ್ ಶಾಸನ ಇಕ್ಕತ್‌ರ ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪತ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳ ಗರಗಂದೂರ್ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ಲ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಓರ್ ವೀರ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಈ ಶಾಸನತ್ ಸುಮಾರ್ ಅಕ್ಷರ ಎಲ್ಲ ತಿಕ್ಕಿ ಪೋನಾನಗುಂಡ್ ಆ ಎಳ್ತ್‌ನ ಓದ್‌ನಕ ಅದ್ ಅರ್ಥ ಆಕತನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಲ್ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅದ್ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಟಿತ್.

....ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಮನು ಮಹಾ ಮಣ್ಣಳೇಶ್ವರ ತ್ರಿಭುವನ... ಮಲ್ಲವೀರ... ಮತ್ತು... ಚೆಂಗಾ... ಮಹಾಮ... ದಿತ್ಯದೇವಗೆ... ಣ್ಣಾ.. ರಪ

ಈ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ 11ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ ನಾಡ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆಲ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

7. ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗ

ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಗಡ ಪೆದ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಆದ್ಯದಾಯಿತ್ 10ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಮಧ್ಯತ್ ಕೇಟ್ ಬಪ್ಪ. ಇವು ಇಕ್ಕತ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ಬಾಬಬುಡನ್ ಗಿರಿಲ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ವೇದಾವತಿ ಪೊಳೆರ ಕರೆಲ್ ನಾಯಕಂಗ ಆಯಿತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. 11ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆದಿಲ್ ಎಣ್ಣಕ ಸುಮಾರ್ 1006ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಗ, ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಪೋಯಿತ್ ತಲಕಾಡ್‌ರ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಕರೆಲ್ ಇಂಜ ಚೋಳಸಾಮಂತ ಅಪ್ರಮೇಯಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತತ್. ಈ ಪಡೆಲ್ ಅಪ್ರಮೇಯ ಚತ್ತಕೊ ಹೊಯ್ಸಳಂಗ ಗೆದ್ದ್‌ಲೆ. ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗ 1006ಂಡ ನೇರತ್ ಬಲಿಷ್ಟಂಗಳಾಯಿತ್ ಕದಂಬರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್, ಮಿಞ್ಞಕ್ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬರಿಯ ಬಂದದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ರಾಜೇಂದ್ರಪುರತ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1022ನೆ ಇಸವಿರ ಶಾಸನತ್ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳ ಪೃಥ್ವಿ ಮಹಾರಾಜ ಕೊಂಗಾಳ್ವ, ಹೊಯ್ಸಳ ನೃಪಕಾಮಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊತ್ತದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1026ಲ್ ಅರಕಲಗೂಡ್‌ರ 76ನೆ ಶಾಸನತ್ ಇದೇ ಪೃಥ್ವಿ ಮಹಾರಾಜ ಕೊಂಗಾಳ್ವ, ಹೊಯ್ಸಳ ನೃಪಕಾಮಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊತ್ತಿತ್ ಗೆದ್ದತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಬಯ್ಯ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಚೋತತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಸುಮಾರ್ 30 ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಪೆದ ಶಾಸನತ್ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪುಲೆ. ಈ ನೇರತ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಡ ಸೋಲ್‌ಕ್ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಗಕ್‌ಂಜ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಯಿಚ ದಂಡ ನಾಯಕನೆ ಕಾರಣಾಂದ್ ಕಾಂಬ.

ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಸುಮಾರ್ 1024ನೆ ಇಸವಿಲ್ ದಕ್ಷಿಣತ್ ತಾಂಡ ಪ್ರಭಾವತ್‌ನ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಮಲ್ಲಿದೇವ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ ನಾಯಕನ ಅಯಿಪ. ಮಲ್ಲಿದೇವ ಆ ನೇರತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ, ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಪಿಞ್ಞ ಚೋಳರಾಜಂಗಳುಂಡ್ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆನ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್, ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಮೀದ ಗೆದ್ದತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಮಲ್ಲಿದೇವಂಡ ಈ ಗೆಲುರ ಆಯಿತ್ ನುಪ್ಪದ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಂಗಡ ಪೆದ ಕೇಟ್ ಬಪ್ಪುಲೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1058ಲ್ ಆಳ್‌ನ 2ನೆ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಅಪ್ಪ ನಿಡ್ತ ಹೋಬಳಿಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಬಸದಿಲ್ ಹಾರುವನ ಹಳ್ಳಿ, ಅರಕನ ಹಳ್ಳಿ ಪಿಞ್ಞ ನಿಡ್ತ ಊರ್‌ಲ್ ಬೊಳೆ ಬೊಳ್‌ತುವ ಜಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಗಾಣೆದೆಣ್ಣೆನ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದೂ, ಆ ದಾನತ್‌ನ ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಮೋಂವ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಡ ಅವ್ವ ಪೋಚಬ್ಬರಸಿ ಬಸದಿಕಾಯಿತ್ ತಾಂಡ ಗುರು ಗುಣಸೇನ ಪಂಡಿತ

ದೇವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್‌ಂದೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಿಡ್ತ ಹೋಬಳಿರ ಮುಳ್ಳೂರ್ ಬಸದಿರ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಶಿಲಾ ಶಾಸನತ್ ಉಂಡ್.

ಎದಿಕೆ

ಧರ್ಮಸೆಟ್ಟಿ ಬರೆದಂ

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶಕವರ್ಷ 980।ತ್ತನೆಯ ವಿಳಂಬಿ ಸಂ।ವತ್ಸರದ ಉತ್ತ।ರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾತಿ।ಯಂದು ಶ್ರೀ ರಾಜೇ।ಂದ್ರ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂ ತಂ।ಮಯ್ಯ ಮಾಡಿಸಿ।ದ ಬಸದಿಗೆ ಕೊ।ಟ್ಟ ಹಾರುವನ।ಹಳ್ಳಿ ಅರಕ।ನ ಹಳ್ಳಿ

ಒಂದನೆ ಬರಿ

ಕಾಜ್ಞೊಂಡ ಹ।ಳ್ಳಿ ಹಂಗಲ। ಬವಾನಿ ಖಣ್ಡು।ಗಂ 10 ಹು।ಣಿಸೆದಾ।ರು ಖಣ್ಡು। ಗಂ 10। ಗಣಪತಿ। ಗೊಡಲು ಖಣ್ಡು। ಗಂ 3 ಅಸಗ।ವೊಳೆ। ಖಣ್ಡುಗಂ। 4

ದಂಡನೆ ಬರಿ

ನಿಡುತದ। ಗೊಡಲ ಖಣ್ಡು।ಗಂ 3ಕೆ ಸ।ಕುನಿಯು। ಒಳಗೆರೆಯಂ ಖಣ್ಡು।ಗಂ 3 ಹೆನ್ನೆ।ಲ್ಲೂರ ಭೂ।ಮಿಖಣ್ಡು।ಗಂ 10 ಒಂದು। ಗಾಣದೆಣ್ಣೆ।

ಬೆಂಬರಿ

ಶ್ರೀ ರಾಜಾಧಿರಾ।ಜ ಕೊಂಗಾಳ್ವ। ನಬ್ಬೆ ಪೋಚಬ್ಬರಸಿ। ಯತ್ರ್ರಮ್ಮ ಗುರುಗಳು। ದ್ರವಿಳ ಗಣದ ನಂ।ದಿ ಸಂಘದರುಂಗಳಾನ್ವ। ಯದ ಗುಣಸೇನ। ಪಣ್ಡಿತ ದೇವರ್ಗ್ಗೆ ಮಾ।ಡಿಸಿ ಧಾರಾ ಪೂರ್ವ್ವಕಂ। ಕೊಟ್ಟರು।। ಸ್ವದತ್ತಂ ಪರ ದತ್ತಂ ವಾಯೋಹರೇತಿ।ವಸುನ್ದರಾಂ ಷಷ್ಠಿರ್ವ್ವರ್ಷ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಿಷ್ಠಾ।ಯಾಂ ಜಾಯತೇ ಕ್ರಿಮಿಃ।।

ರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಅದಾತಾರಾದಿತ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ರಾಜ ಆಳ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಇಂವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1066ತ್‌ಂಜ 1100ಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ಚಿಂದೂ ಬಲ್ಯ ತಾಕತ್ತ್‌ರ ರಾಜ ಆಯಿತಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವ. ಇಂವಂಗ್ ತ್ರಿಭುವನ ಮಲ್ಲ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ, ಚೋಳ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೃಥ್ವಿ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಎಣ್ಣುವ ಬಿರ್‌ದ್ ಇಂಜದ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗ ಕ್ರಿ.ಶ. 11ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಚೋಳಂಗಡ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಇಂವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1070ತ್ ನಿಡ್ತ ಹೋಬಳಿರ ಹೊಸಹಳ್ಳಿಲ್ ವೀರಸಿದ್ದೇಶ್ವರಂಡ ತಿರಿಕೆರ ಅರ್ಚಕಂಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಕ್ ಸುಳ್‌ಗೋಡ್‌ರ ಗೌಡತಿ ಕೆರೆರ ಕ್‌ೕದತ ಬೇಲ್‌ನ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆಯೂ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜ ವಲ್ಲಭ

ಶೆಟ್ಟಿ ಎಣ್ಣುವಂವ ಆ ಕೆರೆ ಕೆಲಸಕ್ 40 ಗದ್ಯಾಣತ್‌ರ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪೌನ್‌ನ, ಒಂದರೆ ಪಾದಿ ಗದ್ಯಾಣತ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆಯೂ ಎಳ್ತ್‌ನ ಶಾಸನ ಹೊಸಹಳ್ಳಿರ ಪಣೆಯಾಲ ಕಟ್ಟೆರ ಪಕ್ಕ ನೆಟ್ಟಿತುಂಡ್. ಈ ಶಾಸನತ್ ಈ ದಾನತ್‌ನ ಪಾಳ್ ಮಾಡ್‌ನಂವ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂವ, ಪಯ್ಯೆತ್ತಳ ಕೊಂದ ಪಾಪಿರನ್ನಕೆ ಆಪಾಂದೂ, ಅರುವದ್ ಆಯಿರ ಕಾಲ ಹೇಸಿಗೆಲ್ ಕ್ರಿಮಿ ಆಯಿತೆ ಪುಟ್ಟುವಾಂದೂ ಎಳ್ತಿತುಂಡ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶಕವರ್ಷ 993ನೆಯ ಸಾ|ಧಾರಣ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಮಾಸ|ದ ಅಮಾವಾಸೆಯಂದು ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಜೇ|ನ್ದ್ರಪೃತುದಿ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂ ಸುಳ್ಳಿಗೋಡಿನ| ಗೌರತಿಯ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗಣಮ|ಕ್ಕೆ ಮೂಡಣ ಹಡುವಣಗೋಡ| ಬಾಳಗಾಗಿ ಅಯ್ವತ್ತು ಖಣ್ಡುಗ| ಬಿಡಭೂಮಿಯಂ ಹೊಷವಳ್ಳಿ ವೀ|ರಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ದೇವರ್ಗ್ಗಂ ಅರ್ಚ್ಚನಾ|ಭೋಗಕ್ಕಂ ಧಾರಾಪೂರ್ವ್ವಕಂ ಬಿಟ್ಟಂ| ರಾಜವಲ್ಲಭಸೆಟ್ಟಿ ಕೆರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಗ|ದ್ಯಾಣಂ 40 ಅಡವಲಂ ಗದ್ಯಾ|ಣಂ ತಪ್ಪಿದಂ ಕವಿಲೆಯನಳಿದಂಸ್ವದ|ತ್ತಂ ಪರದತ್ತಂ ನಾ ಯೋಹರೇತ ವಸುಂಧರಾಂ| ಷಷ್ಟಿರ್ವ್ವರ್ಷ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಿಷ್ಠಾಯಾಂ ಜಾಯತೇ ಕ್ರಿಮಿಃ || [ಎ.ಕ.ಪು 34]

ಈ ನೇರತ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗ ಲಿಂಗಾಯತ ಮತತ್‌ನ ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ 12ನೆ ಶತಮಾನ ಕೈಂಜದು ಲಿಂಗಾಯತಂಗಳಾನದ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಉಲ್ಲೇಖ ಆಯಿತ್.

ಶಕವರ್ಷ 999ನೆ ಪಿಂಗಳ ಸಂವತ್ಸರ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1077ತ್ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೃಥ್ವಿ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಡ ಮಾರಾಣಿ ಪದ್ಮಲಾದೇವಿ ಚತ್ತ್‌ಪೋನಾನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕಲ್ಲ್ ಮುಳ್ಳೂರ್ ಊರ್‌ರ ಕೆರೆ ಏರಿರ ಮೆಪ್ಪುಣೆಲ್ ಉಂಡ್.

ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೃಥ್ವಿ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದತ್‌ನ ಅದಾತಾರಾದಿತ್ಯ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ 2ನೆ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನುಂಡ್ ಚೋತಿತ್ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡ್‌ಪ ನೇರ ಬಂದೆತ್ತ್‌ನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರ್ 1089ತ್, 2ನೆ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಿತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ, ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗ, ಮಲೆಯಾಳತ್‌ರ ಚೇರಂಗ, ಸಿಂಗಲೀಕ ರಾಜಂಗಳೊ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಸಿಂಗಲೀಕ ರಾಜ ಎಲ್ಲಿ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಈ ದಂಡಯಾತ್ರೆಲ್ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ ವಿನಯಾದಿತ್ಯ ಅಂವಂಗ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಕಾಂಬ. ಈ ನೇರತ್ ಸುಮಾರ್ ನೂರ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಹೊಯ್ಸಳಂಗ ಪೆದಕಾಯಿತ್ ಚಾಲುಕ್ಯಂಗಡ ಅಧಿರಾಜತ್ವತ್‌ನ ಒತ್ತಂಡಿತಿಂಜತ್.

ಹೊಯ್ಸಳರಾಜ ವಿನಯಾದಿತ್ಯಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಒಂದನೆ ಬಲ್ಲಾಳ್, ಅಲ್ಲಿಂಜ

ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ರಾಜ್ಯ ಆಳ್‌ಚಿ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಭಾರಿ ಬಲ್ಯ ಶೂರ. ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ದಂಡನಾಯಕ ಪುನೀಶನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಎಚ್ಚಕೊ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ರಾಜಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1115 /1116ತ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಚಂದಲಾ ದೇವಿನ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ್ ಮಂಗಲಾಪ. ಈನಗುಂಡ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಂಗ ಪಡೆಲ್ ಚೋತಿತ್ ಅಕ್ಕ ರಾಜಮನೆತನತ್ ವಾಡಿಕೆ ಇಂಜನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ಮೋವಳ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯಂಡನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.

ಈ ನೇರತ್ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋನಂವ ತಲಕಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಚೋಳ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಓಡ್‌ಚಿಡುವ. ಅಂದ್‌ಂಜ ಪಂಡ್ ಗಂಗ ವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗಳುಂಡ್ ಚೋಳಂಗ ಗೆದ್ದಿತಿಂಜ ಕನ್ನಡ ಸೀಮೆ ಎಲ್ಲ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಬಾತ್. ಹೊಯ್ಸಳಂಗ ಆ ನೇರತ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವ, ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಳ ತಂಗಡ ಸಾಮಂತಂಗಾಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡಕೊ, ಇದ್‌ಂಗ್ ಒತ್ತವತ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಪಿಞ್ಞ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊತ್ತಿತ್ ಆಖೀರಕ್ ಚೋತಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಒತ್ತಂಡನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1171ತ್ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ ತಂಗಡ ಮೀದ ತಿರಿತ್ ಬುದ್ದ ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಮೀದ ಧಾಳಿ ನಡ್‌ತ್‌ಚೀಂದೂ, ಅಕ್ಕ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಇಂಜ ಮೊಳತೆರ ಬೀಡು ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ನ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟತ್‌ಂದ್ ತೋಂದುವ. ಈ ಜಾಗ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜತೊ, ಹಾಸನತ್ ಇಂಜತೊ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ.

ಕೊಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ನಂಗಕ್ ಗೊತ್ತುಳ್ಳ ಆಖೀರಿ ರಾಜಂಡ ಪೆದ ವೀರ ಚೋಳ ಕೊಂಗಾಳ್ವ. ಇಂವ ಸುಮಾರ್ 1171ತ್‌ಂಜ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಆಳ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಅನ್ನನೆ ಇಂವ ಓರ್ ಮಾಂಡಲಿಕ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂಬ್ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಹಾಮಣ್ಡಳೇಸ್ವರಂ ವೀರ ಚೋಳ ಕೊಂಗಾಳು।ವ ದೇವಪ್ರಿಥಿವೀ ರಾಜ್ಯಂಗೈಯುತ್ತಿರೆ ತಾಯಿ ಪದುಮ।ಲ ದೇವಿ ಸೋಮಲ ದೇವಿ ತೋಳೂರದುದ್ವರಸ, ಬಲ್ಲೆಯ।ದಣ್ಣನಾಯಕ ಹಡಿಯಿರಕಿರಿಕಣಯಿಂತ್ತಿ।ನಿಬರು ಮುಂತಾಗಿದ್ದು ಮನುಮತ ಸಂವಛರ।ದ ಕುಂಭ ಮಾಸ ಆದಿವಾರದಸಮಿಯಂದು ಮು।ಳ್ಳು ನಾಡೆಪ್ಪತ್ತಕ್ಕಂ ಅಣ್ಣತ್ತಮ್ಮನ ಮಕ್ಕಳ ಮಕ್ಕಳಿ।ಗೆತ್ತೆಯ್ದೊ ಸಲುವುದು ಸುಂಕದ ಬೆಡುಂಗೊಳು। ನಲ್ಲೆತ್ತು ಪರಿಹಾರ ಹೆಗ್ಗಡೆಗದ್ಯಾನ ಗನಹೂರ।ಲು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹಣಪ್ಯೆದು ಕಾಣಿಕೆ ಗದ್ಯಾನ। ಗನಹೂರಲೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹಣವ್ಯೆದು। ಅರತೆರೆ ಹಂದಲ ಹಣ ಪರಿಹಾರ ಗಂಗ। ಸಿದ್ದಾಯ

ಹೊರಗಾಗಿ ಆಯದಾ ಆ ಬಿಟ್ಟಿ ಬೆಸ ಹಡುವಗೇರಿಗೆ ಪರಿಹಾರವಂ ಬಿಟ್ಟ। ವೀರ ಚೋಳ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ದೇವ ಕೊಟ್ಟುದಂ ತಪ್ಪ ನು।ಡಿದವ ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯ ಕವಿಲೆಯಂ। ಬ್ರಾಮ್ಮಣನಂ ಕೊಂದ।। ಬ್ರಹ್ಮಾತಿಯಂ ಎ।ಪ್ಪತ್ತರೊಳಗೆ ಮನೆಗ್ಗೆಗುಳ ಭತ್ತಸಲುವುದು। ಗಂಗೋಜಂಗೆ ಬೂಚಣಂಗೆ।।

ಈ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ವೀರ ಚೋಳ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಡ ಅಧಿರಾಜತ್ವ ಒತ್ತಂಡನ್ನಕೆ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಇದತ್ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಪದ್ಮಲಾದೇವಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1172ಂಜ 1219ಂಗೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ನ ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳಂಡ ಪೊಣ್ಣ್. ಇವಡ ಮೋಂವನೆ ಮಿಣ್ಣಾಕ್ ರಾಜ ಇಮ್ಮಡಿ ನರಸಿಂಹ. ಸೋಮಲಾದೇವಿ, ಪದ್ಮಲಾದೇವಿರ ಮೋವ. ಬೇಲೂರ್‌ರ 86ನೆ ಶಾಸನತ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗ, ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ, ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಯುವರಾಜ ಆಯಿತಿಂಜ ನೇರತ್ ದಕ್ಷಿಣತ್ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆನ ಮಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಂವಂಗ್ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆನ ಕೊಡ್‌ತ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಏರ ಕಾಲ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬುಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1296ತ್ ಮುಳ್ಳೂರ್ ನಾಡ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜದ್ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

8. ಹೊಯ್ಸಳಂಗ ಪಿಣ್ಣಾ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ

ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಅಧಿರಾಜತ್ವತ್‌ನ ಒತ್ತಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಚನ್ನರಾಯಪಟ್ಣತ್‌ರ 199ನೆ ಶಾಸನತ್ ಆಧಾರ ಉಂಡ್. ಈ ಶಾಸನತ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1139ತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಪುರಾಣಿಕ ಓರ್ ದಾನ ಶಾಸನತ್‌ನ ಸಿಂಧು ಮಾಡಿಯವಕಾಯಿತ್ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಗ್ ಬೋಡಿಕೆರ ಕಾಗದತ್‌ನ ಎಳ್ವಂಡಿಯಾಚೀಂದ್ ಎಣ್ಣತ್. ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ, ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗಳಾಯಿತ್ ಇಂಜಕೊ ಅಪು ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1145ತ್ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಂಡ ಮೋಂವ 1ನೆ ನರಸಿಂಹ, ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜನ ಕೊಂದಿತ್ ಅಂವಂಡ ಆನೆ, ಕುದರೆ, ಪೊನ್ನ್ ಪಿಣ್ಣಾ ಮಾಲ್‌ಮುಟತ್‌ನ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡತ್‌ಂದ್ ನಾಗಮಂಗಲತ್‌ರ 26ನೆ ಶಾಸನತ್ ಎಳ್ತಿತ್. ಅನ್ನನೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1155ತ್ ನರಸಿಂಹಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಚೋಕಿಮಯ್ಯ ಚೆಂಗಾಳ್ವನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಾಂಡ ಅಧೀನಕ್ ಕೊಂಡಬಾತ್‌ಂದ್ ಹಾಸನತ್‌ರ 69ನೆ ಶಾಸನತ್

ಎಳ್ದಿತುಂಡ್.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1169ಂಡ ಓರ್ ಶಾಸನತ್ ನರಸಿಂಹ ರಾಜಂಡ ಸಾಮಂತ ಆಯಿತಿಂಜ ಹುಲಿಯೇರಿ ನಾಯಕ, ಹೊಯ್ಸಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಂಡ ತಮ್ಮಣ ಗೋವಿದೇವ, ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಂಡಿಪ್ಪಕ ಅಳ್‌ತಿತಿಂಜ ಓರ್ ಆನೆರ ಮೂಡ್‌ಕ್ ಶೂಲ ಕನ್‌ಚಿತ್ ಗಾಯ ಮಾಡ್‌ನ ಗೋವಿ ದೇವಂಡ ಶೌರ್ಯತ್‌ನ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿತ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1171ತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ತಾಂಡ ಭದ್ರತೆಕಾಯಿತ್ ಹುಣಸೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಪಾಲ್ಪರೆಲ್ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1171ತ್ ಬಲ್ಲಾಳ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಾತ್. ಆ ನೇರತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಮಹಾದೇವ ತಾಂಗ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಉಳ್ಳಾನ ಅರ್‌ಂಜ ಬಲ್ಲಾಳ ತಾಂಡ ದಂಡನಾಯಕ ಬೆಟ್ಟರಸ ಪಿಣ್ಣಾ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಪಾಲ್ಪರೆಕ್ ಅಯಿಪ. ಆ ಪಡೆಲ್ ಬೆಟ್ಟರಸ ಚೆಂಗಾಳ್ವ, ಮಹಾದೇವನ ಕೊಂದಿತ್ ತಾಂಡ ಆಡಳಿತತ್‌ನ ಪಾಲ್ಪರೆಲ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವ. ಅಕ್ಕ ಪಾಲ್ಪರೆ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಪಟ್ಟಣ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಆಚೇಂಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1174ತ್ ಮಹಾದೇವಂಡ ಮೋಂವ ಪೆಮ್ಮವೀರಪ್ಪ, ಬಾಡಂಗಡ ನಂದಿದೇವ, ಕುರುಚಿರ ಉದಯಾದಿತ್ಯ ಪಿಣ್ಣಾ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ನಾಡ್‌ರ ಜನಳೊ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬೆಟ್ಟರಸಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊಪ್ಪ. ಬೆಟ್ಟರಸ ಸುರೂಲ್ ಚೋಪನ್ನಕೆ ಇಂಜಕೊ, ಆಖೀರಕ್ ತಾಂಡ ಸೇನಾನಾಯಕನಾನ ಮಹಾದೇವನಾಯಕಂಡ ಶೌರ್ಯ, ಸಾಸತ್ ಗೆಲು ಪಡ್‌ಂದತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಪಡೆಲ್ ಮಹಾದೇವನಾಯಕ ಪಿಣ್ಣಾ ಅಂವಂಡ ದಂಡ್ ವೀರ ಮೋನೆಯು ಚತ್ತ್‌ಪೋಪ. ಈ ಪಡೆರ ವಿಚಾರತ್‌ನ ಹುಣಸೂರ್‌ಲ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ 20ನೆ ಶಾಸನತ್ ಎಳ್ದಿತ್. 'ಕೊಡಗರು' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಆದ್ಯದಾಯಿತ್ ಪುಟ್ಟಿಯೆ ಈ ಶಾಸನತ್.

'ಕೊಡಗರು'ಂದ್ ಓರ್ ಜಾತಿ / ಕೋಮ್‌ರ ಜನಾಂಗತ್‌ರ ಮೀದ ಎಳ್ದಿತೊ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಶಾಸನತ್ ಬಾಡಂಗಡ ನಂದಿದೇವ ಪಿಣ್ಣಾ ಕುರುಚಿರ ಉದಯಾದಿತ್ಯ ದೇವಂಡ ಪೆದ ಕಾಂಬುಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ರೈಸ್ ಅವು ಎಳ್ದ್‌ನ ಕೊಡಗ್ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಆಂಜಿತೆಡ್‌ತ ಮೈಸೂರ್ ಪಿಣ್ಣಾ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಈ ನಾಯಕಂಡ ಪೆದ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಶಾಸನ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

...ಕೋಟೆಯ ಕುಪ್ಪೆಯ ಮಾದೆಯ। ನಾಯ್ಕಂಗೆ ಉಯಣ ಬಾಳು ಹತು. ದುರೆವಬಾಳಿಕೆಯನೂ ಕೊಟ್ಟು ಆ ಮಾದೆಯ ನಾಯ್ಕನ ಸಪೂವರಣೆಯ ಕಂದಾಯಕೆ ಕುಪ್ಪನಾಡೊಳಗೆ ಕೋಟೆ। ಯ ಕುಪ್ಪೆ ಆ ಸ್ಥಳಕೆ ಸಲುವ ಕಾಲುವಳಿ ಹತನೂ ಆತನ ಮಕ್ಕಳು ಮಕ್ಕಳು ತಪ್ಪದೆ ಆ ಹತ್ತು ನಾಡುವನು ಆತನ ಸಲ ಉವರಣೆಯ ಕಂದಾಯ ಸಾವಿರಕೆ

ಸಿಲುವಂ। ತಾಗಿ ಕಾರುಣ್ಯಂ ಮಾಡಿ ॥ ಶ್ರೀಮನು ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನಂ ಬೆಟ್ಟರ್ಸದಂಣಾಯ್ಕರ ಕೂಡೆ ಪಾಲ್ಪರೆಗೆ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ। ಆ ಬೆಟ್ಟರ್ಸದಂಣ್ಣಾಯ್ಕ।ರು ಪಾಲ್ಪರೆ ನಡದು ಚಂಗಾಳ್ವ ಮಹದೇವನು ಕೆಡ್ಸಿ ಪಾಲ್ಪರೆಯ ಪಟ್ಟಣ್ಣವನು ಕಟ್ಟಿ, ನೆಲೆವೀಡಾಗಿಯಿರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನುಮಹಾಮಂಡಳೀಸ್ವರಂ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಪೆಂಮದೇವಪ್ಪನು ಬಾಳ। ಗಂಡ ನಂದಿದೇವ ಕುರುಚೆಯರು ದೆಯಾದಿತ್ಯದೇವ ಮುಂತ್ತಾದ ಎಲ್ಲಾ ನಾಡ ಕೊಡಗರು ಕೂಡಿ ಪಾಲ್ಪರೆಗೆ ನಡದು ಬಂ.ಬೆಟ್ಟರ್ಸ ದಂಣಂಯಕರ ಕೂಡೆ ಕಾದಿದಲಿಯಹ ಸಂಗ್ರಾ

(ಎರಡನೆಯ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ)

ಮವಾದ ರಣದಲ್ಲಿ।... ವಲ್ಲಭ...ರದಿವ ದಾನಶ್ರೀ.......
ಡಳಿಕ ಗಂಡರ ಗೋವವೀರ ಘಂಟೆ ಕೋಟೆಯ ಕುಪ್ಪೆಯ ಮಾದೆಯ ನಾಯ್ಕ...
ಯಂಣನು। ಪಾಲ್ಪರೆ ಯವಸಹಸಂಗ್ರಾಮದಲಿ॥ ಬೆಟ್ಟರ್ಸ....
ಟೆ ಕೆಡುವಾಗ।...ಯದಳಮ. ...ಹ...
ಬೀರಜಯಶ್ರೀಯನೆಯ್ದಿ ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯಶ್ಚ ಶಕ.... ಜಯ...
ಸು। ೧೩ । ಬ್ರಿ। ದಂಡು ಅಪ್ಪರಗಣಿ। ... ಯ...ರಡು...
ಪುರುಪ್ರಿಷ್ಟಿಗಳೊಲಗೆ ದೇವಲೋಕದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಹ ಪದವಿಯನು ಹಡದ
ಮವಾದ ರಣದಲ್ಲಿ....ಪಾಲ್ಪರೆಯ ಸಹಸ ಸಂಗ್ರಾಮದಲಿ ... ದೇವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮಹಾಪದವಿಯನು ಹಡದ

ಆಮಾಯನಾಯ್ಕನ ಮಕ್ಕಳು ಮಾದೆಪ್ಪ... ಯಣ ಮಲಪ್ಪನೊಳಗಾದವರುಗಳಿಗೆ... ನಾಡೊಳಗಣ ಹೊಂಗೆಯನ ಹಳಿಯನೂ ಪಾಲ್ಪರೆಯುವು.... ಯನೂ ಬೆಟ್ಟರಸದಂಣಾಯಕರು ಆಚಂ। ದ್ರಾಕ್ಕಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ನೆತ್ತರು ಕೂಡಗಿಯಾಗಿ... ನು...ಮಹಾಶ್ರೀ

ಈ ಶಾಸನದ ಸಾರಾಂಶವು ಹೀಗಿದೆ.

ಮಾದೆಯ ನಾಯಕ ಎಣ್ಣುವಂವಂಗ್ ಕುಪ್ಪನಾಡ್‌ಲ್ ಭೂಮಿನೊ, ಅದ್‌ಂಗ್ ಕೆಟ್ಟಂಡಿಯ ಕಂದಾಯತ್‌ರ ವಿನಾಯಿತಿನೊ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಬೆಟ್ಟರಸ ದಂಡ ನಾಯಕಂಡ ಕೂಡೆ ಪಾಲ್ಪರೆಕ್ ಅಯಿಚ ನೇರತ್ ಬೆಟ್ಟರಸ ದಂಡ ನಾಯಕ ಪಾಲ್ಪರೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಮಾದೇವನ ಕೊಂದಿತ್ ಪಾಲ್ಪರೆ ಪಟ್ಟಣತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಮನೆ (ರಾಜ್ಯ ಯಾ ಅಧಿಕಾರ) ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ..... ಇನ್ನತ ಎಲ್ಲಾ ನಾಡ್‌ರ ಕೊಡವ ಬೆಟ್ಟರಸಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತ ಪರಿಣಾಮ ಆ ಬಲ್ಯ ಪಾಲ್ಪರೆರ ಓರ್

ಊರ್‌ನ ಬೆಟ್ಟರಸ ಸೂರ್ಯ, ಚಣ್ಣೂರ ಇರಣೆಕೂ ಚೋರೆ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಎಣ್ಣಕ ಪಡೆಲ್ ಚೋರೆ ಚೆಲ್ಲನಯಿಂಗಕ್ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆರ ಚನ್ನರಾಯ ಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪಂಡ್ ಚೋರೆ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಓರ್ ಊರ್ ಇಕ್ಕಲೂ 'ನೆತ್ತರು ಕೊಡಗಿ' ಎಣ್ಣಕ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ತ ಭೂಮಿ ಉಂಡ್. ಈ ಸೋಲ್‌ರ ಪರಿಣಾಮ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಅಧಿರಾಜತ್ವತ್‌ನ ಪೂರ್ತಿ ಆಯಿತ್ ಒತ್ತಂಡನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಈ ಪಡೆರ ಪಿತೃಕಾಲ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1175ತ್ ಹೊಯ್ಸಳ 2ನೆ ಬಲ್ಲಾಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬಲಹ ಹೋಬಳಿ ಸಿರಹ ಊರ್‌ಲ್ ಮಾಯಣ್ಣ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿಕ್ ಭೂಮಿನ ಎಟ್ಟ್ ಹಕ್ಕಾಯಿತ್ ದಾನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಎಳ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಇಕ್ಕತ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕ್ ಬಿಲಹ ಹೋಬಳಿ ಸಿರಹ ಊರ್‌ರ ರಾಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿರ ಮಿಞ್ಞಾಲ್ ಉಂಡ್. ಆ ಶಾಸನತ್ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

ಶ್ರೀ ಜಯ ಸಂವಭ।ರದ ಫಾಲ್ಗುಣ ಸುಧಪ।ವುರ್ನಮಿ ಬ್ರೆಹವಾರದ। ಂಲಿ ಹೊಯ್ಸಣ ಭುಜದಳ ಶ್ರೀ। ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ದೇವರಸರು ಪ್ರಿತ್ವೀ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಿಳು।ಹು ನಾಡ ಪಡದ ಶಿರಿಯರಕ।ಸಪ ಗವುಡಗಳ ಬೀರಯನ। ಮಗಮಾಯಂಣಂಗೆ ಸಿರಿಪುರದ। ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಅಷ್ಟಭೋಗ ತೇಜಸ್ವಾಮ್ಯ, ನಿಧಿನಿಕ್ಷೇಪ ಜಲ ಪಸಣ ಆಗಾಮಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಯಂಅಂಗೆ ಕಾಲುಗ ಚೆರಸಾಗಿ ಧಾರೆಯ ಯೆರದು ಕೊಟ ಸಾಸನಯಿದಸು ಆರು ಅಳಿಹಿದಡೆ ಗಂಗೆಯಾ ತಡಿಯಲಿ ಕವಿಲೆಯ ಕೊಂದ ದೋಷದಲಿ ಹೋಹರು ಮಂಗಳ ಮಾಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಮರೆವಕ್ಕರ ಕಾವರು ಶ್ರೀ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1252ತ್ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜ ಸೋಮೇಶ್ವರ ತಮಿಳ್ ದೇಶತ್‌ರ ಶ್ರೀರಂಗಮ್‌ಲ್ ವಾಸ ಇಂಜಂವ ಚೋಳವಂಶತ್‌ರ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬುಟ್ಟಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆರ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ದ್ವಾರಸಮುದ್ರಕ್ ಪೋಪಕ ಅರಕಲಗೂಡ್ ತಾಲೂಕ್‌ರ ರಾಮನಾಥಪುರಕಾಲೆ ಪೋಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ರಾಜನ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡುವಕ್ ಸೋಮದೇವ ಪಿಞ್ಞ ಬೊಪ್ಪದೇವ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಂಗ ರಾಮನಾಥ ಪುರಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಅರಕಲಗೂಡ್‌ರ 53ನೆ ಶಾಸನತ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಇದೇ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ ಅವು 1245ತ್ ರಾಮನಾಥಪುರ ಕೋಟೆನ ಪುನಾದಿಯ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್‌ಂದೂ ಗೊತ್ತಾಪ. ರಾಮನಾಥಪುರ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿ ಪಟ್ಟಣ ಆಯಿತಿಕ್ಕು. ಪಿಞ್ಞ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜಂಗ್ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ದಾಟುವಕ್ ಅನುಕೂಲ ಆಯಿತಿಕ್ಕು. ಈ ಕಾರಣತ್‌ನಗುಂಡ್ ಹೊಯ್ಸಳ ಸೋಮೇಶ್ವರ ತಾಂಡ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿನ ಎತ್ತುವಕ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸ ಅಂವನ ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಕ್ಕಾರ

ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಕಾಂಬ.

ಕೊಡಿಯತ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿ 1245ತ್‌ಂಜ ಇಕ್ಕತ ಸಿದ್ದಾಪುರತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಕಾವೇರಿಪೊಳೆ ದಕ್ಷಿಣತ್ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ 13ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ ನೇರತ್ ಹೆರೂರ್ ಮೂಡಗೇರಿ ನಾಡ್‌ಲ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಡ ಕೂಡೆ ಮುನಿವಾರಾದಿತ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ನಾಯಕ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಇಂವ ಸುಮಾರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1220ತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ತಿರಿಕೆನ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಚಾಯಿತೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್

ಹೆರೂರ್ ಊರ್‌ಲ್ ನೆಟ್ಟ ವೀರಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಎಳ್ತಿತ್. ಈ ವೀರ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಸುಮಾರೆಲ್ಲ ಅಕ್ಷರ ತಿಕ್ಕಿ ಪೋನಾನಗುಂಡ್ ಮುನಿಫಾರಾದಿತ್ಯಂಡ ವಿಷಯತ್ ಏರ ಒಂದೂ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ.

ಮುನಿವಾರಾದಿತ್ಯಂಡ ಮೋಂವ / ಕ್‌ರ್‌ಮೋಂವ ವೀರಮುನಿವಾರಾದಿತ್ಯ ಗೋಕುಲ ದೇವರಸ ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ ನಾಡ್‌ಲ್ ನಾಯಕ / ತುಂಡರಸ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಂವಂಡ ಕಾಲತ್ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ರ ಕನ್ಯಾ ಮಾಸತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1264ತ್ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ನಾಡ್‌ಕಾರ ಉಲುಗುಲಿರ ಅತ್ತಳ ಪುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವಕ ಆ ನಾಯಕಂಡ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ ಸೇವಕ ಮೇಲಾಳಿರ ಪೊಣ್ಣ್ ಬಿಡದೆ ದುಂಬ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡ್ ಆ ದಕ್ಷಿಣ ನಾಡ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡಿತ್ ಅಂವನ ನೆಲಕ್ ಬೂಕಿತ್, ಕಾಲ್‌ಕ್ ಕೇರ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚೇಂದೂ, ಅದ್‌ಂಗ್ ಅವ ಮೂಕೊರ್ಡ್‌ನ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಪಡ್‌ಂದತ್‌ಂದೂ ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ ನಾಡ್ ಉಲುಗಲಿ ಊರ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಓರ್ ಶಿಲಾಶಾಸನತ್ ಎಳ್ತಿತ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಮನುಮಹಾ ಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಚ ಉಟು। ವಿಭಾಡ ಛಲದಂಕರಾಮ ಸತ್ಯರಾಯ ಸಂವ।ರಣಾತಿರ ವಜ್ರ ರುದಿರ ಮರೆವಕ್ಕಸಕಾವ। ಶ್ರೀಮದ್ ವೀರಮುನಿವರಾದಿತ್ಯ ಗೋಕೂ।ಳ ದೇವರಸರು ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಕಂನ್ಯಾಮಾಸದಂದು ತೆಂ।ಗುನಾಡಕಂ ಯಳಘುಳಿಯ ತುರು ಇಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಮಾಸಲ ಬ।ಣ್ಣ ಮೇಲಾಳಿಯ ಮುರುಳಕಾರಯೋಿಶಿ ಯಾಳು ಬಿಬಡೆ ಗರುಡು। ವಶತಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ದಾಣೆಗೆ ಕಾಲೆಗೆ ಸಂದುದು ಮುಕ್ಕೊಡವೆ.

ಚೆಂಗಾಳ್ವ ವಂಶತ್‌ರ ಇಞ್ಞಿ ದಂಡಾಳ್‌ರ ಪೆದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1280, 1296 ಪಿಞ್ಞ 1300ನೆ ಇಸವಿರ 3 ಶಾಸನತ್ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಆ ಶಾಸನತ್ ಮಲ್ಲಿದೇವ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಹರಿಹರ ದೇವಂಡ ಪೆದ ಕಾಂಬ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1280ನೆ ಇಸವಿರ ಶಾಸನತ್

ಮಲ್ಲಿದೇವರಸ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಯಡವನಾಡ್ ಗಟ್ಟಿಬಾಡಿ ತೆರಿರ ಪಕ್ಕತ್ ನಡ್‌ಂದ ಪಡೆಲ್ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕ ಚತ್ತ್ ಪೋನಾಂಗ್ ಮಲ್ಲಿದೇವರಸ ಚಿಕ್ಕ ನಾಯಕಂಡ ಮಕ್ಕಕ್ ತೆಂಕ ನಾಡ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ....ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ಳಿತ್. ಈ ಶಾಸನತ್‌ರ ಕೊಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಅಡಿ ಭಾಗ ಎಲ್ಲ ತಿಕ್ಕಿಪೋಯಿತ್. ಅನಗುಂಡ್ ಈ ಶಾಸನತ್‌ರ ಆದಿಲ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಸುಮಾರೆಲ್ಲ ವಿಷಯ ನಂಗಕ್ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಈ ಶಾಸನ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ನಾಡ್‌ರ ಗೋಣಿಮರೂರ್ ಊರ್‌ಲ್ ಪೂತದ್. ಇದೇ ಜಾಗತ್ ಮಲ್ಲಿ ದೇವರಸಂಡ ಮೋಂವ ಹರಿಹರ ದೇವರಸ ಸುಮಾರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1300ತ್ ಮನೆ, ತೆರಿಗೆ, ಗೋಪಾಲ ದೇವಂಡ ದಂಡಿ ಕಾಣಿಕೆ, ಬಿಟ್ಟಿ ಚಾಕ್ರಿ ಇನ್ನತಾಂಗ್ ಸ್ವ ಇಚ್ಚೆಲ್ ಮತ್ತಿರ ಬೇಲ್, ದೇವಿ ಕೆರೆರ ಕ್‌ೕದತ ಬೇಲ್, ಮಾಂಗೆ ಮಕ್ಕಿರ ಒಳ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ಜೋಡಿ ಅತ್ತ, ಕೃಷಿಕ್ ಭೂಮಿ ಇನ್ನತಾನ ಕೊಡ್‌ತಾಂಗ್ ಸೈನ್ ಇಟ್ಟಿತುಳ್ಳ ಶಾಸನ ಉಂಡ್. ಇದತೂ ಸುರೂವೆತ ಭಾಗ ತಿಕ್ಕಿ ಪೋಯಿತ್. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ದಾರ್ ಈ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಕೊಡಿಯತ ದಂಡ್ ಶಾಸನತ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1280ಂಡ ಶಾಸನ ಇದ್.

(ಕೊಡಿಯತ ಭಾಗ ಸಹ ತಿಕ್ಕಿಪೋಯಿತ್) ದೇವರಸ ಪ್ರಿಥ್ವು ರಾಜ್ಯಂಗೆಯುತ್ತಿರ್ದಲಿ ಯಡವು। ನಾಡಗಟ್ಟ ಬಾಡಿಯ ಗಡಿಯ ಕಾಳೆಗದ ಬವರದಲಿ ಚಿ।ಕ್ಕೆಯ ನಾಯಕ ಬಿದ್ದಂಡು ಚಿಕ್ಕೆಯ ನಾಯಕನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ। ಮಲ್ಲಿದೇವರಸರು ಹರಿಹರ ದೇವರಸರು ತೆಂಕನಾಡ ಸಮಸ್ತ...

ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಹರಿಹರ ದೇವರಸಂಡ ಕಾಲತ್‌ರ ಇಞ್ಞೋರ್ ಶಾಸನ ನಿಡತ ಹೋಬಳಿ ಮುಳ್ಳೂರ್ ಊರ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಈ ಶಾಸನತ್‌ರ ಕಾಲ ದುರ್ಮುಖಿ ಸಂವತ್ಸರ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1296.

ದುರ್ಮುಖಿ ಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ ತಿಂಗಳಾಚೆ ಬೆಳಹುನಾಡು ಗೊದ್ದುಂಬಾಡಿ ಮುಳಿವರಾದಿತ್ಯ ನಾಡ್ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ನಿಡುತ, ಮೆಣಸ ಇನ್ನತ ನಾಡ್‌ಕಾರ ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿತ್ ಮುಳ್ಳೂರ್ ಕೋಟೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟತ್.

ಅಕ್ಕ ಬೊಪ್ಪಗೌಡಿರ ಮೋಂವ ಮಲ್ಲೆಯ ಕೋಟೆಲ್ ಅಡೆತಡೆನ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಶತ್ರುವಳ ಕೊಂದಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ವಾರೆ ಆಯಿತಿಂಜ ಕೋಟೆರ ಪಡಿಲ್ ಚತ್ತ್ ಬೂವಕ ಆ ಊರ್‌ರ, ಅದತೂ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತ್ ಮಾಸಾವಿ ಊರ್‌ರ ಮುನ್ನೂರ್ ಜನ ಎಲ್ಲ ಸೇರಿತ್ ಮಲ್ಲಯ್ಯಂಡ ವೀರಸೇಸೆ ಆಯಿತ್ ಅಂವಂಡ ಮೋನೆಯಂಗ ಮಾಲೆಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಮಾದಯ್ಯ ಇಯಂಗಕ್ ಎಟ್ಟ್ ನೆಲ್ಲ್‌ರ ಬೇಲ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಮಾಲೆಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಮಾದಯ್ಯ ಈ ಬೇಲ್‌ರ ಬದ್‌ಲಾಯಿತ್ ಪುದಿಯ ಆ ಮಾನಿಕೆರೆನ ಒಯಿಂಬದ್ ಗ...ನ

ಎಡ್‌ತಂಡಲ್ಲಿ ಊರ್‌ಕಾರ ಅದ್‌ನ ಏದೇ ಓರ್ ಸುಂಕ, ತೆರಿಗೆ ಇಲ್ಲತೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇದ್ ಆ ಶಾಸನತ್‌ರ ವಿಷಯ.

13ನೆ ಶತಮಾನ ಕೈಂಜದು 15ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಪೆದ ಕೇಟ್ ಬಪ್ಪುಲೆ. 15ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಆಳ್‌ನ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಸುರೂವೆತ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ವಂಶತ್‌ರ ಓರ್ ಶಾಖೆ ಆಯಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಕಾಂಬ. ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಂಗ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

1. ಅನ್ನದಾನಿ ಚೆಂಗಾಳ್ವ - 1106
2. ಮಹಾದೇವ ಚೆಂಗಾಳ್ವ - 1174
3. ಪೆಮ್ಮವೀರಪ್ಪ ಚೆಂಗಾಳ್ವ - 1175
4. 5. ಸೋಮದೇವ ಬೊಪ್ಪದೇವ - 1245 - 52
6. ಮಲ್ಲದೇವ - 1280
6. ಮಲ್ಲಿದೇವ, ಹರಿಹರದೇವ - 1297-99

ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ರ ಬಲಹ ಹೋಬಳಿಲ್ ಹೊಯ್ಸಳ ಇಮ್ಮಡಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಹಕ್ಕ್‌ನ ಎಳ್ತಿತುಳ್ಳ ಓರ್ ಶಾಸನ ಪಿಞ್ಞ ತಿಕ್ಕಿಪೋನ ಬರೆ ವೀರಬಲ್ಲಾಳಂಡ ಬಿರ್‌ದಾವಳಿ ಉಳ್ಳ ಇಞ್ಞೋರ್ ಶಾಸನತ್‌ನ ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ನೋಟಿತ್. ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ ವೀರ ನರಸಿಂಹಂಡ ಕಾಲತ್‌ರ ವೀರಗಲ್ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ರ ನಿಡತ ಹೋಬಳಿರ ಈಶಾನ್ಯ ತೆರಿಲ್ ಉಂಟ್.

ಈ ವೀರಗಲ್ಲ್ ಕ್ರಮವಾಯಿತ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1255 ಪಿಞ್ಞ 1285 ಆಯಿತ್. ಸುರೂವೆತ ವೀರಗಲ್ಲ್‌ನ ವೀರನರಸಿಂಹಂಡ ಕಾಲತ್ ಪಡೆಲ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋನ ಸೋಮಯ್ಯ ಗೌಡ ದೇವಲೋಕ ಸೇರೊಂಡೂಂದ್ ಅಂವಂಡ ಒಡ್‌ಹುಟ್ಟ್ ಮಾರಿ ಗೌಡ, ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಮಾಯಿಗ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಎಳ್ತಿತ್. 2ನೆ ವೀರಗಲ್ಲ್‌ಲ್ ಇದೇ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಕಹಿಗೋಡ್‌ರ ಮಾರತಮ್ಮ ಪಡೆಲ್ ಪೋರಾಡಿತ್ ಬೂವಕ ಅಂವ ದೇವಲೋಕಕ್ ಪೋಂಡೂಂದ್ ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣ ಮಲೆಯ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಸೋಮಣ್ಣ ಈ ವೀರಗಲ್ಲ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಎಳ್ತಿತ್. ಕಹಿ ಗೋಡ್ ಅರಕಲಗೋಡ್‌ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಬಲ್‌ತೆ ಬರಿಲ್ ಉಂಡ್. ಈ ದಂಡ್ ವೀರಗಲ್ಲ್‌ರ ಶಾಸನತ್ ಮಾದರಿಕಾಯಿತ್ ದಂಡನೆ ಶಾಸನತ್‌ನ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯದಯ ಶಕ ವರುಷ 1208 ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂರದ ವೈಶಾಖ ಶುದ 12 ಶ್ರೀಮತ್ ಪ್ರತಾಪ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಹೊಯ್ಸಣ ಭುಜಬಲ ಶ್ರೀ ವೀರ ನಾರಸಿಂಹ ದೇವರಸನ

ರಾಜ್ಯಾಭ್ಯುದಯ ಕಾಲದಲ್ಲು ಕಹಿಗೋಡಿನ ಮಾರತಮ್ಮನು ತನ್ನ ಕೊಚನ ಪ್ರತಿತ್ತು ಮತ್ಸರ ವಿರೋಧಂಗಳ ಕೂಡಿ ಕಾಳಗದಲ್ಲು ಕಾದಿ ಬಿದ್ದನು. ಆ ಮಾರತಮ್ಮನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಲಬೇಕೆನ್ಸು ಆತನ ತಮ್ಮ ಮಲಿನಾಯಕ ಆ ಮಾರತಮ್ಮನ ಮಕ್ಕಳು ಸೋಮಣ್ಣ... ವೀರಗಲ್ಲು ಮಂಗಳ ಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ.

ಈ ವೀರಗಲ್‌ಲ್ ಪೆದ ಕಾಟಿತುಳ್ಳ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ 3ನೆ ನರಸಿಂಹ. ಇಂವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1254ತ್‌ಂಜ 1292ಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ಚಿ. ಇಂವಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಆಳ್‌ನ 4ನೆ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳಂಡ ಕಾಲತ್ ಡೆಲ್ಲಿಂಜ ಸುಲ್ತಾನ್ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿರ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಮಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಫರ್ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಿತ್, ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ರಾಜಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಂಪತ್ತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಚಿ. 1310ತ್ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ ಮಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಫರ್‌ನುಂಡ್ ಚೋತತ್. ಅಕ್ಕಲೆ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಕ್ ಪೆದಪೋನ ಬೇಲೂರ್, ಹಳೇಬೀಡ್ ಪಿಣ್ಣ ಸೋಮನಾಥ ಪುರ ತಿರಿಕೆನೆಲ್ಲ ಸೂರೆ ಮಾಡಿತ್ ಪಾಳ್ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಅಂದ್‌ಂಜ ಕ್ರಿ.ಶ. 1346ಂಗೆತ್ತನೆ ಈ ವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಆಳ್‌ನಕೊ ಅಯಿಂಗಡ ತಾಕತ್ತ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಂಡ್ ಬಾತ್. 1346ಂಜ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಪೆದ ಕೇಟ್ ಬಪ್ಪುಲೆ.

9. 14ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್

14ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪ್ರಬಲವಾನ ಏದೇ ರಾಜವಂಶ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಅರ್‌ಂಜ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ / ಬೋರೆ ಏದೇ ಆಧಾರತ್‌ಂಜ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪುಲೆ. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭಾಗತ್‌ನ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ನಾಯಕಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಆಖೀರಕ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಗುಂಡ್ಲು ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕ್‌ಲ್ ನವದನ್ನಾಯಕಂಗ (ದಂಡ ನಾಯಕಂಗ) ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆನುಂಡ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಇದತ್ ಮಾಧವ ದನ್ನಾಯಕ ಎಣ್ಣುವಂವ ಗುಂಡ್ಲುಪೇಟೆ ತಾಲೂಕ್‌ರ ತೆರಕಣಾಂಬಿನ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡಿಂಜತ್. ತೆರಕಣಾಂಬಿ ನಾಡ್‌ನ 'ಕುಡುಗು ನಾಡ್'ಂದ್ ಕಾಕ್‌ನದ್ ಗುಂಡ್ಲು ಪೇಟೆರ 11ನೆ ಶಾಸನತ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಅನ್ನನೆ ಕಾಕುವಕ್ ಕಾರಣ ಇದ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ದನ್ನಾಯಕಂಗ ಅಯಿಂಗಡ ನಾಡ್‌ಕ್ ವಾಯವ್ಯ ಬರಿಲ್ ಮುಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಶ್ರೀಮಂಗಲ ನಾಡ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜದ್.

ಈ ನಾಯಕಂಗಡಾತ್ ನಾಲ್ ಸೋದರಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣ ದೇವಾಸಿ ಕುಂದ್‌ಂಜ ಉತ್ತರತ್ ಗೋವಾಕೆತ್ತನೆ, ಪೂರ್ವತ್ ಇಕ್ಕತ ಕೊಯಮುತ್ತೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ಸತ್ಯಮಂಗಲತ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಾಯವ್ಯತ್‌ರ ಬಿಸಲೆ ಘಾಟ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ದಂಡಯಾತ್ರೆರ ಮೀದ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಏದೇ ಶಾಸನ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ತಿಲ್ಲೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ದನ್ನಾಯಕಂಗಡ ಧಾಳಿ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಸಮಯ ನಡ್‌ಂದಿತಿಕ್ಕು. ಇಯಂಗಡ ಪೆದ ಇಕ್ಕ ಸತ್ಯ ಮಂಗಲತ್‌ರ ನೈಋತ್ಯತ್ 12 ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಉಳ್ಳ ದನ್ನಾಯಕಂಡ ಕೋಟೆಲ್ ಮಾತ್ರ ಉಂಡ್.

ಇದೇ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತಾವುನಾಡ್‌ಲ್ ಮೇಲ್ಪುಂಡಿ ಕುಞ್ಞಿ ಅರಸ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಭಾಗಮಂಡಲತ್ ಉಳ್ಳ ಶಾಸನತ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಈ ನೇರತ್ ಕುಞ್ಞಿಅರಸಂಡ ಅದಿ ರಾಜನಾಯಿತ್ ಬೋಧರೂಪ ಭಾಗವರ್ ಎಣ್ಣುವ ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾನೆ ಆಳ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬುಲೆ.

ಈ ರಾಜವಂಶಕಾರ ಹಾಸನ ತಾಲೂಕ್‌ರ ನೈಋತ್ಯತ್ ಉಳ್ಳ ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಗತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಮೂಡುಗೆರೆರ 87ನೆ ಶಾಸನತ್ ಬೋಧ ಮಹಾದೇವ ಎಣ್ಣುವಂವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1321ತ್ ವಿಜಯನಗರತ್ ಬುಕ್ಕರಾಯ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ದುರ್ಗತ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್. ಇಂವ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪರಿಷತ್ತ್‌ರ ಅವಿದ್ಯಾಮೃತ್ಯು ಭಟ್ಟಾರಕ ಎಣ್ಣುವ ಗುರುರ ಶಿಷ್ಯಾಂಡ್ ಶಾಸನತ್ ಎಳ್ದಿತುಂಡ್.

ಈ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ರ ವಿಷಯವಾಡ್, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪರಿಷತ್ತ್‌ರ ವಿಚಾರೆ ಆಡ್ ಏರ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಈ ರಾಜ ಉತ್ತರ ಮಲಬಾರ್‌ಕಾರ ಆಯಿತಿಕ್ಕು ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾರಣ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಈ ರಾಜಂಡ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವಕ್ ಕಾರಣ ಇಚ್ಚಕೆ.

ಆ ರಾಜ ಕುಯ್ಯಂಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಪಾಲೂರ್ ಮಾದೇವಡ ಪೂಜೆಕ್, ಭಗಂಡಾಶ್ರಮ (ಭಾಗಮಂಡಲ)ತ್ ಪೂಜೆಕ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕ್ರಮತ್‌ರ ದಂಡ್ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಪಾಲೂರ್ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆ ಪಿಞ್ಞ ಭಾಗಮಂಡಲ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಲೂ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಬೊಳಿಕ್ ಬುದ್ದ 106 ಶಾಸನ, ವೀರಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಈ ದಂಡ್ ಶಾಸನ ಮಾತ್ರ ತಮಿಳ್ ಅಕ್ಷರತ್ ಎಳ್ದ್‌ನದ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅದ್‌ಂಡ ಭಾಷೆ ಸುರೂಲ್ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಸುಮಾರ್ 4ನೆ, 5ನೆ ಚರಣತ್ ತಮಿಳ್, ಮಲೆಯಾಳ, ಪಳೀಯ ಗ್ರಂಥಾಕ್ಷರ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಾಳೆಗರಿ ಅಕ್ಷರತ್‌ರ ಮಿಶ್ರಣ ಆಯಿತ್. ಪಾಲೂರ್

ಮಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಲ್ ಉಳ್ಳ ಶಾಸನ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿನಾಯಕಂ ವಿಶೇಷಜ್ಞಂ ಗುರುಂದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಂನ್ನ। ಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಯಥಾ। ಶಕ್ತ್ಯಾ ಕರಿಷ್ಯೆ ಶಾಸನಂ ಶುಭಂ ಸ್ವಸ್ತಿ। ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಮತ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪರ್ಷದವಿದ್ಯಾಮೃತ್ಯು ಭ।ಟ್ಟಾರಕ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಧರೂಪ ಭಗವರ್ ಪಾಲಯೂರ್ ಮಹಾದೇವರ್ಕ್ಕು ಚೈದ ಶಿಲಾ ಶಾಸನಂ।

ಪದಿನೆಣ್ವೇಶಿ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವರ್ ಮುಂತಾನ। ಪದಿನೆಣ್ವೇಶಿ ವಲಂಚಿಯರ್ ಪದಿನೆಣ್ವೇಶಿಪ್ಪಡ ಪಿಡಿಚ್ಚ ಪಲ್ಲಾಯಿರವರ್ ಪದಿನೆಟ್ಟು। ನಾಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿವ ಗಳಿಲ್ ಕಂಡಾರ್ ಕಂಡಿರಕ್ಷಿಕ್ಕ ಕಡವರ್ ಎನ್ರು ಚೈದ ಶಿಲಾಶಾ।ಸನಂ ಅವದು ಶಾಂತಿ ನೋಡು ಪೂವಿಸ್ಥಾ।ನ ನ್ಯೋಕ್ಕಿಯಮಚ್ಚಾಮಚ್ಚಪನ। ಚೆಲುಡಿತ್ತಾನಾಗಿಲ್‌ತನ್ ತಂದೆ।ಯ್ಯೆ ಕೊನ್‌ರುನ್ ತಾಯ್ಯೆ ಕಲತ್ರಮ್ ವಚ್ಚುನ್ ತಾಮ್ ಪಿರಂದ। ನಾಡು ವಾಳುಮರಶೈತ್ತಾನ್ ಕೊನ್‌ರವನ್ ನಾಟ್ಟುಲ್ ವಲತ್ತು ಕೆಟ್ಟಿಯಿಡತ್ತು ಪಿಡಿಚ್ಚಾನ್ಯೆ ಮುಕಾ ಅರುತ್ ಅವನ್ ಪೆಡಿಯ್ಯೆ ಕಳ।ತ್ರಂ ವಚ್ಚಾನ್ ಪಡಕ್ಕಡವ ದಂಡಂ ಪಡಕ್ಕ।ಡವನ್ ನಿತ್ಯಚ್ಚೆಲವುಂ ಮಿಕ್ಕ ಸಂಕೇತಂ।ಗಳುಂ ಶ್ರೀ ಭಂಡಾರ ಪೊತ್ತಗಂ ಆಟೋರುಕ್ಕಾಲ್ ಎಡುತ್ತು ವಾಶಿಪಿತ್ತು ಅದಿಲ್ ಪಟ್ಟ ಪಾಡಿಚೆಲ್ಲಾದ ಚಿಲವು ಚೆಲುಟ್ಟಕ್ಕಡ।ವರ್ ಪದಿನೆಣ್ವೇಶಿ ವಲಂಚಿಯರ್ ನಾಲು ಮುತ್ತಾ ಮಯ್ಯಾಲುಂ ಮುನೂರ್ಕ ಮುಂತಯಿ

ಮಂಗಳವಾಗಲಿ, ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದವರ ಗುರುವಾದ ವಿನಾಯಕನಿಗೂ, ಸರಸ್ವತಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿರುವಷ್ಟು ಈ ಶುಭ ಶಾಸನವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

ಶ್ರೀಮತ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪರಿಷತ್‌ರ ಅವಿದ್ಯಾಮೃತ್ಯು ಭಟ್ಟಾರಕಂಡ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಧರೂಪ ಭಾಗವರ್ ಪಾಲಯೂರ ಮಹಾದೇವಂಗ್ ಮಾಡ್‌ನ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ 18 ದೇಶತ್‌ರ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವಂಗಳೂ, ವರ್ತಕಂಗಳೂ, ಆಯುಧ ಪುಡ್‌ಚ ಆಯಿರ ಆಳ /18 ನಾಡ್‌ರ ಪಟ್ಟಮಳೂ ಇದ್‌ನ ನೋಟಿತ್ ಚಾಯಿತೆ ಕಾಪಾಡುವಂದ್ ಮಾಡ್‌ನ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಇದ್. ತಿರಿಕೆನೊ, ದೇವತಾರ್ಚನೆರ ಅವಶ್ಯಕತೆನೊ ನೋಟ್‌ನಪಿಣ್ಣ ಅಮಚ್ಚಾವನ (ತಿರಿಕೆರ ಅಧಿಕಾರಿ) ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ನಪೋಲೆ ದುಡ್ಡ್‌ನ ದಾರ್ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಲಿಯೊ, ದಾರ್ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪನ ಕೊಂದಿತೊ, ದಾರ್ ತಾಂಡ ಅವ್ವನ ಪೊಣ್ಣಾಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚವ, ದಾರ್ ತಾಂಗ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ನಾಡ್‌ರ ರಾಜನ ಕೊಂದಿತ್ ಇಡುವ, ದಾರ್ ಬಲ್‌ತೆಬರಿಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಒಬ್ಬನ, ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಂಜ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಮೂಕ್‌ನ ಮುರ್‌ಚಿತ್ ಇಡುವ, ದಾರ್ ತಾನ್ ಮಂಗಲ ಕಯ್ಯತ ಚೋರೆ ಸಮ್ಮಂಧಿಯಡ ಕೂಡೆ ಮಂಗಲ ಸಮ್ಮಂಧ

ಕೈಚವ ಅನ್ನತಯಿಂಗ ಶಿಕ್ಷೆಕ್ ಒಳಪಡುವ.

18 ದೇಶತ್‌ರ ವರ್ತಕಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆಯವು ತಿರಿಕೆರ ಭಂಡಾರತ್‌ರ ಪುಸ್ತಕತ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಬೋರೆ ಸಾಮಗ್ರಿರ ಪಿಞ್ಞ ನಿತ್ಯ ಖರ್ಚ್ ವೆಚ್ಚತ್‌ನ ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ನೋಟೊಂಡು. ಅದತ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ವಿಷಯತ್ ಏದೇಂಗಿ ಒಂದ್ ನಡ್‌ತತೆ ಬುಟ್ಟ್ ಪೋಯಿತಿಂಜಕ ಅನ್ನತ ವಿಷಯತ್‌ನ ಅದತ್ ಎಳ್ದ್‌ನನ್ನಕೆ ಕ್ರಮವಾಯಿತ್ ನಡ್‌ತುವನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯವಂಡು.

ಇದೇ ರಾಜಂಡ ಇಞ್ಞೋರ್ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಭಾಗಮಂಡಲ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆರ ಎದಿಕೆ ಉಂಡ್. ಸುರುವೆತ ದೇವಡ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಆಖೀರತ ಪೂಜಾವಿಧಿನ ಕ್ರಮವಾಯಿತ್ ನಡ್‌ತತೆ ಇಂಜವಂಗ್ ಆಪ ಶಿಕ್ಷೆ ಪಾಲೂರ್‌ರ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆರ ಶಾಸನತ್ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಈ ಶಾಸನತೂ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇದತ್ ಪಾಲೂರ್‌ರ ಶಾಸನತ್ ಇಲ್ಲತೆ ಉಳ್ಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪೂಜಾ ಕಾಣಿಕೆರ ವಿವರ ಉಂಡ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಗುರುಮ್ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಕನ್ಯಾ।ರೂಢ ಬೃಹಸ್ಪತೌ ವೃಶ್ಚಿಕಾಖ್ಯೇ ಮಹಾಮಾ।ಸೇ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯು ತ್ತರಾದಿನೇ ಕರಿಷ್ಯೇ ಶಾಸನಂ ಸ।ರ್ವ್ವಂ ಗುರೋರಾನನ್ದ ರೂಪಿಣಃ ಶಾಸನಾಂ ಬೋಧರೂಪೋ। ಹಂ ಶ್ರೀ ಭಗಂಡಾಶ್ರಮೇ ಪಿಹಿ ಮೇಲ್ಪುಣ್ಣೆ ಕುನ್ನಿಯರಸನ್ನಾ। ಡುವಾಳಾನಿಕ್ಕ ಶ್ರೀ ಮತ್ಪುರ್ಷೋತ್ತಮ ಪರ್ಷತ್ಬೋಧ ರೂಪ। ಭಗವರರಸು ಮುನ್ನಾಯಚ್ಚೈವಿತ್ತ ಚೆಪ್ಪೇಟ್ಟಿ ಲಕಪ್ಪಟ್ಟನಿಚ್ಚ।ಚ್ಚಿಲವಡಯವೊರು ನಾಳ್ತಪ್ಪಿಚ್ಚಾನುಕ್ಕು ಕುನ್ನಿಯರಸನ್ನು । ನ್ಯಾಯಾನ್ಣ್ವೆಣ್ಣ ಕಪ್ಪಡ ಮೇಲಿನಾಡು ವಾಳಕ್ಕಡವರ । ಸನಾಣಾ ಆಣನತ್ತಪ್ಪು ಪನ್ನಿರಂಡು ಕಾಣಮ್ ಪೊನ್‌ಕಾ।ಸನ್ನಿ ಒರುನಾಳಕ್ಕು ಇರಟ್ಟಿಪ್ಪಡಿ ದೇವಕ್ಕುರ್ಯ ಅಪ್ಪಡಿ ಅಚ್ಚಿ।ವಟ್ಟಮ್ ಆದಿಲೇಯುಲ್ ಪನ್ನಾರು ಕಳಚು ಪೊನ್ನೇ ಖುಮಾರ್ರು ಅರಶುಕ್ಕು ನನ್ನಾವಿಳಕ್ಕು ಪದಿನೇಳು ನಾಳವು। ದುವುುದಲಾಯು ಪೊದುವಾಳರಿಪ ಕೂಡವರಿಯಿರುವತ್ತಜು ನಾಜಿಪುಷ್ಪತ್ತುಕ್ಕು ನಾನಾಳಿ। ಆಗಮುಞ್ಚು ಮೂಲಮುಪುತ್ತಿರಣ್ದು ವೃಶ್ಚಿಕ ವಿಳ।ಕ್ಕಾದಿ ಶಾಂತಿ ನೋಡು ಪೂವಿ ಸ್ಥಾನನಮೋಕ್ಕಿಯಮಚ್ಚಾ ।ನಮಚ್ಚಪಡಿ ಚೆಲುತ್ತಾನಾ ಕಿಲ್ಲಾನ್ನಿರನ್ತ ನಾಡುವಾ।ಳುಂ ಅರಸನ್ನೈ ಕುಲಕರುದು ಮಾನಾ ಅವನ್ನಾಟ್ಟಿ।ಲ್ ಪಲತ್ತು ಕಟ್ಟಿಯಿಡತ್ತು ಪಿಡಿಚ್ಚಾನ್ನೈ ಮೂಕ್ಕರುತ್ತು ಅವನ್ವೆಣ್ಣೈತ್ತಾನ್ನಳ ತ್ರವಚ್ಚಾನ್ಪಡ।ಕ್ಕಡವ ರಂಡಮ್ ಇವ್ವಾಣಮಿಜೂನ್ನೈ ಕಣ್ಣುಂ। ಕೇಟ್ಟು ಮುಪೇಕ್ಷಿತ್ತು ಪೋಮರಸುಕು ತನ್ನಾಟಿಲ್ಪ ಕೃ।ತಿಯಾಣ ಆಣತಪ್ಪಿನಾಡು ವಿಡುವಿತ್ತೈಯತ್ತುಕ್ಕು ।ವಿಡಕ್ಕಡವರ್ ಪ್ರಕೃತಿ ಪಡಕ ಮುನ್ನಾಯ ಪಣಿಯಂಚು। ಮಹಾಭಾರತಮೊನ್ರು ಇಚ್ಚಿಲವಿಣ್ರು ತಪ್ಪಿ।ಲ್ ನಾಳುಕ್ಕಿರಣ್ದು ರೈಕ್ಕಾಣಮ್ ಪದಿನೆಣ್ಣೋಶಿ ಪಾ।ಡಪಿಡಿಚ್ಚ ಪಲ್ಲಾಯಿರವರ್ ವಳಂಚಿಯರ್ ರಕ್ಷಿಕ್ಕ।ವ ಕಂಡಾಲ್ಯೆಯ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕಳುಮ್ಯಾರಸು ಮ್ಮುನ್ನಾಯ। ಐದಿಲ್ಮಿಕ್ಕದು ಬಂಡಾರಪ್ಪೊತ್ತ ಕತ್ತಿಲುಮ್। ಚೆಪ್ಪೇಟ್ಟಿಲು

ಮುರಕ ಪಕಂಡಲ ಅಯಾರಿ ಎಳುತ್ತು.

ಮಂಗಳ ಆಡ್. ಭಕ್ತಿಲ್ ಗುರುಕ್ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿತ್ ಕನ್ಯಾರಾಶಿಲ್ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಉಳ್ಳ ವೃಷ್ಚಿಕ ಮಹಾಮಾಸತ್ರ ಬೇಳಾಚೆರ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಎಲ್ಲಾ ಗುರುವಕ್ ಆನಂದರೂಪಿ ಆಯಿತುಳ್ಳ, ಶಾಸನತ್‌ನ ಬೋಧರೂಪನಾನ ನಾನ್ ಭಗಂಡಾಶ್ರಮತ್ ಸಾ ಮಾಡುವಿ.

ಮೇಲ್ಪುಂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯರಸ ಈ ನಾಡ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಶ್ರೀಮತ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪರಿಷತ್ರ ಬೋಧರೂಪ ಭಾಗವರ್ ರಾಜ ಇನ್ನತಃವು ಓರ್ ತಗಡ್ರ ಶಾಸನ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇದತ್ ಎಳ್ಳ್‌ನ ದಿನಖರ್ಚ್‌ನ ಓರ್ ದಿನಕಾಚೇಂಗೂ ಆಣಾಳಾಡ್, ಪೊಣ್ಣಾಳಾಡ್, ಸ್ವತಃ ಕುಞ್ಞರಸನೆ ಆಡ್, ದಾರಾಚೇಂಗೂ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ಈ ನಾಡ್‌ನ ಆಳುವ ರಾಜಾಜ್ಞೆನ ಮೀರ್‌ನನ್ನಕೆ ಆಪ. ಅನ್ನತಯಿಂಗಕ್ ಓರ್ ದಿನಕ್ ಶಿಕ್ಷೆ, ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಕಾನಂ ಪಿಞ್ಞ ದೇವಕ್ ನಿತ್ಯ ನೈವೇದ್ಯ ಕಾಣಿಕೆರ ದಂಡ್‌ರಟ್ಟಿ ಪಿಞ್ಞ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಸಹ ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ನ ಓರ್ ವಾರತ್ರ ಮಟ್ಟಿಕೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಕ ರಾಜಂಗ್ ಏಳ್ ಒರೆರ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪೌನ್‌ನ ದಂಡ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು.

17 ಕೆಡ್‌ತ ಬೊಳ್‌ಚ ಇಪ್ಪ. ದಿನಾ ನೈವೇದ್ಯತ್‌ರನ್ನತಾಂಗ್ ಫೊದುವಾಳತ್‌ಂಜ ತರಂಡಿಯ ಅಕ್ಕಿರ ಮೊತ್ತ 26 ನಾಳಿ. ಉಚ್ಚ ಪೂಜೆಕ್ 2 ನಾಳಿ ಪಿಞ್ಞ ಪಾವ್‌ಕಾಯಿತ್ 4 ನಾಳಿ. ವೃಶ್ಚಿಕ ಮಾಸತ್ ಎಕ್ಕೋಲು 32 ಪೂವ್‌ರ ಮಾಲೆ ಪಿಞ್ಞ 6 ಬೊಳ್‌ಚತ್‌ನ ಸಹ ಪೂಜೆಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಡೊಂಡು. ಓರ್ ನಾಳಿ ಎಣ್ಣಕ ಇಕ್ಕತ ಕಾಲ್ ಸೇರ್.

ತಿರಿಕೆ ಪಿಞ್ಞ ಪೂಜೆರ ಅವಶ್ಯಕತೆನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡ್‌ನಪಿಞ್ಞ ಅಮಚ್ಚಾನ, ನಿರ್ಕ್ ಪಡ್‌ತ್‌ನನ್ನಕೆ ದಾರ್ ದೇವಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಡುಲಿಯೊ ಅನ್ನತಯಿಂಗಕ್ ಏದ್ ನಾಡ್‌ಲ್ ಪುಟ್ಟ್‌ಚೊ ಆ ನಾಡ್ರ ರಾಜನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಒಳಸಂಚ್ ಮಾಡುವ ರಾಜದ್ರೋಹಿರನ್ನಕೆ ನೋಟುವ. ಒರಾತತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಓರ್ ವ್ಯಕ್ತಿನ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಂಜ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಮೂಕ್‌ನ ಮುರಿಪ ಪಿಞ್ಞ ತಾನ್ ಮಂಗಲ ಕಯ್ಯತ ಚೋರೆ ಸಮ್ಮಂಧಿಯಡ ಕೂಡೆ ಮಂಗಲ ಕೈಚವ ವ್ಯಕ್ತಿಕ್ ಆಪ ಶಿಕ್ಷೆಕ್ ಗುರಿಯಾಪ. ಕೊಡಿಲ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ದಂಡತ್‌ನ ಏದ್ ಮನುಷ್ಯ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಲಿಯೊ ಅನ್ನತಯಿಂಗಳ ನೋಟಿತ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೇಟಪಿಞ್ಞ ಸಹ ಆ ಮನುಷ್ಯಂಡ ಮೀದ ರಾಜ ಉದಾಸೀನ ಆಯಿತಿಂಜಕ ನಾಡ್ರ ಜನ ಅಂವಂಗ್ ಶಾಪ ಇಡುವ.

ಜನ ಅಂಜಿ ತರತ್ರ ಸೇವೆ ಮಾಡೊಂಡು. ಇದತ್ ಮಹಾಭಾರತ ಪಠಣ ಒಂದ್. ಇದತ್ ಏದೇ ಓರ್ ತರತ್ರ ಖರ್ಚ್‌ನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಕ ಸಾ ಪ್ರತಿ ದಿನಕ್ ದಂಡರೆ ಕಾನಂ ದಂಡ ಇಪ್ಪ.

18 ದೇಶತ್‌ರ ಆಯುಧ ಪುಡ್‌ಚ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಆಯಿರ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ವರ್ತಕಂಗ ವಂಗಡ ತಿರಿಕೆನ ಕಾಪಾಡಡ್. ಸನ್ಯಾಸಿಯ, ರಾಜಂಗ ಇನ್ನತವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಡ್. ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳವು (ಇಲ್ಲಿ ಎಳ್ದತೆ ಬುಟ್ಟ್ ಪೋನದ್) ಭಂಡಾರತ್‌ರ ಪುಸ್ತಕತೂ, ತಾಮ್ರಂಗಡಿಲೂ ಕಾಂಬ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಅಮ್ಮಚ್ಚಾನ್ - ಅಮಾತ್ಯಾನ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಡ ತದ್ಭವ. ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಮಂತ್ರಿಂದ್ ಅರ್ಥ ಆಪ. ಪೊದವಾಳಂಗ ಎಣ್ಣಕ ತಿರಿಕೆಲ್ ದೇವಡ ಪೂಜೆಕ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ರೆಡಿ ಮಾಡಿ ಬೆಪ್ಪವು. ಇಕ್ಕಲೂ ಪೊದುವಾಳಂಗ ಎಣ್ಣುವ ವರ್ಗತ್‌ರ ಜನ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಪಯ್ಯಾನೂರ್‌ರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತ, ಕೊಚ್ಚಿನ್‌ಲ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಕೊಡಿಯತ ದಂಡ್ ಶಾಸನತ್‌ನ ಪಾಲೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಭಾಗಮಂಡಲ ತಿರಿಕೆಲ್ ಬೆಚ್ಚ ಬೋಧರೂಪ ಭಾಗವರ್ ಅರಸ ಉತ್ತರ ಮಲಬಾರ್‌ಕಾರಾಂದ್ ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಎಣ್ಣಿತ್. ಈ ಹೇಳಿಕೆನ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವಕ್ ಈ ಕ್‌ದತ ಕಾರಣ ಕೊಡ್‌ಕೊಲು. ಈ ಶಾಸನತ್ ಗ್ರಂಥಾಕ್ಷರ, ತಾಳೆ ಗರಿ ಎಳ್ತ್, ತಮಿಳ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಲಯಾಳ ಅಕ್ಷರ ಉಂಡ್. ತಾಳೆ ಗರಿ ಎಳ್ತ್ ಪಿಞ್ಞ ಗ್ರಂಥಾಕ್ಷರ ಕ್ರಿ.ಶ. 11ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಇಕ್ಕತ ತಮಿಳ್ನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೇರಳತ್‌ರ ಲಿಪಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 11ನೆ ಶತಮಾನ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ತಮಿಳ್ ಲಿಪಿ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಕೈಂಜದು ಮಲಯಾಳ ಲಿಪಿನ ಕಂಡ್‌ಪುಡ್‌ಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಮಲಯಾಳ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ಜಾಗತ್ ಸುಮಾರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 18ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಮಲಯಾಳ ಲಿಪಿ, ತಾಳೆ ಗರಿ ಎಳ್ತ್ ದಂಡೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಯಿತ್ ಎಳ್ತ್‌ಲ್ ಬಳಕೆ ಆಯಂಡಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಕೇಳಿಪಟ್ಟ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಕೆ.ಎ.ನೀಲಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ತಂಗಡ ಪುಸ್ತಕತ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಗ್ರಂಥಾಕ್ಷರ ಎಣ್ಣಕ ತಮಿಳ್‌ನೆ ಹೋಲಿಕೆಯಾಪ, ಆಚೇಂಗಿ, ತಮಿಳ್‌ಲ್ ಇಲ್ಲತ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಅಕ್ಷರ (hard) ಸಹ ಓರ್ ಲಿಪಿ. ಸಂಸ್ಕೃತತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಶಬ್ದತ್‌ನ ಎಳ್ದುವಕ್ ತಮಿಳ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಂಸ್ಕೃತತ್‌ರ ಉಚ್ಚಾರತ್‌ರ ಅಕ್ಷರ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್ ಅನತ ಶಬ್ದತ್‌ನ ಗ್ರಂಥಾಕ್ಷರತ್ ಪಂಡ್ ಪಂಡಿತಂಗ್ ಎಳ್ದುವ ಇಂಜತ್. ಅಂತೂ ಕೊಡಿಯತ ಶಾಸನತ್‌ರ ಲಿಪಿ ಎಲ್ಲ ತಮಿಳ್‌ನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೇರಳಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟಾಂಗ್ ಈ ಶಾಸನತ್ ಬೆಚ್ಚ ರಾಜ ಆ ಕಾಲತ್ ಸಾಧಾರಣ ಇದೇ ಲಿಪಿ ಪ್ರಚಾರತ್ ಇಂಜ ತಮಿಳ್ನಾಡ್, ಕೇರಳಕ್ ಕೂಡ್‌ನಂವಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.
ದಂಡನೆದಾಯಿತ್ ಈ ಶಾಸನತ್ ಚೈದ, ಅಪ್ಪಡಿ, ಪಿರಂದ, ಒನ್ರು ಇನ್ನತ ತಮಿಳ್‌ಪದ ಕಂಡುಂ, ಕೇಟ್ಟುಂ, ಕಟ್ಟಿ, ಪಿಡಿಚ್ಚು ಇನ್ನತ ಮಲಯಾಳ ಪದ, ಪೊದುವಾಳಂಗ ಎಣ್ಣುವ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಓರ್ ಜಾತಿರ ಜನಡ ಪೆದ, ಕಾಣಂ ಎಣ್ಣುವ ತಮಿಳ್ ನಾಣ್ಯತ್‌ರ ಪೆದ ಉಳ್ಳದ್, ಕೊಡಿಯತ ಶಾಸನ ತಮಿಳ್‌ನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೇರಳಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ರಾಜಂಗಳುಂಡ್ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟದ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಸಮರ್ಥನೆ ತಪ್ಪ. ಭಾಗವರ್ ಎಣ್ಣುವದ್

ತಮಿಳ್ ಪೆದ. ದಂಡನೆ ಶಾಸನ ಎಳ್ತ್‌ಕಾರ ಪಕಾಂಡಲ ಆಯಾರಿ ಎಣ್ಣುವ ಆಚಾರಿ ಎಣ್ಣುವಾಂಡ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪ ಆಯಿತಿಪ್ಪ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಡ್.

ಪಂಡ್ ಕಾಲತ್ ಇಕ್ಕತನ್ನಕೆ ವೆಹಿಕಲ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್ ಪತ್ತಿತ್, ಕಾಡ್‌ಲೆ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಪಿಣ್ಣ್ ಅತ್ತ, ಕುದರೆ, ಆನೆ ಪೋಪ ಅಗಲ ಕಮ್ಮಿ ಉಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್. ಆ ನೇರತ್ ಪಾಲೂರ್ ಭಾಗಮಂಡಲತ್‌ರ ನಾಡ್ ಏರ ಕಾಡ್‌ಂಜ ದುಂಬಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ಈ ನಾಡ್ ಪಡಿಞಾರ್‌ಲ್ ಮಲಬಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ತೊಟ್ಟಂಡ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಉತ್ತರ ಮಲಬಾರ್‌ರ ತಮಿಳ್ ಪಿಣ್ಣ್ ಮಲೆಯಾಳತ್‌ರ ಮಿಶ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯತ್‌ರ ರಾಜನೊಬ್ಬ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲ ಈ ನಾಡ್‌ಲ್ ಅಧಿಪತ್ಯ ಪಡ್‌ಂದಿತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.

ಭಾಗಮಂಡಲತ್‌ರ ಕುಣ್ಣ್‌ರಸ ಮಲಬಾರ್‌ಕಾರಂದ್ ಅಂವಂಡ ಪೆದತ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಶಾಸನತ್‌ರ ಆಧಾರತ್‌ಂಜ ಆ ಕಾಲತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ಎಳ್ತ್‌ನ ರೈಸ್, ಬೋಧರೂಪ ಭಾಗವರ್ ರಾಜ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆರ ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಗತ್‌ರ ರಾಜ ಆಯಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತ ಆಧಾರ ಮೂಡುಗೆರೆರ 87ನೆ ಶಾಸನತ್ ಬೋಧ ಮಹಾದೇವ ಎಣ್ಣುವಂವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1321ತ್ ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಗತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ನದ್. ಆನಗುಂಡ್ ಈ ಶಾಸನತ್‌ರ ಬೋಧರೂಪ ಭಾಗವರ್ ಆ ವಂಶಕಾರ ಆಯಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಕಲ್ಪನೆ.

ಪಾಲೂರ್ ಭಾಗಮಂಡಲತ್‌ರ ಶಾಸನತ್‌ರ ಕಾಲ ಸುಮಾರ್ 1371ನೆ ಇಸವಿ ಆಯಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ರೈಸ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವ. ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಗತ್‌ರ ರಾಜನೆ ಈ ಶಾಸನತ್‌ನ ನೆಟ್ಟಿತಿಂಜಕ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆರ ನೈಋತ್ಯ ಭಾಗತ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗತ್‌ರ ತಾವುನಾಡ್, ಬೇಂಗ್‌ನಾಡ್ ಪಿಣ್ಣ್ ಕುಯ್ಯಂಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಪಾಲೂರ್ ಊರ್‌ಕಾರಕ್ ಉಳ್ಳ ಜಾಗ ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗತ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಒಳಪಟ್ಟಿತಿಕ್ಕು. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಶಾಸನತಿಂಜಾಡ್, ಬೋರೆ ಎಳ್ತ್‌ನುಂಡಾಡ್ ಏದೇ ಆಧಾರ ಕ್‌ಟ್ಟುಲೆ. ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಗಂಡ ರಾಜಂಗ ಕೊಡಿಯತ ಶಾಸನತ್‌ನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜಕ ಅದ್ ಕನ್ನಡತೆ ಇರೊಂಡಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಬೋಧನರೂಪ ಭಾಗವರ್ ಉತ್ತರ ಮಲಬಾರ್‌ರ ರಾಜಾಂದ್ ತೋಂದುವ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಒಳಪಟ್ಟ್ ನಾಯಕಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಮುಳ್ಳೂರ್ ನಾಡ್‌ಲ್

ಚಂದ್ರನಾಥ ಬಸ್ತಿರ ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳ ಶಿಲಾ ಶಾಸನತ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಇದತ್ ಬಾಹುಬಲಿ ದೇವನೆಂಬ ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಪಡ್‌ಂದ ಬಸದಿನ ಉದ್ದಾರ ಮಾಡುವಕ್ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಕೊಂಗಾಳ್ವ ತಾಂಡ ಅವ್ವ ಪೋಚ್ಚಬ್ಬರಸಿರ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥ ಆಯಿತ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವರುಗ್ಮಿಣಿ ದೇವಿರ ರಕ್ಷಕ ದಳತ್‌ರ ವಿಜಯದೇವನ ಮೂಲತ್‌ರ ಮೂರ್ತಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ ಪಿಞ್ಞ ಈ ಜನಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಈ ದಾನ ಮುಂದರಿಯೊಂಡೂಂದ್ ವೀರನಾದ ಹರಿಹರ ರಾಯ ಮುಳ್ಳ್‌ನಾಡ್‌ರ ಗುಂಡಪ್ಪ ದಂಡನಾಯಕ ವೀರಂದ್ ಗುರ್‌ತ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ ಗೊಂಕಾರಪ್ಪಿ ನಾಯಕಂಗ್ ಸ್ವಾಇಚ್ಚೆಲ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಸಿದ್ದಗೌಡ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಪ್ರಜೆಯಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅಣ್ಣಾದೇವಿರ ಕುಮಾರನಳ್ಳಿಕ್ ಭೀಮಾಪುರ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ನಾಲ್ ತೆರಿಲ್ ನಾಲ್ ಕಲ್ಲ್ ನೆಟ್ಟಿತ್ ಕಾರಗೋಡ್‌ಕ್ ಅಣ್ಣಾಂಗಪುರಂದ್ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ಕುಶಿಲ್ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಗೋಮಾಳಕ್, ಅನ್ನನೆ ಭೂಮಿನ, ಬೇಲ್‌ನ ದಾನಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. (ಈ ಬೇಲ್‌ರ ವಿವರ ಶಾಸನತ್ ಉಂಡ್) ಅರ್ಜುನ ಈ ಶಾಸನ ಎಳ್‌ವಿಚಿಂದ್ ಉಂಡ್. ಈ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ ವಿಜಯನಗರತ್‌ರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ರ ನಾಡ್‌ಕ್ ಪಬ್ಬಿತುಳ್ಳಂದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಆ ಶಾಸನ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ಶಕವರ್ಷ 1313ನೆ ಪ್ರಮೋದೋತ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ರ ವೈಶಾಖ ಸುದ್ದ ಭಾನವಾರದಲ್ಲು ಶ್ರೀ ಮೂಲಸಂಘ ದೇಸಿಗಣ ಪುಸ್ತಕ ಗಚ್ಛದ...ಕೊಂಡ ಕುಂದಾನ್ವಯರಾರ್ಯ್ಯ ಸುಬೇಸ್ತು ಕಂದ ವಿಜಯ ಕೀರ್ತಿ ದೇವಡ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರಪ್ಪ ಬಾಹುಬಲಿ ದೇವ ಈ ಸ್ಥಾನಮಂ ಪಡೆದುದ್ದರ್ಸಿದರು ಶ್ರೀ ರಾಜಾ ಕೊಂಗಾಳ್ವರುಗ್ಮಿಣಿ ದೇವಿಯ ದೇಹಾರದ ವಿಜಯ ದೇವರ ದ್ವಾರಾ ನೆಲೆ ನಿಂದಂದು ಸ್ವಜನನಿ...ತಪುತ್ರ...ಆ ಪೋಚ್ಚಬ್ಬರಸಿಗೆ ಪುಣ್ಯಾರ್ತ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡ್ಸಿ ಅಂಗರಂಗ ಭೋಗ ಬಿಟ್ಟ ಊರು ಅಣೆಲವಾಡಿಯ ನುಲಬಿ ಹಳ್ಳಿಯಂ ನಾಡು ದರಶಿನ ಹಳ್ಳಿಮುಳ್ಳೂರ ಹಾರುವ ಹಳ್ಳಿ ಏ ಸೀಮೆ ಮೂಡಹರಿವ ಹಳ್ಳ ತೆಂಕ... ಬಡಗಣ ಅಗಳ ನಟ್ಟ ಕಲ್ಲು ಪಡುವ ಬೆಟ್ಟ ಬಡಗಣ ಅ...ಕಾರೆ ಗೋಡ.. ಹಳ್ಳಿಯ ಸೀಮೆ ಮೂಡನೆಲ್ಲಿಯ ಹೊಳೆ ನಟ್ಟ ಕಲ್ಲು ತೆಂಕ ಬೆಟ್ಟದ... ಬಡಗ ಕೆರೆ ಏರಿ ಈಶಾನ್ಯ ನಟ್ಟ ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳೂರ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಲವೋನಿ ಖ 1... ಗೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಖ 2 ಆಗದೊಳು...ಕೊ ಕನಗೋಡಲು..ಕೊ 10...ಗಾಲ ಖ ಕೊಡ ಗೋಡಲು ಕೊ 2 ಅಚ್ಚಗದೆ ಕೊ 10 ಲೋಕಗದ್ದೆ ಕೊ 10...15 ಸಂಪಗೆ ಗದ್ದೆ ಖ 1 ಬೋಳಗದ್ದೆ ಖ ಕೊ 9 ಆಲದ ಕಾಡಿ ಖಕೊ 10 ಅಸರವಕ್ಕಿ ಖ1 ಕೊ..ವೆಸಿಕುನಿ ಖ 1ಹೆಣ್ಣನೂರ ಭೂಮಿ ಖ 2 ಒಂದು ಗಾಣದೆಣ್ಣೆ ಬಿಟ್ಟದು

ಅಚನ್ಸಾರ್ಕ್ಕ ಸರ್ವ್ವಾಜ ನಾನಂದರ್ ದೀಕ್ಷತೆಯ ಪಟ್ಟಿ ಓದಿ ಪವರ್ತ್ತಿಸೆಯಾಗೆ ವೀರಹರಿ ಹರೋವ್ವಿಶ ಪಲವರಂಕಾದಿರಾಯ ಮರವೊಕ್ಕರ ಕಾವ ಶರಣಾಗತ ವಜ್ರ ಪಂಜರ ಶಂಖ ಗಜದಾರ ಭೃತ್ಯಗೊಂಕಾರಡ್ಡಿ ನಾಯ್ಕಗೆ ಗುಂಡಪ್ಪ ದಣ್ಣನಾಯ್ಕರು ಕುರಿತ್ತು ಮುಳ್ಳುನಾಡಂ ಕುಡುವಂತರಾದರ್ ಸ್ವಭಾವಾರ್ತ್ಥವಾಗಿ ಸಿದ್ದಗೌಡ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕರಕೊಂಡು ಅಂಣಾ ದೇವಿಯ ಕುಮಾರನ ಹಳ್ಳಿಯ ಭೀಮಾಪುರಮೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಚತುಸ್ಸೀಮೆಯ ಕಲ್ಲನೆಟ್ಟು ಧಾರಾ ಪೂರ್ವ್ವಕವಾಗಿ ಪಾರ್ಶ್ವ ನಾಥಂಗಿತ್ತರೂ ಕಿ ರತ್ಯದುಗಕ್ಕೆ ದಾನ ಶಾಲೆ ಗೋಮಾಲೆ ಜಯಮಾಳ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆ ಖ3 ಗಣಪತಿ ಗೋಡಲು ಖ3 ಹುಣಿಸೆದಾಳು ಖ ಎಳುತ್ತಾರ್ಜುನ ಶಾಸನಂ|| ಶ್ರೀ

ಈ ಶಾಸನತ್‌ರ ಆಖೀರಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಹರಿಹರ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್‌ರ 3ನೆ ರಾಜ ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1376ತ್‌ಂಜ 1404ಕೆತ್ತನೆ ವಿಜಯನಗರತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರತ್‌ರ ದುರ್ಗತ್‌ರ ಅಧಿಪತಿಯ, ಬೇಲೂರ್‌ರ ನಾಯಕಂಗ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಮೇಲಧಿಕಾರತ್‌ನ ಒತ್ತಂಡಿಂಜತ್.

10. ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ

14ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ನಾಡ್‌ನ ಆಳ್‌ನ ನಾಯಕಂಗಡ ಪೆದ ಆಡ್, ಚರಿತ್ರೆ ಆಡ್ ನಂಗಕ್ ಪೂರ್ತಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ. ಆ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತಾವುನಾಡ್, ಬೇಂಗ್‌ನಾಡ್, ಕುಯ್ಯಂಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಪಾಲೂರ್ ಊರ್‌ನ ಬೋಧರೂಪ ಭಾಗವರ್ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್ ತುಂಡರಸಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ರ ನಿಡ್ತ ಬಲಹೆ ಹೋಬಳಿನ ವಿಜಯ ನಗರತ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಕ್ೕದತ ನಾಯಕಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ ಅರ್‌ಂಜಿತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಬಾಕಿ ನಾಡ್‌ನ ಅಕ್ಕ ದಾರ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ.

ಆಚೇಂಗಿ, 15ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಮಧ್ಯಕಾಲತ್‌ಂಜ 17ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಮಧ್ಯಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವ ತೆರಿಸೀಮೆನ ಇಕ್ಕತ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ತಾಲೂಕ್‌ನ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣತ್‌ರ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜಿಬಪ್ಪ. ಆ ಮನೆತನತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ನಂಜರಾಜ ಪಟ್ಟಣ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಗ :

ಕ್ರಿ.ಶ. 10ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ 16ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ, ಗಂಗರಸಂಗ, ಚೋಳಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಡ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗಳಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಏರ ಭಾಗ, ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ಪಿಞ್ಞ ಹುಣಸೂರ್‌ರ ಏರ ಭಾಗತ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1245ತ್ ಈ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಕೊಡಗ್, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ನ ತಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಈ ನೇರತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಲಿಂಗಯತಂಗಳಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್. ಇಯಂಗಡ ಕುಲದೇವ ಬೆಟ್ಟದಪುರ ಕುಂದ್‌ರ ತಿರಿಕೆರ ಕೂಳ್‌ದಾನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವ. ಈ ಮನೆತನತ್‌ರ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ 13ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆಖೀರಿಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪುನಾದಿಯ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಗಡ ಪೆದ ಕೇಟ್‌ಬಪ್ಪ 15ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಸುಮಾರ್ ಮಧ್ಯಭಾಗತ್‌ಂಜೆ. 13ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ 15ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಮಧ್ಯಕೆತ್ತನೆ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಗ ತಾಕತ್ತ್ ಕಳ್‌ಂದಂಡನ್ನಕೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಸುತ್ತು ಹಳ್ಳಿನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಈ ರಾಜಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯತ್ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವು. ಇಯಂಗಡ ಓರ್ ದಂಡನಾಯಕ ದೇವಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವಂವ ಬಲ್ಯ ಕವಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ 15ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಪ್ರಬಲ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಪಂಡೇತ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಪರಂಪರೆ ರಾಜಂಗಳೊ/ ಅಯಿಂಗಡ ಇಞ್ಞೋರ್ ಶಾಖೆಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ರಾಜಂಗಳೊ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಈ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಎಚ್ಚಕ್ ಜನ ಆಳ್‌ಚೀಂದೂ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಶಾಸನತ್ ಪೆದ ಉಳ್ಳ ರಾಜಂಗಡ ಕಣಕ್ 12 .

ನಾಗರಾಜ, ರಂಗರಾಜ, ಪೆರಿಯಣ್ಣ ರಾಜ, ನಂಜರಾಜ 1502 - 33, ನಂಜುಂಡರಾಜ, ಶ್ರೀಕಂಠರಾಜ 1544, ವೀರರಾಜ ಒಡೆಯ 1559-80, ಪೆರಿಯ ರಾಜ ದೇವ, ರುದ್ರಗಣ 1586 - 1607, ನಂಜುಂಡದೇವ, ನಂಜ ರಾಜ ದೇವ 1612 - 19, ಕೃಷ್ಣ ರಾಜದೇವ 1619, ವೀರರಾಜ 1619 - 44. ಈ ಸಂತಾನತ್ ಸುರೂವೆತ ಮೂಂದ್ ರಾಜಂಗ ಕೊಡಗ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ನ ಆಳ್‌ಚಿ.

ಇಯಂಗಡಾತ್ ನಾಲನೆಯಂವನಾನ ನಂಜರಾಜ ತಾಂಡ ಪೆದತ್ ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಟಣತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುದಿಯ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಆಳ್‌ನ ಶ್ರೀಕಂಠರಾಜ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ರಾಜಂಡನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಹುಣಸೂರ್‌ರ 21ನೆ ಶಾಸನತ್ ಇಂವಂಡ ಎಚ್ಚಕೊ ಬಿರ್‌ದ್‌ರ ಉಲ್ಲೇಖ ಉಂಡ್. ಈ ರಾಜ ಹೊರೂರ್ ಮೂಡಿಗೇರಿ ನಾಡ್, ಚೇರಳ ಶ್ರೀಮಂಗ ಊರ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಅಡ್‌ಂಗ್‌ನ ಮೀನಕೊಲ್ಲಿ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಭಕ್ತನಕೋಟೆಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಭೂನ ಲಿಂಗಂಪೊಡೇರು ದೇವಕ್

ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಾನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಇಕ್ಕಲೂ ಭಕ್ತನ ಕೋಟೆಲ್ ಉಂಡ್.

ಶ್ರೀ ಮತು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ವರುಷ 1466ನೆಯ ಕ್ರೋಧಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ ಶು 1ಲೂ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಹಾ ಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಚೆಂಗಾಳ್ವ ಶ್ರೀಕಂಠರಸುಗಳು ಲಿಂಗಂಣೊಡೇರು ದೇವರಿಗೆ ಬಗುತನ ಕೋಟೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಭೂಮಿಯನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರು ಯಾ ಕೊಡಗೆಯನಳು ವಿದವರು ರೌರವ ನರಕದಲ್ಲಿಯಿರುವರು.

ಈ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ ನಾಡ್‌ಕೂ ಪಬ್ಬಿತಿಂಜತ್‌ಂಡ್ ಕಾಂಬ. ಕೊಡಿಯತ ಶಾಸನತ್‌ರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1544ನೆ ಇಸವಿ. ಆ ಕಾಲತೆ ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ ನಾಡ್‌ರ ಬೆಟ್ಟಗೇರಿ ಊರ್‌ರ ಅಂಜನಗಿರಿಲ್ ಓರ್ ಜೈನ ಬಸದಿ ಕಲ್ಲ್‌ನುಂಡ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದ್‌ಂಡ್ ಆ ಬಸದಿರ ಅಡಿಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತುಳ್ಳ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಆ ಶಾಸನತ್ "ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಬೆಂಮತ್ತಿ ಬೂತನಹಳ್ಳಿ ಮಗನ ಕೆರೆರ ಸಮಸ್ತ ಹಲರಂ ಕಾಲುಗೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಂದ ಹೊಂನ್ನಗ 200 ಹನಸೋಗೆಯ ಆದಿ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಗಳು ಅಂನುವ ಹೊಸಹಳ್ಳಿಯ ಭುಜಬಲ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಗಳಿಂದ ಗರ್ಬ್ಬೆ ಬೃಹಗೈವಲ್ಲಿ ಕಾಲುಗೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಂದರುಗ 30 ಹೊಂನು"ಂದ್ ಇತರ ಬಸದಿರ ಖರ್ಚ್‌ರ ಕೂಡೆ ಎಳ್ದಿತ್.

ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣತ್‌ರ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಹಳ್ಳಿ, ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ತಾಲೂಕ್‌ರ ಹನಸೋಗೆ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣತ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಒಳಪಟ್ಟಾನುಂಡ್ ಈ ಹಳ್ಳಿರ ಜನ ಜೈನಂಗಳಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಇವು ತಂಗಡ ರಾಜಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಅಂಜನಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟಗೇರಿಲ್ ಜೈನ ಬಸದಿನ ಕಲ್ಲ್, ಪಾರ್ ಪಿಣ್ಣ ಕಂಬತ್‌ನುಂಡ್ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ಚೀಂದ್ ಅರ್‌ಂಜವಲು.

ಈ ಬಸದಿ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಇಂದೇಕ್ 418 ಕಾಲ ಕೈಂಜಕೊ ಆ ಕಟ್ಟಡ ಇಞ್ಞೂ ಭದ್ರ ಆಯಿತ್ ಪ್ರವಾಸಿಯಡ ಕುತೂಹಲಕ್ ಎಡೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ಉಂಡ್. ಈ ಬಸದಿ ಸುಮಾರ್ 30 ಅಡಿ ಚಚ್ಚೌಕಾರತ್‌ರ ಕಟ್ಟಡ. ಮೂಂದ್ ಬರಿಲ್ ಕಗ್ಗಲ್ಲ್‌ರ ಪಾರ್‌ನುಂಡ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಂವ ಉಂಡ್. ಮಾಡಿ ಚಪ್ಪಟೆ ಆಯಿತ್ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಪಾರ್‌ಲ್ ಪೊದ್‌ತಿತ್. ಇದ್ ಕಲ್ಲ್ ಕಂಬ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ನಿಂದಿತುಂಡ್. ಕೆಂವತ್‌ರ ಕರ್ತ ಪಾರ್ ಸಿಮೆಂಟ್ / ಗಾರೆರ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲಾತೆ ಕೆತ್ತ್‌ನ ಕೆಲಸ ಓರಿಚ್ಚಕೂ ಸೆರೆ ಇಲ್ಲಾತೆ ಜೋಡ್‌ಚಿಟ್ಟದಾಯಿತುಂಡ್.

ಬಸದಿಯ ಒಳ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ಅಂಕಣ ಉಂಡ್. ಒಳ ಅಂಕಣ / ಗರ್ಭಗೃಹ. ಇದತ್ ಸುಮಾರ್ ನಾಲಡಿ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಮೂಂದ್, ಒಂದರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಮೂಂದ್ ಇನ್ನನೆ

ಆರ್ ತೀರ್ಥಂಕರ ಕಲ್ಲ್‌ರ ದಿಗಂಬರ ಮೂರ್ತಿ ಉಂಡ್. ಪಕ್ಕತೇ ಸ್ತ್ರೀ ದೇವತೆ ಪದ್ಮಾವತಮ್ಮಂಡ ಚಾಯುಳ್ಳ ಬಿಂಬ ಉಂಡ್. ತೀರ್ಥಂಕರ ಬಿಂಬ ದುಂಬ ಚಾಯುಂಡ್. ಈ ಬಿಂಬತ್‌ನ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ 1965ಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ನ ಪ್ರಾಚೀನ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯತ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್.

ಬಸದಿರ ಎದಿಕೆ ತೆತ್ತಿರ ಕೊಡಿಯತ ಮಾಡಿ ಕಂಬತ್‌ರ ಆಧಾರತ್ ನಿಂದಿತ್ ಬಸದಿರ ಎದಿಕೆ ಭಾಗತ್‌ನ ಚಾಯಿತೆ ಕಾಂಬನ್ನಕೆ ಮಾಡಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕ ಬರಿಯತ ಮರ ಬುದ್ದಿತ್ ಈ ತೆತ್ತಿರ ಮೂಲೆರ ಕಲ್ಲ್ ಚಪ್ಪಡಿ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಒಡ್‌ಂದ್‌ಪೋಯಿತ್. ಈ ಬಸದಿರ ಸುತ್ತು, ಬಲತೆ ಪಿಞ್ಞಾ ಎಡ್‌ತೆಬರಿಲ್ ಮರ ಕಾಡ್ ಉಂಡ್. ಬೆಂಬರಿಲ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಿ. ಶಿವಪ್ಪ ಅಯಿಂಗಡ ಕಾಫಿ ತೋಟತ್‌ರ ರಸ್ತೆ ಉಂಡ್. ಸಾರ್ವಜನಿಕಂಗ ನೋಟಂಡಿಯ ಓರ್ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಟ್ಟಡವಾನ ಇದ್‌ನ ರಕ್ಷಣಾ ಇಲಾಖೆಕಾರ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತವದ್ ನಲ್ಲದ್.

ಶ್ರೀಕಂಠರಸ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞಾ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ವೀರರಾಜ ಒಡೆಯ 22 ಕಾಲ ರಾಜ್ಯ ಆಳ್‌ಚಿ. ವೀರರಾಜಂಡ ತಮ್ಮಣ ಪೆರಿಯ ರಾಜದೇವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1586ತ್‌ಂಜ 1607ಕೆತ್ತನೆ ರಾಜ್ಯ ಆಳ್‌ಚಿ. ನಂಜರಾಜಪಟ್ಣತ್‌ರ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿ ಈ ಪೆರಿಯ ರಾಜದೇವ ಕೇಳಿ ಪೋನಂವ. ಇಂವಂಗ್ 'ರುದ್ರ ಗಣ' ಎಣ್ಣುವ ಬಿರ್‌ದ್ ಇಂಜತ್. ಇಂವ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪೂರ್ವ ತೆರಿರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸಿಂಹಪಟ್ಟಣ ಎಣ್ಣುವ ಚೆರಿಯ ಊರ್‌ಲ್ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಕೋಟೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಲ್ಲಿ ವರ್ತಕಂಗಕ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲೆ ವಾಸ ಮಾಡುವಕ್ ಜಾಗ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಪೇಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಈ ಊರ್‌ಕ್ ತಾಂಡ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಅದ್‌ನ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಸುರೂಲ್ ಸಿಂಹಪಟ್ಣ ಆಯಿತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಗ್ ಓರ್ ನಲ್ಲ ಕತೆ ಉಂಡ್.

ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಅಂಜನೆ ರಾಜ ನಂಜುಂಡ ಅರಸ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ಕುದರೆ ಪತ್ತಿತ್ ಇಕ್ಕತ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ತಾಲೂಕ್‌ರ ಹನಗೋಡ್‌ಕ್ ಓರ್ ಮಂಗಲಕ್ ಪೋಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ಕುದರೆ ಪತ್ತಿತ್ ಪೋಯಂಡಿಪ್ಪಕ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಇಕ್ಕತ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಜಾಗಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅದೇ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಓರ್ ಮೊನಕುಟ್ಟಿ ಓಡಿ ಬಂದಿತ್ ಇಂವಂಡ ಕುದರೆರ ಕಾಲ್‌ರ ಮುಡಿನ ಕಡಿಪಕೂಡ್‌ಚಿ!

ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಘಟನೆನ ನಂಜುಂಡ ರಾಜ ನೋಟಿತ್ ಮೊನ ಕುದರೆನ ಕಡ್‌ಚ ಈ ಭೂಮಿ ಗಂಡ್‌ಭೂಮಿ ಆಯಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಓರ್ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಕೋಟೆನ

ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅದ್‌ನ ತಾಂಡ ದಂಡನೆ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ 'ಸಿಂಹ ಪಟ್ಟಣ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟಿತ್. ಈ ಸಿಂಹಪಟ್ನ ಪೆರಿಯ ರಾಜದೇವ ರುದ್ರಗಣಂಡ ಕಾಲತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ನ ಆಚಿ. ಸಿಂಹ ಪಟ್ನಕ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ನಂದ್ ಪೆದ ಇಟ್ಟಿದ್ ಹುಣಸೂರ್‌ರ 15ನೆ ಶಾಸನತ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಪೆರಿಯರಾಜದೇವ ರುದ್ರಗಣ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ 1519ನೆ ಹೇವಿಳಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1597ತ್ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪ, ಅವ್ವ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಪೆರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೈಲಾಸ ಪದವಿ ಪಡ್‌ಂದವಡ್ ಎಣ್ಣುವ ಉದ್ದೇಶತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಗಣಗೂರ್ ಊರ್‌ಲ್ ಭೂಮಿನ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ ಗಣಗೂರ್ ಊರ್‌ರ ಹಳೇಗ್ರಾಮ ನಿವೇಶನತ್ ಉಂಡ್. ಈ ಶಾಸನ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರುಷ 1519ನೆಯ ಹೇವಿಳಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಅಶ್ವಯುಜ ಸಭೌಮವಾರ ಗೋತ್ರದ ಅಶ್ವಲಾಯನ ಸೂತ್ರದರುಕುಶಾಖ ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಟಣದ ಶ್ರೀಕಂಠ ರಾಜಯನ ಪುತ್ರರಾದ ರುದ್ರ ಗಣಂಗಳುನಕು ಹಂಚಿ...ರವರಿಗೆ ಗಣಗೂರು ಮಹಾ...ಂಗಳು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಯಿ..ದೂವಾ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕೈಲಾಸ ಪದವಿ ಆಗಲಿಯೆಂದು ಕೊಟ್ಟು ಭೂಮಿದಾನ ಕೊಟ್ಟ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅವನ...ಅಲಿಪಿದರೆ ತಂದೆ..ತಾಯಿ...ಜದವನಲ್ಲಿ ನಂಜರಾಯ..ನಾದದು ಜಮಗೆ ಅಮುಂದ ಅತಯಿ ನಾಶಿಕೆಯ ಅನತರೂ...ಶ್ರೀ.

ನಂಜರಾಯಪಟ್ನತರ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ವಿಜಯನಗರತ್‌ರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಡ ಮಾಂಡಲಿಕಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ವಿಜಯನಗರತ್‌ರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್‌ಲೆಲ್ಲ ತಂಗಡ ಬಲ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್ ತಂಗಡ ಅಧಿಕಾರತ್ ಚಲಾವಣೆ ಮಾಡುವಕ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಭಾಗತ್ ಎಣ್ಣಕ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ವೆಲ್ಲೂರ್, ಗಿಂಜಿ, ಮಧುರೆರನ್ನತ ಜಾಗತ್ ತಂಗಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ನತ್ ಇಂಜ ವಿಜಯನಗರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿ ಮೈಸೂರ್, ಕೊಡಗ್ ಪಿಞ್ಞ ದ.ಕನ್ನಡತ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಮೀದ ಅಧಿಕಾರ ಕಾಟುವ ಇಂಜತ್.

1336ತ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾನ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕೃಷ್ಣಾ ಪೊಳೆಂಜ ಸುರುವಾಯಿತ್ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಸೀಮೆಕಾಲೆ ಸುಮಾರ್ 300 ಕಾಲಕ್‌ಂಜ ಏರ ಕಾಲ ವೈಭವತ್ ಮೆರ್‌ಂದತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಇಚ್ಚಕ್‌ರಮಟ್ಟಿಕೆ ಬೋರೆ ಕಾರಣತ್‌ನುಂಡ್ ನಾಶ ಆನನ್ನಕೆ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1565ನೆ ಜನವರಿಲ್ ತಾಂಡ ಕೀಳಿಕೀರ್ತಿನೆಲ್ಲ ಕಳ್‌ಂದಂಡತ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1565ನೆ ಜನವರಿ ತಿಂಗತ್ ವಿಜಯನಗರ ಸೈನ್ಯ ದಖನ್

ಸುಲ್ತಾನಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊತ್ತಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾ ಪೊಳೆರ ಕರೆಲ್ ರಕ್ಕಸತಂಗಡಿ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಚೋತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ವಿಜಯ ನಗರತ್‌ರ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸದಾಶಿವ ರಾಯ ತಾಂಡ ಮಿಂಜ್‌ನ ಸಂಪತ್ತ್‌ನ, ಸೈನ್ಯತ್‌ನ, ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಪೆನುಗೊಂಡೆಕ್ ಕಡ್‌ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ತಾಂಡ ಬಾಕಿ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಆಳಚಿ. ವಿಜಯನಗರ ವೈಭವತ್‌ರ ನೇರತ್ ಮಂಡಲಾಧಿಕಾರಿಯ ತಂಗಡ ಅಧಿಕಾರ ಮುಂದ್‌ರ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೆನುಗೊಂಡೆರ ರಾಜಂಗಕ್ ಅಧೀನಂಗಳಾಯಿತಿಂಜತ್.

ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸ ಪೆರಿಯ ರಾಜದೇವ ರುದ್ರಗಣ ಪೆರಿಯಾ ಪಟ್ಣತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ದಂಡನೆ ತಿರುಮಲ ರಾಜ, ಪೆನುಗೊಂಡೆರ ರಾಜ 1ನೆ ವೆಂಕಟರಾಜಂಡ ಮಂಡಲಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಮಂಡಲಾಧಿಕಾರಿ 2ನೆ ತಿರುಮಲ ರಾಜ ಕ್ರಿ.ಶ. 1607ತ್ ಇಕ್ಕತ ಹುಣಸೂರ್ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಮಳಲವಾಡಿ ಸೀಮೆರ ಮೂಂದ್ ಊರಾನ ಬೆಟ್ಟದಪುರ ಅನ್ನದಾನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಡ ಸೇವೆಕ್ ತಾಂಡ ತಾತ, ಅವಯ್ಯ ಪಿಳ್ಳ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಕಾಯಿತ್ ನಂಜರಾಜಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಡ ರಾಜ್ಯ ಇರಣೆಕ್ ನಡ್‌ತೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಶರತ್ತ್‌ರ ಮೀದ ಅದ್‌ಂಡ ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಹುಣಸೂರ್‌ರ 36ನೆ ಶಾಸನತ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಈ ನೇರತ್ ತಿರುಮಲ ರಾಜ ಈ ಊರ್‌ಂಜ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಣತ್‌ರ ತಾಂಡ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೆಟ್ಟಂಡಿಂಜ ಪಗುಡಿ ತೆರಿಗೆನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಬೆಟ್ಟದ ಪುರ ಕೂಳ್‌ದಾನ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಡ ಕುಲದೇವ ಆನಾನುಂಡ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಗ ಇರಣೆಕೂ ಆ ದೇವಡ ಸೇವೆ ಈ ಊರ್‌ರ ಉತ್ಪತ್ತಿಂಜ ನಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ತಿರುಮಲ ರಾಜ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ನಾನಗುಂಡ್ ಈ ಊರ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಡ ರಾಜ್ಯತೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಪೆರಿಯರಾಜದೇವ ರುದ್ರಗಣಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ನಾಲ್ ರಾಜಂಗ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್ ಆಳ್‌ಚಿ. ಪೆರಿಯ ರಾಜ ದೇವಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿಲ್ ಇಕ್ಕೇರಿನಾಯಕಂಡ ಸಂತಾನಕಾರಳಾನ ಲಿಂಗಾಯತ ರಾಜಂಗ ತಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ನಂಜರಾಜ ಪಟ್ಟಣತ್‌ರ / ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ಸಂತಾನಕಾರಡ ರಾಜಂಡ ದೂರದ ಸಮ್ಮಂಧಿಯ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1644ತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ವೀರರಾಜ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇಂವಂಡ ಅಪ್ಪ ನಂಜರಾಜ ಬಯತ್ ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಾಂಡ ಮೋಂವ ವೀರರಾಜಂಗ್ ವಹಿಸ್‌ಚಿ. 1644ತ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯಂಡ ಸೈನ್ಯ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ ಅದ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ವೀರ ರಾಜಂಗ್ ಸಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಸಹಾಯಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಲೆ. ಅಂವಂಡ ತಾಕತ್ತ್ ಕಮ್ಮಿ ಆನಾನಗುಂಡ್ ಚೋಕಂಡಿಯಾಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಚೋತಿತ್ ಅವಮಾನ ಪಡುವಾಂಗ್‌ಙ್ಳಿ ಚಾವದೆ ಮೇಲ್‌ಂದ್ ವೀರರಾಜ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಕ್ಕಳ ತಾನೆ ಕೊಂದಿತ್ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಿತ್ ವೀರಮರಣ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಅಂದ್‌ಂಜ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣ / ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ವಂಶ ನಿರ್ನಾಮ ಆಚಿ. ಇವು ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಸಹಾಯ ಕೇಟಾನ, ವೀರರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪ ನಂಜುಂಡ ರಾಜ ವೀರರಾಜ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದಿತ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಎಡತೆ ಬರಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಹೊಳೆಸಾಲು ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಾನ ಮಿಞ್ಞಕ್ ನೋಟೊಲು.

11. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನಾಯಕಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ

ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವ ತೆರಿ ಪಿಞ್ಞ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಸೀಮೆನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರಭಾಗತ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬೋರೆ ಎಲ್ಲಾ ನಾಡ್‌ನ ನಾಯಕಂಗ ಆಳುವ ಇಂಜತ್. ದಖಿನ್ನ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಫೆರಿಸ್ಟ್ 16ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆಖೀರತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ನಾಯಕಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಇವು ವಿಜಯನಗರತ್‌ರ ಅಧಿರಾಜತ್ವತ್‌ನ ಒತ್ತಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ ಎಳ್ತುವ. ಕೊಡಗ್‌ರ ನಾಯಕಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಸುರೂಲ್ ಓರ್ ಕೊಂಬು ಕೇಪ ಜಾಗತ್ / ಚೆನ್ನಂಗ್ ಊರ್‌ಲ್ ಮಾತ್ರ ಇಂಜಿತ್ ನಿಧಾನ ಆಯಿತ್ ಸುತ್ತೂ ನಾಡ್‌ಕ್ ಪಬ್ಬಿತಿಕ್ಕು. ಈ ಕೊಂಬು ತೆರಿ ಆಯಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಆಳ ಪಿಞ್ಞ ಅಗಲ ಆನ ಕಡಂಗ ಇಂಜತ್.ನಾಯಕಂಗ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ ಸಹ ಈ ಕಡಂಗತ್‌ನ ಚಾಯಿತೆ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಂಜತ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗತ್ ಕಡಂಗ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಕೊಂಬುರ ನಡುಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಾಗತ್ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್ ಇಂಜಂಡ್ ಕೊಂಬು ಮರೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳ್‌ನ ನಾಯಕಂಗಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ರ ಪೆದ ಮಾತ್ರ ಜನಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲ ಎಳ್ತ್‌ನ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಉಲ್ಲೇಖ ಆಯಿತ್.
ಇನ್ನನೆ ಜನಡ ಗೇನತ್ ಉಳ್ಳಾತ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಅಚ್ಚುತ ನಾಯಕ, ತಾವುನಾಡ್‌ರ ಕರ್ಣಂಬಾಹು ಕೇಳಿಪಟ್ಟವು. ಬೆಪ್ಪು ನಾಡ್‌ಲೂ ಅಕ್ಕ ನಾಯಕಂಗ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಪೆದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ. ಈ ನಾಯಕಂಗಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಹಾಲೇರಿ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ

ಕಾಲತ್ ಎಣ್ಣಕ 17ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆಖೀರಕ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಮಲೆಯಾಳತ್‌ರ ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಪುರ್‌ಡ್ ಕೂಟ್‌ನ ಉತ್ತುನಾಯಕ. ಈ ನಾಯಕಂಡ ಸಂತಾನಕಾರಳ್ ಇಕ್ಕತ ನಾಯಕಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರಾಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ರ ಬಾವ್‌ಲಿಲ್ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವ. ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಲ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಗ್ ಪಂಡ್ ತಾವಳಗೇರಿಲ್ ಕೈಬುಲಿರ ಒಕ್ಕಕಾರ, ಪತ್ತ್‌ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಲ್ ಮಾಚಂಗಳ ಮನೆಕಾರ, ಮತ್ತೂರ್‌ಲ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿರ ಒಕ್ಕಕಾರ ಯಜಮಾನಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಟ್ಟ್ ಕತೆ ಉಂಡ್. ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಅಪ್ಪ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕಂಗೂ, ಮಾಚಂಗಡ ನಾಯಕಂಗೂ ಪಿಞ್ಞ ಮುಕ್ಕಾಟಿರ ನಾಯಕಂಗೂ ಒಮ್ಮತೆ ಪಗೆತನತ್ ಪಡೆ ಆಚಿ. ಅದ್‌ಂಡ ಪರಿಣಾಮ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪನಾಯಕ ಎನ್ನನೆ ಮೋಸತ್ ಕೊಲೆ ಆಯಿತ್, ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ಅನಾಥ ಆಯಿತ್ ಆಖೀರಕ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸ ನಂಜುಂಡರಸಂಡ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ಪುನಾದಿಯ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ನ ಎನ್ನನೆ ಪಡ್‌ಂದತ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಡ ಮೀದ ಕತೆ ಉಂಡ್.

ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ನಂಜುಂಡ ಅರಸ, ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ವೀರರಾಜ ಮೈಸೂರ್ ದೊರೆರ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡಿತ್ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುದ್ದುರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪರಸಂಡ ಆಶ್ರಯತ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ತಾಂಡ ಪೂರ್ವಜರ ನಾಡ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ನಾಯಕ ಆನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುದ್ದುರಾಜ / ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಂವ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಆ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿನುಂಡ್ ಚೋತಿತ್ ಸೇರೆಯಾಳಾನದ್ ಆ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿರ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಕತೆಂಜ ಅರ್‌ಂಜಿಬಪ್ಪ.

12. ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ ಹೋಬಳಿಲ್ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಡ ಪ್ರಭುತ್ವ

ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವ ತೆರಿ ಪಿಞ್ಞ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ಸೀಮೆನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ರ ಬಲಹ, ನಿಡತ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಲಿ ಹೋಬಳಿ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆರ ಐಗೂರ್‌ಲ್ ಆಳಿಯಂಡ ಇಂಜ 'ಬಲಂ' ಪ್ರಾಂತ್ಯತ್‌ರ ನಾಯಕಂಗಡ ಅಧೀನತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

'ಬಲಂ' ಪ್ರಾಂತ್ಯತ್‌ರ ನಾಯಕಂಗಕ್ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಾಂದೂ ಪೆದ ಉಂಡ್. ಈ ನಾಯಕಂಗಡ ಮೂಲಪುರುಷ ಸಿಂಗಪ್ಪ ನಾಯಕಂಗ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1397ಲ್ ಇಕ್ಕತ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆರ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಪಾದಿ ಸೀಮೆನ ವಿಜಯನಗರತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಂವನ ಆ ಸೀಮೆರ ನಾಯಕ ಆಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಉಲ್ಲೇಖ ಆಯಿತ್. ಸಿಂಗಪ್ಪನಾಯಕ ವಿಜಯನಗರತ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಸೇನಾನಾಯಕಂಗಡಾತ್ ಒಬ್ಬನಾಯಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1500ಂಡ ನೇರತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ನಾಯಕ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ಚೋತಿತ್ ತಾಂಡ ಸೀಮೆನ ಕಳ್‌ಂದಂಡನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1509ತ್‌ಂಜ 1530ಂಗೆತ್ತನೆ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಆಳ್‌ನ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ತಿರಿತ್ ಬೇಲೂರ್ ಸೀಮೆನ ಎದ್ರುಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತದ್ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಇಂವಂಡ ಪೆರಿಯವು ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲ ಕೃಷ್ಣದೇವ ರಾಯಂಡ ಅಂಗರಕ್ಷಕ ದಳತ್ ಇಂಜಂಡ್ ಕೃಷ್ಣದೇವ ರಾಯಂಡ ಕೊಡಿಯಲೆ ಚೀಲ / ಉರ್‌ಪೆನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಇಂಜಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ಇಂವಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ಉರ್‌ಪೆ ಕೃಷ್ಣನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಉರ್‌ಪೆಬಾಯಪ್ಪ ನಾಯಕ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಂಜದ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕಂಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಬೇಲೂರ್ ಸೀಮೆಂಜ ತಿರಿತ್ ಸುಮಾರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1657ಂಡ ನೇರತ್ ಇಕ್ಕೇರಿ / ಬಿದನೂರ್‌ರ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕನುಂಡ್ ಚೋತಿತ್ ಓಡಿ ಪೋನನ್ನಕೆ ತೋಂದುವ. ಬೇಲೂರ್ ಸೀಮೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1694ಂಗೆತ್ತನೆ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗಡ ಪಶತ್ ಇಂಜತ್. ಆ ಕಾಲ ಎಣ್ಣಕ 1694ತ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗೂ, ಮೈಸೂರ್ ಒಡೆಯಂಗೂ ಬೇಲೂರ್ ಸೀಮೆರ ಒಡೆತನಕಾಯಿತ್ ನಡ್‌ಂದ ಪಡೆ ಆಖೀರಿಯಾಯಿತ್ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದ ಆಚಿ.

ಈ ಒಪ್ಪಂದಪೋಲೆ ಬೇಲೂರ್‌ರ ನಾಯಕಂಗಕ್ ಮಂಜರಾಬಾದ್‌ರ ಆರ್ ನಾಡ್‌ನ

ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಬಾಕಿ 'ಬಲಂ' ಪ್ರಾಂತ್ಯತ್‌ನ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್ ಒಡೆಯಂಗ ತಂಗೊಡ್‌ಳ್‌ಲೆ ಹಂಚಿಯಂಡತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಬೇಲೂರ್‌ರ ನಾಯಕಂಗ ಮಂಜರಾಬಾದ್ ಬೇಲೂರ ಸೀಮೆನ ಸುಮಾರ್ 1657ತ್ ಕಳ್‌ಂದಂಡಕೊ ಆ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ರ ಹೋಬಳಿರ ಮೀದ ತಂಗಡ ಒಡೆತನತ್‌ನ ಬೆಚ್ಚಂಡಿಂಜದ್ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಮೂಂದ್ ಶಾಸನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಹೋಬಳಿಲ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಇದತ್ ಆದ್ಯತ ಶಾಸನ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ 1615ನೆ ಎಣ್ಣುಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1693ತ್ ಎಳ್ತ್‌ನದ್. ಕೊಡ್ಲಿ ಹೋಬಳಿ ಕಟ್ಟೆಪುರತ್ ಉಳ್ಳ ಈ ಶಾಸನತ್ ಬೇಲೂರ್‌ರ ನಾಲನೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕ ಯೋಗಪಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಪಟ್ಟಂಗ್ ಹಿರುಮನಹಳ್ಳಿ ಪಿಞ್ಞ ಕಟ್ಟೆಪುರ ಊರ್‌ನ ಕೂಟಿತ್ ದಾನ ಕೊಡ್‌ತದ್ ಎಳ್ತಿತುಂಡ್.

ಶುಭಮಸ್ತು॥ ನಮಸ್ತುಂಗ ಶಿರಶ್ಚುಂಬಿ ಚಂದ್ರ ಚಾಮರ ಚಾರವೇತ್ರೈ ಲೋಕ್ಯ ನಗರಾರಂಭ ಮೂಲಸ್ತಂಭಾಯ ಶಂಭವೇ॥ ವನ್ದೇ ಲೀಲಾವರಾಹಸ್ಯ ದುಷ್ಟ್ರದಣ ಸ ಪಾತು ನಃ ಉದ್ಧೃತಾ ಮೇದಿನೀ ಯೇನ ಕಲಂಕಮಿವ ಯತ್ರ ಸಾ ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಸಾಲಿ ವಾಹನ ಶಕ ವರುಷಗಳು 1615ನೆಯ ಶ್ರೀಮುಖ ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯ ಶು ೧೨ಲು ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರದ ಅಪಸ್ತಂಬ ಸೂತ್ರದ ಬೋಲೂರ ಕೃಷ್ಣಪನಾಯಕರ ಪೌತ್ರರಾದ ಪುಟ್ಟರಸ್ಯೆಯನ ಪುತ್ರರಾದ ಯೋಗಪ್ಯೆಯನಿಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಗ್ರಾಮದಾನ ಶಾಸಕ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜ ಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀ ವೀರ ಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀ ವೀರ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಮಹಾರಾಯರವರು ನಮ್ಮ ವೃದ್ಧ ಪಿತಾಮಹರಾದ ಸಿನ್ದುಗೋವಿನ್ದ ಹಿಮುಕರ ಗನ್ದ ಧವಲಾಂಕ ಭೀಮ ಮಿ ನಾಗಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಬಲೀಯದ ಸಪ್ತಾಂಗ ಹರಣರಾದ ಯರ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕರ್ಯೆಯನವರಿಗೆ ಪಾಲಿಸ್ತ ಬೇಲೂರ ಶೀಮೆಗೆ ಸಲುವ ಅರಕಲ್ಗೋಡ ವಲಿತದ ತುಂಗನಾಡ ನೀರುಗುಂದ ಸ್ತಲದಲ್ಲಿ ಕೊಣಿಗನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಪೂರ್ವ ಹೇಮಾವತಿ ನದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದ ಜಮೀನಿಗೆ ಪಶ್ಚಿಮ ನಿಲುವಾಗಿಲಿಗೆ ಉತ್ತರವಾದ ಕಟ್ಟೆಪುರದ ಗ್ರಾಮ ಇಪ್ಪುಗಳಲೆಗೆ ಪೂರ್ವವಾದ ಹಿರುಮನಹಳ್ಳಿ ಸಹಾ ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರದ ಅಪಸ್ತಂಬ ಸೂತ್ರದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕರ ಪೌತ್ರರಾದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕರ ಪುತ್ರರಾದ ಕೃಷ್ಣಪನಾಯಕರು ವಸಿಷ್ಟಗೋತ್ರ ಆಶ್ವಾಯನ ಸೂತ್ರದ ಋಕ್ಯಾಖಾಧ್ಯಾಯನರಾದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಗಳ ಪೌತ್ರರಾದ ಪುಟ್ಟರಸ್ಯೆಯನ ಪುತ್ರರಾದ ಯೋಗಪ್ಯೆಯಗೆ ಕಟ್ಟೆಪುರದ ಗ್ರಾಮ ಹಿರುಮನಹಟ್ಟಿ ಸಹ ಯೀ ತಥಾ ತಿಥಿ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣ ಪುಣ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಿರಣ್ಯೋದಕ ದಾನ ಧಾರಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೆವಾಗೆ ಯೀ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಲುವ ಆಕ್ಷಿನಾಗಾಮಿ ನಿಧಿ ನಿಕ್ಷೇಪ ಜಲ ಪಾಷಾನ ಸಿದ್ದ ಸಾಧ್ಯಂಗಳೆಂಬ ಅಷ್ಟಭೋಗ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಆಗುಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ

ಸಂತಾನ ಪರಂಪರಾ ಆ ಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಸ್ಥಾಯಿಗಳಾಗಿ ದಾನಾದಿ ವಿನಿಮಯ ವಿಕ್ರಯಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಯಿಹುದುಯೆಂದು ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರದ ಆಪಸ್ತಂಬ ಸೂತ್ರದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಪೌತ್ರರಾದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕರ ಪುತ್ರರಾದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕರು ವಸಿಷ್ಟಗೋತ್ರದ ಆಶ್ವಾಯನ ಸೂತ್ರದ ಋಕ್ಶಾ ಖಾಧ್ಯಾಯನರಾದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಗಳ ಪೌತ್ರರಾದ ಪುಟ್ಟರಸೈಯನ ಪುತ್ರರಾದ ಯೋಗಪ್ಪೈಯಗೆ ಬರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಶಾಸನ||ಯಿದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಆದಿತ್ಯ ಚಂದ್ರಾವನಿಲೋನಲಶ್ಚ ದ್ಯೌರ್ಭೂಮಿ ರಾಪೋಹೃದಯಂ ಮನಶ್ಚ ಅಹಶ್ಚ ರಾತ್ರಿಶ್ಚವು ಭೇಚ ಸನ್ದೇ ಧರ್ಮಶ್ಚ ಜಾನಾತಿ ನರಸ್ಯ ವೃತ್ತಂ|| ದಾನ ಪಾಲನ ಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ದಾನಾತ್ ಶ್ರೇಯೋನುಪಾಲಂ ದಾನಾತ್ ಸ್ವರ್ಗಮವಾಪ್ನೋತಿ ಪಾಲನಾಗ ಚ್ಯುತಂಪದಂ|| ಸ್ವದತ್ತಾ ದ್ವಿಗುರ್ಣ ಪುಣ್ಯಂ ಪರದತ್ತಾನುಪಾಲನಂ ಪರದತ್ತಾಪಹಾರೇಣ ಸ್ವದತ್ತಂ ನಿಷ್ಪಲಂ ಭವೇತ್|| ಸ್ವದತ್ತಾ ಪುತ್ರಿಕ ಧಾತ್ರೀ ಪಿತೃದತ್ತಾ ಸಹದರೀ ಅನ್ಯದತ್ತಾ ಸ್ವಮಾತಾ ಚ ದತ್ತಭೂಮಿಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್|| ಯೋಕ್ಕೈವ ಭಗಿನೀ ಲೋಕೇ ಸರ್ವೆಷಾಮೇವ ಭೂಭುಜಾಂ ನಭೋಜ್ಯಾನ ಕರಗ್ರಾಹ್ಯಾ ವಿಪ್ರದತ್ತಾ ವಸುಂಧರಾ|| ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ

ಈ ಶಾಸನತ್‌ರ ಆಖೀರಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತತ್ ದಾನ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗೂ, ಕೊಡ್‌ತ ದಾನತ್‌ನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವಕೂ ಉಳ್ಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸತ್‌ನ ಶಾಸನಕಾರ ವಿವರ್‌ಚಿಟ್ಟಿದ್ ಪೇರ್ತ್ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಆಯಿತುಂಡ್. ಓರ್ ದಾನತ್‌ನ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಅದ್‌ನ ಕಾಪಾಡುವ. ಇದತ್ ಕಾಪಾಡುವದ್, ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್‌ಞ್ಞಿ ನಲ್ಲದ್. ಕೊಡ್‌ಪಾನುಂಡ್ ಸ್ವರ್ಗ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಕಾಪಾಡುವಾನುಂಡ್ ನಾಶ ಇಲ್ಲತ ಪದವಿ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್‌ಞ್ಞಿ ಇಞ್ಞೊಬ್ಬ ಕೊಡ್‌ತ ದಾನತ್‌ನ ಕಾಪಾಡುವದ್ ದಂಡ್‌ರಟ್ಟಿ ಪುಣ್ಯ ತಪ್ಪ. ಇಞ್ಞೊಬ್ಬ ತಂದ ದಾನತ್‌ನ ಕಪ್ಪಾನುಂಡ್ ತಾನ್ ಕೊಡ್‌ತ ದಾನ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಆಪ. ತಾನ್ ಕೊಡ್‌ತ ಭೂಮಿ ಮೋವಡನ್ನಕೆ. ಅಪ್ಪ ತಂದದ್ ತಂಗೆರನ್ನಕೆ, ಬೋರೆಯವು ತಂದದ್ ತಾಂಡ ಅವ್ವಂಡನ್ನಕೆ. ಆನಗುಂಡ್ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಭೂಮಿನ ಬುಡುವಕಯ್ಯ. ಓರ್ ಪಟ್ಟಂಗ್ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಭೂಮಿ ಲೋಕತ್ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಂಗಕ್ ತಂಗೆರನ್ನಕೆ, ಅದ್ ಭೋಗಕಕ್ಕಲ್ಲ ಪಿಞ್ಞಮಂಗಲ ಕೈಪಕ್ ಉಳ್ಳದಲ್ಲ ... ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ.

ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಡ ದಂಡನೆ ಶಾಸನ ಬಲಹ ಹೋಬಳಿ ಮಾದರ ಹಳ್ಳಿರ ಊರ್‌ರ ಪಡಿಲ್ ನೆಟ್ಟಿತುಂಡ್. ಸಂಸ್ಕೃತತ್‌ರ ಈ ಶಾಸನತ್ ಬೇಲೂರ್‌ರ ಅರಮನೆರ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕ ಪರಮಹಂಸ ಸನ್ಯಾಸಿಯಡಾತ್ ನಲ್ಲಂವನಾನ ಕೈವಲ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಯೋಗಿಕ್, ಕೃಷ್ಣದೇವಂಗ್ ಶುಭಾರ್ಪಣೆ ಆಯಿತ್ ಓರ್ ಆನೆ ಪಿಞ್ಞ ಮಾದವಳ್ಳಿ ಊರ್‌ನೊ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ದಿತುಂಡ್.

ಶುಭಮಸ್ತು। ಶ್ರೀ ಮತ್ಪರಮ ಹಂ।ಸಾನಾಂ ಪರಿವ್ರಾ।ಚಕ ಸತ್ತಮಂಕ್ಯೈ। ವಲ್ಯಾಖ್ಯ ಮಹಾ ಯೋಗಿಂ। ಸದಾ।ಗ್ನಾನೈಕ ತತ್ಪರಂ ಬೇಲೂರು ಕೃಷ್ಣ ಭೂ।ಪಸ್ತು ಅಹೂಯ ಯತಿಕುಂಜರಂ ಮೂದ್ರ।ವಳ್ಳೀ ಚಗ್ರಾಮಸ್ತು ದತ್ತಂ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಂ। ಶುಭಂ ಕಿಮರ್ಥಃ ದತ್ತ ಮಿತ್ಯುಕ್ತೇ

ಈ ಶಾಸನತ್‌ರ ಕಾಲ ಸುಮಾರ್ 1695 ಆಯಿತಿಕ್ಕು. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಡ ಮೂಂದನೆ ಪಿಞ್ಞ ಆಖೀರತ ಶಾಸನ ನಿಡ್ತಹೋಬಳಿ ಮಾಲಂಬಿ ಊರ್‌ರ ಪಳಿಯ ಗ್ರಾಮ ನಿವೇಶನತ್‌ರ ಪಡಿಲ್ ಉಂಡ್. ಇದ್‌ಂಡ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1696. ಮಾಲಂಬಿ ರಾಜೇಗೌಡಂಗ್ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕ ಭೂಮಿ ಕಂದಾಯ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ವರಹ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಾನ ಇಲ್ಲಿ ಎಳ್ಚಿತ್.

ಧಾತು ಸಂವತ್ಸರದ ಆಸ್ವೀಜ ಶುಧ ಶೀಲಾ ಶ್ರೀಮ।ತು ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕರ ಕೃಷ್ಣ। ಪ್ರನಾಯಕರ್‍ರು ಮಾಲಂಬಿ ರಾ।ಚೇಗೌಡರಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡದು। ಕಂದಾಯ ಗ೧೨। ಹನ್ನೆರಡು ವರಹಾ।ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡಾ।ದು ಇದೇವೆ

ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಡ ಕೊಡಿಯತ ಮೂಂದ್ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಯಿಂಗಡ ಪ್ರಭುತ್ವ ನಿಡತ ಬಿಲಹ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಲಿ ಹೋಬಳಿರ ಮೀದ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಅರಿವಾಪ. ಈ ಮೂಂದ್ ಹೋಬಳಿ ಅಯಿಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರ್ 1700ಂಗೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1694ತ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ಮಂಜರಾಬಾದ್‌ರ ಆರ್ ನಾಡ್‌ನ ಬುಟ್ಚಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಉತ್ತರಕ್ ಇಂಜ ಇಕ್ಕತ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆನ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯವಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ವಂಶತ್‌ರ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಪಳಾಯಿರ ಸೀಮೆಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜ ನಿಡ್ತ, ಬಿಲಹ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಲಿ ಹೋಬಳಿನ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಗ್ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗ್ ಕೂಡ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಭಾಗ ತಾಂಗೆ ಕೂಡೊಂಡೂಂದ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಅದ್‌ನ ತಾಂಗ್ ಬುಟ್ಟ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಪಳಾಯಿರ ಸೀಮೆನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಒತ್ತವತಾಂಗ್ ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜ ಈ ಸೀಮೆನ ಲಂವನುಂಡ್ ಗೆಲ್ಲುವಕ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಯೆಚತ್. ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನ್ಯಕೂ, ಮೈಸೂರ್ ಸೈನ್ಯಕೂ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದಪಿಞ್ಞ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರ ಓರ್ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಈ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಪಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಸೇರೊಂಡೂಂದ್, ಆಚೇಂಗಿ ಆ ಸೀಮೆರ ತೆರಿಗೆಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭಾಗತ್‌ನ ಮೈಸೂರ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಈ ಸೀಮೆಂಜ

ದಂಡೂ ರಾಜ್ಯಕ್ ತೆರಿಗೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಈ ಸೀಮೆಕ್ 'ಇತ್ತೆರಿ ಸೀಮೆ'ಂದ್ ಪೆದ ಆಚಿ.

ಐಗೂರ್‌ಲ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕ 1792ತ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷಡ ಸಹಾಯಕ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ ಬಂದಂಡಿಂಜ ಮರಾಠ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಟಿಪ್ಪುಕೂ, ಇಂಗ್ಲೀಷಕೂ ಪಡೆ ಆಯಿತ್ ಒಪ್ಪಂದ ಆನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕ, ಟಿಪ್ಪುರ ಪಗೆಕ್ ತಾನ್ ಬಲಿಯಾಂಡೂಂದ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಓಡಿಬಂದಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ದೊಡ್ಡವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಆಸ್ಥಾನತ್ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಟಿಪ್ಪು ತಿರಿತ್ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಐಗೂರ್ ಸೀಮೆಕ್ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಅಂವಂಗ್ ಆ ಸೀಮೆನ ಆಳುವಕ್ ಬುಟ್ಟತ್.

1799ತ್ ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಕ್ಕ ಐಗೂರ್ ನಾಯಕ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕಂಡ ಮೋಂವ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕ ತಾನ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯಿತ್ ಆಳುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡನದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಗ್ ಸೇರ್‌ನ ಐಗೂರ್‌ರ ಉತ್ತರ ಸೀಮೆನ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಚೆರಿಯ ಬಯತ್‌ಕಾರ ಆಯಿತಿಂಜ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಬಂದ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ 1801ತ್ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಹಾಸನತ್‌ರ ಉಗ್ಗಿ ಹಳ್ಳಿಲ್ ತೂಕಿರ್‌ತ್. ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಡ ವಂಶ ನಿರ್ವಂಶ ಆಚಿ.

13. ಹಾಲೇರಿ ರಾಜ ವಂಶತ್‌ರ ಸ್ಥಾಪನೆ

ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ಲ್ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕ ಆಳುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡಿತಿಂಜತಚ್ಚಕೆ. ಇದೇ ನೇರತ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ನಾಡ್ / ತಾವು ನಾಡ್‌ಲ್ ಕರ್ಣಂಬಾಹು ಎಣ್ಣುವ ನಾಯಕ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇಂವ ಭಾರಿ ಶೂರ. ಮಲಯಾಳತ್‌ಂಜ ಬಂದಿತ್ ತಾವುನಾಡ್‌ನ ವಶಪಡ್‌ತಿಯಂಡ ನಾಯಕಂಗಡ ಸಂತಾನಕಾರ. ಇಂವ ತಾವುನಾಡ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಡುಭಾಗತ್ ಏದೇ ನಾಯಕಂಗ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬುಲೆ. ಅಕ್ಕ ಮಡಿಕೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಾಗತ್‌ಲೆಲ್ಲ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್ ಇಂಜತ್. ಜನಳೆ ಆ ಜಾಗತ್ ವಾಸ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಇನ್ನನೆ ಜನ ವಾಸ ಇಲ್ಲತ ಜಾಗಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಏಳ್ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರತ್ ಉಳ್ಳ

ಇಕ್ಕತ ಹಾಲೇರಿ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿಕ್ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆರ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕ ಮನೆತನತ್‌ರ ಒರ್ ರಾಜಕುಮಾರ ಬಾತ್. ಇಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ವೀರಶೈವಂಗಡ ಜಂಗಮ ವೇಷ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಇಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಿನೇತಂಗಳೂ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಸಿನೇತಂಗಡ ಕೂಟ್‌ಲ್ ಇಕ್ಕತ ಕನ್ನಂಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮೂಲಪುರುಷ ಒಬ್ಬ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಈ ರಾಜಕುಮಾರ ಇಲ್ಲಿಂಜ ಸುಮಾರ್ 200 ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಉಳ್ಳ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆರ ಇಕ್ಕೇರಿಂಜ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಅಕ್ಕತ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿರ ಅರಿವು ಎನ್ನನೆ ಗೊತ್ತಾಚಿ ಎಣ್ಣುವಾಂಡ ಮೀದ ತರ್ಕ ಮಾಡುವದ್ ನಲ್ಲದ್. ಅನ್ನನೆ ಈ ರಾಜಕುಮಾರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗಡ ಮನೆತನತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ, ಈ ರಾಜಕುಮಾರ ಇಕ್ಕೇರಿ ಮನೆತನಕ್ ಕೂಡ್‌ನಂವ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಆಧಾರ ಕೊಡ್‌ಪದ್ ನಲ್ಲದ್.

ಇಕ್ಕೇರಿ ಮನೆತನತ್‌ರ ಮೂಲಪುರುಷ ಚೌಡಪ್ಪ ನಾಯಕ ಎಣ್ಣುವಂವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1499ತ್ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆರ ಸಾಗರತ್‌ಂಜ 4 ಮೈಲ್ ಉತ್ತರತ್ ಕೆಳದಿ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ನ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತು, ಮುತ್ತು ಇಂಜ ನಾಡ್‌ನ ಗೆದ್ದಿತ್ ಆಳುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಇಂವಂಡ ಮೋಂವ ಸದಾಶಿವ ನಾಯಕ ಸುಮಾರ್ 1540ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಸಾಗರತ್‌ಂಜ 3 ಮೈಲ್ ದಕ್ಷಿಣತ್

ಇಕ್ಕೇರಿ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಬೀದಿ ಉಳ್ಳ ಟೌನ್‌ನ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿನ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಂದ್‌ಂಜ ಈ ಮನೆತನತ್‌ರ ನಾಯಕಂಗಕ್ 'ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್.

ಇವು ಲಿಂಗಾಯತಂಗ. ಸದಾಶಿವ ನಾಯಕ ಅಕ್ಕ ವಿಜಯ ನಗರತ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಸದಾಶಿವರಾಯನುಂಡ್ ಬಾರಕೂರ್, ಮಂಗಳೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿರ ಮೀದೆತ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಈ ಮನೆತನತ್‌ರ ಆರನೆ ನಾಯಕ ಒಂದನೆ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ ವಿಜಯ ನಗರತ್‌ರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ದಖನ್ನ್‌ರ ಸುಲ್ತಾನಂಗಳುಂಡ್ ಚೋತಿತ್ ಪಿಞ್ಞ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯಿತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ದಕ್ಷಿಣತೂ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಪಶ್ಚಿಮತ್ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಹೊನ್ನಾವರತ್‌ಂಜ ದ.ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಚಂದ್ರಗಿರಿ ಪೊಳೆಕೆತ್ತನೆ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯ ಪಡಿಞಾರ್ ಮಲೆರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಪಬ್ಬಿತಿಂಜತ್. ಇಂವಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1582ತ್‌ಂಜ 1629ಕೆತ್ತನೆ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿಕ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜಕುಮಾರ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿಯದೆ ಇಂವಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಕಾಲತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಈ ರಾಜಕುಮಾರ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ ದ.ಕನ್ನಡಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅಂವಂಡ ಸೈನ್ಯತ್ ಇಂಜಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿನ ಅರ್‌ಂಜಿತಿಕ್ಕು. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಜನಳುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡಿತಿಕ್ಕು.

ಕ್ರಿ.ಶ.15ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ 17ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ನಡುಭಾಗಕೆತ್ತನೆ ಆದ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಂಜರಾಜಪಟ್ಣತೂ, ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತೂ ಆಳ್‌ನ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಬೆಂದು ಚಪ್ಪಾದಿಯ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಚರಿತ್ರೆಂಜ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಪಿಣ್ಣ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಒರೇ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಅಲ್ಲ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ತಂಗಳ ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರಕಾರಂದ್ ತಂಗಡ ಶಾಸನತ್ ಎಳ್ದಿಯಂಡಿತ್. ಈ ದಂಡ್ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಆನಕೊ, ಇವು ಬೆಂದ್‌ಕ ಆನಾನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಆದ್ಯ ಬಂದ ರಾಜಕುಮಾರ ಇಯಂಗಡ ಆಸ್ಥಾನತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಇಂಜಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಚಾರತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಡ್.

ಇಞ್ಞಿ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ ಇಕ್ಕೇರಿಂಜ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ರಾಜಕುಮಾರಂಡ ಸಂತಾನಕಾರಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ್ ಹಾಲೇರಿ ಸಂತಾನತ್‌ರ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ 1807ತ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟ 'ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆ'ಲ್ ಆಧಾರ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಸುಮಾರ್ 1700ತ್ ಇಕ್ಕೇರಿಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ ಸಂದರ್ಭತ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಕೂಡೆ 'ನಿಂಗ ನಂಗಕ್ ಸ್ವಂತಕಾರಳೆ ಅಲ್ಲತೆ ಬೋರೆ ಅಲ್ಲ'ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ 'ಪಾಲ್ ನೆಯ್ಯ್'ಂದ್ ಇಕ್ಕತ ದ. ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಸುಳ್ಯ ತಾಲೂಕ್‌ರ ಅಮರಪಾಗಣೆ ಸೀಮೆನ ಕೊಡ್‌ತದ್ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಉಂಡ್.

ಕೈಂಜ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ಎಳ್ದ್‌ನ ಐರೋಪ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸಂಗ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜವಂಶತ್‌ರ ಸ್ಥಾಪಕ ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜಕುಮಾರಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ವೀರರಾಜ ಹಾಲೇರಿಕ್ ಸುರೂಲ್ಕ್ ವೀರಶೈವ ಜಂಗಮನಾಯಿತ್ ಬಾತ್. ಇಕ್ಕ ಸುಮಾರ್ 400 ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಸಾಧು ಸಂತಂಗಳ, ಸನ್ಯಾಸಿಯಳ, ಜಂಗಮಳ ಜನ ಪೇರ್ತ್ ಭಯಭಕ್ತಿ, ಗೌರವತ್ ಕಂಡಂಡ್ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾತ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲೆ.

ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜಕುಮಾರ ಜಂಗಮ ವೇಷಧಾರಿ ಆಯಿತ್ ಚೆರಿಯಪರಿವಾರ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಹಾಲೇರಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಲ್ಲಿಯತ ಜನ ಅಂವನ ಪೇರ್ತ್ ಗೌರವತೋಡೆ ತಕ್ಕರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಂಗಡ ಊರ್‌ಲೆ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಕೇಟಂಡತ್.

ವೀರರಾಜ ಬಲ್ಯ ಆಳಾಯಿತ್, ನೋಟುವಕ್ ನಲ್ಲ ತಡಿಕಾರ. ಹಾಲೇರಿಲ್ ವಾಸ

ಮಾಡುವಕ್ ಸುರುಮಾಡಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಸಮಯತ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಪಿಞ್ಞ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ನಾಡ್‌ರ ಜನ ತಂಗಡ ಒಕ್ಕಿ ಆನಪಿಞ್ಞ ಪತ್ತಾಯಕ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಬಾಕಿ ಇಂಜ ನೆಲ್ಲ್‌ನ ತಂಗಳಾಯಿತೆ ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜಕುಮಾರಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ನೆಲ್ಲ್ 'ಧೂಳಿ ನೆಲ್ಲ್'ಂದೆ ಪೆದಪೋಚಿ. ದಿನ ದಿನಕ್ ಜಂಗಮ ವೇಷಧಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ವೀರರಾಜಂಡ ಪೆದ ಪಿಞ್ಞ ಪ್ರಭಾವ ದೂರತ ಊರ್‌ಕೆಲ್ಲ ಪಬ್ಬ್‌ಚಿ. ತಾಂಡ ಪ್ರಭಾವ ಜಾಸ್ತಿಯಾನನ್ನಕೆ ವೀರರಾಜಂಡ ಜನ ತಂಗಜ ಇಷ್ಟಪೋಲೆ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದ ನೆಲ್ಲ್‌ಕ್ ಬದ್‌ಲಾಯಿತ್ ಪ್ರತಿ ಮನೆಕ್ ಕಾಲಕ್ ಒಂದರೆ ಭಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ ಪಿಞ್ಞ ಒಯಿಂಬದ್ ಆಣೆ, ಎಟ್ಟ್ ಪೈಸತ್‌ನ ಕಂದಾಯ ಆಯಿತ್ ತಪ್ಪನ್ನಕೆ ನಿರ್ಕ್ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತ್ ಹಾಲೇರಿಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಮನೆನ ತಿಂಗ ಇಡೀ ಪಾರ ಕಾಪಕ್ ದಂಡ್ ಜನಳ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಜನ ಇಂವಂಡ ಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಅಗಲ ಆಯಿತಿಂಜ ಚಾವಡಿಲ್ ಇಂಜಿತ್ ಪಾರ ಕಾಪ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ 'ಚಾವಡಿಕಾರ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಾಂದ್ ಕೊಡ್‌ಗ್‌ನ ಆಳುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ನಲ್ಲಿಂಜ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಆಖೀರಿಕೆತ್ತನೆ ಅರಮನೆರ ಸೈನಿಕಂಗಳೆಲ್ಲ ಚಾವಡಿಕಾರಾಂದೆ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್. ಇಯಂಗಡ ಯೂನಿಫಾರ್ಮ್ ಮೊಣ್ಣೆ ಕಾಲ್‌ಕೆತ್ತಣೆ ಕರ್ತ ಕುಪ್ಯ, ಬೇಸಿ ಕಾಲತ್ ಖಾಕಿ ರಂಗ್‌ರ ಕುಪ್ಯ, ಕರ್ತ ಚೇಲೆ ಪಿಞ್ಞ ಮುಂಡೆಕ್ ಕೊಡವಡನ್ನಕೆ ಕರ್ತ ರಂಗ್‌ರ ಮುಂಡೆತುಣಿ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಆಖೀರಿ ಆನದು ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ನೇರತೂ, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಸಪಿಞ್ಞ 1950ನೆ ಇಸವಿಕೆತ್ತನೆಕೂ ಮಡಿಕೇರಿರ ಪಳಿಯ ಅರಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಇಕ್ಕತ ಸರ್ಕಾರಿ ಖಜಾನೆನ ಪಾರಕಾಪವು ಈ ಚಾವಡಿಕಾರಳೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಜಂಗಮ ವೇಷತ್ ಇಂಜ ವೀರರಾಜ, ಹಾಲೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನಾಡ್‌ರ ಜನಡ ಮೀದ ತಾಂಡ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಕೊಂಡಬಂದಪಿಞ್ಞ ತಾನ್ 'ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಾ'ಂದ್ ಬಹಿರಂಗ ಆಯಿತ್ ಎಣ್ಣೆಯಂಡತ್. ಇಂವ ಇಕ್ಕೇರಿರ ರಾಜಕುಮಾರಾಂದ್ ಅಕ್ಕಣೆ ನಾಡ್‌ರ ಜನಕೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾನುಂಡ್ ಅವು ವೀರರಾಜನ ಹಾಲೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನಾಡ್‌ರ ರಾಜಾಂದ್ ಒತ್ತಂಡತ್.

ಇದಾನದು ವೀರರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ನಾಯಕಂಗಳ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಮೀದ ಪಡೆ ಪೊತ್ತತ್. ತಾವುನಾಡ್‌ರ ಕರ್ಣಿಂಬಾಹು, ಬೋರೆ ನಾಯಕಂಗ

ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ್ ತಂಗ, ತಂಗಡ ನಾಡ್‌ಂಜ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಕಂದಾಯ / ತೆರಿಗೆರ ನಾಲಾತ್ ಓರ್ ಭಾಗತ್‌ನ ಕೊಡ್‌ಪ ಪಿಞ್ಞ ಮೂಂದ್ ಭಾಗತ್‌ನ ತಂಗ ಬೆಚ್ಚವನ್ನಕೆ ಒತ್ತ್ಂಡತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ವೀರರಾಜಂಡ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಜಾಸ್ತಿ ಆಯಂಡ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಈ ನಾಯಕಂಗಡ ಅಧಿಕಾರ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿರ್‌ತ್. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ಅದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ನ ಕೊಂದತ್, ಅಧಿಕಾರತ್‌ಂಜ ಉಳ್‌ಪ್‌ಚಿ. ಅಂತೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1600ಂಡ ನೇರಕ್ ಇಡೀ ಕೊಡಗ್ ಸೀಮೆ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಡ ಆಡಳಿತಕ್ ಬಾತ್. ಅಂದ್‌ಂಜ ಕ್ರಿ.ಶ.1834ಂಗೆತ್ತ್‌ನೆ ಈ ಸಂತಾನತ್‌ರ ರಾಜಂಗಳೆ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳ್‌ಚಿ.

14. ಹಾಲೇರಿ ಒಡೆಯಡ ಇತಿಹಾಸತ್‌ರ ಮೂಲವಸ್ತು

ಹಾಲೇರಿ ಒಡೆಯಂಗ ಕ್ರಿ.ಶ. 1600ತ್‌ಂಜ ಇಪ್ಪರ ಆಳ್‌ನಾನಗುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕಾಲತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆಕ್ ಎಚ್ಚಕೊ ಮೂಲವಸ್ತು ಕ್‌ಟ್ಟು. ಇದತ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟದ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1789ತ್‌ಂಜ 1809ಕೆತ್ತ್‌ನೆ ಆಳ್‌ನ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ 'ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆ' ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕ. ಇದತ್ ಕ್ರಿ.ಶ 1600ತ್‌ಂಜ 1807ಕೆತ್ತ್‌ನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ ಉಂಡ್. ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಆ ಗ್ರಂಥತ್ ಕೊಡಗ್ 1780ತ್‌ಂಜ 1789ಕೆತ್ತ್‌ನೆ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಮುಸಲ್ಮಾನ ನವಾಬ ಪಿಞ್ಞ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಒಳಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಂಡೇತ ಚರಿತ್ರೆರ ಎಳ್ತ್ ಪೇರ್ತ್ ಪಾಳಾಯಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಮಿಂಜ್‌ನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ವಸ್ತುನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಕಾಲಕೆತ್ತ್‌ನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿಯೆಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್.

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಕಲಿಯುಗ ಸಂದ ವರುಷ ೪೮೬೭ನೆ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ಸಂದ ೧೭೨೮ನೆ ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ನಳ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲು ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪ ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರ ನರಪತಿ ಕೊಡಗಿನ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀ ರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನರೂಢರಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಂ ಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೋತ್ರದ ಅಶ್ವಲಾಯನ ಸೂತ್ರದ ಋಕ್ ಶಾಖಾನೂಪಾಧ್ಯಾಯ ವೀರಶೈವ ಮತಸ್ಥರಾದ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜೇಂದ್ರರ ಪೌತ್ರರಾದ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರ ಪುತ್ರರಾದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರು ಕೊಡಗಿನ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಇರುವಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಕೊಡಗಿನ ಸಂಸ್ಥಾನದ ದೊರೆಗಳ ವಂಶಾವಳಿ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಕಾರಭ್ಯದಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಂಥಾ ವತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಶಾಸನಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಬರೆಸಿ, ಇತ್ತಲಾಗಿ ನಡೆತಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಬರೆಸಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ, ಪುರಾಣ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿನೋಡಿದಲ್ಲಿ, ಕಲಿ ಸಂದ ೪೭೩೪ನೆ ಅಂಗೀರಸ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಚೆಗೆ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತ, ಬರೆದ ಸಾಧನಗಳು ನವಾಬ ಹೈದರಲ್ಲೀ ಖಾನ ಬಹದ್ದೂರವರು ಅವರ ಮಗ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಸಹ ಅತಂತ್ರವಾಗಿ ಹೋದದ್ದು ಹೋಗಲಾಗಿ, ಆ ಅಂಗೀರಸ ಸಂವತ್ಸರದ ಇತ್ತಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಾದ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರ ದಿವಸ ಪರ್ಯಂತ ಆದ ವಿದ್ಯಮಾನ ಬರೆದ ಸಾಧನಗಳು ಉಳಿದು ಇದ್ದದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಇದ್ದ ವಿವರ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತ ರಾಜಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಂಗಳ ಸಹ, ಸಮಸ್ತರು ತಿಳಿಯುವ ಬಗ್ಗೆ ನಳ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘಶುಗಿಯು ಭಾನುವಾರ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಬರೆಸಿದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ

ಹಾಲೇರಿ ರಾಜವಂಶತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ದೊಡ್ಡ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಎಳ್ದವಕ್ ಪಂಡೇತ ಎಳ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ತಿಲ್ಲೇಂದ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟಿಕೊ, ಅಂವಂಡ ಆಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸಕಾರ 17ನೆ ಪಿಞ್ಞ 18ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಿಞ್ಞ ನೆರೆ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್‌ಚೀಂದ್ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಚಾಯಿತೆ ಗೊತ್ತಾಪ. ಉದಾರಣೆಕ್ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಈ ತರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ವಾಕ್ಯ ಬಪ್ಪ.

ಆ ಮೇಲೆ ಕಲಿ ಸಂದ ೪೭೮೫ನೆಯ ಕ್ಷಯ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಮುದ್ದುರಾಜ ಒಡೆಯರವರು ಶಿವಾಧೀನರಾದರು. ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯರು ಅದೇಮೇರೆ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು....ಈ ಮೇರೆ ಇರುತ್ತಾ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆವಾಗ ಮೈಸೂರ್ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರೂ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಚನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯವರೂ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕರ ಸಾಕಿಕೊಂಡು ದೊರೆತನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಸ್ವಾದೆ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸದಾಶಿವ ರಾಜರೂ ಬೇಲೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕರೂ ಚೆರಕಲ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವೀರವರ್ಮ ರಾಜರು, ಈ ಮೇರೆ ತಂಮ ತಂಮ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ವಾಕ್ಯತ್ ಪೇದ ಉಳ್ಳ ರಾಜಂಗ ತಂಗ ತಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಸಾಧಾರಣ ಸಮಕಾಲೀನಂಗಳಾಯಿತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ಂಜ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಈ ನೇರ ಆನಪಿಞ್ಞ ಹೈದರಾಲಿ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್

ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಅವಕಾಶ ಆ ನೇರತ್ ಮೈಸೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಇಕ್ಕೇರಿ / ಬಿದನೂರ್‌ಲ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ರಾಜರಾಣಿಯಡ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಆಯಿತ್ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ನೆರೆರಾಜ್ಯತ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಪೆದತ್‌ನೊ ಅಯಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಆ ಕಾಲತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನೊ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆ ಕಾಲತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ನ ಸುಮಾರ್ 150 ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಎಳ್ತ್‌ನ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಕಾಟೊಂಡುವೇಂಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥತ್‌ನ ಎಳ್ತ್‌ನವು ಇತಿಹಾತ್ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಾಂದೆ ಎಣೊಲು. ಓದುವದ್, ಎಳ್ದುವದ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಕ್ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿಂಜ 19ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆದಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇನ್ನತ ಓರ್ ಚರಿತ್ರೆರ ಗ್ರಂಥ ಎಳ್ತ್‌ನ ಇತಿಹಾಸಕಾರನ, ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೃತಜ್ಞತೆಲ್ ತುದಿಕೊಂಡು.

ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ ಪೇರ್ತ್ ವಿವರವಾಯಿತ್ ಎಳ್ದಿತುಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಡಾತ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನೆ ಪೇರ್ತ್ ಕೇಳಿ ಪೋನಂವ.ಇಂವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಂವ. ಇಂವ ತಾಂಡ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಸಂತಾನತ್‌ರ ಪಂಡೇತ ರಾಜಂಗಡ ಚರಿತ್ರೆನ ತಾಂಡ ಸಿನೇತಂಗಳಾನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆಯಿಂಗಡ ಅರಿವಿಕೆಕಾಯಿತ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಈ ಚರಿತ್ರೆನ ಆದ್ಯ ಕನ್ನಡತ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಇದ್‌ನ ಲೆ. ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿನುಂಡ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಚರಿತ್ರೆ ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಎಳ್ತ್‌ನಾನಗುಂಡ್ ಅಂವಂಗಾಡ್, ಅಂವಂಡ ಸಂತಾನತ್‌ರ ಪಳಿಯ ರಾಜಂಗಾಡ್ ಅವಮಾನ ಆಪ ಏದೇ ಸಂಗತಿ ಈ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಇಲ್ಲೆ. ಇದ್ ಮಾಮೂಲ್. ಏದ್ ರಾಜಂಡ ಚರಿತ್ರೆ / ದೇಶತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ ಆಡ್, ಅದ್‌ನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಂವಂಡ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಜನಾಭಿಮಾನ ಪಿಞ್ಞ ಸ್ವಮತಾಭಿಮಾನತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪರಿಣಾಮ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್, ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿನುಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಚೇಂಗೂ ದೂರ ಆಪ ಎಣ್ಣುವದ್ ಇತಿಹಾಸಕಾರಡ ಪಿಞ್ಞ ಸಂಶೋಧಕಂಗಡ ಅನುಭವ.

ಮಿಞ್ಞಕ್ ಈ ಪುಸ್ತಕತ್ ವಿವರಣೆ ತಪ್ಪ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರಂಡ ಕುಂದ್‌ರ ಪಡೆರ ಮೀದ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಚರಿತ್ರೆಕಾರನೂ, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನೂ ವಿವರಣೆ ತಂದದ್ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್. ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಹಾಲೇರಿ ಅರಸಂಗ ಸ್ವತಂತ್ರಂಗಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಆದಿ ಮನೆತನಕಾರಳಾನ

ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟ 'ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ' ಎಣ್ಣುವ ಗ್ರಂಥತ್ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜಂಗ್ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳ ನಂಬಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ತಿತುಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗಳ ನಂಬಿತಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಹೈದರ್ ಆಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿ / ಬಿದನೂರ್ ನಾಯಕಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ ತಾಂಗೂ ಅವು ಕಪ್ಪ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಸುರುವಾನಲ್ಲಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಕೋಟೆಲ್ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಅಂವ ಒರಾತತ್ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಆಯಿತ್ ಮತಾಂತರ ಆಚೇಂದ್ ವೀರ ರಾಜಂಡ ದಂಡ್ ಸೋದರಿಯಳ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನಂಡ ರಾಣಿವಾಸಕ್ ಅಯೆಚತ್‌ಂದ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗ ಎಳ್ದ್‌ನ ಪುಸ್ತಕತ್ ಉಂಡ್. ಈ ಘಟನೆರ ಉಲ್ಲೇಖ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಇಲ್ಲೆ.

ಇನ್ನನೆ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಸುಮಾರ್ 200 ಕಾಲತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ರ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಪ್ಪು ಉಂಡ್. ಎಳ್ತ್‌ರ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲತೆ ಇಂಜನ್ನತ / ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಾತ್ರ ಇಂಜನ್ನತ ಅಂದೇತ ಕಾಲತ್ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆ ನಡ್‌ಂದಿತ್ ದುಂಬಾ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಎಳ್ದ್‌ನ ಈ ಇತಿಹಾಸ ಗ್ರಂಥತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ವಿಷಯ ಎಳ್ತಿತ್, ಬುಟ್ಟ್ ಪೋನದೂ ಇಲ್ಲತಿಲ್ಲೆ. ಅನ್ನನೆ ಇಂಜಕೊ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟ ಸಂಗತಿಲ್ ದುಂಬ ಸತ್ಯಾಂಶ ಉಳ್ಳನುಂಡ್ ಅದ್‌ನ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಚರಿತ್ರೆರ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ ಆಯಿತ್ ಎಡ್‌ತವ.

ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆನ ಸುಲಭತ್ ಕನ್ನಡಶೈಲಿಲ್ ಎಳ್ತಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಎಚ್ಚಕೊ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಶಬ್ದ ಬಳಕೆ ಆಯಿತ್. ಆ ಕಾಲತೂ, ಅಲ್ಲಿಂಜೊ ಸುಮಾರ್ ಐಂಬದ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಎಣ್ಣಕ 1860ಂಗೆತ್ತನೆ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನಿ ತಕ್ಕ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತಕ್ಕಾಯಿತಿಂಜತ್.

ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕಾರ ದೇಶೀಯ ರಾಜಂಗ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತೆ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಕಾಗದ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್ ಪಿಣ್ಣ ತಕ್ಕ್-ಬಾಕ್ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ಈ ಕಾರಣತ್‌ನಗುಂಡ್ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಶಬ್ದ ಏರ ಬಳಕೆ ಆಯಿತ್.

ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆ ಸುಮಾರ್ 1600ತ್‌ಂಜ 1807ಂಗೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ಮಾತ್ರ ಎಡ್‌ತಂಡಿಯೆಂದ್ ಮಿಣ್ಣಲೆ ಎಣ್ಣೆತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಕೂ, ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ ನಡ್‌ಂದ ಕಾಗದ ವ್ಯವಹಾರತ್‌ನ ನೋಟಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಎಳ್ತ್‌ಕಾರ ಎಳ್ದ್‌ನ ವರದಿಂಜೊ ಗೊತ್ತಾಪ.

15. ಹಾಲೇರಿಲ್ ಆಳ್‌ನ ಸುರೂವೆತ ಮೂಂದ್ ರಾಜಂಗ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಮುದ್ದು ರಾಜ

ಶಿವಮೊಗ್ಗತ್‌ರ ಇಕ್ಕೇರಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿಕೆತ್ತನೆ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ನಂವ ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜಕುಮಾರ ವೀರರಾಜ. ಹಾಲೇರಿಯೆ ಇಂವಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ಆನಗುಂಡ್ ಇಂವಂಡ ಸಂತಾನತ್‌ರ ರಾಜಂಗಕೆಲ್ಲ 'ಹಾಲೇರಿ ರಾಜ'ಂದ್ ಪೆದ ಬಾತ್. ಈ ರಾಜಂಗ ತಂಗಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಶಾಸನತ್ ಹಾಲೇರಿನ ಸಂಸ್ಕೃತತ್ 'ಕ್ಷೀರನಗರ'ಂದ್ ಕಾಕಿತ್. ಬಹುಶಃ ಈಂಡ ಮೂಲ ಪುರುಷ ತಾನ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಊರ್‌ಲ್ 'ಏರ ಪಾಲ್' ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಆ ಊರ್‌ಕ್ 'ಹಾಲೇರಿ'ಂದ್ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚಿತಿಕ್ಕು. ಸಂಸ್ಕೃತತ್ ಹಾಲೇರಿ, ಕ್ಷೀರನಗರಂದ್ ಆಚಿ.

ಈ ಸಂತಾನತ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಬಯತ್‌ರ ರಾಣಿ ಸಹ ಕೂಡ್‌ನನ್ನಕೆ ಒಟ್ಟು 13 ರಾಜಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ರಾಜ್ಯ ಆಳಿತ್.

ಹಾಲೇರಿ ರಾಜವಂಶ

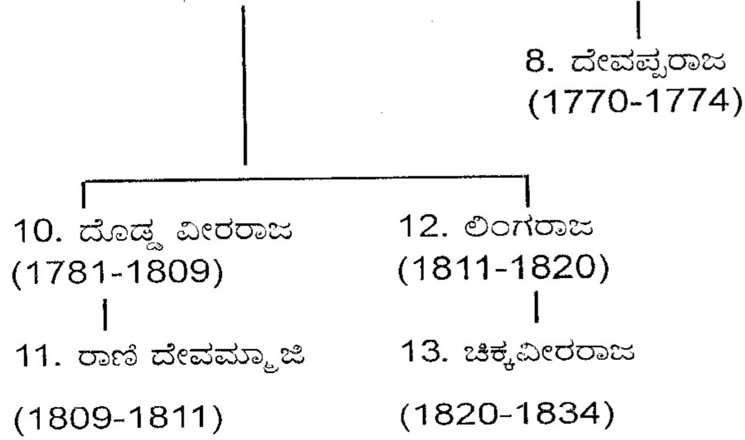
1. ವೀರರಾಜ
|
2. ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ
|
3. ಮುದ್ದುರಾಜ (1633-1687)

4. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ (1687-1736) | ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ (ಹಾಲೇರಿ) | ನಂದರಾಜ (ಹೊರಮಲೆ)

ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ | 6. ಮುದ್ದುರಾಜ | 9. ಲಿಂಗರಾಜ | 7. ಮುದ್ದಯ್ಯರಾಜ

ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ → 5. ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ (1736-1766)

7. ಮುದ್ದಯ್ಯರಾಜ → ಮಲ್ಲಯ್ಯ

ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡಾತ್ ಸುರೂವೆತ ದಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂದ್ ಕಾಟಿಯದಲ್ಲತೆ ಅವು ಆಳ್‌ನ ಕಾಲ ಪಿಞ್ಞ, ಆ ನೇರತ್ ನಡ್‌ಂದ ಸಂಗತಿ ಏದೂ ಕಾಟಿತ್ತಿಲ್ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗಡ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಈ ದಂಡ್ ರಾಜಂಗಳ, ಮೂಂದನೆ ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

ಕ್ರಿ.ಶ.1582ತ್‌ಂಜ 1629ಂಗೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ನ ಇಕ್ಕೇರಿರ 6ನೆ ನಾಯಕ 1ನೆ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ ಒಮ್ಮಂತೆ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಂಗಳ ಪಡೆಲ್ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ದೇವಡ ದರ್ಶನಕಾಯಿತ್ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಓರ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಯೆಚತ್. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕಂಗ್ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಂವಂಡ ಅಧಿರಾಜತ್ವತ್‌ನ ಒತ್ತವಂಡಿಯಾಚಿ. ಇದಾನಪಿಞ್ಞ ಕ್ರಿ.ಶ.1629ತ್‌ಂಜ 1645ಕೆತ್ತನೆ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕ ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಂವಂಡ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕ ದ.ಕನ್ನಡಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಿತ್ ಕಾರ್ಕಳತ್‌ರ ಭೈರರಸ ಒಡೆಯನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ದಕ್ಷಿಣತ್ ನೀಲೇಶ್ವರ ಪೊಳೆನ ದಾಟಿತ್ ಮಲಯಾಳ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಪಡೆಪೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ / ಮುದ್ದುರಾಜ ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪೋಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಪಡೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಚೋತ್ ಪೋಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಾತ್. ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನ ಅಚ್ಚಕಾಂಗೆ ಬುಡತೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜನ ಪುಡ್‌ಚತ್. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಅರಕಲಗೂಡ್‌ಲ್ ಆಳಿಯಂಡ ಇಂಜ ಬೇಲೂರ್ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ಬೋಡಿತ್, ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ತಾಂಡ ವಡಿಯನ ಜೈಲ್‌ಂಜ ಬುಡ್‌ತಿ

ತರೊಂಡೂಂದ್ ಬೋಡಿಯಂಡತ್.

ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ಅವಡ ಬೋಡಿಕೆನ ಮನ್ನಣೆ ಮಾಡಿತ್ "ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ ತಂದಂಡ್ ಇರೊಂಡು. ಅಲ್ಲತೆ ಇಕ್ಕೇರಿಕ್ ವಿರುದ್ಧ ಆಯಿತ್ ಎಂದೂ ಆಯುಧ ಕಾಟುವಕಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಅದ್‌ಂಡ ಪರಾಕ್ರಮ ಪಿಞ್ಞ ಸ್ವರಕ್ಷಣೆರ ಎಲ್ಲ ಪಡೆಲ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡೊಂಡು" ಎಣ್ಣುವ ಮೂಂದ್ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂವನ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ವಾಪಾಸ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕ ಮೋನೆಯಂಗ ಇಲ್ಲತೆ 1645ತ್ ಚತ್ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ರ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ದೊರೆಯಾಚಿ. ಇಂವ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗಡಾತ್ ಕೇಳಿಪಟ್ಟಂವ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಈ ನಾಯಕಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿ ಇಕ್ಕೇರಿಂಜ ಬಿದಿರೂರ್ / ಬಿದನೂರ್‌ಕ್ ವರ್ಗ ಆಚಿ. ರಾಜಧಾನಿ ಆಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಪುಂಡಕಾಡ್‌ಂಜ ದುಂಬಿತಿಂಜ ಈ ಜಾಗಕ್ 'ಬಿದಿರುಹಳ್ಳಿ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಂಜತ್. ರಾಜಧಾನಿ ಆನಪಿಞ್ಞ ಇದ್ ಬಿದಿರೂರ್, ಬಿದನೂರ್ ಎಣ್ಣುವ ಪುದಿಯ ಪೆದ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಕವಿಯು ತಂಗಡ ಕಾವ್ಯತ್ ಬಿದನೂರ್‌ನ 'ವೇಣುಪುರಾ'ಂದ್ ಕಾಕಿತ್.

ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ರಾಜ್ಯ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಒಮ್ಮತೆ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡಾತ್ 3ನೆಯಂವನಾನ ಮುದ್ದುರಾಜನ ಕಾಂಬಕ್ ಬಿದನೂರ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಇಂಜಿತ್ ಮುದ್ದುರಾಜ ವಾಪಾಸ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೊರ್‌ಡೊಂಡು ಎಣ್ಣುವಕ, ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕ "ಏದೇಂಗಿ ಸಹಾಯ ಬೋಂಡುವೇಂಗಿ ಕೇಳ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಮುದ್ದುರಾಜ ತಾಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾನದ್ ಎಲ್ಲ ತಾಂಡಲ್ಲೆ ಉಂಡ್. ಒಂದೂ ಬೋಂಡಾಂದ್ ಜವಾಬ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗೂ, ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕ ಮುದ್ದುರಾಜಂಗ್ ಒರಾತ ಮಾಡುವಕ ತಾಂಗುಳ್ಳ ಒರೇ ಓರ್ ಕೊರು ತಾನ್ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ರಾಜ್ಯ ಆಳುವಕ್ ಮೋನೆಯ ಇಲ್ಲತದ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ತಾಂಡ ಕುಲದೈವ ಕೆಳದಿ ರಾಮೇಶ್ವರನ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಓರ್ ಪೊನ್ನ್‌ಬೊಳ್‌ಚ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಪೈನೆಯ್ಯ್ ಬೂಕಿತ್, ತಿರಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ "ಓರ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಕೆಡತನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯಾಂದೂ, ಅಕ್ಕಣೆ ದೇವ ನೀಕ್ ಮೋಂವನ ತಪ್ಪಾ"ಂದೂ ಎಣ್ಣಿತ್ ಆ ಬೊಳ್‌ಚತ್‌ನ ಮುದ್ದುರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅನ್ನನೆ ಮುದ್ದುರಾಜ ಆ ಬೊಳ್‌ಚತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ವಾಪಾಸ್

ಪೋಯಿತ್ ಆ ನಂದಾದೀಪತ್‌ನ ಓರ್ ಕಾಲಕೆತ್ತ್‌ನೆ ಕತ್ತ್‌ಚಿಡಣೆ ರಾಜಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಓರ್ ಕ್‌ಣ್ಣ್‌ಕುಞ್ಞಿನ ಪೆತ್ತ್‌ತ್!

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಮುದ್ದುರಾಜ, ಈ ಶುಭಸುದ್ದಿನ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕಂಗ್ ಅರಿಚಿಡುವಕ್ ಎಚ್ಚಕೊ ಇನಾಂರ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಳ ಬಿದನೂರ್‌ಕ್ ಅಯಿಚತ್.

ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ತಾಂಡ ಪ್ರಾರ್ಥನೆರನ್ನಕೆ ಮುದ್ದುರಾಜಂಗ್ ಕ್‌ಣ್ಣ್‌ಕುಞ್ಞಿ ಆನ ಸುದ್ದಿ ಕೇಟಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿಪಟ್ಟತ್. ಆ ಕುಞ್ಞಿಕ್ (ಮಿಞ್ಞಕ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ) ಪಾಲ್, ಬೊಣ್ಣೆಕ್ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಪಡಿಞಾರ್ ಮಲೆಕ್ ಮುಟ್ಟಿತಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಊರ್‌ನ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಪಾಲ್, ಬೊಣ್ಣೆಕ್‌ಂದ್ ಕೊಡ್‌ತ ಆ ಊರ್‌ರ ಗುಡ್ಡೆಕ್ 'ಅಮೃತ ಮಾಗಣಿ'ಂದ್ ಪೆದ ಆಚಿ. ಇದ್ ಜನಡ ಬಾಯಿಲ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ 'ಅಮರ ಮಾಗಣಿ'ಯಾಚಿ. ಇದ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ವಿಷಯ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಇಞ್ಞೀರ್ ತರತ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ಪೇರ್ತ್ ಕಾಲತ್‌ರ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಆಖೀರಕ್ ಇಕ್ಕೇರಿಲ್ ಅಕ್ಕ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ತಾಂಡ ದತ್ತ್ ಮೋಂವ ಬಸಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಮುದ್ದುರಾಜ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಕಂಡತ್. ದಂಡಾಳೂ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಪೇರ್ತ್ ಕ್ರಿಯ ಉಳ್ಳ ಇನಾಂನ ಕೊಡ್‌ತತ್, ಪಡ್‌ಂದತ್. ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗೂ, ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗೂ ಇಂಜ ಈ ಸಮ್ಮಂಧ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗಡ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಉಂಡ್‌ಂದೂ, ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಎಳ್ತ್‌ಲೆಂದ್ ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಎಣ್ಣೆತ್.

ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಮೀದ ಚೆನ್ನಂಗ್ ವಿಷಯ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಮುದ್ದುರಾಜ 1633ತ್‌ಂಜ 1687ಂಗೆತ್ತ್‌ನೆ ಒಟ್ಟು 54 ಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಂವಂಗ್ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿನ ಹಾಲೇರಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಧ್ಯ ಭಾಗತ್ ಉಳ್ಳ ಪಿಞ್ಞ ಶತ್ರುವಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಕಷ್ಟ ಆನ ಓರ್ ಜಾಗಕ್ ಮಾತೊಂಡುಂದ್ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಮುದ್ದುರಾಜ ಒನ್ನಾಂದ್ ಬೋಟೆಕ್ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಇಕ್ಕತ ಮಡಿಕೇರಿರ ಕೋಟೆ ಪಿಞ್ಞ ಅರಮನೆ ಉಳ್ಳ ಕುಂದ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಆ ಕಾಲತ್ ಈ ಕುಂದ್ ಪಿಞ್ಞ ಕುಂದ್‌ರ ಕ್‌ದತ ಕೊಲ್ಲಿಲ್ ದುಂಬ ಮರ ಕಾಡ್ ದುಂಬಿತಿಂಜತ್.

ಮುದ್ದು ರಾಜ ಈ ಕುಂದ್‌ರ ಮೀದ ತಾಂಡ ಬೋಟೆ ನಾಯಿಯಳ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ

ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯಡ ಮೀದ ಚೂ ಬುಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಓರ್ ಆಣ್ ಮೊನ ಬೋಟೆನಾಯಿನ ಬೊತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಾತ್. ಈ ವಿಚಿತ್ರತ್‌ನ ಕಂಡ ಮುದ್ದುರಾಜ "ಈ ಭೂಮಿ ಆಣ್ ಚೌಟ್‌ನ ಮಣ್ಣ್. ಇಲ್ಲಿಯೆ ಕೋಟೆ ಪಿಞ್ಞ ಅರಮನೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಈ ಜಾಗತ್‌ನ ನಾಡ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡೊಂಡು"ಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಯತ ಜಾಗತ್‌ನ ಸಮ ಮಾಡುವಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಸಮ ಮಾಡಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿ ಸಂದ 4783ತ್ ದುರ್ಮತಿ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1681ತ್ ಮಣ್ಣ್ ಕೆಂವತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಮುದ್ದು ರಾಜ ಈ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಕೋಟೆ ಪಿಞ್ಞ ಅರಮನೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಾನುಂಡ್, ಈ ಕುಂದ್ ಪಿಞ್ಞ ಇದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತು ಇಂಜ ಕೊಲ್ಲಿ ಜಾಗಕ್ 'ಮುದ್ದು ರಾಜ ಕೇರಿ'ಂದ್ ಪೆದ ಬಾತ್. ಮುದ್ದು ರಾಜ ಕೇರಿ ಜನಡ ಬಾಯಿಲ್ ಎಣ್ಣಿ ಎಣ್ಣಿ ಆಖೀರಕ್ 'ಮಡಿಕೇರಿ' ಎಣ್ಣುವ ಚೆರಿಯ ರೂಪ ಪಡ್‌ಂದತ್.

ಮುದ್ದುರಾಜ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿನ ಮುದ್ದುರಾಜ ಕೇರಿಕ್ ವರ್ಗ ಮಾಡ್‌ನ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವಂಡ ಚಾವಡಿಕಾರ, ಪರಿವಾರ ಪಿಞ್ಞ ಅರಮನೆ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಇಂಜವು, ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಎಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಕೆ ಬಾತ್. ಕೋಟೆರ ಎದಿಕೆತ ಕೊಲ್ಲಿಲೂ, ದ.ಭಾಗತ್‌ರ ಕೊಲ್ಲಿಲೂ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟಿ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಇನ್ನನೆ ಮಡಿಕೇರಿ 1681ತ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಚಿ.

ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗ ತಂಗಡ ಆದ್ಯತ ರಾಜಧಾನಿ ಕೆಳದಿಂಜ ಸುಮಾರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1540ತ್ ಇಕ್ಕೇರಿಕ್ ತಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿನ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಇದೇ ಕಾರಣ ತಪ್ಪ. 'ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ'ತ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜಧಾನಿ ಆನಾಂಡ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

'ಸುತ ಸಹಿತಂ ಚೌಡಪಭೂ
ಪತಿ ತಾನಿಕ್ಕೇರಿಗೈದಿರಲ್
ಮೊಲವೊಂದು
ನ್ನುತಮಾದ ಶುನಕನಂ ತ
ತ್ನಿತಿಯೊಳ್ಪೆಂಬತ್ತಿ
ಪರಿಯುತಿರಲೀಕ್ಷಿಸುತಂ॥
ಇದು ತಾಂ ಪುಂಭೂಮಿಯೆನಿ
ಪ್ಪುದಾನರಿದೊಡನಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯಂ ಬಲಿದು ಬಳಿ
ಕ್ಕದರೊಳರಮನೆಯನಿಂದ್ರನ
ಸದಸಕ್ಕಧಿಕಮೆನೆ

ರಚನೆಗೈಸಿದನುವಿಂ॥

ಇನ್ನನೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ಕೋಟೆ, ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಜಾಗತ್‌ಲೆಲ್ಲ ಇನ್ನತ ಕತೆ ಉಳ್ಳದ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ.

ಮುದ್ದುರಾಜ 54 ಕಾಲತ್‌ರ ದೀರ್ಘಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್‌ನಕೊ ಅಂವ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿನ ಹಾಲೇರಿಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಗ್ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡ್‌ನದ್ ಬುಟ್ಟಿಕ ಬೋರೆ ಏದೇ ಘಟನೆ ಅಂವಂಡ ಕಾಲತ್ ನಡ್‌ಂದದ್ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಅಂವಂಡ ಕಾಲತ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಪಡೆ ನಡ್‌ಕತೆ ಜನ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಲ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಂಡ ಬಪ್ಪ. ಅಂವ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಬರಿ ಪೋಯಿತ್ ಜನಡ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮತ್‌ನ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಈ ಕ್‌ದತ ನಿರೂಪಣೆನುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜಿಬಪ್ಪ. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡವತಿಯ ತಂಗಡ ಸಂಸಾರತ್‌ರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಲ್ ಎಚ್ಚಕ್ ತಾಕತ್ತ್ ಕಾಟುವ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ ಜನಡ ಬದ್‌ಕ್ ಎನ್ನನೆ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ನಂಗಡ ಕಣ್ಣ್‌ರ ಎದಿಕೆ ಓರ್ ಚಿತ್ರ ನಿಪ್ಪ. ಅದ್ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಮುದ್ದುರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಳಮಂಡ ದೊಡ್ಡವ್ವ

ಮುದ್ದುರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ದ.ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಅರಮೇರಿ ಊರ್‌ರ ಅಳಮಂಡ ಮನೆಲ್ 'ದೊಡ್ಡವ್ವ' ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಕನ್ನಿ ಇಂಜತ್. ಅವಡ ಅಪ್ಪವ್ವ ದುಂಬಾ ಆಸ್ತಿವಂತಂಗ, ಪೊನ್ನ್, ಪಣ ಉಳ್ಳವು. ಅವು ದಂಪತಿಯಕ್ ದೊಡ್ಡವ್ವ ಒರೇ ಮೋವ. ಆನಗುಂಡ್ ಅವಡ ಅಪ್ಪವ್ವ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಂಗಳಾನಪಿಞ್ಞ ಉಳ್ಳ ಆಸ್ತಿ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸಂಪತ್ತ್‌ಕ್ ದೊಡ್ಡವ್ವನೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಚಿ. ನಲ್ಲ ಗೆಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾನ ತಡಿ ತಾಕತ್ತ್ ಇಂಜ ಅವಕ್ ನಲ್ಲ ಗುಣಮನ, ನಲ್ಲರಿಕೆರ ಸ್ವಭಾವ ಇಂಜತ್. ದೇಶತ್ ಕೊಡವ ಪೊಣ್ಣಾಳಡಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಕ್‌ಂಜ ದುಂಬ ಬುದ್ಧಿವಂತೆ, ಪಣಕರ್ತಿ ಪಿಞ್ಞ ತಾಕತ್ತ್ ಉಳ್ಳ ಪೊಣ್ಣ್‌ಂದೆ ದೊಡ್ಡವ್ವ ಪೆದ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣತ್‌ನಗುಂಡ್ ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಮುದ್ದುರಾಜ, ದೊಡ್ಡವ್ವನ ಪೇರ್ತ್ ಗೌರವ ಪಿಞ್ಞ ಮರ್ಯಾದಿಲ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ತಾನ್ ರಾಜ್ಯ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುವ ನೇರತ್‌ಲೆಲ್ಲ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ಕ್ ಬಂದಕ, ಅಳಮಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ದೊಡ್ಡವ್ವನ ಖುದ್ದ್ ಕಂಡಿತ್, ತಕ್ಕ್-ಬಾಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್.

ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಡ ಆಸ್ತಿಕೆಲ್ಲ ಯಜಮಾನತಿ ಆಯಿತಿಂಜ ದೊಡ್ಡವ್ವ, ಮಿಞ್ಞಕ್ ತಾಂಡ

ಅಪ್ಪಂಡ ಆಸ್ತಿನ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಆಣ್ ಸಂತಾನ ಇಲ್ಲತಿಂಜಾನಗುಂಡ್ ತಾಂಡ ಮನೆಲೆ ಇಂಜಂಡ್ ಅಪ್ಪಂಡ ಆಸ್ತಿನ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್, ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಪೆದತ್‌ನ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ಒತ್ತವನ್ನತ ಓರ್ ಕೊಡವ ಬೈಂಬನ ಮಂಗಲ ಕಯ್ಯುವನ್ನಕೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವ.

ಮನೆಲ್ ಆಣ್ ಸಂತಾನ ಇಲ್ಲತೆ, ಬೊರಿ ಮೂಡಿಮಕ್ಕಳೆ ಆ ಒಕ್ಕತ್ ಇಂಜಕ, ಅನ್ನತ ಒಕ್ಕಕ್ ತಂಗಡ ಮೋವಳ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿತ್, ಅವಡ ವಡಿಯನ ತಂಗಡ ಮನೆಲೆ ಆಕಿಯವನ್ನತ ಓರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೊಡವಡಲ್ಲಿ ಉಂಡ್. ಇದ್ ಕೊಡವಡ ಆಸ್ತಿ ವ್ಯವಹಾರತ್‌ರ ಕಾನೂನ್ ಕಾಯಿದೆ (Coorg Civil Law)ಲ್ ಉಂಡ್. ಈ ಓರ್ ಪದ್ಧತಿಕ್ 'ಮಕ್ಕ ಪರಿಜೆ'ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಈ ಓರ್ ಪದ್ಧತಿನ ಅನುಸರಣೆನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಅಳಮಂಡ ದೊಡ್ಡವ್ವ, ಮಾತಂಡ ಉತ್ತಚ್ಚ ಎಣ್ಣುವ ಬೈಂಬನ ತಾಂಡ ವಡಿಯನಾಯಿತ್ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಯವ. ಉತ್ತಚ್ಚ ಎಲ್ಲಾ ತರತೂ, ಎಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟತೂ ದೊಡ್ಡವ್ವಂಗ್‌ಂಜ ಕಮ್ಮಿ ಮಟ್ಟತೆ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡೆ ದುಂಬ ಬುದ್ಧಿವಂತೆ ಆಯಿತಿಂಜ ದೊಡ್ಡವ್ವ ತಾಂಗ್‌ಂಜ ಕಮ್ಮಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಪಿಞ್ಞಾ ಯೋಗ್ಯತೆ ಉಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿನ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡಿತಿಕ್ಕು.

ದೊಡ್ಡವ್ವ ತಡಿ ತಾಕತ್ತ್‌ಲ್ ಪೇರ್ತ್ ಗೆಟ್ಟಿಮುಟ್ಟ್ ಎಣ್ಣುವ ವಿಷಯ ಮುದ್ದುರಾಜಂಗ್ ಗೊತ್ತಿಂಜತ್. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಅವಡ ತಡಿರ ತಾಕತ್ತ್‌ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಕ್ ಮುದ್ದುರಾಜ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ, ದೊಡ್ಡವ್ವ ಪಿಞ್ಞಾ ಬೋರೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಖನಪಟ್ಟ ಪೊಣ್ಣಾಳಳ ಕಾಕಿತ್ ಓರೋರ ಉಪ್ಪು ಮೂಟೆನ ತಂಗ, ತಂಗಡ ಎಡ್‌ತೆ ನಿಪ್ಪುಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ದೂರಕ್ ಕನಿಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಳಮಂಡ ದೊಡ್ಡವ್ವ ಪಿಞ್ಞಾ ಕಾಂತೂರ್ ಮೂರ್ನಾಡ್ ಬೋನಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣಂಡ ತಾಯಿ ಚಿಣ್ಣವ್ವ ಉಪ್ಪು ಮೂಟೆನ ಏದೇ ಓರ್ ಅಲೆ ಇಲ್ಲತೆ ನೇತಿತ್ ತಂಗಡ ನಿಪ್ಪು ಕುಟ್ಟ್‌ಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಓರಚ್ಚಕ್ ಮೊಟ್ಟ್ ದೂರ ಚಾಡ್‌ನಾನ ಕಂಡಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಯಿರ್‌ತ್! ರಾಜಂಗ್ ಇಯಂಗಡ ತಡಿರ ತಾಕತ್ತ್‌ನ ಕಂಡಿತ್ ಕುಶಿಯೋಡ್ ಕುಶಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವ ತಾಂಡ ಮೆಚ್ಚುಗೆನ ಕಾಟಿಯವಕಾಯಿತ್ ಅಳಮಂಡ ಒಕ್ಕಕ್ ಊರ್ ತಕ್ಕಾಮೆನ ಅರಮೇರಿಲೂ, ಬೇಂಗ್ ನಾಡ್‌ರ ಕೊಟ್ಟೂರ್‌ಲೂ ಉಂಬಳಿಯಾಯಿತ್ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಅರಮೇರಿಲ್ ಅಳಮಂಡ ಮನೆಕಾರಡದೇ ಊರ್ ತಕ್ಕಾಮೆ.

ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ನೇರತ್ ಎನ್ನಂಗ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ 200 ಕಾಲಕೆತ್ತನೆಕೂ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1850ಂಗೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ಚಕ್ರತ್‌ರ ವಾಹನ ಆಡ್, ಜನ ಓಡಿಕಳಿಪಕ್ ರಸ್ತೆಯಾಡ್ ಇಂಚ್‌ಲೆ. ದೇಶತ್‌ಡಿ ಜನ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜ ಬಟ್ಟೆ ಮಾತ್ರ ಇಂಜತ್. ರಾಜ, ರಾಣಿಯ ನಡ್‌ಪ ಬಟ್ಟೆ ಎಣ್ಣಕ ಅವು ಆನೆರ ಮೀದೊ, ಕುದರೆರ ಮೀದೊ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲೊ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಅಗಲತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್.

ಇಕ್ಕತ ರಾಜಾಸೀಟ್‌ರ ಬಲ್‌ತ್ತೆ ಬರಿಯ ಕುಂದ್ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ತಾಳತ್ತ್‌ಮಾನಿಕ್ ಪೋಪ ಕಾಲೋಣಿಯೆ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಸಂಚಾರ, ಸೌಕರ್ಯ ಈ ಪೋಲೆ ಇಂಜ ಆ ಕಾಲತ್ ಜನ ಓರ್ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ಇನ್ನೋರ್ ಜಾಗಕ್ ಪೋಂಡೂಂದ್ ಕಂಡಕ ಅತ್ತ್‌ಡ ಬೆನ್ನ್‌ಲ್ ಸಾಮಾನ್‌ಕೆಟ್ಟ್ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಮಾರುವ ಇಂಜ ನೆಲ್ಲ್, ಅಕ್ಕಿ ಪಿನ್ನ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳ ಮಲಯಾಳ, ದ.ಕನ್ನಡ ಪಿನ್ನ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆಂಜ ಎಡ್‌ತಪ ಉಪ್ಪ್, ಇರ್‌ಂಬು ಸಾಮಾನ್, ಬಟ್ಟೆ, ಅಣ್ಣೆ, ಬೆಲ್ಲ ಇನ್ನತಾನ ಅತ್ತ್‌ಡ ಬೆನ್ನ್‌ಲ್ ಇಟ್ಟಂಡ್ ನಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್.

ಅತ್ತ್‌ಡ ಬೆನ್ನ್‌ಲ್ ಸಾಮಾನ್ ಕಡ್‌ತುವ ಈ ಪದ್ಧತಿ ರೋಡ್ ಪಿನ್ನ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯ ಉಳ್ಳ, ನಂಗಡ ಇಕ್ಕತ ಕಾಲತ್ ತಿರಿಕೆಕ್ ಕಾಲತ್‌ರ ನಮ್ಮೆಲ್ ಪಂಡ್‌ಂಜೇ ಪರಿಕೆ ಕೊಂಡಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪದ್ ಸಾಕ್ಷಿ ಆಯಿತುಂಡ್. ಇದ್‌ಂಗ್ 'ಎತ್ತ್ ಪೋರಾಟ' ಎಣ್ಣುವ. ಬೈತೂರ್ ಪಿನ್ನ ಪಯ್ಯಾವೂರ್ ತಿರಿಕೆಲ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಒಕ್ಕತ್‌ಂಜ ಎತ್ತ್‌ಪೋರಾಟ ಉಂಡ್. ಮಿನ್ನತ ಪದ್ಧತಿ, ಪೂಜಾವಿಧಿ ಇಕ್ಕ ತಿರಿಕೆರ ಕಾಲತ್‌ರ ನಮ್ಮೆಲ್ ಮಾತ್ರ ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ, ಇಕ್ಕಲೂ ಈ ಎತ್ತ್‌ಪೋರಾಟ ಉಂಡ್.

ಕಾಲೋದಿ ಬೇನಿಲ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಊರ್, ನಾಡ್‌ರ ಜನ ತಂಗಡ ಅತ್ತ್‌ಡ ಮೀದ ಅಕ್ಕಿನ ಪೋರಿಯಂಡ್ ಮಲಬಾರ್ ಪಿನ್ನ ಬೋರೆ ಊರ್‌ಕೆಲ್ಲ ಪೋಯಿತ್ ಅಕ್ಕಿ ಮಾರಿತ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಉಪ್ಪ್, ಬಟ್ಟೆ, ಇರ್‌ಂಬುರ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಅನ್ನನೆ ಅಳಮಂಡ ದೊಡ್ಡವ್ವ ಇಂಜ ಅರಮೇರಿ ಊರ್‌ಂಜ ಬೇನಿಲ್ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಇರ್ಕೂರ್‌ಂಜ ಉಪ್ಪ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಕ್, ಕರಾವಳಿ ಊರ್‌ಕ್ ಅಕ್ಕಿ ಮಾರುವಕ್ ಜನ ಅತ್ತ್‌ಡ ಮೀದ ಅಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಒಂದಾಯಿಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನತ ಸಂದರ್ಭತ್

ದೊಡ್ಡವ್ವ ತಾನೆ ಮುಂಬ್‌ಲ್ ನಿಂದಂಡ್ ಎಲ್ಲಾ ತಯಾರಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಅತ್ತ್‌ಡ ಕೂಡೆ ಪೋಪ ತಾಂಡ ವಡಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಆಳಕ್ ಕೂಪೊದಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಅಡಿಗೆ ಸಾಮಾನ್‌ನೊ ಸೇರಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅವಡ ವಡಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಆಳ ಅತ್ತ್‌ಡ ಮೀದ ನೆಲ್ಲ್ ಚೀಲತ್‌ನ ಇಡುವಕ ನಿಧಾನ ಕಳ್‌ಚಕ, ಅಯಿಂಗಳ ಬರಿಲ್ ನಿಪ್ಪಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ದೊಡ್ಡವ್ವನೆ ಖುದ್ದ್ ನೆಲ್ಲ್‌ಮೂಟೆನ ಪೊರ್‌ತಿತ್ ಇಡುವ ಇಂಜತ್! ದೊಡ್ಡವ್ವ ತಾಂಡ ಮನೆಪಣಿಲೂ ಪೇರ್ತ್ ನಲ್ಲರಿಕೆ ಪಿಞ್ಞ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಂಜತ್.

ಇಚ್ಚಕೆಲ್ಲ ಇಂಜಕೊ ದೊಡ್ಡವ್ವಂಗ್ ಓರ್ ವರೀಸ್ ಎಕ್ಕೋಲು ನೊಂಬಲ ಪಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ತಾಂಡ ಆಸ್ತಿರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಪಕ್ ಅವಕ್ ಮೋನೆಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ನಾಲ್ ಮೋಳಿಯ ಇಂಜತ್. ಇಯಂಗಡಾತ್ ಪೆರಿಯವಳ ಪಾಲೆಕಂಡಲ್ಲಿಕ್, ದಂಡನೆಯವಳ ಪೂಳಂಡಲ್ಲಿಕ್, ಮೂಂದನೆಯವಳ ಅಮ್ಮಣಿಚಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಎಳಿಯವಳ ತಾಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಆಸ್ತಿರ ಹಕ್ಕ್‌ದಾರಳಾಯಿತ್ ಮಾಡಿತ್ ಅವಕ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ಆಮಕ್ಕಳ ತಾಂಡ ಒಕ್ಕಕೆ ಎಣ್ಣಕ ಅಳಮಂಡ ಒಕ್ಕಕೆ ತರೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ರ ಮೀದ ಎಳಿಯ ಮೋವಳ ಪಾಲೆಕಂಡಲ್ಲಿಕೆ ಮಂಗಲ ಕೈಚತ್. ಅದೃಷ್ಟ ಎಣ್ಣುವನ್ನಕೆ ಈ ಮೋವಕ್ ನಾಲ್ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿಯ ಪುಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಇದತ್ ಪೆರಿಯ ದಂಡ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿಯಕ್ ದೊಡ್ಡವ್ವ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಮಾಚಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟಿತ್ ಚಾಕ್‌ಚಿ.

ಇವು ದಂಡಾಳೆ ಇಕ್ಕತ ಅಳಮಂಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮೂಲ ಪುರುಷಂಗ. ಇದತ್ ತಿಮ್ಮಯ್ಯಂಡ ಮೋಂವ ಮುದ್ದಯ್ಯ, ಮುದ್ದು ರಾಜಂಡ ಕ್‌ರ್‌ಮಕ್ಕಡ ಕಾಲತ್ ಅರಮನೆಲ್ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಇಂವನ ಊರ್‌ಕಾರ ಅರಮನೆ ಮುದ್ದಯ್ಯಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್.

ದೊಡ್ಡವ್ವಂಡ ದಂಡನೆ ಮೋಂವ ಮಾಚಯ್ಯಂಡ ಮೋಂವ ಅಯ್ಯಪ್ಪ. ಅಯ್ಯಪ್ಪಂಡ ಮೋಂವ ಬೊಳ್ಳು, ಬೊಳ್ಳುರ ಮೋಂವ ಸೋಮಯ್ಯ. ಇಂವ ಕೊಡವಡಾತ್ ಆದ್ಯ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮತ್‌ನ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡ್‌ನಂವ.

ಮುದ್ದುರಾಜನುಂಡ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಪಡೆಪೊತ್ತದ್ ನಡ್‌ಂದ್‌ಲೆ. ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ನಂಜುಂಡರಸಂಗ್ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡ್‌ತದ್

ಹಾಲೇರಿಲ್ ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ಪೆರಿಯವು ತಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂಡೂ, ಇವು ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಡ ಸಮ್ಮಂಧಿಯ, ದಾಯಾದಿಯ.

ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಡುವಕ ಹಾಲೇರಿಲ್ ಮುದ್ದುರಾಜ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಂಜತ್. ಈ ದಂಡ್ ಸಂತಾನತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಒರೇ ಕುಟುಂಬತ್‌ರನ್ನಕೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಗಡ ತೆರಿಕೂ, ಮೈಸೂರ್‌ಕೂ ಕೂಡ್‌ನ ತೆರಿ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಕಟ್ಟೆ ಮಳಲವಾಡಿ ಪಕ್ಕ ಉದ್ದೂರ ಕೊಡಗರಳ್ಳಿ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಗುರ್‌ತ್‌ಕಲ್ಲ್‌ನ ನೆಟ್ಟಿತಿಂಜತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ರಾಜ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯ ಪೇರ್ತ್ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಇಂವ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಸೀಮೆನ ಗೆಲ್ಲುವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ನಂಜುಂಡ ರಾಜ ಇಂಜತ್. ಅಂವಂಗ್ ಬಯತ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಮೈಸೂರ್ ದೊರೆ ಪೆರಿಯಾ ಪಟ್ಣತ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚಂಡಾನ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ವಿವರಣೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್.

ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ನಂಜುಂಡ ರಾಜಂಡ ಕಡೆಕಾರಡ ಪಿತೂರಿನುಂಡ್ ಇಕ್ಕ ನಿಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಯಿಚಿತಂದಕ ಈ ಕೋಟೆನ ನಿಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ತಪ್ಪಾಂದ್ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಗಕ್ 'ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯಿಚಾಂಗ್, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಆ ಸೀಮೆನ ಸಹ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತವಂಡೂಂದ್ ಒಪ್ಪಂದ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇಂವ ಸೈನ್ಯ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡುಳ್ಳ ಮಾಡ್‌ಚಿಡುವ ರಾಜಂಗ್ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆಲ್ ತಂಗಡ ಮೋಂವ ವೀರರಾಜ ತಂಗ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪಾಂಡ ಮೀದ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಈ ಸುದ್ದಿನ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟಲ್ಲಿ, ಅವು ತಂಗಡ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಎಕ್ಕೋಲು ತಯಾರಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ನಂಜುಂಡ ಅರಸ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್. ಅನ್ನನೆ ಅವು ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಾತೇಂಗಿ ತಾಕತ್ತ್ ಜಾಸ್ತಿಯಾಪ. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಕೋಟೆ ನಿಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವಕ್ ಕಷ್ಟ. ಆನಗುಂಡ್ ಆ ಸೈನ್ಯ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ನಿಂಗಡ ಸೈನ್ಯ ಬಂದಕ ಸುಲಭತ್ ಕೋಟೆ ನಿಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಮಾಡೊಲುಂದ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಇಂಜ ಪಿತೂರಿಕಾರ ಮೈಸೂರ್ ದೊರೆಯಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.
ಈ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟನ್ನಕೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಇರ್‌ಲೂ, ಪೊವ್‌ಲೂ ಸೈನ್ಯ ಅಯೆಚಿತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಜಗಳ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ತಂಗಡ ಜನಳೆಲ್ಲ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರಂಡ ಕುಂದ್‌ಕ್ ಎತ್ತಣೆ ಆ ಪಿತೂರಿ ಜನಡ ಸಹಾಯತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆನ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ವೀರರಾಜ ತಂಗಡ ಇನಾಂ ಪಿಣ್ಣು ಪೆದತ್‌ರ ಮೀದ ಕಣ್ಣ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ತಂಗಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಮಕ್ಕಳ ಕೊಂದಿತ್ ಅವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜಗಳ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಜಿಂವ ಬುಟ್ಟಿತ್‌ಂದ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ ವರ್ತಮಾನ ಬಾತ್.
ಆ ಕೋಟೆನ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ತಂಗಡ ಮಿಞ್ಞಾತ ಉದ್ದೇಶಕಾಯಿತ್ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಇಞ್ಞಿ ನಂಗ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋನಕ ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂತ? ಇಞ್ಞಿ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿ ಬಕ್ಕುಂದ್ ತಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಬಂದನ್ನಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಜನಳ ಬೆಚ್ಚತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪುನಾದಿಯು ಬಂದಿತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ನಡ್‌ಂದ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ನಂಜುಂಡ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣುವಕ ಅವು ಬೇರಪಟ್ಟಂಡ್, "ನಿಂಗಡ ಮೋನೆಯ ಚತ್ತ್‌ಪೋಯಿತೂ ಸಹ ಆ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಪ್ರತಿ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಡ ಮೀದ ನಿಂಗಡ ಅಣ್ಣಂಡ ಮೋಂವ ಆಯಿತ್ ನಂಗ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಡ್. ಇದ್‌ಂಡ ಮೀದ ನಂಗಡ ಅರಮನೆಲ್ ಉಳ್ಳ ಬೋಜಪ್ಪ ಪಿಣ್ಣು ಪೆರಿಯವು ತಂಗಡ ಮಕ್ಕಡ ಕೂಡೆ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗ ವರೀಸ್ ಪಡತೆ ಇರಿ"ಂದ್ ಸಮಧಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಆ ನಂಜುಂಡ ರಾಜ ಕೊಡ್‌ತ ವಿವರ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್. "ನಂಗಕ್ ಬಯತ್ ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗಡ ಮೋಂವಂಗ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕೆ ನಿಂಗಡ ಕಡೆಕಾರಳ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಈ ಲೋಕತ್‌ರ ಆಸೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಶಿವಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಬಯತ್‌ಲ್ ನೋಟುವಕ್ ಆಗತನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿನ ಪರಮಾತ್ಮ ಕಾಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ನಂಗಡ ಕೈಬುಟ್ಟ್ ಪೋಪ ಸೀಮೆನ ನಿಂಗ ಪಡ್‌ಂದಿತೆ ಪಡ್‌ಂದವಂಡು. ನಂಗಡ ಆಯುಷ್ಯ

ತ್‌ೇರುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಓರ್ ಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ನಂಗಡ ಮನೆದೇವ ವೀರಭದ್ರಂಗ್ ಓರ್ ತಿರಿಕೆ ಕೆಟ್ಟಿ ತರೊಂಡು. ಅಲ್ಲತೆ ನಂಗಡ ಪೆದತ್ ಓರ್ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡೊಂಡುಂದ್ ನಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಈಂಡ ಮೀದ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಕರೆಲ್ ಓರ್ ತಿರಿಕೆನ ಕೆಟ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ನಂಗಡ ಪೆದತ್ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ನಂಗಡ ಆಯುಷ್ಯ ತ್‌ೇಂದಪಿಞ್ಞ ಆ ತಿರಿಕೆರ ಎದಿಕೆ ಓರ್ ಸಮಾಧಿ ಕೆಟ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಅದ್‌ಂಡ ಮೀದ ಕಲ್ಲ್ ಮಂಟಪ ಕೆಟ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಡ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡೊಂಡೂ''ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ಅದೆಪೋಲೆ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕರೆರ ಹೊಳಸಾಲಳ್ಳಿಲ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕುಶಿಯಾನ ಜಾಗತ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಒಡೆಯ ಓರ್ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತೊ ಕುಂಡ್ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆ ಜಾಗಕ್ 'ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚತ್. ಅನ್ನನೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಜನಡ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಸುಮಾರ್ 700 ಜನ ಕೊಡವಳ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಆಕಿತ್, ವೀರಭದ್ರ ತಿರಿಕೆನೊ ಕೆಟ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಡ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ 'ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟತ್.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಆ ನಂಜುಂಡ ಅರಸ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಅವು ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ತಿರಿಕೆರ ಎದಿಕೆ ಸಮಾಧಿ ಕೆಟ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಮೀದ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಮಂಟಪ ಕೆಟ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಅದ್‌ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಬಲ್ಯ ಓರ್ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಡ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಆ ತಿರಿಕೆರ ಸುತ್ತು ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭೂಮಿನ ಉದಾರ ಆಯಿತ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಉಳ್ಳ ಈ ವಿಷಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಯ ಒಡೆಯಂಡ ಪೆದತ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಯಿತ್ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಉಳ್ಳದ್ ಉಳ್ಳದ್ ಸೆರಿಂದ್ ಕಾಂಬುಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಶಾಸನತ್‌ರ ಮೀದ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಟತ್‌ರ ವೀರರಾಜ ಚತ್ತಿಯೆ 1644ತ್. ಈ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ, ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ಒಡೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಮಡಿಕೇರಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಯಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಅನಗುಂಡ್ ಆ ಕಾಲತ್ ದಂಡೂ ಸಂಸ್ಥಾನತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ರಾಜಂಗಡ ಪೆದ ಮೈಸೂರ್ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುದ್ದುರಾಜನೆ ಆಯಿತಿರೊಂಡು. ಅದ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅಲ್ಲತೆ ಹಾಲೇರಿ ಆಯಿತಿರೊಂಡು.

ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ

ಕ್ರಿ.ಶ. 16ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆಖೀರಕ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ಲ್ ಕಟ್ಟೆಮನೆ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪನಾಯಕ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಪತ್ತ್ ಕೆಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಲ್

ಮಾಚಂಗಳ ನಾಯಕ, ಮತ್ತೂರ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕ ಅಧಿಕಾರ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ಈ ನಾಯಕಂಗಡ ಒಳೀಯೆ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಚೆರ್, ಚೆರಿಯ ಜಗಳ ಒಕ್ಕಣ ನಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪನಾಯಕಂಡ ಕೊಂಬ್‌ಕೂ, ಮತ್ತೂರ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕಂಡ ನಾಡ್‌ಕೂ ನಡುಲ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್ ಇಂಜತ್.

ಈ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಒಮ್ಮತೆ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ನರಿ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಊರ್‌ಕಾರಡ ಅತ್ತ, ಕಡ್‌ಚಿನ ತಿಂಬ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಕಾಡ್‌ರ ಬರಿಲ್ ಇಪ್ಪ ಮನೆರ ಪಕ್ಕ ಓಡಿ ಕಳಿಪಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈನಗುಂಡ್ ಮತ್ತೂರ್‌ರ ಜನ ಬೊತ್ತಿತ್ "ಆ ನರಿನ ಕೊಂದಿತ್‌ಡಿ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಜಿಂವತೋಡೆ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ನಂಗಳ ಈ ಪೋಡಿನುಂಡ್ ಕಾಪಾಡುವಕ್, ನಾಯಕ ನರಿಮಂಗಲ ಕೈಚಂಡ್ ವೀರಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟವಂಡೂ"ಂದ್ ತಂಗಡ ಒಡೆಯ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕನ ಕೇಟಂಡತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪಕ್ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಬೋಟೆರ ದಿನತ್‌ನೊ ನಿರ್ಕ್ ಮಾಚ್‌ಚಿ. ನರಿ ಬೋಟೆರ ವರ್ತಮಾನ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕಂಡ ಜನಕೂ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಅವು ಆ ಕಾಡ್ ತಂಗಡ ನಾಯಕಂಗ್ ಸೇರ್‌ನದ್. ಆನಗುಂಡ್ ತಂಗಡ ನಾಯಕ ನರಿ ಕೊಂದಿತ್ ಪೆದ ಎಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕಂಗ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕ ಬೋಟೆರ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕ ನರಿಬೋಟೆಕ್ ಗೊತ್ತ್ ಮಾಡ್‌ನ ದಿನತೆ ಬೋಟೆಕ್ ತಾಂಡ ಬೋಟೆಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಈ ದಂಡ್ ಬೋಟೆಕಾರಡ ತಂಡ ಪಿಞ್ಞ ಬೋಟೆನಾಯಿಯಡ ಸದ್ದ್‌ನುಂಡ್ ನರಿ ಗಾಬರಿ ಆಯಿತ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕಂಡ ಜನಡ ಬರಿಯ ಓಡಿರ್‌ತ್. ಅಕ್ಕ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕ ಒರೇ ಬೊಡಿಕ್ ನರಿನ ನೆಲಕ್ ಬೂಕ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಯೆ ಒದ್ದಾಡಿತ್ ಚತ್ತ ನರಿನ ಓರ್ ಕೊಂಬೆಕ್ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕಂಡ ಕಡೆಕಾರ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿಲ್ ತಂಗಡ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕ್ ನರಿನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಪೋಚಿ.

ಚಿಟ್ಯಪ್ಪನಾಯಕ ನರಿನ ಕೊಂದಿತ್ ಪೆದ ಪಡ್‌ಂದಂಡದ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕಂಗ್ ಸಹಿಸುವ ಕಯ್ಯತಾಚಿ. ತಾಂಗ್ ಬರಂಡಿಯ ಗೌರವತ್‌ನ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಗ್, ಅದ್‌ಂಗ್

ಕಾರಣಕರ್ತನಾನ ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಎನ್ನೇಂಗಿ ನಾಶ ಪಡ್‌ತೊಂಡೂಂದ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕಗ್‌ಂಜ ಶೂರ ಆಯಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಅಂವಂಗ್ ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ.

ಆನಗುಂಡ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕ ತಾಂಡ ನೆರೆನಾಡ್‌ರ ಮಾಚಂಗಳ ನಾಯಕಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ಅಂವಂಡ ಸಲಹೆ ಕೇಟತ್. ಮಾಚಂಗಳ ನಾಯಕ ಪೋಡಿತೂರಿ ಆನಗುಂಡ್ ಮಿಞ್ಞಂಜೆ ಅಂವಂಗ್ ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಕಂಡಕ ಆಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಇಕ್ಕ ಮುಕ್ಕಾಟಿನಾಯಕ, ಮಾಚಂಗಳ ನಾಯಕಂಡ ಪಕ್ಕ ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪನಾಯಕನ ನಾಶ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶತ್ ಪೋನದ್ 'ಒಟ್ಟಿ ಜಾರಿತ್ ನೆಯ್ಯ್‌ಲ್ ಬುದ್ದನ್ನಕೆ' ಆಚಿ.

ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕ ವೀರ ಆನಗುಂಡ್ ದಂಡಾಳೂ ಕೂಡಿತ್ ಚಿಟ್ಟ್ಯಪನಾಯಕಂಡ ಬಲ್ಯಮನೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಿತ್ ಅಂವನ ನಾಶ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಸಲಹೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಪೋಡಿತೂರಿ ಮಾಚಂಗಳ ನಾಯಕ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರ ಕೂಡಿತ್ ಅಂವಂಡ ಮನೆಕ್ ಬೈಟ್ ತಿತ್ತ್ ಇಡುವನ್ನಕೆ ಸಲಹೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕಂಗ್ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲೇಂಗೂ ಮಾಚಂಗಳ ನಾಯಕಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಒತ್ತವಂಡಿಯಾಚಿ.

ಈ ನಾಯಕಂಗಡ ತೀರ್ಮಾನತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ನಡ್‌ಪಾದ್ರೆಕ್ ಈ ನಾಯಕಂಗಡ ಇರ್‌ನೂರ್ ಬಲ್ಯ ತಡಿರ ಸೈನಿಕಂಗ ತಂಗಡ ಆಯುಧತೋಡೆ ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕ್ ಬಾತ್. ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕಂಗಾಡ್, ಅಂವಂಡ ಜನಕೆ ಆಡ್ ಈ ವಿರೋಧಿ ನಾಯಕಂಗಡ ಕೆಣಿ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ.

ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಎಣ್ಣಕ ಕಯ್ಯಾಲೆಲ್ ಪಾರಕಾರ ಆರಾಮ್‌ಲ್ ಪರಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ವಿರೋಧಿ ನಾಯಕಂಗಡ ಜನ ಓರಿಚ್ಚಿಕೂ ಸದ್ದ್ ಮಾಡತೆ ಬಂದಿತ್ ಬುದ್ದಂಡಿತಿಂಜ ಪಾರಕಾರಡ ಮಂಡೆನ ತಂಗಡ ಚೂಪಾನ ಕತ್ತಿನುಂಡ್ ಒರೇ ಕೆತ್ತ್‌ಕ್ ತುಂಡ್‌ಮಾಡಿತ್ ಇಟ್ಟ್‌ರ್‌ತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಜನ ಮನೆರ ಸುತ್ತೂ ನಿಂದ್‌ರ್‌ತ್. ಅದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಮನೆಕ್ ತಿತ್ತ್‌ಬೆಚ್ಚತ್. ನಾಯಕಂಡ ಮನೆ ಪಿಲ್ಲ್ ಆನಗುಂಡ್ ಒರೇ ಪೋಲೆ ತಿತ್ತ್ ಇಡೀಯ ಪಬ್ಬ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಒಳ್‌ಲ್ ಪರಿಯಂಡ್ ಇಂಜವು "ತಿತ್ತ್, ತಿತ್ತ್, ಶುತ್ರುವ, ಶತ್ರುವಾ"ಂದ್ ಕೂತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಪಡಿಕಾಲೆ ಓಡಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ನಿಂದವು ಮಂಡೆನ ಕೆತ್ತಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಇಚ್ಚಕೆಲ್ಲ ಆಕಣೆ ಚಿಟ್ಟ್ಯಪ್ಪನಾಯಕ ಎದ್ದಿತ್ ತಾಂಡ ಕತ್ತಿನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ತಾಂಡ ಕಡೆಕಾರಳೆಲ್ಲ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಎದಿಕೆ ಬಂದ ಶತ್ರುವಳ ಕೆತ್ತಿಯಂಡ್ ಪಡಿರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಇರ್‌ಟತ್ ಒಬ್ಬಂಗೊಬ್ಬ ಕತ್ತಿಲ್ ಕೆತ್ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ರಭಸತ್ ದಾಡದೊ ಕತ್ತಿರ ಪೊಯ್ತ್ ಪಟ್ಟಿತ್ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನೆಲಕ್ ಬುದ್ದಿತ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಮನೆರ ನಾಲೂ ಬರಿಯ ತಿತ್ತ್ ಪಬ್ಬಿಯಂಡ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ, ಮಕ್ಕ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಪ್ಪ ಕಯ್ಯತೆ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಗೋಳ್ ಬುದ್ದತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅಯಿಂಗಡ ಎಡೆಲ್ ಮೇದವಾಡ ಅಯ್ಯವ್ವ ಎಣ್ಣುವ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಕೆಲಸತ್‌ರ ಪೊಣ್ಣಾಳ್ ಮಾತ್ರ ಓರ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿನ ಸುತ್ತಿಯಂಡ್, ಕೈಲ್ ದೊಣ್ಣೆ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬೆಂಬರಿ ಪಡಿಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಾತ್. ಅವ ಇನ್ನತ ಓರ್ ಕಷ್ಟ ಕಾಲತ್ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪಂಡ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿನ ಆಚೇಂಗೂ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಧೈರ್ಯತ್ ಮನೆಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಾತ್. ಅವಳ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕಂಡ ಜನ ತಡ್‌ತತ್.

ಅಕ್ಕ ಅವ "ಅಣ್ಣಂಗಳೆ, ಎನ್ನನೆಯೂ ಈ ಮನೆನೆ ಇಲ್ಲತನ್ನಕೆ ಮಾಡಿತುಳ್ಳಿರ. ಇಞ್ಞಿ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆರ ಕೆಲಸಕರ್ತಿ ಆನ ನಾಡ ಮೀದ ಎನ್ನಂಗ್ ಪಗೆ ತ್‌ೕತವಿರ? ನಾನ್ ನಾಡ ಕುಞ್ಞಿನ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ನಿಂಗಡನ್ನತಯಿಂಗಡ ಕಾಲ್ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಎನ್ನನೇಂಗಿ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತುವಿ. ನನ್ನ ಬುಟ್ಟ್‌ರಿ"ಂದ್ ಬೋಡಿಯಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ವಿರೋಧಿ ಜನಡಾತ್ ಒಬ್ಬ "ಅವು ನಂಗಡ ನಾಯಕಂಡ ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬದ್‌ಕಿಯವಡ್ "ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಈ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ಕ್ "ನೋಟ್, ನೀನ್ ಸೀವ ನಂಗಡ ನಾಯಕಂಗಡ ನಾಡ್‌ಕ್ ಪೋ. ಬೋರೆ ಎಲ್ಲಿಕೇಂಗಿ ಪೋನಕ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಚಾಟಿ ಪೊಯ್ತ್ ಪೊಯ್ಯ್‌ಚಿಡುವಾ"ಂದ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅವಳ ಬುಟ್ಟಿತ್.

ಅವ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕಂಡ ನಾಡ್‌ರ ಬರಿಯ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜ ಮೂಕಚಂಡ ಅಮ್ಮಕೊಡವಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಮೂಕಚಂಡವು ಇವಳ ಗೋಳ್‌ರ ಕತೆನ ಕೇಟಿತ್, ಕನಿಕರ ಪಟ್ಟಿತ್. ನಾಯಕಂಡ ಚೆಡಿಕ್ ತಂಗ ಬಲಿಯಾಪ ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿಲ್ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ನೇರ್ತೆ ಅವು ಈ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಕುಞ್ಞಿನ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಗ ಇಂಜ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಅಯೆಚಿರ್‌ತ್.

ಈ ಊರ್‌ಲ್ ಅಯ್ಯವ್ವ ದಾಡೊ ಪಣಕಾರಡ ಮನೆಲ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯರಡ್ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ನಾಯಕಂಡ ಕುಞ್ಞಿನ ಚಾಕಿತ್ ತಾಂಡ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಅಂಜಿ ಕಾಲ ಕೈಂಜತ್. ಅಯ್ಯವ್ವ ಕುಞ್ಞಿನ ಕಟ್ಟೆಮನೆರ ಆ ತಿತ್ತ್‌ರ ಅಪಾಯತ್‌ಂಜ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಪ್ಪಕ ಆ ಕುಞ್ಞಿಕ್ ದಂಡ್ ಬಯತ್ ಇಕ್ಕು. ಆನಗುಂಡ್ ಈ ನೇರತ್ ಅಂವಂಗ್ ಏಳ್ ಬಯತಾಚಿ. ಅಂವನ ಅಯ್ಯವ್ವ "ಅಚ್ಚು"ಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಆ ಕಾಲತ್ ಉಗಾದಿ ನಮ್ಮೆಲ್ ನಂಜುಂಡರಸ ಪಟ್ಟಣಕ್ ಅರಮನೆಂಜ

ಪೊಲಾಕ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮೆರವಣಿಗೆಲ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ಅಂವ ರೋಡ್‌ಲ್ ಮಕ್ಕಡ ಎಡೆಲ್ ಅಯ್ಯವ್ವಂಡ ಚಾಕ್‌ಮೋಂವ ಅಚ್ಚುನ ಕಂಡತ್.

ಅಚ್ಚು ಚಾಯಿಕಾರ, ನಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣ, ನಲ್ಲ ತಡಿಕಾರ. ನಂಜುಂಡರಸಂಗ್ ಈ ಕುಞ್ಞಿ ದಾರ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜವ ಅಲ್‌ಂಬಲ್ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಂವ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್ ಒಬ್ಬಂಡ ಕೂಡೆ ಈ ಕ್‌ಣ್ಣ ದಾರ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್, ಅಂವಂಡ ಸಮ್ಮಂಧಿಯಳ ಬ್ಯೆಟಾಪಕ ಅರಮನೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಸ್ನಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಅಯ್ಯವ್ವ, ಅಚ್ಚುನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬ್ಯೆಟಾಪಕ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಚಾಯಿಕಾರ ಕುಞ್ಞಿನ ಓರ್ ಕೆಲಸಕರ್ತಿ ಪೊಣ್ಣಾಳ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಾನ ಕಂಡಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಚಿ. ರಾಜ, ಆ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ನುಂಡ್ ಕುಞ್ಞಿರ ಅಪ್ಪ, ಅವ್ವಂಡ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೇಟಿತ್ ಅರಿವಕ ಅಯಿಂಗಡ ಮೀದ ದುಂಬ ಕನಿಕರ ಬಾತ್. ಅಂದ್‌ಂಚೆ ರಾಜ ಅಯ್ಯವ್ವ ಪಿಞ್ಞ ಕುಞ್ಞಿ ಅಚ್ಚುನ ತಾಂಡ ಅರಮನೆಲ್ ಆಕಿಯಂಡತ್. ಅಚ್ಚು ಬೋರೆ ರಾಜಕುಮಾರಂಗಡ ಕೂಡೆ ಗುರಿ ತಪ್ಪತೆ ಬಾಣ ಬುಡುವಕೂ, ತೋಕ್‌ಲ್ ಗುರಿಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಕೂ ಪಡ್‌ಚತ್. ಅನ್ನನೆ ಕುದರೆ ಸವಾರಿ, ಕತ್ತಿ, ಶೂಲ ಪಡೆಲೂ ಪೇರ್ತ್ ಹುಷಾರಾಚಿ.

ಅಚ್ಚು ತಾಂಡ ಚಾಕವ್ವ ಅಯ್ಯವ್ವನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ರ ವಿಚಾರತ್‌ನೊ, ತಾಂಡ ಅಪ್ಪವ್ವ ಪಿಞ್ಞ ಪೆರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಡ ಮೀದ ಕೇಟಂಡ್ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಅರ್‌ಂಜಂಡತ್. ಅಂವಂಗ್ ವಾಪಾಸ್ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ಕೆ ಪೋಂಡೂಂಡ್ ಆಸೆ ಆಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಅಚ್ಚು ಒಮ್ಮತೆ ನಂಜುಂಡರಸ ಒಬ್ಬನೆ ಅರಮನೆಲ್ ಅಳ್‌ತಿತಿಪ್ಪಕ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪವ್ವಂಡ ಚಾಗತ್‌ನ ತಾನ್ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್. ನಂಜುಂಡರಸ ಅಚ್ಚು ಕೇಟಂಡ ಪೋಲೆ ಚೆನ್ನಂಗೆ ದಿನತ್ ಅಚ್ಚುರ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಓರ್ ಸ್ಯೆನ್ಯತ್‌ನ ಅಯೆಚಿಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಚ್ಚು ಪೆರಿಯಾ ಪಟ್ಟಣತ್‌ಂಜ ಸ್ಯೆನ್ಯ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಬರಿಯ ಬಂದಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಕಂಡ ಮಾಚಂಗಳ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಮುಕ್ಕಾಟಿ ನಾಯಕ, ಅಚ್ಚುರ ಕೂಡೆ ತಂಗಡ ಕಳಿ ನಡುಪುಲೆಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ನಾಡ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ವ್ಯೆನಾಡ್‌ಕ್ ಓಡಿ ಪೋಚಿ.

ಇತ್ತಟಿ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ಕ್ ಸ್ಯೆನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದ ತಂಗಡ ಪಂಡೇತ ನಾಯಕ ಚಿಟ್ಯಪ್ಪ ದಂಪತಿಯಡ ಮೋಂವ ಅಚ್ಚು ಎಣ್ಣುವಾನ ಅರ್‌ಂಜ ನಾಡ್‌ರ ಜನ ಅಚ್ಚುನ ದುಂಬ

ಗೌರವತ್, ಕುಶಿಲ್ ತಕ್ಕಾರ ಬಯಂದತ್. ಅನ್ನನೆ ಅಚ್ಚುನ ತಂಗಡ ನಾಯಕ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಅಂದ್‌ಂಜ ಅಚ್ಚು, 'ಅಚ್ಚು ನಾಯಕ'ಂದ್ ಕೇಳಿ ಪಡ್‌ಂದತ್.

ಮಾಚಂಗಳ ಪಿಞ್ಞಾ ಮುಕ್ಕಾಟಿನಾಯಕಂಗಡ ನಾಡ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಚಿಕ್ಕಮಂಡೂರ್‌ಲ್ ಓರ್ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತೂ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್, ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಆಳವಾಸ ಕುಂಡ್‌ನ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಇಂವ ಅರಮನೆರ ಪಕ್ಕತೆ ಓರ್ ಕೈಮಡತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಅಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಪಿಞ್ಞಾ ತಾಂಗ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ನೆಲೆ ತಂದಿತ್, ಚಾಕಿತ್ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ನ ತಾಂಗೆ ವಾಪಾಸ್ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನ ನಂಜುಂಡರಸಂಡ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಬಿಂಬತ್‌ನ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಕೈಮಡತ್‌ರ ಎದಿಕೆ ಓರ್ ಕೆರೆ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ನಂಜುಂಡರಸಂಡ ನೆಲೆಲ್ ಬೋಳ್‌ಂದಿತ್ ಬಯ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಹಾಲೇರಿ ಸಂತಾನತ್‌ರ ಮೂಂದನೆ ರಾಜನಾನ ಮುದ್ದುರಾಜ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ಅಂವಂಗ್ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ತೋಂದುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞಾ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.

ಸಿರಿಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞಾ ಪಾಲ್ಪರೆ ಪಡೆ

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಅಪ್ಪ ಮುದ್ದುರಾಜಂಗ್ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞಾ ನಂದರಾಜ ಅರಸು ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಮೋನೆಯ ಇಂಜತ್. ಮುದ್ದುರಾಜ 1681ತ್ ಮಡಿಕೇರಿನ ಕೆಟ್ಟ್‌ನಪಿಞ್ಞಾ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅಂವನ ಮಡಿಕೇರಿಲೆ ಆಕ್‌ಚಿ.

ದಂಡನೆ ಮೋಂವ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜನ ಹಾಲೇರಿ ಅರಮನೆಲ್ ಆಕಿತ್ ಆ ನಾಡ್‌ನ ಅಂವಂಗೆ ಜಹಗೀರಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಮೂಂದನೆ ಮೋಂವ ನಂದರಾಜ ಅರಸುಕ್ ಪೊರ ಮಲೆನಾಡ್‌ಲ್ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆ ನಾಡ್‌ನ ಜಹಗೀರಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನ ಮುದ್ದುರಾಜ ಚಾವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ತಾಂಡ ಮೂಂದ್ ಮೋನೆಯಳೂ ಕ್ರಮ ಆಯಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿ, ಹಾಲೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರಮಲೆಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತಿಂಜತ್. ಮುದ್ದುರಾಜ 54 ಕಾಲತ್‌ರ ದೀರ್ಘವಾನ ಆಡಳಿತ ಕೈಂಜಿತ್ ಆಖೀರಕ್ ಕಲಿ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ರ 4385ನೆ ಕ್ಷಯ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1687ತ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಚಿ.

ಮುದ್ದುರಾಜ ತಾಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಆಖೀರಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲತ್ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್‌ನ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಡ ಆಖೀರಿಕಾಲತೂ ತಾನೆ ಖುದ್ದ್ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡ್‌ತುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ನಪಿಞ್ಞ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರ್‌ಮೆ ಸುಮಾರ್ ಶತ್ರುವಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡಂಡಿಯಾಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಅಂವ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಟ್ಟ ಆದ್ಯತ ಶತ್ರು ಮೈಸೂರ್‌ರ ರಾಜ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯ.

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ 1672ತ್‌ಂಜ 1704ಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ಚಿ. ಇಂವ ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸ ರಾಜಂಡನ್ನಕೆ ಭಾರಿ ಶೂರ. ಇಂವ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಉಳ್ಳ ರಾಜ್ಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದಂಡ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆದ್ಯ ಕೊಯಮತ್ತೂರ್ ಸೀಮೆ, ಮೈಸೂರ್ ಉತ್ತರ ಬಯಲ್ ಸೀಮೆ ಗೆದ್ದಮು ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಅಯಿಚತ್. ಈ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಆಗ್ನೇಯ ಬರಿಂಜ ನುಗ್ಗಿತ್ ಬಾಳೆಲೆಕಾಲೆ ಪೋಯಿತ್ ಅಂಜಿ ಮೈಲ್ ನೈಋತ್ಯಬರಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಪಾಲ್ಪರೆ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ನಿಂದತ್. ಪಾಲ್ಪರೆಲ್ ನಿಂದಾನ ಅರ್‌ಂಜ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಇರ್‌ಕಿರ್‌ಲೆ ಅದ್‌ಂಡ ಪಕ್ಕತ ನಾಡ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್, ಪೊಲಣೆಕ್ ಮೈಸೂರ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಪಡೆಕ್ ತಿರಿತ್ ಬುದ್ದತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆಯಿತ್ ಪೊಲಾಕಲೆ ತಂಗಡ ಮೇಲೆ ಬೂವಕ ಮೈಸೂರ್ ಸೈನ್ಯ ಪಡೆಕ್ ತಯಾರಿ ಆಕತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಚೋತ್‌ಪೋಚಿ. ಈ ಪಡೆಲ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸುಮಾರ್ 1,500 ಜನ ಚತ್ತತ್. ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಮೈಸೂರ್ ಸೈನಿಕಂಗಳ, ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಹೆಗ್ಗಡೆ ದೇವನ ಕೋಟೆರ ಹಂಪಾಪುರಕೆತ್ತನೆ ದೊಪ್‌ತಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ.

ಪಾಲ್ಪರೆ ಪಡೆಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಂಪಾಪುರತ್‌ರ ಚೆರಿಯ ಪಡೆಲೂ ಸುಮಾರ್ ಸೈನಿಕಂಗ ಚತ್ತದೆ ಅಲ್ಲತೆ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪ ಮರ್ಯಾದಿರ ಹಕ್ಕ್‌ನೊ ಮೈಸೂರ್‌ರಾಜನುಂಡ್ ಪಡ್‌ಂದ ಸುಮಾರ್ 360 ಜನ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸರದಾರಂಗಳ ಕೊಂದತ್.

ಈ ಗೆಲುರ ಕುಶಿಕಾಯಿತ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಸನ್ಯಾಸಿಯಕೂ, ಜಂಗಮಂಗಕೂ ದುಂಬಾ

ಮುಪ್ಪ್‌ನ ವಾಸ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಹಂಪಾಪುರಕ್ ಪೂರ್ವ ಬರಿಯತ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪೂರತ್ ವೀರಂಗಡ ಬಿಂಬತ್‌ನ ಚೆರ್‌ಜನೆ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಚ್ಚತ್. ಈ ಕಲ್ಲ್ ಗೆಲು ಪಿಞ್ಞ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿಸ ಗುರ್ತ್ ಮಾಡುವಕಾಯಿತೂ ನೆಟ್ಟದ್.

1800ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಗರ್ವನರ್ ಜನರಲ್ ಲಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿರ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಬಂದ ತೆರಿಸ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ವಿಷಯತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮೈಸೂರ್, ಮಲಬಾರ್, ದಕ್ಷಿಣ ಪಿಞ್ಞ ಉ.ಕನ್ನಡ ಸೀಮೆಲ್ ಸುತ್ತಿ ಕಳ್‌ಚ ಡಾ. ಬುಕೇನನ್ ಎಣ್ಣುವ ಪಂಡಿತ ಪಂಪಾಪುರತ್‌ರ ಚರಿತ್ರನ ಆಂಜಿಕೊಟಿತ್ ಎಳ್ತಿತ್.

ಮೈಸೂರ್‌ರ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯಂಡ ಸೈನ್ಯ ಪೂರ್ವ ಬರಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ನುಗ್ಗಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ನೈಋತ್ಯತ್ ಮಲಯಾಳತ್ ಇಂಜ ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮ ಅರಸ, ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಉತ್ತುನಾಯಕಂಡ ಚೆರಿಸುಂಡ್ ಪುರ್‌ಪ್ ಪಡ್‌ಂದಿತ್, ಕೊಡಗ್‌ನ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯವಕ್ ನಾಲಂಜಿ ಆಯಿರ ನಾಯಮಾರಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೆಗ್ಗಳಕಾಲೆ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ತೋಮರ ಎಣ್ಣುವ ಜಾಗಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ಮರತ್‌ರ ಪಾರ್ ಪಿಞ್ಞ ತೋಲ್‌ಸುಂಡ್ ಓರ್ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಉತ್ತುನಾಯಕಂಡ ಜನ ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಬಪ್ಪಾನ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಇಂಜತ್.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಉತ್ತನ ಚಾಕಿತ್ ನಾಯಕ ಮಾಡ್‌ನದ್

ಏದೇ ರಾಜ್ಯ/ರಾಜವಂಶತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ರ ಶಾಸನ ಆಯಾಯು ಕಾಲತ್ ನಡ್‌ಂದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆ ಆ ಕಾಲತೆ ಎಳ್ತಿಬೆಚ್ಚ ಚರಿತ್ರೆ, ಕಾವ್ಯ, ಕತೆ ಇನ್ನತಾನ ಪರ ಮಟ್ಟಿಕೆ ಆಧಾರ ಆಯಿತ್ ಎಡ್‌ತವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಚೆನ್ನಂಗ್‌ಮಟ್ಟಿಕೆ ಇದೆಲ್ಲ ಎಳ್ತ್‌ಲ್ ಇಲ್ಲತೆ, ಜನಡ ಬಾಯಿಂಜ ಬಾಯಿಕ್ ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯ (tradition) ಆಯಿತ್ ಬಂದಾನ ನಂಗ ಎಡ್‌ತವದೂ ಉಂಡ್.

ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ಪಂಡ್ ಕಾಲತ ಜನಡಾತ್ ದೇಶತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ / ಓರ್ ವಂಶತ್‌ರ ಚರಿತ್ರನ ಎಳ್ತಿಬೆಪ್ಪ ಮನಸ್ಸ್ ಅಕ್ಕ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅನಗುಂಡ್ ಪಂಡ್ ಕಾಲತ್ ನಡ್‌ಂದ

ಘಟನೆ ಬಾಯಿಂಜ ಬಾಯಿಕ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಬಂದದ್.

ಇನ್ನನೆ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ ಮೂಲವಸ್ತು ಚೆನ್ನಂಗ್ ಬದ್‌ಲಾನಕೊ,ವಸ್ತುನ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡ್‌ನಕ ಚರಿತ್ರೆರ ನೇರಾನ ರೂಪ ಅದತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಆನಗುಂಡ್ ಪಂಡೇತ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲ ಬೊರಿ ಕೆಟ್ಟ್‌ಕತೆಂದ್ ನಂಗ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡುವದ್ ಸೆರಿಯಲ್ಲ. ಈ ಹೇಳಿಕೆರ ಸತ್ಯ ಉತ್ತುನಾಯಕಂಡ ಕತೆಂಜ, ಅನನ್ನೆ ಆಯಾಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಕತೆನುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜವಲು. ಈ ವಿವರಣೆನ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಟಿತುಳ್ಳ ಉತ್ತುನಾಯಕಂಡ ಕತೆಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ಅರ್‌ಂಜವಂಡಿಯಾಪ.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ಅಪ್ಪ ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ಕಾಲ. ಅಕ್ಕ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ಲ್ ಬುಡುವಂಡ ಮನೆಕಾರ ದೇಶತಕ್ಕಂಗ ಎಣ್ಣಕ ಕೊಡವಡ ಆಚಾರ, ಪದ್ದತಿನ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಸೆರಿಯಾನ ವಿಷಯತ್‌ನ ಅರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಪಂಡ್ ರಾಜಂಗಳುಂಡ್ ಅಧಿಕಾರ ಪಡ್‌ಂದವು ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ನಿರ್ಕ್ ಪಡ್‌ತ್‌ನ ನಾಡ್‌ರ ಸಂಖ್ಯೆ, ದೇಶತಕ್ಕಂಗಡ ನೇಮಕಾತಿರ ಮೀದ ಮಿಞ್ಞಕ್ ನೋಟಂಗ.

ಬುಡುವಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಅರಮೇರಿ ಊರ್‌ಕಾರ. ಈ ಊರ್‌ಲ್ ಓರ್ ಗರೀಬ ಕುಟುಂಬತ್ ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ 'ಉತ್ತ' ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಬಾಲೆಕಾರ ಇಂಜತ್. ಇಂವಂಡ ಪೆದ ಉತ್ತಯ್ಯಂಡ್ ಇಂಜಕೋ ಊರ್‌ಕಾರ ಎಲ್ಲ ಉತ್ತಂದೆ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್. ಉತ್ತ, ಬಡುವಂಡ ಮನೆಕಾರಡ ಅತ್ತಕಡ್‌ಚಿಯಳ ಬೇಲ್‌ಪಣಿ ಆನದು ನೋಟಿಯವ ಇಂಜತ್. ಬೋರೆ ನೇರತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆಲೆ ಚೆರ್, ಚೆರಿಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ನಾಡ್‌ಲೂ ಎಟ್ಟೆಟ್ಟ್ ದಿನಕೊಮ್ಮೆತೆ ತರಕಾರಿ, ಪಣ್ಣ್ ಫಲತ್‌ನ ಅರಮನೆಕ್ ಆಯಾಯ ನಾಡ್‌ಕಾರ ಅಯಿಪ ಪದ್ದತಿ ಇಂಜತ್. ಪುಳ್‌ಂಗೋಡ್, ಪಣ್ ಪುಳಿ ಇನ್ನತಾನ ಆಯಾಯ ನೇರಕ್ ಸೆರಿಕ್ ಅರಮನೆಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ರೊಂಡು.

ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಒಮ್ಮೆತೆ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಜನ ಅರಮನೆಕ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಅಯಿಚಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಉತ್ತ ಬೋರೆ ಜನಡ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಹಾಲೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅರಮನೆಲ್ ಇನ್ನನೆ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಯಿಂಗಕ್ ಕೂಳ್‌ಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಎಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕಚೆ ಊಟ ತಯಾರ್ ಮಾಡುವಾಂಗ್ 'ತೊಂಬಾರ ಊಟ'ಂದ್ ಪೆದ. ಉತ್ತ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆಯವು ತೊಂಬಾರ ಊಟ ಉಂಡಿತ್ ಚಾವಡಿಲ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬುದ್ದಂಡತ್. ದೂರತ ಊರ್‌ಂಜ ಸಾಮಾನ್ ಪೊರ್‌ತ್

ಬಂದಾಂಗ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ದುಂಬಾ ಸುಸ್ತ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ವರ್‌ಕ್ ಬಂದ್‌ರ್‌ತ್.

ಹಾಲೇರಿ ಅರಮನೆಲ್ ಎಕ್ಕೋಲು ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಓರ್ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಬಂದಿತ್ ಅಂದೇತ ರಾಹುಕಾಲ, ಗುಳಿಗೆಕಾಲ ಪಿಞ್ಞ ನಲ್ಲ ಮೂರ್ತತ್‌ನ ಎಳ್ಪಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಪೋಪ ಓರ್ ಕ್ರಮ ಇಂಜತ್. ಈಂಡ ಪೋಲೆ ನರಸಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಪಂಡಿತ ಉತ್ತ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಚಾವಡಿಕ್ ಬಾತ್. ಉತ್ತ ಚಾವಡಿರ ಓರ್ ಬರಿಲ್ ಬುದ್ಪಂಡಿತಿಂಜತ್.

ನರಸಯ್ಯ ಪಂಡಿತ ಚಾವಡಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಂವಂಡ ಕಣ್ಣ್ ಬುದ್ಪಂಡಿಂಜ ಉತ್ತ್‌ಂಡ ಬರಿಯ ಪೋಚಿ. ಉತ್ತ ನಲ್ಲ ಗೆಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟ್‌ರ ತಡಿಕಾರ, ಚಾಯಿಕಾರ. ಅಂವನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ನರಸಯ್ಯಂಗ್ ಉತ್ತ್‌ಂಡ ಬಲತೆ ಕಾಲ್‌ರ ಮೊಟ್ಟ್‌ಬೆರತ್ ತಾವರೆರನ್ನಕೆ ಉಳ್ಳ ಗೆರೆ ಕಂಡತ್. ನರಸಯ್ಯಂಗ್ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚಾಯಿತೆ ಗೊತ್ತಿಂಜತ್. ಬುದ್ಪಂಡ್ ಪರಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಉತ್ತ್‌ನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ನರಸಯ್ಯಂಗ್ ಈ ಬಾಲೆಕಾರ ಎಲ್ಲ ಬಾಲೆಕಾರಂಡನ್ನಕೆ ಅಲ್ಲ. ಇಂವಂಡಲ್ಲಿ ಎಂತೊ ಓರ್ ವಿಶೇಷತೆ ಉಂಡ್, ಅರಿಯೊಂಡುಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಉತ್ತ ಬುದ್ಪಂಡಿಂಜ ಜಾಗತ್‌ನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಎಕ್ಕೋಲುತ್‌ರನ್ನಕೆ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಉಳ್ಳ ಕೋಂಬರೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ತಾಂಡ ಎಳ್ತ್‌ಕುತ್ತ್‌ರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ.

ರಾಜ, ನರಸಯ್ಯನ "ಎಂತ ವಿಶೇಷ?"ಂದ್ ಕೇಟತ್.
ಅಕ್ಕ ನರಸಯ್ಯ ಚಾವಡಿಲ್ ಬುದ್ಪಂಡಿತಿಂಜ ನಲ್ಲ ಚಾಯಿಕಾರ, ಲಕ್ಷಣ ಉಳ್ಳ ಬಾಲೆಕಾರ ಉತ್ತ್‌ಂಡ ವಿಷಯತ್‌ನ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಂವನ ಅಂದ್ ಅರಮನೆಲೆ ಆಕಿಯವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್, ತಾನ್ ಬೆರಿಯ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಿಂದ್ ನರಸಯ್ಯ ತಾಂಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ.

ಅಂದ್ ಸುಮಾರ್ ಪನ್ನಂದ್ ಗಂಟೆಕ್ ನರಸಯ್ಯ ಪಂಡಿತ ರಾಜಸಭೆಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜ ತಾಂಡ ಚಾವಡಿಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಉತ್ತ್‌ನ ಆ ಸಭೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯಿಚತ್. ರಾಜ ತನ್ನ ಬಪ್ಪುಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಾನ ಕೇಟ ಉತ್ತ ತಾಂಗ್ ಎಂತ ಅಪಾಯ ಉಂಡೋಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡತ್.

"ನಾನ್ ಏದೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿತ್ತಿಲ್ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನನ್ನ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಕತಿ"ಂದ್ ಚಾವಡಿಕಾರಳ ಬೋಡಿಯಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ಚಾವಡಿಕಾರ ಅಂವಂಗ್ ಸಮಧಾನ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜಸಭೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ರಾಜಸಭೆಲ್ ರಾಜ, ಒಂದ್ ದಂಡ್ ದಿವಾನಂಗ, ಕರಣಿಕಂಗ, ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ಸಭೆನ ಎತ್ತ್‌ನದೆ ಉತ್ತ ನೆಲತ್ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿತ್ ತಾನ್ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿತ್ತಿಲ್ಲೆ. ತಾಂಗ್ ಶಿಕ್ಷೆ ತಪ್ಪಕಯ್ಯಂದ್ ಬೋಡ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ "ನೀಕ್ ಒಂದೂ ಮಾಡುಲೆ. ಬೊತ್ತತೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ "ನೀನ್ ದಾರ್, ಏದ್ ನಾಡ್‌ಂಜ, ಏದ್ ಊರ್‌ಂಜ ಬಂದಿಯೆ?"ಂದ್ ಕೇಟತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ನರಸಯ್ಯ ಪಂಡಿತಂಡ ಕೂಡೆ ಉತ್ತಂಡ ಕೈ, ಕಾಲ್‌ರ ಗೆರೆನೆಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ನರಸಯ್ಯ ಪಂಡಿತ ಉತ್ತನ ಒಳ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಓರ್ ಕೋಂಬರೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತನ ಅಳ್‌ಪಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಂವಂಡ ಕೈ,ಕಾಲ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಗೆರೆನೆಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿತ್ ತಾಳೆಗರಿಲ್ ಗುರ್‌ತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಉತ್ತನ ಪೊರ್‌ಮೆ ನಿಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್.

"ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಇಂವಂಡ ಕೈ, ಕಾಲ್‌ರ ಗೆರೆನ ಗುರ್ತ್ ಮಾಡಿಯಂಡಿಯೆ. ಲಕ್ಷಣತ್‌ನೆಲ್ಲ ನಾಳೆ ಎಣ್ಣುವಿ. ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರತ್‌ನ ವಿವರೋಡೆ ಎಳ್ತ್‌ನ ಪುಸ್ತಕ ಮನೆಲ್ ಉಂಡ್. ಅದ್‌ನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಓದೋಂಡು. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಈ ಕ್‌ಣ್ಣ ಅರಮನೆರ ಚಾವಡಿಲೆ ಇರಡ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ರಾಜ ಇದ್‌ಂಗ್ ಒತ್ತಂಡತ್.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ನರಸಯ್ಯ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್. ರಾಜ, ಉತ್ತಂಡ ಮೀದ ಅರಿವಕ್ ಅಲ್‌ಂಬಲ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ನರಸಯ್ಯ "ಅದ್ ಗುಟ್ಟ್‌ರ ಸಂಗತಿ. ಬಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜವು "ಇದೆಂತಪ್ಪ ಈ ಪಟ್ಟಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಗುಟ್ಟ್‌ರ ತಕ್ಕ್"ಂದ್ ತಂಗ ತಂಗಡೊಳ್‌ಲೆ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್.

ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಅಂವಂಡ ಖಾಸಾಮಹಲ್‌ಕ್ ಪೋನ ನರಸಯ್ಯ ಪಂಡಿತ ಉತ್ತಂಡ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ಮಹಾಸ್ವಾಮೀ... ಈ ಕ್‌ಣ್ಣಂಗ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಬಲ್ಯ ಪದವಿಕ್ ಪೋಪ ಯೋಗ್ಯತೆ ಉಂಡ್. ರಾಜ ಆಚೇಂಗೂ ಆಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವಂಡ ಕೈ ಪಿಞ್ಞ ಕಾಲ್‌ರ ಗೆರೆ ಆದಿಲ್ ಸ್ಪಷ್ಟ ಆಯಿತ್ ಇಂಜಕೊ ಬಯ್ಯ ಮಬ್ಬಾಯಿತ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೈಲುಳ್ಳ ಗೆರೆರ ನಡುಲ್ ಅಡ್ಡ ಆಯಿತ್ ಇಞ್ಞೋರ್ ಗೆರೆ, ಈ ಗೆರೆನ ತಡ್‌ತನ್ನಕೆ ಉಂಡ್. ಈನಗುಂಡ್ ನಾಕ್ ಗೊತ್ತಾನ ವಿಷಯ ಎಣ್ಣಕ ಇದ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯಕೆತ್ತನೆ ಮಾತ್ರ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಈ ಅಧಿಕಾರ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿತ್ ಒಮ್ಮಕೆ ಇಲ್ಲತಾಕು. ಎಣ್ಣಕ ಇಂವಂಡ ಶತ್ರುವಳುಂಡೆ ಚಾವ, ಇಲ್ಲೇಂಗಿ

ದೇಶತ್‌ಂಜ ಓಡ್‌ಚಿಡುವ.ನಾಕ್ ಅರ್‌ಂಜಬ್ಚ್‌ಕ್ ಎಣ್ಣಿಯೆ. ಮಾಫು ಮಾಡೊಂಡು"

ಮುದ್ದುರಾಜ, ನರಸಯ್ಯ ಪಂಡಿತ ಎಣ್ಣ್‌ನ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಪರೀಸ್‌ಲ್ ಮುಳ್‌ಚಿ. ಹಾಲೇರಿ ವಂಶ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಯಿತ್ ಇಞ್ಞ್ಲಾ ಮೂಂದ್ ಮಂಡೆ ಕೈಂಜಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಅಕ್ಕಲೆ ತಂಗಡ ವಂಶಕ್ ಕೇಡ್‌ಗಾಲ ಬಂದ್‌ರುವಂದ್ ಬೇರಪಟ್ಟಿತ್.

ಅಕ್ಕ ಅಂಪ ತಿರಿತ್ ಪಂಡಿತನ "ಪಂಡಿತಂಗಳೆ, ಇಕ್ಕ ನಂಗಡ ರಾಜವಂಶಕ್ ಕುತ್ತ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಆಚಲ್ಲ. ಈ ದುರ್ದೆಸೆನ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವಕ್ ಏದೂ ಉಪಾಯ ಇಲ್ಲಿಯ? ಇಕ್ಕಲೆ ಈ ಕ್‌ಣ್ಣನ ಕೊಂದಿತ್ತ್‌ಟ್ಟಿಕ ಆಪುಲಿಯ ಎನ್ನನೆ? ಅಕ್ಕ ನಂಗಡ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಉಳ್ಳ ಕಂಟಕ ನೀಂಗುವಲ್ಲ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಪಂಡಿತ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ನಿಂಗ ಅಚ್ಚಕೊಂಡೂ ಬೊತ್ತುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲೆ. ಈ ಬಾಲೆಕಾರ ಬಲ್ಯಂಪ ಆನಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಗ್ ಅಧಿಕಾರ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನಕೊ ಏರ ಸಮಯ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಕಾಂಬುಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಕಾಡ್, ನಿಂಗಡ ಪೆರಿಯ ರಾಜಕುಮಾರಂಗಕೆ ಆಡ್ ಏದೇ ಕೇಡಾಪುಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ರಾಜಕುಮಾರಂಡ ಜಾದ್‌ಗತ್ ಅವು ತಂಗಡ ಶತ್ರುವಳೆಲ್ಲ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ದುಂಬಾ ಸಮಯಕೆತ್ತನೆ ಗೌಜಿಲ್ ಆಳುವನ್ನಕೆ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯೆ. ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಅಯಿಂಗಡ ಜಾದ್‌ಗತ್ ಎಳ್ತ್‌ನದ್ ಪೊಟ್ಟಾಯಿಲೆ. ಮಿಞ್ಞಕೂ ಪೊಟ್ಟಾಪುಲೆ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲ, ಈ ಕ್‌ಣ್ಣ ನಿಂಗಡ ವಂಶಕ್ ವಿರೋಧಿಯಾಪೊ, ಸಹಾಯ ಆಪೊ ಎಣ್ಣುವಾನ ಇಕ್ಕಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಕಯ್ಯುಲೆ. ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಕ ನಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡುವಕ್ ಅನುಕೂಲ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವನ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಡುವದ್ ಸೆರಿಯಲ್ಲ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಮುದ್ದುರಾಜ "ಅಂದಕ ಪಂಡಿತಂಗಳೆ ಇಕ್ಕ ಎಂತ ಮಾಡನ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ನರಸಯ್ಯ "ಇಕ್ಕ ಈ ಬಾಲೆಕಾರಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಬಪ್ರುಸ್‌ರ ಯೋಗ್ಯತೆರ ಮೀದ ಎಣ್ಣುವದ್ ಬೋಂಡ. ಅಂವನ ನಿಂಗ ಅರಮನೆಲೆ ಆಕಿಯಂಡ್, ಚಾಕಿತ್ ಅಂವಂಗ್ ಎಲ್ಲಾ ತರತ್‌ರ ವಿದ್ಯೆನ ಪಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ. ಮಿಞ್ಞಕ್ ಅಂವಂಡ ಸ್ವಭಾವ ಎನ್ನನೆ ಬದ್‌ಲಾಪ ಎಣ್ಣುವಾನ ನೋಟಿತ್ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಕ್ ಸೆರಿ ಆಪನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯುವಲು"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಮುದ್ದುರಾಜ, ನರಸಯ್ಯ ಪಂಡಿತಂಡ ಸಲಹೆಕ್ ಒತ್ತಂಡ್ ಅಂದ್‌ಂಜ ಉತ್ತನ ತಾಂಡ ಅರಮನೆಲ್ ಆಕಿಯಂಡ್ ಚಾಕುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲತ್ ಉತ್ತ ಕುದರೆ ಸವಾರಿಲೂ, ಯುದ್ಧ ವಿದ್ಯೆಲೂ ಹುಷಾರಾಚಿ. ತೋಕ್‌ಂಜ ಗುರಿ ತಪ್ಪತನ್ನಕೆ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಾತೂ ತಾಂಡ ಹುಷಾರತ್‌ನ ಕಾಟುವ ಇಂಜತ್. ಮುದ್ದುರಾಜ, ಉತ್ತಂಡ

ಪರಾಕ್ರಮತ್‌ನ ಮೆಚ್ಚ್‌ಚಿ. ಉತ್ತ, ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಚಾಯಿತೆ ಗೌರವತ್ ನಡ್‌ಂದವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ತಾಂಡ ಬಯತ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಉತ್ತ ಅಹಂಕಾರ ಕಾಟುವ ಇಂಜತ್.

ಹಳ್ಳಿರ ಗರೀಬ ಕ್‌ಣ್ಣ ಆಯಿತಿಂಜ ಉತ್ತುಕ್ ಇಕ್ಕ ಅರಮನೆರ ಗೌಜಿರ ಬದ್‌ಕ್ ಮಂಡೆ ಕೆಡ್‌ತುವನ್ನಕೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಗೂ, ಉತ್ತಂಗೂ ಸರಿ ಬೂವ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಶೂರ, ಬುದ್ದಿವಂತ. ಮುದ್ದುರಾಜ, ಉತ್ತನ ತಾಂಡ ಮಕ್ಕಡನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಕೊದಿಲ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜಾಂಗ್ ವೀರಪ್ಪ, ಉತ್ತನ ತಾಂಗ್ ಬುಡ್‌ಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಟಿಯವತೆ ಮುಂಡತೆ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಉತ್ತಂಗ್ 25 ಬಯತ್ ಆನನ್ನಕೆ ಮುದ್ದುರಾಜ ತಾಂಡ ಮೋವ ನೀಲಮ್ಮಾಜಿನ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚತ್. ಉತ್ತ ಅರಮನೆಲ್ ಲಿಂಗಾಯತ ಆಯಿತೆ ಬೊಳ್‌ಂದಿತಿಂಜತ್. ನೀಲಮ್ಮಾಜಿನ ಮಂಗಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಮುದ್ದುರಾಜ, ಉತ್ತನ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ಲ್ ರಾಜಂಡ ಅಧೀನ ನಾಯಕ ಆಯಿತ್ ಆಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡ್‌ತ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಂದ್‌ಂಜ ಜನ ಉತ್ತನ ಉತ್ತನಾಯಕಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಇಂವ ಅರಮೇರಿಲ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಮನೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ನ ಆಳುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಉತ್ತನಾಯಕ ನಾಯಕ ಆನಕೊ ಅರಮೇರಿಲ್ ಪುಟ್ಟಿ ಬೊಳ್‌ಂದವ. ಗರೀಬತನತ್ ಇಂಜಂವ. ತಂಗಡ ಕಣ್ಣ್‌ರ ಎದಿಕೆ ಅತ್ತಳ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜಂವ. ಅಂವ ನಾಯಕ ಆನದ್ ತಂಗಡ ನಾಡ್‌ಲೆ ಆನಗುಂಡ್ ಬೆಪ್ಪು ನಾಡ್‌ಕಾರಕ್ ಅಂವಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಒತ್ತವಕ್ ಮನಸ್ಸ್ ಒತ್ತ್‌ಲೆ. "ನಂಗಡ ಕಣ್ಣ್‌ರೆದಿಕೆ ಪುಟ್ಟಿ ಬೊಳ್‌ಂದ ಈ ಕ್‌ಣ್ಣಂಗ್ ನಂಗ ಮಂಡೆ ಕುಂಬುಡೊಂಡುವಲ್ಲ"ಂದ್ ಅವು ಗೊಣ್‌ಂಗುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಅದತೂ ಬುಡುವಂಡ ಮನೆಕಾರ "ನಂಗ ದೇಶತಕ್ಕಂಗ. ನಂಗ ಈ ಉತ್ತಂಡ ತಕ್ಕ್ ಕೇಕೊಂಡು ಎಣ್ಣಕ ಎಂತ?"ಂದ್ ಬಹಿರಂಗ ಆಯಿತ್ ವಿರೋಧ ಕಾಟಿತ್, ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಂಜ ಕಂದಾಯ, ಕಾಣಿಕೆನ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಬೋರೆ ಮನೆಕಾರಳೂ ಇಂವಂಗ್ ವಿರೋಧ ನಿಂದತ್.

ಉತ್ತನಾಯಕ ಸ್ವಭಾವತ್ ಅಹಂಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ರ ಜನ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಕೂಟಾಕತೆ ಇಪ್ಪಕ ಅಂವಂಗ್ ಚೆಡಿ ಬಾತ್. ಅಂವಂಗ್ ತಾನ್ ಮುದ್ದು ರಾಜಂಡ ಕೊದಿರ ಮ್ಯಂಮ ಎಣ್ಣುವಕ್ ಓರ್ ಬರಿ ಕುಶಿ. ಅನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಬೆಪ್ಪು ನಾಡ್‌ಕಾರ ಒತ್ತವುಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಚೆಡಿ ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿ. ಈ ಚೆಡಿಲ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ಲ್ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ನಿಂದ ಜನಳ ಪುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಜೈಲ್‌ಲ್‌ಟ್ಟಿತ್.

ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ನ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಈ ನೇರತ್ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತಿಂಜ ಐಚೆಟ್ಟಿರ, ಬಾಚೆಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕಕಾರಡ ಬಲ್ಯಮನೆನೆ ಚುಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟತ್. ಇನ್ನನೆ ಚುಟ್ಟ್‌ಪೋನ ಒಕ್ಕಡಾತ್ ದೇವಡ ದಯೆಲ್ ಎನ್ನನೆಯೊ ಚಾವತೆ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಒಂದ್, ದಂಡಾಳೆ ಆ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮೂಲಪುರುಷಂಗಳಾಚಿ. ಬಾಚೆಟ್ಟಿರ ಮನೆ ಚುಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯತ ಪೊಣ್ಣಾಳಡಾತ್ ಒಬ್ಬ ನಾಲಂಜಿ ತಿಂಗತ್‌ರ ಕೆಲಕರ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಚುಟ್ಟ್‌ಪೋನಕೂ ಚಾವತೆ ಇಂಜತ್! ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಅವಕ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ಕುಞ್ಞಿಯೆ ಬಾಚೆಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮೂಲಪುರುಷ ಎಣ್ಣುವ ಕತೆ ಉಂಡ್.

ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಉತ್ತನಾಯಕ ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಮನೆನ ಚುಟ್ಟದ್

ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಮನೆಕಾರಡ ಬಲ್ಯಮನೆ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಮೈತಾಡಿ ಊರ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಉತ್ತ ನಾಯಕಂಡ ಕಾಲತ್ ಚುಟ್ಟ್‌ಪೋನ ಬಲ್ಯಮನೆ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಬಲ್ಯಮನೆರ ನೈಋತ್ಯತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡಿ ಬರಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಉತ್ತುನಾಯಕ ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಮನೆಕಾರ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧಿಯ ಆನಾಂಗ್ ಅಯಿಂಗಳ ಮನಾರ ನಾಶ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಬಲ್ಯಮನೆನ ಚುಡುವಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಬೇನಿಲ್ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷತ್‌ರ ಒನ್ನಾಂದ್ ಬೈಟ್ ತಾಂಡ ಜನಳ ಅಯೆಚತ್. ಈ ಜನ ಬಲ್ಯಮನೆರ ಸುತ್ತೂ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಆದ್ಯ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಪಡಿರ ಚಿಲ್‌ಕತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೊಡಿಯತ ಕೊಂಡಿಕ್ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಮನೆರ ಕೊಡಿಬರಿಯ ತಿತ್ತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ಕಾಲತ್ ಸುಮಾರ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಪಿಲ್ಲ್‌ಮನೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಒಣ್‌ಕ್ ಪಿಲ್ಲ್ ಆನಗುಂಡ್ ತಿತ್ತ್ ಬೆರಿಯ ಪುದ್‌ಚಿರ್‌ತ್. ಮನೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಬುದ್ದಂಡ್ ಇಂಜವೆಲ್ಲ ಚಾಯಿತೆ ವರಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಮನೆ ಕತ್ತುವಕ್ ಸುರುವಾಪಕ ಪೊಣ್ಣಾಳ, ಆಣಾಳ, ಮಕ್ಕ ಎಚ್ಚರ ಆಯಿತ್ ಜಿಂವತ್‌ರ ಪೋಡಿಲ್ ಜೋರ್‌ತೆ ಕಿರ್‌ಚುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಮನೆಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಪ ಕಯ್ಯಿತನ್ನಕೆ ಉತ್ತ ನಾಯಕಂಡ ಜನ ಚಿಲಕ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್!

ಈ ನೇರತ್ ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಮನೆಲ್ 18 ತೊಟ್ಟ್ ಕುಞ್ಞಿಯ ಇಂಜತ್. ತಿತ್ತ್ ಪಕ್ಕ ಪಕ್ಕ ಬಂದನ್ನಕೆ ಮನೆರ ಆಣಾಳ, ಪೊಣ್ಣಾಳ ತಂಗಳಂತೂ ಉಳಿವುಲೆ. ಮಕ್ಕಳಾಚೇಂಗೂ

ಉಳ್‌ಚಿಡೊಂಡು. ಎನ್ನನೆ ಅಯಿಂಗಳ ಕಾಪಾಡುವಂದ್ ಮೊರ್‌ಚುವ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಓರ್ ಕೋಂಬರೆಲ್ ಇಂಜ ದಂಡ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ ತಿತ್ತ್‌ರ ಬೊಳಿಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರತ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜ ದಂಡ್ ಕೆಲಸಕರ್ತಿಯಳ ಎನ್ನನೆಯೊ ಕೈ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿತ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಅವು ಕಿಟಿಕೆರ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪಕ ತೊಟ್ಟ್‌ಲ್ ತಿತ್ತ್‌ರ ಸೆಕೆಕ್ ಎಚ್ಚರ ಆಯಿತ್ ಮೊರ್‌ಟಂಡ್ ಇಂಜ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಪೊಗೆ ಪೋಪಕ್ ಇಂಜ ಪಂಡೇತ ಚೆರಿಯ ಕಿಟಿಕೆಲ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಕನ್‌ಚತ್. ಆ ಕೆಲಸಕರ್ತಿಯ ದಂಡ್ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಆ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಟ್ ಪೋಚಿ. ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ ನೇರತ್ ಇಡೀ ಮನೆ ಚುಟ್ಟಿತ್ ಆಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಜನ ಎಲ್ಲ ಬೆಂಜಿತ್, ಬೂದಿಯಾಯಿ ಪೋಚಿ!

ಇತ್ತಟಿ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋನ ಕೆಲಸಕರ್ತಿಯ ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ಕಡಂಗಮೂರೂರ್ ಊರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಬಲ್ಲಚಂಡ ಮನೆಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮನೆಕಾರಕ್ ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಮನೆಕಾರ ಎಲ್ಲ ಉತ್ತನಾಯಕನುಂಡ್ ಬೆಂಜಿತ್ ಬೂದಿಯಾನ ಕತೆನ ಎಣ್ಣಿತ್ ತಂಗ ಕೊಂಡಬಂದ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಅಯಿಂಗಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಬಲ್ಲಚಂಡ ಮನೆಕಾರ ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕಕ್ ಆನ ದುರಂತ ಕತೆನ ಕೇಟಿತ್ ದುಃಖ ಪಟ್ಟತ್. ಆ ದಂಡ್ ಕ್ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಚಾಕಿತ್ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಪೂವಣ್ಣ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟತ್. ಈ ಕುಞ್ಞಿಯ ಬಲ್ಯವು ಆನಪಿಞ್ಞ ತಂಗಡ ಪಂಡೇತ ಆಸ್ತಿನ ತಿರಿತ್ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಇಯಂಗಡಾತ್ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞಕ್ ರಾಜಂಡ ದಿವಾನ ಆಚಿ.

ಬಲ್ಲಚಂಡ ಮನೆಕಾರ ಅನಾಥ ಆಯಿತಿಂಜ ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಚಾಕ್‌ನಾಂಗ್ ಇಂದೇಕೂ ಅವು ಒರೇ ಒಕ್ಕಕಾರಡನ್ನಕೆ ನಡ್‌ಂದವ. ಆನಗುಂಡ್ ಐಚೆಟ್ಟಿರವು, ಬಲ್ಲಚಂಡವು ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಮಂಗಲ ಕೈಚವುಲೆ.

ಇನ್ನತ ಓರ್ ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವನೆ ಸುಮಾರ್ 160 ಕಾಲ ಬೊಳ್‌ಂದ್ ಬರೊಂಡುವೇಂಗಿ ಉತ್ತನಾಯಕಂಡ ಕತೆಲ್ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶ ಇಂಚಿತೇ ಇರೊಂಡು. ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕಕಾರಡಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಪೂವಣ್ಣ ಇಯಂಗಡ ನಾಲನೆ ತಲೆಮಾರ್‌ಂಜ ಆರನೆ ತಲೆಮಾರ್‌ರ ಸಂತಾನಕೆತ್ತನೆ ಉಂಡ್.

ಉತ್ತನಾಯಕ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಮೀದೆತ ಪಗೆಲ್ ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಪುರ್‌ಡ್ ಕಾಟ್‌ನದ್

ಉತ್ತನಾಯಕಂಗ್ ಅಂವಂಡ ನಾಡ್‌ಲ್ ಅದೆಚ್ಚಕೊ ವಿರೋಧಿಯ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಅಂವ ಜನಕ್ ಕೊಡ್‌ತ ಹಿಂಸೆ ಪಿಞ್ಞ ಕಠಿಣ ವರ್ತನೆಂಜ ಅಂವಂಡ ವಿರೋಧಿಯ ತಗ್ಗುವಾಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಅಧಿಯಾಚಿ.

ಆಖೀರಕ್ ಉತ್ತನಾಯಕಂಡ ಉಪದ್ರತ್‌ನ ಬುಡುವಂಡ ಮನೆಕಾರ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಪಕ್ಕ ಪುಕಾರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದ್‌ಂಗ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ, ಉತ್ತನಾಯಕ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ರ ಜನಳ ಪಲತರತ್ ಹಿಂಸೆ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ತಾಂಡ ಗೂಢಚಾರಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಬುಡುವಂಡ ಮನೆಕಾರಳುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಉತ್ತನಾಯಕಂಗ್ ಚಾಯಿತೆ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಇದ್‌ನುಂಡ್ ಉತ್ತ ನಾಯಕಂಗ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಮೀದ ಪಗೆ ಸುರುವಾಚಿ. ಅನಗುಂಡ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನ ಎನ್ನನಾಚೇಂಗೂ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜ ಪದವಿಂಜ ಎಡ್‌ತ್ ಕನಿಕೊಂಡೂಂದ್ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ತಾನ್ ದೇವಡ ದಯತ್‌ನೊ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಉತ್ತನಾಯಕ ಬೈತೂರ್ ತಿರಿಕೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಕೆ, ಕಾಣಿಕೆನ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಲ್ಲಿಯತ ತಿರಿಕೆರ ಎದಿಕೆ ಚೌರಸ ಆಕಾರತ್ ಕೆತ್ತ್‌ನ ಕಲ್ಲ್‌ಕಂಬ ಪಿಞ್ಞ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಪಾರ್‌ಲ್ ಓರ್ ಪೂ ಮೊಗತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇದ್ 1918ನೆ ಇಸವಿಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಅದೇ ಕಾಲ ಇಞ್ಜಿನೀರ್ ಕಟ್ಟಡತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಕಾಯಿತ್ ಬೂಕ್‌ಚೀಂದೂ ಎಣ್ಣುವ. ಅಂವ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೇವತೆಯಡ ಮೂರ್ತಿನ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ತಾಂಡ ಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಓರ್ ಜಾಗತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಮೂರ್ತಿಯಕ್ ಅಂವಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರಳಾನ ಇಕ್ಕತ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕಾರ ಇಕ್ಕಲೂ ಕಾಲಕೊಮ್ಮತೆ ಮೀದಿ ಬೆಪ್ಪ.

ಉತ್ತನಾಯಕ ಬೈತೂರ್‌ಂಜ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಅರಮೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ತಿರಿಕೆ ಎದಿಕೆ ಬೈತೂರ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಆಕಾರತೆ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಓರ್ ಪೂಮೊಗತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಈ ಪೂಮೊಗ ಇಕ್ಕಲೂ ಅನ್ನನೆ ಉಂಡ್. ಪೂಮೊಗ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿಯಾನ ಓರ್ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಕಂಬ ಇಕ್ಕಲೂ ನಾಯಕಂಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಉಳ್ಳ ಕೆರೆರ ಏರಿರ ಕೊಡಿಲ್ ಅನ್ನನೆ ಬುಡ್ಡಿತ್. ಉತ್ತನಾಯಕ ತಿರಿಕೆರ ಮಿಞ್ಞ ಕಲ್ಲ್‌ಕಂಬತ್‌ರ ಪೂಮೊಗ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟದೆ

ಅಲ್ಲತೆ ಅರಮೇರಿರ ಹರಿಜನಡ ತಿರಿಕೆಕ್ ಓರ್ ಕತ್ತಿ, ಓರ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಚಪ್ಪೆ ಪೂವ್‌ನ ಕಾಣಿಕೆ ಆಯಿತ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ನುಂಡ್ ಉತ್ತ ನಾಯಕಂಗ್ ತಾಂಡ ಜನಡ ಮನಸ್ಸ್‌ನ ಗೆಲ್ಲುವಕ್ ಆಯಿಲೆ. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗೂ, ಇಂವಂಗ್ ಇಂಜ ಪಗೆ ಅನ್ನನೆ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ರ ನೈಋತ್ಯತ್ ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ತೆರಿಕಾಲೆ ರಾಜನಾಯಿತಿಂಜ ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮಂಡ ಸಿನೇತಿಕೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ತಾನ್ ಅಂವಂಗ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಭರವಸೆರ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಗೆಲ್ಲುವನ್ನಕೆ ಪುರಡ್ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ಸರಿಯಾನ ನೇರತ್‌ನ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಅಳ್‌ತತ್.

ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮ ಕಾತಂಡಿಂಜ ನೇರ ಬೆರಿಯ ಬಂದೆತ್ತಿರ್‌ತ್. ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ನೋಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ಗೆಪ್ಪವಕ್ ಬಾಳೆಲೆಕಾಲೆ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಯಿಪಕ ಆ ಸೈನ್ಯ ಪಾಲ್ಪರೆಲ್ ಚೋತಿತ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಮೈಸೂರ್ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ನುಗ್ಗಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಉತ್ತನಾಯಕ, ಕೋಟಂಗಡಿ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ಇನ್ನನೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ಆದ್ಯ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಪೆರಿಯಾ ಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆನ ಎಪ್‌ತಂಡ್ ಇಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೀಮೆನ ಕಟ್ಟಿಯವಂಡೊಂದ್ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯರ್ ತಾಂಡ ತೆರಿನ ಬಂದೋ ಬಸ್ತ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ತಯಾರಾಯಿತೆ ಉಂಡ್. ಸೀಮೆರ ಜನ ಎಲ್ಲ ಬೊತ್ತಿಯಂಡಿತ್. ಈ ನೇರತ್ ನಿಂಗ ನಾಯಮಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿನ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿತ್ ಬಂದಕ ನಾನ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡವಳ ನಿಂಗಡ ಸಹಾಯಕ್ ಅಯೆಚಿತಪ್ಪಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಬಿಯಂಡ್ ರಾಜ ನಾಲಂಜಿ ಆಯಿರ ನಾಯಮಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಯ ತೋಮರ ಎಣ್ಣುವ ಜಾಗಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ ಕೋಟೆನ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಆಕ್‌ಚಿ. "ನಂಗಡ ಕುಮ್ಮಕ್ಕ್‌ಕ್ ಕೊಡವಳ ಅಯೆಚಿತ್ ತಪ್ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣೆರ. ಕೊಡವಳೆಲ್ಲಿ?"ಂದ್ ಕೋಟೆ ಅರಸ ಕೇಪಕ, ಅವು ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ಕೂಡೆ ಮೈಸೂರ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಜಗಳ ಮಾಡುವಕ್ ಪೋಯಿತ್. ಇಕ್ಕ ಅಯಿಂಗಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕಯ್ಯುಲೆ. ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿರ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಂದ್‌ಟಕ ಜನ ಎಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲಾ ಪಿಲ್ಲಿ ಆಯಿತ್ ಸೀಮೆಕ್ ಬಂದ್‌ರುವ. ಅಕ್ಕ ನಾಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಜನಳ ಕಾಕ್‌ನಕ ಬಪ್ಪ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜಾಗತ್‌ನ

ನಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತವಲು"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ಆ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಬಿಯಂಡ್ ಕೋಟೆರಾಜ ಪಿಳ್ಳ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಆ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜ ಜನಳೂ ನಂಬ್‌ಚಿ.

"ಇಕ್ಕ ಮೈಸೂರ್‌ಂಜ ಬಂದ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಮಾದೇವಡ ಕೃಪೆಲ್ ನಂಗ ಗೆದ್ದ್‌ಕ ಆ ನಾಲಂಜಿ ಆಯಿರ ನಾಯಮಾರಳ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡುವದ್ ಬಲ್ಯ ಸಂಗತಿ ಅಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ ಆಯಿರತ ಅಞ್ಞೂರ್ ಕೊಡವ ಪೋಯಿತ್ ಆ ತೋಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಕೋಟಂಗಡಿ ಅರಸ ಪಿಳ್ಳ ಅಯಿಂಡ ಜನಳ ಮಲಯಾಳಕ್ ಪೋಕತನ್ನಕೆ ಬಟ್ಟೆನೆಲ್ಲ ಬಂದ್ ಮಾಡಿ"ಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಯೆಚಲ್ಲಿ ಕೊಡವ ಅದೇ ಪೋಲೆ ಬಂದಿತ್ ಕೋಟೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್.

ಅಕ್ಕ ವೀರವರ್ಮಂಗ್ ಊಣ್ ತೀನಿಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ ಬಪ್ಪಕ್ ತಡೆಯಾಚಿ. ಉತ್ತ ನಾಯಕಂಡ ಜನ ಅಂವಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಬಂದ್‌ಲೆ. ಅಂವ ವಾಸ ಇಂಜ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಭದ್ರ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ದೊಪುತಿಯಂಡ್ ತೋಮರಕ್ ಬಾತ್. ವೀರವರ್ಮ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಕೂಡೆ ರಾಜಿ ಮಾಡುವಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಇದ್‌ಂಗ್ ಒತ್ತವತೆ ಪಡೆಪೊತ್ತತ್. ಪಡೆಲ್ ವೀರವರ್ಮ ಅಂವಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಚತ್ತತ್. ಉತ್ತನಾಯಕ ಮಾತ್ರ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಚಂಡ್ ಅಂಜಿಗೇರಿ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಓಡಿಪೋಚಿ.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಈ ಸಮಾಚಾರ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನದೆ ಉತ್ತನಾಯಕನ ಪುಡಿಪಕ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಉತ್ತನಾಯಕ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬೈತೂರ್‌ಕ್ ಓಡಿರ್‌ತ್. ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಕುಟುಂಬಕಾರಳೂ, ಉತ್ತ ನಾಯಕಂಡ ಕೂಡೆ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಚತ್ತತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಇಂವಂಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಎಚ್ಚಕೋ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ತಂಗಡ ಪಂಡೇತ ಆಸ್ತಿಲ್ ಚೆನ್ನಂಗಾನ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಇವು ನಾಯಕಂಡ ಸಂತಾನ ಆನಗುಂಡ್ ಅಯಂಗಡ ಒಕ್ಕಕ್ 'ನಾಯಕಂಡ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಅರಮೇರಿ ಊರ್‌ಲ್ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕಾರ ಉಂಡ್.

ಉತ್ತನಾಯಕಂಡ ಕತೆ ಬಾಯಿಂಜ ಬಾಯಿಕ್ ಬಂದ ಕತೆ ಆನಕೊ, ಉತ್ತನಾಯಕ ಬೆಪ್ಪು ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಅಂವ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್, ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮ ರಾಜನ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿಂದೂ ದೊಡ್ಡವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಉಂಡ್. ಅಂವ ಐಚೆಟ್ಟಿರ, ಬಾಚೆಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕಕಾರಡ ಮನೆನ ಚುಟ್ಟಿತ್ ಇಟ್ಟಿತ್‌ಂದೂ, ಬಲ್ಲಚಂಡ ಮನೆಕಾರ ಐಚೆಟ್ಟಿರ

ಮಕ್ಕಳ ಚಾಕ್‌ನದ್....ಈನಗುಂಡ್ ಈ ದಂಡ್ ಒಕ್ಕಕಾರ ಓರ್ ಒಕ್ಕತ್‌ರನ್ನಕೆ ಆತ್ಮೀಯತೆಲ್ ಉಳ್ಳದ್ ಈ ಒಕ್ಕತ್ ಇಂದೇಕೂ ಬಾಯಿಂಜ ಬಾಯಿಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಕತೆ ಆಯಿತ್ ಉಂಡ್.

ಉತ್ತನಾಯಕಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ನೀಲಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಇಂದೇಕೂ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಅಂಬಲತ್ ಕಾಲಕೊಮ್ಮೆತೆ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕಾರ ಒಬ್ಬ ಕುಳ್‌ಚಿತ್, ಒನ್ನಾಂದ್‌ಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಬೈಟ್ ಬಾಳೆಪಣ್ಣ್, ಪೂರಿ, ಪಾಲ್‌ನ ಮಾತ್ರ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ಬಾಳೆಪಣ್ಣ್, ಪೂರಿ, ಪಾಲ್‌ನ ಮಾತ್ರ ಮೀದಿ ಬೆಕ್ಕೊಂಡು. ಇನ್ನನೆ ಮೀದಿ ಬೆಪ್ಪಕ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಂಚೆ ಇಟ್ಟವಂಡು. ಸುಮಾರ್ ಐಂಬದ್ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಲಿಂಗಾಯತಂಗಳೆ ಬಂದಿತ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿತ್ ಮೀದಿ ಬೆಪ್ಪ ಇಂಜತ್‌ಂದ್, ಬಯ್ಯಂಜ ಲಿಂಗಾಯತಂಗ ಊರ್‌ಲ್ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕಾರಳೆ ಲಿಂಗಾಯತಂಗಡ ಕ್ರಮತೆ ಮೀದಿ ಬೆಪ್ಪ ಪದ್ಧತಿ ಬಾತ್‌ಂದ್ ನಾಯಕಂಡ ಒಕ್ಕಡ ಪೆರಿಯವು ಎಣ್ಣುವ, ನೀಲಮ್ಮಾಜಿ, ಉತ್ತನಾಯಕ, ವೀರವರ್ಮಂಡ ಕೂಡೆ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಚತ್ತ್ ಪೋಯಿತಿಕ್ಕು. ಅಕ್ಕಾಕಣೆಕ್ ಉತ್ತನಾಯಕ ಲಿಂಗಾಯತ ಆಯಿತೆ ಇಂಜಿತಿಕ್ಕು.

ನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಯತ ಪಳಿಯ ಕಳತ್ ಇಂದೇಕೂ ಚೆರಿಯ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಆನೆನ ಕತ್ತಿಲ್ ಕೆತ್ತಿತ್, ಓರ್ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಕಲ್ಲ್ ಬೋಟಿಲ್ ಪೂತ್ ಬೆಚ್ಚದ್ ಇಕ್ಕಲೂ ನಿಂದಿತುಂಡ್.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ತಾಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಸಹಾಯತ್ ಶತ್ರುವಳ ನಾಶ ಮಾಡ್‌ನದ್

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಕಾನ್ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲೇ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪಿಞ್ಞ ಒಳ್‌ಲ್ ಎಚ್ಚಕೊ ಶತ್ರುವಳ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡಂಡಿಯಾಚಿ. ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಶತ್ರುವಡಾತ್ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಉತ್ತನಾಯಕ ಅಲ್ಲತೆ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ, ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ರ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕನೂ ಇಂಜತ್.

ಈ ನಾಯಕಂಗಡಾತ್ ಪೆರಿಯವು ಹಾಲೇರಿರ ಒಂದನೆ ರಾಜಂಗ್ ತಂಗಡ ನಾಡ್‌ರ ಕಂದಾಯತ್‌ರ ನಾಲ್‌ಭಾಗತ್ ಓರ್ ಭಾಗತ್‌ನ ಕಪ್ಪ ಕೊಡ್‌ಪ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿತಿಂಜಕೊ ಬಯ್ಯ ಬಂದ ನಾಯಕಂಗ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಕಪ್ಪ ಕೊಡ್‌ಪಾನ

ಸಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಮೀದ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ವೀರಮರ್ವ ಅರಸ ಪಡೆಪೊತ್ತಿತ್ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭತ್‌ನ ನೋಟಿತ್ ಇವು, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಕಪ್ಪ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯಿತ್ ತಂಗ, ತಂಗಡ ನಾಡ್‌ನ ಆಳುವಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅಚ್ಚುನಾಯಕ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಉಳ್ಳಾನ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಉತ್ತನಾಯಕ ಅರ್‌ಂಜಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕೋಟಂಗಡಿ ವೀರವರ್ಮ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ತೋಮುರತ್ ಪಡೆಲ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಪಡೆಕಾರಳುಂಡ್ ಚೋತಿತ್, ಚತ್ತ್‌ಪೋಪ ಸಂದರ್ನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್, ಕಾಡ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಚಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಡ ಪಕ್ಕ ಓಡಿ ಪೋಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕಲಿಸಂದ 4819ನೆ ಖರ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ 1718ನೆ ಇಸವಿಲ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ನಾಲಡಿ ಊರ್‌ರ ಪರದಂಡ ಪೊನ್ನಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಎಣ್ಣಕ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ, ಪೊನ್ನಪ್ಪನ ಕಾಕಿತ್, "ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ, ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕ ನಂಗಕ್ ಕಪ್ಪ ತರತೆ ನಂಗಕ್ ತಿರಿತ್ ನಿಂದಿತ್. ಇಕ್ಕ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಉತ್ತನಾಯಕ, ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಡ ಪಕ್ಕ ಓಡಿ ಪೋಯಿತ್‌ಂದ್ ಸುದ್ದಿ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗಕ್ ವೈರಿಯಳಾನ ಈ ನಾಯಕಂಗಳ ಅಡ್‌ಕಿತ್, ಅಯಿಂಗಡ ನಾಡ್‌ನ ನಂಗ ಪಡ್‌ಂದವಂಡು. ಇದ್‌ಂಗ್ ದಾರ್‌ನ ಅಯಿಕನ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ, "ನಿಂಗ ಅಪ್ಪಣೆ ತಂದಕ ನಾನೆ ಅಯಿಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ನಿಂಗಡ ಕಾಲ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಕ್ ಅಯಿಂಗಳ ಬೂಕುವಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ನಾಡ ಕೂಡೆ ನೂರ್ ಚಾವಡಿಕಾರಂಗಳ ಅಯೆಚಿತಾರಿ. ನಾನ್ ಅಯಿಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕಯ್ಯತೆ ಪೋನಕ ಪಡೆಲ್ ಪ್ರಾಣ ಬುಡುವಿ. ಪಡೆಲ್ ಗೆದ್ದಿತ್ ಬರತೆ ನಿಂಗಕ್ ನಾಡ ಮೂಡ್‌ನ ಕಾಟುಲೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಅಕ್ಕ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ, "ಶಹಭಾಷ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ, ನೀಡ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ ಒತ್ತನ್ನಕೆ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಿಯ. ನೀಡ ಇಷ್ಟತ್‌ರನ್ನಕೆ ಇಂದೇ ನೂರಾಳ್ ಚಾವಡಿಕಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೊರ್‌ಡ್"ಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ಪ.

ಈ ಪೋಲೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯಳಾನ ನೂರಾಳ್ ಚಾವಡಿಕಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ಬೈಟೆ ಪೊರ್‌ಟ್‌ರುವ. ಪೊಲಣೆಕ್ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ರ ಕೊಣಂಜಗೇರಿ ಊರ್‌ನ ಎತ್ತಿರುವ. ಅಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕ ಬುದ್ದ್‌ಪೋನ ಮನೆ.ಇಂಜ ಜಾಗತೆ ಕೋಚಮಂಡ ಮನೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕತೆ ಉಂಡ್. ಈ ಮನೆರ ಪಕ್ಕತೆ ಭಗವತಿ ತಿರಿಕೆ.

ಈ ತಿರಿಕೆರ ನಮ್ಮೆರ ನೇರತ್ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕ ಭಗವತಿ ದೇವಿರ ವಿಗ್ರಹತ್‌ನ ಒರಾತತ್ ತಾಂಡ ಊರಾನ ಕ್‌ರ್‌ಂದಾಡ್‌ರ ಭಗವತಿ ತಿರಿಕೆಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಕೊಣಂಜಗೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಕ್‌ರ್‌ಂದಾಡ್ ಊರ್‌ರ ಕೊಳ್ಳ ಕೊಂಗಿನಾಯಕಂಡ ಜನಕೂ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಜಗಳ, ಪೊಯ್ಯ್‌ತ್ತಕಳಿ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಕೊಣಂಜಗೇರಿ ಊರ್‌ರ ಕೋಚಮಂಡ ಮನೆಕಾರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಂಗ ಆನಾನಗುಂಡ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ತಾಂಡ ಜನಳ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕೋಚಮಂಡ ಒಕ್ಕತ್ ಚಾಯಿತೆ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡಿತ್ ಉಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಅಲ್ಲಿಯೆ ವರ್‌ಚಿ.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ನೇರ್ತೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕ ಇಂಜ ಕ್‌ರ್‌ಂದಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕ 'ಕೈಕಾಡ್'ಂದ್ ಕಾಕುವ ಊರ್‌ರ ಓರ್ ಭಾಗತ್ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕ ಮಣ್ಣ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ನಾಲ್‌ಸುತ್ತುರ ಮನೆ ಇಂಜತ್. ಮನೆರ ಸುತ್ತೂ ಎತ್ತರತ ಮಣ್ಣ್‌ರ ದ್‌ಟ್ಟೆ. ದ್‌ಟ್ಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಆಳವಾನ ಕಡಂಗ ಇಂಜತ್.

ಕೊಳ್ಳ ಕೊಂಗಿ ನಾಯಕ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ತಾಂಡ ಪೊರ್‌ಮೆತ ವೈರಿಯಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಪಿಞ್ಞ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಬೆರಿಯ ತಾಂಡ ಮೀದ ಜನಡ ಅಯೆಕೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಈನಗುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಮನೆರ ಸುತ್ತೂ ಪಾರಕಾರ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಮನೆಲ್ ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪಾರಕಾರ ಇಂಜತ್. ಪೊರ್‌ಮೆತ ಪಾರಕಾರ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜ ತಂಗಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್.

ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪೊಲಣೆಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ತಾಂಡ ಇರುವತ್ತಂಜಿ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಬಲ್ಯಪಡಿರ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ಬೋರೆ ಚಾವಡಿಕಾರ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜ ಮಲೆನಾಡ್‌ಲ್ ಸದ್ದ್ ಮಾಡತೆ ಅಳ್‌ತಂಡತ್. ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪೋಯಿತ್ ಬಲ್ಯಪಡಿನ ಮೆಲ್ಲೆ ತಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಒಳ್‌ಲ್ ಪಾರ ಇಂಜಯಿಂಗಡ ವರ್‌ಕ್ ಇಞ್ಞ ಬುಟ್ಟಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಪಡಿ ತಟ್ಟುವ ಸದ್ದ್‌ಕ್ ಅವು ಎಚ್ಚರ ಆಯಿತ್ "ಇದ್ ದಾರಪ್ಪ, ಇಚ್ಚಕ್ ಪೊಲಾಕಲೆ ಪಡಿ ತಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳ?"ಂದ್ ಗೊಣ್‌ಗಿಯಂಡ್ ಪಡಿ ತೊರ್‌ಂದತ್.

ಅವು ಸೊಪನತೂ ಶತ್ರುವ ತಂಗಡ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕ್ ಪುತ್ತಿಗೆ ಇಡುವಾಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಅವು ತಂಗಡ ಕೈಲ್ ಏದೇ ಓರ್ ಆಯುಧ ಸಹ ಇಲ್ಲತೆ ಪಡಿ ತೊರ್‌ಂದತ್. ಪಡಿ ತೊರ್‌ಂದನ್ನಕೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಇರುವತ್ತಂಜಿ ಚಾವಡಿಕಾರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಪಾರಕಾರಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಅಂಜಿ ಮಿನಿಟ್‌ಲೆ ಕಂಬಕ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಸದ್ದ್ ಕೇಟಿತ್

"ದಾರೋ ಶತ್ರುವ ಬಂದಿತ್"ಂದ್ ಜೋರ್‌ತೆ ಕೂತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಕ್ಕ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕ ಒಡಿಕತ್ತಿ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಸೇವಕಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನ ಬೆಂದ್‌ಕಳೂ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಾತ್.

ಅಲ್ಲಿ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿರ ಕಡೆಕಾರಕ್ ಪಡೆ ಆಚಿ. ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ನಾಯಕಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಲಂವಂಡ ಸೋದರಂಗ ಶೌರ್ಯತ್ ಪೋರಾಡಿತ್ ಚತ್ತತ್. ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಚಾವಡಿಕಾರಡಾತ್ ಮೂಂದಾಳ್‌ಕ್ ಮಾತ್ರ ಬಲವಾನ ಗಾಯ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಚಾವಡಿಕಾರಳ ಅಲ್ಲಿ ಗಾಯ ಆನಯಿಂಗಡ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವಕೂ ಪಿಞ್ಞ ಮನೆಪಾರಕೂ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬೊರಿ ಅಂಜಾಳ್‌ನ ಮಾತ್ರ ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ಎಲ್ಲಿಕೊ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ.

ಇದಾಯಿತ್ ದಂಡ್ ದಿನತ್ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕ ಓರ್ ಭಿಕ್ಷೆಕಾರ ತಿರ್‌ಗಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ಅಂದ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜಿತ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಪಾರಕಾರಡ ಸಿನೇತಿಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ಘಸಲ್ ಬಂದ ಕಾಲ ಆನಾನಗುಂಡ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ಭಿಕ್ಷೆಕಾರಕ್ ಕೊರು ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಭಿಕ್ಷೆಕಾರ ಬೋರೆಯಯಿಂಗಡನ್ನಕೆ ಕಂಡ್‌ಲೆ. ಮಜ್ಜಣ ಪಿಞ್ಞ ಬೈಟಾಪಕ ಪಾರಕಾರ ಮನೆರ ಒಳ್‌ಲೇ ಇಪ್ಪಕ ಇಂವ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆರ ಸುತ್ತೂ ಪೋಯಿತ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಡ ಪಾರಕಾರಳುಂಡ್ ತಾಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಂಗತಿನೆಲ್ಲ ಅರ್‌ಂಜಂಡತ್. ಇಂವಂಡಲ್ಲಿ ಓರ್ ವಿಶೇಷತೆ ಇಂಜತ್. ಎಕ್ಕೋಲು ಬೈಟ್ ಎಲ್ಲರೂ ಬುದ್ದಂಡಪಿಞ್ಞ ಇಂವ ಮಾತ್ರ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಮನೆಂಜ ಎಲ್ಲಿಕೊ ಪೋಯಿತ್ ಪೊಲಾಕ ಆಪಕ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಓರಮ್ಮತೆ ಇಂವಂಡನ್ನಕೆ ಇಂಜ ಇಞ್ಞೋರ್ ಭಿಕ್ಷೆಕಾರ ಇಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಇಪ್ಪ, ದಂಡಾಳೆ ಭಿಕ್ಷೆಕ್ ನಾಡ್‌ರ ಬರಿಯ ಪೋಪ, ಬಪ್ಪದ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಲಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಪೊರ್‌ಟ ಅಂಜಾಳ್ ಭಿಕ್ಷೆಕಾರಡ ವೇಷ ಮಾತಿತ್ ಕ್‌ರ್‌ಂದಾಡ್‌ಂಜ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ನಾಡ್‌ಲ್ ತಿರಿಯಂಡ್ ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ಒಬ್ಬನುಂಡ್ ಇಞ್ಞೊಬ್ಬ ಸುದ್ದಿ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್, ಅಂಜಿಗೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕತೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಗೂ, ಕ್‌ರ್‌ಂದಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಚಾವಡಿಕಾರಕೂ ಸಮ್ಮಂಧ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಂಜತ್. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಗ್ ತಾಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾಪಾಕ ತಾಂಡ ಬರಿಯತ ಜನಳ ಕಾಕಿಯವಕ್ ಕಯ್ಯುವ ಇಂಜತ್.

ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ತಾಂಡ ಗೂಢಚಾರಡ ಮೂಲಕ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ನೂರ್ ಚಾವಡಿಕಾರಡ

ಕೂಡೆ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಪೊರ್'ಟಿತ್ ಕ್'ರ್'ಂದಾಡ್'ಲ್ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕನ ಕೊಂದಿತ್ ಅಂವಂಡ ಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಭೂಮಿನ ತಾಂಡ ಪುಡ್'ತಕ್ ಎಡ್'ತಂಡಾನ ಅರ್'ಂಜತ್. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ತಾಂಡ ನಾಡ್'ನ ಪಡ್'ಂದವಕ್ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಜನಳ ಅಯಿಕು ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಗ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ನಾಡ್'ರ ಜನಳೆಲ್ಲ ಕಾಕಿತ್ ತಾಂಡ ನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಮನೆನ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ಕಾಪಾಡಿಯುವಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್'ಚಿಟ್ಟಿತ್. ತಾಂಡ ಮನೆರ ಸುತ್ತೂ ಇಂಜ ಮರತ್'ರ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್'ಮೆ ಪಿಞ್ಞ ನಾಡ್'ರ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಇಂಜ ಕಡಂಗ್'ನ ಇಞ್ಞೂ ಆಳ ಮಾಡ್'ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಬರಿಯತ ದ್'ಟ್ಟೆನೆಲ್ಲ ಎತ್ತರ ಮಾಡ್'ಚಿಟ್ಟಿತ್. ರಾಜಮಾರ್ಗತ್ ಪಾರಕಾರಳ ನೇಮಕ ಮಾಡ್'ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಇನ್ನನೆ ಎಲ್ಲ ರೆಡಿ ಆಯಿತ್ ಪತ್ತ್ ಪದ್'ನಂಜಿ ದಿನ ಕೈಂಜಕೊ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಜನ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್'ಂಜೆ ಆಡ್, ಮಡಿಕೇರಿಂಜೆ ಆಡ್ ಕ್'ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್'ರ ಬರಿಯ ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯೆ ಬಂದ್'ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಪಾರ ಚೆನ್ನ ಸಡ್'ಲ ಆಚಿ. ಜನಳೂ ಉದಾಸೀನ ಕಾಟ್'ಚಿ. ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಓರ್ ಚಾವಡಿಕಾರ ಭಿಕ್ಷೆಕಾರಂಡ ವೇಷತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಓಡಿ ಕಳ್'ಚಿತ್ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್'ರ ತಾಕತ್ತ್'ನ ಅರ್'ಂಜಿತಿಂಜತ್!

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಕಾಪಿ ಕುಡ್'ಚಿತ್ ಆನಪಿಞ್ಞ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ನಾಪದ್ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ನಾಯಿಯಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬೋಟೆಕ್'ಂದ್ ಪತ್ತ್'ಕೆಟ್ಟ್ ನಾಡ್'ಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಂವಂಡ ಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಕೋಟೆರ ಪಾರಕ್ ಪತ್ತ್'ಳ್'ನ ಮಾತ್ರ ಆಕ್'ಚಿ.

ಒಯ್'ಪತ್ ಸುಮಾರ್ ಏಳ್ ಗಂಟೆರ ನೇರ. ಅಚ್ಚನೇರಕ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಅಂಜಾಳ್ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಡ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್. ಅಯಿಂಗಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರತ ಕಾಡ್'ರ ಪಕ್ಕ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜ ಪೊನ್ನಪ್ಪ, ಅವು ಬಂದನ್ನಕೆ ಕೋಟೆರ ಸುತ್ತ್ ಮರಕಾಡ್'ಲ್ ಅಳ್'ಪ್'ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ಇರುವದಾಳ್'ನ ಮಾತ್ರ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೋಟೆರ ಬೆಂಬರಿಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಆಯಿತ್ ಪಾರಕಾರ ದಾರೂ ಇಪ್ಪ ಇಂಜ್'ಲೆ.

ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪುಂಡತ್'ರ ದಂಡ್ ಉದ್ದ ಏಣಿ ಬೋಂಡಿಯಾಪಾಂದ್ ಕಾಡ್'ಲ್ ಒಳ್'ಪ್'ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಈ ಏಣೆನ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ್'ಚಿಟ್ಟ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಒಂದಾನ ಆ ಮರತ್'ರ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವಕ್ ತಾಕಿಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೊಡಿಕ್ ಪತ್ತ್'ಚಿ. ಕೆಂವತ್'ರ ಕೊಡಿಯ ಪತ್ತ್'ನ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಕೇರ್'ನ ಕೋಟೆರ ಒಳ್'ಕ್ ಬುಟ್ಟಿತ್, ಇಞ್ಞೋರ್ ತುದಿನ ಪೊರ್'ಮೆ ಕನ್'ಚಿತ್ ತಾಂಡ ಕಡೆಕಾರಕ್ ಅದ್'ನ ಪುಡ್'ಚಂಡ್ ಬಲಿಪಕ್ ಎಣ್ಣ್'ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವ ಆ ಕೇರ್'ರ ಮೂಲಕ ಕೋಟೆರ ಒಳ್'ಕ್ ಇಳ್'ಂಜತ್.

ಆಖೀರಕ್ ದಂಡ್ ಜನ ಮಾತ್ರ ಪೂರ್‌ಮೆ ಇಂಜಂಡ್, ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ಪಿಣ್ಣ್ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಬಪ್ಪಾನ ಅರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಇಳ್‌ಂಜ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಣ್ಣ್ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಓರಿಚ್ಚಕೂ ಸದ್ದ್ ಮಾಡತೆ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಪೋಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಪಾರಕಾರ ಚೆನ್ನಂಗ್ಗಾಳ್ ವರಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ವರತೆ ಇಂಜ ದಂಡಾಳ್ ಇಯಂಗಳ ಕಂಡಿತ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಳ ಏವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅವು ವರ್‌ಕತ್‌ಂಜ ಎದ್ದಿತ್ ತಂಗಡ ಕತ್ತಿನ ಎಡ್‌ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಜನ ಅಯಿಂಗಡ ಕತ್ತಿನ ಬಲ್‌ಚಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳ ಕೊಂದಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಇದೆಲ್ಲ ಅರೆ ಗಂಟೆಲ್ ನಡ್‌ಂದ್‌ಪೋಚಿ. ಇಚ್ಚಕಾಕಣೆ, ತಂಗಕ್ ಆಕತವು ದಾರೊ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ತಂಗಡ ಪಾರಕಾರಳ ಕೊಂದಿತ್ ಇಟ್ಟಿತ್, ಕೋಟೆನ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡಿತ್‌ಂದ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಳಕ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಅವು ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ತಂಗಡ ಮನೆರ ಪಡಿರ ಚಿಲಕತ್‌ನ ಒಳ್‌ಂಜೆ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ಪಿಣ್ಣ್ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಎಕ್ಕ ಬಪ್ಪಾಂದ್ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಕೋಟೆರ ಪಡಿ ತೊರ್‌ಂದಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಚಾವಡಿಕಾರಳ ಒಳ್‌ಕ್ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಅಲ್ಲಿ ಪಾರ ಇಪ್ಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಯಿಂಗಕ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಪುನಾದಿಯ ಕೋಟೆರ ಬಲ್ಯ ಪಡಿನ ಮುಚ್ಚ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಬೈಟ್ ಸುಮಾರ್ ಒಯಿಂಬದ್ ಗಂಟೆರ ನೇರಕ್ ಜನ ತೂಡ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕನ ಮಿಣ್ಣಾಲ್ ಆಕಿಯಂಡ್ ಕೋಟೆರ ಎದಿಕೆ ಬಾತ್. ಬೋಟೆಲ್ ಕೊಂದ ಕಡ್‌ಮ,ಕೇಮ...ಇನ್ನತ ಜಾತಿಯಳೆಲ್ಲ ಗಳೆಕ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಜನ ನೇತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಪೊವ್‌ಲೆಲ್ಲ ಕಾಡ್ ಸುತ್ತಿ, ಬೋಟೆಯಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋನ ಜನ ಎಲ್ಲ ಸುಸ್ತಾಯಿತಿಂಜತ್. ಅವು ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕ್ ಬೋಟೆಯಾಡಿತ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಅಚ್ಚಕ್ ನೇರ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅವು ಬಪ್ಪ ವರ್ತಮಾನತ್‌ನ ತಾಂಡ ಜನಳುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಬಲ್ಯಪಡಿನ ತೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಪಡಿ ತೊರ್‌ಂದನ್ನಕೆ ಕಾಡ್ ಜಾತಿಯಳ ನೇತಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಜನ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಕೋಟೆರ ಪಡಿನ ದಡಾರ್‌ಂದ್ ಜೋರ್‌ತೆ ಇಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ತಾನ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ನದೆ ಪಡಿ ಮುಚ್ಚ್‌ನಾನ ಕಂಡಿತ್ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಗ್ ಒಮ್ಮಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಿಣ್ಣ್ ಚೆಡಿ ಬಾತ್. ಅಂವ ಪಾರಕಾರಳ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಯಿಂಗಡ ಪೊರ್‌ಪಾಡ್, ಮೂಡ್ ಪುದಿಯುದಾಯಿತ್ ಕಂಡಿತ್ ತಾನ್ ಕೋಟೆಲ್ ಇಲ್ಲತಿಪ್ಪಕ ಎಂತೊ ಸಂಗತಿ ನಡ್‌ಂದಿತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ.

ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಅಂವಂಗ್ ಮನೆರ ಒಳ್ಂಜ ಪೊಣ್ಣಾಳ "ವೈರಿಯ ಮನೆರ ಒಳ್ಲ್ ಉಂಡ್"ಂದ್ ಜೋರ್‌ತೆ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಮೊರ್‌ಟಂಡ್ ಉಳ್ಳ ಸದ್ದ್ ಕೇಟತ್. ಅಂವ ಕೂಡೆನ್ನೆ ತಾಂಡ ನಡುಕ್ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜ ಒಡಿಕತ್ತಿನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ನೇತ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ತಾಂಡ ಗುರಾಣೆಂಜ ಪೊಯ್ತ್‌ನ ತಡ್‌ತಿತ್ "ಅಚ್ಚು ನಾಯಕ, ನೀನಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ಸೆರೆಯಾಳ್" ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ "ನಾಡ ಕೋಟೆಲ್ ನನ್ನ ಸೆರೆ ಪುಡಿಪ ಧೈರ್ಯ ದಾರ್‌ಕ್ ಉಂಡ್ ನೋಟುವಿ"ಂದ್ ಇಞ್ಞೊಮ್ಮತೆ ಪೊಯ್ಯುವಕ್ ಕತ್ತಿ ಎಡ್‌ತತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಚ್ಚುನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ದಂಡಾಳ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಜನಡ ನಡುಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರ ಕತ್ತಿಲ್ ಕೆತ್ತ್‌ಂಗಳಿ ನಡ್‌ಂದತ್. ಅಚ್ಚುನಾಯಕ, ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಮಂಡೆಕ್ ಪೊಜ್ಜ ಪೊಯ್ತ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಕ್ ಪಟ್ಟಿತ್ ಗಾಯ ಆಚಿ. ಕೂಡೆನ್ನೆ ನೊಂಬಲತ್‌ರ ಚೆಡಿಲ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಗ್ ಪೊಜ್ಜದ್ ಅಂವಂಡ ಮಂಡೆಲ್ ಬಲ್ಯ ಗಾಯ ಆಯಿತ್ ಕ್‌ದಕ್ ಬುದ್ದತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಕಡೆಕಾರ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಗುರಾಣೆ, ಕತ್ತಿನೆಲ್ಲ ಬಲ್‌ಚಂಡ್ ಅಂವನ ನೇತಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಮನೆರ ಪೊರ್‌ಮೆತ ಕಯ್ಯಾಲೆಲ್ ಬುದ್ದವಕಾಕ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಚತ್ತಿತಿಂಜತ್. ಪೊರ್‌ಮೆ ಇಂಜ ಅಚ್ಚುನಾಯಕಂಡ ಜನಳ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪೊರ್‌ಮೆ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪ‌ಕ್ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜ ಜನ ಬಂದಿತ್ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ರ್‌ತ್.

ಅಚ್ಚುನಾಯಕನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಪಿಞ್ಞ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಅಂವಂಡ ಮನೆಲ್ ಪದ್‌ನಂಜಿ ದಿನ ಇಂಜಿತ್ ತಾಂಡ ಗಾಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ವಾಸಿ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕಂಡ ಮಂಡೆ ಒಡ್‌ಂದದ್ ವಾಸಿ ಆಚಿ. ಅಚ್ಚುನಾಯಕನ ಸೆರೆ ಆಳಾಯಿತ್ ತಾಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ತಂಗಡ ನಾಯಕ ಚೋತ್‌ಪೋನಪಿಞ್ಞ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ಕಾರ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಆಳ್ಚಿಕೆನ ಒತ್ತಂಡತ್.

ಪೊನ್ನಪ್ಪ, ಅಚ್ಚುನಾಯಕನ ಸೆರೆಯಾಳಾಯಿತ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಎತ್ತುವಕ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ, ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಚಾವಡಿಕಾರಳ ಪೇರ್ಚ ಕುಶಿಲ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಚಾವಡಿಕಾರಕ್ ಬಟ್ಟೆ, ಬಿಲ್ಲೆನ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪನ ತಾಂಡ ದಿವಾನ ಆಯಿತ್ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಭೂಮಿನ ಕೇಟವನ್ನಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಪೊನ್ನಪ್ಪ, "ಒಡೆಯ, ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್ ಕುಂಜಿಲಗೇರಿಲ್ ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕಂಡ ಅಞ್ಞೂರ್ ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿ ಪಿಞ್ಞ ಸಂತಾನೆ ನಾಶ ಆಯಿಪೋನ ನಾಡ್, ತಕ್ಕ ಮುಕ್ಕಾಟಿರ ಕುಳ್‌ಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಆಯಿರ ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿ ಪಡ್ ಬುದ್ಧಿತ್. ಅದ್‌ನ ತಾರಿ"ಂದ್ ಕೇಟಿಂಡತ್.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ವೀರ ಆಯಿತಿಂಜನ್ನಕೆ ಉದಾರಿಯೂ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಕೇಟ ಒಟ್ಟು, 1,500 ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಈ ಭೂಮಿನ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವಕ್ ಪತ್ತ್ ಒಕ್ಕ ಜಮ್ಮ ಪೊಲೆಯಳ ಪಿಞ್ಞ ನೂರ್ ವರಹ ಕಂಠೀರಾಯ ಪಣತ್‌ನ ಸಹ ಕೊಡ್‌ತತ್. ರಾಜನುಂಡ್ ಈ ಇನಾಂ ಪಡ್‌ಂದಪಿಞ್ಞ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕಡ ಕೂಡೆ ನಾಲಡಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಕುಂಜಿಲಗೇರಿಕ್ ಬಾತ್.

ಕುಂಜಿಲಗೇರಿ ಮುಕ್ಕಾಟಿರ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಭೂಮಿನ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ನೆಲೆ ನಿಂದಪಿಞ್ಞ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಮನೆಕಾರಕ್ 'ಮುಕ್ಕಾಟಿರ' ಮನೆಕಾರ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಂದೇಕೂ ಅವು ಪಂಡ್ ಪರದಂಡ ಮನೆಕಾರ ಆಯಿತಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್, ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮ ನಡ್‌ಪ ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆಲ್ ಪಾಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಪರದಂಡ ಮನೆರ ಪೆದತ್‌ನ ಸುರೂಲ್ ತಂಗಡ ಪಾಟ್‌ಲ್ ಪಾಡಿತ್ ನಮ್ಮೆರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ತಾಂಡ ಸೆರೆಯಾಳಾನ ಅಚ್ಚುನಾಯಕನ ಮಡಿಕೇರಿ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಟ್ಟನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಇಂವ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಚತ್ತ್ ಪೋಯಿತಿಕ್ಕು. ಇಂವಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ಮಲಯಾಳಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ ಪಡ್‌ಚತ್. ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ್ ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ ಪಡ್‌ಚಯಿಂಗಕ್ ಬೋರೆ ಜನ ಬೊತ್ತುವ ಇಂಜತ್. ಇಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಗೃಹಸ್ಥನಾಯಿತ್ ಇಕ್ಕತ ಅಜ್ಜಿಕುಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮೂಲಪುರುಷ ಆಚಿಂದ್ ಆ ಒಕ್ಕಕಾರ ಎಣ್ಣುವ. ಇಂದೇಕೂ ಅಂವನ ಅಜ್ಜಿಕುಟ್ಟಿರ ಮನೆಕಾರ ತಂಗಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಕಾರಣ / ಮೂಲಪುರುಷಂದ್ ಪೂಜುವ.

ಪೊನ್ನಪ್ಪ ದಿವಾನಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರ 1930ನೆ ಇಸಪಿಲ್ ಒಕ್ಕಚೆ ಕೂಟಿತ್ ತಯಾರ್ ಮಾಡ್‌ನ ಅಯಿಂಗಡ ವಂಶಾವಳಿ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಖರ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ರ ಜೇಷ್ಠ ಮಾಸ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ತಿಂಗಳಾಚೆ ಪೊಲಾಕ ಪತ್ತ್ ಗಂಟೆ ಎಣ್ಣಾಕ 5-3-1718ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಗ್ ಅಂಜಿಗೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಅಚ್ಚು ನಾಯಕನ ಸೆರೆ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಅಂವನುಂಡ್ ಕಂದಾಯತ್‌ನ ವಸೂಲ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ತಿತ್.

ದಿವಾನ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಒಂದನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್

ದಿವಾನ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಕ್‌ರ್‌ಮಕ್ಕ ಕರುಂಬಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞಾ ಮೇದಯ್ಯ ಲಿಂಗರಾಜಒಡೆಯಂಗ್ ಮಾಟ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಆ ರಾಜ ಇಯಂಗಳ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ರ್‌ತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜ, ದಿವಾನ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ರಾಜದ್ರೋಹಿಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಪಡುವಕ, ತಾನ್ ರಾಜದ್ರೋಹಿ ಅಲ್ಲಾಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಡ್‌ಪಕ್ ರಾಜಂಡ ಎದಿಕೆ ಇಂಜ ಕೊದಿಪ ನೆಯ್ಯ್‌ರ ಪಾತ್ರೆಕ್ ಇಟ್ಟಿತ್,ರಾಜಂಡ ಮೊಯಿರತ್‌ನ ತಾಂಡ ಕೈಯಿಂಜಿ ಎಡ್‌ತ್ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡ್‌ಚಿ ಎಣ್ಣುವ. ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ಇಂಜ ಅಗ್ಗೇನ ಪೋಯಿತ್ ಅಂವಂಗ್ ಭೂಮಿನ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಆ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಕತೆಲ್ ಉಂಡ್.

ಕೊಡಿಲ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಮಂಡೆ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿ ಕರುಂಬಯ್ಯಂಡ ಮೋಂವ, ಕುಟ್ಟಪ್ಪಂಡ ಮಕ್ಕ, ಮೂಡಿಮಕ್ಕ ಅಕ್ಕವ್ವ ಪಿಞ್ಞಾ ಅಮ್ಮವ್ವನ ಒಂದನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೋಂವ ದಂಡನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ 1814ತ್ ತಾಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಂಡತ್‌ಂದ್ ಆ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ವಂಶಾವಳಿ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಉಂಡ್.

ಕೊಳ್ಳಕೊಂಗಿ ನಾಯಕಂಡ ಸಂತಾನ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ರ ಇಕ್ಕತ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕಾರ ಎಣ್ಣುವ. ನಾಯಕಂಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಆನಾಂಗ್ ಇಯಂಗಕ್ ನಾಯಕಂಡ ಪೆದ ಬಾತ್. ಅನ್ನನೆ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಉತ್ತನಾಯಕಂಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಅರಮೇರಿಲ್ ನಾಯಕಂಡ ಮನೆಕಾರ. ಈ ದಂಡ್ ಮನೆಕಾರಡ ಪೆದ ಒಂದೇ ಆನಕೋ ಇವು ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕುಟುಂಬಕಾರ.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತ್‌ನದ್ ಪಿಞ್ಞಾ ನಾಡ್‌ನ ಬೋರೆ ಮಾಡಿತ್ ದೇಶ ತಕ್ಕಂಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡ್‌ನದ್

ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ನಂಗ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪಿಞ್ಞಾ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಶತ್ರುವಡ ಮೀದ ಪೋರಾಡ್‌ನಾನ ಓದಿತ್. ಈ ಶತ್ರುವಡ ಎಡೆಲೂ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿನ ಭದ್ರಪಡ್‌ತಿಯವಕ್ ಮರ್‌ಂದ್‌ಲೆ. ಹಾಲೇರಿ

ರಾಜಂಗಡ ಆಡಳಿತಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ, ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಾಯಕಂಗ ಇಂಜತ್. ಈ ನಾಯಕಂಗಡ ನಾಡ್‌ಕ್ ಪ್ರತಿಯೊಂದಾಂಗೂ ತೆರಿ ಆಯಿತ್ ಆಳವಾನ ಕಡಂಗ್ ಪಿಞ್ಞ್ ಅದ್‌ಂಡ ದಂಡ್ ಬರಿಲೂ ಎತ್ತರತ್‌ರ ದ್‌ಣ್ಣೆ ಇಂಜತ್. ಈ ನಾಯಕಂಗಳ ನಾಶ ಮಾಡ್‌ನಪಿಞ್ಞ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಕೊಡವ ಪಾಟ್‌ಲ್ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ನಾಡ್‌ನ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ತೆರಿಲ್ ಜನಸಂಚಾರಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಾಗತ್ ಬಕ್ಕ ಪಡಿ ಎಣ್ಣ್‌ಕ, ಕುಂಡ್ ಪಿಞ್ಞ್ ದಿಣ್ಣೆರ ನಡುಲ್ ಉಳ್ಳ ಅಗಲವಾನ ಚೆರಿಯ ಬಟ್ಟೆನ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಚಾವಡಿಕಾರಳ ಪಾರಕ್ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಕೊಡವ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಂಜ ತಾವುನಾಡ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜ ಸೀಮೆಲೂ, ಇಕ್ಕತ ಕುಯ್ಯಂಗೇರಿ ಮೂಂದ್‌ನಾಡ್‌ಲೂ ವಾಸ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣ್‌ಕ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಪೆದ ಉಳ್ಳ ಪಿಞ್ಞ್ ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಎಳ್‌ತ್ಕಾರಂಗ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಒಕ್ಕಡ ಕತೆಲ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಕೊಡವ ಒಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಕೊಡಿಯತ ನಾಡ್‌ಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟದೆ ಆಯಿತುಂಡ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಸಮರ್ಥನೆ ಆಯಿತ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಎಣ್ಣ್‌ಕ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡವಡ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ಜಾತಿ ಪದ್ದತಿರ ವಿಚಾರಕ್ ರಾಜಂಗಳುಂಡೆ ನೇಮಕ ಆನ ತಕ್ಕಂಗ ಎಣ್ಣುವ ಗೌರವ ಪಡ್‌ಂದವು ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಂಜ ನಾಲ್‌ನಾಡ್, ತಾವುನಾಡ್‌ಕಾರಳೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಸುರೂಲ್ 28 ನಾಡ್ ಮಾಡಿತ್ ತಕ್ಕಂಗಳ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ ತೋಂದುವ. ಬಯ್ಯ ಈ 28 ನಾಡ್‌ಕ್ ತಕ್ಕ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಉತ್ತರತ್‌ರ ಸೂರ್ಲಬ್ಬಿ, ಏಳ್ ನಾಡ್‌ನ ಕೂಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಈ ಏಳ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ಸುರೂಲ್ ಕೊಡವ ಇಂಜ್‌ಲೆ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಆ ನಾಡ್‌ಕ್ ತಕ್ಕಂಗಳ ನೇಮಕ ಮಾಡಿತಿಂಜ್‌ಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಸಮರ್ಥನೆ ತಪ್ಪ. ನಾನ್ ಎಣ್ಣೆಯಂಡುಳ್ಳ ವಿಷಯ ಈ ಕ್‌ದತ ನಾಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್ ಪಾಟ್‌ನುಂಡ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ದೇಶ ಕೆಟ್ಟ್ ಪಾಟ್

ಬಾಳೋ ಬಾಳೋ ನಂಗಡ
ದೇವ ಬಾಳೋ ಮಾದೇವ
ಪಟ್ಟ ಬಾಳೋ ಸೂರಿಯ
ಕೂಡೆ ಬಾಳೋ ಚಣ್ಣೂರ
ಭೂಮಿ ಬಾಳೋ ಜಬ್ಬೂಮಿ
ಈ ಭೂಮಿರ ಮೀದಲ್
ಚಪ್ಪನಾರ್ ದೇಶಕ್
ಏದ್ ದೇಶ ಚೊಲ್ಲುಳ್ಳ
ಪಾಡಿ ನೋಟಿ ಕಾಂಬಕ
ಪೊಮ್ಮಾಲೆ ಕೊಡವಾಪ
ಪೊಮ್ಮಾಲೆ ಕೊಡವುಲ್
ಎಚ್ಚಕುಳ್ಳ ಕೊಂಬಾಪ
ಎನ್ನತಾಂಡ ಕೊಂಬಾಪ
ಕೈ ಬ್ಯೆರಿ ಕೊಂಬಲ್ಲ
ಪಾಪಲಚಿ ಕೊಂಬಲ್ಲ
ಕೆಂಗಡಮ ಕೊಂಬಲ್ಲ
ಪೆಗ್ಗಾಟಿರ ಕೊಂಬಲ್ಲ
ಅಂದ್ ಬಾವೊಡೆವೋಂಡ
ಪಲ್ಲಕ್ಕಿರ ಕೊಂಬಲ್ಲ
ಪಾಲೇರಿ ಒಡೆಯಂಡ
ಕಚ್ಚಿ ಕೊಂಬ್ ನಲ್ಲಾಲ್
ಕೊಡುಮಲೆಕ್ಕೊರ್ ತೊರ
ಜಾಮಕೊಂಬುರ್‌ಪ್‌ನ

ಎನ್ನನೆಂದ್ ಅರಿವಿರಾ
ಪಾಲೇರಿ ಒಡೆಯಂಡ
ಪೊಂದೇವಡಿ ಪಟ್ಟಿಲ್
ಪೊಂಬೋಲೆ ಪೊಲುವಕ
ಪಾಲೇರಿ ಒಡೆಯಂಡ
ಕಚ್ಚಿಕೊಂಬ್ ನಲ್ಲಾನ
ಪಾಂಗರ್‌ಂಜಿ ಪುಡ್‌ಚಿತ್
ಧಮ್ ಕೆಟ್ಟಿ ಉರ್‌ಪ್‌ನ
ಕೊಂಬ್‌ಕೂತ್ ಕೇಟಲ್ಲಿ
ಕೊಂಬ್‌ಡಣ್ಣಾ ಒಂದಾಚಿ
ಅಲ್ಲಿ ಪೋಯಿ ನಿಂದಿತ್
ಜಾಮಕೊಂಬ್ ಉರ್‌ಪಣೆ
ಕೊಂಬ್‌ಡಣ್ಣಾ ದಂಡಾಚಿ
ಅನ್ನಪೋಲೆ ನೋಟುವಕ
ಪೊಮ್ಮಾಲೆ ಕೊಡವಡ
ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಕೊಂಬಾಚಿ.
ಪೊಮ್ಮಾಲೆ ಕೊಡವುಲ್
ಎಚ್ಚಕುಳ್ಳ ನಾಡಾಪ
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನಾಡ್‌ಂದ್
ಎನ್ನನೆ ಪವುತದೊ
ಅಲ್ಲತೊಂದೂ ಅಲ್ಲಲಾ
ಮೂಲಕನ್ನಿ ಕಾವೇರಿ
ಕಾವೇರಮ್ಮೆ ತಾಯಿರ
ನೀಲಕೊಡಿ ತ್‌ರ್‌ತ
ಮಮ್ಮಾಯತ್ ಪುಟ್ಟಿತ್

ಕೇಕ್ ಬುದ್ದಿತೊಕ್ಕಿತ್
ಕೊಡಗ್‌ನ ಪವುತತ್
ಚೋರಂಗೆ ಮುರ್‌ಚಿತ್
ಕೀತ್ ದಂಡ್ ಬೆಟ್ಟೋಲೆ
ಸೀಮೆನ ಪವುತತ್
ಕಾವೇರಿ ಕೊಂಡಾಕರೆ
ಕಾರೋಟ್ ನೆಡಿಪೋಲೆ
ಗುದ್ದ್‌ನ ಕಲಪೋಲೆ
ಗುದ್ದ ಗುದ್ದ್ ನಾಡೋನ್
ಕೆಂಗಳಮೆ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್
ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ಪದಿನಾಲ್
ಕಾವೇರಿಕೊಂಡೀಕೆರೆ
ಬೊಳ್ಕೋಟೆ ನೆಡಿಪೋಲೆ
ಪಾಬೊಳಿಯ ಮೇಂದಲೆ
ಮೇಂದಲೆ ಪದಿನಾಲ್
ದಂಡ್ ನಾಡ್ ಕೂಡಣೆ
ನಾಡಿರುವತ್ತೆಟ್ಟಾನ
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನಾಡ್‌ಕ್
ನಾಡ್ ಪೋರಾಂದೆಣ್ಣಿತ್
ಪಟ್ಟಿಪೊಳೆಕಾವೋರ
ಅಣ್ಣೆಪೊಳೆಕೀವೋರ
ಏಳ್‌ನಾಡ್ ಸೂರ್ಲಬ್ಬಿ
ಮೂಂದ್‌ನಾಡ್ ಕೂಡಣೆ
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನಾಡಾಚಿ.
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನಾಡ್‌ಕ್

ಸೀಮೆ ತಕ್ಕಂಗೆಚ್ಚಕ್
ಒಕ್ಕಡ ಪೆದಲೆನ್ನ್
ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಬೆಂದುವೆ
ನೇರ ಬಂಮದಿಪಲ್ಲಿ
ಕೆಂಗಳಮೆ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್
ತಾಳೆ ಪೂ ತಾಳೇರಿ
ಆ ನಾಡ್ ನಡುವುಲ್
ಕಾಜುಮಾಲೆ ಕಳ್ಳೆಯು
ಬೀರಕಟ್ಟೆ ಬೊಳ್ಳೆಯು
ಜೋಡೆರಂಡ್ ತಕ್ಕಂಗ
ನೇರ ಮಜ್ಜಣಾಪಲ್ಲಿ
ಆನೆ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ಲ್
ಮಾತನು ಬುಡುವನು
ಜೋಡೆರಂಡ್ ತಕ್ಕಂಗ
ನೇರ ಒಯಿಪತಾಪಲ್ಲಿ
ನಾಲಾಯಿರ ನಾಡ್‌ಲ್
ಪಾಡಿಯು ಪರದನು
ಜೋಡೆರಂಡ್ ತಕ್ಕಂಗ
ನೇರ ಪೋಯಿತಾವಲ್ಲಿ
ಉದ್ದಕೊಡೆ ತಾವುಲ್
ಪೋರೆಯು ಪರುವನು
ಜೋಡೆರಂಡ್ ತಕ್ಕಂಗ
ಸೀಮೆತಕ್ಕಂಗೆಟ್ಟಾಚಿ
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನಾಡ್‌ಲ್
ಕೂಟ್ ಞಾಯ ತ್‌ಪಕ್

ಎಚ್ಚಕುಳ್ಳ ಪಟ್ಟಿಯಾಪ
ಚೆಂಡೋಲೆ ಕಡಿಯೋಂಡ
ಪೊಂಬಾವಲಿಪಟ್ಯೊಂದ್
ಕುಯ್ಯಂಗೇರಿ ನಾಡೊಂಡ
ಕಟ್ಟುರುಪ್ ಕಾರುಂದ
ಕಾರುಂದತ್ ಪಟ್ಯೊಂದ್
ಉದ್ದ ಕೊಡೆ ತಾವುಲ್
ಪಚ್ಚೆ ಕೊಡೆ ಪಾಂಡತ್
ಪಾಂಡತುಳ್ಳ ಪಟ್ಯೊಂದ್
ಈನಗುಂಡ್ ಪೋರಾಂದ್
ಉಕ್ಕಂಬ್ ಮಡಿಕೇರಿ
ಅಂದ್ ಬಾವೊಡೆವೋಂಡ
ಪೊಂದೇವಡಿ ಪಟ್ಯೊಂದ್
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನಾಡ್‌ಲ್
ನಾಲ್ ಪಟ್ಟಿಡಾಚೀಲಾ
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನಾಡ್‌ಲ್
ತಕ್ಕ ಪೋಯಳ್‌ಪಕ್
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ಅಂಬಾಲ
ದೇಬುವ ಕುಳಿಪಕ್
ನುಪ್ಪತಂಜಿ ಪಾಕೆರೆ
ಚಿಕ್ಕ ಬಂದ ಚೋಮಂಗ್
ನೀಕುಡಿ ಕುಡಿಪಕ್
ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನೀಕೆರೆ
ನಾಡ್‌ಕೋರ್ ಮಾದೇವ
ಊರ್‌ಕೋರ್ ಪೊವ್ವದಿ

ಕೇರಿಕೋರ್ ಅಯ್ಯಪ್ಪ
ಓಣಿಕೋರ್ ನಾಥನ್
ಒಕ್ಕಕೋರ್ ಪೂದನ್
ಅನ್ನತ ಸೇರಿಯಾಪ
ಎಂದೆಣ್ಣತ್ ಇಡುವ
ಈ ಪಾಟ್‌ನ ಬೆಪ್ಪಿನ
ಬೆಪ್ಪಕೊಮ್ಮಡ್‌ಪಕ
ಆದಿಮೂಲ ಲೆಲ್ಲೇಲೋ.

'ದೇಶಕೆಟ್ಟ್' ಪಾಟ್‌ನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 12 ಕೊಂಬ್‌ರ ಜಾಗ, 35 ನಾಡ್, ಸೀಮೆತಕ್ಕ / ದೇಶ ತಕ್ಕಂಗಡ ಸ್ಥಾನ ಎನ್ನನೆ ಸುರುವಾಚಿಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಜನ ಕೂಡುವ ಇಂಜ ಬಲ್ಯ ಪರಂಬ್, ತಕ್ಕಂಗ ಕೂಡುವ ಅಂಬಲ, ಊರ್‌ರ ಕೆರೆ, ದೇವ ದೈವ ನೆಲೆ ಎನ್ನನೆ ಸುರುವಾಚಿ ಎಣ್ಣುವದೂ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಏದ್ ದೇಶ ಹೊಗಳುವನ್ನಕೆ ಉಂಡ್ ಎಣ್ಣಕ ಅದ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಮಾಲೆರನ್ನಕೆ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್ ಆಯಿತುಂಡ್. ಈ ದೇಶತ್ 12 ಕೊಂಬು, (ಕೊಂಬ್‌ರ ಕೂತಳ್‌ತೆರ ಜಾಗ) ಎನ್ನನೆ ಆಚೀಂದ್ ಎಣ್ಣಕ... ಹಾಲೇರಿ ಒಡೆಯಂಡ ಪೊನ್ನ್‌ರನ್ನಕೆ ಚಾಯಿ ಇಂಜ ಎದಿಕೆ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಪೊಲಾಕ ನೇರತೆ ಕಚ್ಚಿರ ಕೊಂಬುನ ಜೋರ್‌ತೆ ಉರ್‌ಪುವಕ ಆ ಸೊರ ಎಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ಎತ್ತ್‌ಚೊ ಆ ಸೀಮೆ ಎಲ್ಲ ಓರ್ ಕೊಂಬು ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಕೊಂಬು ಉರ್‌ಪಿತ್ ಆ ಸೊರ ಮಿಣ್ಣಾಕ್ ಎಲ್ಲಿ ನಿಂದತೋ ಅದ್ ಇಣ್ಣ್ಯೋರ್ ಕೊಂಬು. ಇನ್ನನೆ ಅಕ್ಕತ ಕೊಡಗ್ ದೇಶತ್ 12 ಕೊಂಬು ಆಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಡುಕಾಲೆ ಒಕ್ಕುವಾನ ಕಂಡಿತ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿ/ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ನ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ಪಿಣ್ಣ ಮೇಂದಲೆ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಭಾಗ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಲ್ 14 ನಾಡ್, ಮೇಂದಲೆ ನಾಡ್‌ಲ್ 14 ನಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಈ 28 ನಾಡ್ ಪೋರಾಂದ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಂಜ ಸುವಾರ್ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಕೆತ್ತನೆ 7 ನಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೊಡಿಯತ ದೇಶಕೆಟ್ಟ್ ಪಾಟ್‌ಲ್ ಪಟ್ಟಿ ಪೊಳೆಂಜ ಅಣ್ಣೆಪೊಳೆ (ಹೇಮಾವತಿ)ಕೆತ್ತನೆ 7 ನಾಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಕೊ ಆ ಹೇಳಿಕೆ ಚರಿತ್ರೆಕ್ ಸೆರಿಯಾಪುಲೆ. ಮೇಂದಲೆನಾಡ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಬಲ್‌ತೆಬರಿಕ್ ಪಬ್ಬುಲೆ

ಪಿಞ್ಞ ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಂಜ ಉತ್ತರತ್‌ರ ಜಾಗ ಈ ನಾಡ್ ಪಾಲ್‌ಡುವ ನೇರತ್/ ಬಯ್ಯ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗ್‌ಳುಂಡ್ ಬಂದದ್. ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ಂಜ ಸುರುವಾಯಿತ್ ತಾವುನಾಡ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಸೀಮೆತಕ್ಕಂಗ ಈ ಪೋಲೆ ನೇಮಕ ಆಚಿ.

ಸೂರ್ಯ ಉದಿಪಲ್ಲಿಂಜ ಎಣ್ಣಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವ ಭಾಗವಾನ ಚೋಂದ ನೆಲ್ಲ್ ಬೊಳ್‌ತುವ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ಬೊಳ್ಳೆರ ಮನೆಕಾರ, ಮಜ್ಜಣ ಆಪಕ ಎಣ್ಣಕ ಬೊಳ್‌ತ ನೆಲ್ಲ್ ಬೊಳ್‌ತುವ ಆನೆಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ಲ್ ಮಾತಂಡ ಮನೆಕಾರ, ಬುಡುವಂಡ ಮನೆಕಾರ, ಒಯಿಪತ್ ಎಣ್ಣಕ ನಾಲ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ಪಾಂಡಿರ ಮನೆಕಾರ, ಪರದಂಡ ಮನೆಕಾರ, ನೇರ ತಾವಕ ಎಣ್ಣಕ ಪಡಿಞಾರ್‌ಲ್ ತಾವುನಾಡ್‌ಲ್ ಪೋರೆಯಂಡ ಮನೆಕಾರ, ಪರುವಂಡ ಮನೆಕಾರ ...ಇನ್ನನೆ 8 ಸೀಮೆತಕ್ಕಂಗ 35 ನಾಡ್‌ಲ್ ನ್ಯಾಯ ತ್‌ಪಕ್ ನೇಮಕ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ನ್ಯಾಯ ತ್‌ಪಕ್ ನಾಲ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಜಾಗ.

ಪ್ರತಿಯೋರ್ ನಾಡ್‌ಲ್ ಜನಬಂದಿತ್ ಕೂಡುವ ಅಂಬಲತ್‌ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಈ ನಾಡ್‌ಲ್ 'ದೇವ ಕುಳಿಪಕ್' ಎಣ್ಣಕ ನಮ್ಮ್‌ರ ನೇರತ್ ದೇವಡ ವಿಗ್ರಹತ್‌ನ ಪೊರ್‌ತವು ಕುಳಿಪಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತ್ ಚೋತಿತ್ ಬಂದ ಅತ್ತ್‌ಕ್ ನೀರ್ ಕುಡಿಪಕ್ ನಾಲ್ ಕೆರೆ ಪಿಞ್ಞ ನೀರ್ ಕೆರೆ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ನಾಡ್‌ಕೋರ್ ಮಾದೇವಡ (ಈಶ್ವರ) ತಿರಿಕೆ, ಊರ್‌ಕೋರ್ ಪೊವ್ವದಿ (ಭಗವತಿ) ದೇವಿರ ಸ್ಥಾನ, ಕೇರಿಕೋರ್ (ಊರ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್) ಅಯ್ಯಪ್ಪದೇವಡ ತಿರಿಕೆ, ಓಣಿಕೋರ್ ನಾಥ (ಚೆರಿಯ ದೇವತೆರ ಸ್ಥಾನ) ಒಕ್ಕಕೋರ್ ಭೂತಂಡ ಸ್ಥಾನತ್‌ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಂಜತ್.

ಈ ಪಾಟ್‌ನುಂಡ್ ಕೊಡವಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ದೇವ-ದೈವತ್‌ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಸುರೂವೆತ ನಾಲ್ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಕೊಡವಕ್ ಮಲಬಾರ್‌ರ ವ್ಯವಹಾರ ಏರ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ದೇವ-ದೈವಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿಂದ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುಪ. ಈ ದೇವ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಎಡ್‌ತೆಬರಿಯ ನಾಡ್‌ಲ್ ಮಾತ್ರ ಇಂಜಿತ್ ನಾಡ್‌ತಕ್ಕಂಗ ಆ ನಾಡ್‌ಕಾರಳೆ ಆನಗುಂಡ್ ಅಕ್ಕ ಕೊಡವ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಯತ 28 ನಾಡ್‌ಲ್ ಮಾತ್ರ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ತೋಂದುವ. ಮಿಞ್ಞಕ್ ಕೊಡವ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಏಳ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ನೆಲೆನಿಕ್ಕೊಂದ್ ಸೀಮೆತಕ್ಕಂಗಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಬಾಕಿ ಏಳ್‌ನಾಡ್‌ಕ್ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಮಾದೇವ, ಪೊವ್ವದಿ, ನಾಥ ಪಿಞ್ಞ ಪೂದ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಉ.ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬಳಕೆ ಇಲ್ಲಾತ ಶಬ್ದ ಆಯಿತುಂಡ್.

ದೇಶ ಕೆಟ್ಟ್‌ಪಾಟ್‌ಲ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಎಟ್ಟ್ ಸೀಮೆತಕ್ಕ / ದೇಶ ತಕ್ಕಂಗಡ ಒಕ್ಕಕಾರಡಾತ್ ಇಕ್ಕ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಬುಡುವಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ನಿರ್ವಂಶ ಆನನ್ನಕೆ ತೋಂದುವ. ಇಯಂಗಡ ಭೂಮಿಲ್ ಕಂಡ್ರತಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಬುಡುವಂಡ ಮನೆಲ್ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಒಬ್ಬ ಕಂಡ್ರತಂಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಎಣ್ಣುವ ಹೇಳಿಕೆ ಉಂಡ್.

ಸೀಮೆತಕ್ಕಂಗಕ್ ಆ ಕಾಲತ್ ಆಚಾರ ವಿಚಾರತ್ ತಪ್ಪ್‌ನ ತಂಗಡ ನಾಡ್‌ರ ಕೊಡವಕ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಅಧಿಕಾರ ಇಂಜತ್ ಕಾಂಬ. ಒಮ್ಮತೆ ಬುಡುವಂಡ ದೇಶತಕ್ಕಂಗೂ, ಬಾಚಿರ ಮನೆಕಾರಂಗೂ ಏದೋ ವಿಷಯಕ್ ಚರ್ಚೆ ಆಯಿತ್, ಆ ದೇಶತಕ್ಕ ಅರಮೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ತಿರಿಕೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಾಚಿರ ಮನೆಕಾರಂಡ ಮಂಡೆನ ಕೆತ್ತಿರ್‌ತ್. ಅಚೇಂಗಿ, ಬಯ್ಯ ದೇಶತಕ್ಕ ತಾನ್ ಚೆಡಿಲ್ ದುಡ್‌ಕಿತ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಲಸಕ್ ಬೇಜಾರ ಪಟ್ಟಿತ್ ಚತ್ತವಂಡ ಗೇನತ್ ತಿರಿಕೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಉತ್ತರ ಬರಿಕ್ ಓರ್ ಕೈಮಡ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಜಾಗ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ಜಾಗತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಕೈಮಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜನ್ನಕೆ ಪಾಳ್‌ಬುದ್ದಿತ್ ನೆಲ ಸಮ ಆಚಿ. ಅಚೇಂಗಿ, ಅದ್‌ಂಡ ಕೆಂಪ ಪಿಣ್ಣ್ ಕಲ್ಲ್ ತಿರಿಕೆರ ಉತ್ತರ ಬರಿಲ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಕಾಂಬಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಡ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ ಪಿಣ್ಣ್ ಬೋರೆ ಮೂಂದ್ ಊರ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡದ್

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ನೇರತ್ ಮೈಸೂರ್ ದೊರೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗಡ ಸೀಮೆನ ಗೆಲ್ಲೊಂಡೂಂದ್ ಆ ಸೀಮೆಕ್ ತಾಂಡ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯ್‌ತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪೋಚಿ. ಈ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಸಹ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಉತ್ತರ ಪಿಣ್ಣ್ ಈಶಾನ್ಯ ತೆರಿರ ಆ ಬರಿಲಿಂಜ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಡ ಸೀಮೆರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಾಗತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡತಕ್ ಎಡ್‌ತಪ ಮನಸ್ಸ್ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಯಿಚತ್. ಈ ಸೈನ್ಯ ಅಕ್ಕ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಮುಟ್ಟಿತಿಂಜ ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಡ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ (ಇಕ್ಕತ ಶನಿವಾರಸಂತೆ) ಪಿಣ್ಣ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಮುಟ್ಟಿತಿಂಜ ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣ, ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ಪಿಣ್ಣ್ ಹೊಸೂರ್ ಎಣ್ಣುವ ಮೂಂದ್ ಊರ್‌ನ ಗೆದ್ದ್‌ಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಸೀಮೆಕ್ ಕೂಟ್‌ಚಿ. ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಡ ಕೊಡಗ್‌ರ

ಸೀಮೆರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್‌ನ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡತ್. ಬೇಲೂರ್ ನಾಯಕಂಗ ಅಕ್ಕ ಕಾಡ್ ಜಾಗ ಆಯಿತಿಂಜ ಐಗೂರ್‌ನ ಕೂಟಿತ್ ಭದ್ರಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜತ್.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಎಳಾಯಿರ ಸೀಮೆನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಗೂ ಎಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ಒಡೆತನಕಾಯಿತ್ ಜಗಳ ಆಚಿ. ಈ ಜಗಳತ್‌ನ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್‌ರ ತಕ್ಕ್‌ಲೆ ನೋಟೋಲು.

"ಬೇಲೂರ್ ಸಂಸ್ಥಾನ ನಂಗ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡದ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಕೂಡ್‌ನ ಎಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ ನಂಗಕೆ ಕೂಡುವಾಂದ್ ನಿಂಗ ಎನ್ನನೆ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡಿರ, ಬುಟ್ಟಿ ತಾರಿ"ಂದ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ರಾಜ ಕೇಟಾಂಗ್ ಇಯಂಗಡ ಜವಾಬ್.

"ಬೇಲೂರ್ ಸಂಸ್ಥಾನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕಂಗ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಮೈಸೂರ್ ಸ್ಥಾನಕೂ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕೂ ಸೇರ್‌ಸದಲ್ಲ. ನಿಂಗ ಬೇಲೂರ್‌ಕಾರಡ ಮೀದ ಜಗಳ ಮಾಡಿತ್ ಆ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡಿರ. ನಿಂಗಡನ್ನಕೆ ನಂಗ ಜಗಳ ಮಾಡಿತ್ ಎಳಾಯಿರ ಸೀಮೆನ ಬುಡುಲೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ, ಆ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರಕೂ, ಇಲ್ಲಿಯತ ದೊರೆಯಕೂ ಜಗಳ ಆಯಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರ ಸದರಿ ಸೀಮೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗುವಕ್ ಬುಡತೆ ಪೊಜ್ಜತ್.

ಅಕ್ಕ ಅವು ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗುವಕ್ ಕಯ್ಯತೆ ಅದ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಆ ಸೀಮೆಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣ, ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ, ಹೊಸೂರ್ ಈ ಮೂಂದ್ ಊರ್‌ನ ತಂಗಡ ಬರಿಕ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕಡಿ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರ ಪೋನಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಪೋಯಿತ್ ರೈತಂಗಳ ನಿಪ್ಪಕ್ ಬುಡತೆ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಇಂಜಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಿಚ ಕಾಗದತ್‌ರ ವಿವರ.

"ನಂಗ, ನಿಂಗ ಜಗಳ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಸೀಮೆ ಪಾಳಾಪನ್ನಕೆ ಮಾಡ್‌ನಕ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರಕೂ ನಷ್ಟ ಆಪ. ಈಂಡ ಮೀದ ನಿಂಗ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡಿತುಳ್ಳ ಎಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಾಗತ್‌ನ ನಂಗ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ನಿಂಗಡ ಬರಿಕ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ಅದತ್ ವಸೂಲಾನ ಪಣತ್‌ನ ನಂಗಕ್ ತಾರಿ"ಂದ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಅಯಿಚತ್.

ಆ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಒತ್ತಂಡ್ ಆ ಹೋಬಳಿರ ಎಳಾಯಿರ ಸೀಮೆನ ಕೂಟಿಯಂಡ್, ವಸೂಲಾನ ಪಣತ್‌ನ ಎಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯಗಾರ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಆ ಎಳಾಯಿರ

ಸೀಮೆಕ್ 'ಇತ್ತರಿಗೆ ಸೀಮೆ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್.

ಇತ್ತರಿಗೆ ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣಕ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರಕ್ ತೆರಿಗೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಸೀಮೆಂದ್ ಅರ್ಥ. ಪಿಣಾಯಿರ ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣಕ ಆಯಿರ ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿರ ಸೀಮೆಂದ್ ಕಾಂಬ.

ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಚಿರಕಲ್ಲ್ ವೀರವರ್ಮ ಅರಸಂಗ್ ತೊಣೆಯಾಯಿತ್ ತಾನ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕಂಗ್ ಪಣ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯ ಬಂದದ್, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಆಖೀರಿ ದಿನ

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗತ್‌ರ ಇಕ್ಕೇರಿಂಜ ಪಡಿಞಾರ್ ಮಲೆರ ಮಲೆನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶಕೆತ್ತನೆ, ದ. ಕನ್ನಡತ್‌ರ ನೀಲೇಶ್ವರಕೆತ್ತನೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1645ತ್‌ಂಜ 1660ಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ನ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕಂಡ ಕಾಲತ್ ಪಬ್ಬಿತಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ 1714ತ್‌ಂಜ 1739ಕೆತ್ತನೆ ಇಕ್ಕೇರಿಲ್ ಆಳ್‌ನ ದಂಡನೆ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪಕ್ಷಿಣಾತ್ ಇಞ್ಞಬ್ಬಕೂ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ 1730ತ್ ಬಲ್ಯ ಓರ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ನೀಲೇಶ್ವರಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಂವಂಗ್ ಅಕ್ಕತ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್ ಇಂಜ ಚಿರಕಲ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದವಂಡೂಂದಾಚಿ. ಚಿರಕಲ್ ರಾಜಂಡ ಸೀಮೆ ನೆಲ್ಲ್, ತೆಂಗೆ, ನೆಲ್ಲಮಳುಕ್ ಕೇಳಿಪಡ್‌ಂದ ಜಾಗ. ಇನ್ನತ ಚಾಯುಳ್ಳ ಜಾಗತ್‌ನ ತಾನ್ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಸೋಮಶೇಖರ್ ನಾಯಕ ನೀಲೇಶ್ವರತ್‌ಂಜ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಚಿರಕಲ್ ವೀರವರ್ಮಂಡ ಪಾದಿ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಬಲ್‌ಚಂಡತ್. ಈ ಸೀಮೆನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೋಚಿ.

ವೀರವರ್ಮಂಡ ರಾಜ್ಯ ಚೆರಿಯದಾಯಿತಿಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ಸೈನ್ಯ ಬಲ್‌ಜನೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅಂವಂಗ್ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನ ಎದ್‌ರ್‌ಡುವಚ್ಚಕ್ ಸೈನ್ಯಬಲ, ಪಣಬಲ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಇಕ್ಕಾಕಲೆ ಅಂವಂಡ ಪಾದಿ ರಾಜ್ಯ ಶತ್ರುವಡ ಪಾಲಾಯಿತಿಂಜತ್. ಇಞ್ಞ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಪಾದಿ ರಾಜ್ಯ ಸಹ ಪೋಪನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ವೀರವರ್ಮ ರಾಜ ದುಂಬ ಬೇರತ್ ಆಖೀರಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ, ಇಕ್ಕೇರಿ ಸೋಮಶೇಖರ

ನಾಯಕಂಡ ಬೇಂದ್‌ಕಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಕನಿಕರತ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಇನ್ನನೆ ಓರ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಿಚತ್.

"ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಸೋಮಶೇಖರ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ನಂಗಡಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅರೆವಾಸಿ ಸೀಮೆನ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕಡಿ ಕೋಟೆನ ಇಟ್ಟಿತ್. ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ್ ಅವು ಮಿಞ್ಞ ಮಿಞ್ಞ ಬಂದಂಡ್ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಜಗಳ ಮಾಡುವಕ್ ನಂಗಕ್ ಮನಸ್ಸ್ ಬಂದಂಡಿಲ್ಲೆ. ನಿಂಗ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬೇಂದು ಆನಾನುಂಡ್ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ನಂಗಡ ಸೀಮೆನ ಬುಟ್ಟಿತಂದಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಇಕ್ಕೇರಿಕ್ ಪೋಪನ್ನಕೆ ತಂಗ ಉಪಕಾರ ಮಾಡೊಂಡು"

ಈ ಕಾಗದತ್‌ನ ಓದ್‌ನ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ, ವೀರವರ್ಮ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಕನಿಕರಪಟ್ಟಂಡ್ ಅಂವಂಗ್, "ಇಕ್ಕ ನಂಗಳುಂಡ್ ಕಯ್ಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿತ್. ಆಂಡ ಮೀದ ದೇವಡ ಇಷ್ಟ. ನಿಂಗ ಎಚ್ಚರತ್ ಇರೊಂಡು"ಂದ್ ಉತ್ತರ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಿಚತ್.

ವೀರವರ್ಮಂಡ ಪರವಾಯಿತ್ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ಪಡೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಢುಂದ್, ವೀರವರ್ಮ ರಾಜನುಂಡ್ ಗೆದ್ದ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತಪ್ಪನ್ನಕೆ ಕೇಟಂಡಪಲ್ಲಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಇನ್ನನೆ ಮರ್‌ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

"ನಂಗ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಿತ್ ಚರಕಲ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪ್ರೊತ್ತಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ನಾಯಮಾರಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಪಾದಿ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದಂಡಿತ್. ಈ ಪಡೆಲ್ ನಂಗಡ ಜನ ದುಂಬ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಖರ್ಚಿ ದುಂಬಾ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗ ಅಯಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಪುಲೆ".

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಈ ಕಾಗದತ್‌ರ ವಿವರತ್‌ನ ಚರ್‌ಕಲ್ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣುವಕ "ಆ ರಾಜ ಆಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಖರ್ಚಿಕ್ 18 ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯ ತಪ್ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್. ಆ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆಂಡು"ಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಈ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟ ಸೋಮಶೇಖರ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ "ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಮೋಸಗಾರಂಗ. ಪರ್‌ಂದ ತಕ್ಕ್‌ರನ್ನಕೆ ನಡ್‌ಂದವವು ಅಲ್ಲ. ಅಯಿಂಗಡ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಈ ಪಣಕ್ ನಿಂಗ ಜವಾಬ್ದಾರಂಗಳಾಕತಿ"ಂದ್ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ, ಚರಕಲ್ ರಾಜಂಡ ಆಣೆತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಬಿತ್ ಅಂವಂಡ ಕಷ್ಟಕ್ ಮರ್‌ಳಾಯಿತ್, ಅಂವ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಂಜ ಪಣಕ್ ತಾನೆ ಜವಾಬ್ದಾರಂದ್ ಎಳ್ದಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಬೆಲೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಚರಕಲ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ಂಜ ವಾಪಾಸ್ ಕಾಕಿತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಅಯಚೆತ್. ಅನ್ನನೆ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪೋಪಕ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯನ ಕಾಂಬಕ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿಕ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಪೋಯಿತ್ ದಂಡ್ ರಾಜಂಗಳೂ ತಂಗಡ ಸಿನೇತಿಕೆನ ಬಲ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಈ ರಾಜಂಗ ತಂಗ ತಂಗಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ವಾಪಾಸಾಚಿ.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಕೈಂಜಪಿಳ್ಳಾ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಚರಕಲ್ ರಾಜ ತಪ್ಪಕ್ ಒತ್ತಂಡ ಪಣತ್‌ನ ಕೇಟಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ತಾಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾರ್ಯಕಾರ, ಪರಿಕಾರಳ ಚರಕಲ್ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಕ್ಕ ಚರಕಲ್ ರಾಜ ಪಣತ್‌ನ ನಾಲಂಜಿ ಕಂತ್‌ಲ್ ತ್‌ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೋನ ಜನಳ ಆಕಿಯಂಡ್ ದಂಡ್, ಮೂಂದ್ ಕಂತ್‌ಲ್ ಪಾದಿ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಬಾಕಿ ಪಾದಿ ಪಣತ್‌ನ ಕೊಪ್‌ಪಕ್ ಒತ್ತವತೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ವಾಪಾಸ್ ಅಯೆಚತ್. ಇದ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಚೆಡಿ ಬಾತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ತಾಂಡ ದಳವಾಯಿ ಬೋನಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣ ಪಿಳ್ಳಾ ಅಂಜಾಯಿರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಮಲಯಾಳಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಕ್ಕಲೂ ಸಹ ಚರಕಲ್ ರಾಜ ಇಕ್ಕ ತಪ್ಪಿ, ಬಯ್ಯ ತಪ್ಪಿಂದ್ ಸತಾಯಿಚಿಟ್ಟಂಡ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಬಲಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಈ ಸುದ್ದಿ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ರಾಜಂಗ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಅಂವ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಸಿನೇತ. ಆನಗುಂಡ್ ಇಂವ ತಾಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಾಪಳೆಯಳ ಬೋನಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್. ಚರಕಲ್ ರಾಜಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೆಣಿನ ಬೋನಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣಂಗ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್. ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಮುತ್ತಣ್ಣ ಪಿಳ್ಳಾ ಸೈನ್ಯ ಚರಕಲ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಬಟ್ಟೆಲೆ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ಎತ್‌ಚಿ. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಚರಕಲ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಅಯೆಚಿತ್ ಮಲಯಾಳತ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲೆಲ್ಲ ಪಾರ ಆಕ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ನ ನೋಟಿತ್ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಸಮುದ್ರಮಾರ್ಗಕಾಲೆ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಕುಂಬಳೆ ತಾಲೂಕ್‌ಲ್ ಉಳ್‌ಪ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬೋನಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣ ತುಳುನಾಡ್‌ಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್.

ಇಚ್ಚಕೆಲ್ಲ ಆಕಣೆ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕಂಗ್ ಚರಕಲ್ ರಾಜನುಂಡ್ ಬರಂಡಿಂಜ ಪಾದಿ ಪಣ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಬಾಕಿ ಪಣ ತರತೆ ಚರಕಲ್ ರಾಜ ಮೋಸ ಮಾಡಿತಿಂಜಕೊ

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ, ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕಂಗ್ ತಾನ್ ಜವಾಬ್ದಾರ ಆಯಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ತಾಂಡ ಖಜಾನೆಂಜ ಬಾಕಿ ಪಣತ್ 9 ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಚಿರಕಲ್ ರಾಜ ಮಾಡ್‌ನ ಮೋಸತ್‌ನುಂಡ್ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕಂಗ್ ಪೇರ್ತ್ ಬೇಜಾರ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಂವ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪನ ಇಕ್ಕೇರಿಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ "ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಮೋಸಗಾರಂಗ. ಅಯಿಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಬುವಕಾಗಾಂದ್ ನಂಗ ಮಿಞ್ಞಲೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ನಿಂಗ ನಂಗಳ ನಂಬತೆ ಅಯಿಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಬಿಯಂಡ್ ನಂಗ ಸೀಮೆನ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಅಯಿಂಗಡ ಬರಿಂಜ ಬಪ್ಪಕುಳ್ಳ ಪಣತ್‌ನೊ ನಿಂಗಡ ಕೈಯಿಂಜೆ ಕೊಡ್‌ತಿರಲ್ಲ"ಂದ್ ದುಂಬಾ ಬೇಜಾರತ್, "ನಿಂಗ ನಂಗಡವೆ ಅಲ್ಲತೆ ಬೋರೆ ಅಲ್ಲ"ಂದ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನಕ್ ಪ್ರತಿಯಾಯಿತ್ ತುಳುನಾಡ್‌ಕೊತ್ತ ಮಾಗಣೆಂಜ ಕುಂದ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಮುಟ್ಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಗ್ರಾಮತ್‌ನ ಪಾಲ್ ಇಟ್ಟತ್.

ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ ಪಾಲ್, ಮೋರ್‌ಕ್ ಚೊಡ್‌ತಿತಿಂಜ ಊರ್‌ಕ್ 'ಅಮರಮಾಗಣೆ'ಂದ್ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ ಬಣ್ಣೆ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ, ಕಾವೇರಮ್ಮೆರ ಪೂಜೆಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ತೆಂಗೆರ ಫಲ ಇಲ್ಲತಿಂಜಾನುಂಡ್ ತೆಂಗೆಕಾಯಿತ್ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಪಕ್ಕತೆ ಉಳ್ಳ ಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆನ ಕ್ರಯಕ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನ ಕೇಟಿತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ಒತ್ತಂಡ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ, ಕಾವೇರಮ್ಮೆರ ತಿರಿಕೆರ ಭಂಡಾರತ್‌ಂಜ ಅದ್‌ಂಗ್ ಆಪ ಪಣತ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅದ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡತ್. ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್ ಸೀಮೆಕ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಅಮರ, ಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಅಮರಮಾಗಣೆ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನುಂಡ್ ಕೊಡ್‌ತ ಕತೆ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಪಂಡ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಅಪ್ಪ ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ಚರಿತ್ರೆನ ಎಳ್ದುವಕ, 'ಮುದ್ದು ರಾಜಂಗ್ ಇಕ್ಕೇರಿರ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ಕೆಳದಿ ರಾಮೇಶ್ವರಂಡ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿತ್ ದೇವಕ್ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಬೊಳ್‌ಚತ್‌ನ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ನ ಓರಾಂಡ್ ಕೆಡ್‌ತತೆ ಕತ್ತ್‌ಚಿಡುವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಫಲವಾಯಿತ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ಕುಞ್ಞಿಕ್ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕ ಅಮರಮಾಗಣೆನ ಕೊಡ್‌ತತ್'ಂದ್ ಉಂಡ್.

ಈ ಕತೆ ಕೆಳದಿರಾಜಂಡ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಉಂಡ್. ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೆಳದಿ

ರಾಜಂಡ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕತೆಲ್ ಕೆಳದಿ ರಾಜಂಡ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕತೆ ನೇರ್‌ಂದ್ ತೋಂದುವ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ತಾನ್ ಬೋಡಿಯಂಡನ್ನಕೆ ಮುದ್ದು ರಾಜಂಗ್ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ಕುಶಿಲ್ ತಾಂಡ ಬಲ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಊರ್‌ನ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ಮುದ್ದುರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತದ್ ನಂಬುವನ್ನತದ್. ಬ್ಯೋರೆ ಓರ್ ರಾಜಂಗ್ ಮೋಸ ಮಾಡಿತ್ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯು ಪಣತ್‌ನ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ತಾಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಾಂಗ್ ಸೋಮಶೇಖರ ಬೇಜಾರಪಟ್ಟಂಡ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಅಮರ ಮಾಗಣೆನ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಕೊಡಿಯತ ಕತೆ ಅಚ್ಚಕ್ ವಾಸ್ತವ ಆಪುಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕ ಮುದ್ದುರಾಜಂಗ್ ತಾಂಡ ಬೋಡಿಕೆರಪೋಲೆ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿ ಪುಟ್ಟ್‌ನಾಂಗ್ ಆ ಕುಞ್ಞಿಕ್ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಅಮರ ಮಾಗಣೆನ ಕೊಡ್‌ತತ್ ಎಣ್ಣುವಾನ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸತ್ಯಂದ್ ಎಡ್‌ತವಲು.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಪಂಡ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ತಾಂಡ 52 ಕಾಲತ್‌ರ ದೀರ್ಘ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪಿಞ್ಞ ಒಳ್‌ಲುಳ್ಳ ವೈರಿಯಳ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ತಾಂಡ ಅಧಿರಾಜ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಂಜತ್. ಇಂವ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆನಾಂಗ್ ವೈರಿಯಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಅಂವಂಗ್ ದುಂಬ ಸಪೋರ್ಟ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ.

ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಎಣ್ಣುವ ಮೋಂವ ಇಂಜತ್. ತಾಂಗ್ ಓರ್ ಪಟ್ಟತ್‌ರ ರಾಣಿ ಇಂಜಕೊ ಇಞ್ಞೋರ್ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್, ಅವಡ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ತಾಂಪ ಪಟ್ಟತ್‌ರ ರಾಣಿಕ್ ಕಿರ್‌ಕುಳ ಕೊಡ್‌ಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಇದ್ ಅಧಿಯಾಯಂಡ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ರಾಣಿ ಸಹಿಸುವಕಯ್ಯತೆ ಒನ್ನಾಂದ್‌ಕ ಕಣತರೆಕ್ ಬುದ್ದಿತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಈ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟ ಅಪ್ಪ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪರಾಜ ತಾಂಡ ಮೋಂವ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಮೀದ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡ್ ಅಂವನೊ, ಅಂವಂಡ ಪಟ್ಟತ್‌ರ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಗರ್ಭತ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ರಾಜಕುಮಾರ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯನೊ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಟ್ಟಿತ್.

ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ 12 ಕಾಲ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಂಜಿತ್ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪ ಜಿಂವತ್ ಇಪ್ಪಕೆ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಆಪ್ತಂಗಳಾಯಿತ್ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಕೊಡವ ಇನ್ನನೆ ಕೇಟಂಡತ್.

"ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿತ್ ಜೈಲ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಅಯಿಂಗಡ ಮೋಂವ ನಿರಪರಾಧಿ ಆಯಿತ್ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ನಿಂಗಕೂ ಬಯತಾಚಿ. ಮಿಞ್ಞಕ್ ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ನಂಗಳೆಲ್ಲ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವವು ದಾರ್? ಈಂಡ ಮೀದ

ನಿಂಗ ಗೇನ ಮಾಡೊಂಡು. ಆನಗುಂಡ್ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ರಾಜಕುಮಾರನ ಬುಡ್‌ತಿತ್ ನಿಂಗಡ ದೊರೆತನತ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡು"

ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಕ್‌ರ್‌ಮೋಂವನ ಬುಡ್‌ತಿತ್ ಕಲಿ ಸಂದ 4832ನೆ ಸಾಧಾರಣ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಾಕ 1730ತ್ ಯುವರಾಜಂಡ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದಾನಪಿಞ್ಞಾ ಕಲಿಸಂದ 4837ನೆ ಆನಂದ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಾಕ 1736ತ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಚಿ. ಇಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂವಂಡ ಮಹಾರಾಣಿಯ ದಂಡಾಳೂ ಸಹಗಮನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಲ್ಲಿಕ್ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ಆಡಳಿತ ತ್‌ೕಂದತ್.

16. ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ 1736-1766

ಮೈಸೂರ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಚೋತದ್, ಪಡೆ ಕೈಂಜದು ಒಪ್ಪಂದ

ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಚೆರ್ಪ‌ತ್‌ಂಜೆ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಕಾಯಿಲಕಾರನಾಯಿತೂ, ಪೋಡಿ ಪುಕ್ಕಲ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಇಂವಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಅಚ್ಚಕೋರ್ ಚಾಯಿಂಚ್‌ಲೆ. ಇಂವ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಹೈದರಾಲಿ ನಾಯಕ ಎಣ್ಣುವಂವ ಸುರೂಲ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕನಾಯಿತ್ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಬಯ್ಯಂಜ ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ್‌ರ ಪಡೆಲ್ ತಾಂಡ ಪರಾಕ್ರಮ ಕಾಟಿಯಂಡ್ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಆಚಿ. ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಕೋಟೆನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಕ್ಕ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ ಆಯಿತಿಂಜ ಚಿಕ್ಕಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯನ ಅಯಿಂಗಡ ಕುಟುಂಬಕಾರಡ ಸಮೇತ ಅರಮನೆಲ್ ಪಾರ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ತಾನೆ ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿಖಾನ್ ಬಹಾದೂರ್‌ಂಡ್ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ 1761ಂಡ ಜೂನ್ ತಿಂಗತ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಚಿ.

ಹೈದರಾಲಿ ಮೈಸೂರ್ ನವಾಬ ಆನಪಿಞ್ಞಾ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಪಾಳೆಯಗಾರಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಗಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಟಿತ್ ಅದ್‌ನ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಹೈದರಾಲಿ ಗೆದ್ದ ರಾಜ್ಯತ್ ಮುಖ್ಯವಾನದ್ ಇಕ್ಕೇರಿ

/ಬಿದನೂರ್ ಸಂಸ್ಥಾನ. ಹೈದರಾಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿ / ಬಿದನೂರ್ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ನ 1761ತ್ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಅಕ್ಕ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಆಶ್ರಿತ ಆಯಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಳ ತಾನ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ನ ಗೆದ್ದಾಂಗ್ ತಾಂಡ ಆಶ್ರಿತಂಗ ಆಯಿತ್ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಹೈದರ್ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಮೀದ ನಡ್‌ತ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಇಂವ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಅಮರ ಪಿಞ್ಞಾ ಸುಳ್ಯಮಾಗಣೆ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಗಳುಂಡ್ ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾನ ಅರ್‌ಂಜಿತ್, ಆ ಮಾಗಣೆನ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಪುಡ್‌ತತೆ ಬುಟ್ಟಿತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಹೈದರಾಲಿ ಮೂನಾಲ್ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞಾ ಕೊಡಗ್ ಪಿಞ್ಞಾ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಗ ದಂಡಾಳೂ ತೆರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟುವ ಇಂಜ ಪಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ಮೀದ ತಾಂಡ ಕಣ್ಣ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ಅಂವ ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ ಇನ್ನನೆ ಓರ್ ಕಾಗದ ಎಳ್‌ತಿಚಿ.

"ಪಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕೂ, ಮೈಸೂರ್ ಸಂಸ್ಥಾನಕೂ ಇತ್ತೆರಿಗೆ ಆಯಿತ್ ಉಂಡಲ್ಲ? ಅದತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕಾರಕ್ ತಂಗ ಕೊಡ್‌ಪ ಪಣತ್‌ನ ನಂಗ ಎಡ್‌ತವುಲೆ. ನಂಗಕ್ ಕೂಡಂಡಿಯ ಜಾಗತ್‌ನ ಬುಟ್ಟ್‌ತಾರಿ. ನಂಗ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡಿಯುವ"

ಇದ್‌ಂಗ್ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಆ ಪಳಾಯಿರ ಸೀಮೆಲ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ, ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣ, ಹೊಸೂರ್ ಎಣ್ಣುವ ಹೋಬಳಿನ ಬೋರೆ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಲ್ಲಿ, ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣತ್ ಹೈದರಾಲಿ ಓರ್ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅಮಲುದಾರನ ಆಕಿತ್ ಬಂದೋ ಬಸ್ತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಈ ಬರಿ ತೆರಿನ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್‌ಕ್ ಇಚ್ಚಕಾತ್ ತೃಪ್ತಿ ಆಯಿಲೆ. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನುಂಡ್ ಪಣ ಪಡ್‌ಂದಿತೆ ಪಡ್‌ಂದವಂಡೂಂದ್ ಮುಂಡತೆ ಜಗಳಕ್ ಫೋಳಿ ಇಟ್ಟಿನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಅಂವ ಇತ್ತೆರಿ ಸೀಮೆಂಜ ತಾನ್ ಎಡ್‌ತಂಡ ಹೋಬಳಿರ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಕೈಂಜದು ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಫಜರುಲ್ಲಾ ಖಾನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಸೈನ್ಯ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಮೀದ ಜಗಳಕ್ ಬಾತ್.

ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್ ಕಲಿಸಂದ 4867ನೆ ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1765ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉಬ್ಬಲ್ ಗಂಡಿಮಾಳತ್ ಬಂದಿತ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ ಅಂವಂಗೂ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕಾರಕೂ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಜಗಳ ಬಕ್ಕಣ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಅಕ್ಕ ಫಜುರುಲ್ಲಾ ಖಾನ್ ಚೋತಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರತ್ ಉಳ್ಳ ಐಗೂರ್ ಸೀಮೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್, ಫಜುರುಲ್ಲಾ ಖಾನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಇನ್ನನೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

"ಮಹಾರಾಜಂಡ ದುರ್ಗ ತಾಲೋಕ್‌ಂಜ ಉಚ್ಚಂಗಿರನ್ನತ ಸೀಮೆ ನಿಂಗಡ ತೆರಿಕ್ ಮುಟ್ಟಿತ್ ಉಳ್ಳಾಂಗ್ ಬೋರೆ ಮಾಡಿತ್ ನಿಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಬುಟ್ಟ್, ತಂದಂಡ್ ಉಂಡ್. ಫಜುರುಲ್ಲಾ ಖಾನ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಖರ್ಚ್ ದುಂಬಾ ಉಂಡ್. ಈಂಡ ಮಾರೀಪತ್ 3 ಲಕ್ಷ ವರಹ ತರೊಂಡು. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗಡ ಸಿನೇತಿಕೆ ದುಂಬಾ ಕಾಲ ಶಾಶ್ವತ ಆಯಿತ್ ಇಪ್ಪ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತ ವಿವರ.

"ನಿಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ಸದರಿ ಸೀಮೆ ಈ ಬರಿಕ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ತಪ್ಪದ್, ಎಕ್ಕ ತಪ್ಪಿರಾ?"ಂದ್ ಕೇಟಾಂಗ್ ಈ 3 ಲಕ್ಷ ವರಹತ್ ಕಾಲ್ ಭಾಗ ಪಣತ್‌ನ ನಿಂಗ ತಂದಿತ್, ಬಾಕಿ ಪಣಕ್ ನಿಂಗಡ ದಳವಾಯಿನ ಹೊಣೆ ಮಾಡ್‌ನಕ ಈ ಸೀಮೆನ ನಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿತ್ ತಪ್ಪ. ಪಿಣ್ಣ್, ನಿಂಗ ಅಲ್ಲಿ ಠಾಣ್ಯ ಬೆಚ್ಚೋಳಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರಳುಂಡ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ತಕ್ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕರಾರ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್.

ಇದೇಪೋಲೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ಕಾಲ್‌ಭಾಗ ಪಣ, ಬಾಕಿ ಪಣಕ್ ದಳವಾಯಿರ ತಮ್ಮಣ ಬೋನಿರ ಚರ್ಮಣ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿನ, ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚಿತ್, "ನಿಂಗ ಕರಾರ್‌ಪೋಲೆ ಸೀಮೆನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ತಾರಿ"ಂದ್ ಕೇಟಲ್ಲಿ, ಈ ವಿವರಕ್ ಅರ್ಜಿ ಎಳ್ತಿತ್ ಆಂಡ ಮೀದ ಪಣತ್‌ನ ಚರ್ಮಣಂಡ ನವಾಬ ಹೈದರಲಿ ಖಾನ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಫಜುರಲ್ಲಾಖಾನ್ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಪೀಠಕ್ ಭೂಮಿ ದಾನ ಮಾಡ್‌ನದ್

ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ತಾನ್ ವೀರಶೈವ ಪಂಥಕಾರ ಆನಕೊ ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯತ್‌ರ ದೇವತೆಯಡ ಮೀದ ಭಕ್ತಿ ಉಳ್ಳಂವ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಪಟ್ಟಮಡ ಮೀದ ಗೌರವ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜದ್ ಅಂವಂಡ ಓರ್ ದಾನಶಾಸನತ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಅಂವ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಭಾರ

ಕಾಲತ್ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ 1678ಂಡ ಧಾತು ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1756ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುವಕ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಓರ್ ಊರ್‌ನ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ದಾನಶಾಸನ ಪತ್ರ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠತ್ ಉಂಡ್. ಅದ್ ಈ ಕ್‌ದತ್‌ರನ್ನಕೆ ಉಂಡ್.

ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಶಾರದಾಂಬಾ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ರತ್ನಗರ್ಭ ವಿನಾಯಕ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಕ್ಕೆ। ನಮಸ್ತೈ ಲೋಕ್ಯ ಪೂಜ್ಯಾಯ ಸರ್ವ ಕರ್ಮಸುಸಾಕ್ಷಿಣೇ ಫಲದಾಯ ನಮೋ ನಿತ್ಯ ಕೇಶವಾಯ ಶಿವಾಯ ಚ ನಮಸ್ತುಂಗ ಶಿರಸ್ತುಂಬಿ ಚಂದ್ರ ಚಾಮರಚಾರವೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ನಗರಾರಂಭ ಮೂಲ ಸ್ತಂಭಾಯ ಶಂಭವೇ। ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಜಯಾಭ್ಯು ದಯ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕವರುಶ ೧೬೭೮ನೆಯ ಸಂದ ವರ್ತಮಾನ ಧಾತು ಸಂವತ್ಸರದ ಚಯಿತ್ರ ಬ। ಶ್ರೀಚಂದ್ರವಾರದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸ। ಪರಿ ವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ ಪದ ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ಪಾರಾವಾರ ಪಾರೀಣ ಯಮನಿಯಮಾಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಧ್ಯಾ।ನಧಾರಣ ಸಮಾಧ್ಯಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನ ನಿಷ್ಠ ತಪಷ್ಚಕ್ರ ವರ್ತ್ಯನಾಧ್ಯವಿಛಿಂನ ಗುರುಪರಂಪರಾ ಪ್ರಾಪ್ತ ಷಡ್ದರ್ಶನಾಸ್ಥಾ। ಪನಾಚಾರ್ಯ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಸಕಲ ನಿಗಮಾಗಮಸಾರ ಹೃದಯ ಸಾಂಖ್ಯತ್ರಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕವೈದಿಕ। ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆದಿ ರಾಜಧಾನಿ ವಿದ್ಯಾನಗರ ಮಹಾರಾಜಧಾನಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹ್ವಾಸನ। ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜಗುರು ಭೂಮಂಡಲಚಾರ್ಯ್ಯ ರುಶ್ಯ ಶ್ರುಂಗ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ತುಂಗ। ಭದ್ರಾ ತೀರವಾಸ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ್ಯೆಯ್ಯನವರ ಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತರಾದ ಶ್ರುಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಮದಭಿ। ನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಠದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿ ಶಾರದಾಂಬಿಕೆ ಅಮ್ಮನವರು ಶ್ರೀಚಂದ್ರ। ಮೌಳೀಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೂ ಆಶ್ವೀಜ ಶು ೧೦ ದಿವಸ ನಡೆ.ಉವ ಪೂಜೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆ ದೀಪಾ।ರಾಧನೆ ಅಂಗರಂಗ ವೈಭವೋತ್ಸಹ ಮುಂತಾದ ಸೇವೆ ಬಗ್ಯೆ ಕಾಶ್ಯಪ ಗೋತ್ರದ ಕೊಡಗಿನ ಹಾಲೇರಿ ವೀರಪ್ಪೊಡೇರೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಸ್ಥಳದ ಧರ್ಮ ಶಾಸನದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನಡೆದುಬರುವ ಕೊಡಲಿ ಮಂದೆ ಸ್ಥಳ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಸಿಸ್ತು ಗ ೩೦೦ ವರಹ ಇದಕ್ಕೆ ಕೂಡಿದ ಉಪಗ್ರಾಮ ಕೆರೆಗು ಸಹಾ ಶ್ರುಂಗೇರಿ ಮಠದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿ ಶಾರದಾಂಬಿಕೆ ಅಮ್ಮನವರು ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸನ್ನಿಧಿ।ಯಲ್ಲೂ ವಿಜಯದಶಮಿ ದಿವಸದಲ್ಲೂ ನಡೆವ ಸೇವೆ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಲೇರಿ ವೀರಪ್ಪೊಡೇರೂ ನಮ್ಮ ಮಾತಾಪಿತ್ರುಗಳಿ।ಗೆ ಪುಣ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನಾಭಿವೃದ್ದಿ ಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಈ ಶುಭ ದಿವಸದಲ್ಲೂ ಸಹಿರಣ್ಯೋದಕ । ದಾನ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೆವಾಗಿ ಈ ಕೊಡಲಿ

ಮುಂದೆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ।ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಂಬನವರು ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೂ ಕಾಲಂ ।ಪ್ರತಿಯಲ್ಲೂ ಆಶ್ವೀಜ ಶು ೧೦ರಲ್ಲೂ ನಡೆವ ಪೂಜೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ಆ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಸುಖ।ದಿಂ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹಾಲೇರಿ ವೀರಪ್ಪೊಡೇರೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಕೊಡಲಿ ಸ್ಥಳಧ।ರ್ಮಶಾಸನ ಆದಿತ್ಯ ಚಂದ್ರಾವನಿಲೋನಲಶ್ಚ ದ್ಯೌರ್ಭೂಮಿರಾಪೋ ಹೃದಯಂಯಮಶ್ಚ ಅಹಶ್ಚ'ರಾ।ತ್ರಶ್ಚ ಉಭೇಚಸಂಧ್ಯೌ ಧರ್ಮಸ್ಯಜಾನಾತಿ ನರಸ್ಯ ಉತ್ತಂ। ದಾನಪಾಲನಂಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ದಾನಾಛ್ರೇಯೋನುಪಾಲನಂ। ದಾನಾತ್ಸ್ವರ್ಗಮವಾಪ್ನೋತಿ ಪಾಲನಾದಚ್ಯುತಂ ಪದಂ।। ಶ್ರೀ ವೀರಭದ್ರ

ಕೊಡಿಯತ ದಾನ ಶಾಸನತ್‌ನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ 1756ನೆ ಇಸವಿ ಏಪ್ರಿಲ್ 19ಂಗ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠತ್‌ರ ಗುರುಕ್ ವಿಜಯದಶಮಿ ದಿನತ್ ಶೃಂಗೇರಿರ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ, ಶಾರದಾಂಬಿಕೆ ಪಿಞ್ಞ ಚಂದ್ರ ಮೌಳೀಶ್ವರ ಕಿರಿಕೆಲ್ ನಡ್‌ಪ ಪೂಜೆ, ಕೂಳ್‌ದಾನ, ದೀಪಾರಾಧನೆ, ದೀಪಾಲಂಕಾರ ಇನ್ನತ ನಮ್ಮ ನಡ್‌ತುವಕ್ 'ಕೊಡಲಿಮಂದೆ' ಎಣ್ಣುವ ಮುನ್ನೂರ್ ವರಹ ಸರ್ಕಾರಕ್ ತೆರಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇಂಜ ಜಾಗತ್‌ನ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಈ ಜಾಗ ಅರಕಲಗೂಡ್‌ಕ್ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಕೊಡಲಿಪುರ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಂಜತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, 1760-61ತ್ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆಂಜ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಡಂಡಿಯ ಹೋಬಳಿನ ಪಾಲ್‌ಟ್ಟಪಿಞ್ಞ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಕೊಡಲಿಪುರತ್ ಪಾದಿಭಾಗ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಸೇರ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಲಿಪುರತ್‌ರ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಭಾಗತ್‌ನ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಗ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅವು ಈ ಸಮ್ಮಂಧ್ಯ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ನಿರೂಪತ್ ಕೊಡಲಿ ಪುರತ್‌ರ ಪಾದಿ ಭಾಗ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಕ್ ಕೂಡ್‌ನದ್‌ಂದ್ ಕಾಟಿತ್. ಆ ನಿರೂಪ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

37 ನಿರೂಪ. ವಿಕ್ರಮ ಕ್ರಿ.ಶ.1760-61

ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಬ 10ರಲ್ಲು ಶ್ರೀಮತು ಮೈಸೂರ್ ನಗರದ ಹೋಬಳಿ ಸೀಮೆ ವಿಚಾರದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಕಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿರೂಪ ಅದಾಗಿ

ನಿನ್ನ ಹವಾಲು ಮೈಸೂರ್ ನಗರದ ಹೋಬಳಿ ವಿಚಾರದ ಚಾವಡಿ ವಿಳಿತದ ಅರಕಲಗೂಡು ಸ್ಥಳದ ಕೊಡಲಿಪುರದ ಗ್ರಾಮವು ಮೊದಲಿಗೆ ರಾಯದತ್ತವಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಹವಾಲಿಗೆ ಶಾಸನ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದುದು, ಈಚೆಗೆ ಅರಕಲಗೂಡು

ಗಡಿಯು, ಅರಮನೆ ಹವಾಲಾದ ಅರಭ್ಯ, ಶ್ರೀಮಠದ ಹವಾಲಿಗೆ ಈ ಗ್ರಾಮವು ನಡೆಯದೆ ಇದ್ದುದ್ದರಿಂದ ತರುವಾಯ ಈ ಕೊಡಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅರೆವಾಸಿ ಗ್ರಾಮವು ಕೊಡಗರ ಹವಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅರ್ಧ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಶ್ರೀಮಠದ ಹವಾಲಿಗೆ ಧಾರೆಯನ್ನೆರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣ, ಅರಮನೆ ಹವಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅರ್ಧ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮಠದ ಹವಾಲಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟೆ ಮಾಡಿಸಿ ಇದ್ದೀತು. ಆ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಅರಕಲಗೂಡು ಸ್ಥಳದ ಕೊಡಲಿಪುರದ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮಠದ ಹವಾಲಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ದಾನ ಸಾಧನ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು. ಈ ನಿರೂಪವನ್ನು ಚಾವಡಿ ಕರಣೀಕರ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಬರೆಸಿ ತಿರುಗಿ ಕೊಡುವುದು. ಶ್ರೀ ಮುದ್ರೆ.

ಈ ನಿರೂಪತ್‌ಂಜ ಪಂಡ್ ವಿಜಯನಗರ ರಾಜಂಡ ವೈಭವತ್‌ರ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಲಿಪುರ ವಿಜಯ ನಗರತ್‌ರ ರಾಜಂಗಳುಂಡ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಈ ಸೀಮೆ ಸುರೂಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಅಧೀನಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಕೊಡಲಿಪುರತ್‌ನ ಮರ್‌ಚಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇತ್ತೆರಿಗೆ ಸೀಮೆ ಮೈಸೂರ್ ಭಾಗ ಆ ದೊರೆಯಕ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜ ಪೋಲೆ ಅಯಿಂಗಡ ಭಾಗತ್ ಇಂಜ ಕೊಡಲಿಪುರ ಗ್ರಾಮತ್‌ನ ಅವು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ ಮರ್‌ಚಿ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕೈಂಜ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ವಿಚಾರತ್‌ನ ಎಳ್‌ತ್‌ನ ಐರೋಪ್ಯ ಗ್ರಂಥಕರ್ತಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಲಿಂಗಾಯತಂಗ ಆನಗುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಪಟ್ಟಮಡ ಮೀದ ನಂಬಿಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಸತ್ಯ ವಿಚಾರ ಅದಲ್ಲಂದ್ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪಂಡ ಭೂಮಿರ ದಾನಶಾಸನತ್‌ಂಜ ಗೊತ್ತಾಪ. ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಆನಪಿಞ್ಞ ಆಳ್‌ನ ರಾಜಂಗಡ ಕರಣಿಕಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಆಪ್ತಂಗ ಪಟ್ಟಮಳೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಚೆರ್ಪತ್‌ಂಜೆ ಕಾಯಿಲಕಾರ. ಇಂವ ಕಲಿ ಸಂದ 4868ನೆ ವ್ಯಯ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ 1776ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಸ್ವರ್ಗ ವಾಸಿಯಾಚಿ. ಅಕ್ಕ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನುಂಡ್ ಪಣ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಗತ್‌ರ ಉಚ್ಚಂಗಿ ಸೀಮೆನ ಆ ರಾಜಂಗ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ತಕ್ಕ್‌ರಪೋಲೆ ನಡ್‌ಂದ್‌ಲೆ. ಹೈದರಂಗೂ, ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗೂ ಈ ಸಮ್ಮಂಧ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಇಪ್ಪಕೆ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಇಂವಂಗ್ ಮಕ್ಕಳೂ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಮುದ್ದು ರಾಜಂಡ ಮೂಂದ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಮಕ್ಕಡಾತ್ ಪೆರಿಯಂವನಾನ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ

ಸಂತಾನ ಅಂವಂಡ ಕ್‌ರ್‌ವೋಂವ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜನ್ನಕೆ ಆಖೀರಿಯಾಚಿ.

ಮೈಸೂರ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಸೈನ್ಯ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿದ್, ಕನ್ನಂಡ ದೊಡ್ಡಯ್ಯಂಡ ವೀರಮರಣ, ಅಂವಂಡ ಪೆದತ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಪೂಜೆ

ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ದಂಡ್ ಚೆರಿಯ ತಮ್ಮಣಂಗ ಹಾಲೇರಿ ಮುದ್ದುರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಹೊರಮಲೆರ ನಂದ ರಾಜಂಡ ಮೋನೆಯಳಾನ ಹಾಲೇರಿರ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಹೊರಮಲೆ ಮುದ್ದಯ್ಯ ರಾಜ ಇವು ದಂಡಾಳು ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ದುಂಬ ಚಾಯಿತೆ 1766ತ್‌ಂಜ 1770ಕೆತ್ತನೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ದಾಯಾದಿಯ ಚಾಯಿತೆ ಇಂಜಂಡ್ ಓರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಆಳ್‌ನ ಉದಾಹರಣೆ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಇದೊಂದೆ ನಂಗಕ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ!

ಈ ದಂಡ್ ರಾಜಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಹೈದರಾಲಿಖಾನ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಒತ್ತಂಡ ಉಚ್ಚಂಗಿಸೀಮೆನ ವಾಪಾಸ್ ಕೇಟತ್. ಆ ಸಮ್ಮಂದ ಅವು ಫಜುರುಲ್ಲ ಖಾನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಇನ್ನನೆ ಕೇಟತ್.

"ಗೊತ್ತ್‌ಪಡ್‌ತ್‌ನ ಪೋಲೆ ನಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ಕಾಲೋದಿ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಬಾಕಿ ಪಣಕ್ ನಂಗಡ ದಳವಾಯಿ ತಮ್ಮಣನ ಜವಾಬ್ದಾರಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್. ಕರಾರ್‌ಪೋಲೆ ಇಞ್ಞ ಸೀಮೆನ ಎನ್ನಂಗ್ ನಂಗಕ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ತಂದಂಡಿಲ್ಲೆ"ಂದ್ ಕೇಟಲ್ಲಿ ನವಾಬ್ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್ ಫಜುರುಲ್ಲಾ ಖಾನ್‌ನ ಇನ್ನನೆ ಕೇಟತ್.

"ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ತಕ್ಕ್‌ಬಾಕ್ ನಡ್‌ತ್‌ನ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಚತ್ತ್‌ಪೋಯಿತ್. ಇಕ್ಕ ಬೋರೆ ರಾಜ ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗ ಪಣ ತಂದಕ ಸೀಮೆ ಬುಟ್ಟ್ ತಪ್ಪಿಂಬ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಇಕ್ಕ ಪಣ ತರತೆ ಸೀಮೆ ತಪ್ಪೀಂದ್ ಎಣ್ಣುವದಾ? ಇಞ್ಞಿ ನಂಗ ಬಾಕಿ ಪಣ ತಂದಕ ಅದ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಆಖೀರಕ್ ಸೀಮೆನ ತರತೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ನಂಗ ನಿರ್ಕ್‌ಪಡ್‌ತ್‌ನ ಪೋಲೆ ಪಣ ತಂದಿತ್ ಇಞ್ಞಿ ನಂಗಡ ಸೀಮೆ ತಾರಿ, ಬಾಕಿ ಪಣ ತಪ್ಪಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ, ಅದ್ ಕಯ್ಯುಲೆ. ದುಡ್ಡ್ ತಾರಿಂದ್ ಕೇಟಿತ್. ಇವು ಸೀಮೆ ತಾರಿಂದ್

ಕೇಟಿತ್"

ಈ ಪೋಲೆ ತಕ್ಕ್ ತಕ್ಕಾಯಿ ಅದೇ ವ್ಯಯ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಸಲ್ಲಾಮುರುದು ಹಾಲೇರಿ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜ ಮುದ್ದು ರಾಜಂಡ ತಮ್ಮಂಗಳಾನ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗೂ, ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್‌ಕೂ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ಪಕ್ಕ ಜಗಳ ಆಚಿ. ಈ ಜಗಳತ್ ಫಜುರಲ್ಲಾಖಾನ್‌ರ ಸೈನ್ಯಕ್ ದುಂಬ ಪೊಯ್ತಾಚಿ.

ಈ ಜಗಳತ್ ಮುದ್ದುರಾಜ ಪಿಞ್ಞಾ ಮುದ್ದಯ್ಯ ರಾಜಂಡ ದಳವಾಯಿ ಆನ ಕನ್ನಂಡ ದೊಡ್ಡಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞಾ ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ್ ಇಞ್ಞ್ಲೀರ್ ಕೊಡವವೀರ ಅಪ್ಪಚ್ಚಿರ ಮಂದಣ್ಣ ಕೂಡಿಯಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಪಡೆಲ್ ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್ ಚೋತ್ ಪೋಯಿತ್ ಬಿಸಲೆಘಟ್ಟ ಇಳ್‌ಂಜಿ ಪೋಯಂಡಿಪ್ಪಕ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಬಿಸಲೆ ಘಟ್ಟತ್ ತಡ್‌ತಿತ್ ಜಗಳ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಪಡೆಲ್ ಫಜುರುಲ್ಲಾ ಖಾನ್ ಚೋತ್‌ಪೋನಕೊ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ದಳವಾಯಿ ಕನ್ನಂಡ ದೊಡ್ಡಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಚ್ಚಿರ ಮಂದಣ್ಣ ಪೋರಾಡಿತ್ ಚತ್ತತ್.

ಈ ಪಡೆಲ್ ಕನ್ನಂಡ ದೊಡ್ಡಯ್ಯಂಗ್ ತಾನ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಪಿಂದ್ ಅಂವಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ತೋಂದನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಈ ಪಡೆಕ್ ಪೊರ್‌ಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕನ್ನಂಡ ದೊಡ್ಡಯ್ಯ ಮುದ್ದು ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ "ದಂಡ್ ಕುರಿ ನಾನ್ ಮಹಮ್ಮದೀಯಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ನಾಡ ಭಕ್ತಿನ ಒಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟಿಯೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಕುರಿ ನಾನ್ ಪಡೆಂಜ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪುಲೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜ ತಕ್ಕ್ ನೇರಾಯಿತಿಂಜತ್.

ಅಂವ ಚತ್ತ ಜಾಗ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಹೋಬಳಿರ ಕಾಜೂರ್‌ಲ್ 1767ನೆ ಇಸವಿಲ್. ಇಂವಂಡ ಗೇನಕ್ ಕನ್ನಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಇಂವಂಡ ಬಿಂಬತ್‌ನ ಮಾಡಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಕನ್ನಂಡಬಾಣೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ದುಂಬ ಮಳೆ ಪೊಜ್ಜಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಇಕ್ಕ ಬಾಣೆ, ಪರಂಬ್ ಆಯಿತುಳ್ಳ ಜಾಗ ಎಲ್ಲ ಅಕ್ಕ ಬೇಲ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಬೇಲ್‌ಕ್ ಏರಿ ಇಟ್ಟಿತುಳ್ಳದ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ.

ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ದೊಡ್ಡಯ್ಯಂಡ ಬಿಂಬ ಬೆಚ್ಚ ಜಾಗತ್ ಕನ್ನಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಓರ್ ಕೈಮಡ ಕೆಟ್ಟಿತ್. ಈ ಕೈಮಡತ್‌ರ ಎದಿಕೆ ಕಾಲೋದಿ ಬಿದ್ದಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ನಮ್ಮೆ ಕಯಿಪ. ಅಕ್ಕ ದೊಡ್ಡಯ್ಯಂಡ ತೆರೆ ಎಣ್ಣಕ ಅಕ್ಕತ ರೂಪತ್‌ನ, ಬೋರೆ ಉಪದೇವತೆಯಡ ರೂಪತ್‌ನ ಮಲಿಯಂಗ ಇಡುವ. ಎಳಿಯವು ಈ ದೇವತೆಯಡ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡ್‌ಂದವ.

ಕಾಜೂರ್ ಪಡಿರ ಪಡೆಲ್ ಕನ್ನಂಡ ದೊಡ್ಡಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞಾ ಬೋರೆ ವೀರಂಗ ಪೋರಾಡಿತ್

ಚತ್ತ್‌ಕೊ ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್ ಚೋತಿತ್ ಬಿಸಲೆಘಟ್ಟ್‌ಕಾಲೆ ಇಳ್‌ಂಜಿ ಪೋಂದೂಂದ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪೋಯಿತ್ ಬಿಸಲೆಘಟ್ಟ್‌ತ್ ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್‌ನ ಅಡ್ಡ್‌ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಪಡೆಪೊತ್ತತ್. ಈ ಪಡೆಲ್ ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್‌ರ ಪಾದಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೊಂದ್‌ಟಾಂಗ್ ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಫಿರಂಗಿ ಇನ್ನತಾನೆಲ್ಲ ಆ ಘಟ್ಟ್‌ತೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬಾಕಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್‌ರ ಸೀಮೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಂವ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋನ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕಾರ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಇಚ್ಚ್‌ಕಾಕಣೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ಚಿಕ್ಕವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಹೈದರಾಲಿಖಾನ್‌ಕ್ ಉಚ್ಚ್‌ಂಗಿ ಸೀಮೆಕ್ ಕಾಲ್ ಪಾಲ್ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಬಾಕಿ ಪಣಕ್ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಯಿತ್ ಹೈದರಾಲಿರಲ್ಲಿಕ್ ಅಯೆಚಿತಿಂಜ ಬೋನಿರ ಚರಮಣ್ಣ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣತ್ ಸೀತಾಳಿ ಆಯಿತ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಹೈದರಾಲಿಖಾನ್, ಫಜುರುಲ್ಲಾಖಾನ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನುಂಡ್ ಚೋತಿತ್ ಓಡಿಪೋನ ಸುದ್ದಿ ಕೇಟಿತ್ ಕೊಡಗ್ ಸಂಸ್ಥಾನಕಾರಕೂ, ನಂಗಕೂ ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಜಗಳ ಬಕ್ಕಣ ಇಲ್ಲತೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇರೊಂಡುಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತ್ ನಗರತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಅಮರಸುಳ್ಯತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಕೂಟಿತ್ ಇಂಜತಚ್ಚ್‌ಕೆ.

ಇಕ್ಕ ನಂಗ ಅದ್‌ಂಡ ಪಕ್ಕತೆ ಉಳ್ಳ ಪಂಜ, ಬೆಳ್ಳಾರೆ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಮಾಗಣೆನ ಬುಟ್ಟಿತಪ್ಪ. ಇಞ್ಞಿಮಿಞ್ಞಾಕ್ ನಿಂಗ ನಂಗ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇರೊಂಡುಂದ್ ಕಾಗದ ಎಳ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಅದೇ ಪೋಲೆ ಪಂಜ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಳ್ಳಾರೆ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಮಾಗಣೆನ ನಗರ ಸೀಮೆಂಜ ಬೋರೆ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಕೂಟಿತ್ ಸರ್ವೆಪೊಳೆರ ಪಕ್ಕ ತೋರಣ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕಲಿ ಸಂದ 4872ನೆ ವಿಕೃತ್ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರಳೂ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಂಜತ್.

17. ದೇವಪ್ಪ ರಾಜ 1770-1774

ರಾಜಮನೆತನತ್ ಬಿರ್‌ಕ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಸಹಾಯ, ದೇವಪ್ಪರಾಜಂಡ ದುರಂತ, ಪೊರಮಲೆ ರಾಜಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಅಂತ್ಯ

1766ತ್‌ಂಜ 1770ಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ನ ಹಾಲೇರಿ ಮುದ್ದುರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರಮಲೆ ಮುದ್ದಯ್ಯರಾಜ ಚೆನ್ನ ಮಿಞ್ಞಬಯ್ಯ ಆಯಿತ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ.

ಮುದ್ದುರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಮುದ್ದಯ್ಯರಾಜ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಅಯಿಂಗ ದಂಪಾಳ್‌ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಒಳ್‌ಲೆ ಜಗಳ ಆಚಿ. ಹಾಲೇರಿ ಮುದ್ದುರಾಜಂಡ ತಮ್ಮಣ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಟ್ಟ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣಂಡ ಮೋಂವಂಗೆ ಆಂಪೂಂದ್, ಪೊರಮಲೆ ಮುದ್ದಯ್ಯರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ರಾಜ ತಾಂಡ ಮೋಂವಂಗೆ ಆಂಡೂಂದ್ ಜಗಳ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ದಂಡ್ ದಾಯಾದಿಯಡಾತ್ ಪೊರಮಲೆರ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ರಾಜಂಗ್ ಜನಡ ಸಪೋರ್ಟ್ ಏರ ಇಂಜಾಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ದೇವಪ್ಪ ರಾಜಂಗ್ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ರಾಜ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನಾಯಿತ್ ಪಟ್ಟ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ಪೊರಮಲೆ ರಾಜ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ಕಲಿಸಂದ 4872ನೆ ವಿಕೃತು ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1770ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನ ಪತ್ತ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಪಟ್ಟಕ್ ತಾಂಡ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಮನೆತನತ್‌ರ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜನ ತೆರ್ಪಬೆಚ್ಚಿತ್ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದಾಂಗ್ ಅಚ್ಚಕ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ದಂಡ್ ಮನೆಕಾರಡ ನಡುಲ್ ಇಂಜ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮ, ಆತ್ಮೀಯತೆ, ವಿಶ್ವಾಸ ಎಲ್ಲ ದೂರ ಆಯಿತ್ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಪಗೆ, ಕೇಡ್‌ಕ್ ಮೊಳಿಯಾಚಿ.

ಹಾಲೇರಿ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮಕ್ಕಕ್ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಆಪ್ಪಂಗ ದುಂಬ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್ ಇಟ್ಟಾನುಂಡ್ ಈ ತೊಂದರೆಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಮೋಂವ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ತಾಂಡ ಅಣ್ಣಂಡ ಮೋಂವ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ದಂಡ್ ಮಕ್ಕಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ತೆರಿರ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಐಗೂರ್ ಸೀಮೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಂವ ಅಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆರ ಕೂಡೆ ಚಾಯಿತೆ ಇರೊಂಡೂಂದ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಹೈದರಾಲಿಖಾನ್ ಬಿಸಲೆಘಟ್ಟತ್‌ರ ಕ್‌ದಲ್ ಪಂಜ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಳ್ಳಾರೆ ಮಾಗಣೆನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ

ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಾನುಂಡ್, ಇಕ್ಕ ಪೊರಮಲೆಕಾರ ತಂಗಳುಂಡ್ ರಾಜ್ಯ ಬಲ್‌ಚಂಡ ವಿವರತ್‌ನ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್‌ಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಕ ತಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರತ್‌ನ ಕಾಗದತ್ ಎಳ್ತಿತ್ ಮುತ್ತಿನಹಳ್ಳಿ ಬಸವ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿರ ಕೈಲ್ ಹೈದರಾಲಿಕ್ ಅಯಿಚತ್.

ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಮನೆತನತ್‌ರ ಜಗಳತ್ ಕೈ ಇಡುವಕ್ ಇನ್ನತ ಓರ್ ಸಂದರ್ಭ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನದ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿಯಾಚಿ. ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನತೆರ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊತ್ತ್ ತಾನ್ ಚೋತಾಂಗ್ ಇಕ್ಕ ಉಪಾಯತ್ ಪಡ್‌ಂದವಲೂಂದ್ ಅಂವ ಗೇನ ಮಾಪ್‌ಚಿ. ಕಾಗದ ಕೊಂಡಪೋನ ವ್ಯಕ್ತಿರ ಕೂಡೆ "ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತ್ ಅಂವಂಡ ಆಸೆಕೊತ್ತ್ ನಡ್‌ಪಿ" ಎಣ್ಣುವ ಭರವಸೆನ ತಾಂಡ ಕಾಗದತ್ ಎಳ್ತಿತ್ ಅಯಿಚತ್. ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಮಕ್ಕಡ ಕೂಡೆ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ನಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಹೈದರಾಲಿ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರನುಂಡ್ ಹಾಲೇರಿ ಪೊರಮಲೆ ರಾಜಮಕ್ಕಡ ವಿವಾದತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ "ಅಂಡ ಮೀದ ವರೀಸ್ ಪಡುವಕುಳ್ಳ ಎಂತ. ನಿಂಗಡ ದೇಶತ್‌ನ ನಂಗ ಬುಡ್‌ತಿ ತಪ್ಪ"ಂದ್ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರನ ತಾಂಡ ಬೆಂದು ಆಯಿತ್ ಆಕಿಯಂಡತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ನೇರತೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರತ್‌ಂಜ ಪೇಶ್ವೆರ ಮಾಂವ ತ್ರಿಯಂಬಕ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಿತ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಸೀಮೆನ ಪಡ್‌ಂದಂವಡೂಂದ್ ಬಾತ್. ಹೈದರಾಲಿ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಲ್ಲಿ ಚೋತತ್. ಬೋಂಡಿಯಾನ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಂಡಿಯಾಚಿ. ತ್ರಿಯಂಬಕ, ಹೈದರಾಲಿ ನವಾಬಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ 2 ಕಾಲ ಲೂಟಿ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ರೈತಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಅಕ್ಕಿ,ನೆಲ್ಲ್ ಇಲ್ಲತಾಚಿ. ಬೇಲ್ ಪಣಿ ನಿಂದ್‌ಪೋಯಿತ್ ರೈತಂಗಕೂ, ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಜನಕೂ ತಿಂಬಕ್ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲತೆ ಚಾವಕಾಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆರ ಜನ ಬಲ್ಯ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಚತ್ತಂಡಿಪ್ಪಕ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ನತ್ ಇಂಜ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಹೈದರಾಲಿಕ್ ಈ ಪೋಲೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

"ತ್ರಿಯಂಬಕ ಮಾಂವಂಡ ಅತಂತ್ರತ್ ತಂಗಡ ಸೀಮೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಳಾಯಿತ್. ಪರ ಕಣಕ್‌ರ ಜನ ಕೂಳಿಲ್ಲತೆ ಚತ್ತಂಡ್ ಉಂಡ್. ಈ ನೇರತ್ ನಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೀಮೆಕ್ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋನಕ ಆ ಸೀಮೆಲ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಅಕ್ಕಿ, ನೆಲ್ಲ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ನಿಂಗಡ ಸೀಮೆರ ಜನಕ್ ಕೂಳಾಪ. ಆನಗುಂಡ್ ಬರಗಾಲ ಕೈಂಜಿಪೋಪ"

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ದಾಯಾದಿ ಮನೆತನತ್‌ರ ವಿವಾದ ತ್‌ಪಕ್ ಹೈದರಾಲಿ ನವಾಬಂಡ ಸಹಾಯತ್‌ನ ಕೇಟಕೊ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಪ್ಪಕ್

ಎಣ್ಣ್‌ನಕೊ, ಭಾರತತ್ ಎನ್ನಂಗ್, ಪ್ರಪಂಚತೆ ತಂಗಡ ಸ್ವಾರ್ಥ ಉದ್ದೇಶಕಾಯಿತ್ ಎಚ್ಚಕೊ ರಾಜಂಗ ರಾಜಪದವಿರ ಆಸೆಕ್ ಪೊರದೇಶಕಾರಳ ನಂಗಡ ದೇಶಕ್ ಆಳುವಕ್ ಕಾಕ್‌ನದ್ ಗೇನ ಬಪ್ಪ.

ಕನೋಜ್‌ರ ರಾಜಪುತ್ರ ಜಯಚಂದ್ರ ತಾಂಡ ಮ್ಯೆಮ ಡೆಲ್ಲಿರ ರಾಜ ಪೃಥ್ವಿರಾಜನ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಘೋರಿ ಮಹಮ್ಮದ್‌ನ ಕಾಕ್‌ನದೂ, ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ರಾಜಂಗ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ ಬಂದಿತ್ ಪೊಟ್ಟೊರ್‌ನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ, ಫ್ರೆಂಚ್‌ಕಾರಳ ತಂಗ ತಂಗಡ ಜಗಳ ತ್‌ಪಕ್ ಕಾಕ್‌ನದ್ ಇನ್ನತ ಘಟನೆಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್. ತಂಗಡ ಉದ್ದೇಶತ್‌ನ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವಕ್ ತಂಗಡ ದೇಶತ್‌ರ, ಧರ್ಮತ್‌ರ ಹಿತ ಚಿಂತನೆನ ಸುರೂಂಚೆ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿತ್ ಕಂಡವು ಏರ ಜನ. ಅನ್ನನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಹೈದರಾಲಿನ ತಾಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಕಾಕ್‌ನದ್ ವಿಶೇಷ ಒಂದೂ ಅಲ್ಲ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇದ್‌ಂಡ ಪರಿಣಾಮ ಪಾಳಾಚಿ.

ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಈ ಸಲಹೆಕ್ ಒತ್ತ್‌ಂಡ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಕಲಿಸಂದ 4875ನೆ ವಿಜಯ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1773ನೆ ಇಸವಿರ ಆಖೀರಕ್ ಅರಕಲಗೂಡ್‌ಕಾಲೆ ಕುಂದ್ ಬಟ್ಟೆಕಾತೆ ಕೊಡಗ್ ಸೀಮೆನ ನುಗ್ಗ್‌ಚಿ. ಉ.ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಡವ ನಾಡ್‌ಲ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಸೈನ್ಯಕೂ, ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯಕೂ ಪಡೆ ಆಯಿತ್, ಹೈದರಾಲಿರ ಸೈನ್ಯ ಚೋತಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಯಿತ್ ಅರಕಲಗೂಡ್ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜತ್.
ಅಕ್ಕ ಹೈದರಾಲಿ ನವಾಬ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ "ನಂಗಡ ಸೈನ್ಯ ಒಳಕ್ ನುಗ್ಗುವಕ್ ಕೊಡವ ಅವಕಾಶ ತಂದ್‌ಲೆ. ನಿಂಗಡ ಸೀಮೆರ ಬಟ್ಟೆ ಪೇರ್ತ್ ಇಕ್ಕಟ್ಟ್. ಮಿಣ್ಣಾಕ್ ಎಂತ ಉಪಾಯ?"ಂದ್ ಕೇಟತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ "ನಂಗಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೀಮೆಲ್ ಪೇರ್ತ್ ಜನ ಕೊಡವಳ ನಾಕ್ ಪರಿಚಯ ಉಂಡ್. ಅಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ನಂಗ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಳ್ತಿತ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟಕ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ನಂಗಳ ಸಹಾಯಕ್ ಬಪ್ಪ. ದುಂಬ ಗಲಾಟೆ ಆಕತೆ ಸುಲಭ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೀಮೆಕ್ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಲೂ"ಂದ್ ಹೈದರಾಲಿ ನವಾಬಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಮಾಡುವಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡ್‌ಂದತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಕರ್ನಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಿಲ್ಕ್ಸ್ 1810ಲ್ ಎಳ್ತ್‌ನ 'ಮೈಸೂರ್ ಚರಿತ್ರೆ'ಲ್ 1773ನೆ ಇಸವಿ ನವೆಂಬರ್‌ಲ್ ಹೈದರಾಲಿ ಮಲಬಾರ್‌ಲ್ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್‌ನ ತುಂಡರಸನ ಅಡ್‌ಕಿತ್, ವಾಪಾಸ್ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬಟ್ಟೆ ಪಕ್ಕ ಬಟ್ಟೆಂದ್ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ತಿತುಂಡ್.

ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಅಂವ ಬಪ್ಪ ಬಟ್ಟೈಲ್ ಪಡೆಕ್ ತಯಾರಿ ಇಲ್ಲಾತೆ ಓರ್ ಮರಕಾಡ್ ಇಂಜ ಕುಂದ್‌ಲ್ ತಂಗಡ ರಕ್ಷಣೆಕಾಯಿತ್ ಒಂದ್‌ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅದ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಹೈದರಾಲಿ ಆ ಕುಂದ್‌ರ ಸುತ್ತು ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಅಂವಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಳ ಕೊಂದಿತ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಮಂಡೆಕೂ ಅಂಜಿ ಉರ್‌ಪಿಯ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ತಪ್ಪಸ್ನಕೆ ಸಾರ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಂವಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಅಂವ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ತಪ್ಪಕ್ ಪಣತ್‌ರ ಚೀಲತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಅಳ್‌ತಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್, ತಂಗ ಕೆತ್ತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಡ ಮಂಡೆನ ಒಂದೊಂದಾಯಿತೆ ಅಂವಂಡ ಎದಿಕೆ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಇನಾಂ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಇನ್ನನೆ ಸುಮಾರ್ 700 ಮಂಡೆನ ಅಂವಂಡ ಎದಿಕೆ ಬೆಚ್ಚತ್! ಅಕ್ಕ ಓರ್ ಸೈನಿಕ ದುಂಬಾ ಚಾಯಿ ಉಳ್ಳ ಮೂಡ್‌ರ ದಂಡ್ ಮಂಡೆನ ಹೈದರಾಲಿರ ಎದಿಕೆ ಬೆಚ್ಚತ್. ಆ ಮಂಡೆನ ನೋಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಹೈದರಾಲಿಕ್ ತಾನ್ ಕೊಡವಡ ಮಂಡೆ ಕೆತ್ತುವಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಬೇಜಾರ ಪಟ್ಟಿತ್.

ಅಂವ ಆ ಸೈನಿಕಂಡ ಕೂಡೆ "ಈ ಮನುಷ್ಯಂಗಡ ಮಂಡೆನ ಕೆತ್ತುವಕ ನೀಡ ಹೃದಯ ನೀಡಲ್ಲಿಯೆ ಕತ್ತ್‌ಲಿಯ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕೊಡವಳ ಕೊಲ್ಲುವಾನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಳ ತಂಗಡ ಸೆರೆ ಆಳಾಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಮಡಿಕೇರಿನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ಮಲಯಾಳಕ್ ಓಡಿ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಹೈದರಾಲಿ ತಾಂಡ ಶಿಬಿರ ಕೆಟ್ಟಿತಿಂಜ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ ಕೋಟೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಭೂಮಾಲೀಕಂಗಡ ಕಂದಾಯತ್‌ನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪೊಂದ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಅಯಿಂಗಡ ಭೂಮಿಲೆ ಆಕ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವ ಮಲಬಾರ್‌ಕ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಳ ಆಯೆಚಿತ್ ತಾನ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಚಿ. ಇದ್ ವಿಲ್ಕ್ಸ್ ಎಳ್ತ್‌ನದ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ತಾಂಗಾನ ಸೋಲ್, ನಷ್ಟತ್‌ನ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಯಿತೆ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ಲೆಂದ್ ತೋಂದುವ. ಅಂತೂ ದೇವಪ್ಪರಾಜಂಡ ಆಖೀರಿ ದಂಡ್ ಚರಿತ್ರೆಲೂ ಉಂಡ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಳಾನ ಕೊಡವಕ್ "ನಂಗ, ನಂಗಡ ಮನೆ ಚೂರಾಯಿತ್ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಣಂಗ ಜಗಳ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ನಂಗ ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ಎಣ್ತ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿಂಗಡ ಅಣ್ಣ,ತಮ್ಮಣಂಗಡ ನ್ಯಾಯ ತ್‌ೕತಿತ್ ನಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯ ನಿಂಗಕ್ ದಾಯಾದಿಯಡ ಕೈಯಿಂಜ ಬುಡ್‌ತಿ ತಪ್ಪಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗಡ ದಾಯಾದಿಯಡ ತಕ್ಕ್‌ರ ಮೀದ ನಿಂಗ ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಜಗಳ ಮಾಡಿತಿಂಜಕ ನಿಂಗಕ್ ಬಾರಿ ಸುಸ್ತ್ ಆಯಿತಿಕ್ಕು"ಂದ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಬೊರಚಲ್‌ರ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್.

ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಆಪ್ತಂಗಳಾನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡವ "ನಿಂಗ ಬಾಳೆಲೆಕಾಲೆ ಬಂದಕ ನಂಗ ಜಗಳ ಮಾಡಿತ್ ನಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಒಪ್ಪ"ಂದ್ ಜವಾಬ್ ಲಯಿಚತ್. ಅಂವ ಎಳ್ಳ್‌ನಸ್ನಕೆ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬಾಳೆಲೆಕಾಲೆ ಸೈನ್ಯ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಕೊಡವ, ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಆಪ್ತ‌ಂಗ, ಜಗಳ ಮಾಡಿತ್ ಆಖೀರಕ್ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಬಂದ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಒಳ್‌ಕ್ ಬುಟ್ಟಿತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಬಂದ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಇಲ್ಲಿಯತ ಕೊಡವ ಕೂಡಿಯಂಡಾಂಗ್ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ಆ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕಯ್ಯತೆ ಘುಟ್ಟ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಮಲಯಾಳಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಹೈದರಾಲಿರ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ, ದೇವಪ್ಪರಾಜಂಡ ಕುಟುಂಬ, ಮಕ್ಕ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಸಂತಾನಕಾರಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ನಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಜೈಲ್‌ಲ್‌ಟ್ಟಿತ್.

ಇತ್ತಟಿ ಮಲಯಾಳಕ್ ಪೋನ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೇಪಕ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜ "ನಿಂಗಡ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ನಂಗಡ ಕಾಣನ ತೋಮರತ್ ಕಲ್ಲ್ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅದ್‌ಂಡ ಬದ್‌ಲ್‌ಕ್ ನಿಂಗಡ ಮಂಡೆನ ತಾರಿ. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಮಂಡೆಕುಳ್ಳ ಕ್ರಯ ತಾರಿ"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ದೇವಪ್ಪರಾಜಂಗ್ ಕೋಟೆರಾಜಂಡ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಸುಸ್ತಾಯಿರ್‌ತ್. ತಾಂಡ ಜಿಂವ ಉಳ್‌ತಿವಕಾಯಿತ್ ತಾಂಡ ಕೈಲಿಂಜ 40 ಆಯಿರ ಪಣತ್‌ನ ಅಂವಂಗ್ ತಾಂಡ ಮಂಡೆರ ಕ್ರಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್! ಇಞ್ಞ ತಾನ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜಕ ತಾಂಗ್ ಅಪಾಯಂದ್ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ನಾಲಾಳ್‌ನ ಮಾತ್ರ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಳ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ವೇಷ ಮಾತಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್.

ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ ಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆ ಎಲ್ಲ ಹೈದರಾಲಿರ ಆಡಳಿತತ್ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ತಾಂಡ ಮಂಡೆ ಉಳ್‌ತಿಯವಕ್ ಮರಾಠಂಗಡ ಸೀಮೆಕ್ ಓಡಿ ಪೋಯಂಡಿಪ್ಪಕ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಪಿಞ್ಞ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ತೆರಿಲ್ ತುಂಗಭದ್ರಾ ಪೊಳೆರ ಬಲ್‌ತೆ ಬರಿಕ್ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಹರಿಹರ ಪಟ್ಟಣತ್ ಹೈದರಾಲಿಖಾನ್‌ರ ಕಡೆಕಾರಳುಂಡ್ ಸೆರೆ ಆಯಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ನಕ್ ಲಯಿಚತ್. ಹೈದರಾಲಿ, ದೇವಪ್ಪ ರಾಜ, ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬ, ಮಕ್ಕ ಪಿಞ್ಞ ಎಲ್ಲಾರ್‌ನೊ ಕಲಿಸಂದ 4876ನೆ ಜಯಸಂವತ್ಸರತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1774ತ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಇಲ್ಲಿಕ್ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಡ ದಂಡನೆ ತಮ್ಮ ಪೊರಮಲೆರ ನಂದರಾಜಂಡ ಸಂತಾನ ಆಖೀರಿಯಾಚಿ.

ಪೊರಮಲೆ ರಾಜವಂಶ ನಾಶ ಆನಪಿಞ್ಞ ಸುಮಾರ್ 200 ಕಾಲ ಆನಕೊ ಇಕ್ಕಲೂ

ಪೊರಮಲೆ ನಾಡ್‌ರ ಗಾಳಿಬೀಡ್ ಊರ್‌ಲ್ ಈ ರಾಜವಂಶತ್‌ರ ಅರಮನೆರ ಪಳೀಯ ಚೂರ್ ಪಾರ್ ಉಂಡ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಸುಮಾರ್ 5 ಮೈಲ್ ದೂರತ ಗಾಳಿಬೀಡ್ ಊರ್‌ಕಾರಳಾನ ನೆಲ್ಲಪಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಓರ್ ವ್ಯಕ್ತಿಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಮೂಂದ್ ಏಕ್ರೆ ಜಾಗತ್ ಪೊರಮಲೆ ರಾಜವಂಶತ್‌ರ ಅರಮನೆರ ಪಾಳ್ ಬುದ್ದ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೆಂವ ಇಂದೇಕೂ ಕಾಂಬಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಫೌಂಡೇಶನ್‌ಕ್ ಇಟ್ಟ ಕೆತ್ತ್‌ಕಲ್ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬುದ್ದಿತ್. ಅರಮನೆರ ಪಳೀಯ ಚೂರ್‌ಪಾರ್ ಇಂಜ ದ್‌ಟ್ಟೆ ಉಂಡ್. ಅರಮನೆ ವಲಯತ್‌ರ ಸುತ್ತೂ ಆಳವಾನ ಕಡ್‌ಂಗ ಉಂಡ್. ಎದಿಕೆ ಅರಮನೆಂಜ ಸುಮಾರ್ 400 ಗಜ ದೂರತ್ ಉಳ್ಳ ತಗ್ಗ್ ಭೂಮಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಅಗಲ ಕಮ್ಮಿ ಉಳ್ಳ ದಂಡ್ ಬರಿಲೂ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆ ಉಂಡ್.
ಅರಮನೆ ಕುಂದ್‌ರ ಕ್‌ದಕ್ ಪಡಿಞಾರ್‌ಲ್ ಓರ್ ಕೆರೆ ಉಂಡ್. ಅದ್‌ಂಡ ದಂಡ್ ಬರಿ ಕೆತ್ತ್ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದ್. ಈ ಕೆರೆಕ್ ಅರಮನೆರ ಆನೆಯ ನೀರ್ ಕುಡಿಪಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಅರಮನೆರ ಪೊರ್‌ವೆತ ಪಡಿಂಜ ಈ ಕೆರೆಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಹಾಸಿತುಳ್ಳ ಅಗಲವಾನ ಕಲ್ಲ್‌ಚಪ್ಪಡಿಕ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚ್‌ನದ್ ಕಾಂಬ. ಅರಮನೆ ಇಂಜ ಜಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಪೊರ್‌ಮೆತ ಕಳ ಎಲ್ಲ ಇಕ್ಕ ಯಾಲತೋಟ ಆಯಿತ್. ಯಾಲಗ್‌ಡತ್‌ರ ನಡುಲ್ ಅರಮನೆರ ಪಾಳ್‌ಬುದ್ದ ಕೆಂವ ನಿಂದಿತ್.

ಈ ಅರಮನೆರ ಚೂರ್‌ಪಾರ್ ಉಳ್ಳ ಊರ್ ಗಾಳಿಬೀಡ್. ಇಲ್ಲಿಂಜ ಸುಮಾರ್ ದಂಡ್ ಮೈಲ್ ಒಳ್‌ಕ್ ಈ ರಾಜಮನೆತನಕಾರ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ದಂಡ್ ತಿರಿಕೆ ಸುಮಾರ್ ಅರೆ ಮೈಲ್‌ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸತ್ ಉಂಡ್. ಇಲ್ಲಿ ಓರ್ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಈಶ್ವರ ತಿರಿಕೆ ಉಂಡ್. ಈ ತಿರಿಕೆ ಬೋರೆ ಊರ್‌ರ ತಿರಿಕೆರನ್ನಕೆ ಕೆಟ್ಟಿತುಂಡ್. ಗರ್ಭ ಗುಡಿರ ಎದಿಕೆ ಪೌಳಿ ಇಂಜಿತ್ ಜನಕ್ ಅಳ್‌ಪಕ್ ಒಳ್‌ಲ್ ಎತ್ತರವಾನ ಕಯ್ಯಾಲೆ ಉಂಡ್. ಈಂಡ ಮೂಂದ್ ಬರಿಲ್ ಪಂಡೆತ ಪೌಳಿ ಇಂಜ ಲಕ್ಷಣ ಉಂಡ್. ಇಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಮನುಂಡ್ ಎಕ್ಕೋಲು ಪೂಜೆ ನಡ್‌ಪ. ಕಾಲಕೊಮ್ಮ ನಮ್ಮೆ ಆಪ.

ಈಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಂಜ ಸುಮಾರ್ ಅರೆಮೈಲ್ ತಗ್ಗ್‌ಲ್ ಬೇಲ್ ಬಾಣೆ ಪಿಞ್ಞ ಮರಕಾಡ್‌ರ ನಡುಲ್ ಚಚ್ಚೌಕಾರತ್‌ರ ಚೆರಿಯ ಓರ್ ಭದ್ರಕಾಳಿರ ಗುಡಿ ಉಂಡ್. ಈ ಗುಡಿ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಳುಂಡ್ ಮನಾರ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ನೋಟುವಕ್ ಚಾಯಿ ಉಂಡ್. ಗುಡಿರ ಅಡಿಪಾಯ, ಬರಿಯತ ಕೆಂವತ್‌ರ ಮೂಲೆ ಕಂಬ, ಚೆರಿಯ ಗೋಪುರಾಕಾರ ಎಲ್ಲ ಕೆತ್ತ್‌ನ ಕಲ್ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಪಾರ್‌ನುಂಡ್ ಮಾಡ್‌ನದ್. ಗುಡಿರ ಕಂಬತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಬಳ್ಳಿ, ಆ ಬಳ್ಳಿಲ್ ಚೆರಿಯ ಎಲೆನ ಕೆತ್ತಿತ್. ಗುಡಿರ ಕ್‌ದಕ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಪರಂಬ್‌ಂಜ ಗುಡಿಕ್ ಪೋಪಕ್ ಸುಮಾರ್ 150 ಗಜತ್‌ರ ಅಗಲ ಕಮ್ಮಿ ಉಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆ ಉಂಡ್. ಈ ಬಟ್ಟೆರ

ಆಖೀರಕ್ ಗುಡಿಕ್ ಮುಗ್ಗುವಲ್ಲಿ ದಂಡ್ ಎತ್ತರವಾನ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಕಂಬ ಉಂಡ್. ಕಂಬತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಎಲೆ, ಬಳ್ಳಿನ ಕೆತ್ತಿತ್.

ಈ ಗುಡಿರ ಕ್‌ದತ್ ಚೆರಿಯ ಪರಂಬ್‌ರ ಓರ್ ಬರಿಲ್ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಕಂಬ ಸಾಲಾಯಿತ್ ನೆಟ್ಟಿತುಂಡ್. ಪಂಡ್ ಕಾಲತ್ ದೇವಡ ಕಾಲತ್‌ರ ನಮ್ಮೆರ ನೇರತ್ ಭದ್ರಕಾಳಿಕ್ ಪೋರಿಯಳ ಆರ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್‌ಲೊ. ಅಕ್ಕ ಆರ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಕೊಂಡಬಂದ ಪೋರಿಯಳ ಈ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಕಂಬಕ್ ಕೇರ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟುವ ಇಂಜತ್‌ಲೊ. ಇಕ್ಕ ಪೋರಿಯಳ ಆರ ಕೊಡ್‌ಪುಲೆ. ಈ ಗುಡಿಲ್ ಪಟ್ಟಮಳುಂಡ್ ಪೂಜೆ ಇಲ್ಲೆ. ಊರ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಐರಿ ಜನಾಂಗಕಾರ ವಾರಕೊಮ್ಮೆ ಚೊವ್ವಾಚೆ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಬೊಳ್ಯಾಚೆ ಈ ಗುಡಿರ ಪಡಿ ತೊರ್‌ಂದಿತ್ ದೇವಡ ವಿಗ್ರಹಕ್ ಪೂ ಬೆಪ್ಪ.

ಚಂಗ್ರಾಂದಿರಂದ್ ದೇವತೆಯಳ ಪೂಜುವ. ಅಲ್ಲತೆ ದಂಡ ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ಈ ಗುಡಿಲ್ ಊರ್‌ಕಾರ ಪೇರ್ತ್ ಗೌಜಿಲ್ ನಮ್ಮೆ ಕೈಪ. ನಮ್ಮೆಲ್ ಊರ್‌ಕಾರ ಕೈ ಇಲ್ಲತ ಕುಪ್ಪ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಪಲತರ ಆಟ್ ಪಾಟ್‌ರ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುವ. ಈ ನಮ್ಮೆ ಮೀನ್ಯಾರ್ ತಿಂಗತ್ ನಡ್‌ಪ.

ಪೊರಮಲೆ ರಾಜವಂಶಕಾರ ತಂಗಡ ಕಷ್ಟಕಾಲತ್ ಭದ್ರಕಾಳಿರ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆವಕ್ ಈ ಗುಡಿನ ಒರೇ ದಿನತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಎಣ್ಣುವ ಕತೆನ ಈ ಊರ್‌ಕಾರ ಎಣ್ಣುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಗುಡಿನ ಪೇರ್ತ್ ಕಮ್ಮಿ ಅವಧಿಲ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್‌ಂದೇ ಎಣ್ಣೊಲು. ಈ ಗುಡಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್ ಆಸಕ್ತಿ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಕ್ ಹೊರಮಲೆ ರಾಜವಂಶಕಾರಡ ಅಲ್ಪಕಾಲತ್‌ರ ವೈಭವತ್‌ನ ಗೇನ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವನ್ನಕೆ ಉಂಡ್.

18. ಒಂದನೆ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ 1775-1780

ದೇವಪ್ಪ ರಾಜ, ಹೈದರಾಲಿನುಂಡ್ ಕೊಲೆ ಆನಪಿಞ್ಞಾ ಹಾಲೇರಿರ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಒಬ್ಬನೆ ಒಬ್ಬ ಹಕ್ಕ್‌ದಾರನಾಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವ ಮೈಸೂರ್‌ರ ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿರ ಸಹಾಯತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದಾಂಗ್ ಪೂರ್ತಿ ಆಯಿತ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜನಾಯಿಲೆ. ಹೈದರಾಲಿರ ಅಧೀನ ಆಯಿತೆ ಇರಂಡಿಯಾಚಿ.

ದೇವಪ್ಪರಾಜಂಡ ವಂಶ ನಿರ್ವಂಶ ಆನದೆ ಹೈದರಾಲಿ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕೂಡೆ "ನಿಂಗಡ ಸೀಮೆ ನಿಂಗಡ ದಾಯಾದಿಯಡ ಕೈಯಿಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿ. ನಿಂಗಡ ದಾಯಾದಿ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ನಂಗಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಸೀಮೆ ಬುಡ್‌ತಿವಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಾಂಗ್ ದುಂಬ ಜನ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಖರ್ಚಿ ದುಂಬ ಉಂಡ್. ಕರಾರ್ ಪೋಲೆ ನಿಂಗಡ ಸೀಮೆನ ನಿಂಗ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಈಂಡ ಮೀದ ಆನ ಖರ್ಚಿನ ನಂಗಕ್ ತರೊಂಡು"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ "ಕೊಡಗ್‌ರ ಅರಮನೆ ಖಜಾನೆಲ್ ಇಂಜ ಪಣತ್‌ನೆಲ್ಲ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋನಾಂಗ್ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಹೈದರಾಲಿಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಕುಳ್ಳ ಪಣ ಇಲ್ಲೇ"ಂದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಹೈದರಾಲಿ "ನಿಂಗಡ ಸೀಮೆನ ನಿಂಗಕ್ ಬುಟ್ಟ್ ತಂದದಂಡ್ ಉಂಡ್. ನಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಖರ್ಚಿರ ಮಾರೀಪತ್ ನಂಗಕ್ 24 ಆಯಿರ ಬರೊಂಡು"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ನಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಕಲ್ಪಾತಿ, ವೈನಾಡ್ ಸೀಮೆಕ್ ಕೂಡಿತಿಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್‌ಂಜ ಅದ್‌ನ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಗ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಕೈಯಿಂಜ ಬುಡ್‌ತಿತ್ ನಂಗಕ್ ತಂದಕ, ನಿಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಪಣತ್‌ನ ಕಾಲೋದಿ ನಿಂಗಡ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವ. ನಂಗ ಕುಶಿಲ್ ನಂಗಡ ಸೀಮೆಲ್ ಇಪ್ಪ"ಂದ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಹೈದರಾಲಿ, ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ತಾನ್ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಗ್ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಬರೊಂಡು, ತಾನ್ ವೈನಾಡ್‌ಂಜ ಕಲ್ಪಾತಿಕೆತ್ತನೆ ಉಳ್ಳ ಸೀಮೆ ದಾರ್‌ಕ್ ನ್ಯಾಯ ಆಯಿತ್ ಸೇರೊಂಡೂಂದ್ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವಕ್ ಕಲ್ಪಾತಿ ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳ ಪೆರಿಯಯಿಂಗಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಡುವಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಕ್ ಕಲ್ಪಾತಿರ ಬಯತಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಯಳ ಕಾಕಿತ್ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅವು ಕಲ್ಪಾತಿಕೆತ್ತನೆರ ಸೀಮೆ ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಕೂಡ್‌ನದ್" ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಹೈದರಾಲಿ, ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ವೈನಾಡ್‌ಲ್ ಕಲ್ಪಾತಿಕೆತ್ತನೆ ಸೀಮೆನ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಲ್ಲಿ ಬಲವಾನ ಸೈನ್ಯ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಮೂಂದಾಯಿರ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಕಲ್ಪಾತಿಕೆತ್ತನೆ

ವಶಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಕಲ್ಪಾತಿ ತೆರಿಲ್ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಓರ್ ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಈ ಕೋಟೆಲ್ ಕಗ್ಗೋಡ್‌ನಾಡ್‌ರ ಅಣ್ಣಾಪ್ಪ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಸರದಾರಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ದಂಡಾಯಿರ ಕೊಡವ ಸೈನಿಕಂಗಳ ತೆರಿ ಕಾಪಕ್ ಆಕಿತ್, ಆ ಕೋಟೆಕ್ ಕಿಲ್ಲೆದಾರಿಕೆ ಎಣ್ಣುಕ ಯಜಮಾನಿಕೆನ ಎಡೆನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಮುಂಜುಡ ಅಪ್ಪಯ್ಯಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಬಾಕಿ ಓರಾಯಿರ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಆ ನೇರತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅಧಿಕಾರ ನಟ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಚತ್ತ್‌ಪೋನಾಂಗ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮನಾರ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್‌ನ ತಾನೆ ವಹಿಸಿಯಂಡತ್.

ಕಲ್ಪಾತಿಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗ ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಪಿಞ್ಞಾ ಕೋಟೆರ ಅಧಿಕಾರಿ ಸಮೇತ ಕಲಿಸಂದ 4876ನೆ ಜಯ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ಂಜ ಎಣ್ಣುಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1775ತ್‌ಂಜ ಕಲಿಸಂದ 4880ನೆ ವಿಳಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರಕೆತ್ತನೆ ಎಣ್ಣುಕ 1779ಂಗೆತ್ತನೆ ಅಂಜಿ ಕಾಲ ಬಯಲ್‌ನಾಡ್‌ರ ಆ ಸೀಮೆನ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಆ ನೇರತ್‌ರ ಆಖೀರಕ್ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜ ತಿಂಬಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ ತ್‌ಂದ್ ಪೋನಾಂಗ್ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ತಿಂಬಕುಳ್ಳ ಪಿಞ್ಞಾ ಬೋರೆ ಅವಶ್ಯಪಟ್ಟ ಸಾಮಾನ್ ಕೋಟೆಕ್ ಎತ್ತುವಕ್ ಕೋಟೆ ಅರಸ ತಡ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಈ ಕೋಟೆರ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ, ಸೈನಿಕಂಗಡ ಸರದಾರ ಅಲ್ಲಿಯತ ಬಿಡಾರತ್‌ನ ಒಪ್ಪಿಯಂಡ್ ಕಲಿಸಂದ 4881ನೆ ವಿಕಾರಿ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ರ ಚೈತ್ರಮಾಸತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಬಂದ ಕಷ್ಟತ್‌ನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅಕ್ಕ ತಿರಿತ್ ಬಯಲ್‌ನಾಡ್ ಸೀಮೆನ ಕಲ್ಪಾತಿಕೆತ್ತನೆ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣಂಡ ಮೋವ ಚತ್ತ್‌ಪೋನ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಒಕ್ಕ ದಂಡ್ ರಾಜಕುಮಾರಂಗಡ ಕೂಡೆ ದಂಡಾಯಿರ ಕೊಡವಳ ಬಯಲ್ ನಾಟ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೋಟೆ ಅರಸ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಪೋಪ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾನ ಬಟ್ಟೆಲ್ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಆಕಿತ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಮರ ಬೂಕಿತ್, ಅಡ್ಡಕೆಟ್ಟಿತ್ ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಬುದ್ದಿತ್ ಓರ್ ರಾಜಕುಮಾರ ಪಿಞ್ಞಾ ಕೊಡಗ್ ಸೈನಿಕಂಗಳೆಲ್ಲ ಕೆತ್ತಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಇಞ್ಞೊರ್ ರಾಜಕುಮಾರನ ಕೈಸೆರೆ ಆಯಿತ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಕದನೂರ್ ಕೂಲಾ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಆಕಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಅಂವನೊ ಕೊಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಇನ್ನನೆ ಕಲ್ಪಾತಿಕೆತ್ತನೆ ಸೀಮೆನ ಪುನಾದಿಯ ಪಡ್‌ಂದವ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪ್ರಯತ್ನ ವಿಫಲ ಆಯಿತ್ ಆ ಸೀಮೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕೈಯಿಂಜ ತಪ್ಪಿ ಪೋಚಿ.

ಅದೆ ಕಾಲ ಮಾಘ ಬಹುಳ ದಶಮಿರ ಪದ್‌ನಾಚೆ ಎಣ್ಣುಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1780ನೆ ಫೆಬ್ರುವರಿ

ತಿಂಗತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮಹಾದೇವಪುರತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಅಂವಂಡಿಷ್ಟಪೋಲೆ ಅಂವಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಚಾವುನ ಮಹಾದೇವ ಪುರತ್‌ರ ಪೊಳೆರ ಬಲ್‌ತೆಬರಿಲ್ ಓರ್ ಎತ್ತ್‌ರತ ಜಾಗತ್ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆ ಜಾಗತೆ ಓರ್ ಗದ್ದಿಗೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಗದ್ದುಗೆ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ತಿ ಆಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಹೈದರಾಲಿ ನವಾಬ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಕುಮಾರಂಗಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಆಕ್‌ನಾಂಗ್ ಆ ಕೆಲಸತ್‌ನ ಒಂದ್ ದಂಡ್ ಕಾಲತ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಮಠತ್‌ರ ಚರಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ಪ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ನ ಎಳ್ತ್‌ನ ತಗಡ್‌ರ ಶಾಸನ ಆ ಗದ್ದಿಗೆರ ಪಡಿರ ಕೊಡಿಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ಅದ್ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು ಏ ಕೊಡಲಿ ಚರ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಶಾರ್ವರಿ। ಸಂ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ ೧೩ಯು ಮಂದವಾರದಲ್ಲು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಡ್ಸಿ। ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಹುಡಪ್ರತಾಪ ಅಪ್ರತಿಮವೀರ ನರಪತಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಶ್ರೀರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢರಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಂಗ್ಯೆಯುತ್ತಿರ ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೋತ್ರದ ಆಶ್ವಾಯನ ಸುತ್ರದರುಕ್ಷಖಾನುಕಾಧ್ಯಾ।ಯ ವೀರಶೈವ ಮತಸ್ತರಾದ ಅಪಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರ ಪುತ್ರರಾದ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು ನಮಸ್ತುಂಗ ಶಿರಚುಂಬಿ ಚಂದ್ರ ಚಾಮರ (ಚಾಮ।ರ) ಚಾರವೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ನಗರಾಂಭ ಮೂಲಸ್ತಂಭಾಯ ಶಂಭವೆ। ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಕಲಿಸಂದ 4881ನೆ ವರ್ತಮಾನಕೆ ಸಲುವ ವಿಕಾರ್‍ರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಬ ೧೦ಯು ಬುಧವಾರ ದಿವಿ ಗಳಿಗೆ $27^{1/2}$ಗೆ ಶಿವಾಧೀನವಾದ್ದು, ಈ ಶಿವಾಧೀನವಾಗುವ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲು, ಈ ಮಹಾರಾಜರ ಗರ್ಭಬ್ದಿ ಸುಧಾಕರಾಯಮಾನರಾದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲು ಇದ್ದು ಸತ್ಕರ್ಮವನು। ವಿರಚಿಶಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಕಾ(ರ)ಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವಪುರದಲ್ಲು ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಧಿಯನು ಮಾಡಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನು ರಚಿಸಿ ಆ ಸಮಾಧಿಮೇಲೆ ಬಸವೇಶ್ವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನು ಮಾಡಿಸಿ ಮುರಿವಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಠವನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲು ಗಣಾರಾಧನೆ ಯಿ ದೇವತಾರಾಧನೆ ಉದಿಶ್ಯ ಯಿ ಮಾದೇವ।ಪುರದ ಬುಮಿ ಚಿಕಹ(ರ)ದ ಗ್ರಾಮ ಜಂಬೂರು ಗ್ರಾಮ ಬೇಲೂರು ಬಸವನ ಹಳಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಹ ಲಿಂಗಮುದ್ರೆ ಶಿಲಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನು ಮಾಡಿಸಿ ನಳ। ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಶು ೧ ಉ ಭಾನವಾರದಲ್ಲು ಒಪ್ಪಿಸಿ ದಾನ ಶಾಸನವನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟಿದೆಯಾಗಿ। ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಅದು ಶಾರ್ವರಿ ಸಂಕಾರ್ತಿಕ ಶು ೧೩ ದಿವಸ ಪ್ರಾರಂಭ ಶುಭ ಕೃಸಂ ವೈಶಾಖ ಶು ೧೦ ಯು ಗುರುವಾರಕ್ಕೆ ಆಖೀರು ಆಗಿದೆ.

ಈ ಶಾಸನತ್ ಮುರಿಕ್ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮಠತ್‌ರ ಸ್ವಾಮಿಕ್ ನಳ ಸಂವತ್ಸರತ್

ಗಣಾರಾಧನೆ ಪಿಞ್ಞ ದೇವತಾರಾಧನೆಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಊರ್‌ನ ದಾನಶಾಸನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಾನ ಎಳ್ದಿತುಳ್ಳಾಂಗ್ ಈ ಶಾಸನತ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1796ತ್ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ 1718ಂಡ ನಳ ಸಂವತ್ಸರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1796ಕ್ ಸೆರಿಯಾಪ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1780ತ್ ಮಹಾ ದೇವಪುರತ್ ಶಿವಾಧೀನ ಆನಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮಕ್ಕ ಚೆರಿಯವು ಆಯಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಸೀದ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಕ್ ಇದೇ ಓರ್ ಸಂದರ್ಭಾಂದ್ ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಂವ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಮಕ್ಕಡ ಕೂಡೆ "ಈ ಸೀಮೆನ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡುವಾಂಡ ಮೀದ ನಿಂಗ ಇಞ್ಞೂ ಚೆರಿಯಯಿಂಗ. ನಿಂಗಳುಂಡ್ ಕಯ್ಯುಲೆ. ನಿಂಗ ಬಲ್ಯದಾನಪಿಞ್ಞ ನಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ನಿಂಗಕೆ ತಪ್ಪಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭಾಗತ್ ತಾಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಆಕ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಡಳಿತ ನಡ್‌ತುವ್‌ಕ್ ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ಚಿಕೆರ ಕಾಲತ್ ಕರಣಿಕ / ರಾಜ್ಯ ಪಣಕಾಸ್‌ರ ಇಲಾಖೆರ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವಂವ ಪಟ್ಟಮಳ ಅಮಲ್‌ದಾರ ಆಯಿತ್ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ಸುಮಾರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1600ತ್‌ಂಜ ಲಿಂಗಾಯತ ರಾಜಂಗಳುಂಡ್ ಆಳ್‌ನ ಕೊಡಗ್ ಪೊರಮಲೆ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಮನತೆನತ್‌ರ ದಾಯಾದಿಯಡ ಪಗೆನುಂಡ್ ಪರಕೀಯನಾನ ಹೈದರಾಲಿ ನವಾಬಂಡ ಸ್ವಾಧೀನ ಆಚಿ.

ಒಂದನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರನ ವಿವರ್‌ಚಿಡುವ ಈ ನೇರತ್ ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ್‌ರ ಮಹಾದೇವಪುರ (ಮಾದಾಪುರ) ವೈಭವತ್‌ರ ಮೀದ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಎಣ್ಣಂಡಿಯಾಪ. ಆ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಭಾಗಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಂಜೆ ಆಡ್, ಹಾಲೇರಿಂಜೆ ಆಡ್ ಪೋಂಡುವೇಂಗಿ ಮಹಾ ದೇವಪುರ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಪೋಕಂಡಿಂಜತ್.

ರಾಜ್ಯತ್ ಸಂಚಾರಕ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಅಡ್ಡಬಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಾರಕಾರಡ ಉಕ್ಕಡ ಇಂಜತ್. ಮಹಾದೇವಪುರ ಮಡಿಕೇರಿ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಕ್ ಸಮ ದೂರತ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಪೋಪಕ ಆ ಕಾಲತ್‌ರ ಪ್ರಯಾಣಿಕಂಗಕ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬೈಟ್ ನೇರ ಕಯಿಪಕ್ ಈ ಊರ್ ಅನುಕೂಲ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ದೀಪಾವಳಿ ನಮ್ಮೆನ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಕೈಪ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವ. ರಾಜಂಗ ಆನೆರ ಕೊಡಿಯ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪೊಳೆಕರೆಂಜ ಚಿಕ್ಕ ಹರಗತ್‌ರ ಪೂರ್ವ ಬರಿಕೆತ್ತನೆ ಮೆರವಣಿಗೆ

ಪೋಯಿತ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಮೆರವಣಿಗೆನ 'ಜಂಬೂಸವಾರಿ'ಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಗ ಜಂಬೂ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜ ಈ ಊರ್‌ಕ್ 'ಜಂಬೂರು' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್.

ರಾಜಂಗ ಕೈಪ ಇಂಜ ದೀಪಾವಳಿ ನಮ್ಮೆಲ್ ಕೂಡ್‌ನ ಜನಕೆಲ್ಲ ಅರಮನೆರ ಖರ್ಚಿಲೆ ಊಟೋಪಚಾರ ನಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಬೇವ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜ ಕೂಳ್‌ರ ಕಂಜಿನ ಬಾಕುವ ತಗ್ಗ್‌ಜಾಗಕ್ 'ಗಂಜಿಕೆರೆ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್. ಮಹಾದೇವಪುರ ಆ ಕಾಲತ್ ಇನ್ನನೆ ರಾಜಂಗಕ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಓರ್ ಜಾಗ ಆನಗುಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂವಂಡ ತಡಿನ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದ್‌ಂಡ ಕೊಡಿಲ್ ಬಸವೇಶ್ವರಂಡ ತಿರಿಕೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಈ ಪೂಜೆಕ್, ಮುರಿಕ್, ಸಂಪ್ರದಾಯತ್‌ರ ಮಠಕ್ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಇಂಜ ನಾಡ್ ಎಲ್ಲ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಸಮಾಧಿ ಪಿಞ್ಞ ಬಸವೇಶ್ವರಂಡ ಮೂರ್ತಿ ಉಳ್ಳ ಈ ತಿರಿಕೆ ಚೆರಿಯದಾಯಿತ್ ದುಂಬ ಚಾಯಿತೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದಾಯಿತುಂಡ್.

ಪೊರಮಲೆ ರಾಜವಂಶ ನಿರ್ವಂಶ ಆನಪಿಞ್ಞ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಆ ರಾಜವಂಶಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಭೂಮಿ, ಮನೆ ಇನ್ನತಾನ ಅಂವಂಡ ಸರದಾರ ಅಣ್ಣಪ್ಪನ ಅಪ್ಪಯ್ಯಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಣ್ಣಪ್ಪನ ಅಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಆಸ್ತಿರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಳ್ ಕೈಂಜ ಶತಮಾನತ್ ಎಣ್ಣಕ ಸುಮಾರ್ 1861ತ್ ಗಾಳಿಬೀಡ್ ಊರ್‌ಲ್ ಪೊರಮಲೆ ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆ ಇಂಜ ಜಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಚೆಸ್ನಂಗ್ ಬೇಲ್‌ನ ನೆಲ್ಲಪಟ್ಟೆರ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ಮಾರ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಈಂಡ ನೆರೆಊರಾನ ಮೊಣ್ಣಂಗೇರಿಲ್ ಅಣ್ಣಪ್ಪನ ಅಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಆಸ್ತಿರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯ ಇಂದೇಕೂ ಉಂಡ್. ಇವು ಬಂಟಂಗ. ದ. ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಪದ್ಧತಿನ ಇವು ನಡ್‌ತುವ. ಮೊಣ್ಣಂಗೇರಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಇಯಂಗಡ ಮನೆರ ಬೆಂಬರಿ ಕಯ್ಯಾಲೆಲ್, ಪೊರಮಲೆರ ಎದಿಕೆ ಕಯ್ಯಾಲೆಲ್ ಬಲ್ಯಪಡಿರ ಓರ್ ಬರಿಲ್ ಅಳ್‌ತವಕ್ ಮಾಡಿತುಳ್ಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆನ ಇಂದೂ ಕಾಂಗೊಲು. ಈ ಕುಟುಂಬಕಾರಡಾತ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಡ 'ವಿ' ಅಚ್ಚ್ ಉಳ್ಳ ಓರ್ ಕಚ್ಚಿರ ಪಾತ್ರೆ ಉಂಡ್. ಇಯಂಗಡ ಪೆರಿಯಂವನೊಬ್ಬ 1837ನೆ ಅಮರಸುಳ್ಯತ್‌ರ ಕಾಟಕಾಯಿಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಪರ ಪಡೆಪೊತ್ತಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಳುಂಡ್ ಭೂಮಿನ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಪಡ್‌ಂದಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಅಧಿಕಾರ

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ 1ನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1780ಂಡ ಫೆಬ್ರವರಿಲ್ ಚತ್ತ್ ಪೋನನ್ನಕೆ ಅಂವಂಡ ಮಕ್ಕ ಚೆರಿಯವು ಎಣ್ಣುವ ನೆಂವನತ್ ಹೈದರಾಲಿ ಕೊಡಗ್‌ನ ಸೀದ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಅಮಲ್‌ದಾರಿಕೆ ಎಣ್ಣಕ ಆಡಳಿತ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಪಂಡ್ ಕರಣಿಕ ಆಯಿತಿಂಜ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಗ್ ವಹಿಸಿತಿಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ, ಹೈದರಾಲಿರ ಹೇಳಿಕೆಪೋಲೆ ಬಯಲ್‌ನಾಡ್‌ರ ಕಲ್ಪಾತಿಕೆತ್ತನೆ ಜಾಗತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗತೆ ಹೈದರಾಲಿ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಸೀಮೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಚಿಂದ್ ಕೇಡ್‌ಲ್ ಅಂವನ ಒರಾತ ಮಾಡಿತ್ ಘಟ್ಟತ್‌ರ ಕ್‌ದತ ಅಮರಸುಳ್ಯ, ಪಂಜ, ಬೆಳ್ಳಾರೆ ಮಾಗಣೆನ ಉ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆನ ತಾನೆ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಇಕ್ಕ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಬಾಕಿಯಾನ ರಾಜ್ಯ ಹೈದರಾಲಿರ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಲ್ ಇಂಜತ್.

ಹೈದರಾಲಿ ಇನ್ನನೆ ಚದಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಕುಮಾರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಇಪ್ಪಕೆ ಅಂವನ ತೆರ್ಪ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ಪಟ್ಟಮ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯನ ಅಮಲ್ದಾರ ಆಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ನದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಮೀದ ಅಸಮಧಾನಕ್ ಎಡೆಯಾಚಿ.

ಆನಗುಂಡ್ ಅವು ರಾಜಕುಮಾರಂಗ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಪಟ್ಟಮ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ಅಡಿಯಾಳಾಯಿತ್ ಇಪ್ಪದ್ ಸೆರಿಯಲ್ಲಂದ್ ಅಮಲ್ದಾರ ಪಿಞ್ಞ ಹೈದರಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಂಡ ಮೀದ ತಿರಿತ್ ಬುದ್ಧತ್. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಅವು ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ತಿಂಬಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ ಬರತನ್ನಕೆ ತಡ್‌ತತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ತಂಗಳುಂಡ್ ಭೂಮಿ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕಂದಾಯ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಮಲಯಾಳಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪೊರ್‌ಟ ಹೈದರಾಲಿ ಈ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ನದೆ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಜನಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದತ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟೆಯಿಂಗಳ ತೂಕ್‌ಚಿ. ಜನಳ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ಪಾರಕಾರಡ ಮನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಅಂವ ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಡ ಗಲಾಟೆನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆಖೀರಕ್ ರಾಜಕುಮಾರಂಗ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಳ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆರ ಮಹಾರಾಜದುರ್ಗತ್‌ರ ಗೊರೂರ್‌ರ ಕೋಟೆಲ್ ಆಕುವನ್ನಕೆ ಅಮಲ್ದಾರಂಗ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ ಪೋಚಿ.

ಇಚ್ಚಕಾಕಣೆ ಚೆನ್ನೈಲ್ ಇಂಜ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ, ಹೈದರಾಲಿಕೂ ದಂಡನೆ ಕುರಿ ಪಡೆ ಸುರುವಾಚಿ. ಹೈದರಾಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಳ ಎದ್‌ರ್‌ಡುವಕ್ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಆರ್ಕಾಟ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ತಂಗಡ ಜನಳ ಹೈದರಾಲಿ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಗ್, ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಕುಟುಂಬತ್‌ನ ಗೊರೂರ್‌ಕ್ ಕಡ್‌ತ್‌ಸಾಂಗ್, ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಅಂವಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳೆಲ್ಲ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಆಳ್ವಿಕೆನ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಹಠ ಬಾತ್. ಪರಂಬ್ ಪಡೆಲ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಸುಲಭ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಹೈದರಾಲಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಆರ್ಕಾಟ್‌ಕ್ ಪೋವ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿತ್, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಹೈದರಾಲಿರ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಡೇರೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್. ಅಯಿಂಗಕ್ ತಿಂಬಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ ಬರತನ್ನಕೆ ತಡ್‌ತಿತ್ ಆ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೊರ್‌ಡುವನ್ನಕೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಆ ಡೇರೆನೆಲ್ಲ ತಂಗಡ ಪುಷ್‌ತಕ್ ಎಷ್‌ತಂಡತ್.

ಇದ್ ನಡ್‌ಂದಿಯೆ 1782ನೆ ಇಸವಿಲ್. ಅದೇ ಕಾಲ ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿರ ಬೆನ್ನ್‌ಲ್ ಕರ್‌ಪುಣ್ಣ್ ಎದ್ದಿತ್ ಅದೇ ಏತುಲ್ ಆರ್ಕಾಟ್‌ಲ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಈ ನೇರತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಇಞ್ಞ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ. ಈನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕ್ ಒಂದ್ ದಂಡ್ ಕಾಲ ಪಡೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇನ್ನನೆ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕ್ ಏರ ಕಾಲ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಪುನಾದಿಯು ಕೊಡಗ್‌ನ ಗೆದ್ದದ್

ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಹೈದರಾಲಿ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತು ಇಂಜ ರಾಜ್ಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್ ಕುಂದ್ ಕಾಡ್‌ರ ಸೀಮೆ ಆಯಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ಕೆರೀಯ ಕಾಡ್‌ನುಂಡ್ ದುಂಬಿ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಸಹಾಯ ಕೇಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಂವಂಗ್ ಗೆಲ್ಲುವಕ್ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ. ಹೈದರಾಲಿಕ್ ಕೊಡಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾಯೆ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾಡುವಕಲ್ಲ. ಕೊಡಗ್, ದ.ಕನ್ನಡ, ಮಲಯಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್‌ರ ನಡುಲ್ ಉಳಳ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಯುತ ಕಾಡ್‌ಸೀಮೆನ

ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಆಕಿಯಂಡಕ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತು ಸೀಮೆನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ಸುಲಭ ಆಪಾಂದ್ ಅಂವ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಡ ಜಗಳತ್‌ನುಂಡ್ ಸುಲಭ ಆಯಿತ್ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರಕ್ ಒಳಪಟ್ಟಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ನ ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿ ತಾನ್ ಜಿಂವತ್ ಇಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಕುಮಾರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಇಷ್ಟ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಅನ್ನನೆ ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡೊಟ್ಟ್‌ಕೆ ಬುಡುವಕ್ ತಯಾರಿಂಜ್‌ಲೆ. ಅಂವಂಗೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜಾಗ, ಸನ್ನಿವೇಶತ್‌ರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಗೊತ್ತಿಂಜಾನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಪುನಾದಿಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ಗೆಲ್ಲುವಕ್ ಮನಸ್ಸ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಇಂಜ ಪಡೆ ಇಞ್ಞೂ ತ್‌ೀರತೆ ಇಂಜಾನಗುಂಡ್ ಅಂವಂಗ್ ತಾನ್ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಕೊಡಗ್‌ನ ಗೆಲ್ಲುವಕ್ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ. ಆ ನೇರತ್ ಎಣ್ಣಕ 1783ತ್ ಟಿಪ್ಪು, ಹಾಸನತ್‌ರ ಗೊರೂರ್ ಕೋಟೆಲ್ ಆಕಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಳೆಲ್ಲ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಆ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರ್‌ಮೆಲ್ ಅವು ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಕತನ್ನಕೆ ಪಾರಕಾರಳ ಆಕ್‌ಚಿ. ರಾಜಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಖರ್ಚಿಕ್ ಕಾಲಕ್ 300 ಪಗೋಡ ಎಣ್ಣಕ 1,200 ಉರ್‌ಪಿಯ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್.

ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕಾರಗ್ ವಾಸಕ್ ಕೊಡ್‌ತ ಮನೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಟ್ಟಡ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆಲ್ ಉಂಬ,ತಿಂಬಕ್ ಸೆರಿಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟತೆ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜಕುಟುಂಬತ್ ಮಾರಪನಿ ಪಬ್ಬಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣಂಗಡ ಅವ್ವ ದೇವಾಂಬಿಕೆ ಅಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಜನ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಸಮಯತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಮಂಗಳೂರ್‌ಂಜ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಳ ಕಾಕಿತ್, ಮಿಞ್ಞಕ್ ಅವು ಟಿಪ್ಪುರ ಮೀದ ಬುದ್ಪಕ ಆಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ಮತಾಂತರ ಮಾಡುವಿಂದ್ ಬೊತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಚರಿತ್ರೆಕಾರನಾನ ವಿಲ್ಕ್ಸ್ ಎಳ್ತ್‌ನನ್ನಕೆ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಇನ್ನನೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ನಂಗಡ ಅಪ್ಪ ಈ ದೇಶತ್‌ನ ಗೆದ್ದಲ್ಲಿಂಜ ನಿಂಗ ಏಳ್ ಕುರಿ ಪಡೆಪೊತ್ತಿತುಳ್ಳಿರ. ನಂಗಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಆಯಿರಾರ್ ಕಣಕ್‌ರ ಚಾವುಕ್ ಮೊಳಿ ಆಯಿತುಳ್ಳಿರ. ನಾನ್ ನಿಂಗಳ

ಇಞ್ಞೊಮ್ಮತೆ ಮಾಪು ಮಾಡುವಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ನಿಂಗ ತಿರಿತ್ ನಿಂದಕ ಈ ದೇಶತ್‌ರ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಮನುಷ್ಯನೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಕ್ ಮತಾಂತರ ಆಪಾಂದ್ ದೇವಕ್ ಪರಿಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡಿಯೆ. ನಿಂಗಳ ದೂರತ ಸೀಮೆಲ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪನ್ನಕೆ ಮಾಡಿತ್ ನಿಂಗಡ ಮನೆ ಮಠತ್‌ಂಜ ದೂರ ಮಾಡುವಿ. ನಿಂಗಡ ಪೊಣ್ಣಾಳಕ್ ಬಹುಪತಿತ್ವ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಕೇಪಿ. ನಿಂಗಡ ಮತಾಂತರ ಆನಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸೀಮೆಕ್ ಅಯಿಚಕ ಒರೆ ಕುರಿಕ್ ಜಗಳತ್‌ನೊ, ಪೊಣ್ಣಾಳಡ ಬಹುಪತಿತ್ವತ್‌ನ ಅಡ್‌ಕ್‌ನನ್ನಕೆ ಆಪ"

ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೊಣ್ಣಾಳಡ ಬಹುಪತಿತ್ವತ್‌ರ ಮೀದ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಪ್ಪೂಂದ್ ಬಯ್ಯ ಬಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗ ಎಳ್ದಿತ್.

ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಈ ನೇರತೆ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಮಣ್ಣ್‌ಂಜ ಕೆಟ್ಟಿತಿಂಜ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವತ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಕೋಟೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಈ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಓರ್ ಠಾಣೆನ ಆಕಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಕಿಲ್ಲೆದಾರನಾಯಿತ್ ಜಾಫರ್ ಕುಲಿಬೇಗ್ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಸರ್ದಾರನ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆ ಸರ್ದಾರಂಡ ಪೆದತ್‌ನೆ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ನ 'ಜಾಫರ್ ಬಾದ್'ಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಸೈನಿಕಂಗಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ನ ಕುಶಾಲನಗರ, ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಅರಮನೆಗೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಕೋಟೆನ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ರಾಜ್ಯ ತಾಂಡ ಕೈ ತಪ್ಪತನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯವಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆ ಕಾಲ ಮಡಿಕೇರಿರ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಕೋಟೆ ಕಲ್ಲ್‌ನುಂಡ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಅರಮನೆಗೇರಿ, ಕುಶಾಲನಗರ ಪಿಞ್ಞ ಭಾಗಮಂಡಲತ್ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ನಾಲ್ ಕೋಟೆಲೂ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ತುಕಡಿ ಇಂಜತ್. ಭಾಗಮಂಡಲತ್ ಇಕ್ಕ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ತಿರಿಕೆ ಉಳ್ಳ ಆವರಣ ಎಲ್ಲ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಠಾಣ್ಯ ಆಯಿತ್ ಮಾರ್ಪಾಡ್ ಆಚಿ.

ತಿರಿಕೆರ ಸುತ್ತು ಇಂಜ ಕೆಂವ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಆಚಿ. ಟಿಪ್ಪು ಈ ಊರ್‌ರ ದಂಡ್ ಬರಿಲ್ ಕಾವೇರಿ, ಕನಿಕೆ ಪೊಳೆ ಒಕ್ಕಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ 'ಅಬ್ಬಾಲಾಬಾದ್' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟಿತ್. ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನಿಕಂಗ ಭಾಗಮಂಡಲ ತಿರಿಕೆರ ಎಟಿಕೆ ಜಾಗತ್‌ನ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಆ ಊರ್‌ರ ಪಟ್ಟಮ ತಿರಿಕೆಲ್ ಇಂಜ ದೇವಡ ಲಿಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಪ್ರತಿಮೆನೆಲ್ಲ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಚಾಯಿ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಪೂಜೆ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್.

ಸುಲ್ತಾನ ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಾಲ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಜಾಗತ್ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ

ಆಕ್‌ನದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಇಡೀ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ತಾಂಡ ಆಪ್ತ ಚಾಕ್ರಿಕಾರ ಜೈನುಲ್ಲಾಬ್ದೀನ್ ಸೂಸ್ತ್ರಿ ಎಣ್ಣುವಂವನ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಶತ್ರುವಳ ದೇಶ್‌ತ್‌ಂಜ ಓಡ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ತರತ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಅಂವಂಗ್ ಕಟ್ಟಾಜ್ಞೆನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಳೆಗಾಲಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿಯಾನ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ವಾಪಾಸಾಚಿ.

ಕುಶಾಲನಗರತ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ನೇರತ್ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ರ ಸ್ಥಾಪನೆರ ಮೀದ ದಂಡ್ ತಕ್ಕ್ ಎಣ್ಣಂಡಿಯಾಪ.

ಹೈದರಾಲಿ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಠಾಣ್ಯತ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನತ ಓರ್ ಠಾಣ್ಯ ಇಕ್ಕ ಕುಶಾಲನಗರ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಈ ಜಾಗಕ್ ಕುಶಾಲನಗರ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಆ ಜಾಗ ಮುಳ್ಳುಸೋಗೆ ಊರ್‌ಕ್ ಅಡ್‌ಂಗಿತಿಂಜತ್. ಈ ಜಾಗ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಪಕ್ಕ ಇಂಜಂಡ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬರಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೆರಿಯಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸೈನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಯಿಪಕ್ ಅನುಕೂಲ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಹೈದರಾಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಜ ನೇರತ್ ಅಂವಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ಟಿಪ್ಪು ಶತ್ರುವಡ ಮೀದ ಗೆಲು ಪಡ್‌ಂದ ವರ್ತಮಾನ ಎತ್ತ್‌ಸಾಂಗ್ ಆ ಕುಶಿರ ಗೇನಕ್ ಈ ಊರ್‌ಕ್ 'ಕುಶಾಲನಗರ ಕುಶಿರ ನಗರ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.

ರೈಸ್ ಸಾಹೇಬ ಎಳ್ದ್‌ನ 'ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ'ಲ್ ಹೈದರಾಲಿ ತಾಂಡ ಮೋಂವ ಟಿಪ್ಪು ಪುಟ್ಟ್‌ನ ಸುದ್ದಿ ಈ ಜಾಗತ್ ಇಪ್ಪಕ ಕೇಟಾನುಂಡ್ ಕುಶಾಲನಗರ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಸಂಗತಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಯಿತ್ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಕ್ ಸೇರಿಯಿಲ್ಲೆ. ಟಿಪ್ಪು ಪುಟ್ಟಿಯೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1750ನೆ ಇಸವಿಲ್. ಈ ನೇರತ್ ಹೈದರಾಲಿ ಮೈಸೂರ್ ಸೈನ್ಯತ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ನಾಯಕ ಆಯಿತಿಂಜತ್. 1763ತ್ ಬಿದನೂರ್‌ನ ಗೆದ್ದಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಹಿಂದೂ ರಾಜಂಗಳ ಪೆದಕ್ ಮಾತ್ರ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ತಾನೆ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಆಚಿ. ಬಿದನೂರ್‌ನ ಗೆದ್ದಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್ ಬಿದನೂರ್ ನಾಯಕಂಗಡ ಆಶ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥಾನ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದೂ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಹೈದರಾಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಹೈದರಾಲಿ ಸುರೂಲ್ ಠಾಣ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ನದ್, 1780ತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಆ ನೇರತ್ ಮುಳ್ಳು ಸೋಗೆಲ್ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಾಂಡ ಠಾಣ್ಯ ಬೆಪ್ಪಕ ಈ ಊರ್‌ನ ಕುಶಾಲನಗರಾಂದ್ ಕಾಕ್‌ನ ಸಂದರ್ಭ ಉಂಡ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಆಳ್ಚಿಕೆಕ್ ವಿರೋಧ

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಪಕ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಪರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ನಕೊ ಜನ ಅಂವಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಒತ್ತಂಡ್‌ಲೆ. ಆ ಕಾಲ ಎಣ್ಣಕ 1785ನೆ ಇಸವಿರ ಮಳೆಗಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಟಿಪ್ಪುರ ಠಾಣ್ಯಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಜನಕ್ ಊಣ್ ತೀನಿ ಕ್‌ಟ್ಟತನ್ನಕೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಪರ್‌ಂಬ್, ಬಾಣೆ ಜಾಗತ್‌ನೆಲ್ಲ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಕುಂದ್ ಕಾಡ್‌ನ ಸೇರ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಕುಂದ್ ಕಾಡ್‌ರ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲತ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ವಾಸ ಇಂಜಂಡ್ ತಂಗಡ ಮೀದ ಇಂಜಕಿಂಜನ್ನಕೆ ಬುದ್ದಿತ್, ಪಡೆಕ್ ತಯಾರಾಪ ನೇರಕ್ ಪುನಾದಿಯ ಕಾಡ್ ಸೇರ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕಯ್ಯತಾಚಿ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಳೆ, ಕೋಟಿತ್‌ನ ಸಹಿಸುವ ಕಯ್ಯತಾಚಿ.

ಆ ನೇರತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಐರೋಪ್ಯಂಗ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಫಿತೋಟತ್‌ನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್ ರೈತಂಗಡ ಮನೆ, ಬೇಲ್, ಹೊಲ ಪಿಞ್ಞ ಮನೆರ ಬೆಂಬರಿ ಜಾಗ ಬುಟ್ಟಿಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್‌ಂಜ ದುಂಬಿ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಕಾಡ್‌ಲ್ ಆನೆ, ನರಿ, ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಜಿಂಕೆ, ಕಡ್‌ವ, ಕಾಡ್‌ಕೊರಿರನ್ನತ ಜಾತಿಯ ಪಿರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್.

ಊರ್‌ಂಜ ಊರ್‌ಕ್, ನಾಡ್‌ಂಜ ನಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ್ ಆನೆರ ಕೊಡಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಬೋಯಿಯಳುಂಡ್ ಪೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಮುದಿಯಾಪಚ್ಚಕ್ ಮಾತ್ರ ಅಗಲವಾನ, ದ್‌ಟ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟ್‌ಂಜ ಕೂಡ್‌ನ ಬಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್. ಬೇನಿಲ್ ಪೊಳೆರ ಆಳ ಇಲ್ಲತ ಜಾಗತ್‌ನ ಅಳ್‌ಂದಂಡ್, ಮಳೆಗಾಲತ್ ದೋಣಿರ ಮೂಲಕ ದಾಟೊಂಡಿಂಜತ್.

ನಾಡ್‌ರ ನಡೂಲ್ ದಂಡ್ ಬರಿಲ್ ಎತ್ತರತ್‌ರ ದ್‌ಟ್ಟೆ. ಈಂಡ ನಡುಲ್ ಸುಮಾರ್ 25 ಅಡಿ ಆಳವಾನ ಅಗಲವಾನ ಚೆರಿಯ ಕಡಂಗ ಇಂಜತ್. ಈ ಕಡಂಗ್‌ರ ನಡುಲ್ ಜನಕ್ ಓಡಿಕಳಿಪಕ್ ಚೆರಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ 'ಬಕ್ಕ'ಂದ್ ಕಾಕುವ. ಈ ಬಕ್ಕತ್ ರಾಜಂಡ ಪಾರಕಾರ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಜನಕ್ ಓರ್ ನಾಡ್‌ಂಜ ಇಞ್ಞೋರ್ ನಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಮಲಯಾಳಕ್, ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಸಾಮಾನ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಕ್, ಅಕ್ಕಿ ಮಾರುವಕ್ ಪೋಪಕ್ ತಾಲೂಕ್ ಸುಬೇದಾರನುಂಡ್ ಪಾಸ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಂಡಿಂಜತ್. ಪಿಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ

ಪಿಞ್ಞ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ನಾಡ್ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವತ್ ಇಂಜ ಬಾಣೆಜಾಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಆ ಜಾಗತ್ ಕಾಡ್ ಕಮ್ಮಿ. ಕಡಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಡುಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗತ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಏರ ಭಾಗ ಓರ್ ಕೋಟೆರನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಇದ್ 1785ತ್‌ಂಜ 1789ಕೆತ್ತನೆರ ಕಾಲ. 30 ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಭೂ ಸ್ವರೂಪ, ಹವಾಮಾನ, ಜಾತಿಯ, ಬೊಳೆ ಇನ್ನತಾಂಡ ವಿವರತ್‌ನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜ ಲೆ. ಕೆನ್ನರ್ ಎಣ್ಣುವ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

"The aspect of Codagu presents an entire forest, the long and narrow cultivated valleys enclosed within it serves best to render those vast woods more striking"

ಆ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಏರ ಜಾಗ ಕಾಡ್ ಆಯಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ಮಳೆಗಾಲತ್ ನಂಗಡ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಏರ ಮಳೆ ಕೆರೀಯ ಬೂವ ಇಂಜತ್. ಕುಳ್‌ರ್‌ಗಾಲತ್ ಪೊಲಾಕ ಪತ್ತ್ ಗಂಟೆಕೆತ್ತನೆ ಮಂಜ್ ಮುಚ್ಚಿತಿಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಕೋಟ ತಡ್‌ಪಕ್ಕೆಂಜ್‌ಲೆ. ಇನ್ನತ ವಾತಾವರಣತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸೈನಿಕಂಗ ತಂಗಡ ಕೋಟೆಲ್ ಖೈದಿಯಡನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಕೊಡವ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ನುಗ್ಗಿಯಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಉಪದ್ರ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್.

ಜನ ತಾಂಡ ವಿರುದ್ದ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ನೆಲ್ಲ ತಂಗಡದಾಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ತೊಂದರೆ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಅರ್‌ಂಜ ಟಿಪ್ಪು, ಕೊಡಗ್‌ಲೆ ಪುನಾದಿಯ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ನ್‌ಟ್ಟ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಜೈನುಲ್ಲಾಬ್ದೀನ್ ಸೂಸ್ತ್ರಿನ ಪದಿನಂಜಿ ಆಯಿರ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಈ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ನುಗ್ಗಿತ್ ಉಲುಗುಲು ಸಂತೆಮಾಳಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ.

ಈ ಜಾಗ ಇಕ್ಕತ ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ ಟೌನ್. ಇಲ್ಲಿ ವಾರಕೊಮ್ಮತೆ ಓರ್ ಚತ್ತೆ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲಿ ಒಳ್‌ಂಜ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಠಾಣ್ಯತ್‌ನ ನಾಲಾಯಿರ ಕೊಡವ ಪೋಯಿತ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಿತ್ ಏರ ಜನಳ ಕೆತ್ತಿತ್ ಇಟ್ಟಿತ್. ಇನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಏರ ಜನ ಚತ್ತಕೊ ಸೂಸ್ತ್ರಿ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕೆತ್ತನೆ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ಅಂವನ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ ಎದ್‌ರ್‌ಟ್ಟಿತ್.

ತಾಂಡಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಊಣ್ ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಜನ ಕಮ್ಮಿ ಆನಾನಗುಂಡ್

ತಾಕತ್ತ್ ಕಳ್‌ಂದದಂಡನ್ನಕೆ ಆಚಿ. ಬೆಟ್ಟದಪುರಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ವಾಪಾಸಾಚಿ. ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಉಲುಗುಲಿ ಸಂತೆಮಾಳತ್ ಇಂಜ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ ಪುನಾದಿಯ ಅಂವಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಸುತ್ತ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಸುಮಾರ್ ಜನಳ ಕೊಂದಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಅಕ್ಕ ಸೂಸ್ತ್ರಿ ದುಂಬ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್‌ನ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬಾಕಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬೆಟ್ಟದಪುರಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ತಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆನ ಸೋಲ್‌ನ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್ ಏರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸಹಾಯ ಕೇಟತ್.

ಇಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪು ತಾನೇ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ರ ಉತ್ತರಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಪಕ್ಕ ಬಂದನ್ನಕೆ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮರ ಬೂಕಿತ್, ಮುಳ್ಳ್, ತೊಪ್ಪ್‌ಂಜ ಬಟ್ಟೆನ ಮುಚ್ಚ್‌ನಾನ ಕಂಡತ್. ಆ ಬಟ್ಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಕಡಂಗ್ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ಕಡೆ ಎತ್ತರವಾನ ಕೆಂವತ್‌ರನ್ನಕೆ ಇಂಜ ದ್‌ಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ತೋಕ್‌ಲ್ ಬೊಡಿ ಬೆಕ್ಕಿತ್ ಪಿನ್ನ ಬಾಣ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ದಂಡ್ ತುಕಡಿನ ಬಯ್ಯಕ್ ಆಯಿಚತ್. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್ ದುಂಬ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಆನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗುವಕ್ ಆಯಿಚತ್. ಇವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಏರ ಜನಳ ಕೊಂದಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ತೆರಿ ದಾಟಿತ್ ಉಲುಗುಲಿ ಸಂತೆಮಾಳಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ಪದಿನಂಜಿ ದಿನ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಅಂವ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಉಳ್ಳ ಕೊಡವಡ ಮುಕ್ರಿಯಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಚಾಯಿತೆ ನೋಟಿಯಪಿಂದ್ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ನಡ್‌ಂದವುಲೆಂದ್ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯಂಡತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಬೆಟ್ಟದಪುರಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಜೈನುಲ್ಲಾಬ್ದೀನ್ ಸೂಸ್ತ್ರಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಚುಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಆಣಾಳ, ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಶಿಬಿರಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ ತುಕಡಿ ಸೈನ್ಯ ಪಿನ್ನ ಏರ ಮದ್ದ್, ಊಣ್ ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಪನ್ನಕೆ ಆರ್ಡರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಟಿಪ್ಪು ಉಲುಗುಲಿ ಸಂತೆಮಾಳತ್ ಆಶ್ವೀಜ ತಿಂಗತ್‌ರ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ದ ಪದ್‌ನಂಜಾಂಗೆತ್ತನೆ ಎಣ್ಣಾಕ 1795ನೆ ಇಸವಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಮೂಂದನೆ ವಾರತ್‌ಂಜ ನವೆಂಬರ್ ಸುರೂವೆತ ವಾರಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್. ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ದ ಪದಿನಂಜಾಂಗ್ ಅಂವ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಕಾಡ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಮಡಿಕೇರಿಕ್

ಎತ್ತ್‌ನಪಿಞ್ಞ ಕೋಟೆರ ಪೂರ್ವ ಭಾಗತ್ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಜಾಗತ್ ತಾಂಡ ಟೆಂಟ್ ಇಟ್ಟಿತ್. ಅಲ್ಲಿ 15 ದಿನ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಟಿಪ್ಪು ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಳುಂಡ್ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಒಂದಾನೊ ಮಾಡುಲೆಂದ್ ತಕ್ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಟಿಪ್ಪು ಉಲುಗುಲಿ ಸಂತೆಮಾಳತ್‌ಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಎತ್ತುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಪಕ್ಕತ್‌ರ ಪಿಞ್ಞ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ನಾಡ್‌ಕಾರ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನಕ ಬಚಾವ್ ಆಪುಲೆಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್‌ರ ಜಾಗ ಸೇರಿಯಂಡತ್.

ಈನಗುಂಡ್ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡ ಟಿಪ್ಪು ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್ ಕೂಡಿಯಂಡ ಜನಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಬರಿಂಜ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಳ ಅಯೆಚತ್. ಫ್ರೆಂಚ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಲಾಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಪಿಞ್ಞ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಯಾಲ ಮಲೆನಾಡ್, ಹುಸೇನ್ ಆಲಿಖಾನ್ ಬಕ್ಷಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್, ಮೀರ್ ಅಹಮ್ಮದ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಇಮಾಮ್ ಖಾನ್‌ನ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ರ ಬರಿಯ ಅಯೆಚತ್. ಅವು ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಂದ ಜನಳ ತಾಂಡ ಮಿಞ್ಞತ ಪಾಳಿಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ನ ಟಿಪ್ಪು, ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯತ್‌ರ ದಿನ ಎಣ್ಣಕ ನವೆಂಬರ್ ಆಖೀರಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ದಂಡ್ ದಿನತ್ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಪೋಚಿ.

ಅಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಅಯ್ಯಂಗೇರಿ ಊರ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ದೇವಟ್‌ಪರಂಬ್ ಎಣ್ಣುವ ಬಲ್ಯ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಶಿಬಿರ ಇಟ್ಟಿತ್. ಅಕ್ಕ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ರ ರಾಣಿ ಬಲ್ಲಿಯಾ ಭಾನು ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಕಪ್ಪ ಆಯಿತ್ ಆನೆ, ಕುದರೆ, ಕ್ರಯ ಉಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಾಂಡ ಗೌರವ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಟಿಪ್ಪು ಅವಕ್ ನಲ್ಲ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಡ್‌ತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ, ಮುನ್ಶಿಯಕೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಾಡ್, ಮಳೆ, ಕುಳ್‌ರ್‌ನ ನೋಟಿತ್, ಅನುಭವಿಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಚಿ, ತಡ್‌ಪ ಕಯ್ಯತೆ ಕಷ್ಟ ಆಚಿ. ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗ ಆ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಷಯತ್‌ರ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

"ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾನ ಕಾಡ್‌ಸೀಮೆರ ಮೀದ ನಾನ್ ಎಂತಾನ ಎಣ್ಣುವ ಕಯ್ಯುವ? ಅದ್‌ಂಡ ಪೆದ ಎಣ್ಣುವಕಲೇ ಪೆನ್ನ್ ಗ್‌ಡ್‌ಪ! ಅದ್‌ಂಡ ಪುಂಡ್‌ತ್‌ರ ಗರಿ ಕೊರಿರ ಉಣ್ಣೆ ತಲ್ಮಿರನ್ನಕೆ ನುಗ್ಗುವಕ್ ಕಯ್ಯತದ್. ಬಲ್ಯ ಬಟ್ಟೆ, ಚೆರಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಆಕಾಶತ್

ನಕ್ಷತ್ರತ್‌ರ ನಡುಲ್ ನುಗ್ಗ್‌ನನ್ನಕೆ ಉಂಡ್. ಈ ದೇಶತ್‌ರ ಕುಂದ್, ತೋಡ್‌ನ ಕಡ್‌ಂದ್ ಪೋಪಕೆ ಕಯ್ಯುಲೆ, ತಗ್ಗ್ ಭೂಮಿಲ್ ನೆಲ್ಲ್ ಬೊಳೆ ಎದೆರೆತ್ತರಕ್ ಎದ್ದ್ ನಿಂದಿತಿಪ್ಪ. ಸೂರ್ಯ ಸ್ವತಃ ಶಾಖ ಉಳ್ಳಂವನಾನಕೊ ಇಲ್ಲಿ ಕೋಟಕ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ಎಕ್ಕೋಲು ಮೋಡತ್ ತನ್ನ ಮುಚ್ಚಿಯಂಡ್ ಇಲ್ಲಿಂಜ ಅಲ್‌ಂಬಲ್‌ಲ್ ಪೋಯಿರುವ! ಎಕ್ಕೋಲು ಬೈಟ್ ಚುರ್‌ಕಾಯಿತ್ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ಚಣ್ಣೂರ ಆಕಾಶತ್‌ರ ನೀಲಿ ರಂಗ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಮೂಡ್‌ನ ಮುಚ್ಚಿಯುವ. ಬೇನಿಲ್ ಇಸ್ಸನಾನಕ ಮಳೆಗಾಲತ್ ದೇವಳೆ ಸಂಗಳ ಕಾಪಾಡೊಂಡು. ಮಳೆಗಾಲತ್‌ರ ಆರ್ ತಿಂಗ ಈ ದೇಶತ್ ಮಳೆ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ದುಃಖಿತ್ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಳ ಕಣ್ಣ್‌ಲ್ ನೀರ್ ದುಂಬಿಯಂಡನ್ನಕೆ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲ ನೀರ್‌ನುಂಡ್ ದುಂಬಿಪೋಯಿತಿಪ್ಪ! ಒಯಿಪತ್ ಸೂರ್ಯ ಉದ್‌ಚಿತ್ ದಂಡ್ ಗಂಟೆಕೆತ್ತನೆ ಮಂಜ್ ಕುಂದ್ ತೋಡ್‌ನ ಮುಚ್ಚಿರ್‌ತಿಪ್ಪ. ಎಚ್ಚಕೊ ಬಾಲೆಕಾರ ನಲ್ಲ ಗೆಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಾನ ತಡಿ ಉಳ್ಳವು ಕುಳ್‌ರ್‌ಲ್ ತಂಗಡ ಮೇಲ್‌ನ ಬಿಸಿಲ್ ಕಾಚಿಯಂಡ್, ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ತಂಗಡ ನೆರ್‌ಕೆಲ್ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಎದೆ ಮುಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಬಿಲ್ಲ್‌ರನ್ನಕೆ ತಂಗಡ ತಡಿನ ತುರ್‌ಟಿತ್ ಬುದ್ದವ. ಆರ್ ತಿಂಗಕೆತ್ತನೆ ರೈತಂಗ ಮಂಡೆಂಜ ಕಾಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಪಳೀಯ ಕಂಬುಳಿ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಪೈಲೇತ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಮುಚ್ಚಿಯಂಡ್ 9-10 ಗಂಟೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪ. ಈ ನೇರತ್ ಮರತ್‌ರ ಎಲೆ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಂಬ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪ ಉಂಬುಳು ಮನುಷ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿಯಳ ಕಡ್‌ಚಿತ್ ತಂಗಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಚೋರೆನ ಊತಿಯಂಡಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ತಡಿನ ಬುಡುವ. ಇಲ್ಲಿಯತ ಕೋಟತ್‌ನ ವಿವರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಪೆನ್ನ್ ಪುಡ್‌ಚ ಕೈ ಐಸ್ ಕೆಟ್ಟಿತುಳ್ಳ ಸಮುದ್ರತ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ಕೈನ ಮುಳ್‌ಕ್‌ನಕ ಎನ್ನನೆ ಆಪೋ ಅನ್ನನೆ ಮರಕೆಟ್ಟುವ! ಈ ಹವಾಮಾನತ್‌ನ ವಿವರ್‌ಚಿಡುವ ನಾವು ಕಿರಿರ ಒಳಿಯ ಮುಚ್ಚಿಯಂಡ್ ಇಂಜಕೊ ಪೋಡಿಲ್, ಆಶ್ಚರ್ಯತ್ ಐಸ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಗೆಟ್ಟಿ ಆಯಿತಿಪ್ಪ!

ಟಿಪ್ಪು ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತೋಡೆ ದೇವಟ್‌ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಶಿಬಿರ ನಡ್‌ತ್‌ಚಿಂದ್ ಮಿಞ್ಞಲೆ ಎಣ್ಣಿಯೆ. ಅಂವ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂದಪಿಞ್ಞ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಇಂಜ ಕೊಡವಳೆಲ್ಲ ಕಾಕಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಚಾಯಿತೆ ನೋಟಿಯವನ್ನಕೆ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವಂಡ ತಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮೋಸತ್‌ರ ತಕ್ಕಾಯಿತಿಂಜತ್. ಅಂವಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಜನ ಜಾಸ್ತಿಯೊಂದೂ ಬಂದ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಸುಲ್ತಾನ ಅಲ್ಲಿ ಶಿಬಿರ ಇಟ್ಟಪಿಞ್ಞ 15-20 ದಿನತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಕಾಡ್ ಸೇರಿತಿಂಜ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಮಕ್ಕಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಅಯೆಚಿತಿಂಜ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ದುಂಬ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿತ್ ಆಯಿರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಜನಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಾತ್. ಅಂವಂಡ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಲಾಲಿ, ಯಾಲ ಮಲೆಂಜ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಳ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲತೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಡ ಮುಕ್ರಿಯಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಾತ್. ಇನ್ನ್ನಿ

ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬಹುಳ ಪಂಚಮಿರ ದಿನಕೆತ್ತನೆ ಎಣ್ಣಾಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1785 ಡಿಸೆಂಬರ್ 10-15ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಅಲ್ಲಿ ಸುಮಾರ್ 80 ಆಯಿರ ಜನಳ ಪುಡ್‌ಚತ್‌ಂದ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಆಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಮೀರ್ ಹುಸೇನ್ ಆಲಿಕಿರ್ಮಾನಿ ಎಳ್ದಿತ್.

ಸುಲ್ತಾನನುಂಡ್ ಪುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದ ಜನಳೆಲ್ಲ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಕೋಟೆಲೆಲ್ಲ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕಾಣ್ಯತ್‌ನ ಬಲಕೂಟಿತ್ ತಾನೂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಸಿದ್ಧಾಪುರಕಾಲೆ ವಾಪಾಸಾಚಿ.

ಅಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಂದ ಜನಳೆಲ್ಲ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗ... ಮತಾಂತರ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ತೆರಿ ಸೀಮೆಲ್ ವಾಸ ಮಾಡುವಕ್ಕೆ ಅಯಿಂಗಳ ಗುಂಪ್ ಗುಂಪಾಯಿತ್ ಹಂಚಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಇನ್ನನೆ ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡವಳ ಅಹಮ್ಮದಿಯಂಡ್ ಕಾಕುವಕಾಚಿ.
ಮತಾಂತರ ಆನ ಈ ಜನಡಾತ್ ನಲ್ಲ ಗೆಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾನ ತಡಿಕಾರಳ ತಾನ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತೆ ಆಕಿಯಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಎಟ್ಟ್ ಸೈನಿಕ ತುಕಡಿನ ರಚನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಸೈನ್ಯಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಈ ಜನಳ ಪಡೆ ವಿದ್ಯೆಲ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್, ಅಯಿಂಗಕ್ ಶಿಸ್ತ್‌ರ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಪಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್ ಪಳಂಗ್‌ನ ಪಿಣ್ಣ ಪೆರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ದುಂಬ ಅಲೆ ಇಲ್ಲತೆ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಸಮಯತ್ ಶತ್ರುವಳ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಪುವಕ್ ತಯಾರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಸುಲ್ತಾನ್ ಪೊನ್ನ್, ಬೊಳ್ಳಿ ಪಿಣ್ಣ ಬೋರೆ ಮಾಲ್‌ನುಂಡ್ ಮಾಡ್‌ನ ಬೋಳೆಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಯೂನಿಫಾರ್ಮ್ ಪೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಅಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ನರಿ ರಂಗ್‌ರ ಬಟ್ಟೆನ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ಯೂನಿಫಾರ್ಮ್ ಮಾಡಿತ್ ಇಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಂದ ಸುಮಾರ್ 85 ಆಯಿರ ಜನಳ ಒರಾತತ್ ಇಸ್ಲಾಮ್ ಮತಕ್ ಕೂಟ್‌ನ ದಿನತೆ ಸುಲ್ತಾನ, ತಾನ್ 'ಬಾದ್‌ಷಾ' ಎಣ್ಣುವ ಬಿರ್‌ದ್ ಇಟ್ಟಂಡತ್. ಡೆಲ್ಲಿರ ಮೊಗಲ್ ಬಾದ್‌ಷಾಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ಂಜ ತಾನ್ ಸ್ವತಂತ್ರಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ನೆಲ್ಲ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಬೆಚ್ಚವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಏರ ಭಾಗ ಎಣ್ಣಾಕ ಇಕ್ಕತ ಪಾಕಿಸ್ಥಾನ, ಭಾರತತ್‌ರ ಮೈಸೂರ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗ ತಮಿಳ್ನಾಡ್‌ರ ಆರ್ಕಾಟ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್. ಆ ಕಾಲತ್ ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಡ ಅಧೀನತ್ ಇಂಜ ಪಿಣ್ಣ ಇಲ್ಲತ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಎಲ್ಲ

ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಕ್ ಗೌರವ ಕಾಟುವ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಬಿರ್‌ದ್‌ನ ಪಾರ ಕಾಪ ಇಂಜತ್. 19ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ನಡುಕೆತ್ತನೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ಸ್‌ಕ್ ಸಹ ಮೊಗಲ್ಸ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜ ನವಾಬ್, ಮಾಲಿಉಲ್, ಅಲ್ಕಾಬ್, ಕುರ್ಶಿದ್, ಜನಾಬ್, ಉಮ್ಮರ್... ಇನ್ನತ ಬಿರ್‌ದ್‌ನ ತಂಗಡ ಚಾಕ್ರಿರ ಬೆಂಬಗತ್ ಇಟ್ಟವ ಇಂಜತ್.

ಈ ಕಾರಣತ್‌ನಗುಂಡ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಬೋರೆ ರಾಜಂಗ, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಮೊಗಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಡ ಆಶ್ರಿತಂಗಾಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಮೈಸೂರ್‌ರ ಹಿಂದೂ ರಾಜಂಗ ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಕ್ ಕೊದಿಮೊದ ಅಯೆಚಿತ್, ಬಿರ್‌ದ್ ಪಡ್‌ಂದಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಿಲ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಘಟನೆರ ದಿನಕೆತ್ತನೆ ಟಿಪ್ಪು ಈ ಕಾರಣತೆ ಮೊಗಲ್ ಬಾದ್‌ಷಾಂಗ್ ಪೆದತ್‌ರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಧೀನಂದ್ ಬೋರೆ ರಾಜಂಗಡನ್ನಕೆ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡವಳ ಮತಾಂತರ ಮಾಡ್‌ನಪಿಣ್ಣ್ ಸುಲ್ತಾನ ತಾನೆ ಬಾದ್‌ಷಾಂಡಚ್ಚಕೆ ಕೇಳಿ ಪಡ್‌ಂದವಂದ್ ಸಾರಿಯಂಡತ್.

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಸುಮಾರ್ 85 ಆಯಿರ ಜನಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಪೋನಪಿಣ್ಣ್ ಅಯಿಂಗಡ ಭೂಮಿನ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿತ್ ಅನುಭವಿಚಿಡುವಕ್ ತಾಂಡ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ಂಜ ಶೇಕ್, ಸೈಯದ್, ಮೊಗಲ್, ಪಠಾಣ ಎಣ್ಣುವ ನಾಲ್ ವರ್ಗತ್‌ರ ಮುಸ್ಲಿಮ್ಸ್‌ಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಭೂಮಿ ಪಿಣ್ಣ್ ಮನೆನ ಅಯಿಂಗಕ್ ಜಹಗೀರ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ಭೂಮಿ ಪಣಿಕ್ ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಭೂಮಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜ ಪೊಲೆಯಂಗಳ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕೊಡವ ಇಪ್ಪಕ ಪೊಲೆಯಳೂ ಕೂಡಿತ್ ಭೂಮಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಬಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಕ್ ಭೂಮಿ ಪಣಿ ಗೊತ್ತೂ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕಯ್ಯುವದೂ ಇಂಚ್‌ಲೆ.

ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಭೂಮಿನ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವಕ್ ಪೋರತೆ ಇಂಜ ಜನಳ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಸುಲ್ತಾನ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆರ ಅದವಾನಿ ಸೀಮೆಂಜ ರೈತಡ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಭೂಮಿ ನಡ್‌ಪಕ್ ಬುಟ್ಟತ್. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಜಹಗೀರ್‌ದಾರಂಗಕ್ "ಈ ದೇಶತ್‌ನ ನಿಂಗಕ್ ಜಹಗೀರ್ ಆಯಿತ್ ತಂದಿಯೆ. ಇದ್‌ನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿತ್ ಸುಖತ್ ಇರಿ. ಈ ಕುಂದ್‌ಸೀಮೆರ ಜನಳ ನಾಶ ಮಾಡುವಕ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತುಳ್ಳಾನಗುಂಡ್ ನಿಂಗ ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ದಾರ್ ನಂಗಡ ಕೈಯಿಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಯಿತೊ ಅನ್ನತ ಜನಳ ತೇಡಿತ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಲ್ಲುವದ್ ನಿಂಗಡ ಕರ್ತವ್ಯಂದ್ ಅರ್‌ಂಜವಂಡೂ"ಂದ್ ಕಟ್ಟಾಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇತ್ತಟಿ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಭೂಮಿ ಮಾಡುವಕ್ ಅಯೆಚ ರೈತಂಗಡ

ತತ್ಕಾಲ ಖರ್ಚಿಕ್ ಪಣ ಪಿಞ್ಞ ನೆಲ್ಲ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅವು ಇಲ್ಲಿಯೆ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪನ್ನಕೆ ಮಾಡುವಕ್ ಹೈದರಾಲಿರ ಕಾಲತ್ ಅಮಲುದಾರ ಆಯಿತಿಂಜ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ತಮ್ಮಣ ನಾಗಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವಂವನ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ನಾಗಪ್ಪ ಆ ರೈತಂಗಕ್ ಬರಂಡಿಂಜ ದುಡ್ಡ್ ಪಿಞ್ಞ ನೆಲ್ಲ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗಾನ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಮೋಸ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ರೈತಂಗಡ ಕೈಯಿಂಜ ಪಣ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳ ದೇಶತ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಪಕ್ ಬುಡುವ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಮೈಸೂರ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜ ಅದವಾನಿ ರೈತಂಗಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿರ ಪಾರಕಾರಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿಬುದ್ದನ್ತ್. ಇನ್ನತಯಿಂಗಳ ಪಾರಕಾರ ಟಿಪ್ಪುರ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್.

ಅಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪು ಈ ಜನಳುಂಡ್ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ರೈತಂಗಕ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳ ಮೋಸತ್‌ರ ಮೀದ ಅರ್‌ಂಜತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ತೂಕೊಂಡೂಂದ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ತಾಂಡ ಗೂಢಚಾರಂಗಳುಂಡ್ ಟಿಪ್ಪು ತನ್ನ ತೂಕುವಾಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಮಲಯಾಳಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಡ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಕೋಟೆ ರಾಜ ಪಯ್ಯೋಟು ಚಂದು ಎಣ್ಣುವಂವಂಡ ಅಧೀನತ್ ಐಂಬದ್ ಜನ ನಾಯಮ್ಮಾರಳ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ಇಯಂಗಳೆಲ್ಲ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬರಣೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ ಸೇರಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜಂಡ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿಯಾನ ಪಣ್ಯಾತ್‌ರ ಪೊಲೆಯಳೂ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಜನಳ ಸೇರಿಯಂಡತ್. ಇನ್ನನೆ ಇವೆಲ್ಲ ಒಕಚೆ ಕೂಡುವಕ ನೂರಾಳ್ ಆಚಿ. ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ಈ ಜನಳೆಲ್ಲ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜಂಡ್, ಈ ಸೀಮೆಲ್ ಇಞ್ಞ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಅದವಾನಿ ರೈತಂಡ ಮನೆ ಮಾರ್‌ನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ನ ಜನಳ ಪೊಜ್ಜಿ ದೊವ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇನ್ನನೆ ಅನಾಯಕತ್ವ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಮುಂದರ್‌ಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪುರ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟತೆ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್ ಸೇರಿತಿಂಜ ಆಯಿರ ಚಣಕ್‌ರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಇಂಜ ಕೋಟೆಂಜ ದೂರತ್ ಭೂಮಿನ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯಳ ಬೋಟೆಯಾಡಿತ್ ಕಷ್ಟತ್ ಬದ್‌ಕುವ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಭೂಮಿರ ಒಡೆತನ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ಇಲ್ಲಿಯೆ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್ ಸುಲ್ತಾನನುಂಡ್ ಅಯೆಚ ಮುಸ್ಲಿಮ್ಸ

ಇಲ್ಲಿಯತ ಮಳೆ, ಕುಳ್‌ರ್‌ನ ಸಹಿಸುವ ಕಯ್ಯತೆ ಎಚ್ಚಕೊ ಜನ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ರಾಜ್ಯ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಓಡಿಪೋಚಿ. ಇಞ್ಞಿ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಸುಲ್ತಾನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಅಧಿಕಾರ ಕೋಟೆರ ಸುತ್ತು ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮೈಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಮಾತ್ರ ಪಬ್ಬಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮುಕ್ರಿಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಕೂಟಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಕುಮಾರಂಗಳ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬುಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಬರೊಂಡೂ, ಅವತ್ ಪೆರಿಯಂವನಾನ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ನಾಯಕತ್ವತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ದೇಶತ್‌ಂಜ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ದೇಶತ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆಂಜ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಯಂಡವು ಕೊಡಗ್‌ರ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಮುಕ್ರಿಯ. ಇದತ್ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ರ ಚೇಲಾವರ ಊರ್‌ರ ಪಟ್ಟಿಚೆರುವನ ಮನೆರ ಬೋಳುಕ ಪಿಞ್ಞ ಕ್‌ರ್‌ಂಡಾಡ್ ಊರ್‌ರ ಅಪ್ಪನೆರವನ ಮನೆರ ಅಚ್ಚಯ್ಯ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ತೋಂಡುವ.

19. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದದ್.

1589ತ್ ಪೆರಿಯಾ ಪಟ್ಣಕೋಟೆನ ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಣತ್‌ರ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸಂಡ ಪೆರಿಯ ರಾಜ ರುದ್ರಗಣ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಆ ನೇರತ್ ಪೇಟೆ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್. ಪೇಟೆರ ಸುತ್ತು ದಂಡ್ ಸುತ್ತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಇಂಜತ್. ಪೊರ ಸುತ್ತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಸುಮಾರ್ ನಾಲ್ ಫರ್ಲಾಂಗ್ ಉದ್ದ ಪಿಞ್ಞ ಮೂಂದ್ ಫರ್ಲಾಂಗ್ ಅಗಲ ಚೌಕಾಕಾರತ್ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಎದಿಕೆ ಬಲ್ಯ ಪಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಪಡಿ. ಇನ್ನನೆ ದಂಡ್ ಪಡಿ ಇಂಜತ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಈ ದಂಡ್ ಪಡಿ ಉಂಡ್. ಪೊರಕೋಟೆರ ಕೆಂಪತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಆಳವಾನ ಕುಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಒಳ್‌ಲ್ ಸುಮಾರ್ 150 ಗಜ ಅಗಲತ್‌ರ ಸಮತಟ್ಟ್ ಜಾಗ.

ಅಕ್ಕ ಓಣೆರ ದಂಡ್ ಬರಿಲೂ ಮನೆ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಇಕ್ಕಲೂ ಪೊರ ಕೋಟೆ ಇಂಜ ಜಾಗತ್‌ರ ಉತ್ತರ ಬರಿಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಪಶ್ಚಿಮ ಬರಿಲ್ ಮನೆ ಇಂಜಿತ್ ಅದತ್

ಜನ ವಾಸ ಉಂಡ್. ಎದಿಕೆ ಮನೆರ ಬೆಂಬರಿಲ್ ಇಞ್ಞ್ಲೀರ್ ಕುಂಡ್ ಉಂಡ್. ಅದ್‌ಂಡ ಒಳ್ ಬರಿ ಒಳಿಯತ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಉಂಡ್. ಈ ಕೆಂವ ಇಕ್ಕ ಪಾಳಾಯಿತ್ ನಾಲ್ ಮೂಲೆಲ್ ಮಾತ್ರ ಎತ್ತರತ್‌ರ ದ್‌ಟ್ಟೆ ಕಾಂಬ. ಈ ನಾಲ್ ದ್‌ಟ್ಟೆರ ಕೊಡಿಲ್ ಪಂಡ್ ಪಾರಕಾರ ಫಿರಂಗಿನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಪಾರ ಕಾಪ ಇಂಜತ್. ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಅರಮನೆ ಇಂಜ ಜಾಗತ್‌ನ ಜನ ಇಕ್ಕಲೂ ಕಾಟುವ. ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸ ಪಿಞ್ಞ ಪಂಡೇತ ಮೈಸೂರ್ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯ ಹೈದರಾಲಿ ಪಿಞ್ಞ ಟಿಪ್ಪುರ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಪ್ಪಕ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಓರ್ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ನೇಮಕ ಆಚಿ. ಅಂವ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಅರಮನೆಲ್ ವಾಸ ಇಂಜತ್.

ಒಳಿಯತ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರ್‌ಮೆತ ಕೋಟೆರ ನಡುಲ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಜನ ವಾಸ ಇಂಜತ್. ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಓಣಿ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ಓರ್ ಮೂಲೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಕುಮಾರಂಗ ಓರ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನೆಲ್ ಬಂಧಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಕಡ್‌ತ್‌ನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಅವ್ವ ದೇವಾಂಬಿಕೆ ಅಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ರಾಜಮನೆತನಕಾರ ಮಾರಪನಿನುಂಡ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮಕ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡ್‌ಚೀಂದ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಐರೋಪ್ಯ ಚರಿತ್ರಕಾರಂಗ ಎಳ್ದಿತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಟಿಪ್ಪು ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಬಲ್ಯಪ್ಪ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಓರ್ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ತಂಗೆ ನೀಲಮ್ಮಾಜಿನ ತಾಂಡ ಜನಾಂಗಕ್ ಕೂಟಿತಿಂಜತ್. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣತ್‌ನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ನೆಮ್ಮದಿಲ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಅಲ್ಲಿಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಹಿಂಸೆನ ತಡ್‌ಪಕಯ್ಯತೆ ಕಾಡ್ ಕೂಡಿತಿಂಜ ಕೊಡವಳ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಪ್ತಂಗ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಎನ್ನನಾಚೇಂಗೂ ಮಾಡಿತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆಂಜ ಬುಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಯಂಡಾತ್ ಪಟ್ಟಚೆರವನ ಬೋಳುಕ ಪಿಞ್ಞ ಅಪ್ಪನೆರವನ ಅಚ್ಚಯ್ಯ ಇಂಜತ್. ಇವು ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಬೋರೆ ಸಿನೇತಂಗ ಕೂಡಿತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆಂಜ ಬುಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದ ಓರ್ ಸಾಸ ಕತೆ ಉಂಡ್. ಈ ಕತೆ ಇದ್‌ಂಗ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಪೆರಿಯಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಎಚ್ಚಕೊ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ

ಕೇಟ ವಿಷಯತ್‌ರ ಮೀದ ಆಯಿತುಂಡ್.

ಆ ನೇರತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ನ ಬಲ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರ. ಮಲಯಾಳಕಾರ, ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ ತಂಗಡಲ್ಲ ಮಾರುವಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ನಕ್ ಕೊಂಡಪೋಯಿತ್ ಮಾರುವ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಪಟ್ಟಚೆರುವನ ಬೋಳುಕ, ಅಂವಂಡ ಒಂದ್ ದಂಡ್ ಆಪ್ತಂಗ ತೆಂಗೆಣ್ಣೆ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಅಣ್ಣೆನ ಮಾರುವ ಕಣ್ಣಂಗಡನ್ನಕೆ ವೇಷ ಇಟ್ಟಂಡ್, ಬಲ್ಯ ತಪ್ಪಲೆಲ್ ಅಣ್ಣೆನ ಮಂಡೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಟ ಕೋಟೆರ ಒಣೆಲ್ ಮಾರುವಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ಮಾರಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಒಂದ್ ದಂಡ್ ದಿನತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಂಜ ಮನೆನ ಕಂಡ್‌ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣೆ ಮಾರುವನ್ನಕೆ ನಾಟಕ ಮಾಡಿತ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಬೋರೆ ಜನಕ್ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಂಗ ಅಂವನ ಬುಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಬಂದ ವಿಷಯ ಅರಿಚಿಡುವಕ ಅಂವಂಗ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿ ಆಯಿರ್‌ತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಚೆನ್ನ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಒಯಿಪತ್ ನೇರಕ್ ಆ ಜಾಗಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪಡೆ ಇಲ್ಲತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಪೆರಿಯಾ ಪಟ್ನ ಸುತ್ತು ಸೀಮೆ ಅಂವಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜಕೊ ಕೋಟೆ ಅಚ್ಚಕ್ ಭದ್ರ ಆಯಿತ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಒಳಿಯತ ಕೋಟೆಕ್ ಬಲ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಬುಟ್ಟಿಕ ಬೋರೆ ಜನಕ್ ಪ್ರವೇಶ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಪೊರ್‌ಮೆತ ಕೋಟೆರ ಒಳಿಯತ ಬೀದಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಕ್ ಪಿಞ್ಞ ರೈತಂಗಕ್ ತಿರಿಕಳಿಪಕ್ ತೊಂದರೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಬೋಳುಕ ಪಿಞ್ಞ ಅಚ್ಚಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ ಬಂದಿತಿಂಜ ಬಾಕಿ ಪತ್ತಾಳೂ ಅಲ್ಲಿಯತ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಪಿಞ್ಞ ರೈತಂಡನ್ನಕೆ ವೇಷ ಇಟ್ಟಂಡ್ ರಾಜಮನೆತನಕಾರಳ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬುಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಪೋಪಾಂಡ ಮೀದ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ನಲ್ಲ ಅದೃಷ್ಟಕ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ನತ್‌ರ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗಾಳಡಾತ್ ಅಂವಂಡ ಆಪ್ತ ಸಿನೇತಂಗಳೂ, ಚಿಂತಕಂಗಳೂ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಇಪತ್ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟವು. ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಸುಮಾರ್ 30 ಮೈಲ್ ದೂರತ ಇರುಬನಹಳ್ಳಿ ಊರ್‌ಕಾರ. ಇಂವಂಗ್ ಚೆರ್ಪತೆ ಪಡೆವಿದ್ಯೆಲ್ ದುಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಇಂಜತ್. ಇಂವ ತಾಂಡ ಊರ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಬಾಲೆಕಾರಳೆಲ್ಲ ಕೂಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಮೂಪ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್ ಇಂವಂಡ ವೀರತ್ವ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಅಂವನ

ಕಾಕಿತ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಚಾಕ್ರಿ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕಾರಳ ಹೈದರಾಲಿ ಹಾಸನತ್‌ರ ಗೊರೂರ್‌ಕ್ ಕಡ್‌ತುವಕ ಅಂವ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕನ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ನ ನೋಟಿಯವಕ್ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪು ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಳ ಗೊರೂರ್‌ಕ್ ವರ್ಗ ಮಾಡುವಕ ಹೊಂಬಾಳೆ ಗೊರೂರ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಒರೇ ಬಯತ್‌ಕಾರಳಾನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಹೊಂಬಾಳೆಕ್ ಸಿನೇತಿಕೆ ಆಯಿರ್‌ತ್. ಹೊಂಬಾಳೆಕ್ ಟಿಪ್ಪು, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಮತಾಂತರ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ದುಂಬ ಚೆಡಿ ಇಂಜತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೀದ ಕನಿಕರ ಇಂಜಾಸುಂಡ್ ಅಂವನ ಬುಡ್‌ತುವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಗೇನ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಸ್ಥಿತಿಗೆತಿನ ಅಂವ ಅರಿಯತಾನಗುಂಡ್ ಒಂದೂ ಮಾಡುವ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಡ ಇಞ್ಞೋರ್ ಆಪ್ತ ಸಿನೇತ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ಉಕ್ಕಡತ್‌ರ ಪಾರಕಾರ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್. ಇಂವಂಗೂ, ಕೋಟೆರ ಕಿಲ್ಲೆದಾರಂಗೂ ವಿರೋಧ ಇಂಜತ್.

ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ರ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್, ಅಂವನ ಪಾರಕಾರಡ ಮುಕ್ರಿರ ಚಾಕ್ರಿಂಜ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಇಞ್ಞೋರ್ ದೂರತ ಊರ್‌ಕ್ ಅಯಿಕೊಂಡೂಂದ್ ಇಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ಕ್ ಸುಲ್ತಾನ ಪಿಞ್ಞ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕಿಲ್ಲೇದಾರಂಡ ಮೀದ ಪಗೆ ಸುರುವಾಚಿ. ಅವು ಅಧಿಕಾರತ್‌ಂಜ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಆಪಾನೆ ಪಾರಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ರ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳದ್ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಗ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪನ್ನೆರಂಡಾಳ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಆಪ್ತಂಗ ಅಂವನ ಜೈಲ್‌ಂಜ ಬುಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಬಂದದ್ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್‌ಖಾನ್‌ರ ಆಸೆಕ್ ಪುರ್‌ಡ್ ಕಾಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಆಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ವೇಷ ಮಾತಿತ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಬಂದದ್ ಗೊತ್ತಾನನ್ನಕೆ, ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಅಂವಂಡ ಆಪ್ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಗುಟ್ಟ್‌ಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಬುಡ್‌ಗಡೆರ ಮೀದ ಪಿಞ್ಞ ತಂಗಡ ಬವುಸ್‌ರ ಮೀದ ತಕ್ಕ್ ಬಾಕ್ ನಡ್‌ತಿತ್ ಓರ್ ತೀರ್ಮಾನಕ್ ಬಾತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮೋವ ಪಿಞ್ಞ ದಂಡ್ ತಮ್ಮಣಂಗಳ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಕಡ್‌ತುವ ವಿಷಯತ್ ಒಮ್ಮತಕ್ ಬಾತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಪ್ತಂಗ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಬಂದಿಯೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1788ನೆ

ಇಸವಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಆದ್ಯ ವಾರತ್. ಡಿಸೆಂಬರ್‌ಲ್ ಕೋಟ ಇಪ್ಪ. ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಸುತ್ತ ಕಾಡ್ ಇಂಜಾನಗುಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಟ. ಜನ ಬೈಟ್ ಬೆರಿಯ ಬುದ್ಧಂಡ್ ವರುವ ಇಂಜತ್. ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಡ ಬುಡ್‌ಗಡೆಕ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗ ಎಲ್ಲಾ ತಿಂಗಕ್‌ಂಜ ಅನುಕೂಲಂದ್ ಅವು ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಯಿಂಗಕ್ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ ಸಪೋರ್ಟ್ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಅಪೆಲ್ಲ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಒಂದನೆ ವಾರ ಎಣ್ಣಕ ಮಾರ್ಗಶಿರ ತಿಂಗತ್‌ರ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷತ್‌ರ ಆದ್ಯತ ಬೈಟ್ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಳ ಕೋಟೆಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಕಡ್‌ತುವ ರೀತಿ ಪಿಞ್ಞ ದಿನತ್‌ನ ನಿರ್ಕ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್.

ಕಲಿಸಂದ 4890ನೆ ಕೀಲಕ ಸಂವತ್ಸರ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬಹುಳ ಸಪ್ತಮಿ ಬೇಳಾಚೆರ ಸಪಪಾದ್ರ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1788ನೆ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್‌ರ 14ಂಗ್ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮನೆಲ್ ಓರ್ ವಿಶೇಷಪಟ್ಟ ಉಪಚಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಪಾರ ಇಂಜ ಒಂದ್ ದಂಡ್ ಸಿಪಾಯಿಯಕ್ ಅಮಲಾಪ ಪದಾರ್ಥತ್‌ನ ಕಳ್ಳ್‌ಲ್ ಇಟ್ಟಿತ್, ಉಂಬಕಾಪಕ ದುಂಬ ಕಳ್ಳ್‌ನ ಕುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅವು ಉಂಡಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರತೆ ಅಮಲಾಯಿತ್ ತಂಗಡ ಪಲಂಬ್‌ರ ಮೀದ ಚತ್ತನ್ನಕೆ ಬುದ್ಧಂಡತ್! ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಆ ನೇರತ್ ಕರ್ತನೂಲ್‌ಲ್ ಮಾಡ್‌ನ ಗೆಟ್ಟಿಯಾನ ಕೇರ್‌ರ ಏಡೆರ ಓರ್ ತುದಿನ ಕೋಟೆರ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ಕೆಂಪತ್‌ರ ಒಳ್ ಬರಿಲ್ ಕ್‌ಡಕ್ ಓರ್ ಬಲವಾನ ಗೂಟ ನೆಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಚಿಕ್ಕಿಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಅದ್‌ಂಡ ಇಞ್ಞೋರ್ ತುದಿನ ಕೆಂಪತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬರಿಯತ ಕುಂಡ್‌ಲ್ ಓರ್ ಬಂಡೆಕಲ್ಲ್‌ಕ್ ಮುರ್‌ಕಿ ಕೆಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಕ್ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಬಂದ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಜನಪಾತ್ ಅಣ್ಣ ಮಾರುವಯಿಂಗಡ ವೇಷತ್ ಇಂಜ ನಾಲಂಜಾಳ್‌ಕ್ ಅಣ್ಣ ತಪ್ಪಲೆನ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಪೊರ್‌ಪಕ್‌ಂದ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜ ಅಗಲ ಬಾಯಿರ ಬಲ್ಯ ಕುಕ್ಕೆನ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕುಂಡ್‌ರ ಪಕ್ಕತ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಪಾರಕಾಪಕ್ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್. ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ಕೂ ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಉಕ್ಕಡತ್‌ರ ಪಾರಕಾರಕೂ ಅಮಲ್ ಬಪ್ಪ ವಸ್ತುನ ಕಳ್ಳ್‌ಕ್ ಕೂಟಿತ್ ಕುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಗ್ ಅವು ಸೊಯ ತಪ್ಪಿತ್ ನಲ್ಲ ಪರ್‌ಕ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯವಂಡೊಂದ್ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್.

ಇತ್ತಟಿ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಅಂಪಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರ, ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಕ್ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ಪೊರ್‌ಡುವ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕುಟುಂಬ ಎಣ್ಣಕ ಅಂಪಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ನಂಜಮ್ಮಾಜಿ, ಎಟ್ಟ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಅಂಪಂಡ ತಮ್ಮಣಂಗ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಲಿಂಗರಾಜ.

ಸೇರಿ ನಡಪಾದ್ರೆ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಟ್‌ನಕೊ ಕುಯ್ಲಿರ್‌ಟ್. ಕೋಟ ಇಂಜಾನುಂಜ್ ದಾರೂ ತಂಗಡ ಮನೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಓಡಿ ಕಳ್‌ಚಂಡ್ ಇಲ್ಲೆ. ಆ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜ ಪೊಣ್ಣ್ ಅಂವಂಡ ಪರಿವಾರ ಓರಿಚ್ಚಿಕೂ ಸದ್ದ್‌ಮಾಡತೆ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಡ ಬಯ್ಯೆ ಕೋಟೆರ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ಕೆಂವತ್‌ರ ಅಡಿ ಬರಿಕ್ ಬಾತ್. ಆ ಬಾಗತ್ ಏರ ಮನೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಅನ್ನತಾ ಎತ್ತರ, ಪೈಲ್ ಇಂಚ್‌ಲೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗೂಟಿಕ್ ಕೆಟ್ಟಿತಿಂಜ ಕರ್ತ ಏಣೆನ ಪತ್ತಿಯಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಪತ್ತಿತ್ ಕೊಡಿಕ್ ಬಾತ್. ಅಂವ ನಲ್ಲ ತಾಕತ್ತ್‌ಕಾರ. ತಾಂಡ ಬೆನ್ನ್‌ರ ಮೀದ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಕೋಟೆರ ಕೊಡಿಕ್ ಬಾತ್. ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಚೆರಿಯ ಕುಞ್ಞಿನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಬಯ್ಯೆ ಬಾತ್. ಲಿಂಗರಾಜ ಪತ್ತ್ ಬಯತ್‌ರ ಕ್ಣ್ಣ ಆನಾನಗುಂಜ್ ಹೊಂಬಾಳೆನಾಯಕ ತಾಂಡ ಬೆನ್ನ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೆಂವ ಪತ್ತ್‌ಚಿ. ಕೊಡಿಲ್ ಓರ್ ಗೆಳಿಗೆ ಸುಸ್ತ್‌ನ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಅನ್ನನೆ ಕ್‌ದತ್ ಇಂಜ ಕುಂಡ್‌ಕ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಯಂಗಳೆ ಪಾರಕಾತಂಡ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ ವೀರರಾಜ, ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಲಿಂಗರಾಜನ ಕುಕ್ಕಿಲ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ರಭಸತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬರಿಯ ನಡ್‌ಂದತ್. ಅಕ್ಕ ಅಪ್ಪಾಜಿರ ಕೈಲ್ ಕುಞ್ಞಿ ಇಂಜತ್.

ಕೋಟೆಂಜ ಚೆನ್ನಂಗೆ ದೂರತ್ ಪಾರಕಾರಡ ಉಕ್ಕಡ ಇಂಜತ್. ಅದ್‌ಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಪಕ ಅಪ್ಪಾಜಿರ ಕೈಲ್ ಇಂಜ ಕುಞ್ಞಿ ಎಚ್ಚರ ಆಯಿತ್ ಮೊರ್‌ಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪೇರ್ತ್ ಕಷ್ಟ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಕುಕ್ಕೆಂಜ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಕುಞ್ಞಿನ ಸಮಧಾನ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕುಞ್ಞಿರ ಮೊರೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಉಕ್ಕಡತ್ ಉಳ್ಳ ಪಾರಕಾರಕ್ ಕೇಟ್‌ಪೋನಕ ತಂಗಡ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಲ್ಲ ಮಣ್ಣಾಯಿಪೋಪ ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿ ಸುರುವಾಚಿ! ಅಕ್ಕ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್, ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಆ ಕಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಬೋರೆ ಬಟ್ಟೆ ಕಾಂಗತೆ ಆ ಕುಞ್ಞಿನ ಕತ್ತಿಲ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ಇಡುವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ, ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್‌ಖಾನ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ಅಂವಂಡ ಕೆಮಿಕ್ ಎಂತೊ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ಕ್ ಕುಶಿ ಆನನ್ನಕೆ ಕಂಡ್ ಬಾತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವ ರಾಜಂಡ ಕುಞ್ಞಿನ ಅಪ್ಪಾಜಿರ ಕೈಯಿಂಜ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ತಾನೆ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತಾನ್ ಪೊಲ್‌ತಂಡಿಂಜ ಬೆಕ್ಕೆರ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕುಞ್ಞಿನ ಸುತ್ತಿ ಪುಡ್‌ಚಂಡತ್.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ರಾಜಪರಿವಾರ ದುಂಬ ಸ್ಪೀಡ್‌ಲ್ ಪೋಯಿತ್ ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿ ದಾಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಎತ್ತುವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಯಿಂಗಳ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಸ್ಪೀಡ್‌ಲ್ ನಡ್‌ಂದತ್. ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಓರ್ ಕುರುಬ

ಬಟ್ಟೆ ಕಾಟಿ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ಕ್ ಅಫೀಮ್ ತಿಂಬ ಅಭ್ಯಾಸ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ಪರಿವಾರಕಾರ ಮಿಞ್ಞ ಪೋನನ್ನಕೆ ಅಂವ ತಾಂಡ ಎಂಜಿಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಅಫೀಮ್‌ನ ತೈಚಿತ್ ಆ ಕುಞ್ಞಿಕ್ ನಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಕುಞ್ಞಿ ಮೊರ್‌ಡುವಾನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಓರ್ ಗೆಳಿಗೆಲ್ ವರುವಕೂಡ್‌ಚಿ! ಅಲ್ಲಿಂಜ ಖಾನ್ ಕುಞ್ಞಿನ ಬಟ್ಟೆಲ್ ತುರ್‌ಟಿತ್ ತಾಂಡ ಬೆನ್ನ್‌ಕ್ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ರಭಸತ್ ನಡ್‌ಪಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಉಕ್ಕಡತ್‌ರ ಪಾರಕಾರ ಎಲ್ಲ ನಲ್ಲ ವರ್‌ಕ್‌ಲ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ರಾಜಪರಿವಾರಕ್ ಕಷ್ಟ ಆಯಿಲೆ. ಅವು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ನೇರೆ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಪೋಕತೆ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ದುಂಬ ಕಾಡ್ ಉಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಮಿಞ್ಞಕ್ ನಡ್‌ಂದತ್. ಇನ್ನನೆ ನಡ್‌ಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಆಕಣೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಬೋಯಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಪಾರಕಾತಂಡ್ ಅಳ್‌ತಿತಿಂಜತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಇಲ್ಲಿಕ್ ಎತ್ತಣೆ ರಾಣಿ ನಂಜಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಓರ್ ಬೈಟ್ ವರ್‌ಕ್ ಇಲ್ಲತೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡ್‌ನ ಸುಸ್ತ್, ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿಲ್ ತಾಂಡ ಕುಞ್ಞಿ ಇಲ್ಲತಾಚಲ್ಲಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಸನತ್ ಪನಿ ಬಾತ್. ಕುಞ್ಞಿಕ್ ಪಾಲ್ ಕುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡತೆ ಇಂಜಾಂಗ್ ಅವಡ ಎದೆಲ್ ಪಾಲ್ ದುಂಬಿಯಂಡ್ ಪೇರ್ತ್ ಸಂಗಟ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅವ ಪಡಿಯಂಡ ಕೂಡೆ "ನಾಡ ಕುಞ್ಞಿನ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ. ಅದ್ ಪೋನಪಿಞ್ಞ ನಾಕೂ ಈ ಬದ್‌ಕ್ ಬೋಂಡ. ನಾನ್ ವಿಷ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಪಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ನಾನ್ ಚಾವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ನಾಡ ಕುಞ್ಞಿರ ಚಾವುನೇಂಗಿ ನಾಕ್ ಕಾಟಿ"ಂದ್ ಗೋಳಾಡ್‌ಚಿ.

ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಣ್ಣ್‌ಲೂ ನೀರ್ ದುಂಬ್‌ಚಿ. ಅಂವ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ನ ಕಾಕಿತ್ ಕುಞ್ಞಿನ ಎಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿತ್ ಇಟ್ಟಿರಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ : ಒಡೆಯರೆ ನಂಗಳ ಮಾಪ್ ಮಾಡೊಂಡು. ನಂಗ ನಿಂಗ ಎಣ್ಣಾನ್ನಕೆ ಮಾಡ್‌ಲೆ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : (ಆಶ್ಚರ್ಯತ್) ಎಂತ ಕುಞ್ಞಿನ ಕೊಂದ್‌ಲಿಯ? ಅಂದಕ ಕುಞ್ಞಿನ ಎಂತ ಮಾಡಿರ?

ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ : ಒಡೆಯರೆ ಸಮಧಾನ ಮಾಡಿಯೋಳಿ. ನಾನೂ, ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಕುಞ್ಞಿಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಅಫೀಮ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ವರ್‌ಕೂಟ್‌ಚಿ. ಅದ್ ಇಕ್ಕಲೂ ವರಿಯಂಡೆ ಉಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : ಎಂತ ಕುಞ್ಞಿ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಉಂಡಾ?ಂದ್ ಕೇಕಣೆ ರಾಣಿ ನಂಜಮ್ಮಾಜಿ ಉದ್ವೇಗತ್ ನಾಯಕರೆ, ನಾಡ ಮೋವಳ ನಾನ್ ನೋಟೊಂಡು. ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಾರಿ. ಖಾನ್ ಸಾಹೇಬರೆ ಕುಞ್ಞಿನ ತಾರಿಂದ್ ಗೆಟ್ಟಿ ಆಯಿತ್ ಕೂತ್‌ಟ್ಟಿತ್.

ಅಕ್ಕ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಬೆಕ್ಕಿಲ್ ತುರ್‌ಟಿತಿಂಜ ಕುಞ್ಞಿನ ರಾಜಂಡ ಕೈಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ಕುಞ್ಞಿಕ್ ಇಞ್ಞಾ ಅಫೀಮ್‌ರ ಮಂಕ್ ಮನಾರ ಆಯಿತ್ ಬುಟ್ಟಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ರಾಜಂಡ ಕೈಕ್ ಕುಞ್ಞಿ ಬಂದನ್ನಕೆ ರಾಣಿ ಅಲ್‌ಂಬಲ್‌ಲ್ ಅದ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪಾಲ್ ಕುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಕುಞ್ಞಿ ಆರಾಮ್‌ಲ್ ಪಾಲ್ ಕುಡ್‌ಚಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರತ್ ಮೊರ್‌ಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ದುಂಬ ಕುಶಿ ಆಚಿ.

ಈ ಕುಶಿರ ನೇರತ್ ರಾಣಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ "ನೋಟಿ ಅಣ್ಣ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಡ ಉಪಕಾರತ್‌ನ ನಂಗ ಜಿಂವತ್ ಇಕ್ಕಣೆ ಮರ್‌ಪನ್ನಕೆ ಇಲ್ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ನಿಂಗ ಗೆದ್ದಪಿಞ್ಞ ಇಯಂಗ ದಂಡಾಳ್‌ಕೂ ಬಲ್ಯ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು ಪಿಞ್ಞ ಭೂಮಿನ ಜಹಗೀರಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ "ಇವು ದಂಡಾಳೂ ನಾಡ ಒಡಹುಟ್ಟ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ. ಇಯಂಗಕ್ ಎಂತ ಕೊಡ್‌ತಕೊ ಇವು ನಂಗಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಉಪಕಾರಕ್ ಅದ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ. ನಾನ್ ನಾಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ಂಜ ಬಲ್‌ಚಂಡಪಿಞ್ಞ ಇಯಂಗಕ್ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನ ಪಿಞ್ಞ ಜಹಗೀರ್ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ಪಿ"ಂದ್ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಪರಿವಾರ ಬಾಣಾವಾರ, ಪತ್ತ್‌ಗಟ್ಟ್, ನಗರ, ಪೊಳೆ, ಕಾಡ್ ದಾಟಿತ್ ಅಂದ್ ಒಯಿಪತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಡ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ / ಪನ್ಯತ್ ದಕ್ಷಿಣತ್ ಆಖೀರಿಯಾನ ಶ್ರೀಮಂಗಲ ನಾಡ್‌ರ ಕುರ್ಚಿ ಪನ್ಯಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಪಾರ ಪರಿವಾರಕ್ ಇಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ಒಮ್ಮಕೆ ತೊಂದರೆ ಆಪ ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಬ್ರಹ್ಮಕುಂದ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಲ್ ಓರ್ ಸಾಧಾರಣ ಅರಮನೆಲ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಇಂಜತ್.

ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ, ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ತಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಕುಞ್ಞಿನ ಕೊಲ್ಲತೆ ಉಳ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಗ್, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾನ್ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನಂಡ

ಪುಡ್‌ತತ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬುಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಕ್ ಭೂಮಿನ ಜಹಗೀರಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಗ್ ಕಾಂತೂರ್ ಮೂರ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಬೋನಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣಂಡ ಸಂತಾನ ನಿರ್ವಂಶ ಆನಪಿಞ್ಞ ಪಾಳ್ ಬುದ್ದಿತಿಂಜ ದಂಡಾಯಿರ ಬಟ್ಟೆ ಭೂಮಿನ ಜಹಗೀರ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಓರ್ ದಿವಾನ ಆಯಿತ್ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಭೂಮಿ ಅಂವಂಗ್ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರ ಪಾರಂಪರ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತದ್ ಇಂದೇಕೂ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಡ ಆರನೆ ಸಂತಾನಕಾರ ಅದ್‌ನ ಅನುಭವಿಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದಂಡ್ ಉಂಡ್.

ರಾಜ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ಕ್ ಬೊಟ್ಟಿಯತ್ನಾಡ್ ಕುಂದತ್ ಆಯಿರ ಬಟ್ಟೆ ಭೂಮಿನ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರ ಪಾರಂಪರ್ಯ ಆಯಿತ್ ಜಹಗೀರ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕಾಲಕ್ ನೂರ್ ಕಂಠೀರಾಯಿ ಪಣತ್‌ನ ದಿವಾನ್ ಕಚೇರಿಂಜ ಪಡ್‌ಂದವನ್ನಕೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಕುಟುಂಬಕಾರಕ್ ಕಾರಣಾಂತರತ್ ಕಂಠೀರಾಯಿ ಪಣ ಖಜಾನೆಂಜ ಬಪ್ಪದ್ ನಿಂದ್ ಪೋನಕೊ ಜಹಗೀರ್ ಭೂಮಿ ಆ ಒಕ್ಕಕಾರಡ ಅನುಭವತ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಉಂಡ್. ಇಕ್ಕ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್‌ರ ಆರನೆ ಸಂತಾನಕಾರ ಉಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕುರ್ಚಿ ಪನ್ಯ ಎತ್ತ್‌ನಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಓರ್ ಬಲ್ಯಮನೇಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲ ವಾಸ ಇಂಜತ್. ತಂಗಡ ರಾಜ ಜೈಲ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟಿತ್, ಕುಂದ್ ಕಾಡ್ ಕೂಡಿತ್ ಕಷ್ಟತ್ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಕುರ್ಚಿ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ತಂಗಡ ರಾಜಂಗ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಕ್ ಸುರುಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ತಾಂಗಿಯಂಡನ್ನಕೆ ಉಳ್ಳ ವೈನಾಡ್ ತಿರ್‌ನೆಲ್ಲಿಲ್ ಪೆರ್‌ಮಾಳ್ ದೇವಡ ತಿರಿಕೆರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಂಗ, ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಕಾರ ಆಯಿತ್ ಓರ್ ಕುಟುಂಬಕ್ ಸೇರ್‌ನ ದಂಡ್ ಮನೆರ ಯಜಮಾನ ಇಂಜತ್. ಈ ದಂಡ್ ಮನೆಕಾರಕ್ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಇಂಜಂಡ್ ಅವು ಪ್ರಭಾವಿ ಜಮೀನ್ದಾರಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಈ ದಂಡ್ ಯಜಮಾನಂಗಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಇಂಜ ದಿಕ್ಕ್‌ಕೊತ್ತಿತ್ ಬಡಗ ಮೂತಣ್ಣ ಪಿಞ್ಞ ತೆಂಕಮೂತಣ್ಣಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್. ಮಲಯಾಳತ್ ಮೂತಣ್ಣ ಎಣ್ಣಕ ಬಲ್ಯಂವ, ಪೆರಿಯ ಅಣ್ಣಂದ್ ಅರ್ಥ. ದಾಯಾದಿಯ ಆಯಿತಿಂಜ ಈ ದಂಡ್ ಮನೇಲ್ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಪಗೆ ಇಂಜತ್.

ಶ್ರೀಮಂಗಲ ನಾಡ್‌ರ ಜನ ಪೆರ್ಮಾಳ್ ದೇವಡ ತಿರಿಕೆಕ್ ಕಾಲತ್‌ರ ನಮ್ಮೆರ ನೇರತ್

ಪೂಜೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಡುವ. ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ಪೆರ್ಮಾಳ್ ಸಂಸ್ಕೃತ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಎಣ್ಣುವ ಅರ್ಥ ತಪ್ಪ. ಕೊಡವ ಪೆರ್ಮಾಳ್ ಎಣ್ಣುವಾನ 'ಪೆಮ್ಮಯ್ಯ'ಂದ್ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ಕಾಕುವ.

ಕೊಡವ ಕೆಟ್ಟ್‌ಕತೆರ ಪೋಲೆ ತಿರ್‌ನೆಲ್ಲಿ ಪೆರ್ಮಾಳ್ / ಪೆಮ್ಮಯ್ಯ, ಕೊಡವ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಬೈತೂರಪ್ಪ, ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ, ಪಾಲೂರಪ್ಪ ದೇವಡ ಸೋದರ ದೇವ ಆನಗುಂಡ್ ತಿರ್‌ನೆಲ್ಲಿಕ್ ಪಕ್ಕತೆ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಈ ದೇವಕ್ ತಂಗಡ ಪೂಜೆ ಪರಿಕೆನ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವ. ಇನ್ನನೆ ತಿರ್‌ನೆಲ್ಲಿಕ್ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಶ್ರೀಮಂಗಲ ನಾಡ್‌ಂಜ ಜನ ಬಂದಂಡ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ತಿರಿಕೆರ ಮುಕ್ರಿಯಳಾನ ದಂಡ್ ಮನೆರ ಮೂತಣ್ಣಂಡ ಪ್ರಭಾವ ಶ್ರೀಮಂಗಲ ನಾಡ್‌ಕಾರಡ ಮೀದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಂಜತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ್‌ನ ಕಾಪಾಡಿಯವಕ್, ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನನುಂಡ್ ಗೆಪ್ಪವಕ್ ತಿರ್‌ನೆಲ್ಲಿ ಮೂತಣ್ಣ ದಾಯಾದಿಯಡ ಸಹಾಯ ಬಯಂದತ್. ಇಯಂಗಡಾತ್ ಬಡಗ ಮೂತಣ್ಣಂಡ ಪಕ್ಕ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಮುಳ್ಳ್ ಕುರುಬಂಗ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳೂ ಇಂಜತ್. ತೆಂಕ ಮೂತಣ್ಣಂಡ ಜನಕಿಂಜ ಬಡಗ ಮೂತಣ್ಣಂಡ ಪಕ್ಕ ಏರ ಜನ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಆಪ್ಯ ಬಡಗ ಮೂತಣ್ಣಂಡ ಸಹಾಯ ಕೇಟತ್.

ಅಕ್ಕ ಬಡಗ ಮೂತಣ್ಣ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಬೋಡಿಕೆಕ್ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಾಂಡ ಮುಳ್ಳ್ ಕುರುಬಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅರಮನೆ ಪಾರಕ್‌ಂದ್ ಕುರ್ಚಿ ಪನ್ಯಕ್ ಆಯೆಚಿತ್. ತೆಂಕ ಮೂತಣ್ಣ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತನ್ನ ಕಮ್ಮಿ ತರತ್ ಕಂಡತ್, ತಾಂಡ ಸಹಾಯ ಕೇಟ್‌ಲೇಂದ್ ಚೆಪ್‌ಂಜಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ವಿರುದ್ಧ ಪಡೆ ಪೊತ್ತತ್. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಲ್ಲಾತ ದ.ಕೊಡಗ್‌ರ ನಾಡ್‌ನ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯವನ್ನಕೆ ಮಲಬಾರ್ ಕೋಟೆ ವೀರವರ್ಮ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಒಳಿಯ ಕೇತರೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೋಟೆ ವೀರವರ್ಮ ರಾಜಂಗ್ ಈ ಸೂಚನೆ ದುಂಬ ನಲ್ಲದಾಯಿತ್ ಕಂಡತ್.

ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್ ಅಯೆಚ ಅದವಾನಿ ರೈತಂಗಡ ಖರ್ಚಿಕ್ ಕೊಡ್‌ತ ಪಣತ್‌ನ ತಾನೆ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಚೆಡಿಕ್ ಗುರು ಆಯಿತ್ ದೇಶ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಕೋಟೆರಾಜ ಇಂವಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಕೊಡ್‌ತ ನಾಯಮ್ಮಾರ್ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜಂಡ ಪನ್ಯತ್‌ರ ಪೋಲೆಯಂಗ ಇಯಂಗಳ ಕೂಟೆಯಂಡ್ ತಿರಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅದವಾನಿ ರೈತಡ ಮನೆಮಾರ್‌ನ ಸುಲಿಗೆ

ಮಾಡಿಯಂಡ್ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ನಯಿಂಗಳ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಹಿಂಸೆ ಪಡ್‌ತ್‌ನದ್ ಗೊತ್ತುಂಡ್. ಕೋಟೆ ವೀರವರ್ಮ, ರಾಜ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನುಂಡ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಜೈಲ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಸುದ್ದಿನ ಅರ್‌ಂಜಡತ್. ಅಕ್ಕ ಅಂವ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಮೂಲಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಪೂಸಿ ಮಾಡಿತ್ ಅಂವನ ತಾಂಡ ಸೀಮೆಕ್ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಅಲ್ಲಿ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ಒರಾತ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತ್ ಅಂವನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನಾಡ್‌ನ ತಾಂಡದಾಕಿಯವಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಗಾಯಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ತಾಂಡ ಸೀಮೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ದುಂಬ ಬುದ್ದಿವಂತಿಕೆ ಉಳ್ಳಂವ. ಕೆಣಿಯ. ಅಂವ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ "ನಿಂಗ ನಂಗಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಬಂದ ಸುದ್ದಿನ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಗ ಕೇಟಿತ್ ದುಂಬ ಕುಶಿ ಪಟ್ಟತ್. ನಿಂಗಳ ಕಾಂಬಕ್ ಅಯಿಂಗ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಉಂಡ್. ಕೋಟೆ ರಾಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಸೈನ್ಯ ಸಹಾಯ ಮಾಡೊಲೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಙ್ಙ್ನ ಚೆರಿಯಂವ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಂವಂಗ್ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಪೋಸ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಾಗಪ್ಪಂಡ ತರ್ಕ್ಕನ ನಂಬಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಳ ಮಾತ್ರ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕುಂದ್ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಡ ಸೀಮೆಕ್ ಪೋಚಿ. ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೋಟೆರಾಜಂಡ ಸೀಮೆರ ಅರಳ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಓರ್ ಮನೆಲ್ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅರಳಕ್ ಬಂದ ಸುದ್ದಿನ ಅರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕೋಟೆ ರಾಜ ಇಂಜ ಪಾಲೆ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಚಿ.

ಕೋಟೆರಾಜಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಬಲೆಕ್ ಬುದ್ದದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿ ಆಚಿ. ವೀರರಾಜ ಅರಳತ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಕತನ್ನಕೆ ಪಾರ ಇಂಜತ್. ಅಚೇಂಗಿ, ಕಾಂಬನ್ನಕೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಸಪೋರ್ಟ್‌ಕ್ ನಿಂದಿತ್ ತಾಂಡ ನಾಯರ್ ಸೈನಿಕಂಗಡಾತ್ ಐಂಬದ್ ಜನಳ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಂಜ ಅರಳ ಊರ್‌ರ ಸುತ್ತು ಪಾರ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಅರಳ ಊರ್‌ಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಕೋಟೆ ರಾಜನ ಕಾಂಬಕ್ ಬಪ್ಪಿ, ಎಕ್ಕ ಬರಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚಕೊ ಕೋಟೆ ರಾಜನುಂಡ್ ಜವಾಬ್ ಬಂದ್‌ಲೆ. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಾನ್ ವಾಸ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್‌ನ ಬುಟ್ಟ್‌ಪೋಪ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನುಂಡ್ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಗೂ, ಅಂವನುಂಡ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗೂ ಸುದ್ದಿ ಅಯೆಕೊಂಡಿಂಜತ್. ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ಒಂದಾನಪಿಙ್ಙ ಇಙ್ಙ್ಲೀರ್ ನೆಂವನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಬುದ್ದ್ ಕಾಂಬ ದಿನತ್‌ನ ಮಿಙ್ಙ್‌ಕ್ ತೆರ್‌ಕಿಯಂಡೆ ಇಂಜತ್. ವೀರ

ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಾನ್ ಮೋಸತ್ ಕೆಣ್‌ಂಜಿ ಬುದ್ದಂದ್ ಚಾಯಿತೆ ಅರ್ಥ ಆಚಿ.

ಇಚ್ಚಕ್ ಆಕಣೆ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಅರಳಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿಂಜ ಪದಿನಂಜಿ ದಿನ ಕ್ಯ‌ಂಜಿ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್‌ರ ಆಖೀರತ್ ಕುರ್ಚಿಲ್ ರಾಜ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಪಾರಕ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಬಂದಿತ್ "ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ತೇಡಿತ್ ಪುಡಿಪಾಂಡ ಮೀದ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್" ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ವರ್ತಮಾನತ್‌ನ ಎಣ್ಣ್ಚಿ. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಗ್ "ನಂಗಳ ತೇಡಿ ಪುಡಿಪಕ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯ ಬಂದಂಡ್ ಉಂಡ್. ನಂಗ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್ 20 ದಿನ ಆಚಿ. ಇಕ್ಕ ನಂಗಳ ಬುಟ್ಟಕ ನಂಗ ನಂಗಡ ಮಕ್ಕಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ನಲ್ಲ ಜಾಗತ್ ಆಕಿತ್ ಪುನಾದಿಯ ಇಲ್ಲಿಕ್ ನಿಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಜವಾಬ್ ಆಯಿತ್ ಕೋಟೆ ಅರಸ, ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ "ನಿಂಗಡ ಪೆರಿಯ ಅಜ್ಜನಾನ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ನಂಗಡ ಪೆರಿಯ ಕಾರಣಂಗಡಾತ್ ಒಬ್ಬನ ಕೊಂದಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ನಿಂಗ ಮಂಡೆಕ್ ಮಂಡೆ ಕೊಡ್‌ತದೆ ಅಲ್ಲತೆ ನಿಂಗಳ ಬುದ್ದಿ ಕಂಡ್‌ಲೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ "ಇಕ್ಕ ನೂರ್ ಕಾಲಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ನಿಂಗಡ ಪೆರಿಯವು ನಂಗಡ ಪೆರಿಯಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಜಗಳ ಮಾಡಿತ್ ತೋಮರತ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಅದ್‌ಂಗ್ ಬದ್‌ಲಾಯಿತ್ ಮಂಡೆ ತರೊಂಡು ಎಣ್ಣಕ ಎಂತ ಮಾಡುವ? ನಂಗ ನಿಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಬಿತ್ ಬಂದಿತ್ ಇಕ್ಕ ಕೆಣ್‌ಂಜಿತ್. ತಂಗ ಪಾಪ, ಪುಣ್ಯತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜವು ಅಲ್ಲ"ಂದ್ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ತಾನ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಕೋಟೆ ರಾಜನ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಚಿಡುವಿಂದ್ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ಕೋಟೆ ಅರಸನ ಕಾಂಬ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಸೈನ್ ಮಾಡಿತಪ್ಪಕ್ ಓರ್ ಕಾಗದ ತಪ್ಪಾಂದೂ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅದ್‌ಂಗ್ ಸೈನ್ ಇಡೊಂಡೂಂದೂ, ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ವೀರರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಪದ್ ಕಷ್ಟಂದ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾನ್ ಇಕ ಕೋಟೆ ಅರಸಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಒತ್ತವತೆ ಪೋನಕ ತಾಂಡ ಬುಡುಗಡೆ ಆಪುಲೆಂದ್ ತಾನ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪೋನಪಿಞ್ಞ ಎನ್ನನೆ ಬೋಂಡುವೇಂಗಿಯೂ ಮಾಡೊಲುಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಆ ಕರಾರ್ ಪತ್ರಕ್ ಸೈನ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ಕೋಟೆ ಅರಸಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಆ ಕರಾರ್

ಪತ್ರತ್‌ನ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಓದಿತ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್‌ಂಡ ವಿವರ ಇನ್ನನೆ ಇಂಜತ್.

"ಕೀಲಕ ಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯ ಮಾಸದಲ್ಲು ಪಾಲೆ ವೀರವರ್ಮರಾಜರಿಗೆ ಕೊಡಗಿನ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹಾಲೇರಿ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯರು ಬರೆಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಾಗದದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ ಪ್ರಾಕು ನಿಂಮ ಕಾರಣವರಂನು ನಂಮ ಕಾರಣವರು ಕೊಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ ಉದ್ದಿಶ್ಯ ಪೆರಮಾಳು ಭಗವತಿಗೆ ನಾವು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಕಿಗ್ಗಟ್ಟು ಹತ್ತುನಾಡು, ಅಂಮತ್ತಿ ನಾಡು, ಯಡೆ ನಾಲ್ಕು ನಾಡು ನಿಂಮ ಕಾರಣವರು ಬಿದ್ದು ಹೋದ ತೋಮರದಲ್ಲಿ ವಂದು ಕೋಟೆಗೆ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡುತ್ತ ಇದ್ದೇವೆ. ಈ ದಿವಸ ನಿಂಮ ಕುಡುಪಿ ತೀರಿತು. ಇಂನೂ ಮುಂದೆ ನಮಗೆ ನಿಮಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯವೆ ಸರಿ"ಂದ್ ಎಳ್ತಿತಿಂಜತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್‌ಂಜ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಆಯಿತ್ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕ ಇಂಜ ಕುರ್ಚಿಕ್ ಬಾತ್. ಈ ನೇರತ್ ಕುರ್ಚಿಲ್ ಇಂಜ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನದ್ ಕ್‌ಟ್ಟತೆ ಪೇರ್ತ್ ಕಷ್ಟ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಾಡ್ ಸೇರಿತಿಂಜ ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಇಕ್ಕ ಕುರ್ಚಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಂವಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ನ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಕೋಟೆ ರಾಜನುಂಡ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ನ ಬರಪೊಳೆರ ಪಕ್ಕ ಓರ್ ಅರಮನೆಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೋಟೆರಾಜಂಡ ಸೀಮೆಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಪದ್‌ನಂಜಿ ದಿನ ಆಪಾಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಕೋಟೆ ಅರಸ ಮುನ್ನೂರ್ ನಾಯಮಾಳ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಮರೆನಾಡ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಈ ಸಮಚಾರತ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೇಟಿತ್ ತಾಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಆಯುಧ ಹತ್ಯಾರ್ ಸಮೇತ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಜನಳ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ತಾಂಡ ಆಪ್ತ ಕಡಿಯತ್ ಮೂರ್ನಾಡ್‌ರ ಅಪ್ಪನೆರವನ ಅಚ್ಚಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಪಟ್ಟಚೆರವನ ಬೋಳುಕಂಗ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯಿಚತ್.

ಅವು ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬರಪೊಳೆ ಪಕ್ಕತ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಈ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜ ಜನ ಒಟ್ಟು ಅಞ್ಞೂರ್ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮರೆನಾಡ್‌ಲ್ ಕೋಟೆರಾಜ ಇಂಜಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ಈ ದಂಡ್ ರಾಜಂಗಡ ಒಳ್‌ಲ್ ವಕೀಲಂಡ ಮೂಲಕ ಇನ್ನನೆ ತಕ್ಕ್‌ಬಾಕ್ ನಡ್‌ಂದತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : ನಂಗಡ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲತೆ ನಿಂಗ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿತ್ ನಂಗಡ ತೆರಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಎನ್ನ್ ಕಾರಣ?

ಕೋಟೆರಾಜ : ನಂಗಡ ಪೆರಿಯಯಿಂಗಳ ನಿಂಗಡ ಪೆರಿಯವು ಕೊಂದಿತ್‌ಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶತ್‌ನ ಎಳ್ಳ್‌ಚಿಟ್ಟ ಈ ನಾಡ್‌ನ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವಕಾಯಿತ್ ಬಾತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : ಅಂದಕ ವೈನಾಡ್‌ಲ್ ನಂಗಡ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಣಂಗಳಾನ ದೊರೆ ಮಕ್ಕ ದಂಡಾಳ್‌ನ ನಿಂಗ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಕೊಂದಿತುಳ್ಳಿರ. ಈ ದಂಡ್ ಮಂಡೆ ಎಡ್‌ತದ್ ಪೋರತೆ ನಿಂಗ ಇಕ್ಕಲೂ ನಂಗಡ ಮೀದ ಪಗೆ ಕಾಟಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಿರಲ್ಲ?

ಕೋಟೆ ರಾಜ : ನಿಂಗ ಪಾಲೆಕ್ ಬಂದಿತಿಪ್ಪಕ ನಂಗಡ ಪೆರಿಯಯಿಂಗಳ ನಿಂಗಡ ಪೆರಿಯವು ಕೊಂದ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಗ ತ್‌ೕತಂಡತ್. ಅಕ್ಕಲೆ ನಿಂಗಳೂ ತ್‌ೕತವಂಡಿಂಜತ್ ಅಲ್ಲತೆ ಇಕ್ಕ ಎನ್ನಂಗ್ ಕೇಪಿರ?

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : ಪಂಡ್ ನೂರ್ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ನಿಂಗಡ ಪೆರಿಯವು ಜಗಳ ಮಾಡಿತ್ ಬುದ್ದ್ ಪೋನಾನ ಇಕ್ಕಲೂ ನಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ದೊರೆ ಮಕ್ಕಡ ಕೂಡೆ ಕೂಟಿಯವತೆ ಇಕ್ಕ ನಂಗಕ್ ನಂಬಿಕೆ ತಂದಿತ್ ಪಾಲೆಕ್ ಕಾಟಿಯಂಡ್ ಮಂಡೆರ ಬೆಲೆ ತಾರಿಂದ್ ನಿಂಗಕ್ ಒತ್ತನ್ನಕೆ ಎಳ್ಳಿಯಂಡ್, ನಂಗಡ ಸ್ಮೈನ್ ಇಡ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಕಾರಣ ಎನ್ನ್?

ಕೋಟೆ ರಾಜ : ಇಚ್ಚಕ್ ದಿನ ನಂಗಕ್ ನೇರ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಲೆ. ನಂಗಕ್ ನೇರ ಕ್‌ಟ್ಟುವಕ ತ್‌ೕತಂಡತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : ನೂರ್ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಪರ್‌ಂದ ತಕ್ಕ್‌ನ ಇಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಿರ. ನಂಗ ನಿಂಗಡ ಕೈಕ್ ಪಾಲೆಲ್ ಕೆಣ್‌ಂಜಿತಿಪ್ಪಕ ಇನ್ನತ ತಕ್ಕ್‌ನ ಎಣ್ಣುವಕ ನಂಗಕ್ ನಿಂಗ ಮೋಸ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆಂದ್ ನಿಂಗ ಸೀಮೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ನಂಗಡ ಸೀಮೆಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಎಣ್ಣಿಯವಲೂಂದ್ ನಂಗ ಪದ್‌ನಂಜಿ ದಿನ ಕಾತತ್. ಈಂಡ ಮೀದ ನಿಂಗ ನಂಗಡ ಜಾಗಕ್ ಬಂದಿತುಳ್ಳಿರ. ಇಕ್ಕ ನಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಡ್‌ತಿತಾರಿ. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ನಿಂಗಡ ಕಾರಣಂಗಡ ಮಂಡೆ ಪೊನ್ನ್ ಆನಕ, ನಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ದೊರೆಮಕ್ಕಡ ಮಂಡೆ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಅಲ್ಲ ಅಚ್ಚಕೆ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಇನ್ನತ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಕೋಟೆರಾಜಂಗ್ ಏದೇ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಕಯ್ಯತಾಚಿ. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಿರಿತ್ ಕೋಟೆರಾಜಂಗ್ ಇನ್ನನೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ವೈನಾಡ್‌ಲ್ ಬುದ್ದ್ ಪೋನ ನಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ದೊರೆ ಮಕ್ಕಡ ಮಂಡೆ ದಂಡಾತ್ ಒಂದ್ ನಿಂಗಡ ಕಾರಣಂಡ ಮಂಡೆ ಸಮ ಆಚಿ. ಇಞ್ಞ್‌ನೀರ್ ಮಂಡೆಕ್ ಕ್ರಿಯ ತಾರಿ"

ಕೋಟೆರಾಜ : ನಿಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ನಂಗಡ ಕಾರಣಂಡ ಮಂಡೆ ಒಂದಾಂಗ್ ನಿಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಓರ್ ದೊರೆ ಮೋಂವಂಡ ಮಂಡೆ ಸಮ ಆಚಿ. ಇಞ್ಞೋರ್ ದೊರೆ ಮೋಂವಂಡ ಮಂಡೆಕ್ ವೈನಾಡ್ ಕಲ್ಪಾತಿ ಪರಿಯಂತ್ರ ನಂಗಡ, ನಿಂಗಡಂದ್ ವಿವಾದತ್ ಉಂಡಲ್ಲ. ಅದ್‌ಂಗ್ ನಂಗ ಇಞ್ಞಿಮಿಞ್ಞ ವಾದ ಮಾಡುಲೆ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : ನಿಂಗ ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಬಾಯಿಲ್ ಎಣ್ಣಿಟಕ ತೀವುಲೆ. ಎಳ್ತಿತ್ ತಾರಿ.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೋಟೆರಾಜ ಕೇಟಿತ್ ತಾನ್ ಇಕ್ಕ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಕರಾರ್ ಎಳ್ತಿಕೊಡ್‌ಕತೆ ಪೋನಕ ತಾಂಡ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಆವುಲೆಂದ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಆ ಕರಾರ್‌ಕ್ ಕೋಟೆರಾಜ ತಾಂಡ ಸೈನ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅದ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತಾಂಡ ಬಿಡಾರಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅದ್‌ನ ಭದ್ರ ಆಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚತ್. ಕೋಟೆ ವೀರವರ್ಮ ರಾಜ ಅಂದ್ ನಡ್‌ಪಾದ್ರೆಲ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ನಾಯಮಾರ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕುಂದ್ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ದಾಟಿತ್ ತಾಂಡ ಸೀಮೆಕ್ ಓಡಿಪೋಚಿ.

ಪಿತ್ತ್ಯಾಂದ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಈ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್, ಕೋಟೆ ಅರಸ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿರ ಪಕ್ಕ ಇಕ್ಕುವಾಂದ್ ನೋಟುವಕ್ ತಾಂಡ ಜನಳ ಅಯೆಚತ್. ಇಯಂಗಕ್ ಕೋಟೆ ರಾಜ ಕ್‌ಟ್ಟಿತೆ ಪೋನಕೊ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ನಡುಬಟ್ಟೆಲೆ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ.

ಅಂವನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಆದ್ಯ ಕುರ್ಚಿ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬಿರಪೊಳೆರ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಒಂದ್, ದಂಡ್ ದಿನತೆ ಪಾಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಯವಕಪಾಡಿ ಊರ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಕೇಟೋಳಿ ಮನೆಲ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಕೋಟೆರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಗ್ ಕೇಡ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ನ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಜೈಲ್‌ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬಯ್ಯ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳುಂಡ್ ಒಳ್‌ಚಂಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳೆಲ್ಲ ಕೂಟಿತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನನುಂಡ್ ಫಡ್‌ಂದವ ಪ್ರಯತ್ನತ್ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬರಪೊಳೆ ಪಕ್ಕತ ಅರಮನೆರ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರಳ ಯವಕಪಾಡಿಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಕುರ್ಚಿ ಅರಮನೆಲ್ ಅಂವಂಡ ದಂಡ್ ರಾಣಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಚಿಕ್ಕವ್ವಂಡ ಮೋಂವ ಪರಿವಾರತೋಡೆ ಇಂಜತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಯವಕಪಾಡಿಲ್ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ನ ಅಲ್ಲಿ ಆಕಿತ್, ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ, ಸುಲ್ತಾನನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ್ ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿಕ್ ಪೋಯಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕುರ್ಚಿ ಅರಮನೆಂಜ ದೂರ ಆಯಿತಿಂಜ ಈ ನೇರತ್‌ನ ನೋಟಿಯಂಡ್, "ಕುರ್ಚಿ ಅರಮನೆಲ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಮಾಲ್‌ಮಟ ಉಂಡ್. ಅಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕ ಪಾರಕಾರ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಉಳ್ಳ. ಆನಗುಂಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ಉಳ್ಳ ಪಣತ್‌ನ ಕಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಇದೇ ನಲ್ಲ ನೇರ"ಂದ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಮಿಞ್ಞಂಜೆ ವಿರೋಧಿ ಆಯಿಜ ತೆಂಕಮುತ್ತಣ್ಣ ಕೋಟೆ ಅರಸಂಗ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಕೋಟೆ ಅರಸ ಇದ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ತಂಗಡ ಕಡೆ ನಾಯಮಾರ ಪಿಞ್ಞ ಮುಳ್ಳ್ ಕುರುಬಂಗಳ ಕೂಟಿತ್ ಇನ್ನೂರ್ ಜನಳ ತೆಂಕ ಮುತ್ತಣ್ಣಂಡ ಕೂಡೆ ಅಯೆಚತ್.

"ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ಕುರ್ಚಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಮಕ್ಕಳ ಕೆತ್ತಿತ್, ಅರಮನೆಲ್ ಉಳ್ಳ ಎಲ್ಲಾನೋ ಲೂಟಿಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬಾರಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ತೆಂಕ ಮುತ್ತಣ್ಣ ಇನ್ನೂರ್ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಕುರ್ಚಿ ಊರ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅರಮನೆ ಕುಟುಂಬ ಇಂಜ ಮನೆನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್ ದಂಡ್ ರಾಣಿಯ ಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಚಿಕ್ಕವ್ವಂಡ ಮೋಂವನ, ದಂಡ್ ಅರಮನೆ ಸೇವಕಿಯಳ ಬಿಲ್ಲ್ ಬುಟ್ಟತ್. ಅನ್ನನೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಇರುವದ್ ಕೊಡವಳ ಕೆತ್ತಿತ್‌ಟ್ಟತ್. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಆ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜ ನಲ್ಲ ನಲ್ಲ ಮಾಲ್‌ಮಟ, ದುಡ್ಡ್ ಕಾಸ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ತಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಚುಟ್ಟತ್. ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೋಟೆ ಅರಸಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಏರ ಕ್ರಯ ಉಳ್ಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಾಲ್‌ನೆಲ್ಲ ತಾನ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಾಕಿ ಇಂಜಾನೆಲ್ಲ ಕೋಟೆ ಅರಸಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕುರ್ಚಿ ಊರ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರಳ ಕೊಂದಿತ್ ಅರಮನೆನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಚುಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟ ಸಮಚಾರ ಕೇಟಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕುರ್ಚಿಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ನೋಟುವಕೆ ಆಗತನ್ನತಾನ ತಾಂಡ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಟಿತ್ 'ಈ ಕೋಟೆ ಅರಸ ಮಾಡ್‌ನ ಮಹಾದೋಷಕ್ ಮಾದೇವನೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಕಡ್'ಂದ್ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಗೇನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಆಯಿತ್ "ಕೋಟೆ ಅರಸ ಎಚ್ಚಕೋ ಕಾಲ ಮರ್‌ಪ ಕಯ್ಯತನ್ನತ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಪ್ರತಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವಕ್ ನಂಗಕ್ ಇಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ಆಯಿಲೆ. ಇಞ್ಞ ಮಿಞ್ಞಕ್

ಮಾದೇವಂಡ ಕಟಾಕ್ಷ ಒಲ್‌ಂಜಿಬಂದಕ ನಂಗ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡೋಲು"ಂದ್ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣೆಯಂಡ್ ವಾಪಾಸ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಕ್ ಬಾತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದ್

ಕೋಟೆ ಅರಸ ತಾಂಡ ಸೀಮೆಕ್ ಓಡಿಪೋನಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬರಪೊಳೆ ಪಕ್ಕತ ಅರಮನೆಂಜ ತಾಂಡ ಮನೆಕಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ವಾಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಯವಕಪಾಡಿ ಊರ್‌ರ ಕೇಟೋಳಿ ಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜತ್.

ಈ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪಡೆಪೊತ್ತಿತ್ ಗೆದ್ದಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಪಡ್‌ಂದವಂಡಿಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಶತ್ರುವಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡುವಕ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕಳ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ದೂರ ಆನ ಓರ್ ಭದ್ರ ಜಾಗತ್ ಆಕೊಂಡಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಕ್ಕತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಲ್ ಅನ್ನತ ಜಾಗ ಏದ್‌ಂದ್ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವಕ ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯಕಾರಡಾತ್ ಒಬ್ಬನಾನ ಕೇಟೋಳಿ ಅಚ್ಚುಣ "ಯವಕಪಾಡಿ ಊರ್‌ಲ್ ಓರ್ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟೋಲು"ಂದ್ ಸಲಹೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇನ್ನನೆ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟುವಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕಾರಡ ವಾಸಕ್ ತಾಂಡ ಮನೆಲ್ ಜಾಗ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕೇಟೋಳಿ ಅಚ್ಚುವಣ್ಣ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ತಾಂಡ ಮಸೆರ ಕೊಡಿಯತ ಓರ್ ಕುಂದ್‌ರ ಬರಿಲ್ ಸಮತಟ್ಟಾನ ಜಾಗತ್‌ನ ಕಾಟಿ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ಜಾಗ ಪಡಿಞಾರ್ ಕುಂದ್‌ರ ನಡುವೆತ ಬರಿಲ್ ಇಂಜಿತ್ ಬಾಕಿ ಮೂಂದ್ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ಕಾಡ್‌ನುಂಡ್ ಕೂಡ್‌ನ ಇಳಿಜಾರ್ ಭೂಮಿರ ಕೊಡಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಸುತ್ತೂ ಇಂಜ ಕಾಡ್‌ರ ನಡುಲ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೆರಿಯ ಕುಂದ್, ಕುಂದ್‌ರ ನಡುಲ್ ಆಳವಾನ ಎಕ್ಕೋಲು ನೀರ್ ದುಂಬ್‌ನ ಕೊಲ್ಲಿ...ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಪ್ರಕೃತಿ ಮಾಡ್‌ನ ಕುಂಡ್‌ರನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ಈ ಕಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಕುಂದ್ ಸುತ್ತೂ ಎಚ್ಚಕೊ ಮೈಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಪಬ್ಬಿತ್ ಇದ್‌ಂಡ ತೋಡ್‌ಲ್ ಚೆರಿಯ ಪೊಳೆ ಒಕ್ಕುವ ಇಂಜತ್. ತೋಡ್‌ರ ಬರಿಯತ ಬೇಲ್‌ರ ಕರೆಲ್ ರೈತಂಗಡ ಮನೆ ಇಂಜತ್. ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್‌ರ ನಡುಲ್ ಒಳಬಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಕೇಟೋಳಿ ಅಚ್ಚುಣ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಕಾಟ್‌ನ ಜಾಗ ಶತ್ರುವಕ್ ಕಷ್ಟತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕ ಠಾಣ್ಯಕೂ ದೂರ ಇಂಜತ್. ದೂರತ್

ಕಾಂಬ ಇಂಜ ನೀಲ ರಂಗ್‌ರ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್, ಅದ್‌ಂಡ ಕೂಡೆ ಕ್‌ೕದತ ತಗ್ಗ್ ಭೂಮಿರ ಪಚ್ಚೆ ರಂಗ್ ನೋಟುವಯಿಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ಕುಶಿ ತಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಆ ಜಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತು ಇಂಜ ಕಾಡ್, ಬಾಣೆ ಜಾಗ ಪುಲಿಯಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ಸೇರ್‌ನದ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಅರಮನೆರ ಕ್‌ೕದತ ಓರ್ ಒಳಬಟ್ಟೆಕ್ 'ಪುಲಿಯಂಡ ವಾಡೆ'ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪುಲಿಯಂಡ ಒಕ್ಕ ಪಟ್ಟೆದಾರ ಪಿಞ್ಞ ಪೆರಿಯಂವ ಆಯಿತಿಂಜ ಪೊನ್ನಪ್ಪನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಆ ಜಾಗತ್‌ನ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟುವಕಾಯಿತ್ ಬುಟ್ಟಿತರೊಂಡೂಂದ್, ಅಂವಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ಯವಕಪಾಡಿರ ಆಸ್ತಿಕ್ ಬದ್‌ಲಾಯಿತ್ ಎಡೆ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಮಗ್ಗುಲ ಊರ್‌ಲ್ ಭೂಮಿನ ತಪ್ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ರಾಜಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ವಿರೋಧ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ರಾಜಾಜ್ಞೆ ಮೀರುವ ಕಯ್ಯ. ಮೀರ್‌ನಕ ತಂಗಕ್ ಕೇಡ್ ಗ್ಯಾರೆಂಟಿಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಯವಕಪಾಡಿಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಒಕ್ಕಡ ಆಸ್ತಿನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗತ್ ಎಡೆ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಂಜ ಶತ್ರುವಳ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮಗ್ಗುಲ ಊರ್‌ಲ್ ಪುಲಿಯಂಡ ಮನೆಕಾರಕ್ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಂದ್‌ಂಜ ಪುಲಿಯಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಮಗ್ಗುಲ ಊರ್‌ಲ್ ಆಸ್ತಿ, ಮನೆ ಮಾರ್ ಆಯಿತ್ ಉಂಡ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಪುಲಿಯಂಡ ಮನೆಕಾರಡಾತ್ ಒಬ್ಬಂಗ್ ಮಾತ್ರ ತಂಗಡ ಪೆರಿಯವು ಮಾಡಿಬೆಚ್ಚ ಭೂಮಿ, ಮನೆನ ಯವಕಪಾಡಿಂಜ ಬುಟ್ಟಿತ್‌ಪೋಪಕ್ ಮನಸ್ಸ್ ಬಂದ್‌ಲೆ. ಅಂವ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಪ್ಪ. ಇಂವನ ಚೆರ್ಪತ್‌ಂಜೆ ಕಾರಿಚ್ಚಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್. ಕಾರಿಚ್ಚಂಗ್ ರಾಜ ತಂಗಡ ಪೆರಿಯವು ಮಾಡಿಬೆಚ್ಚ ಮಣ್ಣ್, ಮನೆಂಜ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಮಗ್ಗುಲಕ್ ಅಯೆಚಂಡ್ ಉಂಡಲ್ಲ ಎಣ್ಣುವ ಬೇರ ಪಿಞ್ಞ ಚೆಡಿ ಇಂಜಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಎಲ್ಲ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋನಕೊ ತಾನ್ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಲೆ.

ಈ ನೇರತ್ ಅರಮನೆರ ಕೆಲಸ ಸುರು ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕಾರಿಚ್ಚ ಆನಗುಂಡ್ ಪೊವ್‌ಲ್ ನೇರತ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಚಂಡ್ ಬೈಟ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಬೈಟ್ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಗಡ ಮನೆಲ್ ಊಟ ತ್‌ೕತಂಡ್ ಸುಮಾರ್ ನಡ್‌ಪಾದರೆ ನೇರಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟಡತ್‌ರ ಎದಿಕೆ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟಡತ್‌ರ ಎದಿಕೆ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಮಾಂಗೆ ಮರ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕೊಂಬೆ ಇಂಜತ್. ಈಂಡ ಪಕ್ಕತೆ ಒಂದ್, ದಂಡ್ ಚೆರಿಯ ಮರ ಬೊಳ್‌ಂದಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ತುದಿ ಮಾಂಗೆ ಮರತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಂಬೆಕ್ ಮುಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಕಾರಿಚ್ಚ ನಡ್‌ಪಾದ್ರೆಕ್ ಈ ಮಾಂಗೆ ಮರ ಪತ್ತಿತ್

ಓರ್ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಕೊಂಬೆಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಜೋರ್‌ತೆ ಕಿರ್‌ಚುವ ಇಂಜತ್.

"ಈ ಪಾಳ್ ರಾಜ ನಂಗಡ ಪೆರಿಯಯಿಂಡ ಭೂಮಿ, ಮನೆಂಜ ನಂಗಳ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಲ್ಲ. ಅಂವಂಗ್ ನಲ್ಲದ್ ಆಕತೇ ಆಡ್. ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬ ಉದ್ಧಾರ ಆಕತೆ ಪೋಡ್"ಂದ್ ಬಯ್ಯುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಕಾರಿಚ್ಚ ಎಚ್ಚಕೊ ದಿನ ಬಜ್ಜಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಸುರು ಸುರೂಲ್ ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟಿಡತ್‌ರ ಕೆಲಸಕಾರಕ್ ಕಾರಿಚ್ಚ ನಡಪಾದ್ರೆಲ್ ಬಯ್ಯುವದ್ ಗೊತ್ತಾಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಕೈಂಜದು ಕೆಲಸಕಾರಕ್ ಗೊತ್ತಾನಕೊ ದಾರೊ ಪುಚ್ಚಂದ್ ಅವು ಮುಂಡತೆ ಕೂಡ್‌ಚಿ! ಇನ್ನನೆ ಜನ ಮುಂಡತೆ ಕೂಡುವಕ ಕಾರಿಚ್ಚ ಬಯ್ಯುವದ್ ಇಞ್ಞ ಜಾಸ್ತಿ ಆಚಿ. ಈಂಡೆಡೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರ್ ದೇಶತ್‌ರ ತೆರಿಲ್ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಂಡ್ ಇಂಜ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅರಮನೆ ಕೆಲಸಕಾರ, "ದಾರೋ ನಡಪಾದ್ರೆಕ್ ಮಾಂಗೆ ಮರತ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ರಾಜನ ಬಯ್ಯುವಾ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಕೆಲಸಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಬಜ್ಜಂಡ್ ಉಳ್ಳ ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಡೊಂಡೂಂದ್, ತಾನ್ ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿಂಜ ಇಞ್ಞೊಮ್ಮತೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಂವನ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್, ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆಂಜ ಬಂದಂಡ್ ಇಂಜ. ಉಂಬ,ತಿಂಬಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ತಡ್‌ಪಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ.

ಅಂದ್‌ಂಜೇ ಅರಮನೆ ಕೆಲಸಕಾರ ಕಾರಿಚ್ಚನ ಪುಡಿಪಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಬೈಟಾನನ್ನಕೆ ಕೆಲಸಗಾರಡಾತ್ ದಂಡ್ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯ ಆ ಮರತ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಲೆ ಅಳ್‌ತಂಡ್, ಮರತ್‌ರ ಕೊಡಿಂಜ ಬಯ್ಯುವ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂವ ಮರ ಪತ್ತುವ ನೇರತೆ ಪುಡಿಕೊಂಡೂಂದ್ ಪಾರ ಕಾತತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅನ್ನತ ಬೈಟ್ ಕಾರಿಚ್ಚ ಮರತ್‌ರ ಪಕ್ಕಿ ಬಪ್ಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಚೆನ್ನಂಗ್ ಬೈಟ್ ಪಾರಕಾರ ದುಂಬ ನೇರ ಪಾರ ಕಾತಿತ್ ಇಞ್ಞ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಬಪ್ಪುಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ತಂಗಡ ನೆರ್‌ಕೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಬುದ್ಧವಕಾಪಕ ಕಾರಿಚ್ಚ ಮರಪತ್ತಿತ್ ಮಾಮೂಲ್‌ರನ್ನಕೆ ರಾಜನ ಬಯ್ಯುವ ಇಂಜತ್!

ಅನ್ನನೆ ಇಂವ ಏದ್ ನೇರಕ್ ಮರ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಪೋಪ ಎಣ್ಣುವದೂ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಾಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕಾರಿಚ್ಚ ಮರ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ತಂಗಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತೆ ಎಲ್ಲಿಕ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಪಾಂದ್ ಮರತ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಲ್ ಅಳ್‌ಪ ಇಂಜ ಜನಕ್ ಅಂವ ಪೊಲಾಕ ನೇರ್ತೆ ಮರತ್‌ಂಜ ಇಳಿವಕಾಪಕ ಮರತ್‌ರ ಬೋರೆ ಕೊಂಬೆಕಾಲೆ ದಾಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿರುವ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಎಚ್ಚಕೋ ದಿನ ಕೈಂಜತ್. ಒನ್ನಾಂದ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಒಡೆಯ ಮೈಸೂರ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಯವಕಪಾಡಿರ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಇಂಜ ಕೇಟ್ಟೋಳಿ ಮನೆಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ಕೆಲಸಕಾರ ನಡಪಾದ್ರೆಲ್ ಮಾಂಗೆ ಮರತ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ರಾಜನ ಬಯ್ಯುವ ಮನುಷ್ಯನ ತಂಗ ಮರತ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಲೆ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಪಾರಕಾತಕೊ ಪುಡಿಪ ಕೈಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಅರಿವಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಕಾರ್ಯಕಾರಳ ನೋಟಿತ್ "ಆ ಮನುಷ್ಯನ ಎನ್ನನಾಚೇಂಗೂ ಪುಡಿಕೊಂಡುವಲ್ಲ. ಎಂತ ಉಪಾಯ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅಕ್ಕ ಓರ್ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಅದೊಂದು ಕಷ್ಟತ್‌ರ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲ. ಇಕ್ಕ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಪಾಳಂಗ ಎಣ್ಣುವ ಜನ ಮಲಯಾಳತ್‌ಂಜ ಬಂದಿತ್. ಅವು ಎನ್ನತಾ ಮರ ಆನಕೊ ಸುಲಭತೆ ಪತ್ತಿರುವ. ಅಯಿಂಗಕ್ ಈ ಕೆಲಸತ್‌ನ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಕ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನ ದಂಡ್ ದಿನತೆ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ನಿಂಗಡ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಬೂಕುವ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : ಅವು ಎಲ್ಲಿ ಉಂಡ್?

ಕಾರ್ಯಕಾರ : ಅವು ನಾಲಡಿ ಪರದಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕ ಉಂಡ್. ಅವು ಮಲಯಾಳತ್‌ಂಜ ಬಂದಿತ್ ಓರ್ ತಿಂಗ ಕೈಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ : ಅಂದಕ ಆ ಕಾಪಾಳಂಗಳ ಕಾಕಿತ್ ಬೆರಿಯ ಈ ಮನುಷ್ಯನ ಪುಡಿಕೊಂಡುಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಆ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗ್ ಪರದಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಕಾಪಾಳಂಗಳ ಕಾಕುವಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ದಂಡ್ ಕಾಪಾಳಂಗ ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಒಯಿಪತ್ ನೇರತ್ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಬಾತ್. ರಾಜ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕಾರಿಚ್ಚನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅವು ಮಾಂಗೆಮರ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಇಂಜ ಚೆರಿಯ ಮರತ್‌ನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ತಂಗಕ್ ದಂಡ್ ಕರ್ತ ಕಂಬುಳಿನ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಿತ್. ರಾಜ ಅನ್ನನೆ ಅಯಿಂಗಕ್ ದಂಡ್ ಕರ್ತ ಕಂಬುಳಿನ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಕಾರಿಚ್ಚನ ಪುಡ್‌ಚಿ ಕೂಟ್‌ನದ್

ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಕಾಪಾಳ ಕರ್ತ ಕಂಬುಳಿನ ತಾಂಡ ಮೇಲ್ ದುಂಬ ಪೊಲ್‌ತಂಡ್ ಆ ಮಾಂಗೆ ಮರತ್‌ರ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜ ಓರ್ ಜಿಗ್ಗ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಚಂಡತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂದ್

ಬ್ಯೆಟ್ ಕಾರಿಚ್ಚ ಏದೋ ಕಾರಣತ್ ಬಂದ್‌ಲೆ. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ನಲ್ಲ, ಕುಯ್ನಿರ್‌ಟ್. ಎಲ್ಲಿ ನೋಟ್‌ನಕೊ ಇರ್‌ಟ್. ಬ್ಯೆಟ್ ಪತ್ತ್ ಗಂಟೆರ ನೇರಕ್ ಓರ್ ಕಾಪಾಳ ಕರ್ತ ಕಂಬುಳಿನ ಪೊಲ್‌ತಂಡ್, ಪ್ರಾಣಿರನ್ನಕೆ ಕಾಲ್, ಕೈರ ಸಹಾಯತ್ ನಡ್‌ಂದಂಟ್ ಮಾಂಗೆ ಮರತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಜಿಗ್ಗ್‌ರ ಪಕ್ಕಪೋಯಿತ್ ಅಳ್‌ತತ್.

ಸುಮಾರ್ ಅರೆ ಗಂಟೆ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಇಞ್ಞೊಬ್ಬನೂ ಅನ್ನನೆ ಮಾಡಿತ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಮರತ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಲ್ ಸದ್ದ್ ಮಾಡತೆ ಅಳ್‌ತತ್. ಒಂದರೆ ಗಂಟೆ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಎಣ್ಣಕ ನಡಪಾದ್ರೆರ ನೇರಕ್ ಕಾರಿಚ್ಚ ಮೆಲ್ಲೆ ಮಾಂಗೆ ಮರತ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಮೆಲ್ಲೆ ಪತ್ತುವಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅಂಜಾರ್ ಅಡಿ ಪತ್ತಿತಿಕ್ಕು. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ದಾರೊ ದಂಡಾಳ್ ಓಡಿ ಬಪ್ಪ ಸದ್ದ್ ಕೇಟಿತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕಾರಿಚ್ಚ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಓಡೊಂಡೂಂದ್ ಪಾರಣೆಕ್ ಓರ್ ಕಾಪಾಳ ಕಾರಿಚ್ಚಂಡ ಬಲ್‌ತೆ ಕಾಲ್‌ನ ಬಲವಾಯಿತೆ ಪುಡ್‌ಚಿರ್‌ತ್. ಅಕ್ಕ ಕಾರಿಚ್ಚ ಕ್‌ೕದಕ್ ಬುದ್ದ್‌ರ್‌ತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಇಞ್ಞೋರ್ ಕಾಪಾಳ ಕಾರಿಚ್ಚಂಡ ಮೇಲೆ ಓರ್ ಕರ್ತ ಕಂಬುಳಿನ ಇಟ್ಟಿತ್ ಬಲವಾಯಿತ್ ಪುಡ್‌ಚಿರ್‌ತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ದಂಡಾಳೂ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಕಾರಿಚ್ಚನ ಕಂಬುಳಿ ಮುಚ್ಚಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕೇರ್‌ಲ್ ಮುರ್‌ಕ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಇದಾನದು ಕಾರಿಚ್ಚನ ನೇತಿಯಂಡ್ ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟಡತ್‌ರ ಓರ್ ಇರ್‌ಟ್ ಕೋಂಬರೆಲ್ ಕೂಡಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಪಡಿ ಇಟ್ಟಿತ್. ಕಾಪಾಳಂಗ ಕೋಂಬರೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬುದ್ದಂಡತ್. ಕಾರಿಚ್ಚಂಗ್ ಕಂಬುಳಿರ ಒಳ್‌ಲ್ ಉಸಿರ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಆಚಿ. 'ತಾನ್ ಇಚ್ಚಕ್ ದಿನ ರಾಜಂಡ ಕೆಲಸಕಾರಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತೆ ಇಂದ್ ಕೆಣ್‌ಂಜಿಟಲ್ಲ! ಇಞ್ಞಿ ನಾಕ್ ಚಾವು ತಪ್ಪ್‌ನದಲ್ಲ. ಚಾಯುವಕೊ ರಾಜನ ಚಾಯಿತೆ ಬಜ್ಜಿತೆ ಚಾವೊಂಡೂ'ಂದ್ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಆಚಿ. ಕಾರಿಚ್ಚನ ಪುಡ್‌ಚ ಸುದ್ದಿ ರಾಜಂಗೂ, ಅಂಪಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗಕೂ, ಪರಿವಾರಕೂ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ರಾಜ ಪೊಲಾಕ ಪತ್ತ್ ಗಂಟೆಕ್ ತಾಂಡ ದಿವಾನ ಪಿಞ್ಞ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗಡ ಕೂಡೆ ಅರಮನೆರ ಪಕ್ಕತ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ದರ್ಬಾರ್ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಕಾರಿಚ್ಚನ ಪುಡ್‌ಚಬಪ್ಪಕ್ ಕಾಪಾಳಂಗಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅವು ಕಾರಿಚ್ಚನ ಕೆಟ್ಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಈತಂಡ್ ಬಾತ್.

ರಾಜ, ಕಾರಿಚ್ಚನ ಚೆಡಿಲ್ ನೋಟಿತ್ "ಎಂತರಾ...ನಂಗಳ ಬಯ್ಯುವಕ್ ನೀಕ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಧೈರ್ಯ ನಂಗ ದಾರ್‌ಂದ್ ನೀಕ್ ಗೊತ್ತುಂಡ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅಕ್ಕ ಕಾರಿಚ್ಚ, ರಾಜ ತಾಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರಳ ಇಲ್ಲಿಯತ ಮನೆ ಮಾರ್‌ಂಜ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಾನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡೆ ಪಾಲೇರಿ ಒಡೆಯಂಡ ಕುತ್ತಿ ನಾಶ ಆಯಿಪೋಡ್, ಇಲ್ಲಿ ಅಂಬೆ ದುಂಬೆ

ಬೊಳಿಯಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ನ ಕೇಟ ರಾಜಂಗ್ ದುಂಬ ಚೆಡಿ ಬಂದ್‌ರ್‌ತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕಾರಿಚ್ಚನ ಆನೆರ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅರಮನೆರ ಸುತ್ತೂ ಮೂಂದ್ ಕುರಿ ಈತಂಡ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಚಾವಡಿಕಾರಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅವು ಅನ್ನನೆ ಕಾರಿಚ್ಚನ ಆನೆರ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅರಮನೆರ ಸುತ್ತೂ ಬಲ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಸಹ ಕಾರಿಚ್ಚ ರಾಜನ ಬಜ್ಜಂಡೆ ಇಂಜತ್. ಆನೆ ಅರಮನೆರ ದಂಡ್ ಸುತ್ತ್ ಬಂದಿತ್, ಮೂಂದನೆ ಸುತ್ತ್ ಸುರು ಮಾಡಣೆ ಕಾರಿಚ್ಚಂಡ ಜಿಂವ ಪೋಚಿ.

ಕಾರಿಚ್ಚಂಗ್ ಆನ ಈ ಮರಣದಂಡನೆನುಂಡ್ ಇಞ್ಞಿ ದಾರೂ ನಾಡ ವಿರುದ್ದ ಸೊರ ಉತ್ತುಲೆಂದ್ ರಾಜ ಅಂದ್‌ಂಜ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಲ್ ಇಂಜತ್.

ಅರಮನೆರ ಕೆಲಸ 1791ನೆ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ಲ್ ತ್‌ಂದತ್. ಈಂಡ ಸುತ್ತೂ ಆಳವಾನ ಕುಂಡ್, ಕಡಂಗ್, ಪೊರ ಭಾಗತ್ ಎತ್ತರವಾನ ಮಣ್ಣ್‌ರ ದ್‌ಟ್ಟೆನ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಕಾರಿಚ್ಚ ದುರ್ಮರಣ ಆನಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿಯತ ಜನ ಕಾರಿಚ್ಚ ಕೂಳಿ ಆಯಿತ್ ಅರಮನೆರ ಸುತ್ತೂ ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ತಿರಿ ಕಳ್‌ಚಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಜನ ಬೈಟಾಪಕ ಅರಮನೆರ ಪಕ್ಕ ಪೋಪದೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಚೊವ್ವಾಚೆ ಪಿಞ್ಞ ಬೊಳ್ಯಾಚೆರ ಮಜ್ಜಣತ್‌ರ ನೇರ ಆ ಬರಿ ಪೋಪಕೆ ಬೊತ್ತುವ ಇಂಜತ್. ಮಜ್ಜಣ ನೇರತ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋನಕ ಕಾರಿಚ್ಚಂಡ ಗಾಳಿ ತ್‌ಂಡಿಯವ ಎಣ್ಣುವ ನಂಬಿಕೆ ಅಯಿಂಗಕ್ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ಜನ ಎಚ್ಚಕ್‌ರ ಮಟ್ಟಿಕೆ ನಂಬುವ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣಕ ಕಾರಿಚ್ಚಂಡ ಗಾಳಿ ತ್‌ಂಡಿಪೋನಕ ಅವು ಬದ್‌ಕುಲೆಂದ್ ನಂಬಿತಿಂಜತ್!

ಪುಲಿಯಂಡ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ತಾನಾಯಿತೆ ತಾಂಗ್ ಮಗ್ಗುಲತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಭೂಮಿರ ಬದ್‌ಲ್ ಭೂಮಿ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟತ್‌ಂದೂ, ಮಗ್ಗುಲ ಊರ್‌ರ ಚೋಕಂಡ ಮನೆರ ಪೊಣ್ಣಾಳೊಬ್ಬ ಪುಲಿಯಂಡ ಒಕ್ಕಕ್ ಮಂಗಲ ಆಯಿತ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್‌ಂದೂ, ಅವಡ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ತಾಮನೆಕಾರಡ ತಕ್ಕ್‌ಪೋಲೆ ಇನ್ನನೆ ಮಗ್ಗುಲ ಊರ್‌ಲ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಗ್ ಭೂಮಿನ ಕೇಪಕ್ ಮೊಳಿ ಆಚೀಂದೂ ಅರಿವಿಕೆ ತಂದಿತ್. ಕಾರಿಚ್ಚ ಬೈಟ್ ಮರ ಪತ್ತುವಕ ಅಂವಂಡ ಕೈಲ್ ಮದ್ದ್ ದುಂಬ್‌ನ ತೋಕ್ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಪಕ್ ಪಾರಕಾರ ಬೊತ್ತುವ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ ಪುಲಿಯಂಡ ಮುತ್ತಪ್ಪ ಅವು ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿಞ್ಞಾ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಪಡೆ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮಡಿಕೇರಿ, ಕುಶಾಲನಗರ, ಭಾಗಮಂಡಲ ಪಿಞ್ಞಾ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಅರಮೇರಿಲ್ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಅದತ್ ತಂಗಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಠಾಣ್ಯತ್‌ನ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್. ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಬಾಳೆಲೆಲ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಆಶ್ರಿತ ಆಯಿತಿಂಜ ತಾಡಮರಿ ಮಲ್ಲಪ್ಪ ನಾಯಕಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಇಂಜತ್. ಸುಲ್ತಾನ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆನ ಜಾಫರ್‌ಕುಲಿಬೇಗ್ ಎಣ್ಣುವ ಖಿಲ್ಲೆದಾರಂಡ ಪುಡತತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಜಾಫರಾಬಾದ್ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ ಭಾಗಮಂಡಲಕೂ ಅಬ್ದುಲಾಬಾದ್ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟಿತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಜೈಲ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಮಾಡುವಕ್ ದಂಡ್ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ಬುಡ್‌ತಿಯವದ್ ಪಿಞ್ಞಾ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಡ ಭೂಮಿ, ಮನೆನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಆಜ್ಞೆಪೋಲೆ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅದ್‌ನ ಅನುಭವಿಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಭೂ ಮಾಲೀಕಂಗಳುಂಡ್, ಆದವಾನಿ ರೈತಂಗಳುಂಡ್ ಬುಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಅದ್‌ನ ಪುನಾದಿಯ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ ಪಿಞ್ಞಾ ಅಯಿಂಗಕ್ ಭೂಮಿ ಕೃಷಿಕ್ ಅವಶ್ಯಪಟ್ಟ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ.

ಈ ದಂಡ್ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ನೊ ರಾಜ ಒರೇ ನೇರಕ್ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಕುಂದ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಚಂಡ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದನ್ನಕೆ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಠಾಣ್ಯತ್‌ಂಜ ದೂರ ಆಯಿತಿಂಜ ಭೂಮಿಲ್ ಇಂಜ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಭೂಮಾಲೀಕಂಗಳ ಆ ಭೂಮಿಂಜ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅನ್ನನೆ ತನ್ನ ಬೊತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಯಿಂಗಳ ಕೊಂದಿತ್ ಇಟ್ಟಿತ್. ಆದವಾನಿ ರೈತಂಗಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಬಟ್ಟೆ ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸೀಮೆಕ್ ಲಯಿಚತ್. ಆ ಭೂಮಿ, ಮನೆನ ತಾಂಡ ಆಶ್ರಿತ ಕೊಡಗ್ ಜನಕ್ ಹಂಚಿತಿಟ್ಟಿತ್. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲಾತೆ ಆ ಜನಕ್ ಮಿಞ್ಞಾತ ಭೂಮಾಲೀಕಂಗ ಬುಟ್ಟ್‌ಪೋನ ನೆಲ್ಲ್, ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿ, ಪಾತ್ರ ಪದಾರ್ಥತ್‌ನ ಹಂಚಿತ್ "ಇಞ್ಞಿ ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಧೈರ್ಯತ್ ನಿಂಗ ನಿಂಗಡ ಮನೆಲ್ ಚಾಯಿತೆ ಬದ್‌ಕೊಲು"ಂದ್ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ನೆಲ್ಲ್, ಅತ್ತಕಡ್‌ಚಿಯ ಏರ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಅದ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನ

ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆಂಜ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕೂ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನಿಕ ಠಾಣ್ಯಕ್ ಮೈಸೂರ್‌ಂಜ ಬಂದಂಡಿಂಜ ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಪಿಞ್ಞ ಬೊಡಿ ಮದ್ದ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತವಕೂ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಸೀಮೆರ ತೆರಿಲ್ ಇಂಜ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರಂಡ ಕುಂದ್‌ರ ತಾಂಡ ಪಾಳೆಯತ್ ಬುಟ್ಟತ್.

ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆ ತೆರಿಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಬಿಸಲೆ ಘಟ್ಟತ್‌ಂಜ ವೈನಾಡ್ ತೆರಿಕಾಲೆ ತಿರಿಯಂಡ್ ಪೊವ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ನೆಲ್ಲ್‌ರನ್ನತಾನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗ ಕೈಚತ್. ಈ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸ್ಥಿತಿ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜಂಡ ಚಟುವಟಿಕೆನ ಅರ್ಥ ಆಪನ್ನಕೆ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕಾಲತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ಎಳ್ಡ್‌ನ ವಿಲ್ಕ್ಯ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮೈಸೂರ್ ಕೊಡಗ್ ತೆರಿಲ್ ಇಂಜಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಭೂಮಾಲೀಕಂಗಳ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೊಜ್ಜಿ ದೊವ್‌ತಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳ ಸುದ್ದಿನ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಓಡಿ ಬಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪು, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಅಕ್ಕಲೆ ಅಡ್‌ಕತ ಪೋಚೇಂಗಿ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯ ತಾಂಡ ಕೈಬುಟ್ಟ್ ಪೋಪ ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿಲ್ ಬಕ್ಷಿ ಗುಲಾಮ್ಲಿ, ಗಾಜಿಖಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ದಿಲೇರ್ ದಿಲ್‌ಖಾನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಬಲ್ಯ ಕಾಲಾಳುವಡ ಪಿಞ್ಞ ಕುದರೆ ಸವಾರಿಯಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಬಕ್ಷಿಗುಲಾಮಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರಂಡ ಗದ್ದಿಗೆಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ಚಿ. ತೆರಿಲ್ ಅಂವಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಕೂ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗಕೂ ಚೆರಿಯ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ತೋಕ್ ಮದ್ದ್ ಬೆರಿಯ ತ್‌ೞಂದ್‌ಪೋನಾಂಗ್ ಅವು ಪಡೆಲ್ ಬೆಮ್ಮರಿಯಂಡಿಯಾಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಬಕ್ಷಿ ಗುಲಾಮಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಇಲ್ಲಿಂಜ ರೈತಂಗಡ ನೆಲ್ಲ್, ಅಕ್ಕಿ ಪಿಞ್ಞ ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿಯಳ ಸೂರೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕಾಡ್ ಸೇರಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಮಕ್ಕಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್‌ಕ್ ಬಟ್ಟೆ ಕಾಟುವನ್ನಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಜೀಶಕ್ ಪೊಲೆಯಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಚೆರಿಯ ತುಕ್ಕಡಿ ಮಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಮಲೆಕಾಡ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಚರಕಲ್ ರಾಜ ಕಾಡ್ ಕೂಡಿತ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ

ಜನಪ ಮಕ್ಕಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಗುಲಾಮಲ್ಲಿರ ಸಹಾಯಕ್ ತಾಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನಾಯಮ್ಮಾರ, ತಾಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಗುಲಾಮಲ್ಲಿರ ಪಾಳೆಯಕ್ ಅಯೆಚತ್. "ಗುಲಾಮಲ್ಲಿ ನಂಗಡ ಬರಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೈನ್ಯ ತಪ್ಪ. ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ನಿಂಗಳೂ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಮಕ್ಕಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬರೊಂಡೂ"ಂದ್ ಚರಕಲ್ ನಾಯಮ್ಮಾರ್‌ಕೂ, ಅಯಿಂಗಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಕೂ ಎಣ್ಣಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ತೇಡಿಯಂಡ್ ನಾಯಮ್ಮಾರ ಪಿಞ್ಞ ಗುಲಾಮಲ್ಲಿಯ ಸೈನಿಕಂಗ ಪಾಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ತಿರಿಕೆರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಕೊಡವ ತಂಗಳ ತೇಡಿಯಂಡ್ ಬಂದ ನಾಯಮ್ಮಾರಳ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ದೊವ್‌ತ್‌ಚಿ. ನಾಯಮ್ಮಾರ ಪೋಪಕ ಆ ತಿರಿಕೆಕ್ ತಿತ್ತ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಮಲಯಾಳಕ್ ಓಡಿಪೋಚಿ. ಗುಲಾಮಲ್ಲಿರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನ ಕೊಪಗ್‌ರ ಜನಳ ತೇಡಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ ಅವು ಚೆರಿಯ ಬಟ್ಟೆನ ತಡೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ಮದ್ದ್ ತ್‌ೇರಣೆಕೂ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ಮದ್ದ್ ತ್‌ೇಂದಪಿಞ್ಞ ಕತ್ತಿ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಮೀದ ಬುದ್ದಂಡ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ಇಡುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಓರಂದ್ ದಿನತ್ ಎಕ್ಕೋಲು ಐಂಬದ್ ಅರುವದಾಳ್ ಚಾವಾನ ಅರ್‌ಂಜ ಗುಲಾಮಲ್ಲಿ ಆ ಊರ್‌ಂಜ ತಾಂಡ ಜನಳ ವಾಪಾಸ್ ಕಾಕಿತ್, ನಾಡ್‌ಸೀಮೆಲ್ ಪರಂಬ್‌ರ ಜಾಗತ್ ಇಂಜ ರೈತಂಗಡ ಮನೆಮಾರ್‌ನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ತಿತ್ತ್ ಇಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನುಂಡ್ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆರ ವಶ

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಊಕ್ ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಪ್ಪ ಸುದ್ದಿನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್, ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ನ ಎತ್ತುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಳೆಗಾಲತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ನಾಲ್ ಕೋಟೆನ ತಾನ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪುಡ್‌ಚವಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯ ಠಾಣ್ಯಾತ್ ಇಂಜ ನಾಲ್ ಕೋಟೆಲ್ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಕೊಡಗ್ ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿಲ್ ಇಂಜಂಡ್ ಸಾಮಾನ್ ಸಮೇತ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಎತ್ತುವ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕೋಟೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಈ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವತ್‌ನ ಬಲ

ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆನ ಎತ್ತುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಆ ಕೋಟೆನ ತಾನ್ ಪುಡ್‌ಚವಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ಂಗಾಯಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಜೇಷ್ಠ ಶುದ್ದ ದಶಮಿರ ದಿನ ಎಣ್ಣಕ 1789ನೆ ಜೂನ್ ತಿಂಗತ್ 1500 ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣತ್‌ರ ತಿರಿಕೆಲ್ ಇಳ್‌ಂಜಂಡ್, ಅಲ್ಲಿ ನಾಲಂಜಿ ದಿನ ಇಂಜಿತ್ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆನ ಪುಡ್‌ಚವಕ್ ಸೆರಿಯಾನ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಅಂವ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆಲ್ ಪಡೆ ಪೊಪ್ಪ ಜನ ಎಚ್ಚಕ್ ಉಂಡ್. ಆ ಕೋಟೆ ಎಚ್ಚಕ್ ಬಲ್‌ಜನೆ ಉಂಡ್. ಸೈನಿಕಂಗ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ಎಲ್ಲಿ ನಿಂದವಲು, ನಂಗ ಆ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಪೋನಕ ಅದ್‌ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಜನ ಕಂಡಿತ್ ಜಗಳಕ್ ಬಂದ್‌ರುವ, ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಬೊಡಿ ಬೆಕ್ಕೂಂದ್ ತಾಂಡ ಗೂಢಚಾರಂಗಳುಂಡ್ ವಿಷಯ ಅರ್‌ಂಜವ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಇನ್ನನೆ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣ ತಿರಿಕೆಲ್ ನಾಲ್ ದಿನ ಇಂಜಿತ್ ನಾಲನೆ ದಿನ ಮಜ್ಜಣತ್‌ರ ಮೀದ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಒಯಿಪತ್ ನೇರಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಕುಶಾಲನಗರ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಸುಮಾರ್ ಓರ್ ಮೈಲ್ ಒಳ್‌ಕ್ ಉಳ್ಳ ಬೈಚನಪಳ್ಳಿ ಕೆರೆರ ಕೊಡಿಲ್ ಇಂಜ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಅಂದ್ ಒಯಿಪತ್ ನೇರತ್ ಅಂವ ಕೋಟೆರ ಭದ್ರತೆನ, ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಜನಡ ತಾಕತ್ತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜವಕ್ ತಾಂಡ ಕಡೆರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಅಯಿಚತ್.

ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆರ ಮುಳ್ಳುಸೋಗೆ ಊರ್‌ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಎಡ್‌ತೆಬರಿಲ್ ಸುಮಾರ್ ಒಂದರೆ ಫರ್ಲಾಂಗ್ ದೂರತ್ ಎತ್ತರ ಆಯಿತ್ ಸಮತಟ್ಟ್ ಜಾಗತ್‌ರ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದಾಯಿತಿಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಡ ಪೊರ್‌ಮೆ ಓರ್ ಕುಂಡ್, ಅದ್‌ಂಡ ಪೊರ್‌ಮೆ ಸುತ್ತೂ ಎತ್ತರ ದ್‌ಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್. ಈ ದ್‌ಟ್ಟೆ ನಡುಕೆತ್ತನೆ ಬಲ್ಯಬಲ್ಯ ಕಲ್ಲ್‌ನುಂಡ್ ಕೆಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಈ ಕೋಟೆಕ್ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಪಡಿ ಇಂಜತ್. ಅದ್‌ಂಡ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿ ಒಂದರೆ ಫರ್ಲಾಂಗ್‌ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಪರಿವ ಇಂಜತ್. ಬೇನಿಲ್ ಈ ಪೊಳೆಕ್ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ದಾಟೊಲಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಅಯಿಚ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನ ಬಲ್ಯ ಪಡಿರ ಎದಿಕೆ ಪರಂಬ್‌ನ ಎತ್‌ನನ್ನಕೆ ಇವು ಚೆನ್ನ ಜನಾಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಂಜ ಇನ್ನೂರ್ ಜನ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಂದಿತ್ ಇಯಂಗಡ ಮೀದ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಇಯಂಗಳ ಬಯ್ಯಕ್ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇವು ವಾಪಾಸ್ ಓಡಿಬಂದಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಕಂಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ

ಇವು ಪುಕ್ಕಲಂಗಾಂದ್ ಛೀಮಾರಿ ಇಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸಹಾಯಕ್ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಜನಳೆಲ್ಲ ಅಯೆಚತ್. ಇಯಂಗಡ ಮೇಲಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕುಲ್ಲೇಟಿ ಪೊನ್ನಣ್ಣನ ಅಯೆಚತ್.

ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕುಲ್ಲೇಟಿ ಪೊನ್ನಣ್ಣ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಪ್ತ ಕಾರ್ಯಕಾರಡಾತ್ ಒಬ್ಬ. ಇಂವಂಡ ಅಣ್ಣ ಮಾಣಿಚ್ಚ ದುಂಬಾ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ, ಶೂರ. ಇವು ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ವಿರುದ್ಧ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಗೆಡಿಗೆಡಿ ಜಗಳಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ನೂರಂಬಡತ್ ಕುಲ್ಲೇಟಿ ಮನೆನ, ನೆರೆಕರೆ ರೈತಂಗಡ ಮನೆನ ಚುಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೋಟೆರಾಜಂಡ ಬಲೆಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಕೋಟೆರಾಜ ಮರೆನಾಡ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಓಡಿಪೋಪಕ ಅಂವನ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪುಡಿಪಕ್ ಪೋನ ಮುಕ್ರಿಯಡಾತ್ ಕುಲ್ಲೇಟಿ ಪೊನ್ನಣ್ಣನೂ ಒಬ್ಬ. ಕೋಟೆ ರಾಜನ ಪುಡಿಪಕ್ ಕಯ್ಯತೆ ಪೋನಕ ಅಂವ ಬೋರೆ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಪೋಯಂಡಿಂಜ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಾತ್.

ಈಂಗಾಯಿತ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪೊನ್ನಣ್ಣನ ತಾಂಡ ಓರ್ ಕಾರ್ಯಕಾರನಾಯಿತ್ ಎಣ್ಣಕ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಂವನ ಅಣ್ಣ ಮಾಣಿಚ್ಚ ಇಂವನ ಪಾಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಗುಲಾಮಲ್ಲಿರ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಸಾಸತ್ ಪೋರಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ತಿರಿತ್ ಗುಲಾಮಲ್ಲಿ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೆಗ್ಗಳಕಾಲೆ ಮಲಯಾಳಕ್ ಪೋಯಂಡಿಪ್ಪಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ನಾಯಕತ್ವತ್ ಆ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ತಡ್‌ತಿತ್ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಾತ್ ಪೊನ್ನಣ್ಣ ಪರ ಸಾಸ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಇನ್ನತ ವೀರನ ಇಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆನ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ತಾಂಡ ಜನಡ ನಾಯಕ ಆಯಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ದಂಡನೆ ಕುರಿ ಕೋಟೆರ ಬಲ್ಯ ಪಡಿರ ಎದಿಕೆ ಆದ್ಯ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಪೋಚಿ. ಇದ್‌ಂಡ ಮೀದ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಜನಳ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿ ಪುರ್‌ಡ್‌ಲ್, ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಜನ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಂದಿತ್ ಇಯಂಗಡ ಮೀದ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಪೊನ್ನಣ್ಣ, ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಬಾಕಿ ಜನಳೂ ಇಯಂಗಡ ಮೀದ ಒಮ್ಮತೆ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇಯಂಗಡ ಕಣಕ್ ಏರ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಕೋಟೆರ ಜನ ಇಯಂಗಳ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್, ತಂಗಳೂ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಯಂಗಡ ಮೀದ ಬುದ್ದತ್. ಅಕ್ಕ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಏಳ್‌ನೂರ್ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ಪಾರಕಾರ ನೆಲ್ಚಿರ ಆ ಬೊಳಿಲ್ ಬೈಟ್ ಕೋಟೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ದಾಟಿತ್

ಬೆಟ್ಟಿದಪುರಕಾಲೆ ಓಡುವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಓಡಿಯಂಡುಳ್ಳ ಈ ಜನಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ದೊವ್‌ತಿಯಂಡ್ ತಂಗಳೂ ಪೋಪಕ ಸುಮಾರ್ ಮುನ್ನೂರ್ ಜನಳ ಕೆತ್ತಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊಳೆ ದಾಟಿತ್ ದಂಡ್ ಮೈಲ್‌ರ ದೂರತ್ ಅಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಇನ್ನೂರ್ ಜನಳ ಕೊಂದತ್. ಆ ಜನಡ ಮಧ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆರ ಕಿಲ್ಲೆದಾರಂಡ ಮಂಡೆನ ಕುಲ್ಲೇಟಿ ಪೊನ್ನಣ್ಣಂಡ ಶೌರ್ಯತ್‌ನ ಮೆಚ್ಚಿತ್ ಅಂವಂಗ್ ಎಚ್ಚಕೊ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಬೈಚನಳ್ಳಿ ಕೆರೆರ ಬರಿಯತ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಡೇರೆರ ಎದಿಕೆ ಪೊನ್ನಣ್ಣ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆರ ಕಿಲ್ಲೇದಾರಂಡ ಮಂಡೆನ ಕೊಂಡ ಬಂದ ಜಾಗತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಓರ್ ಕಲ್ಲ್‌ನ ನೆಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಕುಲ್ಲೇಟಿ ಪೊನ್ನಣ್ಣಂಡ ಕಲ್ಲ್ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚತ್ ಎಣ್ಣುವ ಕೆಟ್ಟ್‌ಕತೆ ಉಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಆ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಅಂದ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಸಾಮಾನ್‌ಲ್ ಅರಮನೆರ ಮದ್ದ್, ಬೊಡಿ, ತೋಕ್ ಇನ್ನತ ಪಡೆರ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ನಾಲ್‌ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಅಯೆಚಿತ್, ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಬಟ್ಟೆ, ಬರಹೆ, ನೆಲ್ಲ್, ಪಂಚಲೋಹ, ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿ ಇನ್ನತಾನ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಹಂಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೋಟೆರ ಎದಿಕೆ ಶತ್ರುವಡ ಉಪಯೋಗಕ್ ಬರತನ್ನಕೆ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಂಜ ಮರತ್‌ರ ಕಟ್ಟಿಡಕ್ ತಿತ್ತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಚುಟ್ಟಿತ್. ಇನ್ನನೆ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ರ ಕೋಟೆನ ಪುದ್‌ಚಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಜ ಜನಳ ನಾಶ ಮಾಡ್‌ನಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನ ತಾಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬಾತ್. ಇಚ್ಚಕಾಕಣೆ ಮಳೆಗಾಲ ಸುರು ಆಪನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್.

ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆರ ಅವಶೇಷತ್‌ನ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ರ ಗಣಪತಿ ತಿರಿಕೆಂಜ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕ್ ಅಡ್ಡ ಆಯಿತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಸೇತುವೆಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆರ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಜಾಗತ್ ಇಂದೇಕೂ ಕಾಂಗೊಲು. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಕೋಟೆ ಕೆಂವತ್‌ರ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕಲ್ಲ್‌ನ ಇದ್‌ಂಡ ಪಕ್ಕ 1846-48ತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಅಡ್ಡ ಆಯಿತ್ ಬಲ್ಯ ಸೇತುವೆನ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಬಳ್‌ಸ್‌ನಾಂಗ್ ಕೋಟೆರ ಮನಾರ ಗುರ್‌ತ್ ಇಕ್ಕ ಕ್‌ಟ್ಟುಲೆ. ಆಚೇಂಗಿಯೂ ಕೋಟೆರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಂವ, ಅದ್‌ಂಡ ಪೊರ್‌ಮೆತ ಕುಂಡ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಕಾಂಬ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನುಂಡ್ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್ ಕೋಟೆರ ವಶ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕುಶಾಲನಗರ ಕೋಟೆನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ದಂಡ್ ತಿಂಗ ಮಳೆಗಾಲತ್‌ನ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲೆ ಕೈಚತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅದೇ ಕಾಲ ಎಣ್ಣುಕ 1789ನೆ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗತ್ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟತ್. ಅಲ್ಲಿ ಅನಂತಪುರ ಜಿಲ್ಲೆರ ರಾಯದುರ್ಗತ್‌ರ ಜನ ಪಾರಕಾರ. ಅವು ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಜನಡ ಎದಿಕೆ ನಿಪ್ಪಕಯ್ಯತೆ ಶರಣಾಗತಂಗಳಾಚಿ. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಆ ಕಿಲ್ಲೆದಾರಂಗೂ, ಪಾರಕಾರಕೂ ಅಯಿಂಗಡ ಸ್ವಂತ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಪಕ್ ಬುಟ್ಟತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಪೋನ ರಾಜ ಪಡೆರ ಉಪಕರಣತ್‌ನೆಲ್ಲ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಕಡ್‌ತ್‌ಚಿಟ್ಟತ್, ಅಕ್ಕಿ ನೆಲ್ಲ್, ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿಯಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕೆ ಹಂಚಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಆ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆನ ತಿತ್ತ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಚುಟ್ಟ್‌ರ್‌ತ್. ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡುವಕೂ, ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆರ ಮೀದ ಪುಡ್‌ತ ಬೆಚ್ಚವಕೂ ತಯಾರಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಅರಮನೆಕೇರಿರ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆನ ಚುಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್, ತಂಗಳ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಯಿಚ ಸುದ್ದಿನ ಕೋಟೆರ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಇಂಜ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ "ಇಞ್ಞಿ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ್ ತಡ ಮಾಡ್‌ನಕ ಕೊಡಗ್ ಮನಾರ ತಂಗಡ ಕೈ ತಪ್ಪಿ ಪೋಪ" ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿಲ್ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಸೈದಾಹಮಿದ್ ಸಿಫಾದಾರ್, ಹಜರತ್ ಖಾನ್ ಗೋರಿ ಸಿಫಾದಾರ್, ಅಕ್ಬರ್ ಮನವರಿ ಸಿಫಾದಾರ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಾಫಿಜ್ ಮುರುತ್ತ ಶಪಾದಾರ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತೋಡ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ತಂಗಡ ಸ್ವಾಧೀನತ್ ಉಳ್ಳ ದಂಡ್ ಕೋಟೆಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಾನ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೊರ್‌ಟತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿನ ಎತ್ತುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ತಾಂಡ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ತುಕಡಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿತ್, ಒಂದಾನ ಸೈದ್ ಹಮೀದ್ ಸಿಫಾದಾರ್‌ರ ಅಧೀನತ್ ಅರಕಲಗೂಡ್ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಯಡವನಾಡ್‌ಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಇಞ್ಞೊರ್ ತುಕಡಿನ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಶೇಕ್ ಅನ್ಸರ್ ಸಿಫಾದಾರ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ರ ಬಾಳೆಲೆ ಊರ್‌ಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ತುಕಡಿರ ಕೂಡೆ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ಕಾಲೆ ಬಂದಿತ್ ಅಮ್ಮತ್ತಿಲ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಆ ನೇರತೆ ಸೈದ್‌ಹಮೀದ್ ಶೇಕ್ ಅನ್ಸರ್ ಯಡವನಾಡ್‌ಲೂ,

ಅಮ್ಮತ್ತಿನಾಡ್‌ರ ಕಾವಾಡಿಲೂ ತಂಗಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಬಂದಿತ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್.

ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಭಾಗತ್ ಬಂದಿತ್ ಇಳ್‌ಂಜಾನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೇಟಿತ್, ಸೈದ್ ಹಮೀದ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡುವಕ್ ತಾಂಡ ಆಪ್ತನಾನ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಡ ಕೂಡೆ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಜನಳ ಯಡವ ನಾಡ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಬುರಾನುದ್ದೀನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡುವಕ್ ಏರ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ತಾನ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಂಜ ಅಮ್ಮತ್ತಿ ಊರ್‌ರ ಬರಿಯ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಅನ್ನನೆ ಪೋಪಕ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕಾಪಾಡಿಲ್ ಇಂಜ ಶೇಕ್ ಅನ್ಸರ್‌ರ ಜನ ಮೇಲೆ ಬುದ್ದಿತ್ ಸುಮಾರ್ ಅಞ್ಞೂರಾಳ್‌ಕ್ ಚಾವು, ನೊಂಬಲ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಶೇಕ್ ಅನ್ಸರ್‌ರ ಜನ ಕಮ್ಮಿ ಆನಾಂಗ್ ಅಂವಂಗ್ ಪೋರಾಟ ನಡ್‌ತುವಕ್ ಕಯ್ಯತೆ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅಮ್ಮತ್ತಿಲ್ ಇಂಜ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಡಿಯಂಡತ್.

ಈಂಡ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಸಾಮಾನ್ ಕಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಎತ್ತುವಕ್ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ಕಾಲೆ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಅನ್ನನೆ ಪೋಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ಬುದ್ದಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನಷ್ಟ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿಯೂ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಕೂಟಾಕತೆ ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಪಾಡಿನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಸೂಮಾರಂಭ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್.

ಈ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಮಾವಟ್ಟಿ ಎಣ್ಣುವ ಇಕ್ಕಟ್ಟ್‌ರ ಜಾಗತ್ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಜನಡ ಮೀದ ಪಾರಿ ಬೂವಕ್ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಶೇಕ್ ಅನ್ಸರ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಮಾವಟ್ಟಿಕ್ ಎತ್ತುವಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪಾರಿ ಬುದ್ದತ್. ಆ ಪೋರಾಟತ್ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್‌ರ ಎಚ್ಚಕೋ ಜನ ಚತ್ತತ್. ಅಂವ ಕೊಂಡಬಂದ ಸಾಮಾನ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗಾನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಬಾಕಿ ಇಂಜಾನ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಂದೇ ಒಯಿಪತ್ ನೇರಕ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆ ಎತ್ತ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವ ಕಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಬಂದ ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್ ಆ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಪೋರತಾಚಿ. ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್‌ಂಜ ಪುನಾದಿಯ ಕೊಂಡಂಡ್ ಬಪ್ಪದ್ ಕಷ್ಟಂದ್ ಅರ್‌ಂಜ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್, ಮೆಣಸಿನಘಟ್ಟಕಾಲೆ ಪೋಯಿತ್ ತುಳುನಾಡ್‌ಂಜ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಪಟ್ಟಿ ಎಣ್ಣುವ ಜಾಗಕ್

ಬಂದಿತ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಪೋಯಿತ್ ಇಯಂಗಡ ಮೀದ ಪಾರಿಬುದ್ದಿತ್ ಸುಮಾರ್ ಅಞ್ಞೂರ್ ಜನಕ್ ಚಾವು, ನೊಂಬಲ ಆಚಿ. ಇದ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೂಟಾಕತೆ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ತಾಂಡ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ತುಳುನಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅದೇ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ವಾಪಾಸ್ ಬಾತ್.

ಅಕ್ಕಲೂ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್‌ನ ತಡ್‌ತಿತ್ ಪೋರಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಪಾದಿ ಭಾಗತ್‌ನ ಮಾತ್ರ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆಕ್ ಬಾತ್. ಸಾಲ್‌ದಿನ ಈ ಕೋಟೆಲೆ ಇಂಜಂವಂಗ್ ಉಂಬತಿಂಬಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ ಪೋರತಾನದ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ.

ಈನಗುಂಡ್ ದಂಡನೆ ಕುರಿ ತುಳುನಾಡ್‌ಕ್ ಪೊರ್‌ಟ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ತಡ್‌ತತ್. ಅಕ್ಕ ಅಂವ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಬಂದ ಬಟ್ಟೆಲೆ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಮಲಯಾಳತ್ ಉಳ್ಳ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಡಿಯವಕಾಯಿತ್ ಪೆಗ್ಗಳಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕುಂದ್ ಇಳ್‌ಂಜಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಜನ ತಡ್‌ತಿತ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ನಡ್‌ಪಕ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಲೆ. ತಾಂಡ ಸುಮಾರ್ ಸೈನಿಕಂಗ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ಕಾಲೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಚಿ. ಭಾಗಮಂಡಲ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಬರಿಲ್ ಇಂವಂಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ಆನ ಸೋಲ್‌ನ ಯಡವನಾಡ್‌ಲ್ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಂಡ್ ಇಂಜ ಸೈದ್ ಹಮೀದ್ ಕೇಟಿತ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಬುರಾನುದ್ದೀನ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಡಿಯಂಡತ್.

ಅನ್ನನೆ ಸೈದ್‌ಹಮೀದ್, ಶೇಕ್‌ಅನ್ಸರ್, ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಈ ಮೂಂದ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸರದಾರಂಗ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಗೆಜ್ಜಲಹಟ್ಟಿ ಕುಂದ್‌ಕಾಲೆ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಇದಾಯಿತ್ ಮೂಂದ್ ತಿಂಗ ಕೈಂಜನು ಪುಷ್ಯ ತಿಂಗತ್ ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಲ್ಲಪ್ಪನಾಯಕ ಇಯಂಗಡ ನಾಯಚತ್ವತ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಸೈನ್ಯ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕ್ ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಎತ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಹೊರೂರ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ನಗದಾಳತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಬಟ್ಟೆ ತಡ್‌ತಿತ್ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅವು ಕೊಂಡಬಂದಿತಿಂಜ ಸಾಮಾನ್, ಅತ್ತಕಡ್‌ಚಿಯ, ಆಯುಧ ಇನ್ನತಾನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕ್ ಹಂಚಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಾಂಡ

ಒಳ್‌ಲ್ ಸುರೂಲೆ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಕೋಟೆರಾಜ ತೆಂಕ ಮುತ್ತಣ್ಣನ ಮುಳ್ಳ್ ಕುರುಬಂಡ ಕೂಡೆ ಕುರ್ಚಿ ಅರಮನೆಕ್ ಅಯಿಚಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕಾರಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅನ್ನನೆ ಅರಮನೆನ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿತ್ ಚುಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟಿತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕುರ್ಚಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಆನ ದುರ್ಘಟನೆನ ನೋಟಿತ್ ಬೇಜಾರ ಪಟ್ಟಂಡ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದರೆ ತಿಂಗ ಇಂಜಿತ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಮಳೆಗಾಲತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆನ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತವಕ್ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆನ ವಶ ಪಡ್‌ತ್‌ನದ್

ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆ ಇಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ತಿರಿಕೆರ ಸುತ್ತೂ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮರತ್‌ರ ಕುಟ್ಟೆನುಂಡ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಕೋಟೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಈ ಕೋಟೆರ ಆಗ್ನೇಯ ಪಿಞ್ಞ ಈಶಾನ್ಯ ಬರಿಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಕನಿಕೆ ಪೊಳೆ ಪರಿವ ಇಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ತಿರಿಕೆ ಎಲ್ಲ ಅಕ್ಕಲೂ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಸುಲ್ತಾನ ಅಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಪಟ್ಟಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಆ ತಿರಿಕೆಲ್ ಇಂಜ ಲಿಂಗ ಪಿಞ್ಞ ವಿಗ್ರಹತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಶತ್ರುವ ಪೋಪ ಕಯ್ಯತನ್ನತ ಸುರಕ್ಷಿತ ಜಾಗಕ್ ಪೋನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಹಿಂದೂ ದೇಶತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್ ಪರ ಧರ್ಮೀಯ ಶತ್ರುವ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ ಆಯಾಯ ಜಾಗತ್‌ರ ಜನಳ ಅಲ್ಲಿಯತ ತಿರಿಕೆರ ಲಿಂಗ ಪಿಞ್ಞ ವಿಗ್ರಹತ್‌ನ ಕಣತರೆಕ್ ಇಡುವ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಭದ್ರವಾನ ಜಾಗಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋನದ್ ಇಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಸೌಮ್ಯ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ರ ಮಾಘಮಾಸತ್ ಎಣ್ಣಕ 1790ನೆ ಫೆಬ್ರುವರಿ ತಿಂಗತ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಪಡೆರ ಉಪಕರಣತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟಿತ್. ಆ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕತ್ ಪರ್‌ಂಜಂಡುಳ್ಳ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಬಲ್‌ತೆಬರಿ ಉಳ್ಳ ಮುಂಬಾರತು ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ತಾಂಡ ಫಿರಂಗಿನ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಲ್ಲಿ ಫಿರಂಗಿಕ್ ಮದ್ದ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಡುವವು ಮದ್ದ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾನೆ ಗುರಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೋಟೆಕ್ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್.

ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಜನ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಫಿರಂಗಿಲ್ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಅಂಜಿ ದಿನಕೆತ್ತನೆ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಪಿಞ್ಞ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಬಾತ್. ಆ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಫಿರಂಗಿ ಮದ್ದ್, ಚಿಲ್ಲ್ ಇನ್ನತಾನ ರಾಜ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಕಡ್‌ತ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಫಿರಂಗಿ ಪಾರ್‌ಚಿಡುವಕ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆರ ಮಾಡಿಕ್ ಪೊದ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ತಾಮ್ರತ್‌ರ ತಗಡ್‌ಲ್ ಎದಿಕೆತ ಮೂಂದ್ ತಗಡ್ ತುಂಡಾಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ತಾಮ್ರತ್‌ರ ಬದ್‌ಲ್ ಬೊಳ್ಳಿರ ತಗಡ್‌ನ ಪೊದ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಉಂಡ್. ಅಂದ್‌ಂಜ ಭಾಗಮಂಡಲ ತಿರಿಕೆಲ್ ಪುನಾದಿಯ ಲಿಂಗ ಪಿಞ್ಞ ವಿಗ್ರಹತ್‌ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಆಯಿತ್ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ ಸುರುವಾಚಿ.

ಸುಲ್ತಾನ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಬಂದಿತಿಪ್ಪಕ ಆ ಜಾಗಕ್ ಅಬ್ಬುಲಾಬಾದ್‌ಂದ್ ಪೆದ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ತಿರಿಕೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ನೆಟ್ಟಿತುಳ್ಳ ಸುಮಾರ್ 11ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ತಮಿಳ್ ಶಾಸನತ್‌ರ ಕಲ್ಲ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಕತ್ತಿಂಜ ಕೆತ್ತಿತ್ ಬಿರ್‌ಕ್ ಮಾಡಿತ್‌ಂದ್ ಪಂಡ್‌ಂಜೆ ಬಂದ ಹೇಳಿಕೆ ಉಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್‌ಎಡ್‌ತಂಡಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಮುಟ್ಟಿಯಂಡಿತಿಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಸೇರ್‌ನ ತುಳುನಾಡ್ ಸೀಮೆ, ಅರಕಲಗೂಡ್, ಕೊಣನೂರ್ ಸೀಮೆನ ತಾನೆ ಪಡ್‌ಂದವಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈಂಗಾಯಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಮೆಣಸಿನ ಘಟ್ಟಕಾಲೆ ತುಳುನಾಡ್‌ಕ್ ಲಯಿಚತ್. ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ತುಳುನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡಿತ್ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆರ ಬರಿ ಮಂಗಳೂರ್ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಸೀಮೆನ ವಶ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮೊಗರ್ನಾಡ್ ಪೊಳೆರ ಪಕ್ಕ ಓರ್ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಕೋಟೆನ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಆ ಸೀಮೆರ ಎಚ್ಚರಕ್ ಆಕಿತ್ ಈ ವಿವರತ್‌ನ ರಾಜಂಗ್ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆರ ಮೂಲಕ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಗೆದ್ದ ಸೀಮೆಕ್ ಅಮಲ್ದಾರ ಆಯಿತ್ ನೇಮಕ ಮಾಡ್. ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಆ ಸೀಮೆಲ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕಂಡಿಯ ಠಾಣ್ಯಕ್ ಅವಶ್ಯ ಉಳ್ಳಚ್ಚಕ್ ಜನಳ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಳ ವಾಪಾಸ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್. ಈ ವಿಷಯ ಕಲಿಸಂದ 4892ನೆ ಸಾಧಾರಣ ಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರಮಾಸತ್ ಎಣ್ಣಕ 1791ನೆ ಇಸವಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗತ್ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆ ಮಾತ್ರ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಪುದ್‌ತತ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮುಂಡೇಪಂಡ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ನಗರಹಳ್ಳಿ ಪುಟ್ಟೇಗೌಡಂಗ್ ಇನ್ನನೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಮಾದೇವಂಡ ಕೃಪೆಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆ ಬುಟ್ಟಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲ ಇಕ್ಕ ನಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಉಂಡ್. ಅಲ್ಲತೆ ತುಳುರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಸೀಮೆನ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ನಂಗ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆ ನಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಜಾಗತ್ ಉಂಡ್. ಅಲ್ಲಿ ಜಾಫರಕುಲಿ ಬೇಗು ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಉಂಡ್. ನಿಂಗ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆನ ಟಿಪ್ಪುನುಂಡ್ ಪಡ್‌ಂದೋಳಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಆ ದಂಡ್ ನಾಯಕಂಗ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕ್ ಸಾಮಾನ್ ಬಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆನೆಲ್ಲ ತಡ್‌ತಿತ್, ಅಲ್ಲಿ ಜನಳ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ತಡ್‌ತತ್. ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅರಕಲಗೂಡ್, ಕೊಣನೂರ್ ಸೀಮೆನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಆ ದಂಡ್ ತಾಲೋಕ್‌ರ ರೈತಂಗ ಪೇರ್ತ್ ಸಂಗಟ ಪಟ್ಟತ್.

"ನಂಗ ರೈತಂಗ. ನಂಗಕ್ ಕಷ್ಟ ತರತಿ. ನಂಗ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಓರ್ ಉರ್‌ಪಿಯ ಕೊಡ್‌ತಕ, ನಿಂಗಕ್ ದಂಡ್ ಉರ್‌ಪಿಯ ತಪ್ಪ. ಈ ಪೋಲೆ ನಂಗಡ ದಂಡ್ ತಾಲೋಕ್‌ಂಜ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜ ದಂಡ್‌ರಟ್ಟಿ ಪಣತ್‌ನ ನಿಂಗಕ್ ತಪ್ಪ"ಂದ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆನಗುಂಡ್ ಆ ಜಾಗತ್ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಇಂಜ ಸುಲಿಗೆನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್ ಮಂಡೇಪಂಡ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ನಗರಹಳ್ಳಿ ಪುಟ್ಟೆಗೌಡ ತಂಗಡ ಜನಳ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಐಗೂರ್ ಸೀಮೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಡೇರೆ ಇಟ್ಟಂಡಿತಿಂಜ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಪೊಜ್ಜಿ ದೊವ್‌ತಿತ್ ಮಂಜರಾಬಾದ್ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆನ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಮಂಜರಾಬಾದ್ ಪಕ್ಕತ ಅರೆಕೆರೆಲ್ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಕೋಟೆನ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಅಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಆಕಿತ್ ಆ ಜಾಗತ್‌ರ ಸರದಾರ ಆಯಿತ್ ನಗರಹಳ್ಳಿ ಪುಟ್ಟೇಗೌಡ ಇಂಜತ್. ಮಂಡೇಪಂಡ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಆ ಸೀಮೆರ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಪಟ್ಟಮಾಡ ಒಕ್ಕ

ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯ ತಾಣ್ಯ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕೋಟೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಭಾಗಮಂಡಲತ್‌ರ ತಿರಿಕೆಲ್ ದೇವಡ ವಿಗ್ರಹ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆ ನೇರತ್ ತಲಕಾವೇರಿ ತಿರಿಕೆಲ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಪಟ್ಟಮಳುಂಡ್ ಪೂಜೆ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಅಲ್ಲಿ ಕಲ್‌ಲ್‌ರ ಶಿವಲಿಂಗ ಇಂಜಿತ್ ಕಾಲತ್‌ರ ಪರ ನೇರತ್ ಆ ಜಾಗತ್ ಮಳೆ ಪಿಞ್ಞ ಶೀತ ಗಾಳಿನುಂಡ್ ಭಾಗಮಂಡಲತ್ ಆ ಕಾಲತ್ ಕಾಡ್‌ರ ನಡುಲ್ ಕಲ್ಲ್ ಇಂಜ ಬಟ್ಟೆಕಾಯಿತ್ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿತ್ ತಲಕಾವೇರಿಕ್ ಪೋಪಾನಗುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಆ ಜಾಗತ್‌ರ ಮೀದೆ ಆಡ್, ತಿರಿಕೆರ ಮೀದೆ ಆಡ್ ಅಚ್ಚಕ್ ಮನಸ್ಸಿಂಚ್‌ಲೆ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಬುರಾನುದ್ದೀನ್ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋನ ನೇರತ್ ತಲಕಾವೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಪಟ್ಟಮ ಆ ಜಾಗತ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಆ ನೇರತ್ ಪಟ್ಟಮಾಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಪೂಜೆ ನಡ್‌ತ್‌ಚಿ ಎಣ್ಣುವದ್ ಆ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಕತೆನುಂಡ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಅಕ್ಕ ಪಟ್ಟಮಾಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಪುಲಿಕೋಟ್ ಊರ್‌ರ ಶ್ರೀಮಂಗಲತ್ ವಾಸ ಇಂಜತ್. ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಬರುಂಜ ತಲಕಾವೇರಿಲ್ ಪಟ್ಟಮ ಇಲ್ಲತೆ ಅಲ್ಲಿ ದೇವಡ ಪೂಜೆ ನಿಂದ್‌ಪೋಪ ಸಂದರ್ಭತ್‌ನ ಕಂಡಿತ್ ಪಟ್ಟಮಾಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಎನ್ನನೇಂಗಿ ಮಾಡಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ನಡ್‌ತಿತೆ ನಡ್‌ತೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ಂಗಾಯಿತ್ ಪಟ್ಟಮಾಡ ಮನೆರ ಬಾಲೆಕಾರ, ಅದತೂ ಮುಖ್ಯ ಆಯಿತ್ ಚೆಟ್ಟಿಚ ಎಕ್ಕೋಲು ಪೊಲಾಕ ನೇರ್ತೆ ತಂಗಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕತ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಪಟ್ಟಮಡ ಕ್‌ಣ್ಣನುಂಡ್ ದೇವಡ ಪೂಜೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ವಾಪಾಸಾಪ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಭಾಗಮಂಡಲತ್‌ನ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ಎಡ್‌ತಂಡಪಿಞ್ಞ ಭಾಗಮಂಡಲ ಪಿಞ್ಞ ತಲಕಾವೇರಿರ ತಿರಿಕೆಲ್ ದೇವಡ ಪೂಜೆ ಮಿಞ್ಞ ನಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ನಡ್‌ಪಕಾಚಿ. ಅಂದ್‌ಂಜ ಪಟ್ಟಮಾಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ತಲಕಾವೇರಿ ತಿರಿಕೆಲ್ ದೇವಡ ನೈವೇದ್ಯಕ್‌ಂದ್ ದಿನಕ್ ಅರೆ ಸೇರ್ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಅಕ್ಕಿ ಕೊಡ್‌ಪ ನೇಮ ಸುಮಾರ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ನಡ್‌ದಂಡ್ ಬಂದದ್ ಇಕ್ಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲತಿಂಜ ಆಂಡ ಓರ್ ಮೊತ್ತತ್‌ರ ಪಣತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಜರಾಯಿ ಇಲಾಖೆಕ್ ಅವು ಕೊಡ್‌ತಿತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಭಾಗಮಂಡಲ ಪಿಞ್ಞ ಆಂಡ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಪೋರಾಡ್‌ನ ಪಡೆಲ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋನ ರಾಜಂಡ ಕಡೆರ ಜನಡಾತ್ ಪಟ್ಟಮಾಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಬ್ಬ ಎಣ್ಣುವ ಹೇಳಿಕೆ ಉಂಡ್. ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ನೇರತ್ ನಂಬಿಕೆಲ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನ ಜನಕ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಭೂಮಿನ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪ

ಇಂಜತ್ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಕ್ ತಾಂಡ ಸರ್ಕಾರತ್ ಚಾಕ್ರಿ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್.

ಪಟ್ಟಮಾಡ ಚೆಟ್ಟಿಚ ರಾಜಂಡ ದಿವಾನಡಾತ್ ಒಬ್ಬ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಅಯಿಂಗಡ ವಂಶಾವಳಿ ಪಟ್ಟಿನುಂಡ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಆ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ರಾಜ ಪುಲಿಕೋಟ್ ಶ್ರೀಮಂಗಲತ್ ಇಂಜ ಭೂಮಿರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಬೇಂಗ್‌ನಾಡ್‌ರ ಬೇಂಗೂರ್‌ಲ್ ಭೂಮಿನ ಸುರೂಲ್ ಜಮ್ಮ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಬಯ್ಯಂಜ ಅದ್‌ನ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿಕೊಡ್‌ತತ್. ಬೇಂಗೂರ್‌ಲ್ ಈ ಒಕ್ಕಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಬಾಚೆಟ್ಟಿ ಪಿಞ್ಞ ಮಾಳೇಟಿ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ಕೂಡ್‌ನದ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪು ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಪ್ಪಕ ಈ ಕುಟುಂಬಕಾರಳ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಬೋರೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿಂದ್ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೇಣ್ಣಕ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಭಾಗಮಂಡಲತ್ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ ಈ ಒಕ್ಕಕಾರ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಕ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಿರುದ್ಧ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ರಾಜ್ಯತ್ ನೆಮ್ಮದಿ, ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಯಾನದು ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಕ್ ಕೊಡ್‌ತ ಭೂಮಿಕ್ ನಿರೂಪ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಭೂಮಿನ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ನಿರೂಪತ್ ಪಟ್ಟಮಾಡ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ಭೂಮಿ ಕೊಡತದ್ ಉಂಡ್.

4905ನೆ ಆಶ್ವೀಜ 1ನೆ ನಾಳಂಕೆ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1803ನೆ ಇಸವಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗತ್ ಓರ್ ದಿನ. ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಪಟ್ಟಮಾಡ ಮನೆಕಾರ ಅಪ್ಪಣ್ಣನುಂಡ್ 5,6 ಪಿಞ್ಞ 7ನೆ ತಲೆಮಾರ್‌ಕಾರ.

ಪಟ್ಟಮಾಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮೇದಯ್ಯಂಡ ಮೀದ ಅಂವಂಡ ಶತ್ರುವ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಅಂವ ರಾಜದ್ರೋಹ ಮಾಡುವಾಂದ್ ಚಾಡಿ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ರಾಜ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜ ಮೇದಯ್ಯ ರಾಜದ್ರೋಹ ಮಾಡುಲೆಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿಂದ್ ಕತೆ ಉಂಡ್. ಮೇದಯ್ಯ ತಾನ್ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಲ್ಲಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ ರಾಜ ಕೊದಿಪ ಅಣ್ಣೆರ ಬಾಂಡ್ಲಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಮೊಯಿರತ್‌ನ ಎಡ್‌ಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿಲೊ.

ಅಕ್ಕ ಮೇದಯ್ಯ ತಾಂಡ ಕುಲದೇವಿ ಕಾವೇರಮ್ಮನ ತುದ್‌ಚಂಡ್ ಬಾಂಡ್ಲಿಕ್ ಕೈ ಇಡುವಕೆ ಮೊಯಿರ ತಾನಾಯಿತೆ ಅಣ್ಣೆರ ಕೊಡಿಕ್ ತೇಲಿಯಂಡ್ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ! ಇದತ್ ಎಂತೊ ಮೋಸ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಗೇನಮಾಡ್‌ನ ರಾಜ, ಮೂಂದ್ ಕುರಿ

ಮೊಯಿರತ್‌ನ ಎಡ್‌ಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿಲೊ. ಮೂಂದ್‌ಕುರಿಯೂ ಮೇದಯ್ಯ ಬಾಂಡ್ಲಿಕ್ ಕ್ಕೆ ಇಡುವಕ ಮೊಯಿರ ಕೊಡಿಕ್ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಈನಗುಂಡ್ ರಾಜಂಗ್ ಮೇದಯ್ಯಂಡ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ತಾಂಡ ಸರ್ಕಾರತ್ ಚಾಕ್ರಿ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಲೊ.

ಪಟ್ಟೆಮಾಡ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ಮಾಳೇಟಿ ಒಕ್ಕಡ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತಾಂಗ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರೂಪ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್‌ಲ್ಲೆ. ಆಚೇಂಗೂ, ಆ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ಬಾಚೆಟ್ಟಿ ಪಿಞ್ಞ ಮಾಳೇಟಿ ಭೂಮಿ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನಾಂಗ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಆ ಊರ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ತಿರಿಕೆರ ತಕ್ಕಾಮೆ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಓರ್ ತಿರಿಕೆಲ್ ತೇಲಪಂಡ ಪಿಞ್ಞ ಕಲ್ಮಾಡಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ತಕ್ಕಾಮೆ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಪಟ್ಟೆಮಾಡ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ದಂಡ್ ತಿರಿಕೆಲ್ ತಕ್ಕಾಮೆ ಉಂಡ್.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯ, ಕಾರ್ಯಕಾರಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಪಡೆ

ಈ ಸಂದರ್ಭತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಪಡೆ ವಿದ್ಯೆಲ್ ಎಚ್ಚಕ್‌ರ ಮಟ್ಟಿಕೆ ಹುಷಾರಿಂಜತ್, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಶತ್ರುವಳ ವಿದ್‌ಪೋಲೆ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜವದ್ ನೇರಾಯಿತೂ ಓರ್ ಸಾಹಸ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಇಕ್ಕತ ಕಾಲತ್ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ತಿಂಗ ಸಂಬಳ ಪಡ್‌ಂದವ, ಎಕ್ಕೋಲು ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಪಡ್‌ಂದವ ಸೈನ್ಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಪ್ರತಿಯೋರ್ ರೈತ ತೋಕ್, ಕತ್ತಿ ಇಂಜವು ಆಯಿತ್ ರಾಜ ಕಾಕುವಕ ಶತ್ರುವಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡುವಕ್ ತಯಾರಾಯಿತ್ ಬರೊಂಡಿಂಜತ್. ಇಯಂಗಕ್ ರಾಜ ತಾನ್ ಕಾಕುವಕ ಅರಮನೆ ಚಾಕ್ರಿಕ್ ಆ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಆದೇಶ ಮಾಡಿತ್ ಭೂಮಿನ ಜಮ್ಮಹಕ್ಕ್‌ಲ್ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್.

ರಾಜಂಡ ಅಧೀನತ್ ವಿದೇ ಓರ್ ತರತ್ ಅವು ಸೇವೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ಅರಮನೆ ಖರ್ಚ್‌ಲ್ ಊಟ ಪಿಞ್ಞ ಬಟ್ಟೆನ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ಪಡ್‌ಂದಂಡ ಸಾಮಾನ್‌ಲ್ ಪಡೆಕ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಪಟ್ಟ ಸಾಮಾನ್‌ನ ವಿಡ್‌ತಂಡ್, ಬಾಕಿ ಇಂಜಾನ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಹಂಚುವ ಇಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್‌ನ ತಡ್‌ತಂಡ್ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡುವಕ್ ಶತ್ರು ಸೈನಿಕಂಗಳ

ಪುಡಿಪಾಂಗ್‌ಂಜ ಏರ ಪುರಣಡ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್! ರಾಜನಾಚೇಂಗೂ ಶತ್ರು ಸೈನಿಕಂಗಳ ಪುಡ್‌ಚಕ ಅಯಿಂಗಳ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಡುವಕ್ ಜೈಲ್ ಕೋಂಬರೆ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು, ಊಣ್‌ತೀನಿ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ತೊಂದರೆನುಂಡ್ ಶತ್ರು ಸೈನಿಕಂಗಳ ಅಯಿಂಗಡ ಸೀಮೆಕ್ ಅಯೆಚಿರುವ ಇಂಜತ್.

ದೇಶತ್ ಏರಕಣಕ್‌ಲ್ ಕೊಡವಳೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯತ್ ಕೊಡವ ಸೈನಿಕಂಗಳೆ ಏರ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಗೌಡಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡವೇತರಂಗಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಸೈನಿಕಂಗ ಇಂಜತ್. ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಮುಸ್ಲಿಮ್ಸಳೂ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯತ್ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡಾತ್ ನಾಲ್ ವರ್ಗಕಾರ ಇಂಜತ್. ಇವು ಸರ್ವಕಾರ್ಯಕಾರ, ಕಾರ್ಯಕಾರ, ಸುಭೆದಾರ ಪಿಞ್ಞ ಜಮೇದಾರ.

ಸರ್ವಕಾರ್ಯಕಾರ ನಲ್ಲ ವರ್ಗತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿ. ಇಂವಂಡ ಅಧೀನತ್ ನೂರಾಂಗ್‌ಂಜ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಸೈನಿಕಂಗ ಇರೊಲಿಂಜತ್. ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗ ನೂರಾಂಗೂ ಏರ ಸೈನಿಕಂಗಡ ನಾಯಕಂಗಳಾಯಿತಿಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಸರ್ವಕಾರ್ಯಕಾರನ ಅಧೀನತ್ ಇಂಜಾಂಗ್‌ಂಜ ಕಮ್ಮಿ ಕಣಕ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗ ಇಯಂಗಡ ಅಧೀನತ್ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಸರ್ವಕಾರ್ಯಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗಡ ಸುತ್ತೂ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಿ ಚೋಪು ಪಟ್ಟ್ (ರೇಷ್ಮೆ)ಲ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕೊಂಬ್ ತೊಪ್ಪಿಯತ್‌ನ ಇಟ್ಟುವ ಗೌರವತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜನುಂಡ್ ಕೊಡ್‌ತ ಕೊಂಬ್‌ರ ತೊಪ್ಯ ಇಕ್ಕಲೂ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡವಡ ಮನೆಲ್ ಉಂಡ್. ಈ ತೊಪ್ಯತ್‌ರ ಎದಿಕೆಲ್ ಚೆರಿಯ ದಂಡ್ ಕೊಂಬ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಇದ್‌ಂಗ್ ಕೊಂಬ್‌ತೊಪ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಬಾತ್.

ಸರ್ವಕಾರ್ಯಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಕಾರ್ಯಕಾರಡ ಅಧೀನತ್ ಇಚ್ಚಕೆ ಕಣಕ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗ ಇರೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ನಿರ್ಕ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ.ಆಚೇಂಗಿ, ಸುಬೆದಾರಂಡ ಅಧೀನತ್ ನೂರ್, ಜಮೆದಾರಂಡ ಅಧೀನತ್ ಪತ್ತ್ ಸೈನಿಕಂಗ ಇರೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ನೇಮ ಇಂಜತ್. ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಕಾರನುಂಡ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡ್‌ಂದವಂಡು ಎಣ್ಣುವ ನೇಮ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪುಲೆ. ರಾಜನೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಳ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗಕ್ ಶತ್ರುವಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಕ್ ಅಯೆಚನ್ನಕೆ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್ ಬಿದ್ದಂಡ ಬೋಪು ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಇಯಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಬೋಪುರ ಮೋಂವ ಸೋಮಯ್ಯ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕಾರ್ಯಕಾರಡಾತ್ ಏರ ಕೊಡವ ಇಂಜಕೊ ಗೌಡ, ಒಕ್ಕಲಿಗಂಗ, ಪಟ್ಟಮ...ಕೊಡಗ್ ಸೈನಿಕಂಗಡ ನಾಯಕಂಗಳಾಯಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡ್‌ನ ಉಲ್ಲೇಖ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಬಪ್ಪ.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಇಕ್ಕತನ್ನಕೆ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಪಡ್‌ಂದ ಶಿಸ್ತ್‌ರ ಯೋಧಂಗ ಆಯಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಅಯಿಂಗಡಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲತ್ ಮದ್ದ್, ಚಿಲ್ಲ್, ತೋಕ್, ಫಿರಂಗಿ ಬೋಂಡಿಯಾನದ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳುಂಡ್ ಬಲ್‌ಚಂಡ ಪಡೆರ ಸಾಮಾನ್‌ನೆ ಅವು ತಿರಿತ್ ಶತ್ರುವಡ ಮೀದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಈಸಗುಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಎದಿಕೆ ನಿಂದಿತ್ ಪಡೆಪೊಪ್ಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅವು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್‌ರ ಇಳಿಜಾರ್‌ಲ್, ಕಾಡ್‌ರ ನಡುಲ್, ಇಕ್ಕಟ್ಟಾನ ಜಾಗತ್ ದಾಟುವಕ ಮರ ಬೂಕಿತ್ ಬಟ್ಟೆಕೆಟ್ಟಿತ್ ಬರಿಂಜ ಬೊಡಿರ ಮಳೆನ ಪೊಯ್ಯ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್. ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ನ ತಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಗುಂಪ್‌ರ ಮೀದ ಇಂಜಕಿಂಜನ್ನಕೆ ಬಂದಿತ್ ಬೂವ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್ ಕುಂದ್ ಕಾಡ್‌ರ ಸೀಮೆ ಆಯಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗ ಈ ಪೋಲೆತ ಕೂಟ್‌ಪಡೆ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಕ್ ದುಂಬ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಚುಟ್‌ಕಾಯಿತ್ ಎಣ್ಣುವೇಂಗಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗ ತಂಗಳಾಯಿತ್ ಶತ್ರುವಡ ಮೀದ ಬುದ್ಧಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ತಾಕತ್ತ್ಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ತಂಗಡ ಮೀದ ಬುದ್ದ ಶತ್ರುವಳ ಕೂಟ್‌ಪಡೆಲ್ ದೊವ್‌ತುವಚ್ಚಕ್‌ರ ಮಟ್ಟಿಕೆ ಇಂಜತ್. ಅವು ತಂಗ ಪುಡ್‌ಚ ಕೆಲಸತ್‌ನ ಚುರ್‌ಕಾಯಿತ್, ಹಠ ಪಿಞ್ಞ ಪುರ್‌ಡ್‌ಲ್ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಮೀದ ದುಂಬ ಭಕ್ತಿನ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರುಂಡ ಕಾಲತ್ ಎಣ್ಣಕ 1817ತ್ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಬಯ್ಯತ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿವರಣೆನ ಎಳ್ತ್‌ನ ಲೆ.ಕೊನ್ನರ್ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತುವ.

The body of the people forming the military force, its character is drawn in theirs ; inefficient as an army they are quite undirected by those forms of discipline which constitute the strength and permanency of military bodies, but their model of life training them to a kind of concert is an excellent school in which to educate an irregular soldiery and well calculated to call forth the exercise of those qualities adapted to the sphere in which alone they are likely to be called on to display them. These mountaineers have a considerable share of intrepidity and perseverance : stratagem enters largely into their predatory habits and their neighbours accuse them on those occa-

sions of adding cruelty to pillage. Like the modern guerilla though they are unable to contend openly with regular troops they intercept their supplies, cut off their communications. and harass them by surprises, a species of warfare admirably adopted to second the natural difficulties that a hilly country must present. As intimate knowledge of it, s strict obedience, and a singular devotion to their chief, accompanied by a remarkable attachment to their wilds, and an equal gallantry in defending them may in some measure perhaps compensate the want of military skill.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿಞ್ಞ ತಲಚೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಚಾಕ್ರಿಕಾರಡ ಪರಿಚಯ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆ ಬುಟ್ಟ್‌ಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗ 1791 ಏಪ್ರಿಲ್‌ಕೆತ್ತ್‌ನೆ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತೆ ಇಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆನ ಪಡ್‌ಂದವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಲಯಾಳ ತಲಚೇರಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಾಮಾನ್, ನಲ್ಲ ಓರ್ ಕುದರೆನ ಕ್ರಯಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಎಡ್‌ಕಂಡಿಯಾಚಿ. ಅಂಗಾಯಿತ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಮುತ್ತುಭಟ್ಟಂಡ ಕೈಯಿಂಜ ಎಡ್‌ಕಂಡಿಯ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಪಟ್ಟಿನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಪರಿವಾರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ತಲಚೇರಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಮುತ್ತು ಭಟ್ಟ ತಲಚೇರಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಎಡ್‌ಕಂಡಿಯ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಪೇಟೆಲ್ ವಿಚಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಇಂವ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಬಂದ ಸುದ್ದಿನ ತಲಚೇರಿ ಕೋಟೆರ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್, ಮುತ್ತುಭಟ್ಟನ ತಾಂಪಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಂವನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗೂ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಗೂ ಆನ ಪಡೆ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಇದ್ದ ಪಗೆನ ಚಾಯೋಡೆ ಅರ್‌ಂಜಂಡತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವ ಕುಶಿಲ್ "ಈ ಪೋಲೆ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆಕ್ ಶತ್ರು ಆಯಿತುಂಡ್. ಅದೇಪೋಲೆ ಅವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಶತ್ರು ಆಯಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗೂ,

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಸಿನೇತಿಕೆ, ಪ್ರೀತಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ನಡ್‌ಕೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಆಸೆ ನಂಗಕೂ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಾನ್, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕುದರೆನ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಪ್ಪ. ನಂಗಡಲ್ಲಿ ಫಿರಂಗಿ ಗಾಡಿ ಬಲಿಪಾಂಡ ಮೀದ ಮಲಯಾಳತ್ ಬಲ್ಯ ಅತ್ತ ಕ್‌ಟ್ಟುಲೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಲ್ಯ ಅತ್ತಳ ವಿಚಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಅಯೆಚಿಕೊಡ್‌ತಕ ಉಪಕಾರ ಆಪ"ಂದ್ ಮುತ್ತು ಭಟ್ಟಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಓರ್ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಕಾಗದತ್‌ನ 4892ನೆ ಸಾಧಾರಣ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ರ ಚೈತ್ರ ತಿಂಗತ್ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಈ ಕಾಗದ ನೋಟಿತ್ ಪಿಞ್ಞ ಮುತ್ತು ಭಟ್ಟನುಂಡ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್ ಎಣ್ಣಾನ ಕೇಟಿತ್ "ಕುಂಪಣಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ತಾಂಗೂ ಸಿನೇತಿಕೆ ಆಯಿತ್ ತಾಂಗ್ ಇಷ್ಟ ಉಂಡ್‌ಂದ್, ಅದ್‌ಂಗ್ ಕುಂಪಣಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಂಜಕ ದಂಡಾಳೂ ಕೂಡಿತ್ ಸೂರ್ಯ, ಚಣ್ಣೂರ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ತಂಗಡ ಸಿನೇತಿಕೆ ಶಾಶ್ವಿತ ಆಯಿತ್ ಇರೊಂಡುಂದ್ ದಂಡ್ ಬರಿಲೂ ಬೆಕ್ಕೊಂಡು"ಂದ್ ಮುತ್ತು ಭಟ್ಟಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿತ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್‌ರ ಕೈಲ್ ಅಯೆಚತ್.

ಟೈಲರ್ ಈ ಕಾಗದ ಓದಿತ್ ರಾಜಂಡ ಆಸೆನ ಮುಂಬೈ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಗವರ್ನರ್ ಮೇ. ಜ.ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಸಾಹೇಬ್ ಬಹಾದ್ದೂರ್‌ಕ್ ಅರಿಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಮುಂಬೈಂಜ ರಾಜಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಕುದರೆನ ಸಹ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಲೂಂದ್ ರಾಜ ಅಕ್ಕ ತಂಗಕ್ ಅಗತ್ಯವಾಯಿತ್ ಬೋಂಡಿಚಾನ ಫಿರಂಗಿ ಗಾಡಿ ಬಲಿಪ ಬಲ್ಯ ಅತ್ತಳ ನೋಟಿತ್ ಆ ವಿವರತ್‌ನ ಎಳ್ತಿತ್ ಅಯೆಚಕ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಂದ್ ಜವಾಬ್ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಈ ಕಾಗದತ್ ಇಂಜ ಸಂಗತಿನ ನೋಟಿತ್ ಕುಶಿ ಆಯಿತ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್‌ಕ್ ಅವಶ್ಯ ಇಂಜ ದಂಡ್ ಅತ್ತ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಲ್ಲತಾನುಂಡ್ ಟಿಪ್ಪುರ ರಾಜ್ಯತ್ ಬಲ್ಯ ಅತ್ತ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್‌ನ ಗೊತ್ತ್ ಮಾಡಿತ್, ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿತ್ 800 ಅತ್ತಳ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇದತ್ ಫಿರಂಗಿ ಬಲಿಪ ತಾಕತ್ತ್ ಉಳ್ಳ ಸುಮಾರ್ 550 ಅತ್ತಳ ಬೋರೆ ಆಯಿತ್ ಆಕಿತ್ ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳಾನ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಹಂಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅತ್ತಳ ಆಕ್‌ನ ವಿಷಯತ್‌ನ ಟೈಲರ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಎಳ್ತಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಅಂವಂಗ್ ಮುಂಬೈ ಗವರ್ನರ್‌ನುಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪರವಾಯಿತ್ ಅಂವ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಪಿಞ್ಞ ಸಹಾಯತ್‌ರ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಆದೇಶ ಬಂದಿತಿಂಜತ್.

ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಈ ನೇರತ್ ಎನ್ನಂಗ್ ಇಚ್ಚಕ್ ಆತುರತ್ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾನ ಅರಿಯಂಡು.

ಟಿಪ್ಪು ತಾನ್ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿಂಜೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ವಿರೋಧ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ಫ್ರೆಂಚಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೋಳ್‌ತಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ವಿರೋಧ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸೈನ್ಯ ಸಹಾಯತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಅಂವ ದುಂಬ ಆಸೆಕಾರ ಆನಾನುಂಡ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಅಂವಂಗ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಳೆ ವಿರೋಧ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ತಿರುವಾಂಕೂರ್‌ರ ರಾಜ ಉತ್ತರ ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ರಾಜಂಗಕ್ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಉಂಡ್ ಎಣ್ಣುವ ಕಾರಣತ್ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ಪಡೆಪೊತ್ತಿ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ತಿರುವಾಂಕೂರ್ ರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸಹಾಯ ಕೇಟತ್.

ಟಿಪ್ಪು ತಾಂಡ ಮೀದ ಪಡೆಕ್ ತಯಾರಿ ಆಯಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಅಂವ ಪ್ರಬಲ ಆಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಂವನ ತಾತೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈನಗುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ವಿರೋಧ ಇಂಜ ಮರಾಠ ಪಿಣ್ಣ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್‌ರ ನಿಜಾಮಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಈ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್ ಚೆರ್‌ಜನೆ ಇಂಜಿತ್, ಅಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ತಾಕತ್ತ್ ಇಲ್ಲತೆ ಪೋನಕೊ ತಾಂಡ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧ್‌ಚಿಡುವಕಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಮೈತ್ರಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಬಯಂದತ್.

ಮೈಸೂರ್‌ಸೀಮೆಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯ ಮುಂಬೈ ಪಿಣ್ಣ ಕೊಲ್ಕತ್ತಾತ್‌ಂಜ ಬರೊಂಡಿಂಜತ್. ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಹಡಗ್‌ಲ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಎತ್‌ತ್ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಲೆ ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿಕ್ ಪೋಂಡಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಸೀಮೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪುಡ್‌ತತೆ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಮುಂಬೈಂಜ ಬಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಲೆ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆಕ್ ಪೋಪದೆ ಸುಲಭ ಇಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಮೀದ ತಂಗಡ ಪಡೆರ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಲ್ ತಂಗಕ್ ಸಹಾಯ ಆಂಡೂಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕೂಡೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಬಯಂದತ್.

ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ತಲಚೇರಿಕ್ ಗೌರವತ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಓರ್ ಕಂಪೆನಿ ಸಿಪಾಯಿನ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಧ್ವಜತೋಡೆ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಬ್ರೌನ್ ಪಿಣ್ಣ

ಅಂವಂಡ ಸಿಪಾಯಿಯಡ ಕೂಡೆ ಸಾಧಾರಣ ಸಂವತ್ಸರ ಆಶ್ವೀಜ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿರಂದ್ ಕೊಡಗ್ಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ತಲಚೇರಿ ಕೋಟೆಲ್ ಕೊಡಗ್ರ ರಾಜಂಗೂ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಆಯಿತ್ ಓರ್ ಒಪ್ಪಂದ ಪತ್ರ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ದಂಡ್ ಬರಿಂಜ ಒಪ್ಪಂದತ್ರ ರಾಗದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ದಂಡೂ ಕಡೆಕಾರಡ ಸೀಲ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಒಂದಾನ ತಲಚೇರಿಲ್ ಬೆಚ್ಚತ್. ಇಞತ್ಲೊಂದಾನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕೈಲ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ರಾ.ಟೈಲರ್ ಸಾಹೇಬ ಮುಂಬೈ ಗವರ್ನರ್ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಕುದ್‌ರೆನ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ಪ, ಊಟೋಪಚಾರ ಎಲ್ಲ ನಡ್‌ಂದತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಲಚೇರಿಂಜ ಪೊರ್‌ಡುವಕ ಮಿಞ್ಞತ್‌ರನ್ನಕೆ ಕ್ಯಾ.ಬ್ರೌನ್ ಓರ್ ಕಂಪೆನಿ ಸಿಪಾಯಿರ ಕೂಡೆ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಬಂದಿತ್ ನಾಲ್‌ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಅಂವನ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇನ್ನನೆ ಅಯಿಪಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕ್ಯಾ. ಬ್ರೌನ್‌ರ ಕೂಡೆ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್‌ಕ್ ತಾಂಡ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಚಾರತ್ರ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿ ಅಯಿಚತ್. ಇನ್ನನೆ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗೂ, ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಸಿನೇತಿಕೆ ಸುರುವಾಚಿ. ಈ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದಕ್ 1790ನೆ ಇಸವಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 15ಂಗ್ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರಳುಂಡ್ ಸೈನ್ ಇಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿ ಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ನಡ್‌ಂದ ಪಡೆ

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕ್ ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್ ಬಪ್ಪಾನ ತಡ್‌ತಾಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಲ್ ತೊಂದರೆ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಜನಕ್ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತುವಕ್ ಕಷ್ಟ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆರ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ ಜಾಫರ್‌ಕುಲಿಬೇಗ

ಕೋಟೆಲ್ ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್ ತ್‌ಎಂದ್‌ಪೋನಾನ ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ತಾಂಡ ಗೂಢಚಾರಂಗಳುಂಡ್ ಕಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಪಕ್ಕ ಅಯಿಚತ್. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನ ತಾನೋರ್ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿರ ಕೂಡೆ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿತ್ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮಂಗಳೂರ್‌ರ ಸೈನಿಕ ನತ್ತಡ್ ಖಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಇಞ್ಜಿನೀರ್ ಸರ್ದಾರ್ ಮಹಮದ್ ಹುಸೇನ್ ಬಿಂತೂರಿ ಸಹ ಇಂಜತ್. ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಮುಳ್ಳು ಸೋಗೆಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ದಾಟಿತ್ ಇತ್ತಟಿ ತಾಂಡ ಪಾಳೆಯತ್ ಬುಟ್ಟತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಈ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟಿತ್ ತಾಂಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಬೂದಿಚಾವಡಿ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ತಡ್‌ತಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಬೂದಿಚಾವಡಿಕ್ ಎತ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರುಂಡ ಜನಕೂ, ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ರ ಜನಕೂ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರ ಬೊಡಿರ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕತ್ತಿಲೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಖಾದರ್‌ರ ಮುಖ್ಯ ಸೈನ್ಯ ಎತ್ತಿತ್‌ಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ಕಾಂಬ. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರುಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡ್‌ನ ಶತ್ರುವಡಾತ್ ಅಞ್ಞೂರಾಳ್ ಚತ್‌ಪೋಚಿ. ಇನ್ನೂರಾಳ್‌ಕ್ ದುಂಬ ಗಾಯ ಆಚಿ. ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಸೈನಿಕಂಗ ಓಡಿ ಪೋಯಿತ್ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಜನಳ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಓಡಿ ಬಂದಯಿಂಗಕ್ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಎಲ್ಲಾರ್‌ನೂ ಒಕ್ಕಟೆ ಕೂಟ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪಕ್ಕತುಳ್ಳ ಚೆರಿಯೋರ್ ಕುಂದ್‌ನ ಪತ್ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಡೇರೆ ಇಟ್ಟತ್. ಆಂಡ ಸುತ್ತೂ ಸಾಮಾನ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ಗೋಣಿ ಚೀಲತ್‌ನ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಜೋಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಆ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಕೂಡಿಯಂಡ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಆಂಡ ಒಳ್‌ಂಜೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಮೀದ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಇಂಜತ್. ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರು ಆ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದ ಶತ್ರುವ ಓಡಿ ಪೋಕತನ್ನಕೆ ತಡ್‌ಪಕ್ ತಾಂಡ ಜನಳ ಗುಡ್ಡತ್‌ರ ಚೀಲತ್‌ರ ಕೋಟೆರ ಸುತ್ತೂ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ "ನಂಗಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ತಂದಕ ಇಂದ್ ಬೈಟೇಂಜ ಪೊಲಂಜತಿಕೆತ್ತನೆ ಅಯಿಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಬುದ್ದಿತ್ ಓರಂದ್ ತೋಕ್‌ಲೆ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳ ಕತ್ತಿಲ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ತ್‌ಎತ್‌ರುವ. ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಉಂಡೇಂಗಿಯೂ, ಪಡೆ ಪೊಪ್ಪ ಜನಕ್ ನಿಂಗ ಮಾಪು ಮಾಡೊಂಡು"ಂದ್

ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ರಾಜ "ನಂಗ ಟಿಪ್ಪುರ ಇಲಾಖೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಇಪ್ಪಕ ಒಸ್ನಾಂದ್ ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಣಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಒಯಿಪತ್ ಪುನಾದಿಯ ಪೋಪಕ್ ಕಯ್ಯತೆ ಒಳ್‌ಂಜಿತ್ ಇಪ್ಪಕ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿ ನಂಗ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ನಂಗಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕುಶಾಲನಗರಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಪೊಲಾಕ ಪಿಣ್ಣ್ ಒಯಿಪತ್ ದಂಡ್ ನೇರಕ್ ಅಡಿಗೆ ತಂದಿತ್. ಇನ್ನತ ನೇರತ್ ನಂಗ ಅಂವಂಡ ಪ್ರಾಣ ಉಳ್‌ತುವಕ್ ನಿಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಪೊಲಾಕ ನೇರ್ತೆ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಬುದ್ದಿತ್ ಆ ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿ ಎಣ್ಣುವ ಸರದಾರಂಡ ಪ್ರಾಣ ಉಳ್‌ತಿತ್ ನಂಗಕ್ ತಂದಕ ಆ ಸೈನ್ಯತ್ ಇಂಜ ಸಾಮಾನ್ ಎಂದಿಕೂ ನಿಂಗಕ್ ಮಾಫ್ ತಪ್ಪ"ಂದ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕೃತಜ್ಞತೆಕ್ ಎಡೆಯಾಂಡುವೇಂಗಿ ಅಂವ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಮಾಡ್‌ನ ಬೆಂದು ತಕ್ಕಾರಕ್‌ಂಜ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಕಾರಣ ಬೋರೆ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ನ ಟಿಪ್ಪು ಹಾಸನತ್‌ರ ಗೊರೂರ್ ಕೋಟೆಂಜ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ವರ್ಗ ಮಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕುಟುಂಬತ್ ಇಂಜ ಅಂವಂಡ ದಂಡ್ ಮಲತಂಗೆಯ ಪಿಣ್ಣ್ ಸ್ವಂತ ತಂಗೆಯಡಾತ್ ದಂಡಾಳ್‌ನ ಒರಾತತ್ ಟಿಪ್ಪು, ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಣತ್‌ರ ತಾಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಕೂಟಿರ್‌ತ್. ತಾನ್ ಕೂಟಿಯವತ ಓರ್ ತಂಗೆನ ತಾಂಡ ಆಪ್ತ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿಕ್ ಓರ್ ವಿಶೇಷ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿನ ಗೌರವತ್‌ಂಜ ಕಂಡಿತ್ ಅವಳ ಬೋರೆ ಮನೆಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ ಪಿಣ್ಣ್ ಅವಡ ಸೇವೆಕ್ ಅವಡದೆ ಜಾತಿಕರ್ತಿನ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲತೆ ಅವಳ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿರಿಯಾ ಪಟ್ಣತ್‌ರ ಜೈಲ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಣ್ಣ್ ತಾಂಡ ಪ್ರಭು ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಅಗ್ಗೇನ ಬರತನ್ನಕೆ ಸುರೂವೆತ ಅವಕಾಶತ್‌ನ ನೋಟಿತ್ ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ಅವಡ ಅಣ್ಣಂಡ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ಇನ್ನನೆ ತಾಂಡ ತಂಗೆರ ಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿತ್, ಅವಳ ಅಯಿಚ ಉಪಕಾರತ್‌ನ ಗೇನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ವೀರಾಜೇಂದ್ರ ಅಂವಂಡ ಪ್ರಾಣ ಉಳ್‌ತೊಂಡುಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ತಂಗೆಯಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ತಾನ್ ಬಯಂದಯಿಂಗಳ ತಾಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಅಯಿಚಂದ್ ತಾನ್ ಬಹಿರಂಗ ಆಯಿತ್ ಒತ್ತ್‌ಂಡಕ ಅದ್ ತಾಂಡ ಪೆದಕ್ ಸೇರಿ ಆಪುಲೆಂದ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾನ್

ಎಳ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಆ ವಿಷಯ ಕಂಡ್‌ಲೆ. ಈ ವಿಚಾರ ಟಿಪ್ಪುರ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಣ್ಣ್ ಅಂವಂಡ ಚರಿತ್ರೆ ಎಳ್ದ್‌ನ ಲೆ.ಕ.ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವಿಲ್ಕ್ಸ್‌ರ ಗ್ರಂಥತ್ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಆಯಿತ್. ರಾಜಂಡ ಆ ಮೂಂದ್ ತಂಗೆಯುಳಾನ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಡ ಪೆದ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಣ್ಣ್ ನೀಲಮ್ಮಾಜಿ. ದೇವಮ್ಮಾಜಿ, ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ತಂಗೆ . ಟಿಪ್ಪು ಇವಳ ತಾಂಡ ಜನಾಂಗಕ್ ಕೊಟ್‌ನಪಿಣ್ಣ್ ಅವಕ್ ಮೆಹ್ತಾಬ್‌ಂದ್ ಪೆದ ಇಟ್ಟತ್. ಮೆಹ್ತಾಬ್ ಎಣ್ಣ್‌ಕ ಪಾದಿ ಚಂದ್ರಂದ್ ಅರ್ಥ. ನೀಲಮ್ಮಾಜಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮಲತಂಗೆ. ಅವಕ್ ಅಫ್ತಾಬ್‌ಂದ್ ಪೆದ ಬೆಚ್ಚತ್. ಅಫ್ತಾಬ್ ಎಣ್ಣ್‌ಕ ಸೂರ್ಯ.

ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತಪಿಣ್ಣ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ಈ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಯಿಂಗಳ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಬ್ರಿಟಿಷ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಂಗ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡಪಿಣ್ಣ್ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಕ್ ಅವು ಚಾವಣೆಕ್ ರಾಜಕೀಯ ವೇತನ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿ 1852ತ್, ನೀಲಮ್ಮಾಜಿ 1865ತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆರ ಬೆಂಬರಿ ತೋಟತ್ ಇಯಂಗ ದಂಡಾಳ್‌ರ ಚಾವುನ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಪೂತತ್.

ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ರ ಜಿಂವ ಎಡ್‌ಪಕ್ ಬಯಂದ್‌ಲೆ. ಅಂವಂಡ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟ ರಾಜಂಡ ಕಾರ್ಯಕರ್ತಂಗ "ನಂಗ ಇರ್‌ಟ್ ನೇರತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಬುದ್ದಿತ್ ಕೆತ್ತುವಕ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿ ಇಪ್ಪ ಕಾಂಗತೆ ಮೋಸಪೋನಕ ಪೋಚಿ. ಜಿಂವಸಹಿತ ಈ ಬರಿ ಜನಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನಕ ನಿಂಗಕ್ ಅಯಿಂಗಳ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವ"ಂದ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣ್‌ಯಂಡತ್.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ರಾಜ ಒತ್ತವತೆ "ಅಂದಕ ನಂಗ ಮೂಂದ್ ಕುರಿ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ರ ಪೆದ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಕಾಕುವ. ಅಂವಂಡ ಅದೃಷ್ಟ ಚಾಯಿಂಜಿತ್ ಬಂದಕ ಸೆರಿ. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ನಿಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ನಂಗ ಒತ್ತುವ"ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ ರಾಜ "ಅಂದಕ ಅನ್ನನೆ ಮಾಡಿ"ಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ದಂಡಾಳ್‌ನ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಇಂಜ ಶಿಬಿರಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಈ ಪೋಲೆ ಜೋರ್‌ತೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

"ದೊರೆಕ್ ನಿಂಗ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿತುಳ್ಳಿರ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಡ ಪ್ರಾಣತ್‌ನ ಕಾಪಾಡೊಂಡೂಂದ್ ನಂಗಡ ದೊರೆಕ್ ಆಸೆ ಉಂಡ್. ಇನ್ನತ ನೇರತ್ ನಿಂಗ ಶರಣಾಗತಿ ಆಯಿತ್ ದೊರೆರ ಪಕ್ಕ ಬಾತೇಂಗಿ ಕ್ಷೇಮ. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ದಂಡ್ ಮಿನಿಟ್‌ಲ್ ನಿಂಗಡ ಪ್ರಾಣ ಪೋಪ"

ರಾಜಂಡ ಬರಿರ ಜನಡ ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಟನ್ನಕೆ ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿ, ನತ್ರುಡ್‌ಖಾನ್, ಮಹಮ್ಮದ್ ಹುಸೇನ್ ಪಿಞ್ಞ ಅಮಲ್ದಾರ್ ರಜಬಲ್ಲಿ ಈ ನಾಲಾಳ್ ಸರದಾರಂಗ ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಶರಣಾಗತಂಗಳಾಚಿ.

ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಖಾದರ್‌ರ ಕೂಡೆ "ಅಂದ್ ನೀನ್ ನಂಗಕ್ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿಯ. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗಳೂ ನೀಕೂ, ನೀಡ ಬೆಂದ್‌ಕಕೂ ಪ್ರಾಣ ಬಚಾವ್ ಮಾಡಿತ್ ಅಯೆಚಂಡ್ ಉಂಡ್. ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಪುಡ್‌ತ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಊಣ್ ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ನ ನಂಗಡ ಜನಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಡುವನ್ನಕೆ ಮಾಡುವ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ "ಅಂದಕ ನಂಗ ಎನ್ನಂಗ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಪಕ್ಕ ಪೋಂಡು? ಇಲ್ಲಿಂಜ ನಂಗಡ ಜಿಂವತ್ ಪೋನಕ ನಂಗಡ ಕುಟುಂಬ, ಮಕ್ಕಡ ಜಿಂವ ಇಪ್ಪಕಿಲ್ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಈ ಸಾಮಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪೋಪಕ್ ಅವಕಾಶ ತಂದಕ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕ್ ಇದ್‌ನೆಲ್ಲ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪುನಾದಿಯ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ ಪೋಲು. ಈ ಮಾನ, ಪ್ರಾಣ ಉಳ್‌ತ್‌ನ ಉಪಕಾರತ್‌ನ ನಾನ್ ನಾಡ ಜಿಂವ ಇರಣೆಕ್ ಮರ್‌ಪನ್ನಕೆ ಇಲ್ಲೆ"ಂದ್ ಬೋಡಿಯಂಡತ್.

ರಾಜ, ಖಾದರ್‌ರ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಾಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕಾಂಗೆರ ಐಯ್ಯಣ್ಣಂಗ್ ಇನ್ನನೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

"ನೀನ್ ಈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಪೋಪಕ ಅಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಪಾರಕಾರ ಎನ್ನೇಂಗಿ ತೊಂದರೆ ಮಾಡ್‌ತನ್ನಕೆ ಇಪ್ಪಕ್ ತಾಕೀತ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಪೋ. ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ಜಾಫರ್‌ಕುಲಿ ಬೇಗಂ ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಜಗಳ ಮಾಡುವಕಿಲ್ಲಿಯ? ಅದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲತೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಕೋಟೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪೋಪದ ಎಣ್ಣುವಾನ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಕೇಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಈ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ನಂಗಡ ತೆರಿ ಮುಳ್ಳ್‌ಸೋಗೆ ಪೊಳೆರ ಬರಿರ ಅಪ್ಪುರ ದಾಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆಂಡ ವಿವರ ಎಣ್ಣಿಕೊಡ್"ಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕಾಂಗೆರ ಐಯ್ಯಣ್ಣ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನ ತಕ್ಕ್‌ನ ಜಾಫರ್‌ಕುಲಿ ಬೇಗ್‌ಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಆ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಜಾಫರ್ ಕುಲಿಬೇಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಈ ಪೋಲೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ಕೋಟೆಲ್ ಉಳ್ಳ ಸಾಮಾನೆಲ್ಲ ಎಕ್ಕೋ ತ್ಂದ್ ಪೋಯಿತ್. ಇಂದ್, ನಾಳೆ ಕೋಟೆನ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೋಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ದೊರೆ

ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ರ ಮೀದ ಕನಿಕರತ್ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಈ ಪೋಲೆ ಸಾಮಾನ್ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಕೋಟೆ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ನಂಗ ಟಿಪ್ಪುರ ಪಕ್ಕ ಪೋನಕ ನಂಗಡ ಕುಟುಂಬ, ಮಕ್ಕಡ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗ ಅಪ್ಪಣೆ ತಂದಕ ಈ ಸಾಮಾನ್ ತ್‌ಎರಣೆಕ್ ನಂಗ ಇಪ್ಪ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೋಟೆನ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ನಂಗ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಪ. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗಡ ಮಾನ ಪಿಞ್ಞ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುವ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೇಟ ಕೊಂಗೆರ ಐಯ್ಯಣ್ಣ, ಖಾದರ್ ಖಾನ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ವಾಪಾಸ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ತೆರಿರ ಪಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಮುಳ್ಳುಸೋಗೆರ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ದಾಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರತ್‌ನ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಯಂಡತ್.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜ ಜನಕ್ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೊಂಡಬಂದ ತಿಂಬಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನೆಲ್ಲ ತ್‌ಎಂದ್‌ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಜನಡ ಕಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿನ ನೋಟಿತ್ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ ಜಾಫರ್ ಕಲಿಂಬೇಗ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕೂಡೆ ತಂಗ ಕೋಟೆನ ರಾಜಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೊರ್‌ಟ್ ಪೋಪಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಓರ್ ಬೊಳ್‌ತ ಬಾವುಟತೋಡೆ ನಾಲ್ ಜನಳ ರಾಜ ಇಂಜ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಅಯೆಚತ್. ರಾಜ ಈ ಜನಳುಂಡ್ ವಿವರ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಪಳೀಯ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜತ್.

ಪಳಿಯ ಕೋಟೆ ಇಕ್ಕತ ದೇಚೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ರಾಜ ಆ ಕೋಟೆಲ್ ಇಪ್ಪಕೆ ಜಾಫರ್ ಕುಲಿಬೇಗ್ ಕಿಲ್ಲೇದಾರನ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂವ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸಾಮಾನ್‌ಲ್ ಏದ್‌ಂಗೂ ಮೋಸ ಮಾಡತೆ ತಾಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂವನ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಸ್ವಂತ ಮನೆ, ಸಾಮಾನ್ ಏದೇಂಗಿ ಇಂಜಕ ಅದ್‌ನ ತಂಗ ಕೋಟೆ ಬುಟ್ಟ್ ಪೋಪಕ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಲೂಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ ಒತ್ತಂಡ್ ಅಞ್ಞೂರ್ ಜನ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಜನಳ ಪೊರ್‌ಮೆ ಉಳ್‌ಪಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಬದ್‌ಲ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್ ಜನಳ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಬಾವುಟತ್‌ನ ಕೋಟೆರ ಕೊಡಿಲ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೋಟೆರ ಪಡಿ, ಬೀಗಮುದ್ರೆ, ಖಜಾನೆ, ಫಿರಂಗಿ, ಮದ್ದ್, ತೋಟ ಇನ್ನತಾನ ಟಿಪ್ಪುರ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ರಾಜ ತಾನ್ ಇಂಜ ಪಳಿಯ ಕೋಟೆಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಟಿಪ್ಪು

ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಬಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆರ ದಂಡೂ ಬರಿಲ್ ಟಿಪ್ಪುವರ ಜನ ಎಲ್ಲ ಭಯ ಭಕ್ತಿಲ್ ನಿಂದಂಡ್,"ನಂಗಕ್ ಮೂಂದ್ ತಿಂಗತ್‌ಂಜ ಟಿಪ್ಪುವರ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ಸಂಬಳ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ತಿಲ್ಲೆ. ನಂಗಡ ಸಂಸಾರ, ಮಕ್ಕ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲತೆ ಪೇರ್ತ್ ಕಷ್ಟತ್ ಉಂಡ್. ತಂಗಡ ಸಂವಿಧಾನತ್‌ಂಜ ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ದುಡ್ಡ್ ತಂದಿತ್ ನಂಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಪಾಡೊಂಡು"ಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ, "ನಿಂಗಡ ಕಿಲ್ಲೆದಾರನ ಅಯೆಚಕ ನಿಂಗಡ ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ದುಡ್ಡ್ ತರೊಲು"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಪೋನಪಿಣ್ಣ್ ಕಿಲ್ಲೆದಾರಂಡ ಕೂಡೆ "ನೀಡ ಕಡೆರ ಜನ ಖರ್ಚಿಕ್ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲತೆ ಪೇರ್ತ್ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಂಡ್ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ಓರಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಇನಾಂ ತಪ್ಪ. ಇದ್‌ನ ಹಂಚಿಯಂಡ್, ನಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪಾರಕ್‌ಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ಮುಳ್ಳುಸೋಗೆಕೆತ್ತನೆ ನಂಗಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಅಯೆಚಿ ತಪ್ಪ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ರಾಜ ಅಂವಂಗ್ ದುಡ್ಡ್ ಕೊಡ್‌ತದು ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ಆ ಪಣತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಹಂಚಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜತ್.

ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಬೀಬಿ ರಾಣಿನುಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ವಿರೋಧ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗೂ, ತಲಚೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಕಂಪೆನಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ ತಿಂಗತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಕೂ ಪಡೆ ಘೋಷಣೆ ಆಚಿ. ಚೆನ್ನೈರ ಬರಿಂಜ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿರ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲಿಸ್ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆಕ್ ಬಾತ್. ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಜ.ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್‌ಕ್ರಾಂಬಿ ಸಮುದ್ರ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಬಂದಿತ್ ತಲಚೇರಿಲ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಲೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ರ ಬೀಬಿ ರಾಣಿನುಂಡ್ ಅವಡ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಬಲ್‌ಚಂಡ್, ಅವಳ ಪಿಣ್ಣ್ ಅವಡ ಮೋಂವನ ಮುಂಬೈಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಅಯಿಂಗಳ ಕಂಪೆನಿ

ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಎಚ್ಚರಿಕೆಲ್ ಆಕೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಕಾರಣ ಇನ್ನನೆ ಇಂಜತ್.

ಈ ನೇರಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಬಯ್ಯ ತಲಚೇರಿ ಪಕ್ಕತ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್‌ರ ಸೈನ್ಯಕೂ, ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯಕೂ ಜಗಳ ಆಯಿತ್ ರಾಬರ್ಟ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಜನಳ ಕದನೂರ್‌ಲ್ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆ ಜಾಗತ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚಂಡತ್. ಈ ನೇರತ್ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ರ ಬಲಿಯಾಬಾನು ರಾಣಿ ತಾಂಡ ನಾಲಾಯಿರ ಮಾಪಳೆಯಳ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಫಜಲ್ ಖಾನ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಇವಡ ಮೋವಳ ಟಿಪ್ಪುರ ಓರ್ ಮೋಂವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಂಗಲ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಬೀಬಿ ರಾಣಿ ಸುಲ್ತಾನ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಕೂಡಿಯವಕ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್ ಅವಳ ಅವ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಬರಿಯ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಜಗಳ ಮಾಡುವ / ಟಿಪ್ಪುರ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕಂಪೆನಿರ ಕೂಡೆ ನಿಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವಾನ ಅರಿಯೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಅಕ್ಕ ಈ ಬೀಬಿ ರಾಣಿ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್ ಒಳೀಯ ಕೆಣಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯ ಬೀಬಿರಾಣಿರ ಒರಾತತ್‌ನುಂಡ್ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಪೋಚಿಂದ್ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡಿತ್ ಕೋಟೆಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಅಲ್ಲೆ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಕವ್ವಾಯಿ ಎಣ್ಣುವ ಜಾಗತ್ ಇರೊಂಡು. ಈ ನೇರತ್ ಬೀಬಿರಾಣಿ ತಲಚೇರಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆನ ನುಗ್ಗಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಬಾವುಟತ್‌ನ ಕೋಟೆರ ಕೊಡಿಯ ಪಾರುವನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯವಂಡು. ಕಂಪೆನಿ ಸಿಪಾಯಿಯ ತಂಗಡ ಸರದಾರ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಯಿಂಗಳ ಆದ್ಯ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆತ ಪರಂಬುಲ್ ಉಳ್‌ಪೊಂಡು. ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಮೂಂದನೆ ನೇರತ್ ಕವ್ವಾಯಿಲ್ ಇಂಜ ಸೈನಿಕಂಗ ಬೀಬಿರಾಣಿರ ಮಾಪಳೆಯ ಒಕ್ಕಚೆ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಸುಲ್ತಾನ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಬುದ್ದಿತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಚಾವು, ನೊಂಬಲ ಆಂಡುಂದ್ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿತ್ ಬೀಬಿರಾಣಿ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಅಯೆಚಿತ್, ತಲಚೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆನ ನುಗ್ಗಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಬಾವುಟತ್‌ನ ಪಾರ್‌ಚಿಡೊಲುಂದ್ ತಲಚೇರಿ ಕೋಟೆರ ಅಧಿಕಾರಿ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್‌ಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಅವಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಬಿತ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್ ಮೇ. ಡೌ ಎಣ್ಣುವ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿರ ಕೂಡೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಮೇ. ಡೌ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್

ಬಂದ ದಿನ ರಾಣಿರ ಆಸೆರನ್ನಕೆ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕತ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಡೇರೆ ಇಟ್ಟಿತ್.

ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ರಾಣಿರ ಕೆಣಿರನ್ನಕೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಫಾಜಲ್‌ಖಾನ್ ಬೀಬಿರಾಣಿರ ಮಾಪಳೆಯಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಡೌರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಬುದ್ದತ್. ಸುರೂಲ್ ತಲಚೇರಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಿಪಾಯಿಯ ಚತ್ತತ್. ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳವು ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಎಚ್ಚರ ಆಯಿತ್ ಶತ್ರುವಡ ಮೀದ ಬುದ್ದತ್. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಮಾಪಳೆಯ ಪೊಯ್ತ್ ಸಹಿಸುವ ಕಯ್ಯತೆ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ತಂಗಡ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಕೋಟೆನ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯವಚ್ಚಕ್ ಮೇ. ಡೌರಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಪಡೆರ ಆಯುಧ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್, ಡೌನುಂಡ್ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಅಂವನ ಮುಂಬೈ ಗವರ್ನರ್ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಪಕ್ಕ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಚೆತ್. ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ತಾನ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ತಲಚೇರಿಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಕೊಂಡಬಪ್ಪಿಂದೂ ಅಕ್ಕ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ರ ಬೀಬಿ ರಾಣಿಕ್ ಸೆರಿಯಾನ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಜವಾಬ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ಸರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ತಲಚೇರಿಲ್ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಿತ್ ಇಳಿವಕ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆನ ಪುಡ್‌ತತ್ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ಬೀಬಿರಾಣಿ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಕೂಡೆ ಸಮಧಾನತ್‌ರ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವಂಡೂಂದ್ ತಂಗಡ ವಕೀಲಂಗಳ ಅಯೆಚತ್. ಅಕ್ಕ ಕ್ರಾಂಬಿ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಇಞ್ಞ ಬಹಿರಂಗ ಆಯಿತ್ ಪಡೆ ಸುರು ಮಾಡತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿನ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪಕ್ ಬುಟ್ಟತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಬೀಬಿರಾಣಿ ಮಾತ್ರ "ಅವಳೂ, ಮಾಪಳೆಯಳೂ ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ದ್ರೋಹ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಅವಡ ಕೂಡೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವುಲೆಂದ್ ಅವಳ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟಳಾಯಿತ್ ಮಾಡಿತ್ ಮುಂಬೈಕ್ ಅಯೆಪಕ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಯೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯುನ ಕಾಂಗೊಂಡೂಂದ್ ಬಯಂದಿತ್ ಅಂವನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಓರ್ ಕಂಪೆನಿ ಸಿಪಾಯಿರ ಕೂಡೆ ಓರ್ ಸರದಾರನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಣ್ಣುವಕ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಬಾತ್. ತಲಚೇರಿಕ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬಂದೆತ್ತ್‌ನ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟ ಬೀಬಿರಾಣಿ ಇನ್ನನೆ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಜನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಕೋಟೆಂಜ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಪಟ್ಟಣಕ್ ಪೋಪ. ನಂಗಡ ಮಾಪಳೆಯಳ ಬದ್‌ಕುವಕ್ ಬುಡುಲೆ. ಮಲಯಾಳತ್ ಉಳ್ಳ ರಾಜಂಗ ನಾಯಮಾರ ಶತ್ರುವ. ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆ ಇಕ್ಕ ತಲಚೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಪೆರಿಯಯಿಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಬರಿ ದಳವಾಯಿಕ್ ನಂಗ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿತ್. ಈ ನೇರತ್ ನಂಗ ಕೇಟಂಡಕ ನಂಗಳ ಉಳ್‌ತಿಯವ ಮೀದ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಉಪಕಾರ ಆಕುಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಆನಗುಂಡ್ ರಾಣಿ ತಾಂಡ ಮೋವನ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕುಞ್ಞಿಪಕ್ಕಿರ ಕೂಡೆ ದೋಣಿ ಪತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ತಲಚೇರಿಲ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್. ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕುಞ್ಞಿಪಕ್ಕಿ, ಬೀಬಿ ರಾಣಿರ ಮೋಂವನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಮುಸೆಬ್ಯಾರಿ ಎಣ್ಣುವಂವನ ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಇಂಜ ಹಯಾಜ್ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿರ ಮನೆಕ್ ಬಾತ್.

ಅಲ್ಲಿ ಅಂವ ರಾಣಿರ ಮೋಂವನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅವ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ, "ಇಚ್ಚಕ್ ದಿನ ನಂಗಡ ಮೋಂವ ಆಯಿತ್ ಇಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ನಿಂಗಡ ಮಡ್‌ಕ್ ಇಟ್ಟಿತ್. ನಿಂಗ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡಕ ಕೇಳಿ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲ ನಿಂಗಕೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಬೀಬಿರಾಣಿ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚ ಎಲ್ಲ ತಕ್ಕ್‌ನ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಎಣ್ಣಿತ್ ನಂಗಡ ಪೆರಿಯಯಿಂಡ ಕಾಲತ್ ದಳವಾಯಿಕ್ ಇವು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿತ್‌ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ನಂಗಳೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಬೀಬಿ ರಾಣಿರ ಮೋಂವನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್ ತಾನೂ ಬೀಬಿರಾಣಿರ ಪರವಾಯಿತ್ ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವಕ್ ಕಯ್ಯುಲೆಂದ್ ಅವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ನಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮೋಸ ಮಾಡಿತ್‌ಂದ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ "ಅಂದಕ ನಂಗ ಈ ರಾಣಿರ ಮೋಂವನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬನ ಕಾಂಬಕ್ ಪೋಪ. ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ನಿಂಗಳೂ ಬರೊಂಡು"ಂದ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್‌ಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಈ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಒತ್ತಂಡ ಟೈಲರ್, ಬೀಬಿರಾಣಿರ ಮೋಂವನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ತಲಚೇರಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಪತ್ತೆಮಾರಿಕಾಲೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಜ. ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕಂಡತ್.

ಅಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ರಾಣಿರ ಮೋಂವಂಡ ಕೈನ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಕೈಕ್‌ಟ್ಟಿತ್

"ನಂಗಡ ಮೀದ ಕನಿಕರ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಈ ಕುಞ್ಞಿರ ಮಾನ ಪಿಞ್ಞಾ ಜಿಂವ ಕಾಪಾಡೊಂಡು"ಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕ್ರಾಂಬಿ, ಈ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ದಾಡ ಮೋಂವಂದ್ ಅರಿಯತೆ ಆಕುಂದ್ ಒತ್ತ್‌ರ್‌ತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್‌ರ ಕೂಡೆ "ಈ ಕುಞ್ಞಿ ದಾಡ ಮೋಂವ"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

"ಈ ಕುಞ್ಞಿ ಕಣ್ಣೂರ್ ಬೀಬಿರಾಣಿರ ಮೋಂವ. ಬೈಟ್ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ದೋಣಿ ಪತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮಹಾರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚಿತ್"ಂದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಕ್ಕ ಕ್ರಾಂಬಿ ತಾಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲೆ ಪಗೆ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ "ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಕಣ್ಣೂರ್‌ಕಾರ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಮೋಸ ಮಾಡಿತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಸೆರಿಯಾನ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಆಯಿತ್. ಇನ್ನತ ದುಷ್ಟ ಜನಡ ಮೀದ ಕರುಣೆ ಕಾಟುವಕಯ್ಯ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ "ಇದೊಮ್ಮತೆ ನಂಗಡ ಮೀದ ಸಿನೇತಿಕೆರ ದೃಷ್ಟಿಲ್, ದಯಬೆಚ್ಚಿತ್ ಈ ಕುಞ್ಞಿನ ಕಣ್ಣೂರ್ ಜಾಗತ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡು. ಇದ್ ನಿಂಗ ನಂಗಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಉಪಕಾರತ್‌ರನ್ನಕೆ ಆಪಾ"ಂದ್ ದುಂಬ ಕೇಟಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬ "ಕಣ್ಣೂರ್ ಬೀಬಿ ತಾಂಡ ಮೋಂವನ ನಿಂಗಡ ಕೈಕ್ ತಂದಾಂಗ್ ನಿಂಗ ಆ ಕುಞ್ಞಿನ ನಂಗಕ್ ತಂದಿರಚ್ಚಕೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗ ಪುನಾದಿಯ ಈ ಕುಞ್ಞಿನ ನಿಂಗಡ ಕೈಕೆ ತಪ್ಪ. ಆ ಪೋಲೆ ನಿಂಗ ಕಣ್ಣೂರ್ ಕೋಟೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಈ ಕುಞ್ಞಿನ ಬೀಬಿರ ಕೈಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ನೀನ್ ಮಾಡ್‌ನ ದ್ರೋಹತ್‌ನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಮಾಪು ಮಾಡಿತ್. ಇಞ್ಞಿ ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಇನ್ನತ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡ್‌ನಕ ಮಾಪು ಮಾಡುಲೆ. ಆಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಸೆರಿಕ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಪಾಂದೆ ಎಣ್ಣೊಂಡೂ"ಂದ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್, ಸ್ಯಾಂಡಿಫರ್ಡ್, ಸ್ಯಾಮ್ಯುವೆಲ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಇನ್ನತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಬಾವುಟತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞಾ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಬಾವುಟತ್‌ನ ಕೋಟೆರ ಕೊಡಿಯ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅವು ಬೀಬಿಕ್ ಅವಡ ಮೋಂವನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಜನರಲ್‌ಎಣ್ಣ್‌ನ ಎಚ್ಚರಿಕೆರ ತಕ್ಕ್‌ನ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಇಞ್ಞಿಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಚಾಯಿತೆ ನಡ್‌ಂದವನ್ನಕೆ ಬುದ್ದಿ ತಕ್ಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಜನರಲ್‌ರ

ಪಕ್ಕ ಬಾತ್.

ಜನರಲ್, ಕಣ್ಣಾನೂರ್ ಕೋಟೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞಾ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮಾಡ್‌ನ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಮೀದ ಕೇಟಿತ್ ಕುಶಿ ಪಟ್ಟಿತ್ "ನಿಂಗ ನಲ್ಲ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡಿರ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಬೋರೆ ಆಯಿತ್ "ಇಞ್ಞಿ ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ನಿಂಗಕೂ, ನಂಗಕೂ ಬಲ್ಯ ಶತ್ರು ಆಯಿತುಳ್ಳ ಟಿಪ್ಪುನ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ನಂಗೆಲ್ಲ ತಯಾರಾಂಡು. ಇಕ್ಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆ ಟಿಪ್ಪುರ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಒಳ್‌ಲೆ ಉಂಡ್. ಆ ಬಟ್ಟೆಲ್ ದುಂಬ ಜನಳ ಆಕಿತ್ ಅವು ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್ ಸೀಮೆಕಾಲೆ ಪೋಪಕ್ ಏದ್ ಬಟ್ಟೆ ಸೆರಿ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜವಕ್ ಸರದಾರಂಗಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ನಿಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಪ. ಆ ಪೋಲೆ ನಂಗಡ ಸೈನ್ಯ ಬಪ್ಪಕ್ ಸೆರಿಯಾನ ಬಟ್ಟೆನ ಮಾಡೊಂಡು"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಒತ್ತಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಚಿ.

ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದದ್

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಲಚೇರಿಲ್ ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕಂಡಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞಾ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್‌ನ ಕೊಟುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕ್ರಾಂಬಿ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಅಂವ ಅಯೆಚ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ರೆನ್ನೆಲ್ ಎಣ್ಣುವ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ತಲಚೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಸೈನ್ಯ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿ ಬಪ್ಪಕ್ ಬಟ್ಟೆನ ಸೆರಿ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಆ ಪೋಲೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬಟ್ಟೆನ ಸೆರಿ ಮಾಡಿತ್ ಜ.ಅಬರ್‌ಕ್ರಾಂಬಿನ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಕ್ಯಾ. ರೆನ್ನಲನ ತಲಚೇರಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಸೈನ್ಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಫಿರಂಗಿ ಬಲಿಪ ಅತ್ತ ಪಿಞ್ಞಾ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್

ತಾಂಡ ಗೂಢಚಾರತ್‌ಂಜ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೀಮೆಲ್ ಅತ್ತ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವಾಂದ್ ಕಂಡ್ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ತಾಂಡ ಜನಳ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಅತ್ತ ಪಿಞ್ಞ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟತ್.

ತಾನ್ ಈ ನೇರತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡತ ಪೋಚೇಂಗಿ ತಾಂಡ ಪಿಞ್ಞ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಕರಾರ್‌ಕ್ ಬೆಲೆ ಇಪ್ಪುಲೆಂದ್ ರಾಜ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೀಮೆಂಜ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಇಲ್ಲತ ಸಾಮಾನ್‌ನ ತಲಚೇರಿಕ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟವಲೂಂದ್ ಎಳ್ಪ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ರಾಬರ್ಟ್ ಟೈಲರ್‌ಕ್ ಊಣ್ ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ನ ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ತಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಳ್ಪಿತ್ ಫಿರಂಗಿ ಬಲಿಪ ಅತ್ತಳ ಮಾತ್ರ ಅಯೆಪಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಈ ಜನಡ ಕೂಡೆ ತಾನ್ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆನ ಲೂಟಿ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟ ಅತ್ತಡಾತ್ ನೋಟಿತ್ ಆಂಜಂಡ್ ಗೆಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಾನ 1,111 ಅತ್ತಳ ತಲಚೇರಿಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಜ.ಸರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ತಲಚೇರಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಪೆಗ್ಗಳಕಾಲೆ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿತ್ ಬೋಟೋಳಿ, ಮಗ್ಗುಲ ಊರ್ ಕೂಡುವ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಜನರಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಸುದ್ದಿನ ಕಾಗದತ್‌ರ ಮೂಲಕ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅರ್‌ಂಜನ್ನಕೆ, ಜನರಲ್ ಇಂಜ ಜಾಗಕ್ ಬಾತ್. ಇದ್ 1791ನೆ ಇಸವಿ ಏಪ್ರಿಲ್, ಮೇ ತಿಂಗ. ಪಿತ್ಯ ಕಾಲ ಎಣ್ಣಕ 1792ತ್ ಈ ಜಾಗತ್ ತಂಗ ಖಿದ್ಮ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದ ಜಾಗತ್‌ರ ಗೇನಕಾಯಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಪೆದತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆ ಪಟ್ಟಣತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೇಟೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಇಪ್ಪರ ವೀರಾಜ ಪೇಟೆಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಉಂಡ್. ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕಂಡ ರಾಜ ಅಂವಂಡ ಸೈನ್ಯಕಾಯಿತ್ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕೂಟಿ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಗ್ರಿರ ಕೂಟ್‌ಕ್, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೀಮೆಂಜ ಲೂಟಿ ಮಾಡ್‌ನ ಆಡ್, ಕೊರಿ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇದೇ ನೇರತ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್ ತಾನ್ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರನೊ, ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತುಕನೊ ಎಣ್ಣುವ ಅಗ್ಗೇನಕ್ ಪರಿಹಾರ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಅಗ್ಗೇನಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾರಣ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗೂ, ತಲಚೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ ಮೈತ್ರಿ

ಒಪ್ಪಂದ ಆನಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿಯತ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆನ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಸಹಾಯತೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತವಿಂದ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಇದಾನದು ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ರಾಜಂಡ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪೋಲೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಇಟ್ಟಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋನ ಸುದ್ದಿ, ಇದಾಯಿತ್ ಒಂದ್, ದಂಡ್ ತಿಂಗತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಲ್ ಸಾಮಾನ್ ತ್ಂದ್‌ಪೋನಪಿಞ್ಞ ರಾಜಂಗ್ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜ ಚಿಲ್ಲ್, ಮದ್ದ್‌ನ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಾಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಜಾಫರ್ ಕುಲಿಬೇಗ್ ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡ್‌ಂದಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋನ ಸುದ್ದಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಎತ್ತಿತಿಂಜತ್.

ಜಾಫರ್ ಕುಲಿಬೇಗ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆನ ರಾಜಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೋನದ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಲಚೇರಿಲ್ ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕಂಡಿತ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ. ಇನ್ನನೆ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಸುರೂಲ್ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ಕ್ ಕಾಟ್‌ನ ಗೌರವ, ಅಲ್ಲಿಂಜ ಜಾಫರ್ ಕುಲಿಬೇಗ್‌ರ ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಅಯಚದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಮೈತ್ರಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯಂಡಕ ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಬರಿ ಕೂಡಿರುವ ಎಣ್ಣುವ ಅಗ್ಗೇನಕ್ ಎಡೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಜ.ಅ. ಕ್ರಾಂಬಿ ಪೆಗ್ಗಳ ಕುಂದ್‌ಕಾಲೆ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಬುಡುವಕ ಅಂವ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಚೋದ್ಯ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ತಂಗೆರ ಮಾನ ಕಾಪಾಡ್‌ನ ಉಪಕಾರಕಾಯಿತ್ ತಾನ್ ಖಾದರ್ ಖಾನ್‌ಕ್ ಉಪಕಾರ ಮಾಡ್‌ನಾಂದ್, ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ ಜಾಫರ್ ಕುಲಿ ಬೇಗ್‌ನ ಏದೇ ಓರ್ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲತೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಪಕ್ ಬುಟ್ಟಂದ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿಕ್ ತಾಂಡ ಉದಾರನೀತಿರ ಮೀದ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ವಿವರಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಪಡೆರ ತಂತ್ರತ್ ರಾಜ ಶತ್ರುವಕ್ ಕಾಟ್‌ನ ಔದಾರ್ಯ ಸೆರಿ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಕೊ ಅಂವಂಡ ವಿಚಿತ್ರ ನಡುವಳಿಕೆ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಮೀದ ಇಂಜ ನಿಷ್ಠೆನ ಮೆಚ್ಚ್‌ಚಿ.

ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ನೇರತ್ ಚೆನ್ನೈ ಬರಿಂಜ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಕೋಟೆಕ್ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟತ್. ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ದಿಂಡುಗಲ್‌ಂಜ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದ ಜನರಲ್ ಮಡೋಸ್ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ

ಬೆಂಗಳೂರ್ ಕೋಟೆ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷಳ ಎದ್ರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕೋಟೆನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪುರ ಬಯ್ಯೆತ್ತಿಯಂಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಇತ್ತಟಿ ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬರಿ ಪೊರ್‌ಟತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಜಾಗ ಗೊತ್ತಿಂಜಾನಗುಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬಟ್ಟೆ ಕಾಟುವಕ್ ಅಂವ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಕೂಡೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬರಿ ಪೊರ್‌ಟತ್.

ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬರಿ ಬಪ್ಪಾನ ಅರ್‌ಂಜ ಟಿಪ್ಪು ಆ ಸೈನ್ಯ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆನ ಬೂಕೊಂಡೂಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ಬರಿ ಜನಳ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಈ ಜನ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆಲ್ ಸುರಂಗ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಮದ್ದ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೂರ್ತಿ ಕೋಟೆನ ಒಡ್‌ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕ್ರಾಂಬಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ದಂಡ್ ತುಕಡಿನ ಅಲ್ಲಿಕೆ ಅಯೆಚಿತ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಬರಿಯತ ಸರದಾರ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಚಿ. ಜ. ಕ್ರಾಂಬಿ ಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬಾಕಿ ಇಂಜ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ತುಕಡಿರ ಕೂಡೆ ಮುತ್ತೂರ್ ಊರ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಳಿಯ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಒಳ್‌ಂಜತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನಿಕಂಗಕೂ, ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗಕೂ ಕರಿಘಟ್ಟತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಚೋತಿತ್ ಬಯ್ಯಕ್ ಓಡಿ ಬಂದಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಕೋಟೆನ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಹಿರೋಡೆ (ಇಕ್ಕತ ಪಾಂಡವಪುರ) ಕುಂದ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಇಂಜತ್. ಕ್ರಾಂಬಿರ ಪುಡ್‌ತತ್‌ರ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪದ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಕ್ಕಣೆ ಆ ಕಾಲ ಮಳೆಗಾಲ ಬೆರಿಯ ಸುರು ಆನಾನಗುಂಡ್ ಪಡೆರ ಕಾರ್ಯ ಮಿಞ್ಞಕ್ ತೆರ್‌ಂಗ್‌ಚಿ. ಈನಗುಂಡ್ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜತ್.

ಇತ್ತಟಿ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಸೈನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಸಹ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಆಕಿಯಂಡಿಂಜ ಜ.ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೆಗ್ಗಳ ಕುಂದ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವ ಸೈನ್ಯ

ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಪೋಪಕ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ "ನಂಗ ಇಲ್ಲಿಂಜ ತಲಚೇರಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬಹಾದ್ದೂರ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಲ್ಲಿ ಆಕಿತ್ ಮುಂಬೈಕ್ ಪೋಪ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅವಲ್ ಮಾಸಮ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ. ಇಕ್ಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಾಮಾನ್, ಫಿರಂಗಿ, ತೋಕ್ ಮದ್ದ್‌ನೆಲ್ಲ ನಿಂಗಕ್ ತಪ್ಪ. ಆರ್ ತಿಂಗಕೆತ್ತನೆ ನಾಲ್ ಬರಿಂಜ ಸಾಮಾನ್ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಬೆಚ್ಚವಂಡು. ಅಲ್ಲಾತೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ರೈತ ವರ್ತಕಂಗ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯಕ್ ಕಡ್‌ತುವ. ಅಯಿಂಗಳ ಈ ಬರಿಕ್ ತಿರ್‌ಕಿಯಂಡ್ ಅವು ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್ ಮಾರುವ ಜಿನಸಿರ ಕ್ರಯಕ್‌ಂಜ ಏರ ಕ್ರಯ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಸಾಮಾನ್ ಎಡ್‌ತವಂಡು. ಈಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಪಣತ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ "ನಿಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ನಂಗಡ ಕೈಲಾಪಚ್ಚಕ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ನಂಗ ಅಡ್‌ಕಿತ್ ಬೆಪ್ಪ. ಇದ್‌ಂಗ್ ದುಡ್ಡ್ ಪೋರತೆ ಆನಕ ನಿಂಗಕ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್ ಪಣ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಸಾಮಾನ್ ಎಡ್‌ಪ"ಂದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಜ.ಅ. ಕ್ರಾಂಬಿ ಮದ್ದ್, ತೋಕ್, ನೆಲ್ಲ್, ಅಕ್ಕಿ ಇನ್ನತ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಜೋಪಾನ ಆಯಿತ್ ಬೆಪ್ಪಕ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ವಹಿಸಿತ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಕಲಿಸಂದ 4893ನೆ ವಿರೋಧಿಕೃತು ಸಂವತ್ಸರ ಜೇಷ್ಠ ಮಾಸ ಎಣ್ಣಕ 1791ನೆ ಜೂನ್‌ಲ್ ಕುಂದ್ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಮುಂಬೈಕ್ ಪೋಚಿ.

ಜ.ಅ.ಕ್ರಾಂಬಿ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಟ್ ಪೋನಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ರೈತಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಸಾಮಾನ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜ ರೈತಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಕ್ರಯಕ್ ಎಡ್‌ತಿತ್ ಕೂಟಿಬೆಚ್ಚತ್. ಅಯಿಂಗಡಲ್ಲಿ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೀಮೆಂಜ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಂಡಬಾತ್. ಜ.ಅ.ಕ್ರಾಂಬಿ ಮಳೆಗಾಲ ಕೈಂಜನ್ನಕೆ ಅದೆ ಕಾಲ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸತ್ ಎಣ್ಣಕ ನವೆಂಬರ್‌ಲ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಮುಂಬೈಂಜ ಪಡೆಸಾಮಾನ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪೆಗ್ಗಳ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿತ್ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಈ ಜಾಗಕ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬಂದಿತ್ ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕಂಡಿತ್ ಅಂವಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟಿಬೆಚ್ಚ ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಕ್ಕ ಜ.ಕ್ರಾಂಬಿ, ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ "ದಂಡ್ ತಿಂಗ ಇಲ್ಲೆ ಪಡ್ ಬೂಪ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಡ ಬರಿಂಜ ಅಂಜಿ ಲಕ್ಷ ಡಂಗಾಳಿ (ಓರ್ ಡಂಗಾಳಿ ಎಣ್ಣಕ ದಂಡ್ ಅಳತೆ ಸೇರ್) ಅಕ್ಕಿ ತರೊಂಡು"ಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಲ್ ಬರಿಯತ ಸೀಮೆಂಜ ಆಡ್, ಕೊರಿ, ಜಿನಸಿ

ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಸೈನ್ಯಕ್ ಕೊಡ್‌ತದೆ ಅಲ್ಲತೆ, ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಅಂಜಿ ಲಕ್ಷ ಡಂಗಾಳಿ ಅಕ್ಕಿನ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಮೋದಿಖಾನೆಲ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಅಮಿಲ್ದಾರ್ ಕೇಟೋಳಿ ಅಚ್ಚುವಣ್ಣಂಡ ಸ್ವಾಧೀನತ್ ಅದೆಲ್ಲಾನೊ ಬೆಚ್ಚತ್.

ಟಿಪ್ಪು, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ತಾಂಡ ಬರಿಕ್ ಬಲಿಪಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಪ್ರಯತ್ನ

ಜ.ಅ.ಕ್ರಾಂಬಿ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ದಂಡನೆ ಕುರಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನುಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸಿನೇತಿಕೆನ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ತಾಂಡ ಬರಿಕ್ ಬಲ್‌ಚವಕ್ ದುಂಬ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟತ್. ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಬರೊಂಡುವೇಂಗಿ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಲೆ ಬರೊಂಡು. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಆ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಇಂಜಕ ಪಿಣ್ಣ್ ಸಾಮಾನ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಡತೆ ಇಂಜಕ ಆ ಸೈನ್ಯ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಅಚ್ಚಕ್ ಸುಲಭ ಆಯಿತ್ ಬಪ್ಪುಲೆಂದ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಗೊತ್ತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ತಾಂಡ ಬರಿಕ್ ಬಲ್‌ಚವಕ್ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ನ ಕಾಕಿತ್ ಇನ್ನನೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ನೀಡ ಮೀದ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ದುಂಬ ಕನಿಕರ ಉಂಡ್. ನೀನ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಕೇಣ್‌ಂಜಕೊ ನೀಡ ಪ್ರಾಣ ಉಳ್‌ತಿತ್ ನಿನ್ನ ನೀಡ ಜಾಗಕ್ ಅಯೆಚಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ನೀನಿಕ್ಕ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇರೊಂಡು. ನಂಗಳೂ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಟಿಪ್ಪುರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಆಪ್ತಂಗಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾ"ಂದ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್.

ಅಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪು ಆ ಜನಡಾತ್ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ಂಗ್ ದುಂಬ ಆಪ್ತ ಆಯಿತುಳ್ಳ ಒಬ್ಬಂಡ ಕೂಡೆ ತಾನೆ ಸೈನ್ ಇಟ್ಟ ಓರ್ ಕಾಗದ, ಮಂತ್ರಿಯುಳಾನ ಮೀರ್‌ಸಾಧ್‌ಕ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯ...ಇನ್ನನೆ ಮೂಂದ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರುಂಡ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬಯಂದಿತ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್.

ಖಾದರ್‌ಖಾನ್‌ರ ಆಪ್ತಂಡ ಕೂಡೆ ನಾಲಾಳ್ ಇಂಜತ್. ಈ ಅಂಜಾಳ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಪಾರಕಾರ ಆ ಕಾಗದತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್.

ಅಕ್ಕ ಜನನಾಯಕ ತಾನ್ ಕೊಂಡಬಂದ ಕಾಗದತ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆ ಕಾಗದತ್ ಇಂಜ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಆ ಕಾಗದತ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಜ.ಕ್ರಾಂಬಿಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ವಿಷಯಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಎಲ್ಲಾನೋ ಕೇಟ ಕ್ರಾಂಬಿ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ "ಟಿಪ್ಪುರ ತಕ್ಕ್‌ರ ಮೀದ ನಿಂಗ ನಂಗಕ್ ಮೋಸ ಮಾಡುಲೆ. ನಂಗ ದಂಡಾಳ್‌ರ ನಡುಲ್ ಭಿನ್ನ ಭೇದ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ನಂಗ ನಂಬಿಯಂಡ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್. ನಂಗ, ನಿಂಗಡ ಕಷ್ಟ ಸುಖ ಒಂದೇ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಕ್ರಾಂಬಿರ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಬಾಕ್ ನಡ್‌ತಿತ್, ಆಖೀರಕ್ ತಾಂಡ ತೀರ್ಮಾನತ್‌ನ ಕಾಗದತ್‌ನ ಜವಾಬ್‌ರ ಮೂಲಕ ಖಾದರ್ ಖಾನ್‌ರ ಕೈಲ್ ಅಯೆಚತ್.

ಇನ್ನನೆ ಟಿಪ್ಪು, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಮಾಡಿಯವ ಒಪ್ಪಂದ ವಿಫಲ ಆಚಿ.

ಮಿಞ್ಞಾಕ್ 1799ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ನಡ್‌ಂದ ಪಡೆಲ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಚತ್ತ್‌ತ್. ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತದು ಅಂವಂಡ ಅಧೀನತ್ ಇಂಜ ಸುಮಾರ್ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ್‌ಲೆ. ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿಯೂ ಇಪ್ಪಕ್ ಬಯಂದ್‌ಲೆಂದ್ ಕಾಂಬ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ವಿಷಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಆಯಿತ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಆಯಿತಿಲ್ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಸುಲ್ತಾನ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್ ಕಾಕಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಆಯಿತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಗ್ ಅಮ್ಮತ್ತಿನಾಡ್‌ರ ಬಿಳುಗುಂದ ಊರ್‌ಲ್ 2,500 ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿ, ಅದ್‌ಂಡ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ ಜಮ್ಮತಾಳ್, ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿಯಳ, ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಲೆ.ಕ.ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವಿಲ್ಕ್ಸ್ ಮೈಸೂರ್ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಅನ್ನನೆ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಖಾದರ್‌ಕ್ ಬಿಳುಗುಂದತ್ ಭೂಮಿ ಪಿಞ್ಞ ತಿಂಗಕ್ ಅಞ್ಞೂರ್ ಉರ್‌ಪಿಯ ಕೊಡ್‌ತ ಓರ್ ನಿರೂಪ ಉಂಡ್.

ಈ ನಿರೂಪ ಕೊಡ್‌ತ ನೇರ ಎಣ್ಣಕ 1805ನೆ ಮೇ ತಿಂಗತ್ ಖಾದರ್‌ಖಾನ್ ಕೈಸಗಿ ಬಿಳುಗುಂದತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಕೈಸಗಿ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವಂಗ್ ತಿಂಗಕ್

ಅಞ್ಞೂರ್ ಉರ್‌ಪಿಯ ಕೊಡ್‌ತದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಕುದರೆ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ತಿಂಗಕ್ ಉ.120 ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಬಯ್ಯಂಜಿ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಈ ದುಡ್ಡ್ 1921ನೆ ಇಸವಿಕೆತ್ತನೆ ಕೈಸಗಿ ಕುಟುಂಬಕಾರಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಮೂಂದನೆ ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆ

ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ 1791ನೆ ಇಸವಿ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಪೆಗ್ಗಳ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಇಂಜಂವ, ಪುನಾದಿಯ 1792ನೆ ಫೆಬ್ರವರಿಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಫಿರಂಗಿ, ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಬಾತ್. ಪೆಗ್ಗಳತ್ ಜಾಸ್ತಿ ಇಂಜ ಫಿರಂಗಿ ಪಿಞ್ಞ ಮದ್ದ್‌ನ ಎಚ್ಚರ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಕ. ಫಿಂಚ್ ಎಣ್ಣುವ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿನ ಓರ್ ತುಕಡಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಆಕ್‌ಚಿ. ಕ.ಫಿಂಚ್ ತಲಚೇರಿಂಜ ಬಪ್ಪ ಸಾಮಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ತಪ್ಪ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಭದ್ರ ಆಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಅಬರ್‌ಕ್ರಾಂಬಿರ ಸೈನ್ಯಕ್ ಅವಶ್ಯ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಅಯೆಕೊಂಡಿಂಜತ್.

ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಸಿದ್ದಾಪುರತ್ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಮಳೆಗಾಲತ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜ ಪಡೆನ ಪುನಾದಿಯ ಸುರು ಮಾಡುವಕ್ ಬೆಂಗಳೂರ್ ಬರಿಂಜ ಗ.ಜ.ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್, ಚೆನ್ನೈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಜನರಲ್ ಮಡೋಸ್ ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಇಯಂಗಡ ಸಹಾಯಕ್ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಹೈದಾರಾಬಾದ್‌ರ ನಿಜಾಮಂಡ ಸೈನ್ಯ, ಪೇಶ್ವೆರ ಸೈನ್ಯ ಬಂದಿತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯ ನಿಂದಿತಿಂಜ ಜಾಗತ್‌ರ ಪಕ್ಕೆ ನಿಂದತ್. ಇಕ್ಕ ಜ. ಕ್ರಾಂಬಿ ಸೈನ್ಯ ಆಯಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ ಪೊರ್‌ಡುವಕ್ ತಯಾರಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೊರ್‌ಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಕ್ರಾಂಬಿ ತಾಂಡ ಓರ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್‌ನ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್ ಮೋದಿಖಾನೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಅಕ್ಕಿನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ತಲಚೇರಿರ ಹಯಾಜಂಡ ಬರಿ ವೆಂಕಟ ನಾಯಕಂಡ ಕೂಡೆ ಅತ್ತ, ಆಳಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಆ ಮೋದಿಖಾನೆಲ್ ಇಂಜ ಅಂಜಿ ಲಕ್ಷ ಡಂಗಾಳಿ ಅಕ್ಕಿಲ್ ಅರೆವಾಸಿ ಅಕ್ಕಿನ ತಂದಿತ್ ಸಿದ್ದಾಪುರತ್ ಇಂಜ ಸೈನ್ಯಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್

ಮೋದಿಖಾನೆ ಕೇಟೋಳಿ ಅಚ್ಚುವಣ್ಣಂಡ ಸ್ವಾಧೀನತ್ ಇಂಜತ್. ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಸಿದ್ದಾಪುರತ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಉಳ್ಳ ಗುಂಡಿಪಟ್ಣತ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್.

ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ದಂಡ್ ರೆಜಿಮೆಂಟ್ ಕಿರಗೂರ್‌ಂಜ ಚಂದಗಾಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ, ಪಾಲಹಳ್ಳಿಂಜ ಗಂಜಾಮ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಬುದ್ದಿತ್ ಅದ್‌ನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿ ಆಯಿತ್ ಚದರಿತ್ ಆಖೀರಕ್ ದಂಡ್, ಮೂಂದ್ ದಿನತ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲೆ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದತ್.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ 1785ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ 80 ಆಯಿರ ಆಣಾಳ, ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಮಕ್ಕಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಮತಾಂತರ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ತೆರಿ ಜಾಗಕ್ ಅಯೆಚದ್, ಇದತ್ ತಡಿಲ್ ನಲ್ಲ ತಾಕತ್ತ್‌ಇಂಜ ಆಣಾಳಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಆಕಿಯಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಸೈನಿಕ ತರಬೇತಿನ ತಾಂಡ ದಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರಿಯಳುಂಡ್ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಾನ ಮಿಞ್ಞಲೆ ಅರ್‌ಂಜಿತ್. ಇನ್ನನೆ ತರಬೇತಿ ಪಡ್‌ಂದಯಿಂಗಕ್ ಸುಲ್ತಾನ 'ಅಹಮದಿ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟತ್. ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಡ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ಕ್ 'ಅಹಮದಿ ರಿಸಾಲ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಂಜತ್. ಈ ರಿಸಾಲನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ವಿರುದ್ದ ತಾಂಡ ಬರಿಂಜ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ್ ಸುಲ್ತಾನ ಅಯೆಚಿತಿಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಬರಿಯ ಪಡೆಪೊತ್ತಂಡಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನಕ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಆ ಜನ ತಂಗಳಾಯಿತೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ಂಜ ಓಡಿಪೋಯಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಪಕ್ಕ ಪೋನಕ ಅಯಿಂಗಳ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ಎನ್ನನೆ ನೋಟಿಯುವಂಡೂಂದ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದತ್‌ಂಜ, ಅಂವ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಜನಳ ಎಚ್ಚಕ್ ಪ್ರೇಮತ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ಆದ್ಯ ಅಯೆಚ ದಂಡ್ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ರ ಕೂಡೆ ಬೋರೆ ಸೈನ್ಯ ಬಂದಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ದ್ವೀಪತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಲ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. 1792ನೆ ಇಸವಿ ಮೇ 6ಂಡ ಬೈಟ್ ಈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಕ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ದಾಟಿತ್ ಗಂಜಾಮ್‌ಪೇಟೆರ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಇಂಜ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಪೂ ತೋಟತ್‌ರ ಎದಿಕೆ ಇಳ್‌ಂಜತ್.

ಅಂದ್ ಒಯಿಪತ್ ನೇರತ್ ಟಿಪ್ಪು, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ದ್ವೀಪತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಇಂಜತ್. ಇಂಗ್ಲೀಷಡ ಸೈನ್ಯ, ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಪೊಳೆ ದಾಟಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ದ್ವೀಪಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಸುದ್ದಿನ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳುಂಡ್ ಟಿಪ್ಪು ಅರ್‌ಂಜತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಲ್‌ಂಬಲ್‌ಲ್ ಪೊರ್‌ಟಿತ್, ಪೊಳೆದಾಟಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಕೋಟೆರ ಓರ್ ಬರಿಲ್ ಅಂದ್ ಬೈಟೂಡಿ ಇಂಜಿತ್ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಕ. ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ತಾಂಡ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪೊಳೆ ದಾಟಿ ದ್ವೀಪಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಸೈನ್ಯ ದ್ವೀಪತ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಚದ್‌ರಿಯಂಡ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಓರ್ ಭಾಗತ್ ದಿವಾನ್ ಪಿಣ್ಣ ಖಜಾಂಚಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಖರ್ಚ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್‌ಂದ್ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಿತಿಂಜ ದುಡ್ಡ್‌ನ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ನಲ್ಲ ಭದ್ರ ಉಳ್ಳ ಜಾಗಕ್ ಕಡ್‌ತುವ ಪ್ರಯತ್ನತ್ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆಯಾಡ್, ಒಳ್‌ಲಾಡ್ ಸೆರಿಯಾನ ಪಾರಕಾರ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎದ್ದ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ಬಳ್‌ಸಿಯಂಡ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಮತಾಂತರ ಆನ ಸುಮಾರ್ ಅಂಜಾಯಿರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಣಾಳ ತಂಗಡ ಕುಟುಂಬ, ಮಕ್ಕಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಯಂಡ್ ಒಟ್ಟು ಪನ್ನೆರಂಡಾಯಿರ ಜನ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ತಂಗಡ ಮೂಲಸ್ಥಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಓಡಿಬಾತ್.

ಅಕ್ಕಣೆ ಗುಂಡಿಪಟ್ಟಣತ್ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಜ.ಕ್ರಾಂಬಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್. "ನಂಗ ಇಕ್ಕ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಇರುವದ್ ದಿನಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪಟ್ಟಣಕ್ ಪೋಪ. ಇದ್ ತ್‌ಂದನ್ನಕೆ ನಂಗ ನಿಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗ ಇಕ್ಕ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ನಾಲ್ ಬರಿಂಜ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೂಟಿತ್, ಅಲ್ಲಿ ಕ. ಫಿಂಚ್‌ಕ್ ಎಲ್ಲಾನೊ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಸೆರಿಯಾನ ರಸೀತಿ ಪಡ್‌ಂದವಂಡು. ಅಲ್ಲಾತೆ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯಕ್ ಸಾಮಾನ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ಬಂದ್ ಮಾಡಿತ್. ಟೌನ್‌ರ ಬರಿಯತ ಸೀಮೆಂಜ ಟಿಪ್ಪುರ ಪಕ್ಕ ಸಾಮಾನ್ ಪೋಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಡ ಜನಳ ಅಯೆಚಿತ್ ಅದ್‌ನೆಲ್ಲ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕ.ಫಿಂಚ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕ್ರಾಂಬಿ ಮೇ 16ಂಗ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ದಾಟಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಚಿ. 19ಂಗ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಪೊಳೆ ದಾಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೋಟೆರ ನೈಋತ್ಯ ಬರಿಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಕೋಟೆರ ಸುತ್ತೂ ಬ್ರಿಟಿಷ ಪಿಣ್ಣ

ಅಯಿಂಗಡ ಸಿನೇತಂಗಡ ಸೈನ್ಯ ಬಂದಿತ್ ಇಳಿವಕ ಟಿಪ್ಪು ತಾಂಡ ಗೆಲುರ ಆಸೆನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಅಬರ್‌ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕಂಡಿತ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಸೀಮೆರ ಪಾರುಪತ್ಯೆದಾರಂಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಕ್‌ಚಿ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ಂಜ ತಂಗಡ ಕುಟುಂಬತೋಡೆ ಬಂದ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕ್ ದಂಡ್ ತಿಂಗಕ್ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಊಣ್‌ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಅರಮನೆಂಜ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು. ಅನ್ನನೆ ಅವು ಇಂಜ ನಾಡ್‌ಲ್ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಆರೈಕೆ ಮಾಡೊಂಡು. ಇಕ್ಕ ನಗರತ್‌ರ ಬರಿಂಜ ಸಾಮಾನ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯಕ್ ಪೋಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ನಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಆ ಕುಂದ್ ಬಟ್ಟೆನ ತಡ್‌ತಿತ್, ಸಾಮಾನ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೀಮೆಕ್ ಪೋಂಡು. ಅಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿ, ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಇಕ್ಕ ಬಂದಿತುಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕ್ ಅದ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳಾನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಲು"ಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ವಿರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಐಗೂರ್‌ಸೀಮೆ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಅರಕೆರೆ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂಜಾಯಿರ ಕೊಡವಳ ಸಾಮಾನ್ ಬಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆರ ಬರಿಯ ಅಯೆಚತ್. ಅವು ಅಲ್ಲಿಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜಯಿಂಗಳ ತಡ್‌ತಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಸಾಮಾನ್, ಪಣ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಲಂಬಾಣಿಯಳ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಅವು ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಸ್ತಾರೆ ಸೀಮೆನ ಸಹ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಸಾಮಾನ್, ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿಯಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ತಂಗಡ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅನ್ನನೆ ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಅಸ್ತಾರೆ ಸೀಮೆಲೆ ಇಂಜಂಡ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಗುಡ್ಡೆ ಕೂಟುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅವು ಅಯೆಚ ಸಾಮಾನ್‌ಲ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ವಸ್ತುನ ಆಂಜಂಡ್ ಕ.ಫಿಂಚ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್. ಬಾಕಿ ಇಂಜ ನೆಲ್ಲ್, ಅಕ್ಕಿ, ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿ, ಇರ್‌ಂಬು ಸಾಮಾನ್‌ನ ನಾಡ್‌ರ ಪಾರುಪತ್ಯೆದಾರಂಗಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ನತ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡಗ್‌ರ ರೈತಂಗಕ್ ಅಯಿಂಗಡಯಿಂಗಡ ಅರ್ಹತೆ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಹಂಚುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಜಮ್ಮ ಮಾಪಳೆಯು

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ಮೂಂದನೆ ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಮಹಮ್ಮದಿ ಮತಾಂತರಕ್‌ಒಳಪಟ್ಟ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅಕ್ಕ ದಾರೂ ಹಕ್ಕ್‌ದಾರಂಗ ಇಲ್ಲತೆ ಪಡ್ ಬುದ್ವಿತಿಂಜ ಭೂಮಿಲ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಆ ಕಾಲತ್ ಮತಾಂತರ ಆನ ಜನಳ ವಾಪಾಸ್ ತಂಗಡ ಮತಕ್ ಕೂಟಿಯವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹಿಂದೂ ಜನಾಂಗತ್ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಈ ಜನ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಳಾಯಿತೆ ಇರೊಂಡಿಯಾಚಿ.

ಆ ಕಾಲತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ, ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ದತಿ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಒಡೆಯ ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಳೆಲ್ಲ ಅದತೂ, ಕೊಡವಳ ಅಯಿಂಗಡ ಪಂಡೇತ ಭೂಮಿಲೆ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಕ, ಕೊಡವ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಪದ್ದತಿಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಕೂಂದ್ ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡವಳ / ಬೋರೆ ಕೊಡ್‌ಗ್‌ಕಾರ ಒಕ್ಕಚೆ ಇಂಜಕ ಅಯಿಂಗಡ ಪುದಿಯ ಮತ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುವಕ್ ಅನುಕೂಲ ಆಪಾಂದ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಪಡ್ ಬುದ್ದ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಸುಮಾರ್ 80 ಆಯಿರ ಜನದಾತ್ ಬೊರಿ 12 ಆಯಿರ ಜನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಂದಾಂಗ್ ಇಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕ್‌ದಾರಂಗ ಇಲ್ಲತೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಭೂಮಿ ದುಂಬ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಈ ಜನಕ್ ರಾಜಂಡ ಭೂಮಿನ ಜನ್ಮ ಹಕ್ಕ್ ಎಣ್ಣಕ ಜಮ್ಮ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇವು ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆಲ್ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತ್ ಉರ್ದ್ ತಕ್ಕ್ ಪಡ್‌ಚ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಇವು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ತಂಗಡ ಮಹಮ್ಮದೀ ಮತತ್‌ರ ಪೋಲೆ ವ್ಯಾಪಾರಕಾಯಿತ್ ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿತಿಂಜ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಮಾಪಳೆಯಡ ಸಹಾಯ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಇಯಂಗಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ 'ಜಮ್ಮ ಮಾಪಳೆಯ'ಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ.

ಜಮ್ಮ ಮಾಪಳೆಯಳಾಯಿತ್ ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ದಕ್ಷಿಣ ನಾಡ್‌ರ ಜನಳೆ ಆನಾನಗುಂಡ್ ಅವು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಆ ನಾಡ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದನ್ನಕೆ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ. ಅದ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ನೆಲಜಿ, ಎಮ್ಮೆಮಾಡ್,

ಕುಂಜಿಲ, ಕೊಳಕೇರಿ, ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್, ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್, ನರಿಯಂದಡತ್ ಎಡಪಾಲ, ಕೊಟ್ಟೋಳಿಲ್ ಗುಂಡಿಕೆರೆ, ಮೈತಾಡಿಲ್ ಚಾಮಿಯಾಲ, ಎಡೆನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಐಮಂಗಲ, ಹಾಲುಗುಂದತ್ ಕೊಂಡಂಗೇರಿ, ಅಮ್ಮತ್ತಿನಾಡ್‌ರ ನಲ್ವತೋಕ್ಲ್ ಊರ್‌ರ ಚೋಕಂಡಾಳಿ ಪಿಞ್ಞ ಶ್ರೀಮಂಗಲ ನಾಡ್ ಬೇಗೂರ್‌ರ ಚೇನಿವಾಡ.

ಇದತ್ ಏರ ಕಣಕ್‌ರ ಜನ ಕೊಡವಳೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಇಂದೇಕೂ ಅಯಿಂಗಡ ಕೊಡವಮನೆ ಪೆದ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆಪೆದ ಇನ್ನನೆ ಇಂಜತ್.

ಎಮ್ಮೆಮಾಡ್‌ಲ್ ಚೆಂಬಾರಂಡ, ಚಕ್ಕರ, ಸಣ್ಣ ಚೆಂಬಾರಂಡ, ಕಾಳೆರ, ಪೂಲುಮಾಡಂಡ, ಬಲ್ಲಾಪಿಕರಂಡ.

ಕುಂಜಿಲತ್ ಕುಂಡಂಡ, ಕೊಳಕೇರಿಲ್ ಚೆರುಮನಿಕರಂಡ, ನರಿಯಂದಡತ್ ಕುಪ್ಪೋಟದಂಡ, ಎರಟಿಯಂಡ, ಕೊಟ್ಟೋಳಿಲ್ ಕೂವೆಂಡ, ಮೈತಾಡಿಲ್ ಕುವಲೆರ, ಪುಡಿಯಂಡ, ಐಮಂಗಲತ್ ಕೋಳುಮಂಡ, ನಲ್ವತೋಕ್ಲ್‌ಲ್ ದುದ್ಯಂಡ, ಪುಡಿಯಂಡ, ಕನ್ನಡಿರ, ಕೊಂಡಂಗೇರಿಲ್ ಕಪ್ಪಂದಿರ, ಕಂಡಂಗಾಲತ್ ಮಂದಮಾಡ ಪಿಞ್ಞ ಚೇನಿವಾಡತ್ ಒಕ್ಕ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಆಲಿ ಅಯಿಂಗಡ ಪೆದತ್ ಆಲಿರ.

ಈ ಜಮ್ಮ ಮಾಪಳೆಯಳ ಕೊಡವ ಮರ್ಚಿ ತಂಗಡ ಜಾತಿಕ್ ಕೂಟಿಯವ ಕಯ್ಯತೆ ಇಂಜಕೊ ಊರ್‌ರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದ್‌ಕ್‌ಲ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಒರೇ ಒಕ್ಕಕಾರಡನ್ನಕೆ ಕೂಡಿಯಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಅಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಕೊಡವ, ಮತಾಂತರ ಆನ ತಂಗಡ ಪಳ್ಳಿ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಪಳ್ಳಿರ ಕಾಲತ್‌ರ ನಮ್ಮೆ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಲ್ ತಕ್ಕಾಮೆ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್.

ಎಮ್ಮೆಮಾಡ್‌ಲ್ ಮಣವಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕ, ಕೊಳಕೇರಿಲ್ ಕಾಂಡಂಡ ಪಿಞ್ಞ ಕುಂಡ್ಯೋಳಂಡ, ಕುಂಜಿಲತ್ ಉದಿಯಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಆಯಾಯ ಊರ್‌ರ ಪಳ್ಳಿ / ಮಸೀದಿಲ್ ತಕ್ಕಾಮೆ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಹೇಳಿಕೆ ಉಂಡ್. ಆಯಾಯ ಊರ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತಿಂಜ ಈ ಜಮ್ಮ ಮಾಪಳೆಯ ಪುತ್ತರಿನಮ್ಮೆರ ನೇರತ್ ನಾಡ್ ಮಂದ್‌ಲ್ ಕೋಲಾಟ ನಡ್‌ಪ ಇಂಜ ದಿನ ತಂಗಳೂ ಕುಪ್ಯ ಚೇಲೆ ಇಟ್ಟಿತ್, ದುಡಿಕೊಟ್ಟ್ ಪಾಟಾಯಿ ನಾಡ್ ಮಂದ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಬಪ್ಪ ಇಂಜ ತಂಗಡ ಊರ್‌ರ ಜಮ್ಮ ಮಾಪಳೆಯಕ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಕೊಡವ ಕಾಲ್ ಕತ್ತುವಕ್ ನೀರ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಪಲ್‌ಂಬ್ ಬಿರ್‌ಚಿತ್, ಅಯಿಂಗಳ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ನಾಡ್ ಮಂದ್, ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ರ ಬೇಲಿಯಾಣೆ ಮಂದ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ರ ಮಾದಪಟ್ಟ್ ನಾಡ್‌ಮಂದ್‌ಕ್ ಜಮ್ಮಾ ಮಾಪಳೆಯ ಬಪ್ಪ ಇಂಜಾನ

ಆಯಾಯ ನಾಡ್‌ರ ಬಯತ್ ಪಟ್ಟವು ಇಕ್ಕಲೂ ಗೇನ ಮಾಡಿಯವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ತಕ್ಕಾಮೆ, ನಾಡ್‌ಮಂದ್‌ಕ್ ಜಮ್ಮಾ ಮಾಪಳೆ ಒಕ್ಕಚೆ ಆಯಿತ್ ಪೋಪ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇಕ್ಕ ಸುಮಾರ್ 50 ಕಾಲತ್‌ರ ಬಯ್ಯ ನಿಂದ್ ಪೋಚೀಂದ್ ಅರ್‌ಂಜವು ಎಣ್ಣುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಎಮ್ಮೆಮಾಡ್‌ಲ್ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿಯತ ಕಾಲತ್‌ರ ನಮ್ಮೆರ ನೇರತ್ ಮಣವಟ್ಟಿರ ಒಕ್ಕಕಾರಕ್ ಇಂದೇಕೂ ಓರ್ ಗೌರವಪಟ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಉಂಡ್.

ಜಮ್ಮಾ ಮಾಪಳೆಯಂಡ ಮಂಗಲತ್ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಇಂಜಕೊ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿ ಇಕ್ಕಲೂ ಕೊಡವಡ ಮಂಗಲ ಪದ್ಧತಿರನ್ನಕೆ ಉಂಡ್. ಕೊಡವ ಇಂದೇಕೂ ಮೂರ್ತತ್‌ರಂದ್ ಕ್‌ಣ್ಣ, ಮೂಡಿರ ಸ್ವಂತಕಾರಳುಂಡ್ ಮಂಟಪತ್ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡ್‌ಂದವನ್ನಕೆ, ಜಮ್ಮ ಮಾಪಳೆಯಳೂ ನಿಖಾತ್‌ರ ಸುರೂವೆತ ದಿನ ತಂಗಡ ಸ್ವಂತಕಾರಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ವಿಶೇಷಪಟ್ಟ ಊಟ ಕೊಡ್‌ಪ. ಅಂದ್ ಕೊಡವಡ ಮಂಗಲತ್‌ರನ್ನಕೆ ಜಮ್ಮಾ ಮಾಪಳೆಯ ಮಂಗಲತ್ ಪಣ ಕೆಟ್ಟುವ, ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ಪ. ಒಯಿಪತ್ ನೇರತ್ ಕೊಡವ ಪದ್ಧತಿರನ್ನಕೆ ಕ್‌ಣ್ಣ, ಮೂಡಿನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಪೋಪ.

ಇದಾನಪಿಣ್ಣ ಪದ್ಧತಿ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಆಯಿತ್ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಪದ್ಧತಿರನ್ನಕೆ ನಡ್‌ಪ. ಎಣ್ಣಕ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ನಿರ್ಕ್ ಪಡ್‌ತ್‌ನ ನೇರತ್ ಖಾಜಿ ಕೂಡ್‌ನ ಬೆಂದ್‌ಕಡ ಎದಿಕೆ ಖುರಾನ್ ಗ್ರಂಥತ್‌ಂಜ ಮಂಗಲತ್‌ರ ಆಶೀರ್ವಾದ ವಚನ ಓದಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಪ.

ಜಮ್ಮಾ ಮಾಪಳೆಯ ಈ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಸುರೂಕೆತ್ತನೆ ಮಂಗಲತ್ ಕೊಡವಡನ್ನಕೆ ಕುಪ್ಯ ಚೇಲೆ ಇಡುವ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಪೆರಿಯವು ಇಕ್ಕಲೂ ಎಣ್ಣುವ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಮುತ್ತಿಗೆ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ಸೋಲ್, ಶ್ರೀರಂಗಪಟಣ ಒಪ್ಪಂದ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಕೋಟೆರ ಸುತ್ತೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪಿಣ್ಣ ಅಯಿಂಗಡ ಸಿನೇತಂಗಳಾನ ನಿಜಾಮ ಪಿಣ್ಣ ಪೇಶ್ವೆರ ಸೈನ್ಯ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಣಕ್ ಪಕ್ಕತೆ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್

ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಂದನ್ನಕೆ ಟಿಪ್ಪು ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಸುಲ್ತಾನ ಅಯಿಚ ಕಾಗದತ್ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್ ಒತ್ತಂಡ ಏದೇ ವಿಷಯ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ತಕ್ಕ್ ಪೊಳ್‌ಂಜಿಬುದ್ದತ್. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಮುತ್ತಿಗೆರ ತಯಾರಿ ರಭಸತ್ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಜ.ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ದಾಟಿತ್ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗ ನಾಳಂಕೆ 19ತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಕೋಟೆರ ನೈಋತ್ಯ ಬರಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ನಾಳಂಕೆ 22ಂಗ್ ಟಿಪ್ಪು, ಜ.ಅ. ಕ್ರಾಂಬಿನ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿತ್ ತಾನೆ ಚೋತ್ ಪೋಚಿ. ಆಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಫಿರಂಗಿನ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಕೋಟೆ ಕೆಂವತ್‌ರ ಕೊಡಿಯ ಪಾರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯ ರೆಡಿ ಇಂಜತ್. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ದ್ವೀಪತ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯ ನುಗ್ಗ್‌ನದೆ ಫೆಬ್ರವರಿ 14ತ್ ಟಿಪ್ಪು, ಪುನಾದಿಯ ಲಾರ್ಡ್‌ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್, ಪೇಶ್ವೆ ಪಿಞ್ಞ ನಿಜಾಮಮಲ್ಲಿರ ಕೂಡೆ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಲಾಯರ್‌ನಳ ಅಯೆಚತ್. ಅದತ್ ಅಲಿರೇಜಾ ಪಿಞ್ಞ ಗುಲಾಮ್ ಆಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಂಗ. ಇಯಂಗಕೂ ಬ್ರಿಟಿಷಡ, ಪೇಶ್ವೆರ ಪಿಞ್ಞ ನಿಜಾಮಂಡ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಕ್ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಎದಿಕೆ ಬೆಚ್ಚತ್.

ಆ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್ ಇನ್ನನೆ ಇಂಜತ್.

1). ಸುಲ್ತಾನ ಪಡೆ ಸುರು ಆಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಪಡ್‌ಂದಿತಿಂಜ ರಾಜ್ಯತ್ ಪಾದಿರಾಜ್ಯತ್‌ನ ವಿರೋಧಪಕ್ಷತ್‌ರ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪಕ್ಕತುಳ್ಳ ಜಾಗಕ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು.

2). ವಿರೋಧಪಕ್ಷಕಾರಕ್ ಅವು ಮಾಡ್‌ನ ಪಡೆರ ಖರ್ಚಿಕಾಯಿತ್ ಮೂಂದ್ ಕೋಟಿ ನುಪ್ಪದ್ ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು. ಆ ಪಣತ್ ಪಾದಿಪಣತ್‌ನ ಅಕ್ಕೆನ್ನೆ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು.

3). ಹೈದರಾಲಿರ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಸೆರೆಯಾಳಾನ ವಿರೋಧಿ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಜನಳ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಜನಳ ಏದೇ ಓರ್ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್ ಇಲ್ಲತೆ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಪಕ್ಷಕಾರ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಮಾಡೊಂಡು.

4). ಕೊಡಿಯತ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಎಣ್ಣುವ ನಂಬಿಕೆಕಾಯಿತ್, ಅದ್‌ನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ತಂಡ್ ಮಕ್ಕಳ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡು.

5). ಈ ನಾಲ್ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನ, ವಿರೋಧಿ ರಾಜ್ಯಕಾರ ನಡ್‌ತಿ ತಂದದು ಪಡೆ

ನಿಕ್ಕೊಂಡು. ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಕರಾರ್‌ನಾಮೆನ ಎಳ್ಚಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಪಟ್ಟವು ಸೈನ್ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿತ್ ತಂಗ, ತಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನತ್ ಬೆಕ್ಕೊಂಡು.

ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಈ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನೆಲ್ಲ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ದಿನತ್‌ರ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿಕ ಫೆಬ್ರವರಿ 25ನೆ ದಿನ ಅಂವ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬಲ್ಯ ಮಸೀದಿಲ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಲ್ಲಿ ಅಯಿಂಗಡ ಎದಿಕೆ ಖುರಾನ್ ಗ್ರಂಥ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆರ ಮೀದ ತಾನ್ ಕೇಪ ವಿಷಯತ್ ಅವು ತಂಗಡ ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ತಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ತಾಂಡ ವಿರೋಧ ರಾಷ್ಟ್ರ ತಾಂಗ್ ಅಯೆಚ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಅಯಿಂಗಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ತಾನ್ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ನ ಮಾಡಿಯವದಾ ಇಲ್ಲೆ ಪಡೆ ಸುರು ಮಾಡುವದಾಂದ್ ಕೇಟತ್.

ಅಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಎಲ್ಲ ಒಕ್ಕಚೆ ಒರೇ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ "ಸುಲ್ತಾನಂಡ ರಾಜಧಾನಿರ ರಕ್ಷಣೆಲ್ ನಂಗೆಲ್ಲ ನಂಗಡ ಜಿಂಪ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ರೆಡಿ ಉಂಡ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್ "ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯ ಧೈರ್ಯ ಕಳ್‌ಂದಂಡಿತ್. ಆಂಡ ಮೀದ ನಂಬಿಕೆ ಬೆಚ್ಚಪಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ಸುಲ್ತಾನ ಪೇರ್ತ್ ನೊಂಬಲತ್ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಕರಾರ್ ಪತ್ರಕ್ ಸೈನ್‌ಟ್ಟಿತ್, ತಾಂಡ ರಾಜಮುದ್ರೆನ ಒತ್ತಿತ್ ಅಂದೇ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್‌ಕ್ ಅಯೆಚಿಕೊಡ್‌ತತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ಪಡೆರ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಡ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಸುಲ್ತಾನ್ ತಾಂಡ ದಂಡ್ ಮಕ್ಕಳಾನ ಮಾಯಿಜುದ್ದೀನ್ ಸುಲ್ತಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಅಬ್ದುಲ್ ಖಾಲಿಖ್ ಸುಲ್ತಾನ್‌ನ ಅಯಿಂಗಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್‌ರ ಶಿಬಿರಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಲ್ಲಿ ವಾಲೀಸ್ ಇಯಂಗಳ ಪೇರ್ತ್ ಗೌರವತ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಟಿಪ್ಪು, ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಸಹಾಯಕ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಆನ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಕರಾರ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದದೆ ಇಲ್ಲೆ. ಇದ್‌ಸ ಅರ್‌ಂಜ ಜ.ಅ.ಕ್ರಾಂಬಿ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ಇನ್ನನೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ಟಿಪ್ಪುರ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ರ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಡೆ ಉಳ್ಳ ಸರ್ಕಾರಕೂ ನಂಬಿಕೆ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತ್, ಟಿಪ್ಪುರ ಕೈಯಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪಣತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಾಕಿ ಬಪ್ಪಕುಳ್ಳ ಪಣಕ್ ಅಯಿಂಗಳ ಮಕ್ಕಳ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ಬಾಕಿ ಪಣ ತಂದಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮಕ್ಕಳ ಅಯೆಚಿತಪ್ಪಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ನಿಂಗ

ಬಂಗಾಳಕ್ ಪೋಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಿರ. ನಂಗ, ನಂಗಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಮುಂಬೈಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಲೆ ಪೋಪ. ಆಚೇಂಗೂ ಸುರೂಲ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಮೀದ ಜಗಳ ಸುರು ಆಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ, ನಂಗಳ ತಲಚೇರಿಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕೂ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಸೂರ್ಯ, ಚಣ್ಣೂರ ಇರಣೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಇರೊಂಡು ಅಲ್ಲತೆ ಟಿಪ್ಪು, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕೂ ಬಲ್ಯ ಶತ್ರು ಆಯಿತುಂಡ್. ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಜಗಳಕ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಪೋಪಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಮಾಡಿಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು. ಟಿಪ್ಪುರ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೆಚ್ಚವಕಯ್ಯ. ದಂಡ್ ಬರಿಂಜ ಆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಮೀದ ಜಗಳ ಮಾಡೊಂಡು. ಓರ್ ಸಮಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಟಿಪ್ಪುರ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಸೆರಿ ಬಂದ್‌ಲೇಂಗಿ, ಆದ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ನ ಸೆರಿ ಮಾಡಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ನ ಸೆರಿ ಮಾಡುವಾಂದ್ ದಂಡ್ ಬರಿಂಜ ಕರಾರ್ ಆಯಿತ್. ಅದ್‌ನ ನಂಬಿತ್ ನಂಗ ನಿಂಗಡ ಸೈನ್ಯ ಮುಂಬೈಕ್ ಪೋಪಕ್ ಬಟ್ಟೆ ಮಾಡಿ ತಂದಿತ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಾನ್, ಸಹಕಾರ ತಂದಿತ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಗೆಲು ಕ್‌ಟ್ಟಿಡ್‌ಂದ್ ಬಯಂದಿತಿಂಜತ್. ಅದೇಪೋಲೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಜಗಳ ಮಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವು ಚೋತಿತ್ ನಂಗಡ ಕೈಯಿಂಜ ಬೋಂಡಿಯಾನ ದುಡ್ಡ್ ಪಿಳ್ಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆನೊ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಈ ಪೋಲೆ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ನಿಂಗ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೊಳ್‌ತಿಯಂಡ್ ಪೋಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಿರ. ನಂಗ ಟಿಪ್ಪುರ ಬರಿಂಜ ಸಿನೇತಿಕೆರ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಅದ್‌ಂಗ್ ಒತ್ತಪತಾಂಗ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ವೈರಿಯಳಾಯಿತ್. ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ನಿಂಗ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ನಂಗಕೂ, ಟಿಪ್ಪುಕೂ ಉಳ್ಳ ಸಿನೇತಿಕೆಕ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ನಿಂಗಡ ಜಾಗಕ್ ಪೋಪಿರ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ಇನ್ನನೆ ಉಳ್ಳದ? ಇದ್‌ಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಹಾರಾಜ ಜವಾಬ್ ತರೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಜ.ಅ.ಕ್ರಾಂಬಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಪರವಾಯಿತ್ ಪರ್‌ಂದ ತಕ್ಕ್‌ನ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ "ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಹಾರಾಜಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ಕರಾರ್ ನಾಮೆ ಎಳ್ದ್‌ನನ್ನಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು. ಅದ್ ನ್ಯಾಯಾ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಕೂಡೆನ್ನೆ "ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ಆದ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಬರಿಂಜ ಸಿನೇತಿಕೆನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್, ಶಾಶ್ವತ ಆಯಿತ್ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯವಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿಚಿಟ್ಟಿದ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಮೀದ ನಿಂಗ ಪದ್ ಪೋಲೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಉಳ್ಳಿರ, ಅದೇಪ್ಪೋಲೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಹಾರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೆಚ್ಚವಂಡು

ಅಲ್ಲಾತೆ ಅಯಿಂಗಡ ವಿರೋಧ ಕಯ್ಯ"ಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಕಾಗದತ್‌ನ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಲಾರ್ಡ್‌ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇರೊಂಡೂಂದ್ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಎಳ್ದ್‌ನಾಂಗ್ ಅಂವ ಚೆಡಿಲ್ ಪುಚ್ಚಂಡನ್ನಕೆ ಆಚಿ. "ಕೊಡಗ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಏದ್ ಸೀಮೆಕ್ ಎತ್ತಿತ್ ಉಳ್ಳ? ಅವು ಎನ್ನಂಗ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಕೋಟೆರ ಬೀಗತ್‌ರ ಕೀನ ಕೇಪುಲೆ? ಅನ್ನತ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬುಟ್ಟ್‌ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಒತ್ತವಾಂಗ್‌ಇಞ್ಞಿ ನಾನ್ ಕೋಟೆರ ಮುತ್ತಿಗೆರ ಪಡೆಲ್ ಚಾವಕಿಂಜ. ಅಯಿಂಗಕ್ ಗೊತ್ತುಂಡ್. ಆನಗುಂಡೆ ಅವು ಅಯಿಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ನಾಡ ಮಕ್ಕ ಪಿಞ್ಞ ಪಣತ್‌ನ ಮೋಸತ್ ಎಡ್‌ತವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ತಕ್ಕ್‌ನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವಕ್ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡ್‌ಲೆ"ಂದ್ ಕೂತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಟಿಪ್ಪು, "ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆರ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೆಚ್ಚವಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತುಳ್ಳಿರ. ಅದೇಪೋಲೆ ನಿಂಗ ಇಕ್ಕ ನಂಬಿಕೆರ ತಕ್ಕ್‌ತಂದಿತ್ ನಂಗಡ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೆಚ್ಚವಿರ. ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಪಿಞ್ಞ ನಂಗಕೂ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೆಚ್ಚವಿರ. ದಂಡೂ ಬರಿಕ್ ನಿಂಗ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಕಯ್ಯ. ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆಯಳ ನಂಗ, ಅಯಿಂಗಡ ನಿಪ್ಪುರ ತಾಕತ್‌ಪೋಲೆ ನೋಟಿಯವ"ಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಟಿಪ್ಪುರ ಕಾಗದ ನೋಟಿತ್ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್, "ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಮಾಡುವಕ್ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಇಕ್ಕ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಅನ್ನನೆ ಇಪ್ಪದ್ ಸೆರಿಯಲ್ಲ. ಆನಗುಂಡ್ ಇಞ್ಞಿ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊಕ್ಕತೆ ಬೋರೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಲ್ಲೆ"ಂದ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಕೀಲಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಅನ್ನನೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಕೋಟೆರ ಮುತ್ತಿಗೆನ ಮುಂದರ್‌ಚಿಡುವಕ್, ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಫಿರಂಗಿನ ಕೊಡಿಕ್ ಏತುವಕ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ರ ಪಡೆರ ತಯಾರಿನ ನೋಟಿತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ವಕೀಲ ಅಂವಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್ "ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಹಾರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೆಚ್ಚಂಡಕ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಎಲ್ಲಾ ಜನಕೂ ಸುಖ ನೆಮ್ಮದಿ ಕ್‌ಟ್ಟುವ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪು ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ "ನಂಗ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ವಿರೋಧ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಪ್ಪದ್ ನಲ್ಲದ್. ಇಞ್ಞಿಮಿಞ್ಞಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆರ ಮೀದೇ ಆಡ್, ತೆರಿರ ಮೀದೆ ಆಡ್, ಅಯಿಂಗಡ ರೈತಂಗಡ ಮೀದೆ ಆಡ್ ವಿರೋಧ ಕಳ್‌ಚಕ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ. ಎಲ್ಲಾ ತರತೂ

ಅಯಿಂಗಕೂ, ನಂಗಕೂ ಸಿನೇತಿಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಬೋರೆ ತರ ಗೇನ ಮಾಡುವಕಯ್ಯ. ನಂಗಡ ಸರ್ಕಾರಕ್ 24 ಆಯಿರ ತಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಅದ್‌ನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಎಡ್‌ತವಂಡು"ಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಸೈನ್‌ಟ್ಟಿತ್ ರಾಜಮುದ್ರೆ ಎತ್ತಿತ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, "ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಏದ್ ಪಣ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಮೀದೇತ ಪಗೆನುಂಡ್ ತಾಂಗ್ ಏದ್ ಪಣ ಕೊಡಗ್ ರಾಜನುಂಡ್ ಬರತೆ ಇಂಜಕೊ ಬಪ್ಪ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಅಂವ ಅಚ್ಚಕ್ ಪಣತ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕಾಲೋದಿ ಕೊಡ್‌ಕಡ್. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ಆ ಕಾರಣಕ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ಬರಿಕ್ ಬರಡ್‌ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಈ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ತಾಂಡ ಕಾಗದತ್ ಕೂಟಿತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಅಧಿಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಪಣತ್‌ನ ಬಯಂದಂಡ್ ಇಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಈ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್ ಪೇರ್ತ್ ಪತ್ಯ ಆಯಿರ್‌ತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಲಾರ್ಡ್‌ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್, ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ರ ಸುದ್ದಿಕ್ ಬಪ್ಪುಲೆಂದ್ ಒಪ್ಪಿತ್ ಎಳ್ದಿ ತಂದ ಕರಾರ್‌ನಾಮೆನ ಜ.ಅ. ಕ್ರಾಂಬಿಕೂ, ಕ.ಹ್ಯಾಟ್ಲಿಕೂ ಅರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡಿಕ್ ಏತಿತಿಂಜ ಫಿರಂಗಿನ ಕ್‌ದಕ್ ಉಳ್‌ಪ್‌ಚಿ.

ಇದಾನಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಬರಿಂಜ ಬಂದಿತಿಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ತಂಗ, ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತಂಗಡ ಜಾಗಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಜ.ಅ.ಕ್ರಾಂಬಿ ತಾನ್ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣತ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಡುವಕ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಟಿಪ್ಪುಕೂ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಪಡೆ ಎಣ್ಣುವ ತಿತ್ತ್ ಕತ್ತುವನ್ನಕೆ ಇಂಜದ್ ಇಕ್ಕ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಟಿಪ್ಪು ತಂಗಡ ಮೀದ ಪಗೆ ಕಾಟುಲೆ. ತಂಗಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಸೀಮೆಕ್ ನಂಗ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಮುಂಬೈಕ್ ಪೋಪಕ ಬಪ್ಪ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ನಂಗ ಕಂಡಕ ಕರಾರ್ ನಿರ್ಕ್ ಆನ ವಿವರತ್‌ನ ನಿಂಗಕ್ ಅರಿಚಿಡುವಂದ್ ಕಾಗದ ಎಳ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅಕ್ಕ ಇಂಜ ಐಗೂರ್ ಸೀಮೆರ ಮೂಲಕ ಅರಕೆರೆಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ರಾಣ್ಯತ್ ಇಂಜ ನಗರಹಳ್ಳಿ ಪುಟ್ಟೆಗೌಡ, ಮಂಡೇಪಂಡ ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಆಕಿತ್, ತಾನ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆರ ಆಖೀರಕ್ ಅಸಮಧಾನ

ಜ.ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಒಪ್ಪಂದ ಪೂರ್ತಿ ತೀರ್ಮಾನ ಆನಪಿಣ್ಣ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ 1792ನೆ ಇಸವಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಪೆಗ್ಗಳ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಈ ಸುದ್ದಿನ ಅರ್‌ಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಬಂದಿತ್ ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕಂಡತ್. ಅಕ್ಕ ಕ್ರಾಂಬಿ, "ಟಿಪ್ಪು ತಂಗಡ ಮೀದ ವಿರೋಧ ಕಾಟುವಕಿಲ್ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಳೂ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ವಿರೋಧ ಕಾಟುವಕಯ್ಯ. ಇಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪುರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆನ ನಿಂಗ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ತೆರಿನ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜ 24 ಆಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಕಾಲೋದಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ "ಟಿಪ್ಪು ಈ ಪಣತ್‌ನ ನಂಗಡ ಬರಿಂಜ ಎಡ್‌ತಂಡಿತ್ತಿಲ್ಲೆ. ಅಯಿಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ರ ಪೋಲೆ ಈ ಪಣ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಕೂ ಇಲ್ಲೆ. ಇಕ್ಕ ನಂಗ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ ಸೀಮೆನ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ಪಕೂ ಇಲ್ಲೆ"ಂದ್ ಜ.ಅ.ಕ್ರಾಂಬಿಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಟ ಕ್ರಾಂಬಿ ಬೇಜಾರಪಟ್ಟಂಡತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಎಣ್ಣಕ 1792ನೆ ಇಸವಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗತ್ ಜ.ಅ.ಕ್ರಾಂಬಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ತಲಚೇರಿಕ್ ಪೋಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಐಗೂರ್ ಸೀಮೆಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಠಾಣ್ಯತ್‌ರ ಜನಳ ವಾಪಾಸ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಆ ಸೀಮೆನ ಸುಲ್ತಾನಂಗೆ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ಭಾಗತ್‌ರ ತೆರಿಲ್ ಪಾರಕಾರಳ ಆಕಿತ್ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿತ್. ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಅಂವ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬಾತ್.

ಅದೇ ಕಾಲ ಜೂನ್ ತಿಂಗತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಶಿಪಾದಾರ ಲಂಗಡಾ ದಾಡಿ ಸೇಖ್‌ಯಿಮಾಮು ಎಣ್ಣುವಂವ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೀಮೆತೆರಿಲ್ ಸೈನ್ಯ ಬೆಚ್ಚಂಡ್, ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ "ಪಂಜ,ಬೆಳ್ಳಾರೆ, ಮಾಗಣೆ ನಾಡ್ ಖಾವಂದರ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೀಮೆಕ್ ಕೂಡ್‌ನದ್. ಆನಗುಂಡ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂ"ಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ "ಟಿಪ್ಪುರ ಅಪ್ಪ ನವಾಬ್ ಹೈದರಲ್ಲಿ ಖಾನ್‌ರ ಸಿನೇತಿಕೆನುಂಡ್ ತೋರಣ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಕೆತ್ತನೆ ಬುಟ್ಟಿತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಮೋಂವ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಇಕ್ಕ ಕೇಪದ್ ಸೆರಿಯಲ್ಲ"ಂದ್ ಜವಾಬ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಸೇಖ್ ಯಿಮಾಮನಾಬ "ಹೈದರಲ್ಲಿ ಖಾನ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆಯ ಸಿನೇತಂಗ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಶತ್ರು ಆಯಿಟಿತ್. ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಈ ಸೀಮೆನ ನಿಂಗಕ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಪಾನಗುಂಡ್ ಎಂತ ಪ್ರಯೋಜನ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, "ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್ ಕೊಡ್‌ತಾನ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಟಿಪ್ಪು ಕೇಟಕ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ಪದ್ ನೇರ್"ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಆ ಪಂಜ, ಬೆಳ್ಳಾರೆ, ಮಾಗಣೆನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿಇಂಜ ಠಾಣ್ಯತ್‌ರ ಜನಳ ವಾಪಾಸ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಮಾಗಣೆನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಾನಗುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗೆ ಆಡ್, ಅಧಿಕಾರಿಯಕೆ ಆಡ್ ತೃಪ್ತಿ ಆಯಿಲೆ. "ಈ ಮಾಗಣೆ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಸೇಖ್‌ಯಿಮಾಮ ಅದತ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಠಾಣ್ಯತ್‌ನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಭದ್ರಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ತಿರಿತ್ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆ ನಂಗಕ್ ಬರೊಂಡು. ಅದ್‌ನ ಬುಟ್ಟ್ ತಾರಿ"ಂದ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅಕ್ಕ ಒಡೆಯ "ಈ ದಂಡ್ ಮಾಗಣೆ ನಂಗಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಕೂಡ್‌ನದ್. ನಿಂಗಕ್ ಕೂಡುಲೆ. ಈಂಡ ಸುದ್ದಿಕ್ ಬರತಿ. ಇದ್ ನಿಂಗಕ್ ಸೆರಿಯಾಪುಲೆ"ಂದ್ ಮಾಗಣೆ ಅಮಲ್ದಾರಂಡ ಮೂಲಕ ಶೇಖ್‌ಯಿಮಾಮಂಗ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಟಿಪ್ಪುನುಂಡ್ ಪಂಡ್ ಪಡೆಲ್ ಪಡ್‌ಂದ ಮಲಯಾಳ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಕಮಿಷನ್‌ರ್ ವಿಲಿಯಂ ಪಾಮರ್ ಪಿಞ್ಞ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಮೇ. ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಡೋ ಸಾಹೇಬಂಗ್ "ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆನ ನಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಅಯಿಂಗಕೆ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ನಿಂಗಡ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯೋಳಿ"ಂದ್ ಜ. ಕ್ರಾಂಬಿ ಅಂದೇ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ಅದೇ ಪೋಲೆ ನಂಗ ಇಕ್ಕ ಬೆಚ್ಚಂಡ ಅಯಿಂಗಡ ಸೀಮೆನ ಅಯಿಂಗಕೆ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ನಂಗಡ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಇಕ್ಕೇರಿ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ನಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಅಮರ ಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆ ನಂಗಕೆ ಕೂಡುವ. ಇದ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತರೊಂಡೂಂದ್ ಟಿಪ್ಪು ಇಕ್ಕ ಕೇಟಂಡ್ ಉಂಡ್. ನಂಗ ಬುಡುಲೆ. ಇದ್ ನಂಗಡದೆ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ತಲಚೇರಿಲ್ ದುಂಬ ದಿನ ಬಾಳಿ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಬಯತ್‌ಪಟ್ಟವು ಉಂಡ್. ಅನ್ನತಯಿಂಗಳ ಕೇಟಕ ಸತ್ಯ ಗೊತ್ತಾಪ"ಂದ್

1792ಲ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಿಚತ್.

ಈಂಡೆಲ್ ಸೇಖ್ ಯಿಮಾಮ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಅಮಲ್ದಾರಂಡ ಕೂಡೆ ಅಮರ ಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಸೇರ್‌ನದಲ್ಲಂದ್ ಅಂವಂಗ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯಿಚಕೋ ಅದ್‌ನ ಕೇಕತೆ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅತಿಕ್ರಮಣೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆರ ತೆರಿಲ್ ಠಾಣ್ಯ ಇಟ್ಟಂಡಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಜನಳ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಆ ಮಾಗಣೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ರೈತಂಗಳ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ತಂಗಕ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ನಯಿಂಗಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಡ ಕೈ, ಕಾಲ್‌ನ ಕೆತ್ತಿತ್, ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ನ ತೂಕಿತ್ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜತ್.
ಇನ್ನನೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಸೇಕ್‌ಯಿಮಾಮ ಅಮರ ಸುಳ್ಯತ್‌ರ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಡ ಮೀದ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜ ಹಿಂಸೆನ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ತಾಂಡ ಅಮಲ್ದಾರಕ್ ಅಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ರೈತಂಗಕೂ, ಠಾಣ್ಯಕಾರಕೂ ಏದೇ ಓರ್ ತೊಂದರೆ ಆಕತನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯೋಳಿಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ಂಜ ಲಾರ್ಡ್‌ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಅಂವಂಗ್, ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಇಂಜ ಸೀಮೆ ತೆರಿರ ಮೀದ ಇಂಜ ವಿವಾದತ್‌ರ ಮೀದ ಎಳ್ದ್‌ಟಿ.

"ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಕೀಲಂಗ ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಇಪ್ಪ. ಅವು ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ನಿಂಗಡ ತಾಲೋಕ್‌ಕೂ, ಟಿಪ್ಪುರ ತಾಲೋಕ್‌ಕೂ ತೆರಿ ಉಂಡ್. ಇಲ್ಲಿ ನಿಂಗಡ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಜನ ತೆರಿಲ್ ಇಂಜಂಡ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೀಮೆಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಲೂಟಿ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಉಂಡ್. ಇದ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ನಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್, ನಿಂಗಡ ಬರಿಂಜ ಲೂಟಿ ಮಾಡುವಕ್ ಬುಡುಲೆಂದ್ ಉಂಡ್. ಆನಕೊ ನಿಂಗಡ ಅರಿವಿಕೆಕ್ ನಂಗ ಓರ್ ಅರ್ಜಿನ ಅಯಿಚಿತ್. ಇಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪುಕೂ, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತ್. ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಲೂಟಿ ಮಾಡುವದ್ ಸೆರಿಯಲ್ಲ. ಆನಗುಂಡ್ ಪುದಿಯ ಜಗಳಕ್ ವೊಳಿ ಆಕತನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯವಂಡು. ಜನಕ್ ಈಂಡ ಮೀದ ಅರಿವಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಿಞ್ಞಲ್ಕ್ ಜಗಳ ಆಕತನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯವಂಡೂ"ಂದ್ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಅರ್ಜಿನ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ, ತೆರಕಣಾಂಬಿ ಬೇಲೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಂಜರಾಬಾದ್‌ರ ಅಮಲ್ದಾರಂಗ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಲಾರ್ಡ್‌ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್, ಟಿಪ್ಪುರ ವಕೀಲಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಕೊಡ್‌ತ ದೂರ್‌ರ ಪೋಲೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದಕ್ ಜವಾಬ್ ಅಯಿಚತ್.

ಅದತ್ "ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ನಂಗಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪೇರ್ತ್ ತೊಂದರೆ ತಂದದೆ ಅಲ್ಲತೆ ನಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ಂಜ ಓರ್ ಲಕ್ಷ ಪನ್ನಂದ್ ಆಯಿರ ರೈತಂಗಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ದುಂಬಾ ಉಪದ್ರ ಮಾಡಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗಳೂ ಅಯಿಂಗಕ್ ತೊಂದರೆ ಕೊಡ್‌ಪ

ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಟಿಪ್ಪುರ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತ್ ಗ.ಮೇ.ಜ.ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಮುಂಬೈಕ್ ಪೋಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ಅವು ಇಞ್ಞಿ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಟಿಪ್ಪು ನಿಂಗಡ ತೊಂದರೆಕ್ ಬಪ್ಪುಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಳೂ ಅಯಿಂಗಡ ಸುದ್ದಿಕ್ ಪೋಕತಿ. ಅಯಿಂಗಡ ಜಾಗತ್‌ನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಜನಳ ನಿಂಗಡ ಜಾಗಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಆಕಿಯವಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ಆ ಪೋಲೆ ನಂಗ ಇಂದಿಕ್ಕ ಐಗೂರ್ ಸೀಮೆನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ನಂಗಡ ಜಾಗಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪುರ ಕಡೆಕಾರ ಅಯಿಂಗಡ ತೆರಿ ಕಡ್‌ಂದಿತ್ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆನ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬುಟ್‌ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡ್ ಉಂಡ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ನಂಗ ಒತ್ತವತಾಂಗ್ ಅವು ನಂಗಡ ಜನಕ್ ಪೊಜ್ಜಿತ್, ಪುಡ್‌ಚಿತ್, ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ರ ಕೈ, ಕಾಲ್‌ನ ಕೆತ್ತ್‌ನದೆ ಅಲ್ಲತೆ ತೂಕಿತ್ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ನಾಳೆಕ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವಕ, ಅವು ತೆರಿ ದಾಟಿತ್ ಬಂದಿತುಳ್ಳಾಂಗ್ ನಿಂಗ ಅಯಿಂಗಕ್ ತೊಂದರೆ ಮಾಡತಿ. ಅವು ಬಂದನ್ನಕೆ ನಿಂಗ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಮುಂಡತೆ ಇರಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ನಂಗ ಅನ್ನನೆ ಇಂಜತ್. ಕ್ರಮೇಣ ಅವು ಅದ್ ನಂಗಕ್ ಕೂಡ್‌ನದ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಇದ್ ಏದ್ ನ್ಯಾಯ? ಅಮರಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆ ಇಕ್ಕೇರಿಕ್ ಕೂಡ್‌ನದಾ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಡ್‌ನದಂದ್ ಚರ್ಚೆ ಆನಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಡ್‌ನದ್‌ಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆಯಿತ್. ಆಚೇಂಗೂ ಟಿಪ್ಪು ತಕರಾರ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ಈ ವಿಚಾರತ್‌ನ ನಿಂಗ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿತಂದಕ ನಿಂಗಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಉಪಕಾರ ಆಕುಂದ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್‌ಕ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಿಚಾನ ಮುಂಬೈ ಗರ್ವನರ್ ಜನರಲ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿಕೂ ಅಯಿಚತ್.

ಈ ದಂಡ್ ಕಾಗದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆಕ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕಡೆಕಾರ ನುಗ್ಗಿಯಂಡ್ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುವಾಂದ್ ಮಲಬಾರ್ ಕಮಿಷನರ್ ವಿಲಿಯಂ ಪಾಮರ್ ಪಿಞ್ಞ ಮೇಜರ್ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಡೋಕೂ ಅಯಿಚತ್.

ಈ ಕಾಗದಕ್ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಆ ದಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಚಾಕ್ರಿಕಾರ ಜವಾಬ್ ಅಯಿಚಪೋಲೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಅಮರಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆರ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆರ ಸ್ಥಾಪನೆ

1791ನೆ ಇಸವಿ ಮೇ ತಿಂಗತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಜ.ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆದ್ಯ ಕುರಿ ಕಂಡ ಜಾಗತ್ ಓರ್ ಪಟ್ಟಣ ಕೆಟ್ಟೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಬ್ರಿಟಿಷ ಪೋರಾಡ್‌ನ ಪಡೆ ತ್‌ಎಂದನ್ನಕೆ ಇದ್‌ನ ಕಾರ್ಯ ರೂಪಕ್ ಕೊಂಡ ಬಾತ್.

ರಾಜ, ಕ್ರಾಂಬಿನ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಪಿಞ್ಞ ಬೋಟೋಳಿ, ಮಗ್ಗುಲ ಊರ್‌ರ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ರಾಜ ಏರ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಕಿನಕಾಪ್‌ರ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಮಾಡ್‌ನ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಡೇರೆ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ರಾಂಬಿ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ತಂಗಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಆನ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಮೀದ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆ ಜಾಗತೆ ಪೇಟೆ ಕೆಟ್ಟುವಾಂಡ ಆದ್ಯತ ಗುರ್‌ತಾಯಿತ್ ಅರಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಸುತ್ತೂ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಪರಿಧಾವಿ ಸಂವತ್ಸರ ವೈಶಾಖ ಮಾಸತ್ ಎಣ್ಣಕ 1792ನೆ ಇಸವಿ ಮೇ ತಿಂಗತ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಜಾಗ ಇಕ್ಕ ಪ್ರವಾಸಿ ಮಂದಿರ ಉಳ್ಳ ಜಾಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಪ್ರವಾಸಿ ಮಂದಿರತ್‌ರ ಬೆಂಬರಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಸಮತಟ್ಟ್ ಜಾಗತ್ ಅರಮನೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ರಾಜಂಡ ಈ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಪಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಸುತ್ತೂ ಇಟ್ಟಿಗೆಂಜ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಈ ಕೋಟೆ ಕೆಂವ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆ ಸುತ್ತು ಉಳ್ಳ ಕೆಂವತ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಎತ್ತರ, ಪೈಲ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಈ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆತ ಪಡಿ ಇಕ್ಕಲೂ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ ಬರಿಲ್ ಪಂಡೇತ ಕಾಲತ್ ಚಾವಡಿಕಾರಂಗ ತೋಕ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ನಿಂದಂಡ್ ಪಾರ ಕಾಪ ಇಂಜ ಉರ್‌ಟ್ ಆಕಾರತ್‌ರ, ಕೊಡಿಲ್ ಮುಚ್ಚಿತುಳ್ಳ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಗಾರೆನುಂಡ್ ಮಾಡ್‌ನ ಗೂಡ್‌ನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಮುಚ್ಚಿತ್. ಕೋಟೆ ಕೆಂವತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭಾಗ ಇಕ್ಕಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಈ ಅರಮನೆರ ಬೆಂಬರಿಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯಕೆತ್ತನೆ ತೋಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಫಿರಂಗಿಕ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಡುವ ಮದ್ದ್‌ನ ಬೆಪ್ಪ ಓರ್ ಭದ್ರವಾನ ಚೆರಿಯ ಕಟ್ಟಡ ಇಂಜತ್.

ಈ ಅರಮನೆ ಕುಂದ್‌ರ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಯ ತಗ್ಗ್‌ಲ್ ಎಣ್ಣಕ ಮೂರ್ನಾಡ್ ಮಡಿಕೇರಿ ರಸ್ತೆರ ಬಲ್‌ತೆ ಬರಿಯತ ತಗ್ಗ್‌ಲ್ ಅರಮನೆಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಕ್‌ದಕ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಕೂವ, ಕಣತರೆನ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ನ ಕೆತ್ತ್‌ನ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ ಸುತ್ತೂ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಎಕ್ಕ ಬೂಕ್‌ಚಿ ಪಿಞ್ಞ ಎನ್ನಂಗ್ ಬೂಕ್‌ಚಿ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಪಳೆಯ ದಾಖಲೆ ಏದೂ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪುಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ

ಅರಮನೆನ ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವಕ್ 1837ನೆ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗತ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಮಿಷನರ್ 150 ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಮಂಜೂರ್ ಮಾಡಿತುಳ್ಳದ್ ಈ ಕ್‌ೕದತ ಕಾಗದತ್‌ಂಜ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

No.23 Coorg Commissioner's Office

To,

Captain C.T. Le Hardy

Superintendent of Coorg

MERCARA

Sir,

I have the honour to acknowledge your letter 70 of 20th instant with copy of an urgee from the Subedar of Veerarajendrapett relative to repairs required to the palace at that place and I am desired by the Commissioner to convey to you his sanction to the requisite outlay to the extent of Rs.150 for the object referred to,

I have the honour to be Sir.

Your most obedient servant

Bangalore M.Clarke
24th February 1837 Office Secretary

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಅರಮನೆಲ್ ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತ ವಾಸ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬುಲೆ. ದ.ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಕ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಓರಮ್ಮತೆ ಒಳ್‌ಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಇದೇ ನೇರತ್ ರಾಜ ಅರಮನೆರ ದಕ್ಷಿಣ ಬರಿಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರತ್‌ರ ತಗ್ಗ್‌ಲ್ ಅರಮನೆರ ಆನೆ, ಕುದರೆಯಕ್ ನೀರ್ ಕುಡಿಪಕ್ ಓರ್ ಕೆರೆ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಪೆದತ್ ಓರ್ ಪಟ್ಟಣ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಬಯಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಜನಳ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪನ್ನಕೆ ಮಾಡುವದ್ ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ್ ಕಷ್ಟತ್‌ರ ಕೆಲಸ

ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪು ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಜನಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಕೂಟಿಯುಂಡ್ ಪೋನಾನುಂಡ್, ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಾಡ್‌ನ ಪಡೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಚತ್ತಾನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಪೇರ್ತ್ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡತೆ ಎಚ್ಚಕೋ ಭೂಮಿ ಪಡ್ ಬುದ್ದಿತಿಂಜತ್. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಆ ಕಾಲತ್ ಊರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಜನ ತಂಗಡ ಭೂಮಿ, ಮನೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬಂದಿತ್ ಪಟ್ಟಣತ್ ವಾಸ ಮಾಡುವಕ್ ಇಷ್ಟ ಪಡುವ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಣತ್‌ನ ದುಂಬ್‌ಚಿಡುವ ಯೋಜನೆಕ್ ಟಿಪ್ಪುರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನೀತಿ ಸಹಾಯ ಆಚಿ. ಮೂಂದನೆ ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆಲ್ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಸೈನ್ಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವ ಸುದ್ದಿನ ಕೇಟನ್ನಕೆ ಟಿಪ್ಪು ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ 500 ಪಿಞ್ಞ ಕೋಟೆರ ಎದಿಕೆ ಪೊರಪಾಗತ್ ಇಂಜ ಆಯಿರ ಮನೆನ ಬೂಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಮನೆಲ್ ಇಂಜ ಪಟ್ಟಮ ಅಲ್ಲಿಯತ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಇಂಜ ಜಾಗಕ್ ಪೋಚಿ. ಕೋಟೆರ ಪೊರ ಮನೆಲ್ ಲಿಂಗಾಯತ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಹಿಂದೂ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಪೇಟೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಲಿಂಗಾಯತ ವರ್ತಕಂಗ ಇಕ್ಕತ ಜೈನ ಬೀದಿಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಸುಮಾರ್ ಮೂರ್ನಾಡ್‌ಕ್ ಪೇಟೆರ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಂಜ ತಿರುವ ರಸ್ತೆಕೆತ್ತನೆ ನೆಲೆ ನಿಂದನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಇಕ್ಕ ಸುಮಾರ್ 50 ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಬಸವೇಶ್ವರ ಗುಡಿರ ಪಕ್ಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮನೆ ಆಯಿತ್, ಮೂರ್ನಾಡ್ ರಸ್ತೆಕೆತ್ತನೆ ಉಳ್ಳ ಮನೆ ಲಿಂಗಾಯತಂಗಡ ಒಡೆತನತ್ ಇಂಜದ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಬಯತಾನವು ಎಣ್ಣುವ. ಲಿಂಗಾಯತಂಗ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಈ ಬರಿಯ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅವು ಬಸವೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಈ ಪೇಟೆರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಓರ್ ಜಂಗಮ ಮಠ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಭೂಮಿನ ಜಹಗೀರಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇದೇ ನೇರತ್ ಬಸವೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಕ್ ಜೋಡಿ ಕಂದಾಯತ್‌ರ ಭೂಮಿನೊ ಕೊಡ್‌ತತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಲಿಂಗಾಯತ ವ್ಯಾಪಾರ ಪಿಞ್ಞ ಸರ್ಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ತಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತಿಯುಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಇಕ್ಕ ತೆಲ್‌ಗ್‌ಡ ಬೀದಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಶೆಟ್ಟಿಯ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಓರ್ ಕಾಲತ್ ಈ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಕೊಯಮತ್ತೂರ್‌ಕಾರಳಾಯಿತ್ ಬಯ್ಯ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದವು. ಟಿಪ್ಪುರ ಕಾಲತ್ ಇವು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಓಡಿಬಾತ್. ಇದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಹೊಸೂರ್‌ಲ್, ಚೆನ್ನಯನ ಕೋಟೆಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್ ಎಣ್ಣುವ. ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಲ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್

ಮುಖ್ಯವಾಯಿತ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಅವು ತಂಗ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್ ಇಂಜ ಕಾಡ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೆತ್ತಿತ್ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡತ್. ಆ ಬೀದಿಕ್ ಅಕ್ಕ 'ತೆಲ್‌ಗ್‌ಡ ಬೀದಿ'ಂದ್ ಪೆದ ಆನದ್ ಇಂದೇಕೂ ಅನ್ನನೆ ಉಂಡ್. ತೆಲ್‌ಗ್ ಶೆಟ್ಟಿಯಡ ಮನೆತಕ್ಕ್ ತಮಿಳ್ ಆಯಿತಿಂಜಕೊ, ಅಯಿಂಗಕ್ ತೆಲ್‌ಗ್ ಶೆಟ್ಟಿಯಂದ್ ಎನ್ನನೆ ಪೆದ ಬಾತೊ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಲ್ ಅದ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಆದ್ಯತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಇಞ್ಞೋರ್ ಮುಖ್ಯ ಜನ ಎಣ್ಣಾಕ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಕೊಂಕಣಿ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ಕ್ರೈಸ್ತ ಜನಾಂಗ. ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಆಯಿರಾರ್ ಜನಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಪೋನನ್ನಕೆ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ಆಯಿರಾರ್ ಕೊಂಕಣಿಯಳೊ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಇವು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತಕ್ ಮತಾಂತರ ಆಯಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಭಾಗತ್ ಹಂಚಿ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. 1792ನೆ ಮೂಂದನೆ ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ತಂಗಡ ಸೀಮೆಕ್ ಓಡಿಬಂದನ್ನಕೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಪಿಞ್ಞ ಆಂಡ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಇಂಜ ಕೊಂಕಣಿ ಕ್ರೈಸ್ತಂಗಳೂ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಾತ್. ಅದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಆಗುಂಬೆಕಾಲೆ ದ.ಕನ್ನಡಕ್ ಪೋಚಿ. ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಲೆ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ಪೋಪಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಇವು ಕೃಷಿಲೂ, ವ್ಯಾಪಾರತೂ, ಕೈಗಾರಿಕೆಲೂ ದುಂಬ ಮಿಞ್ಞಾತ್ ಇಂಜವು. ಆನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಳ ತಾಂಡ ಪುದಿಯ ನಗರತ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪನ್ನಕೆ , ರೈತಂಗಳ ಪೇಟೆರ ಪಕ್ಕತೆ ಊರ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪನ್ನಕೆ ಅಯಿಂಗಕ್ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇವು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಕ್ ಮತಾಂತರ ಆಯಿತಿಂಜಕೊ ವಾಪಾಸ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ತಂಗಡ ಮಿಞ್ಞಾತ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮತ್‌ನೆ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಯಂಗಳ ಪೇಟೆ ಪಿಞ್ಞ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್, ಅಯಿಂಗಡ ಧರ್ಮತ್‌ನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವಕ್ ಅನುಕೂಲ ಆಪನ್ನಕೆ ಅಯಿಂಗಕ್ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಡ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಆಯಿತಿಂಜ ಗೋವಾತ್‌ಂಜ ಜಾನ್ ಡಿಕೋಸ್ಟ್ ಎಣ್ಣುವ ಗುರುನ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಇಲ್ಲಿಯೆ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಕೊಂಕಣಿ ಕ್ರೈಸ್ತಂಗಕ್ ಓರ್ ಸಾಗುವಳಿ ನಿರೂಪ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇದತ್ ಎಣ್ಣನಪೋಲೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪೇಟೆಲ್ ಕ್ರೈಸ್ತಂಗಕ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಗುಡಿ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್ ಇಕ್ಕ ರೋಮನ್ ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ಚರ್ಚ್ ಆಯಿತುಂಡ್. ಈ ಜಾಗತ್ ಬಲ್ಯದಾಯಿತ್ ದಂಡ್ ಕುರಿ ಗುಡಿ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಈ ಗುಡಿರ ಪಾದ್ರಿ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಕೂಟ್‌ಕಾರಕ್ ಊಟ ಖರ್ಚ್‌ಕ್‌ಂದ್ ಕಾಲಕ್ 84 ಬಟ್ಟಿ ನೆಲ್ಲ್ ಪಿಞ್ಞ

ಗುಡಿರ ಪೂಜೆಕ್, ಬೊಳ್‌ಚತ್‌ರ ಅಣ್ಣೆ ಪಿಞ್ಞ ಮೇಣತ್‌ರ ಬತ್ತಿನ ಅರಮನೆಂಜ ಕೊಡ್‌ಪ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಆ ಗುಡಿಕ್ ಓರ್ ಕಚ್ಚಿರ ದೇವಡ ಬೊಳ್‌ಚ ಪಿಞ್ಞ ಚೊಂಬುರ ಚೆರಿಯ ಪೊಟ್ಟಿನ ಏಸು ಕ್ರಿಸ್ತಂಡ ಬಿಂಬಕ್ ಇಡುವಕ್ ಓರ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಕಿರೀಟತ್‌ನೊ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈ ಕಿರೀಟ ಇಕ್ಕ ಗುಡಿಲ್ ಇಲ್ಲೆ. ಬೊಳ್‌ಚ ಪಿಞ್ಞ ಚೊಂಬುರ ಪೊಟ್ಟಿ ಉಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಲ್ ಈ ನೇರತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಇಞ್ಞ್ಲೋರ್ ವರ್ಗತ್‌ರ ಜನ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಂಜ ಬಂದ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಇವು ಬಂಗಾಳತ್‌ಂಜ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಯಿಂಗಡ ಸಂತಾನಕಾರಾಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1757ತ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ನವಾಬ ಆಯಿತಿಂಜ ಸಿರಾಜುದ್ದೌಲ ಪ್ಲಾಸಿ ಪಡೆಲ್ ಚೋತಿತ್ ಬಂಗಾಳ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಆಶ್ರಿತ ಆಯಿತಿಂಜ ಮೀರ್‌ಜಾಫರ್‌ಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಮುಸಲ್ಮಾಂಗಳೆ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ ವಲಸೆ ಬಾತ್. ಇನ್ನನೆ ಬಪ್ಪಕ ಆದ್ಯ ಅವು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿರ ಕೊಚ್ಚಿಲ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅರಕಲ್ ರಾಜಂಡ ಆಶ್ರಯತ್ ನಿಂದತ್. ಅರಕಲ್ ರಾಜಂಗೂ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗೂ ಮಿಞ್ಞಲೆ ಸಿನೇತಿಕೆ ಇಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಪೆದತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಜಾಗತ್ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಮುಸ್ಲಿಮ್ಸಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಲ್ ಇವು ಇಂಜ ಬೀದಿಕ್ ಬಂಗಾಳಿ ಬೀದಿಂದ್ ಪೆದ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವ. ಅನ್ನನೆ ಅವು ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಲ್ ಕಾಡ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ನಿಂದ ಜಾಗಕ್ 'ಬಂಗಾಳಿ ಬೀದಿ'ಂದ್ ಪೆದ ಇಟ್ಟಂಡತ್.

ಇನ್ನನೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಪೆದತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜನಾಂಗ, ಧರ್ಮಕಾರ ನೆಲೆ ನಿಂದಂಡ್ ಪೇಟೆರ ಬೊಳ್‌ಚೆಕ್ ಕಾರಣಕರ್ತಂಗಳಾಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ಆನ ದಂಡನೆ ಒಪ್ಪಂದ

ಪಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಪಿಞ್ಞ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ತಾಂಡ ಸೀಮೆಯಾನ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆರ ಒಳಿಯ ಒರಾತತ್ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್. ಈ ಕಾಗದತ್‌ರ ಪೋಲೆ ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ರಾಂಬಿ, ಸುಲ್ತಾನ ಪಿಞ್ಞ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಸೀಮೆರ ತೆರಿನ ನಿರ್ಕ್ ಪಡ್‌ತಿತ್ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡುವಕ್ ಎಮ್ಮೆಟ್ ಎಣ್ಣುವ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ನ ಓರ್ ಕಾಗದತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯಿಚತ್. ಈ ಪೋಲೆ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಎಮ್ಮೆಟ್ ಕೊಡಗ್ ಸೀಮೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಮರಸುಳ್ಯ, ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ತೆರಿನ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿತ್, ಕಂಡ್‌ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಕಲ್ಲ್‌ನ ನೆಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ವಿವರತ್‌ನೆಲ್ಲ ತಾಂಡ ಪುಸ್ತಕತ್ ಎಳ್ದಿಯಂಡ್ 1793ನೆ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗತ್ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ.

ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿಕ್ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮಹಾ ದಂಡನಾಯಕ ಆಯಿತ್ ಬಡ್ತಿ ಪಡ್‌ಂದಿತ್ ಮುಂಬೈಂಜ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕಾಲೆ ಬಂಗಾಳಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಅನ್ನನೆ ಪೋಪಕ ಅಂವ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಲ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯೊಂಡೂಂದ್ ಬಯಂದಿತ್, ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ರಾಜನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಮೇಸನ್ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿನ ಓರ್ ಕಂಪೆನಿ ಸಿಪಾಯಿಯಡ ಕೂಡೆ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ಅಯಿಚಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿರ ಕೂಡೆ ಏಳೆಟ್ಟ್ ದಿನ ಇಂಜಿತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕೂ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಇರಂಡಿಯ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಮೀದ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ತಕರಾರ್‌ಲ್ ಇಂಜ 24 ಆಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ರಾಜಂಗೂ ಪಿಞ್ಞ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗೂ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಆಯಿತ್ ಆಖೀರಕ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗೂ, ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ ದಂಡನೆ ಕುರಿ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕಲಂಲ್ ಎಳ್ದಿತ್ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರಳೂ ಓರಂದ್ ಕಾಪಿನ ತಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಬೆಚ್ಚಂಡತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಗ್ ತಂದ ಕರಾರ್ ನಾಮೆನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಂದ್‌ಂಜ ಕರಾರ್‌ಲ್ ಎಳ್ಳ್‌ವನ್ನಕೆ ಕಾಲೋದಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ್ 24 ಆಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಕೂ ಆನ ಒಪ್ಪಂದ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರಡಲ್ಲಿ ಸಿನೇತಿಕೆನ ಬೊಳ್‌ತಿವಯಕ್‌ಂದ್ ಎಳ್ಪಿತಿಂಜಕೊ, ನೇರಾಯಿತೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪುಡ್‌ತತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದ ಪೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ ಗುರಿಸಾಧನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ ಬ್ರಿಟಿಷ ಕುತಂತ್ರತ್ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಮೀದ ತಂಗಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಭಾರತತ್‌ರ ಇತಿಹಾಸತ್‌ನ ಆಳ ಆಯಿತ್ ನೋಟ್‌ನಯಿಂಗಕ್ ಚಾಯೊಡೆ ಅರ್ಥ ಆಪ ಸಂಗತಿ ಆಯಿತುಂಡ್.

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವಕ್ ನೋಟ್‌ನ ಕೆಣಿ

ಬ್ರಿಟಿಷಕೂ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗೂ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಒಪ್ಪಂದ ಆಯಿತ್ ಮೂಂದ್ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಟಿಪ್ಪು, ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮಾಡಿಯಂಡ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ನ ಪೊಳಿಪ ಪ್ರಯತ್ನತ್ ಉಂಡ್ ಎಣ್ಣುವ ಸುದ್ದಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ದಂಡ್ ಗೂಢಚಾರಿಯಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ತಾಂಗ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಸುದ್ದಿನ, ಮಲಬಾರ್‌ಲ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಜೇಮ್ಸ್ ಸ್ಟೀವನ್ಸ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಎಳ್ಪಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಮಿಞ್ಞಕ್ ತಾಂಗೂ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕೂ ಪಡೆ ನಡ್‌ಪದ್ ಗ್ಯಾರೆಂಟಿಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್, ಆ ಪಡೆಲ್ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ನಿಪ್ಪ ಶಕ್ತಿಯಳ ಅಡ್‌ಕುವಕೂಡ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧಿ ಆಯಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ಮಿಞ್ಞತ ಪಡೆಲ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದ್ ನೇರ್. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜನ ಚಾವ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೆಣಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಗಾಯಿತ್ ಟಿಪ್ಪು, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಬೆಂದು ಚಾಚೆಯಡಾತ್ ಒಬ್ಬನಾನ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಪಣತ್‌ರ ಆಸೆ ಕಾಟಿತ್ ತಾಂಡ

ಆಪ್ತನಾಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್.

ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಓರ್ ನಾಡ್‌ನ ಜಹಗೀರ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆಚೇಂಗೂ ಅಂಪ ಸುಲ್ತಾನನುಂಡ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಪಣ, ಪದವಿರ ಆಸೆಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೆಣಿಲ್ ಪಾಲ್‌ದಾರನಾಚಿ. ಸುಲ್ತಾನ, ಲಿಂಗರಾಜಂಡಲ್ಲಿಕ್ ದಂಡ್ ಮುಸ್ಲಿಮ್ಮಳ ಅಯೆಚಿತ್ "ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ದುಂಬ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಉಂಡ್. ಅವು ದಂಡಾಳೂ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ನಂಗಡ ದೌಲತ್, ಮಾನತ್‌ನ ಪಾಳ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಜನಳೆಲ್ಲ ಕೂಟಿತ್ ನಂಗಳ ಮುಳ್‌ಕಿರು. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ನಂಗಕ್ ಬಲ್ಯ ಶತ್ರುವಳಾಯಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಉಂಡ್. ಅಯಿಂಗಳ ಎಲ್ಲ ತರತೂ ನಂಗಡ ಸರ್ಕಾರ ದುಷ್ಟಂಗಾಂದೆ ಅರ್‌ಂಜವಂಡೂ"ಂದ್ ಆ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಲಿಂಗ ರಾಜ ಒಪ್ಪಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿತ್ "ನಾನ್ ನಿಂಗಡ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪರ ಉಳ್ಳ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬೇಕ್ಕವುಲೆ. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನ ಎನ್ನನೆ ಆಚೇಂಗೂ ಪೊಯ್ಯುವಿ"ಂದ್ ನಂಬಿಕೆ ಕಾಟಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ವಿರೋಧಿಯಳಾನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡವಳ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಟಿಪ್ಪುನುಂಡ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಪಣ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಿಂದ್ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಪಕ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾನ ಕಾಡ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ನಿಂದಿತ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಒತ್ತ್‌ಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡವ ತನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾನದೆ ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ಪುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಕ್ಕ ಅಂವಂಗ್ ಟಿಪ್ಪು, ತಾಂಡ ಬೆಂದು ಲಿಂಗ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ತನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಕೆಣಿ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವದೂ ಗೊತ್ತಿಂಜ್‌ಲೆ.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಟಿಪ್ಪು, ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ನಂಗ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ ನಡ್‌ಂಡ್‌ಲೆ. ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಎನ್ನನೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವಂದ್ ಕೇಟಿತ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿತ್ ತಾಂಡ ಗೂಢಚಾರಿಯಳ ಅಯೆಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಲಿಂಗರಾಜ, ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ತಾಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಬೈಟ್

ನೇರತ್ ಎತ್ತುವನ್ನಕೆ ಅಯಿಕೊಂಡೂಂದ್, ತಾನ್ ಅಂದೇ ಬ್ಯೆಟ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೊಲ್ಲುವಿಂದ್ ಜವಾಬ್ ಅಯಿಚತ್.

ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಅಯಿಚಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ರಾಜಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಬಪ್ಪಾಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಅಯಿಪಕ್ ಒತ್ತಂಡ್‌ಲೆ. ಅದ್‌ಂಗ್ ಬದ್‌ಲಾಯಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜ ತಾಂಡ ಕೆಣಿಲ್ ರಾಜನ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವ ಕೆಲಸ ಆಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಲಿಂಗರಾಜ, "ನಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್ ನಲ್ಲ ಶಿಸ್ತ್‌ರ ಜನ ಇಲ್ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಡ ಬರಿಂಜ ನಾಲಾಳ್‌ನ ನಲ್ಲ ತೋಕ್, ಮದ್ದ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಯಿಚಿತಂದಕ, ರಾಜ ಸವಾರಿ ಪೋಪ ನೇರತ್ ನಲ್ಲ ಜಾಗ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೊಲ್ಲೊಲು. ಅದೂ ಸೆರಿಯಾಕತೆ ಪೋನಕ ಅವು ಬೋಟೆಕ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲೊಲು. ಈ ದಂಡ್ ಸಂದರ್ಭ ಸೆರಿಯಾಕತೆ ಪೋನಕ ಶಿವಪಾದರೆರ ದಿಸ ಮಾದಾಪುರತ್ ಜನ ಎಲ್ಲ ಗೌಜಿಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಜನಡ ವೇಷ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡಿತ್, ಎನ್ನನೇಂಗಿ ಕೊಲ್ಲೊಲು"ಂದ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಿಚತ್.

ಈ ಕಾಗದ ನೋಟಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿಪಟ್ಟ ಟಿಪ್ಪು, ತಾಂಡ ದಂಡ್ ನಲ್ಲ ವೀರ ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕಾಕಿತ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ತೋಕ್, ಮದ್ದ್, ಚಾಕ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಪಿತೂರಿಗಾರ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯಿಚತ್. ಅವು ಬ್ಯೆಟ್ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿಕಾಲೆ ಪಾರಕಾರಡ ಕಣ್ಣ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜನ ಕಂಡತ್.

ಇಯಂಗಡ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಬಾಕ್ ನಡ್‌ತ್‌ನ ಲಿಂಗರಾಜ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ನೇರ ನೋಟಿಯಂಡೆ ಇಂಜತ್.

ಅಕ್ಕಣೆ ಸುಲ್ತಾನ ಅಯಿಚ ಆ ನಾಲ್ ಜನಡಾತ್ ಇಂಜ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಾಲೆಕಾರ, ಅಯಿಂಗಳ ಬುಟ್ಟಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರುಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ "ಟಿಪ್ಪು ಪಿಞ್ಞ ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಗದ ಪತ್ರತ್‌ರ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸ್ ಮಾಡಿತ್ ನಿಂಗಳ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಶಿವಪಾದರೆರ ದಿನ ನಿಂಗಳ ಕೊಲ್ಲುವಿಂದ್ ಲಿಂಗರಾಜ, ಟಿಪ್ಪುಕ್ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್. ನಾನ್ ಕ್ಯೆಂಜ ಓರ್ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಉಳ್ಳ. ದೇವ ಈ ವಿಷಯತ್‌ನ ನಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣುವಕ್ ನಾಕ್ ಮನಸ್ಸ್ ತಂದಾಂಗ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳ"ಂದ್‌ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ನೀನ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡುಳ್ಳ ವಿಷಯ ನೇರಾ, ಪೊಟ್ಟಾ?"ಂದ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಆ

ಬಾಲೆಕಾರನ ತಿರೀತ್ ಕೇಟಿತ್.

"ನಿಂಗಳೆ ಅದ್‌ನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡೊಲು. ಎನ್ನನೆ ಎಣ್ಣಕ ನಿಂಗ ಮೂಂದ್ ದಿನ ಪಾರ ಇರೊಂಡು. ಅವು ಅಲ್ಲಿಕ್ ಬರತೆ ಪೋನಕ ನಾಡ ತಕ್ಕ್ ಪೊಟ್ಪ್ಂದ್ ಒತ್ತೋಳಿ. ನಾಕ್ ಶಿಕ್ಷೆ ತಾರಿ"ಂದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಪಿತೂರಿಕಾರ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಮನೆಕ್ 30 ಜನಳ, ಲಿಂಗ ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತ ಸೇವಕಂಡ ಮನೆಕ್ 24 ಜನಳ ಬೈಟ್ ದಂಡರೆ ಗಂಟೆರ ಮೀದ ಪಾರಕಾಪನ್ನಕೆ ಪೊಲಾಕ ಆಪಾಂಡ ಒಳೀಯ ಇರ್‌ಕಿರ್‌ಲೆ ಗುಟ್ಪಾಯಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್.

ಇನ್ನನೆ ಇವು ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜ ಮೂಂದನೆ ಬೈಟ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ನಾಲಾಳ್ ಲಿಂಗ ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತಸೇವಕಂಡ ಮನೆಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಾರಕಾರ ಒಬ್ಬನ ಪುಡ್‌ಚತ್. ಅಂವ ಜೋರ್‌ತೆ ಕಿರ್‌ಚಿಯವಕ ಇಞ್ಞೊಬ್ಬ ಗುರಿಕಾರ, ಬಟ್ಟೆ ಕಾಟುವ ಓರ್ ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಓಡಿಪೋಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜಂಡ ಜನ ಅಯಿಂಗಳ ದೊವ್‌ತಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಆ ಗುರಿಕಾರಂಗ್ ಕತ್ತಿಂಜ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಗಾಯ ಮಾಡಿತ್ ಅಂವನ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟತ್. ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿ ಓಡಿಪೋಯಂಡ್ ಇಂಜ ದಂಡನೆ ವ್ಯಕ್ತಿನ, ರಾಜಂಡ ಜನ ದೊವ್‌ತಿಯಂಡ್ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್‌ಟ್ಟತ್.

ಇಚ್ಚಕ್ ಆಕಣೆ ಅಲ್ಲಿಯತ ಗಲಾಟೆ ಕೂತ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ಪಕ್ಕತ್ ಮನೆಲ್ ಇಂಜ ಲಿಂಗರಾಜ ಎಂತೋ ಮೋಸ ಆಯಿತ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ತಾಂಡ ಬರಿ ನಾಲಾಳ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಜನಳ ಬುಡ್‌ತುವಕ್ ಪೊರ್‌ಟಿತ್. ಅಕ್ಕ ಅಂವಂಡ ಮನೆರ ಸುತ್ತೊ ಪಾರಕಾತಂಡ್ ಇಂಜ ಅರಮನೆರ ಸಿಪಾಯಿಯ ಅಂವಂಡ ದಂಡ್ ಕೂಟಾಳಿಯಳ ಪುಡ್‌ಚಿ ಕೆಟ್ಪ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ನ ನೋಟಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜ ಆ ದಂಡಾಳ್‌ಕ್ ಕತ್ತಿಲ್ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಬೂಕ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಬಾಕಿ ಪಾರಕಾರ ಇಂವಂಡ ಪಿಞ್ಞ ಇಂವಂಡ ಜನಡ ಮೀದ ಬುದ್ದಿತ್, ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಓರ್ ಕೊಡವನ ಕತ್ತಿಲ್ ಪೊಜ್ಜಿ ಕೊಂದತ್. ಇನ್ನನೆ ಸುಲ್ತಾನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಮಾಡಿತಿಂಜ ಕೆಣಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಯಿಲೆ.

ಈ ವಿಷಯತ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಲಚೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿ ಜ.ಹಾಟ್ಲಿ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಈ ಘಟನೆ ನಡ್‌ಂದಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಬಂಗಾಳ ಗವರ್ನರ್ ಜ.ಸರ್

ಜಾನ್ ಫೋರ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಜವಾಬ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. "ಟಿಪ್ಪುರ ಕಪೆರ ಜನ ನಿಂಗಳ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಪೊರ್‌ಟ ವಿಷಯ ಓದಿತ್ ನಂಗಕ್ ದುಂಬ ಬೇಜಾರ ಆಚಿ. ದೇವ ಬಲ್ಯಂವ. ನಿಂಗಳ ಕಾಪಾಡ್‌ಚಿ. ನಿಂಗ ಎಕ್ಕೋಲು ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ನಲ್ಲಾಮೆಸ ಬಯಂದವು. ಆನಗುಂಡ್ ಎಕ್ಕೋಲು ನಿಂಗಕ್ ದೇವಡ ಆಶೀರ್ವಾದ ಇಂಜಿತೆ ಇಪ್ಪ"

ಇದೇ ವಿಷಯತ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಕ್ರಾಂಬಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಓರ್ ಅಭಿನಂದನೆರ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್. ಅನ್ನನೆ ಮುಂಬೈಂಜ ಗ.ಡನ್ಕನ್ ಸಾಹೇಬ ರಾಜಂಗ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚಿತಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿರ ನಿರ್ದೇಶಕಂಗಕ್ ಟಿಪ್ಪು ತನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಪೊರ್‌ಟ ವಿಚಾರತ್‌ನ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅವು ಸಹ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕುಶಿಲ್ ತಂಗಡ ಅಭಿನಂದನೆನ ಕಾಟಿತಿಂಜತ್.

ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಪಿಞ್ಞಾ ರಾಣಿ ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಮಂಗಲ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ನ ಕೋಟೆಂಜ ತಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅದ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡಪಿಞ್ಞಾ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಯವಕಪಾಡಿಲ್ ಓರ್ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈಂಡ ಪಣಿ ಕಲಿಸಂದ 4887ನೆ ರಾಕ್ಷ ಸಂವತ್ಸರ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1795ತ್ ತ್‌ಎಂದತ್. ಅದೇ ಕಾಲ ವೈಶಾಖ 6ನೆ ಬೊಳ್ಚಾಚೆ ಎಣ್ಣಕ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗತ್‌ರ ಕನ್ಯಾ ಲಗ್ನತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಒಡೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರಪೋಲೆ ಅರಮನೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇದಾಯಿತ್ ಸುಮಾರ್ ಒಂದರೆ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞಾ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅದೇ ಅರಮನೆಲ್ ರಾಜಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಯವಕ್ ತಾಂಡ ಸುರೂವೆತ ಪೊಣ್ಣ್‌ಕ್ ಕ್‌ಣ್ಣ್ ಮಕ್ಕ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ದಂಡನೆ ಮಂಗಲ ಕಯ್ಯುವಕ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ರಾಜ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ, ಮುಂಬೈ ಗ.ಗಜನ್ ಪರಜಂಗ್ ಮುಮ್ಮಾಜ್ ಉದ್ದಾಲ ಡನ್ಕನ್ ಸಾಹೇಬ, ಮಲಬಾರ್ ಕಮಿಷನರ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ವಿಲ್ಸನ್

ಸಾಹೇಬ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ದಾರಂಗಕ್ ಆಹ್ವಾನ ಪತ್ರಿಕೆ ಅಯೆಚತ್.

ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಪಟ್ಟಿರ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಲ್ ತಾಂಡ ರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕೂ, ಮಂಗಲಕೂ ಸ್ಟೇಜ್‌ನ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಸ್ಟೇಜ್ ಇಂದೇಕೂ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಉಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ತಲಚೇರಿಂಜ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ದಾರಂಗ, ಸಿಪಾಯಿಯ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಗುರ್‌ತ್‌ರ ಬಾವುಟತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ದುಂಬ ಕುಶಿಲ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಅಯಿಂಗಕ್ ಗೌರವ ಕಾಟುವಕ್ ಸಲಾಮ್ ಫಿರಂಗಿನ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಯಿಂಗಕ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ನ ಬಿಡಾರತ್ ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ಆಕ್‌ಚಿ. ಅರಮನೆಲ್ ನಡ್‌ಪ ನಲ್ಲ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ ಎಲ್ಲ ಜನಳ ತೊಂದರೆ ಪಡ್‌ತತೆ ಒಳ್‌ಕ್ ಬುಡುವನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ಉಕ್ಕಡ ಪಾರಕಾರಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಆನಗುಂಡ್ ದೇಶತ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ಜನ ಕುಶಿ, ಕುಶಿಲ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಬಂದಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ರಾಜ ಅಯಿಂಡಯಿಂಡ ಜಾತಿ, ಅಂತಸ್ತ್ ಒತ್ತನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ಬಿಡಾರತ್ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಬಂದ ಜನಳೆಲ್ಲ ರಾಜ ಕುಶಿಲ್ ಕಂಡಿತ್ 1796ನೆ ಫೆಬ್ರುವರಿ ನಾರಾಟೆ ಪೊಲಾಕ ಅಂಜಿ ಗಂಟೆಕ್ ರಾಜ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್. ಬಂದ್ ಕೂಡ್‌ನ ಜನಳೆಲ್ಲ ರಾಜಂಡ ಮಂಡೆಕ್ ಅಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟಿತ್, ಕೊದಿ ಮೊದ ಕೊಡ್‌ತ್ ನಲ್ಲಾಮೆ ಬಯಂದಂಡತ್.

ತಾಂಡ ಸುರೂವೆತ ಪೊಣ್ಣ್‌ಕ್ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್ ರಾಜ, ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಮಂಗಲ ಆಚಿ. ಮಹಾದೇವರಾಣಿರ ಕೆಲತ್ ಪುಟ್ಟುವ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೆದಕೂ, ಗತ್ತ್‌ಕೂ, ರಾಜಪಟ್ಟಕೂ ಹಕ್ಕ್‌ದಾರಂಗಂಡ್ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಾಪನ್ನಕೆ ರಾಜ ಎಳ್ಪಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಜೈಲ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನ "A young man buckishly dressed in nankeen pantaloons European boots and a shirt made in the English fashion"ಂದ್ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿತ್.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ, ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಅಮರಸುಳ್ಯ ತಾಂಡದ್‌ಂದ್ ವಾದ ಮಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ತೀರ್ಮಾನ

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಸಫ್‌ಶೇಖ್ ಶಾಬುದ್ದೀನ್ ತಲಚೇರಿ ಕೋಟೆ ಕಮೀಷನರ್‌ಕ್ ಓರ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್ ಅದತ್ ಕಾಂತಮಂಗಲ, ಕೊಲ್ಲೂರ್ ಬಾಚಿ, ಸುಳ್ಯ ಅಮರಸೀಮೆ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಕೂಡಂಡಿಯದ್. ಸುಲ್ತಾನಂಗೂ, ಬ್ರಿಟಿಷಕೂ ವಿರೋಧ ಆನ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಆ ಸೀಮೆನ ತಾನ್ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್, ಇಕ್ಕ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್ ರಾಜನುಂಡ್ ಆ ಸೀಮೆನ ಬುಡ್‌ತಿತ್ ತಂಗಕ್ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡು. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ತಂಗ ಆ ಸೀಮೆಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿಯವಾಂದ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಮಲಬಾರ್ ಕಮಿಷನರ್ ಜಾನ್ ಸ್ಪೆನ್ಸರ್ ಜವಾಬ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತ್ ಎಣ್ಣಕ 1797ನೆ ಮೇ ತಿಂಗತ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೆಹೂನಿನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್. ಅಂವ ಸುಳ್ಯ ಸೀಮೆರ ತೆರಿರ ಮೀದ ಕೊಡಗ್ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಯಿತ್ ಆ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಮರಸುಳ್ಯ ತೆರಿಲ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧಿಕಾರಿ ಮೀರ್ ಆಸಫ್ ಸೇರ್ ಖಾನ್‌ಕ್ ತಾನ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶತ್‌ನ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಸೇರ್‌ಖಾನ್ ನಂಗಡ ಬರಿಂಜ ಓರ್ ವಕೀಲನ ಅಯೆಚಿ ತಪ್ಪಿಂದ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸರ್ದಾರಂಗ ಬಂದಾನುಂಡ್ ಸೇರ್‌ಖಾನ್‌ಕ್ ಎಂತಾಚೊ, ಇಕ್ಕ ಮಳೆಗಾಲ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್. ಆನಗುಂಡ್ ತೆರಿರ ತಕರಾರ್‌ನ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸತ್ ನೋಟಿಯವನಾಂದ್ ದಂಡನೆ ಕುರಿ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೂನಿಕ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಜಮಾಲಾಬಾದ್ ಕೋಟೆಕ್ ಪೋಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಮಳೆಗಾಲತ್‌ರ ದಂಡ್ ತಿಂಗ ಇಂಜತ್. ಕ್ಯಾಲಿಕಟ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಮಲಬಾರ್ ಕಮಿಷನರ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ.

ಕ್ಯಾಲಿಕಟ್‌ಲ್ ಕ್ಯಾ. ಮೆಹೋನಿ ಇಪ್ಪಕ, ಯೂರೋಪ್ ಆಫ್ರಿಕ ಖಂಡತ್‌ರ ನಡುವೆತ

ಭೂಮಧ್ಯ ಸಮುದ್ರತ್‌ರ ಟ್ರಫಾಲ್ಗರ್ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನೌಕಾನಾಯಕ ನೆಲ್ಸನ್ ಎಣ್ಣುವಂವ ಫ್ರೆಂಚಡ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ನೌಕಾಪಡೆನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ವರ್ತಮಾನ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಕಮಿಷನರ್‌ಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ನ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಂಗಡ ಸರ್ಕಾರತ್ ಭಿನ್ನಭೇದ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್ ನಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಕುಶಿನ ನಿಂಗಕ್ ಅರಿಚಿಡುವಕಾಯಿತ್ ಜ. ಹಾರ್ಟ್ಲಿ ಸಾಹೇಬ್ ಬಹಾದ್ದೂರ್‌ರ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಎಳ್ದಿಯೆಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ತಾಂಡ ಕುಶಿ ಕಾಟ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾನ್ 21 ಕುರಿ ಫಿರಂಗಿನ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ವಿಷಯತ್‌ನ ಮಲಬಾರ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಇದೇ ಕಾಲ ಆಶ್ವೀಜ ಮಾಸತ್ ಮಲಬಾರ್ ಕಮೀಷನರ್ ಸ್ಪೆನ್ಸರ್ ಸಾಹೇಬ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಪಿಣ್ಣ್ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ ತೆರಿರ ತೀರ್ಮಾನತ್‌ರ ಮೀದ ಜೋಸಯ್ಯ ಯೂಟಾಫ್ ಪಿಣ್ಣ್ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಮರಸುಳ್ಯ, ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ತೆರಿನ ಅರ್‌ಂಜ ಜನಳ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್. ಈ ಪೋಲೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬಯತಾನ ದಂಡ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯಳ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ ಈ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್. ಈ ನೇರತ್ ಟಿಪ್ಪು ತಾಂಡ ಬರಿ ವಕೀಲಂಗಳಾನ ಶೇಕ್ ಶ್ಯಾಬುದ್ದೀನ್ ಪಿಣ್ಣ್ ಮೀರ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಆಲಿನ ಅಮರಸುಳ್ಯಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ತಾಂಡ ಬರಿಯತ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆರ ಸೋಣಂಗೇರಿಲ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಕೀಲಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ವಕೀಲಂಗ ಎಲ್ಲ ಕೂಡಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೀಮೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಐವರ್ನಾಡ್ ಎಣ್ಣುವ ಊರ್‌ಲ್ ತಂಗ, ತಂಗಡ ವಾದತ್‌ನ ಮಿಣ್ಣ್‌ಲ್‌ಟ್ಟತ್.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ವಕೀಲಂಗ ಅಮರಸುಳ್ಯಮಾಗಣೆಲ್ ಅಮರಮಾಗಣೆನ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೆರಿಯಂವಪನಾನ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂಗ್ ಪಾಲ್, ನೆಯ್ಯ್‌ಂದ್ ಬಣ್ಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇನ್ನನೆ ಅಮೃತಕ್‌ಂದ್ ಕೊಡ್‌ತ ಮಾಗಣೆರ ಪೆದ ಅಮೃತತ್ ಅಮರ ಆಚಿ, ಅದೇ ನೇರತ್ ತಲಕಾವೇರಿಲ್ ಕಾವೇರಿ ತಾಯಿಕ್ ಪೂಜೆಕ್‌ಂದ್ ತೆಂಗೆ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಆ ದೇವಡ ಭಂಡಾರತ್‌ಂಜ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಸುಳ್ಯಮಾಗಣೆನ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನುಂಡ್ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಈ ದಂಡ್ ಮಾಗಣೆ ಪಂಡ್‌ಂಜೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಕೂಡ್‌ನದ್‌ಂದ್ ವಾದ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಪ್ರತಿ ಆಯಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಕೀಲಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ದಂಡಾಯಿರ ಜನ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನತ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಸಂಬಳತ್‌ನ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತದ್ ಲೆಕ್ಕತೂ ಉಂಡ್ ನೋಟಿಂದ್ ಲೆಕ್ಕತ್‌ರ ಫೈಲ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕಡೆಕಾರ ಈ ಕಾಗದತ್‌ರ ಮಧ್ಯತ್ "ಕೊಡಗ್ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ದಂಡಾಯಿರ ಜನಡ ಸಂಬಳತ್‌ನ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತದ್"ಂದ್ ಮೂಂದ್ ಗೆರೆ ತಿಕ್ಕಿತ್ ಎಳ್ದ್‌ನಾನ ಕಂಡ್ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ "ಈ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರತ್‌ನ ತಂಗ ಒತ್ತವುಲೆ"ಂದ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ "ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಕೀಲಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ಸತ್ಯ ಉಂಡ್"ಂದ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಅರಿಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಕರಣಿಕ, ರಾಜಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದ್‌ನಾಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಜವಾಬ್ ಅಯೆಚತ್.

ಆ ಕಾಗದತ್‌ರ ವಿವರತ್‌ನ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಕೂಟಿಯಂಡ್, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಜನ ಇಂಜ ಐವರ್ನಾಡ್‌ಕ್ ಅಂದ್ ಪೊಲಾಕೆ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅವು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಕೀಲಂಡ ಕೂಡೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಕಾಗದತ್ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡ್‌ನಾನೆ ಕೇಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸಮಜಾಯಿಸಿಕೆನ ಕೇಟಿತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಇಯಂಗಡ ಬರಿ ದಂಡಾಯಿರ ಜನಕ್ ಸಂಬಳತ್‌ನ ಇಕ್ಕೇರಿಲೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಸಿನೇತಿಕೆರ ಉದ್ದೇಶತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ಅಮರ ಮಾಗಣೆನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಯುಟಾಪು ಸಾಹೇಬ ಪಿಞ್ಞ ಮೆಹೋನಿ ಸಾಹೇಬ "ಇಕ್ಕೇರಿಕಾರಡ ಪಕ್ಕ ದಂಡಾಯಿರ ಜನ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಇಂಜಾಂಗ್ ಅವು ಸಂಬಳತ್‌ನ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಕಡೆ ಜನ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಇಲ್ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಸಂಬಳ ಇಲ್ಲೆ. ಸಿನೇತಿಕೆಕಾಯಿತ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತ ಜಾಗ ಅಮರಮಾಗಣೆ ನಂಗಕೆ ಕೂಡೊಂಡುಂಡ್ ಕೇಪಕ್ ಕಾರಣ ಎನ್ನ್? ನವಾಬ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಎಡ್‌ತಂಡಪಿಞ್ಞ ಚಿತ್ರಭಾನು ಸಂವತ್ಸರತ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಸಿಂಗಕ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಮೊನಿಯಾಂದ್ ಜನಡ ಸಂಬಳತ್‌ರ ಉದ್ದೇಶ ಬುಟ್ಟದ್‌ಂದ್

ಇಕ್ಕ ಕೇಪಕ ಸಂಬಳ ಇಕ್ಕೇರಿಂಜ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣು
ಓರಂದ್ ತರ ಪರ್‌ಂದಂಡ್ ಎಲ್ಲಿಯೊ ತಪ್ಪಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ
.

್ಂಗ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕಡೆಕಾರ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತ್‌ಲೆ.

ಂಜ "ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ತಕ್‌ರಾರ್ ಎಂತ?"ಂದ್ ಕಂಪೆನಿ
ಯ ಟಿಪ್ಪುರ ಕಡೆಕಾರಳ ಕೇಟತ್. "ಈ ವಿಷಯತ್ ನಂಗಕ್ ವಿವರ ಗೊ
.

ಟಾಪು ಪಿಞ್ಞ ಮೆಹೋನಿ ಸಾಹೇಬ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂ
ದ್ರ ಒಡೆಯನ ಕಂಡಿತ್ ತೆರಿರ ಮೀದ ನಡ್‌ಂದ ತಕ್ಕ್ ಬಾಕ್‌ನೆಲ್ಲ
9ನೆ ಜನವರಿಲ್ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣಕ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ
್ ಪೋಯಿತ್ ಬಾತ್. ಮೆಹೋನಿ ತಡಿಕ್ ಸೌಖ್ಯ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್
ಪೇಟೆಲ್ ಇಂಜತ್.

ಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಿರುದ್ಧ ಪಡೆ ಮಾರ್ ಆಂಡೂಂದ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಗವರ್ನರ್ ಜನ ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದ್‌ನದ್

ರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಯುಟಾಪು ಸಾಹೇಬಂಡ ಕೂಡೆ ನಂಜರಾ
್ ಪೋಯಿತಿಪ್ಪಕ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಗ.ಜ.ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ಎ

ಲ್ಲಿಂಜ ತಾಂಡ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ರೈತಂಗಳುಂಡ್ ಪೇ
ಡಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ತಾನ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಗೋಡೌನ್‌ಲ್ ಎಲ್ಲಾನೊ ಕೂ

ಅಂಡೆಡೆಲ್ ಮುಂಬೈ ಗ. ಡಂಕನ್ ಸಾಹೇಬ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯ
ಾನ್ ಕೂಟಿತ್ ಬೆಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ

ಪ್ಪ್ವರ ಕೂಡೆ ಬ್ರಿಟಿಷ, ಅಯಿಂಗಡ ಸಿನೇತಂಗಳಾನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರತ್‌ರ
ರಾಬಾದ್‌ರ ನಿಜಾಮಂಗ ಕೂಡಿತ್ ಪಡೆ ಪೊಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ತಿ
್‌ನಪೋಲೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ
್ಯ ಎತ್ತ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮೇ
ರ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಂಬೈಂಜ ಮಲಬಾರ್‌ಕಾಲೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋರ್‌ಟ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಅಧಿಪ
್ಟೂವರ್ಟ್ ಸಾಹೇಬ ಇಂಜತ್. ಇಂವ ಮಲಬಾರ್‌ಕ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ
ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಾನ್ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್
ರ ಕಾಂಬಿಂದೂ, ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಕೂಟ
ೂ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್.

ಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮಲಬಾರ್‌ಂಜ ಬಪ್ಪ ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯ ಒಳ್‌ಂ
್ ಕೊಡ್‌ಪ ಅಕ್ಕಿ ಪಿಣ್ಣ್ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೂಟಿತ್ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಮನೆ
ನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಕ್ಯಾ.ಜಾನ್ಸನ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಸುಮಾರ್
ಅಯೆಚತ್. ಅನ್ನನೆ ಅಂಜಿ ಆನೆಯಳ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚ

ಈ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯಕ್ ಕೂಟಿ ಬೆಪ್ಪ ಸಾ
ಡಬಂದಿತ್, ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತ್ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ರಶೀತಿ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಪಿ
ೈಕತೆನ ರಾಜಂಗ್ ಅರಿಚಿಡುವಕ್ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ
ಲನ ಬೆಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ರ ಆದ
ಬಾರ್‌ರ ಕಮಿಷನರ್ ಸ್ಪೆನ್ಸರ್ ಸಾಹೇಬ ವೀರರಾಜೇಂದ, ಸಿನೇತ ಕ್ಯಾ.ವ

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದದ್

ಕ್ಯಾ. ಮೆಹೋನಿ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ವಕೀಲ ಆಯಿತ್ ನಿಂದ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ಜನರಲ್ ಹಾರ್ಟ್ಲಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತಲಚೇರಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಪೆಗ್ಗಳಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಳ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದತ್. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಗೌರವಕ್ ಸಲಾಂ ಫಿರಂಗಿನ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಕ್ ಬಾತ್.

ಅಲ್ಲಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಗೋಡೌನ್‌ಲ್ ಕೂಟಿ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ನಾಪದ್‌ಆಯಿರ ಬಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿನ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ನೋಟಿತ್ "ನಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್‌ಂಜ ಪತ್ತ್ ಪಾಲ್ ಏರ ಅಕ್ಕಿನ ಕೂಟಿ ಬೆಚ್ಚಿತುಳ್ಳಿರ. ಇಚ್ಚಕ್ ಬಲ್ಯ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವಿರಾಂದ್ ನಂಗ ಸೊಪನತೂ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಈ ಕೆಲಸ ಬೋರೆ ದಾರ್‌ನುಂಡೂ ಆಪಕಿಂಜ್‌ಲೆ. ನಿಂಗಳುಂಡ್ ನಂಗಕ್ ಬಲ್ಯ ಉಪಕಾರ ಆಚಿ"ಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ "ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಮಲಯಾಳಕಾರ ಕುಂದ್‌ರ ಕ್‌ದಲ್ ಉಳ್ಳ ಪೊಳೆರ ಪಕ್ಕ ಇಟ್ಟಿತ್. ಅದ್‌ನ ಪೆಗ್ಗಳತ್‌ರ ಗೋಡೌನ್‌ಕ್ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಬೆರಿಯ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಇಡುವಕ್ ಆಳ ಪಿಞ್ಞ ಅತ್ತ್‌ಳ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಅಯೆಚಿ ತರೊಂಡೂ"ಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಅನ್ನನೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಆಳ ಪಿಞ್ಞ ಅತ್ತ್‌ಳ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಜ. ಸ್ಟೂವರ್ಟ್‌ರ ಬೋಡಿಕೆ ಇಲ್ಲಿಕೆ ತ್‌ಂದ್‌ಲೆ. "ನಾಡ ಪಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಅತ್ತ್ ದುಂಬ ಲಾಚಾರ್ ಆನಾಂಗ್ ಫಿರಂಗಿ ಗಾಡಿನ ಬಲಿಪಕ್ ಕಷ್ಟ ಆಯಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗಡ ನಲ್ಲ ತಾಕತ್ತ್ ಉಳ್ಳ ಅತ್ತ್‌ಳ ಅಯೆಚಿತಾರಿ"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ರಾಜ ತಾಂಡ ಕೈಲಾಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಪಿಞ್ಞ ಜ. ಸ್ಟೂವರ್ಟ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಕರಡಿಗೋಡ್ ಮಾಳಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ರಾಜನೂ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಈ ನೇರತ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್.

ಈಂಡೆಡೆಯ ಮಲಬಾರ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ಕಲ್ಲ್ ಪೊಳೆರ ಪಕ್ಕ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಪಾರ ಇಂಜ ಜನಡ ಮೀದ ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ಬರಿಂಜ ಬಂದ ಮಾಪಳೆಯ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಒರಾತತ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಚಿ.

ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಜ. ಸ್ಟೂವರ್ಟ್‌ಕ್ ಗೊತ್ತಾನದೆ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್

"ಜನಳ ಅಯೆಚಿತ್ ಸಾಮಾನ್ ಕಡ್‌ತುವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡೊಂಡೂ"ಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಮುನ್ನೂರ್ ಜನ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಳ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಸಾಮಾನ್ ಕಡ್‌ತುವಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಲ್ಲಿ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್‌ನ ಮಾಪಳೆಯಳ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ದೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಕಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ಕೇಟಂಡಪೋಲೆ ಕಾಯಿಲಕಾರಳ ಆಕುವಕ್ ಓರ್ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಆ ಜನಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಆರೈಕ್ ಮಾಡುವಕ್ ಪೇಟೆರ ಸುಬೇದಾರಂಗ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಟಿಪ್ಪು, ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕುಟ್ಟ್‌ಕಾಳೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ವನ್ನಕೆ, ಐಗೂರ್ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಾಯಕಂಗ್ ಮಂಜರಾಬಾದ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ವನ್ನಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇದ್‌ನರ್‌ಂಜ ಜ. ಸ್ಟೂವರ್ಟ್, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯ ಬಪ್ಪದ್ ಬೋಂಡಾಂದ್, ಅಂವ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಬರಿಲೂ ಆಕಿತ್ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ ರಾಜ ಕೋಟೆರಾಜ ನುಗ್ಗ್‌ವಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ನ ಕುಟ್ಟ ಪಿಞ್ಞ ಯಡವನಾಡ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಆಕಿತ್ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಈ ನೇರ ಎಣ್ಣ್‌ಕ 1799ನೆ ಇಸವಿ ಮಾರ್ಚಿ ತಿಂಗತ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಗವರ್ನರ್ ಜ.ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಇಸ್ತಿಹಾರ್ ನಾಮೆನ ಅಯೆಚತ್.

ಟಿಪ್ಪು ಎದಿಕೆ ಕಾಂಬಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಂಡನ್ನಕೆ ಇಂಜಂಡ್ ಒಳೀಯ ವಿರೋಧಿ ಆಯಂಡ್ ಫ್ರೆಂಚಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಂಜಂಡ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಬಲ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ತಾನ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದಕ್ ಜವಾಬ್ ತರತೆ ನೆಂವನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ 1799ನೆ ಫೆಬ್ರುವರಿಲ್ ಕಾಟಿತಿಂಜತ್.

ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಮಿತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಕಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊಪ್ಪಕ್ ಮೊಳಿ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಒಪ್ಪಂದ ಪರಿಣಾಮ ಟಿಪ್ಪು ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭಾಗತ್‌ನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕೂ, ಅಯಿಂಗಡ ಮಿತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಅಯಿಂಗಡ ಪಡೆರ ಖರ್ಚಿಕ್ ಮೂಂದರೆ ಕೋಟಿ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯಾಚಿ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಆ ಪಣ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ಪೂರ್ತಿ ಕ್‌ಟ್ಟಣೆಕ್ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ದಂಡ್ ಮಕ್ಕಳ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಜವಾಬ್ದಾರಂಗಳಾಯಿತ್ ಅಯೆಕಂಡಿಯಾಚಿ. ಈ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ಂಜ ದುಂಬ ನಷ್ಟ ಪಿಞ್ಞ ಅವಮಾನಕ್ ಎಡೆಯಾನ ಸುಲ್ತಾನ ಅಂದ್‌ಂಜೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಮೀದ ಪಿರ ಪಗೆ ಬೆಪ್ಪಕೂಡ್‌ಚಿ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಪುಡ್‌ತ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯ ಪಣತ್‌ನ 1794ತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಾಂಡ ಮಕ್ಕಳ ಬಯ್ಯಕ್ ಪಡ್‌ಂದತ್.

ಇದಾನಪಿಞ್ಞ ಸುಲ್ತಾನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಳ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಇಡುವಕ್ ಬೋರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಮೈತ್ರಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಸಹಾಯ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಈ ಸಮ್ಮಂಧ ತುರ್ಕಿ ಸುಲ್ತಾನ ಪಿಞ್ಞ ಕಾಬೂಲ್‌ರ ಅಮೀರಂಡ ಆಸ್ಥಾನಕ್ ತಾಂಡ ರಾಯಭಾರಿಯಳ ಅಯೆಚತ್. ಅರೇಬಿಯ, ಪರ್ಶಿಯ, ಮಸ್ಕಟ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್. ಡೆಲ್ಲಿ, ಲಕ್ನೋ, ಹೈದ್ರಾಬಾದ್, ಪೂನಾತ್ ತಾಂಡ ವಕೀಲಂಗಳ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಫ್ರೆಂಚಡ ಸಹಾಯ ಕೇಟಿತ್. ಫ್ರೆಂಚಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಹಿಂದೂಸಾಗರತ್ ಉಳ್ಳ ಮೋರಿಷಿಯಸ್ ದ್ವೀಪತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸಹಾಯಕ್ ಓರ್ ಸೈನ್ಯ ತಯಾರ್ ಆಯಿತುಂಡ್ ಎಣ್ಣುವ ವರ್ತಮಾನ ಕೇಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ದಂಡ್ ವಕೀಲಂಗಳ ಅಯೆಚತ್.

1798ನೆ ಜನವರಿಲ್ ಆ ದ್ವೀಪಕ್ ಎತ್ತ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಕೀಲಂಗಳ ಅಲ್ಲಿಯತ ಗವರ್ನರ್ ಮಲ್ಲಾರ್ಟಿಟಿಕ್ಕ ಗೌರವತ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಂವಂಗ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಓರ್ ಬಹಿರಂಗ ಘೋಷಣೆ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಕೀಲ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ ಅಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡ್‌ಂದ ಸೈನ್ಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅವು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ದಂಡ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ 94 ಜನ ಫ್ರೆಂಚ್ ಪಿಞ್ಞ ದ್ವೀಪವಾಸಿಯ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ರಾಜಂಗಳ ಎಡ್‌ತಿತ್ ಜನಡ ಆಳ್ವಿಕೆನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶತ್ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಲ್ ಆದ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆನ

ಜಾಕೋಬಿನ್ ಕ್ಲಬ್‌ರನ್ನಕೆ ಓರ್ ಸಂಸ್ಥೆನ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ರಾಜಂಗಳ ಉಳ್‌ಪುವ ಚಳುವಳಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಮಾತ್ರ ಆನದ್‌ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನ ತಾನ್ ನಾಗರಿಕ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಆಯಿತ್ ಆ ಸಂಸ್ಥೆರ ಸದಸ್ಯ ಆಚಿ. ಅದೇ ಕಾಲ ಸುಲ್ತಾನ, ಫ್ರೆಂಚ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಡುಬಕ್‌ರ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ದಂಡ್ ರಾಯಭಾರಿಯಳ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ರ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಫ್ರೆಂಚ್‌ರ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಾಪಾರ್ಟ್‌ನ ಈಜಿಪ್ಟ್‌ಕ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್.

ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಟಿಪ್ಪು ತಂಗಡ ವಿರೋಧ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಪಡೆರ ಸಿದ್ದತೆ ಫ್ರೆಂಚ್‌ರ ಕೂಡೆ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜ ಮೈತ್ರಿ ಸಂಧಾನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವ ತಂಗಡ ರಾಜಂಗಕ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ಅದೇ ಕಾಲ ನವೆಂಬರ್ 1798ಲ್ ಗ.ಜ.ಟಿಪ್ಪು ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಪಡೆರ ತಯಾರಿಕ್ ಬೇಜಾರ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ತಾಂಡ ಪಳಿಯ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ನ ಸೆರಿ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಮೇ.ಡೌಟನ್‌ನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಪಿಂದ್, ಸುಲ್ತಾನ ಎಕ್ಕ ಅಂವನ ತಕ್ಕರಿಚಿಡುವ ಎಣ್ಣುವಾನ ತಾಂಗ್ ಅರಿಚಿಡೆಂಡೂಂದ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಟಿಪ್ಪು "ಸುರೂಲ್ ಮಾಡಿಯಂಡ ಒಪ್ಪಂದ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಭದ್ರತ್ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ಏರ ನಿರ್ಧಾರತ್‌ರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲೆ"ಂದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ಪುನಾದಿಯ ಡಿಸೆಂಬರ್ 10ತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿತ್ ಮೊರಿಶೀಯಸ್ ದ್ವೀಪಕ್ ಅಯೆಚ ವಕೀಲಂಗಳ ಅಯೆಚಿತ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಜನಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಕಾಕಿಯಂಡಾನ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಅದತ್ ತಾನ್ ಆ ತಿಂಗ ಆಖೀರಕ್ ಚೈನ್ನೈಕ್ ಎತ್ತುವೀಂದ್, ಅಲ್ಲಿ ತಾಂಗ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಜವಾಬ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ತಿತಿಂಜತ್.

ಅನ್ನನೆ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಆಖೀರಕ್ ಚೆನ್ನೈ ಎತ್ತುವಕ ಸುಲ್ತಾನ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕಾಗದ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅದತ್ ಸುಲ್ತಾನ ನೈಲ್‌ಪೊಳೆರ ನೌಕಾ ಪಡೆಲ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ, ಫ್ರೆಂಚಡ ಮೀದ ಗೆಲುಪಡ್‌ಂದಾಂಗ್ ತಾಂಡ ಕುಶಿನ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಮೋರೀಶಿಯಸ್ ದ್ವೀಪಕ್ ವ್ಯಾಪಾರಕಾಯಿತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ವರ್ತಕಂಗ ಪೋಯಿತಿಂಜವು ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಕ ಸುಮಾರ್ ನಾಪದ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ದ್ವಿಪವಾಸಿಯಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಗ.ಜ. ಮೊರೀಶಿಯಸ್‌ರ ಗವರ್ನರ್ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಂದ್ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಘೋಷಣೆನ ಉಲ್ಲೇಖಮಾಡಿತ್ ಅಂವ ಎಳ್ವ್‌ನಾತ್ ಸತ್ಯಾಂಶ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ವ್‌ಚಿ.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಸುಲ್ತಾನ ಫ್ರೆಂಚಳುಂಡ್ ಏರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸಹಾಯ ಕ್‌ಟ್ಟೊಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಅದೇ ಕಾಲ ಫೆಬ್ರವರಿಲ್ ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನುಂಡ್ ಜ. ಬೊನೋಪಾರ್ಟ್‌ ತಾನ್ ಸುಲ್ತಾನನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಬಂಧನತ್‌ಂಜ ಬುಡ್‌ತೊಂಡೊಂದ್ ಉಳ್ಳ, ಆಂಗ್ ವಿಚಾರ ಮಿನಿಮಯ ಮಾಡುವಕ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಓರ್ ಆಪ್ತ ರಾಯಭಾರಿನ ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ಕೈರೊಟೌನ್‌ಲ್ ಕಾಂಗೊಂಡೊಂದ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಟಿಪ್ಪು ತಂಗಕ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಪಡೆರ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಮಿಣ್ಣಲೆ ಅರ್‌ಂಜ ಗ.ಜನರಲ್ ಚೆನ್ನೈ ಬರಿಂಜ ಜ.ಹ್ಯಾರಿಸ್‌ರ ಪುಡ್‌ತತ್ ಸೈನ್ಯ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಒಳಿಯುವನ್ನಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆ ಪೋಲೆ ಸ್ಟೂವರ್ಟ್‌ರ ಸೈನ್ಯ ಮಲಬಾರ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕರಡಿಗೋಡ್ ಮಾಳತ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪುರ ಕಾಗದ ಲಾರ್ಡ್‌ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್‌ಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಅಂವ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಿರುದ್ಧ ಪಡೆನ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ಲ್ ಪಡೆ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಜನರಲ್ ಸ್ಟೂವರ್ಟ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕರಡಿಗೋಡ್ ಮಾಳಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ರಾಜ ಅಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪಕ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಎಳ್ವ್‌ನ ಕಾಗದತ್‌ರ ಕಾಪಿ ಪಿಣ್ಣ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ಪಡೆ ಘೋಷಣೆರ ಕಾಪಿನ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್‌ ಪಿಣ್ಣ ಕ್ಯಾ. ಮೆಹೋನಿ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜ, ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ದಂಡ್, ಮೂಂದ್ ಜನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ದಾರಂಗ ಕಾಲಯುಕ್ತಿ ಮಾಘ ಬಹುಳ 30 ಚೊವ್ವಾಚೆ ಎಣ್ಣಕ 1799ನೆ ಇಸವಿ ಮಾರ್ಚಿ ಸುರೂಲ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಗದ್ದಿಗೆರ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಟಿಪ್ಪು ಮುಂಬೈಸೈನ್ಯ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಂಡ್ ಉಂಡ್ ಎಣ್ಣುವ ವರ್ತಮಾನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಕ್ ತಂಗಡ ಗೂಢಚಾರಂಗಳುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜತ್. ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಟಿಪ್ಪುರ

ಸೈನ್ಯ ಬಪ್ಪಾನ ಗೊತ್ತ್‌ಮಾಡಿಯವಕ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ದುರ್ಬಿನ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ಬಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಅವು ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಂಜ ನೋಟುವಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಒಂದೂ ಕಂಡ್‌ಲೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಜನ ಗುಂಪ್ ಗುಂಪಾಯಿತ್ ಬಪ್ಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಈ ನೇರತ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬಾಳೆಲೆಲ್ ಸುಮಾರ್ ಅಂಜಾಯಿರ ಜನಳ ಆಕ್‌ಚಿ. ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ 150 ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಳ ಆಕಿಯಂಡ್ ತೆರಿ ಜಾಗತ್‌ನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಟಿಪ್ಪು ಇಂಜತ್. ಆ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಇಟ್ಟ ಪಚ್ಚೆ ಡೇರೆಲ್ ಸುಲ್ತಾನ ಇಂಜಕ, ಚೋಂದ ಡೇರೆಲ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ಇಂಜತ್.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್ ಪತ್ತಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಚಟುವಟಿಕೆನ ದುರ್ಬಿನ್‌ರ ಮೂಲಕ ನೋಟುವಕಾಯಿತ್ ಜ.ಹಾರ್ಟ್ಲಿ ಕುಂದ್ ಪತ್ತ್‌ಚಿ. ಅಂದೆ ಪೊಲಾಕ ಟಿಪ್ಪು ತಾನ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತಿಂಜ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಗದ್ದಿಗೆಕಾಲೆ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಈ ಪಡೆ ಸುಮಾರ್ ಮೂಂದೆ ಮುಕ್ಕಾಲ್ ಗೆಳಿಗೆ ನಡ್‌ಂದಿತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕಡೆಕಾರ ಚೋತಿತ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಓಡಿಪೋಚಿ.

ಆಚೇಂಗೂ, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಹುಸೇನ್ ಆಲಿ ಕಿರ್ಮಾನಿ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ರ ಪಡೆಲ್ ಸುಲ್ತಾನನೆ ಗೆದ್ದತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಂವಂಗ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಅವಮಾನ ಮಾಡುವದ್ ಇಷ್ಟ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಆಯಕೆಟ್ಟ್‌ರ ಜಾಗತ್ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತ್‌ನದ್.

ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದಪಿಞ್ಞಾ ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ "ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಗೂ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದಿತಾಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಇಕ್ಕ ನಿಂಗ ಜನಳ ಅಯಿಚಿತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಪುನಾದಿಯ ಪಡೆ ಪೊಪ್ಪನ್ನಕೆ ಮಾಡೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತುವಕ್ ಅಯಿಪಾನಗುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೀಮೆಕ್ ಅಯಿಪಕ್ ಕಯ್ಯುಲೆಂದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಎಣ್ಣಕ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪಡೆರ ಮೂಂದನೆ ದಿನ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಇಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರಾಜಂಡ ಜನ ಕೊಡಗ್ ನಾಡ್‌ರ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಅರಕಲಗೂಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧೀನತ್ ಇಂಜ ಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿ ಅರಕಲಗೂಡ್, ಕಣನೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಬಸವಪಟ್ಣತ್‌ರ ತೆರಿಲ್ ಇಂಜ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೀಮೆರ ಒಳಿಯ ನುಗ್ಗಿಯಂಡ್ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣ ತಾಲೋಕ್‌ರ ತೊರೆನೂರ್, ಹೆಬ್ಬಾಳ್, ಶಿರಂಗಾಲ ಇನ್ನತ ಊರ್‌ರ ರೈತಂಗಡ ಆಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ರೈತಂಗಳ ಕೆತ್ತಿತ್, ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಗೌಡ ರೈತಂಗಡ ಕಾಲ್, ಕೈ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಪೊಳೆಕ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಆ ಊರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಮನೆ ಮಾರ್‌ಕೆಲ್ಲ ತಿತ್ತ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ಚುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಚಿ.

ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ರ ಪಕ್ಕ ನಡ್‌ಂದ ಪಡೆರ ಅಂಜನೆ ದಿನ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದುವಕ ರಾಜ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಸೈನ್ಯ ಇಂಜ ಕರಡಿಗೋಡ್‌ಮಾಳಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ರಾಜ ಅಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪಕ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಚಾಕ್ರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಣತ್ ಇಂಜ ರೈತಂಗ ದೊರೆರ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕಡೆಕಾರ ತಂಗಡ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್, ತಿತ್ತ್‌ಬೆಚ್ಚಿತ್, ಚುಟ್ಟಿತ್ ಪೋನಾನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಈ ಜನಳೆಲ್ಲ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಜ. ಸ್ಟೂವರ್ಟ್, ಹಾರ್ಟ್ಲಿರ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ರೈತಂಗಡ ಕಷ್ಟತ್‌ನ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ನಂಗ ಮುಂಡತೆ ಕೂಡಿಯಂಡಕ ಆಪುಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್ ದಂಡ್ ತುಕಡಿನ ತಯಾರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಒಂದಾತ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಬಿದ್ದಂಡ ಬೋಪುರ ಕೂಡೆ ಅಯಿಚತ್. ಇಞ್ಞೊಂದಾತ್ ಈಶ್ವರಯ್ಯನ ಹೆಗ್ಗಡೆದೇವನ ಕೋಟೆಕ್ ಅಯಿಚಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಗ.ಜ.ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದಕ್ ಜವಾಬ್ ಅಯಿಚತ್. ಇದತ್ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ತಾನ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್

ಸೈನ್ಯಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಎಲ್ಲಾ ಸಹಾಯತ್‌ನ ಎಣ್ಣೆತಿಕ್ಕೊಂಡ್, ತಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ಚಾಯಿತೆ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಅರಿಚಿಡುವಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಗದ್ದಿಗೆಲ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಜನ ಬಂದಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದಲ್ಲಿ ಚೋತಿತ್ ಪೋನ ವಿಷಯತ್‌ನೊ ಕಾಟಿತಿಂಜತ್.

ಇದಾನದು ರಾಜ ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕಡ್‌ತ್‌ಚಿಡುವ ಉದ್ದೇಶತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಜ.ಫ್ಲಾಯಡ್ ಸಾಹೇಬನುಂಡ್ ಗೌರವ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಮಿತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರತ್‌ರ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಿರುದ್ಧ ಪಡೆರ ಕಾರ್ಬಾರ್ ರಭಸತ್ ನಡ್‌ಂದತ್. ಚೆನ್ನೈಂಜ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯ ನಿಜಾಮಲ್ಲಿಖಾನ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕ್ಂಜ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬರಿಯ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಅಚ್ಚಕೋರ್ ತಾಕತ್ತ್‌ಲ್ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಅದ್‌ಂಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತುಕ್ಕಡಿನ ಚೆನ್ನೈರ ಸೈನ್ಯತ್‌ಂಜ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಜ.ಫ್ಲಾಯಡ್ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಬಾತ್. ಈ ಸುದ್ದಿನ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಾಟ್ಲಿ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ತಂಗಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕರಡಿಗೋಡ್‌ಂಜ ಗುಂಡಿಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೆರೆರ ಪಕ್ಕ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ನ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೇಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಇಂಜ ಗುಂಡಿ ಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಳ ಕಂಡತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ದಂಡ್ ಜನರಲ್ಸ, ವಕೀಲ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ಒಕ್ಕಚೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಜ.ಫ್ಲಾಯಡ್‌ನ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದತ್. ಆ ನೇರತ್ ಜ.ಫ್ಲಾಯಡ್, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಗೌರವಕ್ ಸಲಾಂ ಫಿರಂಗಿನ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕವಾಯತ್ ಕ್ರಮತ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ರಾಜನ ಕುಶಿ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕಣೆ ಟಿಪ್ಪುರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕುದರೆ ಸವಾರಂಗ ಬಂದಿತ್ ಗುಂಡಿ ಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯಕೂ, ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್ ಇಂಜ ಜ.ಫ್ಲಾಯಡ್‌ರ ಸೈನ್ಯಕೂ ನಡೂಲ್ ಓರ್ ಬಟ್ಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ಜ.ಫ್ಲಾಯಿಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಟಿಪ್ಪುರ ಕುದರೆ ಸವಾರಂಗಕ್ ಚೆರಿಯ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದತ್. ಇದಾನಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಜ.ಫ್ಲಾಯೆಡ್‌ನ ಕಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ಜ.ಫ್ಲಾಯೆಡ್ ತಾಂಡ ಅರೆಲ್ ಇಂಜ ಓರ್ ಕತ್ತಿನ ಎಡ್‌ತಿತ್ "ನಂಗ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಗುರ್‌ತ್‌ಕ್ ಈ ಕತ್ತಿನ ಬೆಚ್ಚವಂಡೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ರಾಜಂಡ ಅರೆಕ್ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕುದರೆಯಳ ಅಯೆಚಿಕೊಡ್‌ತತ್. ಇದಾನಪಿಞ್ಞ ರಾಜ ಗುಂಡಿಪಟ್ಣತ್ ಇಂಜ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್.

ಅಕ್ಕ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ರಾಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಜಾಗಕ್ ಏದೇ ಓರ್ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲತೆ ಚಾಯಿತೆ ಬಂದಾಂಗ್ ಕುಶಿ ಪಟ್ಟತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಅಯೆಚಿತ್ ಸಾಮಾನ್ ಕಡ್‌ತುವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ಜನಳ ಅಯೆಚಿತ್ ಓರ್ ದಿನತ್ ಕರಡಿಗೋಳ್ ಮಾಳತ್‌ಂಜ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಗದ್ದಿಗೆಕ್ ಸಾಮಾನ್ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಇಟ್ಟತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ದಂಡಾಯಿರ ಜನಡ ಮೀದ ಆ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಪೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಂಡೂಂದ್ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಅಚ್ಚಕ್ ಜನ ಬಂದಕ ತಂಗಡ ಪಡೆರ ತಯಾರಿಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಕೂಂದ್ ಎಣ್ಣುವನ್ನಕೆ ಜ. ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ "ಇಕ್ಕ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲೆ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಎತ್ತ್‌ನಪಿಞ್ಞ ತಾನೆ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ಅತ್ತಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟವಿ, ಅಕ್ಕಣೆ ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಇಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇರೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ವಾಪಾಸ್ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಪೇಟೆಕ್ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಜನಕ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಸೆರಿಯಾನ ಮನೆ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜನೂ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಸೈನ್ಯಕ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಪಿಞ್ಞ ಹಾಸನತ್ ಶತ್ರುವಡ ಮೀದ ಗೆಲು

ಕೊಡೆಯಾಲ ತಾಲೋಕ್‌ಕ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಕಾರ್ಯಕಾರ ಬೋಪುರ ಕೂಡೆ ಅಯೆಚಿತಿಂಜ ರಾಜಂಡ ಕಡೆಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಕುಂಬಳೆ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಮಾಪಳೆಯ ಜಗಳ ಮಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಂಗಾನ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಎಣ್ಣುವ ಸುದ್ದಿ ರಾಜಂಗ್ ಕೇಟ್‌ಬಾತ್. ಆನಗುಂಡ್ ತಂಗಡ ಜಾಗತ್‌ನೆಲ್ಲ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯೋಳಿಂದ್ ರಾಜ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಊರ್‌ಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ಊರ್‌ಂಜ ಆಣ್, ಪೊಣ್ಣ್ ಸೇರಿತ್ ಪದ್‌ನಂಜಿ ಜನಳ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಒರಾತ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಈ ಪೋಲೆ ಕುಂಬಳೆ, ಬಂಟವಾಳ, ಕಾವಿಲಕಟ್ಟೆ, ಜಮಾಲಾಬಾದ್ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಪಕ್ಕತ ಊರ್‌ಂಜ ಸುಮಾರ್ ಜನ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಅಲ್ಲಿಯತ ಪಾದಿ ಜನ ಬಂಟವಾಳತ್‌ಂಜ ಕೊಡ್‌ಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್.

ಬಂಟವಾಳತ್‌ಂಜ ಜಮಾಲಾಬಾದ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜ ಅಗ್ರಹಾರತ್‌ಂಜ ಪಟ್ಟಮ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಇದತ್ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ನಚ್ಚಕ್ ಜನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಒತ್ತವತಾಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಜನ ತಂಗಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಪಟ್ಟಮಳೆಲ್ಲ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾತ್‌ಂದ್ 1801ತ್ ಮಲಬಾರ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಡಾ. ಬುಕೇನನ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮಾಡ್‌ನ ಪಡೆಲ್ ಏರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಚತ್ತಾನುಂಡ್, ಅದ್‌ಂಗ್‌ಂಜ ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಆಯಿರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಜನಳ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಜನಳುಂಡ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಬೋರೆ ಸೀಮೆಂಜ ಜನಳ ಒರಾತ ಮಾಡಿಯತ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಕ್ಕ ಅನ್ನನೆ ಒರಾತತ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಜನಡಾತ್ ಏರ ಜನ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬುಲೆ.

ಮಂಗಳೂರ್ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಜಾಗತ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚಂಡಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಬೆಳ್ಳಾರೆ

ಕೋಟೆಕ್ ದಂಡ್ ಮೂಂದ್ ದಿನ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಟ್ಟತ್. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜಾನೆಲ್ಲ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಲೂಟಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ನ ಕೇಟಿ ಕ್ಯಾ. ಮೆಹೋನಿ ಕುಶಿ ಪಟ್ಟಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ದ.ಕನ್ನಡತ್ ರಾಜಂಡ ಜನಕೂ ಪಿಞ್ಞ ಟಿಪ್ಪುರ ಜನಕೂ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಇಪ್ಪಕಾಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಕ್ಕ ಕೊಣನೂರ್, ಅರಕಲಗೂಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಬಸವಪಟ್ಣತ್‌ರ ಜನ ಬಂದಿತ್ ತಂಗಡ ಕಷ್ಟ, ನಷ್ಟತ್‌ನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಮೊರ್‌ಟತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಈಶ್ವರಯ್ಯ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಆ ಜಾಗಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಲೂಟಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ರೈತಂಗಡ ಜನಳೆಲ್ಲ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಕಾನ ನಷ್ಟತ್‌ನ ಸೆರಿ ಮಾಡಿ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಈಶ್ವರಯ್ಯ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಮೈಸೂರ್ ಇತಿಹಾಸತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಆಖೀರಿ ದಿನ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಮುತ್ತಿಗೆಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಮಿತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರತ್‌ರ ಸೈನ್ಯ 1799ನೆ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಸುತ್ತು ಇಂಜ ಕಾವೇರಿಪೊಳೆರ ಕರೆಲ್ ಬಂದ್ ಕೂಡಿತಿಂಜತ್. ಆ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಗ್ ಸೋಲ್ ಗ್ಯಾರೆಂಟಿಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕೂಡೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾ ಜ.ಹ್ಯಾರೀಸ್‌ಕ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಈ ಸಮ್ಮಂಧ ತಾಂಡ ರಾಯಭಾರಿಯಳ ಅಯೆಪಿಂದ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಟಿಪ್ಪು ರಾಜಿರ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. 'ಇದ್‌ಂಗ್ ಬ್ರಿಟಿಷ 24 ಗಂಟೆರೊಳ್‌ಲ್ ತಂಗಡ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ಕ್ ಸುಲ್ತಾನ ಒತ್ತಂಡಕ ತಂಗಡ ಒಳ್‌ಲೆ ರಾಜಿ ಒಪ್ಪಂದ ಆಕೂಂದ್ ಜವಾಬ್‌ಚಿ.

ಸುಲ್ತಾನಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಪಾದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಪ, ಕಂತ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ಕೋಟಿ ಉರ್‌ಪಿಯ ತಪ್ಪಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ನಾಲ್ ಮೋನೆಯಳ, ನಾಲ್ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಕೆಲ್ ಬುಡೊಂಡೂಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಡ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಇದ್ ಟಿಪ್ಪುಕ್ ದುಂಬ ಅವಮಾನ ಆಪನ್ನತ ವಿಷಯ ಆನಾನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಒಂದೂ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಮುಂಡತೆ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಪಿತ್ಯಾಂದೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವಕ್ ಫಿರಂಗಿ ಪಾರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಪುನಾದಿಯ ಟಿಪ್ಪು ರಾಜಿಕ್ ಕೇಪಕ, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಮೂಂದ್ ಗಂಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಒತ್ತಂಡಕ ಮಾತ್ರ ಕಯ್ಯುವಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈನಗುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಮಂಕ್ ಪೊದ್ದ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವಂಡ ಪರಿವಾರತ್ ಅಂವನ ಹೊಗಳುವವೆ ಏರ ಇಂಜತ್. ಎಂತ ಮಾಡ್‌ಚೇಂಗಿಯೂ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಒಡ್‌ತಿತ್ ನುಗ್ಗುವಕ್ ಕಯ್ಯುಲೆಂದೇ ಅವು ಎಣ್ಣುವ ಇಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪು ಇನ್ನತ ತಕ್ಕ್‌ನ ನಂಬಿತ್, ಹಿತೈಷಿಯಳ ದೂರ ಮಾಡಿರ್‌ತಿಂಜತ್.

ಮೇ ತಿಂಗತ್‌ರ ದಂಡನೆ ದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಫಿರಂಗಿನ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಆ ಬರಿಂಜ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವಕ್ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಒಡ್‌ಪಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಓಡುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡಿರ್‌ತಿಂಜತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಆಳ ಇಲ್ಲತ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ದಾಟಿಯಂಡ್ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಎತ್ತಿರ್‌ತ್.

ಚಾಯೋಡೆ ಕೆಂವ ಪೊಳಿಪಕ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡಿಯಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಮೇ.ಜ. ಬೈಯರ್ಡ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ನಾಲ್ ಕಾಲ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಣತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೆರೆಯಾಳ್ ಆಯಿತ್ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಚಿಟ್ಟಂವ. ಆನಗುಂಡ್ ಇಕ್ಕ ಅಂವ ಪಗೆನ ತ್‌ೀತವಕ್ ಹಟ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಪೊಳೆಕರೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಟಿಪ್ಪು ಕೋಟೆರ ಕೆಂವತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಓರ್ ಡೇರೆ ಇಟ್ಟಂಡ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಎಕ್ಕ ಅವು ಪೊಳೆ ದಾಟ್‌ಚೊ ಅಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪು ತಾಂಡ ಶಿಬಿರತ್‌ನ ಅಪಾಯ ಇಲ್ಲತ ಜಾಗಕ್ ಮಾತ್‌ಚಿ. ಮೇ ಮೂಂದಾಂಗ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಭಾಗ ಸೈಯದ್‌ಸಾಹೇಬ್ ಪಿಞ್ಞ ಸೈಯದ್ ಗಫೂರ್ ಸಾಹೇಬ್‌ರ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜತ್. ಫ್ರೆಂಚ್ ಸರ್ದಾರ ಚಾಪಿನ್, ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ದಂಡನೆ ಮೋಂವ ಕೋಟೆರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಬರಿಲ್ ಪಡಿನ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಕೋಟೆ ಕೆಂವತ್‌ರ ಪೂರ್‌ಮೆ ಬತ್ತರಿ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ತಂಗಡ ಫಿರಂಗಿನ ಅದ್‌ಂಡ ಕೊಡಿಲ್ ಏತುವಕ ಟಿಪ್ಪು ಬೋರೆ ಒಂದೂ ಮಾಡುವ ಕಯ್ಯತೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಚನ್ನಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ಓರ್ ಪಟ್ಟನ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ದುಂಬ ಖರ್ಚಿರ ಪೂಜೆ

ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಈ ಪಟ್ಟ ಪಿಞ್ಞಾ ಕೂಟ್‌ಕಾರ "ಮೇ ನಾಲನೆ ನಾಳಂಕೆ ದುಂಬ ಅಪಾಯ ಆನ ದಿನಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್, ಅದ್‌ನ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಹೋಮ ಮಾಡ್‌ಚಿಡೊಂಡು" ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆನಗುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಕುಳ್‌ಚಿತ್ ಪೂಜೆ, ಹೋಮ ಆನಪಿಞ್ಞಾ ಕೋಟೆರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ ಕೋಟೆ ಪತ್ತುವಕ್ ಏಣಿ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಸೈಯದ್ ಗಫೂರ್ ಶತ್ರುವ ಮಜ್ಜಣ ನೇರತ್ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಪೊಳಿಪಾಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಕೊ, ಟಿಪ್ಪುರ ಹೊಗಳ್ ಭಟ್ಟಂಗ "ಗಫೂರ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಅನ್ನನೆ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಮಜ್ಜಣ ನೇರತೆ ಕೋಟೆರ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ನೆಡೀಮ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೈನ್ಯಕ್ ಸಂಬಳ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಪೊರ್‌ಟಾನಗುಂಡ್ ಆ ಸೈನಿಕಂಗ ಶತ್ರುವ ನುಗ್ಗುವ ನೇರತ್ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಇಲ್ಲತಾಚಿ.

ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನ್ಯ ಮಜ್ಜಣ ಚೆನ್ನಂಗ್ ರೆಸ್ಟ್ ಎಡ್‌ತವಕ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗುವಕ್ ನಲ್ಲ ನೇರಾಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಸೈಯದ್ ಗಫೂರ್ ಮಾತ್ರ "ನಾನಿಕ್ಕಲೆ ಪೋಯಿತ್ ಸುಲ್ತಾನನ ಕಾಕಿತ್ ಶತ್ರುವ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಪೊಳಿಪಾನ ಕಾಟಿ ಕೊಡ್‌ಪಿ. ಅಂವಂಡ ಸುತ್ತೂ ಎಂತಾ ನೀಚಂಗ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಕಾಟುವಿ"ಂದ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಬಟ್ಟೆಲ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಶತ್ರುನ ಅಡ್ಡ ತಡ್‌ಪಕ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಓರ್ ಫಿರಂಗಿ ಬೊಡಿ ಅಂವಂಗ್ ಪಟ್ಟಿತ್ ಅಂವ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದ್‌ರ್‌ತ್.

ಟಿಪ್ಪು ಅರಮನೆಲ್ ಪೂಜೆ, ಹೋಮ ತ್‌ೕತಿತ್ ಕೋಟೆ ಕೆಂವತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಶಿಬಿರಕ್ ಮಜ್ಜಣಕ್ ಊಟ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಸೈಯದ್ ಗಫೂರ್ ಫಿರಂಗಿ ಬೊಡಿ ಪಟ್ಟಿತ್ ಚತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಕೇಟಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಬೇಜಾರ ಆಚಿ.

ಸೈಯದ್ ಚಾವಕ್ ಎಂದೂ ಬೊತ್ತ್‌ನಂವನಲ್ಲಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಜಾಗಕ್ ಇಞ್ಞೊಬ್ಬನ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಸುಲ್ತಾನ ಅಲ್‌ಂಬಲ್‌ಲ್ ಊಟ ತ್‌ೕಕಣೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಕೋಟೆರ ಕೆಂವ ಒಡ್‌ತಿತ್ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಾತ್ ಎಣ್ಣುವ ವರ್ತಮಾನ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ.

ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ಮಜ್ಜಣ ಓರ್ ಗಂಟೆಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ತಾಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಪಡೆಕತ್ತಿನ ಅರೆಂಜ ಬಲ್‌ಚಿತ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಂದಿತ್, ಏಳ್ ಮಿನಿಟ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಕೋಟೆರ

ಕೆಂವ ಒಡ್‌ತಿತ್ ಆ ಜಾಗಕಾಲೆ ಕೊಡಿಕ್ ಪತ್ತಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಬಾವುಟತ್‌ನ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಪೇರ್ತ್ ಕಠಿಣ ಆಯಿತ್ ಪೋರಾಡ್‌ಚಿ. ದಂಡ್ ಕಡೆ ದುಂಬ ಚಾವು, ನೊಂಬಲ ಆಚಿ. ಈ ನೇರತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಬೋರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ತಂಗ, ತಂಗಡ ತುಕ್ಕಡಿರ ಕೂಡೆ ಕೋಟೆರ ಸುತ್ತೂ ಬಲ್ಯ ಪಡಿನ ಪಾರ ಕಾಪ ಇಂಜತ್. ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ದಂಡ್ ಗಂಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಕೋಟೆರ ಕೇಕ್ ಬರಿಯತ ಬಲ್ಯ ಪಡಿರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್.

ಸುಲ್ತಾನ ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಕೆಂವ ಪತ್ತಿತ್ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಂದಾನ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕ್‌ರ ಕೋಟೆ ಕೆಂವತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕೆಂವತ್‌ರ ಕೊಡಿಕ್ ಪತ್ತಿತ್ 200 ಗಜ ದೂರತ್ ನಿಂದಂಡ್ ಶತ್ರುಪಡೆರ ಮೀದ ತಾಂಡ ಕಯ್ಯಾರೆ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಬರಿಂಜ ನುಗ್ಗಿರ್‌ತ್. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಧೈರ್ಯತ್ ಪೋರಾಡ್‌ನಕೊ, ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಐರೋಪ್ಯ ಪಿಞ್ಞಾ ದೇಶೀಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಎದಿಕೆ ನಿಪ್ಪ ಕಯ್ಯತಾಚಿ. ಅವು ಧೈರ್ಯ ಕಳ್‌ಂದಂಡ್ ಪಡೆಭೂಮಿಂಜ ಓಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೈನಿಕಂಗ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕೆ ಓಡುವ ಇಂಜತ್.

ತಾಂಡ ಜನ ಓಡಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ, ಶತ್ರುವ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಂದಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಕಂಡ ಸುಲ್ತಾನ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಕೊದಿರ ಕುದರೆನ ಪತ್ತಿಯಂಡ್ ಕೇಕ್ ಬರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಒಳಿಯತ ಕೋಟೆಕ್ ಪೋಪ ಪಡಿನ ನುಗ್ಗ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಗ್ ಮಿಞ್ಞಲೆ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಓರ್ ಬೊಡಿ ಪಟ್ಟಿತ್. ಆ ಪಡಿಕಾಲೆ ಸುಲ್ತಾನ ಅರಮನೆಕ್ ಎನ್ನಂಗ್ ಪೊರ್‌ಟತ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಪಡುವ ಸಂಗತಿ.

ಅಂವ ಚಾವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನಕ್ ಬಯ್ಯ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪರ್‌ಂದ ತಕ್ಕ್‌ಲ್, ಅಂವ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಕಾಗದ ಪತ್ರತ್‌ನ ನಾಶ ಪಡ್‌ತಿತ್, ತಾಂಡ ಮಹಾರಾಣಿನ ಕೊಂದಿತ್ ತಾನ್ ಪಡೆಲೆ ಚಾವೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಸುಲ್ತಾನ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಪೊಳೆರ ಬರಿ ಪೋಪ ಕೋಟೆರ ಪಡಿಕಾಲೆ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಕಲಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತ್.

ಸುಲ್ತಾನ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಕುದರೆ ಪತ್ತಿತ್ ಪೋಪಕ್ ಪೊರ್‌ಟ ಪಡಿಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಜನ ಇಂಜತ್. ಈ ಜನ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಬರತನ್ನಕೆ ತಡ್‌ಪಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಒರೇಪೋಲೆ ಬೊಡಿರ ಮಳೆ ಪೊಯ್ಯ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ದಂಡನೆ ಬೊಡಿ ಪಟ್ಟಿತ್. ಅದ್‌ನ ಸಹಿಸಿಯಂಡೆ ಕುದರೆ ಪತ್ತಿತ್ ಪಡಿ ದಾಟೊಂಡು ಎಣ್ಣುವಕ ಮೂಂದನೆ

ಬೊಡಿ ಪಟ್ಟ್‌ರ್‌ತ್. ಈ ನೇರತ್ ಅಂವಂಡ ಕುದರೆಕೂ ಬೊಡಿ ಆಯಿತ್ ಅದ್ ಕ್‌ೇದಕ್ ಬುದ್ದತ್. ಅನ್ನನೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಬರಿಲೆ ಇಂಜ ಅಂವಂಡ ಆಪ್ತ ರಾಜಾಖಾನ್‌ಕೂ ಬೊಡಿ ಆಚಿ.

ಅಕ್ಕ ರಾಜಾಖಾನ್ ಅಂವ ದಾರ್‌ಂದ್ ಕೂತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಎಣ್ಣೊಂಡೂಂದ್ ಸೂಚನೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಆ ಜನಡ ಎಡೆಲ್ ಟಿಪ್ಪು ಎಲ್ಲಿ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನ "ನೀಕ್ ಪುಚ್ಚಿ ಪುಡ್‌ಚಿತಾ ಮುಂಡತೆ ಇರ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ರಾಜಾಖಾನ್ ತಾಂಡ ಯಜಮಾನ ಬುದ್ದ ಕುದರೆರ ಬೆನ್ನ್‌ನ ಬಲ್‌ಚತ್. ಅಕ್ಕಲೆ ಅವು ದಂಡಾಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದಿತಿಂಜ ಪಿಣ್ಣ್ ಬುದ್ದಂಡೆ ಇಂಜ ಜನಡ ರಾಶಿರ ಮೀದ ಬುದ್ದತ್. ಆ ನೇರತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಬೋರೆ ಸೇವಕಂಗ ಓರ್ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿನ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಅದತ್ ಸುಲ್ತಾನನ ಬುದ್ದಾಕ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಪೊಯ್ತ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಓಡಿ ಬಪ್ಪ ಇಂಜ ಜನಡ ಕಣಕ್, ಅನ್ನನೆ ಆ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಬೊಡಿನುಂಡ್ ಚತ್ತಯಿಂಗಡ ಪಿಣ್ಣ್ ಚತ್ತಂಡ್ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಡ ರಾಶಿ ಅಧಿ ಆಯಿತ್ ಉಸಿರ್ ಕಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಸುಲ್ತಾನ ಇಂಜ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿನ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಕಯ್ಯತಾಚಿ. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸುಲ್ತಾನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರತ್ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಜಾರ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ಸೊಂಟಕೆತ್ತನೆ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದಿತಿಂಜ ರಾಶಿನುಂಡ್ ಮುಚ್ಚಿಪೋಯಿತಿಪ್ಪಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನಿಕಂಗ ಆ ಕಮಾನ್ ಪಡಿರ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅದತ್ ಒಬ್ಬ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ನಡುಲ್ ಇಂಜ ಪಟ್ಟ್‌ರ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಇಂಜ ಪಡೆಕತ್ತಿಲ್ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಕೊಕ್ಕೆ(gold buckle)ನ ಬಲ್‌ಚವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಗ್ ಆನ ಗಾಯತ್‌ಂಜ ಸೊಯ ತಪ್ಪಿ ಪೋಪ ಸ್ಥಿತಿಲ್ ಇಂಜಕೊ, ತಾಂಡ ಜೆಂಪತ್‌ರ ಪರೀಸ್ ಇಲ್ಲತೆ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕತೆ ಬುದ್ದಿತಿಂಜ ಪಡೆರ ಕತ್ತಿನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನಿಕನ ಕೆತ್ತುವಕ್ ಬೀಜ್‌ಚಿ! ಅಕ್ಕ ಆ ಸೈನಿಕ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ನೆತ್ತಿಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಪಾರಿಪೋಚಿ.

ಇನ್ನನೆ 'ಮೈಸೂರ್ ನರಿ'ಂದ್ ಪೆದ ಎಡ್‌ತ ವೀರ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ತಾಂಡ ಆಖೀರಿ ಉಸಿರ್‌ಕೆತ್ತನೆ ತಾಂಡ ವೈರಿಯಳಾನ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡಿಯಂಡೆ ಚತ್ತತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ತಾನ್ ಕೊಂದದ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಎಣ್ಣುವದ್ ಆ ಸೈನಿಕಂಗ್ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಆಪ್ತ ಸೇವಕಂಗ ಮಿಣ್ಣಲೆ ಚತ್ತತ್. ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಗಾಯ ಆಯಿತ್ ಅರೆಸೊಯೆಲ್ ಬುದ್ದತ್. ಸುಲ್ತಾನ ಚಾವಕ ಅಂವಂಗ್ 47 ಬಯತ್. ಅಂವ

ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಸುರು ಮಾಡಿಯೆ 17 ಬಯತ್‌ಲ್!

ಸುಲ್ತಾನ ಕೋಟೆರ ಉತ್ತರ ಬರಿಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಶತ್ರು ಸೈನಿಕಂಗಳ ಕಠಿಣವಾಯಿತ್ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನಿಕಂಗ ದೇಶೀಯ ಸೈನಿಕಂಗಕ್‌ಂಜ ದುಂಬ ನೇರ ಪೋರಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಸುಲ್ತಾನ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೇಕ್ ಬರಿಕ್ ಪೋನನ್ನಕೆ ಇವು ಮನಾರ ಚೋತತ್. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಅಧಿಪತಿ ಮೇ. ಲ್ಯಾಂಬ್ಬನ್ಸ್ ಬಯ್ಯ ಕೋಟೆರ ಕೇಕ್ ಬರಿಯತ ಪಡಿರ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ. ಸುಲ್ತಾನ ಎಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ, ಎನ್ನನೆ ಉಳ್ಳಂದ್ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಅಂವ ಶತ್ರುವಡ ಬೊಡಿಸುಂಡ್ ಚತ್ತಿತ್ ಎಣ್ಣುವ ಸಂಗತಿ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್, ಮೇ. ಆಲನ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ಸುಲ್ತಾನ ಅರಮನೆಲೆ ಇಕ್ಕೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್, ಮೇ.ಆಲನ್‌ನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಶಾಂತಿ ಸೂಚಕವಾನ ಬೊಳ್‌ತ ಬಾವುಟತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಅರಮನೆಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಮೇ. ಎಲ್ಲನ್ ಟಿಪ್ಪು ಪಿಞ್ಞ ಅರಮನೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಕೂ ಎಂದಿಕೂ ಏದೇ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್ ಇಲ್ಲತೆ, ಆ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಶರಣಾಗತಿ ಆನಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ರಕ್ಷಣೆ ತಪ್ಪಾಂದ್, ಅನ್ನನೆ ಶರಣಾಗತಿ ಆಕತೆ ವಿರೋಧ ಕಾಟ್‌ನಕ ಅರಮನೆ ಮುತ್ತಿಗೆರ ಕಠಿಣ ಪರಿಣಾಮಕ್ ಎಡೆಯಾಂಡೂಂದ್ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜಯಿಂಗಕ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಪೋಚಿ.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಪಡಿರ ದಂಡೂ ಬರಿಲ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಡುವಕ್ ತಯಾರ್ ಮಾಡಿತ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಮೇ.ಎಲ್ಲನ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಪಕ ಅರಮನೆರ ಮಾಡಿಲ್ ಇಂಜ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪರಿವಾರ ಜೀಂವತ್‌ರ ಪೋಡಿಲ್ ಗ್‌ಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ಅಯಿಂಗಳ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಕಾಕಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಅರಮನೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ್ ಬಯಂದತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಜನ ಎಲ್ಲನ್ನ್‌ನ ಒಳ್‌ಕ್ ಬುಡುವಕ್ ಒತ್ತಂಡ್‌ಲೆ. ತಾನ್ ಸುಲ್ತಾನ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಸಮ್ಮಂಧಿಯಕ್ ರಕ್ಷಣೆ ತಪ್ಪಕ್ ಬಂದಿಯೆ, ಇದ್‌ಂಗಾಯಿತೆ ತಾನ್ ಕೈಲ್ ಬೊಳ್‌ತ ಬಾವುಟ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಉಳ್ಳಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ತಾಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ನಂಬಿಕೆ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ತಾಂಡ ಪಡೆಕತ್ತಿನ ಅರೆಂಜ ಬಲ್‌ಚಿತ್ ಕಿಲ್ಲೆದಾರಂಡ ಕೈಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇನ್ನನೆ ಇಂಜಕೊ ಅಂವಂಡ ತಾಳ್ಮೆ ಕೆಡುವಚ್ಚಕ್ ಅಂವನ ಪಾರಕಾಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆಖೀರಿಕ್ ಅಂವನ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ದಂಡ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿಯ ಇಂಜ ಕೋಂಬರೆಕ್

ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಅದತ್ ಒಬ್ಬಂಗ್ 1792ಂಡ ಪಡೆ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಮೇ.ಎಲ್ಲನ್ಸ್‌ರ ಪರಿಚಯ ಇಂಜತ್. ಎಲ್ಲನ್ ರಾಜಕುಮಾರ ಪಿಞ್ಞ ಅರಮನೆ ವಾಸಿಯಕ್ ರಕ್ಷಣೆರ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಅಂವಂಡ ಅಪ್ಪ ಸುಲ್ತಾನ ಅರಮನೆಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲೆಂದೂ, ಆನಗುಂಡ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಶರಣಾಗತಿ ಆನಕ ಮಾತ್ರ ಜಿಂವ ಉಳಿವಾಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಮಕ್ಕ ಸುಲ್ತಾನ ಅರಮನೆಲ್ ಇಲ್ಲೇಂದ್ ನಂಬಿಕೆ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆಖೀರಕ್ ಅವು ಒತ್ತವತೆ ಇಪ್ಪಕ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಪಡಿ ತೊರ್‌ಂದಿತ್ ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜಕುಮಾರಂಗಳ ಕಾಕಿತ್ ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಯಿತ್ ತಾಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ರಕ್ಷಣೆಲ್ ಅಯಿಂಗಳ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಜ. ಹ್ಯಾರೀಸ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಅಂಗರಕ್ಷಕಂಗಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಇಂಜ ಕೋಂಬರೆನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗತ್‌ನ ಶೋಧನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಚ್ಚಕೆಲ್ಲ ಆನಕೊ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ. ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ಕಿಲ್ಲೆದಾರನ ಕಾಕಿತ್ ಸುಲ್ತಾನ ಒಳ್‌ಚಂಡ ಜಾಗತ್‌ನ ಎಣ್ಣತೆ ಪೋನಕ ಕಠಿಣ ಪರಿಣಾಮ ಆಪಾಂದ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಕ್ಕ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ, ಸುಲ್ತಾನ ಗಾಯ ಆಯಿತ್ ಬುದ್ದ ಜಾಗತ್‌ನ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಇದ್ ಅಂವಂಗ್ ಎಕ್ಕ ಗೊತ್ತಾಚಿಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ.

ಕಿಲ್ಲೆದಾರಂಡ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಆ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ಕಮಾನ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಬೈಟಾಚಿ. ಆ ಪಡಿರ ಒಳ್‌ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಎದಿಕೆ ನೋಟುವಯಿಂಗಕ್ ಪೋಡಿ ಆಪನ್ನಕೆ ಚಾವುರ ಗುಡ್ಡೆ ಬುದ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಬೈಟಾನಕೊ ಸುಲ್ತಾನ ಅಲ್ಲಿ ಚತ್ತಿತ ಇಲ್ಲೆ ಗಾಯ ಆಯಿತ್ ಬುದ್ದ್ ಪೋಯಿತಾಂದ್ ನೋಟುವನ್ನತ ಓರ್ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡಲ್ಲಿ ಇಂಜತ್. ಆಂಡ ಮೀದ ಬಾಕಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ದುಂಬ ಬೋಳ್‌ಚತ್‌ನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆಂಡ ಬೊಳಿಲ್ ಓರಂದೆ ಚಾವುನ ಎಡ್‌ತಿತ್ ನೋಟುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರತ್ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದಿತಿಂಜ ಓರ್ ತಡಿರ ಬರಿಕಾಲೆ ಕೆಣ್‌ಂಜಂಡ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿರ ಅಡಿಲ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಓರ್ ಆಪ್ತ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜಿಂವತೋಡೆ ಬುದ್ದಾನ ಕಂಡತ್. ಜ.ಬೈಯರ್ಡ್ ಅಂವನ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಒಪ್ಪಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಿಷಯತ್‌ನ ಕೇಟತ್.

ಅಕ್ಕ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಲ್ತಾನ ಬುದ್ದಿತಿಂಜ ಜಾಗತ್‌ನ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಆ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ಚಾವುನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಕ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಬೋರೆ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೇವಕಂಗ ಆ ಚಾವು

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡದೆಂದ್ ಕಂಡ್‌ಪುಡ್‌ಚತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚಾವುನ ಪಲ್ಲಕಿಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಕೊಂಡಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆ ತಡಿ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ತಡಿಂದ್ ಒಮ್ಮತತ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಸುಲ್ತಾನಂಡ ದಂಡನೆ ಮೋಂವ ಮೈಸೂರ್ ಪಡಿರ ಪಕ್ಕ ಪಾರಕಾತಂಡ್ ಇಂಜಂವ ತಾಂಡ ಪಾರ್ಟಿಕ್ ಸೋಲ್ ಆಯಂಡುಳ್ಳಾನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಮೇ 4ನೆ ಬೈಟ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಜ.ಹ್ಯಾರೀಸ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ಶರಣಾಗತನಾಚಿ.

ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮಕ್ಕಳ ತಾಂಡ ಶಿಬಿರತ್ ಬಂಧನತ್ ಆಕುವದ್ ಅವಶ್ಯ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಜ.ಹ್ಯಾರೀಸ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಅರಮನೆಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಮಕ್ಕ ತಂಗಡ ಅಪ್ಪಂಡ ಚಾವುನ ನೋಟಿತ್ ಬೇಜಾರತ್ ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ತಡಿರ ದಫನ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಬಯಂದತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕಾಜಿಯು ಮಹಮ್ಮದೀ ಧರ್ಮಪೋಲೆ ಟಿಪ್ಪುರ ಚಾವುನ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್‌ಲ್ ಅಂವಂಡ ಅಪ್ಪ ಹೈದರಾಲಿರ ಚಾವುನ ಪೂತ ಜಾಗತೆ ಬಲ್ಯ ಗೋರಿಲ್ ಪೂತತ್. ಆ ನೇರತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ರ ಸೈನ್ಯದಳ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ತಂಗಡ ಆಖೀರಿ ಗೌರವತ್‌ನ ಸೈನ್ಯಕ್ರಮತೆ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಚಾವುನ ಮಣ್ಣ್‌ಲ್ ಪೂತನ್ನಕೆ ಆಕಾಶತ್‌ಂಜ ಭಯಂಕರವಾನ ತೆಡ್ ಬಡ್‌ಚತ್, ಮಿನ್ನಲ್ ಕಂಡತ್. ಅಕ್ಕಾಕಣೆ ಇಲ್ಲತ ಬಿರುಗಾಳಿನುಂಡ್ ಕೂಡ್‌ನ ಜೋರ್ ಮಳೆ ತೊರ್‌ಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ತಾಂಡ ಜಿಂವ ಇರಣೆಕೂ ಶತ್ರು ಆಯಿತಿಂಜ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಭೌತಿಕ ಬದ್‌ಕ್‌ರ ಆಖೀರಿಯಾಚಿ.

ಟಿಪ್ಪುರ ಚಾವು ಅಂವಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸ್ವಾಮಿ ದ್ರೋಹಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಳುಂಡ್ ನಡ್‌ಂದಿಯೆಂದ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸಮಕಾಲೀನ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಹುಸೇನ್ ಆಲಿ ಕಿರ್ಮಾನಿ ದಿವಾನ್‌ಮೀರ್ ಸಾದಕ ತಾಂಡ ಸ್ವಾರ್ಥಕಾಯಿತ್ ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಸೆರಿಯಲ್ಲತ ವಿಚಾರತ್‌ನ ಎಣ್ಣೆತ್ ಅಂವನ ತಪ್ಪು ಬಟ್ಟೆಕ್ ಬಲ್‌ಚತ್, ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಸಂಚ್ ನಡ್‌ತ್‌ಚಿ, ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟುವಂಡೂಂದ್ ಇಪ್ಪಕ ಪೊರ್‌ಮೆತ ಪಡಿನ ಮುಚ್ಚ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ತಾನ್ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಓಡಿ ಪೋಪಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಮೀರ್‌ಸಾಧಕ ಅನ್ನನೆ ಓಡಿಪೋಪಕ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂವನ ಕತ್ತಿಲ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ಬೂಕ್‌ಚೀಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಬೋರೆ ಜನ ಮೀರ್ ಸಾಧಕ್‌ನ ಕೊಂದಿತ್ ಇಟ್ಟತ್‌ಂದೂ ಕಿರ್ಮಾನಿ ಎಳ್ದುವ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಮೀರ್‌ಸಾಧಕಂಡ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹತ್‌ರ ಮೀದ ಒಂದೂ ಎಣ್ಣತೆಪೋನಕೊ ಅದತ್ ಒಬ್ಬ ಎಲ್ಲನ್ನ, ಮೀರ್‌ಸಾಧಕ ಪಡೆಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಓಡುವಕ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಳುಂಡ್ ಚತ್ತತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಮೀರ್‌ಸಾಧಕಂಡ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹತ್‌ರ ಸತ್ಯಾಂಶ ಎನ್ನನೆ ಇಂಜಕೊ ಅಂದ್‌ಂಜ ಇಂದೇಕೆತ್ತನೆ ಜನ ಮೀರ್ ಸಾಧಕಂಡ ಪೆದ ಕೇಟಕ 'ಅಂವ ವಂಚಕ, ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಿ ಪಿಜ್ಞಾ ದುಷ್ಟ'ಂದ್ ತಿಕ್ಕಾರತ್ ನೆಲಕೆ ತುಪ್ಪುವ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ದರಿಯಾ ದೌಲತ್ ಅರಮನೆರ ಕೆಂವತ್ ರಂಗ್‌ಲ್ ಬುಡ್‌ತ್‌ನ ಚಿತ್ರತ್ ಮೀರ್‌ಸಾಧಕಂಡ ಚಿತ್ರತ್‌ರ ಕಣ್ಣ್‌ನ ಕುಕ್ಕಿತ್ ಆ ಚಿತ್ರತ್‌ನೆ ವಿಕೃತ ಮಾಡ್‌ನದ್ ಇಂದೇಕೂ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ.

ಮೇ 4ನೆ ಒಯಿಪತ್ 6ನೆ ನಾಳಂಕೆಕೆತ್ತನೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಸಾಧಾರಣ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆನೊ ಲೂಟಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಎಚ್ಚಕೋ ಮನೆಕ್ ತಿತ್ತ್ ಇಟ್ಟತ್. ಈ ನೇರಕ್ ಪಟ್ಟಣವಾಸಿಯ ಓಡಿ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಪೊಣ್ಣಾಳ ತಂಗಡ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಕಾಯಿತ್ ಗುಡ್ಡೆ ಗುಡ್ಡೆ ಆಯಿತ್ ಓಣೆಲೆ ಇಂಜಂಡ್ ಬೈಟ್ ಕೈಚತ್. ಆಖೀರಕ್ ಕೋಟೆರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ನೇಮಕ ಆಯಿತಿಂಜ ಕ. ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡಿತ್, ಓರಚ್ಚಕಾಳ್‌ನ ತೂಕಿತ್ ಚಾಟಿಲ್ ಪೊಯ್ಯ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತದು ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಕಾಗದ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನಕೆತ್ತನೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬರಿಂಜ ಫಿರಂಗಿ ಸದ್ದ್ ಕೇಟ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಈ ಬೊಡಿರ ಸದ್ದ್ ಮೇ 4ನೆ 1799ಂಗ್ ನಿಂದ್‌ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಎಟ್ಟ್ ದಿನಕೆತ್ತನೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಬರಿಂಜ ಏದೇ ಓರ್

ವರ್ತಮಾನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ್‌ಲೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಂತಾಚೋಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಬೇರ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ವಕೀಲ್ ಕೆಪಿತಾನ್ ಮೊವಿನಿ ಓರ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್.

ಅದತ್ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬಂಡ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಈ ಬರಿಕ್ ಬಂದಂಡ್ ಉಂಡ್. ದುಂಬ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಉಳ್ಳಾಂಗ್ ನಿಂಗ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಬೆರಿಯ ಬರೊಂಡು. ಬಾಕಿ ನಿಂಗ ಬಂದಪಿಞ್ಞಂದ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಇದ್‌ನ ಓದಿತ್ ಪೇರ್ಕ್ ಕುಶಿ ಆಯಿರ್‌ತ್. ಆಂಡ ಮಾರೀಪತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ 21 ಫಿರಂಗಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಎಣ್ಣಕ ಮೇ 13ಂಗ್ ಪೇಟೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿನ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದತ್.

ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ಸೀಮೆನೆಲ್ಲ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಮುಂಬೈಂಜ ಓರ್ ಐರೋಪ್ಯ ಸೈನ್ಯ ತುಕ್ಕಡಿ, ದಂಡ್ ದೇಶೀಯ ಸೈನಿಕಂಗಡ ತುಕ್ಕಡಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕೊಡ್‌ಗ್ ಸೀಮೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕರಡಿಗೋಡ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಇದೇ ನೇರತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ಗೆದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಮುತ್ತೂರ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ಮುತ್ತೂರ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್‌ರ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮುಂಬೈಂಜ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಬಂದ ಸೈನ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ವಾಪಾಸ್‌ಬಂದ ಸೈನ್ಯ ಒಕ್ಕಟೆ ಕೂಡ್‌ನಕ ಬಲ್ಯದಾಯಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಇಳ್‌ಂಜಿ ಪೋಪಕ ಊಣ್ ತೀನಿರ ಸಾಮಾನ್‌ಕ್ ಕೊರು ಆಕೊಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಜ. ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ಮುಂಬೈಂಜ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಬಂದ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಆದ್ಯ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಕ್ ಅಯೆಚದು ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಇಂಜ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಜ.ಹ್ಯಾರೀಸ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಉಪಕಾರತ್‌ನ ಹೊಗಳಿತ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್. ಇದತ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜ ಟಿಪ್ಪುರ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಅಯೆಚತ್. ಅಲ್ಲತೆ ಜ.ಸ್ಟೂವರ್ಟ್ ತಾಂಡಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಟಿಪ್ಪುರ ಕುದರೆ ಪಿಞ್ಞ ಜ. ಹಾರ್ಟ್ಲೀರ ಓರ್ ಕುದರೆನ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಕುಶಿ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಜವಾಬ್ ಅಯೆಚಲ್ಲಿ "ನಾನ್ ನಿಂಗಕ್ ದುಂಬ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿಯೆಂದ್ ನನ್ನ ಹೊಗಳಿತ್ ಎಳ್ದಿರ. ನಾನ್ ಅಂತಾ ಬಲ್ಯ ಕೆಲಸ ಒಂದೂ ಮಾಡ್‌ಲೆ. ಟಿಪ್ಪು ನಂಗಕ್ ಬಲ್ಯ ಓರ್ ಶತ್ರು ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಹಿಂದು ಜನಾಂಗತ್‌ನ ಪಾಳ್ ಮಾಡುವಕ್ ನೋಟ್‌ನಂವ. ಎಚ್ಚಕೋ ಹಿಂದೂವಳ ತಾಂಡ ಜನಾಂಗಕ್ ಒರಾತತ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡ್‌ನಂವ. ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿನ ನಾಶ ಮಾಡಿತ್, ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡ್‌ನ ಪುಣ್ಯ ಸೂರ್ಯ, ಚಣ್ಣೂರ ಇರಣೆ ತಂಗಡ ಪೆದ ಇಪ್ಪ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ನಾಕ್ ಕುದರೆಯಳ ಅಯೆಚಿತಂದದ್ ದುಂಬ ಕುಶಿ ಆಚಿ"ಂದ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ಬಂಗಾಳ ಗ.ಜ. ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ವಿರುದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ ಮಾಡ್‌ನ ಪಡೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅಯಿಂಗಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸಹಾಯತ್‌ನ ಹೊಗಳಿತ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಪಡೆರ ನೇರತ್ ತಾನ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸಹಾಯ ಪೇರ್ತ್ ಕಮ್ಮಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡಕೊ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಅದ್‌ಂಡ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಅನುಕೂಲತೆರ ದೃಷ್ಟಿಲ್ ಅಂವ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸಹಾಯ ಅಂವಂಡ ತಾಕತ್ತ್‌ಕೂ ಮೀತದ್ ಪಿಣ್ಣಾ ಪೇರ್ತ್ ಅಮೂಲ್ಯ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಕ್ ದುಂಬ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಎತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟದ್ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಗಾಯಾಳುವಕ್ ಮದ್ದ್‌ರ ಉಪಚಾರಕ್ ಅಯಿಂಗಳ ಆಸ್ಪತ್ರೆಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಕ್ ಸಾಮಾನ್ ಕಡ್‌ತುವಕ್ ಜನಳ ಪಿಣ್ಣಾ ಅತ್ತಳ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಂವ ಇನ್ನನೆ ಮಾಡ್‌ನ ಸಹಾಯಕ್ ಏದೇ ಪಣ ಎಡ್‌ತಂಡ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಸಹಾಯಕ್ ಪ್ರತಿಫಲ ಆಯಿತ್ ಒಂದ್, ದಂಡ್ ಕಾಲತ್ ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ಅಂವಂಗ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಲ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಮಿಣ್ಣಾ ಇಂಜ ಸೀಮೆನ ತಿರಿತ್ ಕೊಡ್‌ತದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಅದ್‌ಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಇಞ್ಞಾ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆನ ಕೂಟ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಇಚ್ಚಕ್ ಸೀಮೆನ ಕೊಡ್‌ತಕೊ ಅಂವ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸಹಾಯತ್ ಇಚ್ಚಕ್ ಕೊಡತದ್ ಪೋರಾಂದ್ ಸುಲ್ತಾನ ಚತ್ತಪಿಣ್ಣಾ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ರ ಕೋಟೆರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ನೇಮಕ ಆನ ಕ.ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಚತ್ತದು ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವಶ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ ಜಾಗತ್‌ನ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ತದ್ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಗ್ ಬರಂಡಿಯ ಸೀಮೆನ ಬಯಂದದ್.

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಪಡೆಲ್ ಚತ್ತ ನೇರತ್ ತುಳುನಾಡ್‌ಲ್ ಮಂಗಳೂರ್ ಸೀಮೆಕೆತ್ತನೆ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಗತ್‌ಂಜ ಹೆಗ್ಗಡೆದೇವ ಕೋಟೆಕೆತ್ತನೆ ಸೀಮೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತದು ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪಡಿಞಾರ್ ಮಲೆರ ಸೀಮೆನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ತಾಂಡ ಆಡಳಿತಕ್ ಒಳಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ. 9 ಜಿಲ್ಲೆ ಇಂಜ ಪಳೇಯ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪಂಡ್ ಹಿಂದೂ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ರ ಓರ್ ರಾಜಕುಮಾರಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಂವನ ತಾಂಡ ಆಶ್ರಿತ ರಾಜ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪೂರ್ವ ಪಿಞ್ಞ ಈಶಾನ್ಯತ್‌ರ ನಾಲ್ ಜಿಲ್ಲೆನ ನಿಜಾಮಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಉತ್ತರತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಿಲ್ಲೆನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರತ್‌ರ ಪೇಶ್ವೆಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ತಾಂಗ್ ತಂದ ಸೀಮೆ ಕಮ್ಮಿಂದ್ ಎಡ್‌ತವತಾಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರೆ ಆಳುವಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜನುಂಡ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಸೀಮೆನ ತಂಗ ವಹಿಸಿಯವಾಂಗ್ ಜ. ಹ್ಯಾರೀಸ್‌ರ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಕ.ವೈಸ್‌ಮೆನ್ ಎಣ್ಣುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಮಂಗಳೂರ್ ತಾಲೋಕ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ಬಾರ್ಕೂರ್ ಬಾಗ್ವಾಡಿಕೆತ್ತನೆ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಸೀಮೆನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಕ.ವೈಸ್‌ಮೆನ್‌ರ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಆ ಸೀಮೆಲ್ ಠಾಣ್ಯ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯಂಡ ಬರಿಯತ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಬಂದಿತ್ ಈಶ್ವರಯ್ಯಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ಸೀಮೆನ ಬುಟ್ಟಿ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟದ್ ಸೆರಿ ಬಂದ್‌ಲೆ. ಅಂವ ಈ ನೇರತ್ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿಲ್ ಇಂಜ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿರ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಅಸಮಧಾನತ್‌ನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್.

ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಳೆ ಬೆಚ್ಚವ. ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ನ, ಬೆಟ್ಟದಪುರ ಪಿಞ್ಞ ಅರಕಲಗೂಡ್ ಸೀಮೆನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪುದಿಯ ತೆರಿನ ಮಾಡಿಯವಲೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ತುಳು ನಾಡ್‌ಲ್ ಪಂಡ್

ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಸೇರಿತಿಂಜ ಅಮರಸುಳ್ಯಮಾಗಣೆರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಬೆಳ್ಳಾರೆ ಪಿಞ್ಞ ಮಂಗಳೂರ್ ತಾಲೂಕ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಸೀಮೆನ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ಪಿಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅನ್ನನೆ ಆಯಿಲೆ. ಈ ಸಮ್ಮಂಧ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಗ.ಜ. ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ರಾಜಂಗ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ಸೀಮೆ ಪಂಡ್ ತಾಂಡ ದಾಯಾದಿಯಡ ಸೀಮೆ ಆಯಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಅದ್ ತಾಂಗ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಆಸೆ ಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ರ ಕೂಡೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳ್‌ಂದವಕಾಗಾಂದ್ ಈ ಸೀಮೆನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕಾರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅದ್‌ಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ತುಳುನಾಡ್‌ಲ್ ಸುಮಾರ್ ಬಂಡವಾಳಕೆತ್ತನೆ ಸೀಮೆನ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಅಂವ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಮಾಡ್‌ನ ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಪ್ರತಿಫಲ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕೂಡೆ ಪುದಿಯ ಮೈತ್ರಿ ಒಪ್ಪಂದ

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಆಖೀರಿ ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆ ತ್‌ೕಂದಿತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸೈನ್ಯ, ಮಿತ್ರ ರಾಜ್ಯ ಅದ್‌ಂಡ ಸ್ವಂತ ಸ್ಥಾನಕ್ ವಾಪಾಸಾಚಿ. ಇದ್‌ನುಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಮುಂಬೈಸೈನ್ಯಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಉಂಬಕುಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಎತ್‌ತಿಚಿಡುವ ಕೆಲಸ ನಿಂದಿತಿಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ತಾಂಡ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅದ್‌ನ ಹಂಚುವಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ವಕೀಲನಾಯಿತ್ ನೇಮಕ ಆನ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿರ ಕಾರ್ಯಾವಧಿಲ್ ತ್‌ೕಂದತ್. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಬಂಗಾಳ ಗ.ಜ. ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ಸಾಹೇಬ್, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್.

ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ತಾಂಡ ಆಸ್ಥಾನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪ ವಿಷಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್

ಬೇಜಾರಕ್ ಎಡೆಯಾಚಿ. ಇವು ದಂಡಾಳೂ ಆಪ್ತ ಸಿನೇತಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜ.ಕ್ ಜವಾಬ್ ಆಯಿತ್ ರಾಜ, ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ವಿಷಯತ್‌ನ ಹೊಗಳಿತ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ 1799ನೆ ಇಸವಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗ ನಾಳಂಕೆ 12ಂಗ್ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಪತ್ರ ಎಳ್ದಿಕೊಡ್‌ತಿತ್ ರಾಜನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಪೋಚಿ.

ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕ. ಕ್ಲೋಸ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಸಾಮಾನ್‌ನ ವಾಪಾಸ್ ತಪ್ಪಕ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದ್‌ನಾಂಗ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಜವಾಬ್

ಕ. ಬ್ಯಾರಿಕ್ಲೋಸ್ ಸಾಹೇಬ 1799ನೆ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಆಖೀರಕ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ತಾಂಡ ಪುದಿಯ ಕೆಲಸತ್‌ನ ವಹಿಸಿಯಂಡತ್. ಅಂವಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡ್ಡೆಯಂಡ ಪರಿಚಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಈ ರಾಜ ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆ ಆಯಂಡಿಪ್ಪಕ ಮುಂಬೈಂಜ ಬಂದ ಸೈನ್ಯಕ್ ತಾಂಡ ಕಷ್ಟ, ನಷ್ಟತ್‌ನ ಕೂಟಾಕತೆ ಎಲ್ಲಾ ತರತೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಾಂಡ ಮನಾರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಇಂವ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಚಾಕ್ರಿನ ವಹಿಸಿಯಂಡ ಚೆನ್ನಂಗೆ ದಿನತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ನೊಂಬಲ ಆಪನ್ನತ ಓರ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಕ.ಕ್ಲೋಸ್ ಈ ಕಾಗದತ್‌ನ ರಾಜಂಡ ಮನಸ್ಸ್ ನೊಂಬಲ ಪಡ್‌ತುವ ಉದ್ದೇಶತ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ, ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಮೀದ ಮಾಡ್‌ನ ಆಪಾದನೆನ ಅವು ಕನ್ನಡತ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ ತಾನ್ ರಾಜಂಗ್ ಅಯೆಚತ್. ಅದತ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜನ ನಿಂಗಂದ್ ಮರ್ಯಾದಿಲ್ ಕಾಕುವಾಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ನೀನ್‌ಂದ್ ಏಕವಚನತ್ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ 16ನೆ ನವೆಂಬರ್ 1799

ಕ.ಹ್ಯಾರಿಕ್ಲೋಸ್ ಸಾಹೇಬನುಂಡ್,

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್.

ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ನಿಂಗ್ಟನ್ ನನ್ನ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಕಮೀಷನ್‌ರ್ ಆಯಿತ್ ನೇಮಕ ಮಾಡಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ವರ್ಗ ಮಾಡ್‌ನದ್ ನೀಕ್ ಗೊತ್ತಿಕ್ಕು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣ ನಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಅಂಜಿ ದಿನ ಕೈಂಜದು ನೀಡ ಜನ ಮಹಾರಾಜದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ 17 ಊರ್‌ನ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿತ್ ಅತ್ತ್‌ಕಡ್‌ಚಿಯ, ಪೊಣ್ಣಾಳ, ಕುಞ್ಞಿಯ, ಪೊನ್ನ್, ಬೊಳ್ಳಿ, ಅಕ್ಕಿ, ನುಚ್ಚಿನೆಲ್ಲ ರೈತಂಗಳುಂಡ್ ಬಲ್‌ಚಂಡ್ ತೆರಿರ ಆ ಬರಿಕ್ ಕಡ್‌ತ್‌ಚಿಂದ್ ಮಂಜರಾಬಾದ್ ತೆರಿಂಜ ನಾಕ್ ವರದಿ ಬಂದಿತ್.

ಈ ಕಾಗದತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಅವು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡ್‌ನ ಪಟ್ಟಿನೊ ಕೂಟಿಯೆ. ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ನಂಗ ಗೆದ್ದಪಿಞ್ಞ ಅದ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೂಡಿತುಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ಮೈಸೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಅಡ್‌ಂಗ್‌ನ ರಾಜ್ಯಕ್ ಏದೇ ಭೇದ ಇಲ್ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ನೀನ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸಿನೇತ. ಆನಗುಂಡ್ ನಾನ್ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಕಾಟ್‌ನ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ತಡ ಮಾಡತೆ ವಾಪಾಸ್ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ನಿನ್ನ ಕೇಟಂಡ್ ಉಳ್ಳ.

...ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕಾಗದ ಓದಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ದುಂಬ ಅಸಮಧಾನ ಆಚಿ. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕ.ಕ್ಲೋಸ್‌ರ ಕಾಗದತ್‌ರ ಮೀದ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆ ಕಾಗದ ಸುಮಾರ್ ಪದ್‌ನಂಜಿ ಬರಿ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತ್ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯಕ್ ದಂಡ್ ಕುರಿ ಮಾಡ್‌ನ ಸಹಾಯತ್‌ನ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್.

ಪೂರ್ಣಯ ಪಟ್ಟ. ಅಂವಂಡ ಪಿಞ್ಞ ನಾಡ ಜಾತಿಕಾರ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಪಗೆಲ್ ಕಾಂಬ. ನಾಡ ಪೆದಕ್ ಕರ್ತ ಕಲೆನ ಇಟ್ಟಿತ್ ನಾಕ್ ಕೆಟ್ಟ ಪೆದ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್. ಇಕ್ಕ ರಾಜ್ಯತ್ ಅಂವನೆ ಯಜಮಾನ. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬೋರೆ ಜಿಲ್ಲೆಲೂ ಅಂವ ಬೆಂದು - ಚಾಚೆಯುಳ ಅಧಿಕಾರತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತ್. ಇಕ್ಕ ಅಂವ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿರ ಮೂಲಕ ನಾಡ ಪೆದ ಕೆಡ್‌ತುವದೆ ಅಲ್ಲತೆ ನಾಡ ಜನ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಪಟ್ಟಿನೊ ನಾಕ್ ಅಯೆಚಿತ್. ಇವು ನನ್ನ ಕಂಡಿತೆ ಇಲ್ಲೆ. ನಾಡ ಮೀದ ಅರ್‌ಂಜವೂ ಅಲ್ಲ. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಅವು ಓರ್ ಪಟ್ಟಂಡ ಮೂಲಕ ಓರ್ ಗುಲಾಮಂಗ್ ಎಳ್ತ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅವು ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದತ್‌ರ ಓರ್ ಕಾಪಿನ ನಿಂಗಕ್ ಅಯೆಚಂಡ್ ಉಳ್ಳ.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಎಲ್ಲ ಶತ್ರುವ ಚೋತಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಬಾವುಟ ಲೋಕತ್‌ರ ನಾಲ್

ಬರಿಲ್ ಪಾರಿಕಳಿಪಾಂದ್ ನಾನ್ ಗೇನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ನಿಂಗಡನ್ನತ ಸಿನೇತಂಡ ಕೂಡೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವ ಪಿಞ್ಞ ನಿಂಗಳುಂಡ್ ಗೌರವತ್ ಕಾಂಬ ಗೇನತ್ ನಾನ್ ಪಡೆರ ಸುರೂಂಜಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬಂದಿಯೆ. ನಾಡ ಆಸೆರಪೋಲೆ ಶತ್ರುವ ಚೋತಾನುಂಡ್ ನಿಂಗಡ ಅಧಿಕಾರ ಜಾಸ್ತಿ ಆಚಿ. ನಾನ್ ಈನಗುಂಡ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿಪಟ್ಟಿ. ಅನ್ನನೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ದೃಷ್ಟಿಲ್ ನಾಡ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಜಾಸ್ತಿ ಆಚಿಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್ನ. ಆಚೇಂಗಿ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ನಾನ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್ನನ್ನಕೆ ನಾಡ ಮೀದ ದೂರಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಇನ್ನನೆ ಅವಮಾನ ಪಟ್ಟಂಡ್ ಇಞ್ಞಿಮಿಞ್ಞಕ್ ನಾನ್ ಬದ್ಕುವಕ್ ಇಷ್ಟ ಪಡುಲೆ. ನಿಂಗ ನಾಡ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯತ್ನ ಅರ್ಂಜವು.

...ಇನ್ನನೆ ಸುಮಾರ್ ವಿಷಯತ್ನ ವಿವರೋಡೆ ಎಳ್ಟ್ನ ಕಾಗದತ್ನುಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಕ.ಕ್ಲೋಸ್ರ ಕಾಗದತ್ಂಜ ರಾಜ ಎಚ್ಚಕ್ ನೊಂದಡಿತ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಅರಿವಾಚಿ.

ಅಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಕ.ಕ್ಲೋಸ್ಕೂ ಓರ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್. ಅದತ್ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತ್, "ನಿಂಗ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಎಳ್ಳಿತುಳ್ಳ ಏದೇ ಸಾಮಾನ್ನ ನಂಗಡ ಜನ ನಾಕ್ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತ್ ತಂಧಿತ್ತಿಲ್ಲೆ. ತೋಕ್ ಪುಡ್ಚಿತ್ ಪಡೆಪೊತ್ತ ನಾಡ ಜನಕಿಂಜ ಜಾಸ್ತಿ ನಂಗಡ ಜನ ಸಮ್ಮಂಧಪಡತ ಸುಲಿಗೆಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿಲ್ ಜನಡ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಲೂಟಿ ಮಾಡ್ಚಿ. ನಂಗಡ ಜನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಅತ್ತ, ಆಡ್, ಕೊರಿನ ಪುಡ್ಚಂಡ್ ಬಾತ್. ಅದ್ನೆಲ್ಲ ನಾನ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೆ ಕೊಡ್ತಿಯೆ. ಅನ್ನನೆ ನಂಗಡ ಜನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್. ಟಿಪ್ಪುರ ಕಾಲತ್ ಆಯಿರಾರ್ ಕಣಕ್ಲ್ ಕೊಡಗ್ರ ಜನಳ ಒರಾತತ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ತಪ್ಪ್ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಇಲ್ಲಿಕೆ ಬಾತ್. ಬಸವಪಟ್ಟಣತ್ರ ಮುತ್ತಿಗೆರ ನೇರತ್ ಸುಮಾರ್ 60 ಪೊಣ್ಣಾಳಳ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಅದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಇಲ್ಲಿಯತ್ರಯಿಂಗಳ ಮಂಗಲ ಆಯಿತ್ ಸಂಸಾರ ನಡ್ತಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಇಞ್ಞಿ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ನಾಕ್ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲತೆ ಓಡಿಪೋಯಿತ್. ಈ ಸಂಗತಿನೆಲ್ಲ ನಾನ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಅರಿವಿಕೆಕ್ ಕೊಂಡಬಂದಿಯೆ."

"ನಾಡ ಜನ ಕೊಂಡ ಬಂದ ಸಾಮಾನ್ಕ್ ನಾಲಂಜಿ ತಿಂಗ ಸಮಯ ತಂದಕ ಪರಿಹಾರ ಪಣ ಆಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾನ ತಪ್ಪಿ. ಇಕ್ಕ ನಾಡ ಪಕ್ಕ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲೆ. ಇಕ್ಕ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆರ ಜನ ಮಾಡ್ನ ಈ ಪೋಲೆತ ದೂರ್ನುಂಡ್ ನಾಕ್ ದುಂಬ ಬೇಜಾರ ಆಯಿತ್. ನಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್ಲ್ ಉಳ್ಳಾನ ಎಣ್ಣೆಯವಕ್ ನಿಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಅಯೆಚಿ ತಪ್ಪ.

ಅಂವ ಎಣ್ಣುವಾನ ಚಾಯಿತೇ ಕೇಟಿತ್ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿತ್ ನಂಗಕ್ ಜವಾಬ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟವಿ"

ಇನ್ನನೆ ಭಾರಿ ಬಲ್ಯ ಕಾಗದತ್‌ನ ನೋಟ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ರಾಜಂಡ ಕಡೆಕಾರ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಮರ್ಚಿ ಕೇಟ್‌ಲೆ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲಾತೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಂಗಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸಹಾಯತ್‌ನ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ತುಳು ನಾಡ್‌ಲ್ ಅಂವಂಗ್ ಇಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆನ ಕೂಟಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕ.ಕ್ಲೋಸ್ ಸಾಹೇಬ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಎಳ್ಚ್‌ನ ಪದ್‌ನಂಜಿ ಬರಿರ ಕಾಗದತ್‌ರ ಒರ್ ಕಾಪಿ 1942ತ್ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ರ ಕಚೇರಿಂಜ ಮೈಸೂರ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಕಚೇರಿಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಪಳೀಯ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಕಚೇರಿಕ್ ಅಯೆಚ ಪಂಡೇತ ಸರಕಾರಿ ಕಾಗದತ್ ಕೂಡಿಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ಮೈಸೂರ್ ಪುರಾತನ ವಸ್ತು ಸಂಶೋಧನ ಇಲಾಖೆಕಾರ ಅಲ್ಲಿಂಜ 1943ಲ್ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ತಾಂಡ ಇಲಾಖೆರ ಕಾಲತ್‌ರ ವರದಿಲ್ ಪ್ರಕಟ ಪಡ್‌ತಿತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿ ಗೋವಾ ಸೀಮೆರ ಸ್ವಾದೆ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಸವಾಯಿ ಬಸವಲಿಂಗ ರಾಜನ ಮಂಗಲ ಕೈಂಜದ್

ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಸುರು ಆಪಾಂಗ್ ದಂಡ್ ಕಾಲಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿನ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಡ ಆಡಳಿತತ್ ಇಂಜ ಸ್ವಾದೆ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಸವಾಯಿ ಬಸವಲಿಂಗರಾಜ ಎಣ್ಣುವ ರಾಜಕುಮಾರಂಗ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಆಂಗಾಯಿತ್ ಅಂವ ಅಕ್ಕ ತಾಂಡ ಆಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ಸಿದ್ದಲಿಂಗ ದೇವರು ಎಣ್ಣುವ ಜಂಗಮನ ಸ್ವಾದೆ ಮನೆತನಕಾರ ಇಂಜ ಚೊಂವಾಡಿಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗರಾಜ ಸಿದ್ದಲಿಂಗ ದೇವನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಪಿಞ್ಞ

ಕೊಡಗ್ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ವಿಷಯ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ದುಂಬ ಕುಶಿಪಟ್ಟಿತ್ ಬೆಂದೂರ್ಥ ಮಾಡಿಯವಕ್ ಬಯಂದತ್.

ಅಕ್ಕ ಸಿದ್ದಲಿಂಗ ದೇವ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ವಿವರವಾನ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್. ಅದ್ ಗೋವಾ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ನಡುಲ್ ಉಳ್ಳ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಅಂವಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ ತೊಂದರೆ ಆಕೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಕಾಗದತ್‌ನ ಜಂಗಮಡ ಕೈಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ಕಾಗದತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚಿತ್ ತಾಂಡ ಒಪ್ಪಿಗೆನ ಕಾಟಿತಿಂಜತ್.

ಸ್ವಾದೆ ರಾಜಂಡ ತಂಗೆ ಚೆನ್ನಮಾಜಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕಾಗದತ್ "ಪುದಿಯ ಬೆಂದೂರ್ಥ ಆನಪಿಞ್ಞ ನಂಗೆಲ್ಲ ಚಾಯಿತೆ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸತ್ ಇರೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ಂಗೆಲ್ಲ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಜವಾಬ್‌ಲ್ "ಮಂಗಲಯೋಗ ಎಣ್ಣುವದ್ ಎಲ್ಲ ಆ ಮಾದೇವಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಆಪಾ"ಂದ್ ಎಳ್ತಿತಿಂಜತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪಡೆ, ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕರಡಿಗೋಡ್ ಮಾಳತ್ ಇಂಜ ನೇರಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ಮುಂಬೈ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಮುಂಬೈ ಗವರ್ನರ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿತ್ ಅದ್‌ನ ಅಯಿಂಗಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಡುವನ್ನಕೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಎಳ್ತಿತ್ ಕಾಗದತ್‌ನ ಅಯೆಚತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಈ ಕಾಗದತ್‌ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಈ ಮಂಗಲತ್‌ರ ಶುಭ ಕಾರ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಕಿಲ್ಲೆ ಎಡ್‌ತಂಡಪಿಞ್ಞ ನಡ್‌ಕಡ್. ನಂಗಕೆಲ್ಲ ಇದ್ ದುಂಬ ಕುಶಿರ ಸಂಗತಿಂದ್ ಎಳ್ತಿತ್ ಕಾಗದತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಇನಾಂ ಅಯೆಚತ್.

ಟಿಪ್ಪು ಪಡೆಲ್ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯ ಎಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷಡ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ ದಂಡ್ ಕಾಲತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲೆ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ತಂಗೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಮಂಗಲಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಕಾಗದ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿತ್ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡುವಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಗೋವಾ ಗವರ್ನರ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ದಾರ ಕ.ಸರ್ ವಿಲಿಯಂ ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕಾಗದತ್ ಸ್ವಾದೆರಾಜನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವ

ವಿಚಾರತ್‌ನ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗರಾಜ ಗೋವಾತ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಎಳ್ದ್‌ನಪೋಲೆ ಅಯಿಂಗಕುಳ್ಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿತ್ ಬಸವಲಿಂಗರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ನ ಅಯೆಚತ್. ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಸ್ವಾದೆರಾಜನ ಪೇರ್ತ್ ಗೌರವತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ದುರ್ಮತಿ ಸಂವತ್ಸರತ್‌ರ ಪುಷ್ಯ ಮಾಸತ್ ಎಣ್ಣಕ 1801ನೆ ಇಸವಿ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಂದುವಡ ಕೂಡೆ ಬಾತ್.

ಈ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜನಕ್ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರತ್‌ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಮೋವಡ ಮಂಗಲಕ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜನರಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ ಮಂಗಲ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜಂಡ ಮೋವಡ ಮಂಗಲಕ್ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ಕ್ಯಾ.ಥಾಮಸ್ ಮೇರಿಯಟ್ ಸಾಹೇಬ, ಮಲಬಾರ್‌ಂಜ ಕ್ಯಾ.ಡೇವಿಡ್ ಫೌಲಿಸ್ ಸಾಹೇಬ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ಯಾ. ಏಶ್ ಬೋರ್ನ್ ಸಾಹೇಬನ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿರ ಮಂಗಲ ಸ್ವಾದೆ ಬಸವರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಒಯಿಂಬದ್ ದಿನಕೆತ್ತನೆ ಪೇರ್ತ್ ಗೌಜಿಲ್ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಮಂಗಲ ಕೈಂಜಿತ್ ಸ್ವಾದೆ ಅರಸ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮೂಂದ್ ತಿಂಗ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅವು "ನಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಮಳೆಗಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಪುನಾದಿಯ ಬಪ್ಪ"ಂದ್ ಮಾಂವ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಗೋವಾತ್‌ರ ಬಾಂದವಾಡಿಕ್ ಪೋಚಿ.

ಮೈಂಮ ಪಿಞ್ಞ ಮೋವ ಗೋವಾಕ್ ಪೋನಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬಂಗಾಳ ಗ.ಜನರಲ್ ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ಕೆವೀಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಸಾಹೇಬ ಪಿಞ್ಞ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ತಾಂಡ ಮೋವಡ ಮಂಗಲಕ್ ಬಂದಾಂಗ್ ವಂದನೆ ಎಣ್ಣುವಕ್ ಪುನಾದಿಯ ಓರ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ವಿರೋಧಿಯಳ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿದ್. ಯೂರೋಪ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ಫ್ರೆಂಚಡ ಮೀದ ಗೆಲು ಪಡ್‌ಂದಾಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಕುಶಿ ಕಾಟ್‌ನದ್.

ಟಿಪ್ಪುರ ಆಖೀರಿ ದಿನ ಪಿಣ್ಣಾ ಅಂವ ಚತ್ತಪಿಣ್ಣಾ ಚೆನ್ನಂಗ್ ರಾಜಂಗ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಮೀದ ತಿರಿತ್ ಬುದ್ದ್ವತ್. ಅದತ್ ಕೋಟೆ ಪೈಚಿ ರಾಜ ಒಬ್ಬ. 1800ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಪೈಚಿ ರಾಜಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕೈದರಿ ಕೊಂಗು ಎಣ್ಣುವಂವ ಕಾಡ್ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಇಂಗ್ಲೀಷಡ ಜನಕ್ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಇಂಗ್ಲೀಷಡ ಸಿಪಾಯಿಯ ಇಂವನ ಪುಡಿಪಕ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿಕೊ ಆಯಿಲೆ.

ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ "ಕೈದರಿಕೊಂಗು ನಂಗಡ ತೆರಿರ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಂದ್‌ಟಿಕ ಪುಡ್‌ಚಿ ತಪ್ಪ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ತಾಂಡ ತೆರಿ ಕಾಪ ಜನಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ನೆ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪಾರಕಾರ ಕೈದರಿ ಕೊಂಗು ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ನದೆ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ರಾಜ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಕಮಿಷನರ್‌ಕ್ ಈ ವಿಷಯ ಅರಿಚಿಡುವಕ ಕಮಿಷನರ್, ಕೈದರಿನ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ತಾಂಡ ಸಿಪಾಯಿಯಳ ಅಯೆಚಿತ್. ಈ ಸಿಪಾಯಿಯಡ ಕೂಡೆ ರಾಜ ಕೈದರಿರ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಬೇಡಿ ಇಟ್ಟಿತ್ ಮಲಬಾರ್‌ಕ್ ಅಯೆಚಿತ್.

ಇದಾಯಿತ್ ಮೂಂದ್ ಕಾಲತ್ ಕೋಟೆ ಅರಸಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕುನ್ಯ ನಂಬಿಯಾರ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಮೀದ ಪಡೆ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಕಾಡ್ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಮಲಬಾರ್ ಜನಕ್ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ನದೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಕುನ್ಯನ ಪುಡಿಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಪಾರಕಾರ ಅಂವನ ಪುಡ್‌ಚದೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕುನ್ಯಂಡ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಬೇಡಿ ಇಟ್ಟಿತ್ ಮಲಬಾರ್‌ಕ್ ಅಯೆಚಿತ್.

ಇದೇಪೋಲೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಕಾಡ್ ಕೂಡಿಯಂಡಿತಿಂಜ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಕೇಳು ನಂಬಿಯಾರ್‌ನೊ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕ.ಬೋಲ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚಿತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕಲಿಸಂದ 4905ನೆ ರುಧಿರೋದ್ಗಾರಿ ಸಂವತ್ಸರತ್ ಕೋಟೆ ರಾಜಂಡ ತಮ್ಮಣಂಡ ಮೋಂವ ರಾಮವರ್ಮ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ತಾಂಡ ವೇಷ ಬದ್‌ಲ್

ಮಾಡಿತ್ ತಿರಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅಂವನ ಪುಡ್‌ಚಿತ್, ಪಾರಕಾರಳ ಕೂಡೆ ಆಕ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮಲಬಾರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ರಿಚರ್ಡ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಕಾಗದತ್ ವಿಷಯ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಕರ್ನಲ್, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಸಾಹೇಬ ಅಯಿಪ ಜನಡ ಕೂಡೆ ರಾಮ ವರ್ಮನ ಅಯೆಚಿ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್. ಈ ಪೋಲೆ ಕ.ಕ್ಲೋಸ್ ಸಾಬೇಹ ಅಯೆಚ ಸರದಾರ ಪಿಞ್ಞ ಸಿಪಾಯಿಯಡ ಕೂಡೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ರಾಮವರ್ಮನ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಈಂಡೆಲ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜ.ಲಾರ್ಡ್ ವೀಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಯೂರೋಪ್ ಖಂಡತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಕೂ, ಫ್ರೆಂಚಕೂ ಪಡೆ ನಡ್‌ಂದ್ ಆಖೀರಕ್ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ನಲ್ಲ ಸುದ್ದಿನ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಞ್ಞಿಮಿಞ್ಞಕ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಮೀದ ಮಾದೇವ ತಾಂಡ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಶತ್ರುವಳ ಗೆಲ್ಲುವನ್ನಕೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಬಯಂದಿತ್ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಜವಾಬ್ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಟಿಪ್ಪುರ ವಿರುದ್ಧ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ನಡ್‌ತ್‌ನ ಪಡೆಲ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಉಪಕಾರಕ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ಅಂವಂಗ್ ಕುಂದ್‌ರ ಕ್‌ೕದಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಾಗ ಕೊಡ್‌ತ ವಿವರ.

ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ತಮಿಳ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಹಾರಾಜ ದುರ್ಗತ್‌ಂಜ ಹೆಗ್ಗಡೆ ದೇವನಕೋಟೆಕೆತ್ತನೆ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪನೆಪೋಲೆ ಜನ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ ಸೀಮೆನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ, ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ ವಹಿಸಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಈ ಸೀಮೆಲ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪೂರ್ವ ತೆರಿಲ್ ಇಂಜ ಸೀಮೆನ

ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ತಾಂಗ್ ತರೊಂಡಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಬಯಂದತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಆಸೆ ಈಡೇರ್‌ಲೆ. ತಮಿಳ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಮಾತ್ರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ರಾಜಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಸುರೂವೆತ ರಾಜ್ಯಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆನ ಕೂಟಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇನ್ನನೆ ಆ ಸೀಮೆನ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ವಹಿಸಿ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜ.ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ 1804ನೆ ಇಸವಿ ಮೇ 23ಂಗ್ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿರ ಕೂಡೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಈಂಡ ಮೀದ ಓರ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ನ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಮಂಗಳೂರ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಜಾನ್ ರೆವಿನ್‌ಷಾ ಸಾಹೇಬಂಡ ಪಕ್ಕ ತಂಗಡ ಬರಿಂಜ ಓರ್ ಲಾಯರ್‌ನ ಅಯೆಚಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ಬುಟ್ಟಿತಪ್ಪ ಸೀಮೆರ ಲೆಕ್ಕ ಎಳ್ತಿತ್ ಈ ಸೀಮೆನ ತಂಗಡ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಕೂಟಿಯವಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ವಕಾಲತ್ ನಾಮೆನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಇದ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮಂಗಳೂರ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಜಾನ್‌ರವಿನ್ ಸಾಹೇಬಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಲಾರ್ಡ್ ಸಾಹೇಬಂಡ ಹುಕುಂಪೋಲೆ ದೊರೆಯಕ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಸೀಮೆರ ಲೆಕ್ಕತ್‌ನ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ಎಳ್ತಿಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಆ ಸೀಮೆರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ಗೌಡಂಗ, ರೈತಂಗ ಪಿಣ್ಣ ಸಮಸ್ತ ಜನಕ್ ರವಿನ್ ಶಾ ಎಳ್ತಿತ್ ಅಯೆಚ ಇಸ್ತಿಹಾರ್ ನಾಮೆಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ನತ್‌ನ ಎಡ್‌ತವಾಂಡ ಮೀದ ಪಿಣ್ಣ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯವಾಂಡ ಮೀದ ಎಳ್ತಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ 1804ನೆ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗತ್ ಮಂಗಳೂರ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಜಾನ್‌ರವಿನ್ ಶಾ ಸಾಹೇಬ ಇಸ್ತಿಹಾರ್‌ನಾಮೆನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಕೀಲ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ತ ಮಾಗಣೆರ ಮೀದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ನೆಲ್ಲ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ವಹಿಸಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್ ಸಂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ರಾಜ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಬರಿಂಜ ಓರ್ ಇಸ್ತಿಹಾರ್ ನಾಮೆನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಾಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಬುಟ್ಟಿತಂಡ ಸೀಮೆರ ಜನಕ್ ಅದ್‌ನ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಮೂಲಕ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅದೇ ಕಾಲ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜ. ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಸಾಹೇಬಂಗೂ, ಚೆನ್ನೈರ ಗವರ್ನರ್ ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಸಾಹೇಬಂಗೂ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪುದಿಯ ಸೀಮೆನ ಕೂಟಿಯವಕ್ ಸಹಕಾರ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಕೃತಜ್ಞತೆರ ಕಾಗದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್ ಪಿಞ್ಞಾ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್‌ರ ಬರಿಂಜ ಹೆಗ್ಗಡೆದೇವನಕೋಟೆಕೆತ್ತನೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸೀಮೆರ ವಿಷಯತ್ ವಿವಾದ ಇಂಜತ್. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ಪೀಲ್ ಎಣ್ಣುವಂವನ ಅಯಿಚಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ವಿವಾದ ತ್‌ೇತಿತ್ ದಂಡೂ ಕಡೆಕಾರಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಪನ್ನಕೆ ತೆರಿನ ನಿರ್ಕ್‌ ಮಾಡಿತ್ ಕಲ್ಲ್ ನಡ್‌ಪಕ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಗೂ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೀಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಕೃತಜ್ಞತೆರ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿತಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಡೆ ಕೈಂಜದು ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡ್‌ನದ್

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ತಾನ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದದು ಪಿಞ್ಞಾ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಚತ್ತದೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯಕೆತ್ತನೆ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ಸ ಓರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಕ್ ಕೊಂಡಬಪ್ಪಕ್ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ. ತಾನ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ಬಂದಿತ್ ಮೂಂದ್ ಕಾಲ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಿರಿತ್ ಪಡ್‌ಂದವಾತ್, ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಟಿಪ್ಪುರ ವಿರುದ್ಧ ಪಡೆ ಪೊಪ್ಪಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಸಮಯತ್‌ನ ಪಿಞ್ಞಾ ಜನಳ ಬಳಸಿಯವಂಡಿಯಾಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ರಾಜ, ಮಹಾರಾಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು - ಸಂಸ್ಥಾನ ಕೊಡಗ್ ಪಿಞ್ಞಾ ಮಹಾರಾಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು - ಸಂಸ್ಥಾನ ಕೊಡಗ್ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ನಿರೂಪ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸುಳ್ಯ ಸೀಮೆರ ಗೌಡಂಗಕ್ ಭೂಮಿನ ಜಮ್ಮ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಅಯಿಂಗಳ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭ ಎಚ್ಚಕೋ ಉಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಕ್ ಉಳ್ಳ ಭೂಮಿ ಪೋರಾಂದ್ ಕೇಟಂಡಯಿಂಗಕ್ ದುಂಬ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ರೈತಂಗ ತಂಗಡ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿಕ್ ತಂಗಡಲ್ಲಿ ಆಳ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಆಳಳ ಜಮ್ಮ ಆಯಿತ್ ಕೊಪ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜನ ಕೇಟಂಡಪೋಲೆ ಅನ್ನತ ರೈತಂಗಕ್ ಆಳಳ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈ ಸಮ್ಮಂಧೊ ದಂಡ್ ನಿರೂಪ ಉಂಡ್.

ಅನ್ನನೆ ಅರಮನೆ / ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಚಾಕ್ರಿ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜನುಂಡ್ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡ್‌ಂದಯಿಂಗಕ್ ಭೂಮಿನ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ದಂಡ್ ನಿರೂಪ ಉಂಡ್.

ಇನ್ನತ ನಿರೂಪತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಕ್ಷರ ಪಿಞ್ಞಾ ಪಾರ್ಸಿ ಸೀಲ್ ಕೂಡಿತುಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗತ್ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿನ ಪಡ್‌ಂದಿತಿಂಜತ್. ಈ ಭೂಮಿಕ್ 'ಪನ್ಯ' ಎಣ್ಣುವ. ಇಕ್ಕಲೂ ಇನ್ನತ ಭೂಮಿನ ಪನ್ಯ ಭೂಮಿಂದ್ ಕಾಕುವ.

ಈ ಭೂಮಿ ನಲ್ಲ ಫಸಲ್ ದುಂಬಿತ್ ವಿಸ್ತಾರ ಆಯಿತ್ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ನೆಲ್ಲ್, ಕೈಬು, ತರಕಾರಿನ ಬೋಳ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಪನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಒಟ್ಟು 24 ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ರಾಜಂಡ ಜಮ್ಮ್ಮತಾಳ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ನಾಟಿಪಣಿ ಪಿಞ್ಞಾ ಕೊಯ್ಪಣಿರ ನೇರತ್ ಆ ಪನ್ಯತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ರೈತಂಗ ಪನ್ಯ ಭೂಮಿರ ಕೆಲಸಕ್ ಕೂಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಪನ್ಯ ಆ ನಾಡ್‌ರ ಪಾರುಪತ್ಯೆದಾರಂಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ಬೋಳ್‌ಂದ ನೆಲ್ಲ್, ಕೈಬು, ಇಂಜಿ, ಮಂಜ, ತರಕಾರಿನ ಆಯಾಯ ಪನ್ಯತ್‌ರ ಗೋಡೌನ್‌ಲ್ ಬೆಕ್ಕೊಂಡಿಂಜತ್. ಅವಶ್ಯ ಬಪ್ಪಕ ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆಕ್ ಅಯೆಕೊಂಡಿಂಜತ್. ರಾಜ ತಾಂಡ ಖರ್ಚಿಲೆ ಅರಮನೆರ ಕೆಲಸಕಾರಕ್, ಪಾರಕಾರಕ್, ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಊಟ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಇಯಂಗಕೆಲ್ಲ ಒಕ್ಕಚೆ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜ ಊಟತ್‌ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಕ್ 'ತೊಂಬಾರ' ಎಣ್ಣುವ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ವೀರಶೈವ ಮಠ ಸ್ಥಾಪನೆ, ತಲಕಾವೇರಿ ಭಾಗಮಂಡಲ ತಿರಿಕೆಲ್ ನಂದಾದೀಪ ಬೆಚ್ಚದ್, ಅರಮನೆ ಪಿಞ್ಞಾ ನಾಡ್‌ಲ್ ಪುತ್ತರಿ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಇದೇ ನೇರತ್ 57 ವೀರಶೈವ ಮಠ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಗೆಲ್ಲ ಭೂಮಿನ ಜಹಗೀರ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇದತ್ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟದ್...

1. ಬಸವನಳ್ಳಿ ಮಠ - ಎಡವನಾಡ್
2. ಅಬ್ಬಿ ಮಠ - ಎಡವನಾಡ್
3. ಮಾದಾಪುರ ಮಠ - ತೆರಿನಾಡ್
4. ಸಿದ್ದಾಪುರ ಮಠ ಹೊರೂರ್ -ನೂರೊಕ್ಕನಾಡ್
5. ತಾನಡಿ ಮಠ -ಅಮ್ಮತ್ತಿನಾಡ್
6. ಚಡದರಳ್ಳಿ ಮಠ - ಹೊರೂರ್ ನೂರೊಕ್ಕನಾಡ್
7. ಚಪ್ಪದಕಟ್ಟೆಮಠ -ಎಡೆನಾಲ್ಕಾಡ್
8. ತೊರೆನೂರ್ ಮಠ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸುಮಾರ್ 800 ತಿರಿಕೆ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ತಲಕಾವೇರಿರ ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರ, ಭಾಗಮಂಡಲ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ, ಪಾಲೂರ್ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಪಾಡಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಇರ್ಪು ರಾಮೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆ ಮುಖ್ಯ ಆನದ್. ಈ ತಿರಿಕೆಲ್ ಪಟ್ಟಮ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಕಾಲತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿರಿಕೆನ ಅಂವಂಡ ಜನಳುಂಡ್ ಬೂಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದೆಲ್ಲ ನಂಗಕ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಕಾಂಬಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಲಿಂಗಾಯತ ಆಯಿತಿಂಜಕೊ ತಲಕಾವೇರಿ ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಲೂ, ಭಾಗಮಂಡಲ ಭಗಂಡೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಲೂ ತಾಂಡ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಮ್ಯೆಂಮ ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗ ರಾಜಂಡ ಪೆದತ್ ನಂದಾ ದೀಪ (ಎಂದೂ ಕೆಡ್‌ತ ಬೊಳಚ) ಕತ್ತುವನ್ನಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ತಾನ್ ಓರ್ ನಾಡ್‌ಂಜ ಇಞ್ಞೊರ್ ನಾಡ್‌ಕ್ ವರ್ಗಮಾಡ್‌ನ ಕೊಡವಕ್ ಭೂಮಿನ ಜಮ್ಮ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕೊಡವಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟ್‌ಪಾಡ್‌ನ ಸೇರಿ ಪಡ್‌ತುವಕ್ ತಕ್ಕ ಎಣ್ಣುವ ಜಾತಿರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಇಲ್ಲತಿಪ್ಪಕ ಅಲ್ಲಿಕ್ ತಕ್ಕನ ಕೊಂಡ ಬಾತ್.

ಇನ್ನನೆ ಮಡಿಕೇರಿರ ಕರ್ಣಂಗೇರಿ, ಕರವಲೆ ಬಾಡಗ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರ ಮಲೆನಾಡ್‌ಲ್ ತಕ್ಕಂಗ ಇಲ್ಲತಿಪ್ಪಕ, ನಾಲ್ಕಾಡ್‌ರ ಯವಕಪಾಡಿಂಜ ಅಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಆಯಿತಿಂಜ ಪಾಂಡಿರ ಮನೆಕಾರಳ ಮಡಿಕೇರಿ ನಾಡ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಿಯತ ಊರ್‌ಕ್ ತಕ್ಕಾಮೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆರ ಆಚರಣೆಲೂ ಕೊಡವಕ್ ರಾಜ ಗೌರವ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಲ್ಲ ತಡಿಕಾರ ಆಣಾಳಡಾತ್ ಪಾದಿ

ಜನ ಎಕ್ಕೋಲು ತಂಗಡ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಲ್ ತೆರಿರ ಪಾರತೂ, ಸೈನ್ಯತೂ ಇರೊಂಡಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆಲ್ ರೋಹಿಣಿ ನಕ್ಷತ್ರತ್‌ರ ದಿನ ಬೈಟ್ ಅರಮನೆರ ಬೇಲ್‌ಲ್ ಕದ್ ಎಡ್‌ಪ ಪಿಞ್ಞ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಬೈಟ್ ತಂಗ, ತಂಗಡ ಭೂಮಿರ ಬೇಲ್‌ಲ್ ಕದ್ ಎಡ್‌ಪ ಎಣ್ಣುವ ನೇಮತ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಂಡ ಬಾತ್.

ಈ ನೇಮತ್‌ಂಜ 'ಅರಮನೆ ಪುತ್ತರಿ ದಿನ' ಪಿಞ್ಞ 'ನಾಡ್ ಪುತ್ತರಿ ದಿನಾ'ಂದ್ ಕದ್ ಎಡ್‌ಪ ದಿನತ್‌ನ ಕಾಕುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅರಮನೆ ಇಂಜ ನಾಡ್‌ರ ಜನ ಅಂದೇ ಕದ್ ಎಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಇವು ಅರಮನೆರ ಸಿದ್ಧಿಯ. ಬಾಕಿ ಕೊಡವಳ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಅಯಿಂಗಡ ಭೂಮಿಲ್ ಕದ್ ಎಡ್‌ಪಕ್ ಅಯೆಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆರ ದಿನತ್ ಅರಮನೆಲ್ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಕ್ ಊಟ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಪಿಞ್ಞ ಆ ಕೊಡವ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆರ ಕೋಲಾಟ್ ಕಳಿಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಕಂದಾಯತ್‌ರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ರೈತಂಗಳುಂಡ್ ಎಡ್‌ಪ ಇಂಜ ನೆಲ್ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ನೆಯ್ಯ್‌ರ ತೆರಿಗೆನ ಅರಮನೆಕ್ ಕೋಲಾಟ ಕಳಿಪಕ್ ಬಪ್ಪ ಕೊಡವಡ ಊಟತ್‌ರ ಖರ್ಚಿಕ್‌ಂದೆ ಎಡ್‌ತ್ ಬೆಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ವಿರುದ್ಧ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ ಕೆಣಿ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಲಿಂಗರಾಜ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಸೋದರಂಗ ಇಂಜತ್. ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಚೆರ್ಪತ್‌ಂಜೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕೇಡ್ ಬಯಂದವ ಇಂಜತ್. ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆಂಜ ತಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಕುಂದ್ ಪಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಂಡಿಪ್ಪಕ ಇದೇ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ರ ಚೋಮಕುಂದ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಚಂಡಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್‌ನ ಮನಾರ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡಪಿಞ್ಞ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜನ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್‌ಂಜ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತೆರಿನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಾರಂಗಿಲ್ ಜಹಗೀರ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಗರ್ವಾಲೆಲ್ ಅರಮನೆಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿತ್ ಬೋಂಡಿಯಾನಾನೆಲ್ಲ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ 'ಇಞ್ಞಿ ಮಿಞ್ಞಕಾಚೇಂಗೂ ಚಾಯಿತೆ ಇರ್'ಂದ್ ನಲ್ಲದ್ ಬಯಂದತ್.

ಇಚ್ಚಕೆಲ್ಲ ಮಾಡ್‌ಚೇಂಗಿಯೂ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ತಾಂಡ ಸೋದರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಮರೆಲ್ ನಿಂದಿತ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೊಲ್ಲೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ದುರಾಸೆಲ್ ಇಂಜತ್! ಈಂಗಾಯಿತ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ಅರಮನೆರ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಗರಡಿಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಮನೆಕ್ ತಾಂಡ ಜನಳುಂಡ್ ತಿತ್ತ್ ಬೆಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಆಖೀರಕ್ ಇನ್ನತ ಕೆಟ್ಟ ಚಾಲ್‌ನೆಲ್ಲ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಬಂದ ಜನ ಮಾಡಿಯೆ, ಅಯಿಂಗಕ್ ಈ ನಾಡ್‌ರ ಜನಳೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಯೇಂದೂ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಅರಮನೆರ ಸುತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಜನಳೆ ದುಂಬಿತ್ ಎಣ್ಣುವ ವರ್ತಮಾನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಎತ್ತ್‌ನಕ ಅಂವ ತಾಂಡ ಜನಳುಂಡೆ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮಹದೇವಪುರಕ್ ಪೋಪಕಾಪಕ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಕ ಆ ಕೆಲಸ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ರ ಈ ದುಷ್ಟಂಗಳುಂಡೆ ಆಯಿತ್‌ಂದ್ ಜನ ನಂಬುವಾಂದ್ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ ಗೇನ.

ಈ ಘಟನೆ ಆಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಮಾಡ್‌ನ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹತ್‌ನ ಶೀರುಗೌಡನ ಬೀರೆಗೌಡ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಮಹಾರಾಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಅರಿಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಮಹಾರಾಜ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಪೋಯಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಸುಬೇದಾರ್ ಮಾದಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಬಿದ್ದಂಡ ಬೋಪುನ ಕಂಡತ್.

ಅವು ರಾಜ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ ಬೀರೇಗೌಡ, "ನಾನ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ರಾಜನ ಕಾಂಬಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಂದ್ ಮಡಿಕೇರಿಲೆ ಒಳ್‌ಂಜತ್.

ಬೀರೇಗೌಡ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಂಬಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಎಣ್ಣುವ ಸುದ್ದಿ ಅರ್‌ಂಜದೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಬೊತ್ತಿಯಂಡತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಗೌಡ, ರಾಜನ ಕಾಂಬಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಂವನ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಎನ್ನನಾಚೇಂಗೂ ಕೊಲ್ಲೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ತಾಂಡ ಸೇವಕ ಚೋಕನ ಮಂದುರ ಕೂಡೆ, "ಬೀರೇಗೌಡ ಅಂವಂಡ ಮನೆಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಪಕ ನೀನ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಚಂಡ್ ಅಂವಂಗ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿರ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಮಂದು "ನಾಡ ಕೈ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಊನ ಉಳ್ಳಾಂಗ್ ಕಯ್ಯುಲೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಶಿವಾಚಾರಂಡ ಚೆನ್ನವೀರ ಎಣ್ಣುವ ಕ್ಣ್ಣಾಂಗ್ ಬೀರೇಗೌಡನ ಕೊಲ್ಲುವ ಕೆಲಸ ಎಣ್ಣುವಕ ಒತ್ತ್‌ಂಡತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಗರ್ವಾಲೆ

ಅರಮನೆಂಜ ಬೀರೇಗೌಡ ತಾಂಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಚೆನ್ನವೀರಂಗ್ ಬೊಡಿಬೆಪ್ಪಕುಳ್ಳ ಜಾಗತ್‌ನ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಅನ್ನನೆ ಓರ್ ಕ್ಣ್ಣಾನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಬೀರೇಗೌಡನ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಮಜ್ಜಣತ್‌ರ ಒಳಿಯ ಬೀರೇಗೌಡನ ಗರ್ವಾಲೆಕ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ವಾಪಾಸ್ ಬಂದ ಬೀರೇಗೌಡನ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಅಂವಂಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ತಾಂಡ ಮನೆಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಯಂಡ್ ಇಂಜ ಬೀರೇ ಗೌಡಂಗ್ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಆದ್ಯದಾಯಿತ್ ಎದೆಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಚೆನ್ನವೀರ ಇಇಟ್ಲೀರ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚತ್.

ಬೀರೇಗೌಡ ನೆಲಕ್ ಬುದ್ದದೆ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಓರ್ ಕ್ಣ್ಣಾ ದಾರೋ ಕಳ್ಳಂಗ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರಂಗ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚತ್‌ಂದ್ ವಾಪಾಸ್ ಅರಮನೆಕ್ ಓಡಿಬಾತ್. ಬೀರೇ ಗೌಡ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದದು ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞಾ ಚೆನ್ನವೀರ, ಬೀರೇಗೌಡಂಡ ಕೈಲ್ ಇಂಜ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಬಳೆ, ದಂಡ್ ತೊಡ್‌ಜ್, ಬೊಳ್ಳಿರ ಚೂರಿನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅದೇ ಕಾಡ್‌ಲ್ ತಡಿನ ಕೊಕ್ಕಲೆಲ್ ಮುಚ್ಚಿತ್ ಬಂದ್‌ರ್‌ತ್.

ಇಚ್ಚಕೆಲ್ಲ ಆನಪಿಞ್ಞಾ ಸಹ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ, "ಬೀರೇಗೌಡ ಅರಮನೆಂಜ ವಾಪಾಸ್ ಅಂವಂಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಯಿಂಡಿಪ್ಪಕ ದಾರೋ ಕಳ್ಳಂಗ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ಅಂವಂಡ ಮಾಲ್ ಮಟತ್‌ನೆಲ್ಲ ಬಲ್‌ಚಂಡ್ ಪೋಯಿತ್. ದಾರ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ, ಇಕ್ಕಿಕ್ಕ ಕಳ್ಳಂಗಡ ಉಪದ್ರ ದುಂಬ ಉಂಡ್"ಂದ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ ಅಯೆಚತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ನೇರಾನ ಸಂಗತಿ ಅರ್ಥ ಆಚಿ. ಅಂವ ಕೊಲೆ ಮಾಡ್‌ನಯಿಂಗಳ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಮೀದೇತ ತಿರಸ್ಕಾರ ಭಾವನೆಲ್ ಅಂವಂಗ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಮುಂಡತೆ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಮುಂಬೈಂಜ ಚಿಂಗನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟದ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬಲ್ಯ ಬೋಟೆ

ಈ ನೇರತ್ ಎಣ್ಣಕ 1805ಂಡ ನಡುಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಚಿತ್ರ ಬುಡ್‌ತುವಕ್ ಮುಂಬೈಂಜ ನೆಸ್ ಸಾಹೇಬ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ "ನಾಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಚಿಂಗ ಇಲ್ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ನಾಕ್ ಚಿಂಗ ನೋಟೊಂಡು"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ವಿಷಯ ನೆಸ್‌ನುಂಡ್ ಮುಂಬೈ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯತ್‌ರ ಗ.ಡಂಕನ್‌ಕ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಅದ್‌ಂಗ್ ಡಂಕನ್ "ನಂಗಡಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಚಿಂಗತ್‌ನ ತಪ್ಪ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಜಮಾದಾರ ಮೊಣ್ಣಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಶಂಕರಯ್ಯನ ಸರ್ಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿರ ಮೀದ ಮುಂಬೈಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅವು ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಕ ಡಂಕನ್ ಸಾಹೇಬ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಓರ್ ಚಿಂಗತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಆ ಚಿಂಗ ತಲಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಬೇತರಿಕೆತ್ತನೆ ಚಾಯಿತೆ ಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೋಕಣೆ ಸುಸ್ತಾಯಿತ್ ಜಿಂವ ಬುಟ್ಟತ್.

ಈ ವಿಷಯ ಅರ್‌ಂಜ ರಾಜ, "ಚಿಂಗ ಚತ್ತಕೊ ಪರೋಲೆ, ನಾಕ್ ಅದ್‌ನ ನೋಟೊಂಡು. ಆಂಡ ಚಾವುನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಾರಿ"ಂದ್ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕೊಂಡ ಬಂದ ಆ ಚಿಂಗತ್‌ರ ಚಾವುನ ಸರ್ವಜನಕೂ ಕಾಟಿತ್ ರಾಜ "ಈ ಚಿಂಗ ಜಾತಿ ಓರ್ ಅಪರೂಪಾಂದ್ ಇದ್‌ನ ಚತ್ತಕೊ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿಯೆ. ಈಂಡ ರೂಪ ಪೇರ್ತ್ ಅಪರೂಪ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಲಿಂಜ ಈಂಡ ತೋಲ್, ಪಲ್ಲ್, ಒಯ್ಯ್‌ನ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅರಮನೆಲ್ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಈ ಕಾಲತ್‌ರ ಆಖೀರಿ ಬೇಳಾಚೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗ ರಾಜಂಡ ಮಹಾರಾಣಿ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಓರ್ ಕ್ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ಪುಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಈ ಕುಞ್ಞಿಕ್ ಸದಾಶಿವ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟತ್.

ಈ ಸಂದರ್ಭತ್ ಸ್ವಾದೆ ಮನೆತನತ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆನ ಓದುವದ್ ನಲ್ಲದ್. ಈ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ರ ಮೂಲಪುರುಷ ಅರಸಪ್ಪ ನಾಯಕ. ಇಂವ ವಿಜಯನಗರ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನುಂಡ್ ಉ.ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಸಿರಸಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಉಳ್ಳ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಅಧಿಪತಿ. ಇಂವಂಡ ಸಂತತಿಕಾರ ಆರಾಳ್ 1555ತ್‌ಂಜ 1763ಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ಚಿ. 1763ತ್

ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಹೈದರಾಲಿ ಈ ವಂಶತ್‌ರ ಏಳನೆ ಅರಸ ಇಮ್ಮಡಿ ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಅಕ್ಕ ಈ ರಾಜ ಗೋವಾತ್‌ರ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬಾಂದೇವಾಡಿಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಅನ್ನನೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಉಳ್‌ತಿಯಂಡತ್. ಇಮ್ಮಡಿ ಸದಾಶಿವರಾಯಂಡ ಮೋಂವನೆ, ಕೊಡಗ್‌ರ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಮೋವ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿನ ಮಂಗಲ ಆನ ಸವಾಯಿ ಬಸವಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ. ಇಂವನುಂಡ್ ಏಳನೆ ಸವಾಯಿ ಸದಾಶಿವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಇಕ್ಕತ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ. ಬಾಂದೆವಾಡಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಸ್ವಾದೆ ಅರಮನೆಲ್ ಆ ಮನೆತನತ್‌ರ ರಾಜಂಡ ವಂಶಾವಳಿಪಟ್ಟಿ ಉಂಡ್. ಅದತ್ ಈ ರಾಜ ಮನೆತನಕೂ, ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಡ ಮನೆತನಕೂ ನಡ್‌ಂದ ಮಂಗಲ ಸಮ್ಮಂಧತ್‌ನ ಕಾಟಿತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೋವ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿನ ಪೆತ್ತಲ್ಲಿ ಅವಡ ವಡಿಯ ಬಸವ ಲಿಂಗರಾಜ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಂಬಕ್ ತಲಚೇರಿಂಜ ರಿಚಾರ್ಡ್ ಟೋರಿನ್ ಬೆಲ್, ಲೆ.ಪಾರ್ಸನ್ ಎಣ್ಣುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ದಾರಂಗ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ಂಜ ಕ್ಯಾ.ಮೆಕ್ ಡೊವೆಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ಯಾ.ಕಿಂಗ್ ಎಣ್ಣುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ದಾರಂಗ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ದುಂಬ ಚಾಯಿತೆ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆರ ಸಭಾಂಗಣ ಉಳ್ಳ ಪಳೀಯ ಕಟ್ಟಡ ಉಳ್ಳ ಐರೋಪ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥಂಗ ಒಳಿವಕ್ ದಂಡ್ ಮಾಡಿ ಉಳ್ಳ ಕಟ್ಟಡತ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಲ್ಲಿ ಅಯಿಂಗಕ್ ಐರೋಪ್ಯರೀತಿರ ಅನುಕೂಲತ್‌ನ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ತದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಐರೋಪ್ಯಶೈಲಿರ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಅಡಿಗೆಕಾರಳೊ ಆಕ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ ಐರೋಪ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಒಳ್‌ಂಜವಕ್ ಈ ಸೌಕರ್ಯ ಇಪ್ಪಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಇಲ್ಲಿಯತ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಅವಕಾಶ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲಿಯತ ರಾಜಂಗಳೆ ಬೋಟೆಕಾರಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ ಟ್ರಫಾಲ್ಗರ್ ನೌಕಾಪಡೆಲ್ ಫ್ರೆಂಚಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ಕ್ ಅಭಿನಂದನೆ ಅಯೆಚದ್

ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜ. ಸರ್ ಜಾರ್ಜ್ ಬಾರ್ಲೋ ಸಾಹೇಬ ಯೂರೋಪ್‌ಲ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಹಡಗ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಟ್ರಫಾಲ್ಗರ್ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ನೌಕಾಸೈನ್ಯ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಸುದ್ದಿನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ಕಾಗದ ಓದಿತ್ ದುಂಬ ಕುಶಿಪಟ್ಟ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಅಭಿನಂದನಾ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ನೇರತ್ ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ಪೈಚಿ ರಾಜಂಡ ಕಡೆರ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಯಮನಾಯಕ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ವಿರೋಧಿ ಆಯಿತ್ ಕಾಡ್ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ತೊಂದರೆ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್ ಸೀಮೆ ಉಕ್ಕಡ ಪಾರಕಾರ ಅಯಿಂಗಳ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಯಿಂಗಳ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ ಮಲಬಾರ್ ಕಮಿಷನರ್ ವಾರ್ಡನ್ ಸಾಹೇಬಂಡ ಕಡೆಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟ ಹಾಲೇರಿ ಅರಸಂಡ ಚರಿತ್ರೆ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆ 1807ಂಗ್ ಆಖೀರಿ ಆನದ್

ಸುಮಾರ್ 1600ತ್‌ಂಜ ಸುರುವಾನ ಹಾಲೇರಿ ಮನೆತನತ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಚರಿತ್ರೆಕ್ 1807ಂಗೆತ್ತನೆ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ 1807ತ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ಅರಸಂಗಡ ಮೀದ ಎಳ್ದ್‌ನ ಐರೋಪ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆನ ನಂಬಿತೆ ಎಳ್ದಿತ್. ಈ ನಾಮೆಲ್ ಈ ರಾಜಂಡ / ಅಯಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಪನ್ನತ ಏದೇ ವಿಷಯ ಇಲ್ಲೆ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ 1807ತ್ ಕನ್ನಡತ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆಲ್ ಅಂವ ತಾನ್ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನ ತಾಂಡ ಮೂಡಿಕುಳ್ಳಿಯ ಪಿಞ್ಞ

ಅಯಿಂಗಡ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿಯಕೂ ಹಕ್ಕಾಯಿತ್ ಇರೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿಟ್ಟ ಮರಣಶಾಸನತ್‌ನ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜ. ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಕ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಮೆಹೋನಿಕ್ ಅಯೆಚ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಆಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಓರ್ ಕತ್ತಿನ ಇನಾಂ ಅಯೆಚಾಂಡ ವಿಷಯ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಆಳ್‌ನ ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತೋ / ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಮೋಂವ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತೊ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆರ ಕನ್ನಡ ಕೈಎಳ್ತ್‌ಲ್ ಎಳ್‌ದ್‌ನ ಮರಣ ಶಾಸನ ಪಿಞ್ಞ ಆ ಸಮ್ಮಂಧತ ಕಾಗದ ಇಲ್ಲತಾನದ್, ಅದ್ ಕಾಂಗತಾನಾಂಡ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕ ಆಯಿತೆ ಮಾಡಿತೊ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾನ್ ಕನ್ನಡತ್ ಸುರೂಲ್ ಎಳ್‌ದ್‌ನ ರಾಜೇಂದ್ರನಾಮೆರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ತರ್ಕ್ಕರ ಪ್ರತಿನ ಪಿತ್ಯ ಕಾಲ ಎಣ್ಣಕ 1808ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಲೆ.ರಾಬರ್ಟ್ ಅಬರ್ ಕ್ರಾಂಬಿ ಎಣ್ಣುವ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಇಷ್ಟತ್‌ರನ್ನಕೆ ಎಳ್ದಿ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರತಿ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಖೀರಿ ದಿನತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಅಯೆಚದ್, ಬ್ರಿಟಿಷ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡಪಿಞ್ಞ ಅದ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಮಿಷನರ್ ಕಚೇರಿಲ್ ಇಂಜತ್.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮರಣಶಾಸನ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿಟ್ಟದ್

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ದುರಾದೃಷ್ಟತ್ ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿಯ ಆಯಿಲೆ. ತಾಂಗ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಮಕ್ಕ ಇಲ್ಲತಾನಕೊ, ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯ ತಾಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ರಾಜ್ಯ ಆಳುವ ಎಣ್ಣುವ ನಂಬಿಕೆ ರಾಜಂಗ್ ಇಂಜತ್. ಆ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಮಹಾರಾಣಿಕ್ ದಂಡ್ ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯ ಇಂಜತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪ ನೇರತ್, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಗ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿಯ ಇಲ್ಲತೆ ಪೋನಕೊ ತಾಂಡ ರಾಣಿಕ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ರಾಜಶೇಖರಪ್ಪ, ಶಶಿಶೇಖರಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಚಂದ್ರಶೇಖರಪ್ಪ...ಇವು ಪಟ್ಟಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಬಂಗಾಳ ಗ.ಜನರಲ್

ಒಪ್ಪಿಗೆ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್. 1806ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಕ್ಯಾ. ಮೆಹೋನಿ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬಂಗಾಳಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸುಮಾರ್ ಕಾಲ ಇಂಜಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ನಲ್ಲ ಓರ್ ಸಿನೇತ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಈಂಡೆಡಲ್ ರಾಜಂಡ ಕೊದಿರ ಪಿಞ್ಞ ಮಹಾರಾಣಿ ಆನ ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿ 1805ತ್‌ಂಜ ದಂಡ್ ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಪೆತ್ತಿತ್ 1807ನೆ ಮೇ ತಿಂಗತ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಚಿ.

ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ತಂಗೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ವಕೀಲ ಆಯಿತಿಂಜ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಮನೆತನಕ್ ಕೂಡತೆ ಬೋರೆ ಕುಟುಂಬಕಾರಕ್ ಕೂಡ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಾಕ ವಕೀಲ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಸಂತಾನಕಾರಳಾನ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಕತೆಲ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ತಂಗೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಆನ ಕತೆನ ಎಣ್ಣುಲೆ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಮಹಾ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಚತ್ತದು ತಾಂಡ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿಯ ಇಲ್ಲತದ್ ಪೇರ್ತ್ ಬೇಜಾರ ಆಚಿ. ತಾನ್ ಚತ್ತದು ತಾಂಡ ರಾಣಿರ ಕ್‌ಣ್ಣಮಕ್ಕ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದಕ ತಾಂಡ ಮಹಾರಾಣಿರ ನಾಲ್ ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯಕ್ ಅವು ಹಿಂಸೆ ಕೊಡ್‌ಕೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್, ಆ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿಯಕೂ, ಅಯಿಂಡ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿಯಕೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಹಕ್ಕ್ ಬೋಂಡೂಂದ್ ಓರ್ ಮರಣ ಶಾಸನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದ್‌ಂಡ ಪ್ರತಿನ ಅಕ್ಕ ಹಂಗಾಮಿ ಗ.ಜನರಲ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಸರ್ ಜಾರ್ಜ್ ಬಾರ್ಲೋನ್‌ಕ್ 1807ತ್ ಅಯೆಚಿಕೊಡ್‌ತತ್.

ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಗ.ಜ. ಆನ ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ತಾನ್ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್, ಟಿಪ್ಪುರ ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸಹಾಯತ್‌ರ ಮೀದ ಎಣ್ಣಿತ್ ಕೊಡಗ್ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿರ ವಿಷಯತ್ ತಾಂಡ ಮರಣ ಶಾಸನತ್‌ರ ಪ್ರತಿನ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ಕೇಟಂಡತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಚ್ಚಕಾಂಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟವತೆ ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ ಸಾಹೇಬ 1807ನೆ ಆಖೀರಕ್ ಗ.ಜನರಲ್ ಪದವಿನ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ಮರಣಶಾಸನತ್‌ರ ಓರ್ ಪ್ರತಿನ ಅಂವಂಗ್ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ಕೇಟಂಡತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಈ ಕಾಗದ ಬಂಗಾಳ ಗವರ್ನರ್‌ಕ್ 1807ನೆ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 7ಂಗ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಅಂದ್‌ಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ತಾಂಡ ಆಸೆ ನಡ್‌ತಿ ತಪ್ಪಾಂದ್ ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಜವಾಬ್‌ನೆ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಆಖೀರಿ ದಂಡ್ ಕಾಲ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಸಾಸ ಪಿಞ್ಞ ಗೌಜಿರ ದಿನ ಅಂಪಂಡ ಕೊದಿರ ಮಹಾರಾಣಿ ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಚಾವಕೆ ಎಲ್ಲ ಕೈಂಜಿಪೋಚಿ. ಅಂವ ಚೆರ್ಪತ್‌ಂಜೆ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಕಷ್ಟತ್ ಕಂಡಂವ. ಅಂವಂಗ್ ಒಯಿಂಬದ್ ಬಯತ್ ಆಪಕ ಅಂವಂಡ ಅವ್ವ, ತಂಗೆ ಪಿಞ್ಞ ತಮ್ಮಣಂಗ ಮೈಸೂರ್ ಹೈದರಾಲಿ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೋಟೆಲ್ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್. ಆ ನೇರತ್ ಅವ್ವಂಗ್ ಸೀತಾಳಿ ಕಾಯಿಲ ಆಯಿತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ದಂಡ್ ತಂಗೆಯ ಟಿಪ್ಪುರ ಧರ್ಮಕೆ ಕೂಡಿಪೋಚಿ. ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಚೆಣ್ಣಂಗಾಳ್ ಸೆರಿಯಾನ ಊಣ್, ತೀನಿ ಇಲ್ಲತೆ ಚತ್ತಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆಂಜ ತಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಸಹ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಪೊಟ್ಟ್, ಪೊಟ್ಟ್‌ಕೂ ಪೈರಿಯಳ ಎದ್‌ರ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್, ಅಯಿಂಗಳ ದೊಪ್‌ತಿತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದಪಂಡಿಯಾಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ಅಂವ ಕುರ್ಚಿ ಅರಮನೆಲ್ ಆಕಿತಿಂಜ ಸುರೂಪೆತ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಚೆಣ್ಣಂಗ್ ಕುಟುಂಬಕಾರಳ ಕೋಟೆ ವೀರವರ್ಮ ರಾಜಂಡ ಜನ ಕೊಂದತ್.
ಇನ್ನನೆ ಚೆರ್ಪತ್‌ಂಜೆ ಕಷ್ಟ, ಚಾವು, ನೊಂಬಲ ಕಂಡಿತಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಒರ್ ಕಡ್‌ಪ ಸ್ವಭಾವಕಾರ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂಪಂಡ ಕೊದಿರ ಪೊಣ್ಣ್ ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಅಂಪಂಗ್ ನೆಮ್ಮದಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಂವಂಡ ಕಡ್‌ಪ ಸ್ವಭಾವತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕ ಅವಳೆ ಇಲ್ಲತಾಚಿ.

ತಾನ್ ಶತ್ರುವಳುಂಡ್ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿತ್ ಗೆದ್ದ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಾಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ತಾಂಡ ಕ್‌ಣ್ಣಮಕ್ಕಳೆ ಆಳೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜ ದುಂಬ ಆಸೆ ಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ದುರಾದೃಷ್ಟಕ್ ಕುರ್ಚಿಲ್ ಇಂಜ ಸುರೂಪೆತ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಅರಮನೆಲೆ ವೀರವರ್ಮಂಡ ಜನ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ಟಾಂಗ್, ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮಂಗಲ ಆನ ರಾಣಿಕೂ ಕ್‌ಣ್ಣ ಕುಞ್ಞಿ ಆಯಿಲೆ.

ಆನಗುಂಡ್ ತಾಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ಪಕ್ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿಯ ಬೋಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಆಸೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ 1795ತ್ ಸಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ತಾಂಡ ಮಹಾರಾಣಿ ಆಯಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಂಡತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅವಳೂ ಸಹ ನಾಲ್ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿಯಳ ಪೆತ್ತಿತ್ 1807ತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ತಾಂಡ ರಾಣಿ ಚತ್ತ್‌ಪೋನದ್ ರಾಜಂಡ ಪರೀಸ್‌ಕ್ ಇಞ್ಞಚ್ಚಕೂ ಮೊಳಿಯಾಚಿ. ಇಞ್ಞಿ ತಾಂಡ ದಂಡ್ ಸೋದರಂಗಡಾತ್ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಅಹಂಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ಅಣ್ಣಂಡ ಬೋಳ್‌ಚೆನ ಸಹಿಸುವ ಕಯ್ಯತೆ ದೂರತೆ ಇಂಜತ್. ಇಞ್ಞೊಬ್ಬ

ತಮ್ಮಣ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಮಂದಬುದ್ಧಿರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆನಕೊ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿಯಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಎಣ್ಣುವ ನಂಬಿಕೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಾಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ತಮ್ಮಣಂಗ, ತಾಂಡ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ನೋಟತೆ ತಾಂಡ ಪಣತ್‌ನೆಲ್ಲ ಬಲ್‌ಚವ ಎಣ್ಣುವ ಅಗ್ಗೇನ ಸುರು ಆಚಿ.

ರಾಜಂಡ ಕೊದಿರಾಣಿ ಮಹಾದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಬದ್‌ಕಿತಿಪ್ಪಕ ಅವ ರಾಜಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ನೆಮ್ಮದಿ ಪಿಞ್ಞ ಸಮಧಾನ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಅವಳ ಕಂಡಕ ರಾಜಂಗ್ ದುಂಬ ಪ್ರೀತಿ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅವ ಚತ್ತದ್ ರಾಜಂಗ್ ತಡ್‌ಪಕೇ ಕಯ್ಯತಚ್ಚಕ್ ದುಃಖ ಕೊಂಡ ಬಾತ್. ಕ್ರಮೇಣ ರಾಜಂಗ್ ಬುದ್ಧಿಲ್ ಚೆನ್ನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಆಪಕೂಡ್‌ಚಿ. ಲೋಕತ್ ತಾಂಡ ಸುಖ, ದುಃಖ ಎಣ್ಣೆಯವಕ್ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಾಂದ್ ಎಣ್ಣುವವು ದಾರೂ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅಕ್ಕ ಅಂವಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಎಟ್ಟ್ ಬಯತ್!

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ ತಂಗಡ ಪ್ರಜೆಯಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ರೀತಿಯೂ ಅನ್ನನೆ ಇಂಜತ್. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ದಂಡ್ ತಮ್ಮಣಂಗ, ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿಯ ಪಟ್ಟಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ತೊಂದರೆ ಮಾಡೂಂದ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಜಹಗೀರ್ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ದೂರ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಸಹ ಆಫ್ರಿಕಾತ್‌ಂಜ ಬಂದಿತ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಸಿದ್ದಿ ಜನಳ ಆಕಿಯಂಡತ್. ಅಂವಂಡ ರಾಣಿವಾಸತ್‌ರ ಎಚ್ಚರಕ್ ಮೈಸೂರ್‌ಂಜ ಬಂದ ಶಿಕಂಡಿಯ, ಅರಮನೆರ ದಾಸಿಯ ಇಂಜತ್. ಪಾರಕಾರಳೂ, ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಳೂ, ಚೆನ್ನಂಗ್ ಗೌಡಂಗ, ಒಕ್ಕಲಿಗಂಗ, ಒಂದ್, ದಂಡ್ ಪಟ್ಟಮಳ ಬುಟ್ಟಿಕ ಪರ ಜನ ಕೊಡವಳೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಆನಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜದ್ರೋಹಿಯ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಗ್ ಆಪ್ತಂಗ ಆಯಿತುಳ್ಳವು ಎಣ್ಣಿ ಕೊಡ್‌ತ ರಾಜದ್ರೋಹಿಯ ಎಣ್ಣಾಕ ನೂರಾಳ್‌ನ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಚತ್ತ ನೇರತ್, ಇನ್ನನೆ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿ, ರಾಜ ದ್ರೋಹಿಯ ಕೂಳಿ ಆಯಿತ್ ಬಂದಿತ್ ತಾಂಗ್ ಉಪದ್ರ ತಕ್ಕೂಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಪೋಡಿ ಆಚಿ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ತಾಂಡ ಕೊದಿ ರಾಣಿಕ್ ತಾಂಗ್ ಆಕತವು ಮಾಟ ಮಂತ್ರಮಾಡಿತ್ ಆಂಡ ಪ್ರಭಾವತ್ ಅವಳ ಚಾವನ್ನಕೆ ಮಾಡಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಆಯಿರ್‌ತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮಾಟ, ಮಂತ್ರತ್‌ರ ಮೀದ ತಾಂಗ್ ಇಂಜ ನಂಬಿಕೆನುಂಡ್ ತಾಂಡ ಕೊದಿ ರಾಣಿನ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿಯಿಂಗಳೆ ತನ್ನೋ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ರೂಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡತ್. ಈ ಪೋಡಿಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾರಣೊ ಇಂಜತ್.

ಅರಮನೆರ ಉಪಯೋಗಕ್ ಕುಡಿಪ ನೀರ್‌ನ ಕೋಟೆರ ಎದಿಕೆ ಇಂಜ ಇಳಿಜಾರ್‌ರ

ಬಲ್‌ತೆ ಬರಿಯತ ಚೆರಿಯ ಕೆರೆಂಜ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಚಾವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಒಮ್ಮತೆ ಆ ಕೆರೆಕ್ ದಾರೋ ವಿಷ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ರಾಜ ಆ ಕರೆರ ನೀರ್ ಕುಡ್‌ಚಿತ್, ನೀರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ವಿಷತ್‌ನುಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಸಂಗಟ ಪಟ್ಟದೂ ಇಂಜತ್.

ಈನಗುಂಡ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಪಾರಕಾರ ತಾಂಗ್ ಕೆಟ್ಟಾನೆ ಬಯಂದಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ನಂಬಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪೇರ್ತ್ ಕರಿಣ ಆಯಿತ್ ಇಪ್ಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ದಾಡ ಮೀದೇಂಗಿ ಚೆನ್ನ ಅಗ್ಗೇನ ಬಂದ್‌ಟಕ ಮುದಿ, ಅನ್ನತಯಿಂಗಳ ಸಿದ್ದಿಯಳುಂಡ್ ಅಕ್ಕಲೆ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಏದೇಂಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಡ ಮೀದ ಚೆಡಿ ಬಂದಕೋ ತಾನೆ ಅಕ್ಕಲೆ ಬೊಡಿಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೊಲ್ಲುವ ಇಂಜತ್! ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಅರಮನೆರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ, ಪಾರಕಾರಕೂ ಏದ್ ನೇರತ್ ತಂಗಡ ಪ್ರಾಣ ಪೋಯಿರು ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿ ಎಕ್ಕೋಲು ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಮೀದ ಅವಿಶ್ವಾಸ. ಅರಮನೆ ಪಾರಕಾರ ರಾಜನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಣಿ ವಿಫಲ ಆನಾಂಗ್ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೊಲೆ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೊಲೆ. ಈ ಸಮ್ಮಂಧ ರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತ್‌ನದ್.

1807ನೆ ಇಸವಿರ ಆಖೀರ ಯಾ 1808ನೆ ಇಸವಿರ ಆದಿಲ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಾಂಡ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ತಾಂಡ ವೀದ ಪಿತೂರಿ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ತನ್ನ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವಂಡ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಆಯಿರ್‌ತ್.

ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ರಾಜಂಡ ಕೊದಿರಾಣಿ ಮಹದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಅಣ್ಣ. ರಾಣಿ ಬದ್‌ಕಿತಿರಣೆ ರಾಜ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಚಾಯಿತೆ ಕಂಡಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ

ಪಣಿಕಾಸ್‌ರ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿ, ಅನ್ನನೆ ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ. ಅಂವಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆಲೆ ಆಫೀಸ್ ಇಂಜಕ, ದಿವಾನಂಗಕ್ ಕೋಟೆರ ಎದಿಕೆ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಆಫೀಸ್ ಇಂಜತ್.

ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ರಾಜಂಡ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ ದಿವಾನಂಗಡ ಕೈಲ್ ಇಂಜತ್. ದಿವಾನಂಗ ಒಬ್ಬಂಗ್‌ಂಜ ಏರ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಿವಾನ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಅರಮನೆರ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ಲ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಮೀದ ವಿಶ್ವಾಸ ಪಾಳಾಪಕ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ಆಕತವು ಎಣ್ಣ್‌ನ ತಕ್ಕ್‌ರ ಮೊಳಿ ಆಯಿತಿಕ್ಕು. ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ರಾಜಂಗ್ ಮೈಸೂರ್‌ಂಜ ಮದ್ದ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇದತ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ವಿಷ ಕೂಟಿತಿಕ್ಕ್ಂದ್ ರಾಜ ಅಗ್ಗೇನ ಪಟ್ಟಂಡ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಜೈಲ್‌ಕ್‌ಟ್ಟತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗೂ, ಅಂವಂಡ ಆಪ್ತ ವರ್ಗಕಾರಕೂ, ಪಾರಕಾರಡ ಮೀದ ಪ್ರಭಾವ ಇಂಜಾಂಗ್ ಅಂವ ಜೈಲ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಪಾರಕಾರಡ ಮೀದ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗೂ, ಬೋರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ, ಪಾರಕಾರಕೂ, ರಾಜಂಗ್ ಇಪ್ಪಚ್ಚಕ್ ಕಾಲ ತಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್ ಗ್ಯಾರೆಂಟಿ ಇಲ್ಲೇಂದ್ ತೋಂದ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಇವು ಎಲ್ಲ ತಂಗಡ ಜಿಂವರಕ್ಷಣೆಕಾಯಿತ್ ಬೋರೆ ಬಟ್ಟೆ ಕಾಂಗತೆ ರಾಜನೆ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಕೆಣಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ!

ಈ ಪೋಲೆ ಒನ್ನಾಂದ್ ರಾಜ ಬುದ್ದಂಡ ನೇರತ್‌ನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಕೋಂಬರೆಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಕಡಿಕೆಲೆ ಅಂವನ ತುಂಡ್ ಮಾಡಿತ್ ಇಟ್ಟ್‌ರುವನ್ನಕೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅರಮನೆರ ಪಿಞ್ಞ ಕೋಟೆರ ಪಡಿರ ಪಾರಕಾರ ಎಲ್ಲ ಒರೇ ಮನಸ್ಸ್‌ಕಾರ ಆನಾನುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೊಲೆ ಗ್ಯಾರೆಂಟಿಂದ್ ಗೇನ ಮಾಚ್‌ಚಿ. ಅಂದ್ ಈ ಕೊಲೆರ ಏರ್ಪಾಡ್‌ಕ್ ಪಾರಕಾರಳಲ್ಲತ ಅಧಿಕಾರಿಯ ದಾರೂ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅಧಿಕಾರಿಯ ಈ ನೇರತ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಇಞ್ಞಿ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಗೆಳಿಗೆಲ್ ಓರ್ ಸೂಚನೆ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಚಾವಡಿಕಾರ ಎಲ್ಲ ಒಕ್ಕಚೆ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಕಲ್ಲ್ ಹಾಸ್‌ನ ಪಟ್ಟಿಕ್ ಕತ್ತಿ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ ದಾರೋ ಈ ಕೆಣೆರ ವಿಷಯತ್‌ನ ರಾಜಂಗ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟ್‌ರ್‌ತ್! ಕೂಡೆನ್ನೆ ಎದ್ದ ರಾಜ ತಾಂಗ್ ಬಂದ ತೊಂದರೆನ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟುವಕ್ ಕ್ರಮ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಅಂವ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತಂಡಿಪ್ಪಕ ಆನ ಅಪಾಯ ಸಂದರ್ಭತ್‌ನ ಎದ್‌ರ್‌ಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಇಕ್ಕಲೂ ವಿಶೇಷವಾನ ಮಾನಸಿಕ ಧೈರ್ಯತ್ ಪೋರಾಡ್‌ಚಿ. ಪಂಡ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಹೈದರಾಲಿ ಬುದ್ಧಂಡಿತಿಪ್ಪಕ ಇದೇ ಪೋಲೆ ಅಂವಂಡ ವಿರೋಧಿಯ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಣಿ ಹೈದರಾಲಿಕ್ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್, ಕಡಿಕೆಲೆ ಹೈದರಾಲಿ ಬುದ್ಧಂಡನ್ನಕೆ ಬಟ್ಟೆರ ಕೆಟ್ಟ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕಂಬುಳಿ ಪೊದ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್‌ಲೊ! ಅನ್ನನೆ ಈ ನೇರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಸಹ ತಾಂಡ ಕಡಿಕೆಲ್ ತಾನ್ ಬುದ್ಧಂಡನ್ನಕೆ ಬಟ್ಟೆನೆಲ್ಲ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕಂಬುಳಿ ಪೊದ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ತಾಂಡ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜ ಸಿದ್ದಿಯಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕೋಟೆರ ಪಡಿನ ಮುಚ್ಚುವಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇಚ್ಚಕಾಕಣೆ ಸುಮಾರ್ ಮುನ್ನೂರ್ ಜನ ಪಾರಕಾರ ಕತ್ತಿ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಅರಮನೆರ ಪಟ್ಟಿಕ್ ಓಡಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಅದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ರಾಜ ಬುದ್ಧವ ಕೋಂಬರೆಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಬುದ್ಧಂಡಲ್ಲಿಯೆ ಅಂವನ ಕೊಂದ್‌ರೊಂಡೂಂದ್ ಒರೇ ಪೋಲೆ ಕಡಿಕೆರ ಮೀದ ಕತ್ತಿಲ್ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿ! ಆಚೇಂಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಬಟ್ಟೆರ ಕೆಟ್ಟ್ ತುಂಡ್ ಆನಾನ ಕಂಡಿತ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟಿತ್. ರಾಜಂಗ್ ದಾರೋ ಆಖೀರಿ ಗೆಳಿಗೆಲ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಯಿತ್‌ಂದ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ರಾಜಂಡ ಕ್ರೂರತ್ವತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜ ಅವು ಗೇನ ಮಾಡತೆ ಆಯಿಪೋನ ಇನ್ನತ ಓರ್ ಘಟನೆನುಂಡ್ ಇಞ್ಞಚ್ಚಕೂ ಬೊತ್ತಿಯಂಡತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೋಟೆರ ಪಡಿನ ತಾಂಡ ಸಿದ್ದಿಯಳುಂಡ್ ಮುಚ್ಚ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಕ್ ಈ ಪಡಿಕಾಲೆ ಬರೊಂಡಿಂಜತ್. ಅರಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಕೋಟೆರ ಪಾರತ್ ಇಂಜ ಚಾವಡಿಕಾರ ರಾಜ ಬುದ್ಧಂಡ ಕೋಂಬರೆಲ್ ಇಲ್ಲತಾನ ಕಂಡಿತ್ ಗಾಬರಿಲ್ ಅರಮನೆರ ಪಟ್ಟಿಕ್ ಓಡಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಸಿದ್ದಿಯಕ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಪಾರಕಾರಳೆಲ್ಲ ಕೆತ್ತಿತ್ ಇಡುವನ್ನಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ರಾಜ ತಾಂಡ ಅರಮನೆರ ಕಿಡಿಕೆರ ಬರಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಬೊತ್ತಿಪೋಯಿತಿಂಜ ಪಾರಕಾರಕ್ ತೋಕ್‌ಂಜ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅದ್ ಅಕ್ಕತ ಅರಮನೆಕಿಂಜ ಚೆರಿಯದ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಅರಮನೆರ ಮಾಡಿರ ಕಿಡೆಕೆಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂದ್ 25 ಜನಳ ಕೊಂದೇಂದ್ ಅಂವನೆ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್. ಬಾಕಿ ಪಾರಕಾರಳ ಸಿದ್ದಿ ಜನ ತಂಗಡ ಕತ್ತಿಲ್ ಒರೇ ಓರ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಾಕಿ ಆಕತನ್ನಕೆ ಕೆತ್ತಿತ್ ಇಟ್ಟಿತ್. ಬೊತ್ತಿಯಂಡಿಂಜ ಪಾರಕಾರ ತಂಗಡ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಏದೇ ಓರ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡತೆ ಕೊರಿಯಡನ್ನಕೆ ಸಿದ್ದಿಯಳುಂಡ್ ತಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಆಖೀರಿ ಮಾಡಿಯಂಡತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಎಳ್ದಿತ್.

ದೂರತ್ ಕೋಟೆರ ಕಿನಾರತ್‌ಂಜ ಈ ಭಯಂಕರ ದೃಶ್ಯತ್‌ನ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಓರ್ ಕೊಡವ ಜಮೆದಾರ್ "ಆ ನೇರತ್ ಜೋರ್ ಮಳೆರ ದಿನ ನೀರ್ ದುಂಬ್‌ನಪ್ರೋಲೆ ಆ ಕಲ್ಲ್ ಹಾಸ್‌ನ ಅರಮನೆರ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋನ ಪಾರಕಾರಡ ಮೇಲ್‌ಂಜ ಚೋರೆ ಪರ್‌ಂಜತ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್. ಸಿದ್ದಿಯ ಪಾರಕಾರಳ ಕೊಲ್ಲುವಕ ಅಯಿಂಗಡ ಕಾಲ್‌ರ ಅಂಗಾಲ್ ಮುಳುವನ್ನಕೆ ಚೋರೆ ಇಂಜತ್‌ಲೊ! ಇನ್ನನೆ ಅಂದೇತ ದಿನ ಪೊಲಾಕ ಮುನ್ನೂರಾಳ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಾರಕಾರ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಆ ಕೊಡವ ಜಮೆದಾರ ಎಣ್ಣಿತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಸುಮಾರ್ 800 ಜನಳ ಈ ಕೆಣೆರ ಮಾರೀಪತ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಎಣ್ಣುವ ಸುದ್ದಿ ಪಬ್ಬ್‌ಚಿ. ಇದ್ ನೇರ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೊಲೆ ಆನ ಈ ಪಾರಕಾರಡಾತ್ ದಾಡ ಕೈವಾಡ ಇಕ್ಕೊಂದ್ ತಾಂಡ ಗೂಢಚಾರಳುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳೊ, ಅಯಿಂಗಡ ಕುಟುಂಬಕಾರಳೊ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆರ ಪೊಣ್ಣಾಳಳ ತಾಂಡ ಸಿದ್ದಿಯಕ್ ದಂಡನೆ ಪೊಣ್ಣಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈ ನೇರತೆ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಸುಬೇದಾರ್ ಪಂದಣ್ಣ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಪಊಂದ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್‌ಂದ್ ಪಳೀಯ ಎಳ್ತ್‌ರ ದಾಖಲೆಲ್ ಉಂಡ್.

ರಾಜನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಕೆಣಿ ಮಾಡ್‌ನವು ರಾಜಂಡ ಮ್ಯೆಂಮ ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಮನೆಕಾಲೆ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜಂಗ್ ಈ ಕೆಣಿಲ್ ತಾಂಡ ಮ್ಯೆಂಮನೂ ಕೂಡಿತ್‌ಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಬಾತ್. ತಾಂಡ ಮ್ಯೆಂಮನೊ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಡುವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ರಾಜಂಡ ಓರ್ ದಿವಾನ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯ ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗರಾಜ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಗೋವಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕಾರ ಆಯಿತ್ ಬೋರೆ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ರಾಜಕುಮಾರಾಂದ್ ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದದ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಳೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸಕ್ ಗೋವಾ ಗವರ್ನರ್‌ಕ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡ್‌ಂದಾಂಗ್ ಬಸವಲಿಂಗರಾಜನ ಕೊಂದ್‌ಟಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ಚೆಡ್‌ಂಜವಾಂದ್ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಕೊಡ್‌ತತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗರಾಜ ಬದ್‌ಕ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗೂ, ಚೆನ್ನ ಸಮಯಕೆತ್ತನೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಮ್ಯೆಂಮನ ದೂರತೆ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಿಲ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೊಲೆ 1807ನೆ ಆಖೀರಿ / 1808ಂಡ ಆದಿಲ್ ನಡ್‌ಂದನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.ಇದಾಯಿತ್ ರಾಜ ಬಂಗಾಳ ಗ.ಜನರಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್‌ಕ್ ತನ್ನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಣೆರ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕಾಗದತ್‌ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಈ ವಿಷಯತ್‌ನ ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್ ಅಚ್ಚಕ್ ನಂಬ್‌ಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಾಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಚೆಡಿನ ಅವು ಚಾಯಿತೆ ಅರ್‌ಂಜಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜನೆ ತಾಂಡ ಚೆಡಿಲ್ ಪಾರಕಾರಳ ಕೆತ್ತಿತ್‌ಟ್ಟತ್‌ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಬಂಗಾಳಕಾರ ಮಾತ್ರ ಈ ವಿಷಯತ್ ತಂಗಕ್ ಸೆರಿಯಾನ ವಿವರ ಅರಿಯತಾಂಗ್ ಮುಂಡತೆ ಕೂಡಿರ್‌ತ್.

ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಕೊಲೆ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಬಚಾವ್

1808ನೆ ಇಸವಿಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಬುದ್ಧಿಲ್ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಆಯಂಡಿಂಜತ್. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಅಂವಂಡ ಬುದ್ಧಿ ಪಾಳಾಪಕ ಸುಮಾರ್ ಜನ ಚತ್ತತ್. ಇದೇ ಕಾಲ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ಲ್ ರಾಜಂಗ್ ತಾನ್ ಬೆರಿಯ ಚತ್ತ್‌ಪೋಪಿಂದ್ ತೋಂದ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಅಂವಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಗ.ಜನರಲ್ ತಾನ್ ಅಂವಂಗ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಿಚ ಸ್ವಂತ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರ ಒತ್ತವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಚತ್ತ್ ಪೋನಕ, ಅವಡ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಕೂ, ಅವಡ ಜಿಂವಕೂ ತೊಂದರೆ ಆಕೂಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡತ್. ಅವಡ ಬೇಜಾರ ದುಂಬ್‌ನ ಮನಸ್ಸ್‌ನುಂಡ್ ರಾಜಂಗ್ ಚಾವು ಬೆರಿಯಂದ್ ತೋಂದುವಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಜಿಂವತೆ ಉಳ್ಳ. ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ತಾಂಡ ಕೊದಿರ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ತಂಗೆಯಳ ತಾಂಡ ಸೋದರಂಗಳುಂಡ್ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಲೆಗಾರಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದತ್ ಓರ್ ಗುಂಪ್‌ನ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಅರಮನೆಕ್, ಇಞ್ಞೊಂದಾನ ಹಾಲೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಮಂಡೆನ ಕೆತ್ತಿತ್ ಕೊಂಡಬಪ್ಪಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಲೆಗಾರ, ರಾಜಂಡ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಬುದ್ದಿತ್, ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿತ್ ತಂಗಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೊಲೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಈ ನೇರತ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕೋಂಬರೆಲ್ ಒಬ್ಬನೆ ಇಂಚಾನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಪುಚ್ಚಿ ಪುಡ್‌ಚನ್ನಕೆ ಆಯಿತ್ ಏದೇದೋ ಗೇನ ಬಪ್ಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ತಮ್ಮಣ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಪ್ರೀತಿರ ಮಕ್ಕ ಚಾಯಿತೆ ಇಪ್ಪ. ಅಯಿಂಗಕ್ ತೊಂದರೆ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ದಾರೂ ಜಿಂವತ್ ಇಪ್ಪಲೆ. ಗ.ಜನರಲ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸಿಸೇತಂಡ ಆಖೀರಿ ಮರಣ ಶಾಸನಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಪ್ಪ. ತಾಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನತ್ ಪಂಡೇ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ತನ್ನಕೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ಪ. ಅವಕ್ ಓರ್ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ಪುಟ್ಟುವ. ಅಂವ ತಾಂಡ ತಾತಂಡ ಪೆದತ್‌ನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಸಂಪತ್ತ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೇಳಿ ಕೀರ್ತಿಕ್ ಹಕ್ಕ್‌ದಾರ ಆಪ...

ಇನ್ನತ ಗೇನ ಎಲ್ಲ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮಂಡೆಲ್ ತಾಂಡ ತಮ್ಮಣಂಗಳ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕೊಲೆಗಾರಳ ಅಯೆಚಪಿಞ್ಞ ಪಾಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಲೆಗಾರಂಗ ಅರಮನೆಂಜ ಪೊರ್‌ಟ ಓರ್ ಗಂಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಅಂವಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ರ ಪುಚ್ಚಿ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಮಾನವೀಯತೆರ ನ್ಯಾಯ ಬುದ್ಧಿ ಅಂವಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ದುಂಬ್‌ಚಿ.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ತಮ್ಮಣಂಗಳ ಕೊಲ್ಲೊಂಡೂಂದ್ ಮಾಡ್‌ನ ಆಜ್ಞೆನ ವಾಪಾಸ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಕಯ್ಯಾಂದ್ ಕೊಲೆಗಾರಕ್ ಅರಿಚಿಡುವಕ್ ತಾಂಡ ಜನಳ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಪಿಞ್ಞ ಹಾಲೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅವು ತಂಗಡ ಜಿಂವತ್‌ನ ಕೂಟಾಕತೆ ಓಡಿ ಪೋಯಿತ್ ತಂಗಡ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ದುರಾದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಅಪ್ಪಂಗಳಕ್ ಓಡಿಪೋನ ಜನಕ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕೊಲೆಗಾರ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ ಮಂಡೆನ ಓರ್ ತಟ್ಟೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಬಂದಂಡುಳ್ಳದ್ ಕಂಡತ್! ಹಾಲೇರಿ, ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಅಪ್ಪಂಗಳಕಿಂಜ ದೂರ ಆನಾನುಂಡ್, ಕೊಲೆಗಾರ ಹಾಲೇರಿ ಎತ್ತುವಕ ಲಿಂಗರಾಜ ಅರಮನೆಲ್ ಇಲ್ಲತಾನುಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಪ್ರಾಣ ಉಳ್‌ಂಜತ್.

ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಂವನ ಕೊಲೆಗಾರ ಕಂಡ್‌ಪುಡಿಪಾಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಅಂವನ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಕಯ್ಯಾಂದ್ ಆಜ್ಞೆಕೊಂಡ ಬಂದ ಸೇವಕಂಗ ಹಾಲೇರಿ ಎತ್ತಿರ್‌ತಿಂಜತ್. ಬಹುಶಃ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಲೆಗಾರನ ಹಾಲೇರಿಕ್ ಅಯೆಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಂವ, ಓರ್ ತರಾ ಇಂಜದ್ ಪಿಞ್ಞ ಆಂಡ ಮಿಞ್ಞತ ಪರಿಣಾಮತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜ ಲಿಂಗ ರಾಜಂಡ ಹಿತಚಿಂತಕಂಗ ದಾರೋ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಕೊಲೆಗಾರ ಹಾಲೇರಿಕ್ ಎತ್ತುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಕ್ಕು. ಆನಗುಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜ ಕೊಲೆರ ಆಚ್ಲೆಲ್ ಬಚಾವಾಚಿ.

ಅಪ್ಪಂಗಳಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಕೊಲೆಗಾರಂಗ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಮಂಡೆನ ತಟ್ಟೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಎದಿಕೆ ಬೆಚ್ಚತ್. ಅಯಿಂಗಕ್ ಈಂಡೆಡೆಲ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಮನಸ್ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಲೆ ಮಾಡತನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣುವಕ್ ಸೇವಕಂಗಳ

ಅಯಿಚಕೊ, ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಕ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ನಡ್‌ಂದವ ಧೈರ್ಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಮಂಡೆನ ತಾಂಡ ಎದಿಕೆ ಬೆಚ್ಚಾನ ಕಂಡಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತೆಡ್ ಬಡ್‌ಚನ್ನಕೆ ಆಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಚತ್ತಂವನ ಬದ್‌ಕ್‌ಚಿಡುವ ಕಯ್ಯುಲೆಲ್ಲ?! ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ನ ಸೆರಿ ಮಾಡುವಕೂ ಕಯ್ಯುಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬೇಪಾರ ಪಟ್ಟಂಡ್, ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಆಸ್ತಿನ ತಮ್ಮಣ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ವಹಿಸಿತ್ ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿನೊ ಲಿಂಗರಾಜಂಗೆ ವಹಿಸ್‌ಚಿ.

ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಹಾಲೇರಿ ಜಹಗೀರ್‌ಲ್ ಕಾಲಕ್ 200 ಕಂಠೀರಾಯ ವರಹತ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇಂಜತ್. ಈಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಅಂವ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ 600 ಕಂಠೀರಾಯ ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿರ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಜಹಗೀರ್‌ನೊ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆಚೇಂಗೂ, ಲಿಂಗರಾಜ ಕೈಂಜ ಪತ್ತ್ ಕಾಲತ್ ಹಾಲೇರಿಲ್ ರೈತ ಆಯಿತಿಂಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿಂಜೊ ಅದೇಪೋಲೆ ತಾಂಡ ಜಹಗೀರ್‌ಲೆ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಲಿಂಗರಾಜನ ದಷ್ಟ ಪಿಞ್ಞ ಪ್ರಯೋಜನಕಿಲ್ಲತ ರೈತಂದ್ ಕಮ್ಮಿ ತರತ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡೆ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಜೀವಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಯಿಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.

1809ನೆ ಇಸವಿರ ಸುರೂಲ್ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಚೆನ್ನ ಪಾಳಾಯಿತ್, ಅಂವಂಡ ಕಾಯಿಲ ವಾಸಿ ಮಾಡುವಕ್ ಓರ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವೈದ್ಯನ ಅಯಿಚಿ ತರೊಂಡುಂದ್ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಓರ್ ಕಾಗದ ಎತ್ತ್‌ಚಿ.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಸಾಹೇಬ ಡಾ. ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂ ಎಣ್ಣುವಂವನ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯಿಚಿಕೊಡ್‌ತತ್. ಡಾಕ್ಟರ್, ರಾಜ ಪೇರ್ ಅಪಾಯ ಸ್ಥಿತಿಲ್ ಉಳ್ಳಾನ ಕಂಡತ್. ರಾಜಂಗ್ ಓರಮ್ಮತೆ ಪುಚ್ಚಿ ಪುಡಿಪ ಇಂಜತ್. ಪುಚ್ಚಿ ಇಳ್‌ಂಜಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಓರ್ ತರಾ ಕಿರಿಕಿರಿ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಂದದ್ ರಾಜಂಗ್ ಚೆನ್ನ ಸಮಧಾನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ರಾಜಂಗ್ ತಾಂಡ ಬೆಂದು, ಚಜ್ಜಾದಿಯಪ ಮೀದ ನಂಬಿಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಇಕ್ಕ ತಾನ್ ನಂಬುವಕುಳ್ಳ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಬ್ಬ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಉಂಡಲ್ಲಂದ್ ಅಂವಂಗ್ ಸಮಧಾನ ಆಚಿ.

ಆಚೇಂಗೂ, ರಾಜಂಗ್ ತಾನ್ ಪತ್ತ್ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಅಕ್ಕಾಕಣೆಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಪಿಞ್ಞ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಸುದ್ದಿರ ಮೀದ, ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಅಕ್ಕತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಅರ್‌ಂಜಿರುವ ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿ ಸುರುವಾಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ರಾಜಂಗ್, ಬ್ರಿಟಿಷಡ ದೃಷ್ಟಿಲ್ ತಾಂಡ ಮೀದೇತ ಗೌರವ ಕಮ್ಮಿ ಆಪ ಕಯ್ಯಾಂದ್ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಡಾ.ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ತನ್ನುಂಡ್ ನಡ್‌ಂದ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಸುದ್ದಿನ ಅರಿಚಿಟ್ಟಕ ಆನಗುಂಡ್ ತಾಂಡ ಗೌರವ ಪಾಳಾಪದೆ ಅಲ್ಲತೆ, ತಾಂಡ ಕೇಳಿ ಕೀರ್ತಿಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಯಿ ಪೋಕೂಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಡಾಕ್ಟರ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನಡ್‌ಂದ ಘಟನೆರ ಮೀದ ಏದೋರ್ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಎಚ್ಚರತ್‌ರ ಕ್ರಮ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಆ ಕಾಲ ಎಣ್ಣಕ 1809ನೆ ಇಸವಿ ಫೆಬ್ರುವರಿಲ್ ಅಂವಂಡ ಮಂಡೆ ಪಾಳಾಯಿರ್‌ತ್. ಅಕ್ಕ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಅಗ್ಗೇನಪಟ್ಟಂಡತ್.

ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಒನ್ನಾಂದ್ ಅಂವಂಡ ಅಗ್ಗೇನತ್‌ರ ಚೆಡಿ ಅಂವಂಡ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಡಾತ್ ನಾಲ್ ಜನಡ ಮೀದ ಬುದ್ದತ್. ಅಯಿಂಗಳ ಕೊಲೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕೊಲೆಗಾರಂಗ ಪೋಯಿತ್ ಆ ನಾಲಾಳ್‌ರ ಮಂಡೆ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿ. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ರಾಜಂಡ ಪುಚ್ಚಿ ಇಳ್‌ಂಜಪಿಞ್ಞ ಆ ನಾಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡಾತ್ ಒಬ್ಬನ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಕ್ಕ "ಆ ಅಧಿಕಾರಿ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ"ಂದ್ ರಾಜಂಡ ಪರಿಚಾರಕಂಗ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ!

ಅಂದಕ ಬಾಕಿ ಮೂಂದಾಳ್‌ನ ಕಾಕಿಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ, ಪರಿಚಾರಕಂಗ ಬೊತ್ತಿತ್, ಗ್‌ಡ್‌ತಂಡ್ "ಆ ನಾಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಳೂ ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆ ಪೋಲೆ ಚತ್ತ್ ಪೋಸಪು"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಟ ರಾಜಂಗ್ ತಾಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲೆ ಬೇಜಾರ, ನೊಂಬಲ ಕೂಟ್‌ಕ್ ತಾಂಡ ಮೀದ ಬುಡ್‌ಂಜಿ ಪೋನನ್ನಕೆ ಆಚಿ. ಆ ನೊಂಬಲತ್‌ನ ಅಂವ ತಾಂಡ ರಟ್ಟೆನ ಕಡ್‌ಚಂಡ್ ಚೋರೆ ಒಕ್ಕುವನ್ನಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡತ್! ಅನ್ನನೆ ತನ್ನ ದಾರೂ ನೋಟುವಕಾಗಂದ್ ಬಯಂದಂಡ್ ಉಂಬಕೂ ಪೋಯಿಲೆ. ತಾನ್ ಇಞ್ಞಿ ಬದ್‌ಕಿತ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲೆ, ಚಾವದೇ ನಲ್ಲದ್‌ಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಡಾ.ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ರಾಜ ಬುದ್ದಿತ್ ಅಂವಂಡ ನಿಪ್ಪು ಕುಟ್ಟ್ ಬುಟ್ಟ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಅದ್‌ನ ಸೆರಿ ಪಡ್‌ತುವಕ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಹಕೀಮ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಕೊ ಸೆರಿ ಆಯಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಇಕ್ಕ ರಟ್ಟೆನೆ ತಾನ್ ಕಡ್‌ಚಂಡಾಂಗ್ ಆನ ನೊಂಬಲತ್‌ನುಂಡ್ ರಾಜಂಗ್ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅಂವಂಗ್ ತಾಂಡ ತಡಿರ ನೊಂಬಲಕ್‌ಂಜ, ತಾನ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೊಲೆರ ಸುದ್ದಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ ತಾಂಗ್ ಗೌರವ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿರುವ ಎಣ್ಣುವ ಬೇರ ಅಧಿಯಾಚಿ.

ಕೂಟ್‌ಕ್ ಇಕ್ಕಾಯಿತ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟ ನಾಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ವಿಷಯತ್‌ನ ಡಾ.ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂ ಎಣ್ಣತೆ ಇಪ್ಪುಲೆ. ಅಂವ ಕಂಪೆನಿ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಎಳ್ದಿತ್ ಅರಿಚಿಡುವ.

ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಎಣ್ಣುವ. ಈನಗುಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ದೃಷ್ಟಿಲ್ ತಾಂಗ್ ಅವಮಾನ ಆಪದ್ ನೇರ್ ಎಣ್ಣುವ ವರೀಸ್ ದಿನತ್‌ಂಜ ದಿನಕ್ ರಾಜಂಡ ಮಂಡೆನ ತಿಂದಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಇಕ್ಕ ಅಂವಂಗ್ ತಾನ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೊಲೆ ತಾಂಗ್ ಬುದ್ದಿ ಪಾಳಾಯಿತಿಪ್ಪಕ ಆನದ್. ತಾಂಗ್ ಬದ್‌ಕ್ ಬುಡ್‌ಂಜಿ ಪೋಯಿತ್‌ಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಅರ್ಥ ಆನಕ ಅವು ನಾಕ್ ಕ್ಷಮೆ ತಪ್ಪಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನತ ಗೇನತ್ ಇಪ್ಪಕ ರಾಜ ಒನ್ನಾಂದ್ ತಾಂಡ ಬೋಳೆನ ಚೌರ ಕತ್ತಿಲ್ ಮುರ್‌ಚಂಡ್ ಗಾಯ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಡಾಕ್ಟರ್ ರಾಜಂಡ ಬೋಳೆಕ್ ಮದ್ದ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಚೋರೆ ಬಪ್ಪಾನ ತಡ್‌ತತ್. ಬೋಳೆರ ಸುತ್ತೂ ಬಟ್ಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ರಾಜನ ಎನ್ನಂಗ್ ಚಾಪಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿಯೆಂದ್ ಕೇಪಕ, ರಾಜ ತಾಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಇಂಜಾನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಡಾಕ್ಟರ್, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ನಿಂಗಳ ತಪ್ಪಾಯಿತ್ ಗೇನ ಮಾಡುಲೆ. ನಿಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್ ಪಾಳಾಯಿತಿಪ್ಪಕ ಅನ್ನತ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್‌ಂದ್ ಅವು ಅರ್‌ಂಜವಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ರಾಜಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಧೈರ್ಯ ದುಂಬ್‌ಚಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜಂಗ್ ತಾನ್ ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೊಲೆನ ಗೇನ ಮಾಡುವಕ ಸಮಧಾನ ಆಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ಪ್ರಾಣ ಕಳ್‌ಂದವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಗಾಯ ಕತ್ತುವಕ್ ಕೊಡ್‌ತ ಮದ್ದ್‌ನ ನೀರ್‌ಲ್ ಕಲ್‌ಕಿತ್ ಕುಡಿಪಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಅದ್ ವಿಷ ವಸ್ತು. ಅಂವ ತಾಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಕಾಕಿತ್ ಅವಡ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಜಿಂವ ಕಳ್‌ಂದವ ಮದ್ದ್ ತಪ್ಪನ್ನಕೆ ಕೇಟಿತ್.

ಒಯಿಂಬದ್ ಬಯತ್‌ರ ಒಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾತ ಆ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಕ್ ತಾನ್ ಅಪ್ಪಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಉಳ್ಳದ್ ವಿಷ ಎಣ್ಣುವದ್ ಎನ್ನನೆ ಗೊತ್ತ್? ರಾಜ ಗಾಯ ಕತ್ತುವ ವಿಷ ನೀರ್‌ನ ಕುಡ್‌ಚಿತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾನದೆ ಡಾಕ್ಟರ್ ವಾಂತಿಯಾಪಕ್ ಮದ್ದ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಡಾಕ್ಟರ್‌ಕೂ ರಾಜಂಡ ಜಿಂವ ಉಳಿವಾಂದ್ ನಂಬಿಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅದೃಷ್ಟತ್ ರಾಜಂಗ್ ಚಾಯಾಚಿ. ಡಾ. ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂ ಎಕ್ಕೋಲು ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಆರೋಗ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ವರದಿ ಅಯೆಪ ಇಂಜತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ಒನ್ನಾಂದ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ರಾಜನ ನೋಟುವಕ್ ಬಾತ್. ಆಚೇಂಗೂ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಮೀದ ಗ.ಜನರಲ್ ಅಸಮಧಾನ ಕಾಟೂಂದ್ ಬೇರತ್ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ರಾಜಂಗ್ ತಾಂಡ ಕರುಣೆ

ಕಾಟಿತ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ವಿಶ್ವಾಸ ಪಿಞ್ಞ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ನಂಬಿಕೆ ಬೆಪ್ಪನ್ನಕೆ ಕೇಟಂಡತ್. ಅಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲಾತೆ ಮನುಷ್ಯ ತಾಂಡ ಮಂಡೆ ಪಾಳಾಪಕ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಪುಲೆ. ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜಂಗ್ ಗೌರವ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ರಾಜ ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ಕ್ಷಮೆ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಿಂದೂ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ್‌ರ ಈ ಎಲ್ಲಾ ತಕ್ಕ್‌ನುಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ಶಾಂತಿ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಮುಂಡೆಯೂ ಚೆನ್ನ ಚಾಯಾಚಿ. ಚೆನ್ನೈರ ಗರ್ವನರ್ ಸಹ ರಾಜ ಚಾಯಾನಾಂಗ್ ಓರ್ ಸಿನೇತಿಕೆರ ಕಾಗದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ತಿತಿಂಜ ಕಾಗದಕ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜನರಲ್, ಎಲ್ಲಾ ಕಂಡೀಷನ್‌ನ ಒತ್ತವಕ್ ಕೈಂಜ್‌ಲೇಂಗೂ, ತಂಗಡ ಸಿನೇತಂಡ ಆಸೆನ ನೆರವೇರ್‌ಚಿಡುವಾಂದ್ ಎಳ್ತಿತಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ದುಡ್ಡ್‌ನ ಚೆನ್ನೈರ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಖಜಾನೆಲ್ ಠೇವಣಿ ಆಯಿತ್ ಬಡ್ಡಿ ಕ್‌ಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಬೆಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ನಾಂಗ್ ಗವರ್ನರ್ ಒತ್ತಂಡಿಂಜತ್ ಪಿಞ್ಞ ಆ ಪಣತ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ಕ್ ಆದೇಶ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ಕೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಕೋರಿಕೆನ ಗ.ಜನರಲ್, ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಡ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್ ತ್‌ಕೊಲೂಂದ್ ಎಳ್ತಿತಿಂಜತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಓರ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ್ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆ ನೇರತ್ ಉಳ್ಳ ಕಾನೂನ್, ಪದ್ಧತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪನ್ನಕೆ ಉಂಡಾಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ತಾಂಗ್ ವಿವರ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಗ.ಜನರಲ್ ಅರಚಿಟ್ಟತ್.

ಅನ್ನನೆ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸತ್‌ನೆಲ್ಲ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಆಯಿತ್ ಮಾಡತಾಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜಂಗ್ ಕ್ಷಮೆ ಕೊಡ್‌ಪಾಂದ್ ಎಳ್ತಿತ್ ಅಯಿಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕೃತಜ್ಞತೆರ ಜವಾಬ್ ಅಯಿಚತ್. ಅನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಯಕ್ ಪುಟ್ಟುವ ಕ್‌ಣ್ಣಮಕ್ಕಕ್ ಪಟ್ಟ ಕ್‌ಟ್ಟುವಕ್

ಮಾಡ್‌ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಾಟ್‌ನಾಂಗ್ ವಂದನೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅದೇ ಕಾಲತ್‌ರ ಮಾರ್ಚಿಲ್ ತಾಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಖಜಾನೆಕ್ 186,840 ವರಹತ್‌ನ ಚೆನ್ನೈ ಖಜಾನೆಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ರಾಜಂಗ್ ಸಮಧಾನತ್‌ರ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೊರ್‌ಡುವಕ, ರಾಜ ತಾಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ತಂಗೆಯಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಮಕ್ಕಳ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ರಕ್ಷಣೆಲ್ ಬುಟ್ಟಿತುಳ್ಳಂದ್ ಎಣ್ಣುವನ್ನಕೆ ಕೇಟಂಡತ್. ಅನ್ನನೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ನಾಲ್ ಮೋಳಿಯಳ ರಕ್ಷಣೆ ತಪ್ಪನ್ನಕೆ ತಬ್ಬಿಯವಕ್ ಕೇಟಂಡತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ರಾಜಂಡ ಕೋರಿಕೆರ ಪೋಲೆ ಆ ನಾಲ್ ಮೋಳಿಯಳ ತಬ್ಬಿಯಂಡ್ "ಇಯಂಗಳ ನಂಗ ಚಾಯಿತೆ ನೋಟಿಯವ" ಎಣ್ಣುವನ್ನಕೆ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈ ಪೋಲೆ 1809ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸಾಚಿ.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಡಾ.ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂ ಸಹ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಂವಂಡ ಬದ್‌ಲ್‌ಕ್ ಡಾ. ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಎಣ್ಣುವ ಡಾಕ್ಟರ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ರಾಜಂಡ ಆರೋಗ್ಯ ನೋಟಿಯವನ್ನಕೆ ಮೈಸೂರ್‌ಂಜ ಅಯಿಚತ್. ರಾಜ ಇಕ್ಕ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಟ್ಟಿಕೆ ಚಾಯಿತೆ ಇಂಜತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ತಾಂಡ ವಿಶ್ವಾಸತ್‌ನ ಗ್ಯಾರೆಂಟಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಗ.ಜನರಲ್ ತಾಂಡ ಮೋವಡ ಗರ್ಭತ್ ಪುಟ್ಟುವ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಟ್ಟತ್ ಅಳ್‌ಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಂದಿತ್‌ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಭಾವನೆನುಂಡ್ ರಾಜ ಅಂವಂಡ ಮೋವಡ ಪೆದತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಕೊಟ್ಟ ಪಣತ್‌ರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಖಜಾನೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಮೂಂದ್ ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಸರ್ವೋನ್ನತ ಬಂಗಾಳ ಸರ್ಕಾರತ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡ್‌ಂದಿತ್ ಕೂಟ್‌ಚಿ. ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ತಾಂಡ ಮೋಳಿಯಳ ರಕ್ಷಣೆರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸ್‌ನಾಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಒತ್ತಂಡಿತ್‌ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಂವಂಡ ಆಸೆ ಎಲ್ಲ ನೆರವೇರ್‌ನನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ವರೀಸ್ ಇಲ್ಲತೆ ಚಾಯಿತೆ ಇರೊಲಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗೂ, ರಾಜಂಗ್ ನೆಮ್ಮದಿ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಲೆ.

ತಾನ್ ಅಗ್ಗೇನ ಪಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಲ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ಎಚ್ಚಕೋ ಜನಡ ಗೇನ ಅಂವಂಗ್ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಬಂದಂಡ್ ಅಂವಂಗ್ ವಿಪರೀತ ನೊಂಬಲ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ತಾಂಗ್ ಆಕತವು ತಾಂಗ್ ಉಂಬಕ ವಿಷ ಇಟ್ಟಿತ್‌ಂದ್ ನಂಬ್‌ಚಿ. ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ನಂಬಿಕೆರ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಅಂವನುಂಡೆ ಚತ್ತಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ಎಲ್ಲಿ

ಪೋನಕೊ ತಾನ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಪದೇಂಗಿ ಓರ್ ತರತ್ ಅಂಪಂಡ ಕಣ್ಣ್‌ಕ್ ಬೂಪ ಇಂಜತ್. ಆಯಿರಾರ್ ಕಣಕ್‌ರ ಜನಡ ಕೊಲೆರ ಪಾಪ ಅಂಪಂಡ ಮಂಡೆರ ಕೊಟಲ್ ಇಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ರಾಜಂಗ್ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಂಚ್‌ಲೆ, ಪೈಟ್ ಪರ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಚ್‌ಲೆ.

ಅದೇ ಕಾಲ ಮೇ ಸಾಳಂಕೆ 23ಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಮೋಪಡ ಬಾಲ್ಯತ್, ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪೆರಿಯ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಮೋಪ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿರ ಪಡಿಯ ಸ್ವಾದೆ ಬಸಪಲಿಂಗರಾಜ ದೇಪಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇರೊಂಡೂಂದ್ ಬಯಂದಂಡ್ ಅದೇ ಪೋಲೆ ಓರ್ ಶಾಸನ ಪತ್ರ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ರಾಜ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕನ್ನಡ ಕಾಗದ ಕ್‌ಟ್ಟತಾಂಗ್ ಅದ್‌ಂಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ತರ್ಜುಮೆ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

A Translation of the will of Veera Rajendra Woodier written and signed on the 23rd of May 1809.

Six years ago my eldest daughter Rahjee Ammajee was by my consent married to Basaling Rahje Rajah of Soond. Of all friends in the world a son-in-law is the greatest.

At this time my children are all very young and with the exception of Basaling Raja I have no person to execute their marriage ceremonies to undertake the management of my domestic concerns and my country; for this reason I consider him the same as my eldest son and have appointed to the charge of these offices. I am convinced that he will execute my wishes for he belongs to an ancient family of princes.

Until this period I have made him a regular allowance for this support, from henceforth that arrangement is no longer requisite. Whatever may be requisite for his expenditure may be taken from the Treasury.

As there will constantly be disputes and disturbance amongst the people of Coorg, it is my wish that a Resi-

dent be appointed from the English Circar to superintend the management of my affairs and to protect my children, my son-in-law and his children. It was to obtain this support that I conducted myself aggreeable to the desires of the British Govt for the last 20 years.

It is my wish that the son of my daughter Devammaji shall succeed to the musnad of Coorg. I have four lakhs of rupees in the company's treasury at Bombay and I request that one lakh of Rupees be taken from that sum and a Bond for that amount be made out in the names Sadashiv Raja and Veera Rajender, my grandsons and the interest arising from it be annually given to them. The interest of the other three lakhs to be placed in the treasury (account of Devammaje). I formerly wrote to Lord Wellesley that it was my wish that the interest of one lakh of Rupees which I have deposited in the treasury at Bombay should be given to my eldest daughter, the wife of the Soonda Rajah and Lord Wellesley despatched an order to that effect to Bombay.

I have communicated every other particular to my son-in-law who will detail the whole to Lord Minto.

(Sd/) G. Ingledew
(Sd/) A.H.Cole
Assistants in-charge

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಚಾವು

ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಬುದ್ಧಿ ಪಾಳಾಚಿ. 1809ನೆ ಇಸವಿ ಮೇ 29ತ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಕ್ "ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಬುದ್ಧಿ ಪಾಳಾಯಿತ್, ಜನ

ಎಲ್ಲ ಜಿಂವತ್‌ರ ಮೀದ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಅನ್ನನೆ ಡಾ. ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಸಹ ತಾಂಡ ಜಿಂವಕ್ ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲತೆ ಉಂಡ್"ಂದ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಮಿಞ್ಞಂಜೆ ಮೈಸೂರ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ರಾಜಂಗಡ ಮೀದ ಪಿಞ್ಞ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಮೀದ ಪಗೆ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಅಂವಂಗ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಮೀದ ಪಗೆ ಇಞ್ಞ ಅಧಿಯಾನಾಂಗ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ, ತಾಂಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಪಕಿಲ್ಲೆಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಡಾ. ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂ ಮಾತ್ರ ರಾಜಂಡ ವಿಶ್ವಾಸ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಆಪ್ತ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ, ಡಾ.ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯಿಚತ್. ಡಾ.ಕ್ಲಾರ್ಕ್, ಡಾ.ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಎತ್ತಣೆ ರಾಜಂಡ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಕ್ಯಾ.ಮೆಹೋನಿ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತತ್‌ನ ಅವಶ್ಯ ಇಂಜಕ ಮಾತ್ರ ವಹಿಸಿಯವನ್ನಕೆಯೂ, ರಾಜ ಚತ್ತ್‌ಪೋನಕ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರತ್‌ನ ಅಂವನೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವನ್ನಕೆಯೂ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ಕೊಡಿಯತ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಸೂಚನೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈಂಡೆದೆಲ್ ತಾನೆ ಖುದ್ದ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಪಕ್ ತಯಾರುಳ್ಳಂದ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಡಾ.ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂ ಮಡಿಕೇರಿ ಎತ್ತುವಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಚಾವು ಬಂದೆತ್ತಿತಿಂಜತ್. ರಾಜ ಈ ಕುರಿ ಡಾ.ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂನ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಕಾಕಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಏದೂ ಇಲ್ಲೆ. ಚಾವು ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪಕ ರಾಜ, ಡಾಕ್ಟರ್‌ನ ಗೊತ್ತ್ ಮಾಡುವಕೂ ಕಯ್ಯತಾಯಿತಿಕ್ಕು.

ಸುರೂಲೆ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ರಾಜ ತಾನ್ ಚತ್ತದು ತಾಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೈಮ ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗ ರಾಜನ ತಾಂಡ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಬಯತ್‌ಕ್ ಬರಣೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ದಿವಾನನಾಯಿತ್ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ನಡ್‌ತೊಂಡೂಂದ್ ಆಸೆ ಪಟ್ಟತ್. ತಾಂಡ ಆಖೀರಿ ಗಳಿಗೆಲೂ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ನ ಮೈಂಮಂಗೆ ವಹಿಸಿತಿಂಜತ್.

1809ನೆ ಇಸವಿ ಜೂನ್ ನಾಳಂಕೆ 9ಂಗ್ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಾನ ಆ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕೊದಿರ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ತಾಂಡ ಕಟ್ಟ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಕಾಕಿತ್ ಅವಡ ಕೈಕ್ ತಾಂಡ ರಾಜಮುದ್ರೆನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಓರ್ ಗಳಿಗೆಲ್ ಉಸಿರ್ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ಅರಸಡಾತ್ ಪೇರ್ತ್ ವೀರತ್ವತ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ವಾಪಾಸ್ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್, ಕೇಳಿ ಪಡ್‌ಂದ್

ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಆಖೀರಕ್ ತಾಂಡ ಕೊದಿರ ಮಹಾರಾಣಿನ ಕಳ್‌ಂದಂಡ್ ದುಃಖತ್, ಅಗ್ಗೇನತ್ ತಾಂಗೂ ಸುಖ ಇಲ್ಲತೆ, ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಕೂ ಹಿಂಸೆ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್, ನೆಮ್ಮದಿ ಇಲ್ಲತೆ ಬದ್‌ಕ್‌ನದ್ ಅಂವಂಡ ದುರಾದೃಷ್ಟಾಂದೆ ಎಣ್ಣೊಂಡು.

ರಾಜಂಡ ಇನ್ನತ ಓರ್ ಆಖೀರಿರ ಮೀದ ಓರ್ ಐರೋಪ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ದುಂಬ ಪಡುವನ್ನಕೆ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

'A sad spectacle! A noble vessel after having gallantly weathered the storms of Mussalman domination and conquest is torn from its moorings by the swell of wild grief and passion and drifts into the breakers of sanguinary phrenzy and suicidal despair to perish there a miserable wreck, with many to look, but none to help. The forelorn Raja lived ages of anguish from the days of the death of his beloved wife, the 17th May 1807, to the date of his own disease, the 9th of June 1809.'

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಚಾವುನ ಅಂವಂಡ ಕೊದಿರಾಣಿರ ಚಾವುರ ಬರಿಲೆ ಮಹದೇವಪೇಟೆರ ಉತ್ತರಕುಂದ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಗದ್ದುಗೆಲ್ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಗೋರಿ ಪೇಟೆರ ತುದಿಂಜ ಪೋಪಕ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಲ್ ಉಂಡ್. ಇದ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾನ್ ಜಿಂವತ್ ಇಪ್ಪಕೆ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡಿತಿಂಜತ್! ಆನಗುಂಡ್ ಈ ಗೋರಿರ ಕಲ್ಲ್, ಕಿಟಕೆರ ಕೊಡಿಲೂ, ಕಿಡ್‌ಕೆರ ಕಚ್ಚಿರ ರಾಡ್‌ಲೂ 'ವಿ' ಎಣ್ಣುವ ಅಕ್ಷರ ಕೆತ್ತಿತುಂಡ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಪ್ರಜೆಯ ಅದತೂ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತ್ ಲಿಂಗಾಯತಂಗ ಅಂವನ ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತಂಡ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಕೂಡ್‌ಚಿ. ಶಿವಪಾದರೆರ ದಿನ ಪೊವ್‌ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೈಟ್ ಪರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಲಿಂಗಾಯತಂಗ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಗದ್ದುಗೆಲ್ ಕೂಡಿತ್ ಅಂವಂಗೂ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜಮನೆತನತ್‌ರ ಗುರು ಶ್ರೀ ರುದ್ರಪ್ಪಸ್ವಾಮಿಕೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್.

ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ರಾಜಸೀಟ್‌ರ ಬಲ್‌ತೆ ಬರಿಲ್ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಕಗ್ಗೋಡ್ಲ್, ಮುತ್ತಾರ್ಮುಡಿ, ಮೂರ್ನಾಡ್, ಬಲಂಬೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಣಂಜಗೇರಿಕಾಲೆ ಆ ಕಾಲತ್ ಪೋಕಂಡಿಂಜತ್. ರಾಜ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಮಕ್ಕ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಬೋಯಿಯಳುಂಡ್ ಪೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಪೋಪಕ

ರಾಜ, ರಾಣಿಯ ಪ್ರಕೃತಿರ ಚಾಯಿ ಬೋಜತ್‌ನ ನೋಟಿಯಂಡ್, ಅನುಭವಿಚಿಡುವಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಸುಸ್ತ್‌ನ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡುವಕ್ ಅನುಕೂಲ ಆಪನ್ನಕೆ ಓರ್ ಮಂಟಪತ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಈ ಮಂಟಪತ್‌ನೆ ನಂಗ ಇಂದ್ 'ರಾಜಾಸೀಟ್' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದತ್ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳ. ರಾಜ ಅಳ್‌ತ್‌ಂಡ್ ಇಪ್ಪಾನುಂಡ್ ಈ ಜಾಗಕ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ 'ರಾಜಾಸೀಟ್'ಂದ್ ಪೆದ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇಂದೇಕೂ ಈ ರಾಜಾಸೀಟ್‌ಂಜ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯುಳ್ಳ ಪ್ರಕೃತಿರ ಬೋಜ ಕಾಂಬಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ದೊಡ್ಡವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಬಲಂಬೇರಿಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಬಲ್‌ತೆ ಬರಿಲ್ ಓರ್ ಬಿಡಾರ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಇದ್‌ನ ಪ್ರವಾಸಿಯ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಈ ಕಟ್ಟಡ ಇಕ್ಕಲೂ ಉಂಡ್.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಇಞ್ಞೋರ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಡ ಎಣ್ಣಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನಕಾಯಿತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರ. ಅಕ್ಕ ಮೈಸೂರ್, ಬೆಂಗಳೂರ್, ತಲಚೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ದುಂಬ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಂಜತ್. ಅವು ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಅವು ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಒಳ್‌ಂಜವಕ್ ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲ ಉಳ್ಳ ಐರೋಪ್ಯ ಶೈಲಿರ ಓರ್ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರತ್‌ನ ರಾಜ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆ ಕಟ್ಟಡಕ್ ನುಗ್ಗುವಕ ದಂಡೂ ಬರಿಲ್ ಪಾರಕಾರ ನಿಂದವಕ್ ಅನುಕೂಲ ಆಪನ್ನಕೆ ಗುಮ್ಮಟಿ ಇಂಜ ಉರ್‌ಟ್ ಆಕಾರತ್‌ರ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಪಡಿನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಬೆಂದು ಬಿಡಾರತ್‌ರ ಸುತ್ತೂ ಪುಳಿ ಗ್‌ಡ, ಚೋಂದ ಮೀನ್‌ನುಂಡ್ ದುಂಬ್‌ನ ಕೆರೆಯೂ ಇಂಜತ್. ಈ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರತ್‌ರ ವರ್ಣನೆನ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಆಯಿತ್ ಒಳ್‌ಂಜ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಜೇಮ್ಸ್ ವೇಲ್ಸ್ ಭಾರಿ ಚಾಯಿತೆ ಮಾಡಿತ್.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಚತ್ತನ್ನಕೆ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಸಭೆ ಕೂಡ್‌ನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಂಗ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಣಿಂದ್ ಒತ್ತಂಡತ್. ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ, ರಾಣಿರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಪಿಞ್ಞ ಮುಖ್ಯ ದಿವಾನ ಆಯಿತ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಕಾರ್ಬಾರ್ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಎಲ್ಲ ತೃಪ್ತಿಲ್, ಸುಖತ್ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಕಂಡತ್. ಡಾ.ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿನ ಮೈಸೂರ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಚತ್ತ್‌ಪೋನ ರಾಜ ಮಾಡ್‌ನ ಪಿಞ್ಞ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಎಚ್ಚಕೊ ಹಿಂಸೆನುಂಡ್ ಬುಡ್‌ಂಜಿ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಏದೇ ಓರ್ ಸಾಧಾರಣ ತರತ್‌ರ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್‌ನ ಒತ್ತವನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಪಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಅದತೂ ಆಖೀರಿ ದಂಡ್ ಕಾಲತ್ ಇಂಜ ಸ್ಥಿತಿಕ್‌ಂಜ ಪ್ರಜೆಯಡ ಬದ್‌ಕ್ ನೆಮ್ಮದಿ ಬೋಂಡಿಯಾಯಿತಿಂಜ ಈ ಕಾಲತ್

ಮಹಾರಾಣಿರ ಆಳ್ವಿಕೆಮುಂಡ್ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟಿತೆ ಪಡುವ.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನಪುಂಸಕ ಪಾರಕಾರ ಇಞ್ಞಿ ತಂಗಡ ಅಧಿಕಾರ ನಡ್‌ಪಾಂದ್ ಗರ್ವತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಕೆಣಿ ಮಾಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಕ್ಕ ದಿವಾನಂಗಡಾತ್ ಒಬ್ಬ, ಆಯಿತಿಂಜ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ ಈ ನಪುಂಸಕ ಪಾರಕಾರಳ ಕೆಲಸತ್‌ಂಜ ಎಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದೂ, ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ತಾನ್ ದಿವಾನ್ ಪದವಿಕ್ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆಯೂ ಮುಖ್ಯ ದಿವಾನ ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗ ರಾಜಂಗ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಕ್ಕ ಮುಖ್ಯ ದಿವಾನ, ಆ ಪಾರಕಾರಳ ಆಯಾಯ ಊರ್‌ಕ್ ಪೋಪನ್ನಕೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಆ ಊರ್‌ಲೆಲ್ಲ ಅಯಿಂಗಡ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಮೀದ ಕಣ್ಣ್ ಬೆಪ್ಪ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಸ್ವಾದೆ ಬಸವಲಿಂಗ ರಾಜ ಇನ್ನನೆ ಪಾರಕಾರಳ ಅಡ್‌ಕ್‌ನಕೊ ಅಂವಂಗ್ ವಿರೋಧಿಯಳುಂಡ್ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪ್‌ಲೆ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವಂಡ ವಿರೋಧಿಯ, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ, ರಾಣಿರ ಬಾಲ್ಯತ್ ಅವಳ ಪೆದತ್ ಆಳೊಂಡೂಂದ್ ಬಯಂದಿತ್ ಮರಣ ಶಾಸನತ್‌ನ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ತಾನೆ ಎಳ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿಯೆಂದ್ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜನ ದಿವಾನ್‌ಗಿರಿಂಜ ಎಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂನ ಒರಾತ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈನಗುಂಡ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಅಶಾಂತಿ ಆಕೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂ ಸ್ವಾದೆರ ಮೀದ ಮಾಡಿತಿಂಜ ಆರೋಪತ್‌ನ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಸ್ವಾದೆ ಅಂವಂಗ್ ಕಾಟ್‌ನ ದೊಡ್ಡವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮರಣಶಾಸನತ್ ರಾಜ ಸೈನ್ ಮಾಡಿತಿಂಜ್‌ಲೆ! ಆಚೇಂಗಿ, ಅದತ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಆಪ್ತ ಅಶ್ವವೈದ್ಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪರವಾಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸೈನ್ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಮರಣಶಾಸನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾನ್ ಚಾವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕಾಟಿಯಂಡ ಆಸೆಕೆಲ್ಲ ಸೆರಿಯಾಯಿತೆ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಮರಣಶಾಸನತ್ ಸೈನ್ ಬದಲಾವಣೆ ಪದೇ ಪರಿಣಾಮತ್‌ನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಆಸೆಕ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗೂ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಳ ಸಮಧಾನ ಪಡ್‌ತುವಕಾಯಿತ್ ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಸೈನ್ ಇಲ್ಲತ ಮರಣಶಾಸನತ್‌ನ ರದ್ದ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಸ್ವಾದೆ ರಾಜನ ದಿವಾನ ಆಯಿತೆ ಮುಂದರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೂಡೆನ್ನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಕೀಯ ಕೋವುಲ್ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದ್ದತ್.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ತಮ್ಮಣ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯ

ಪಿಣ್ಣ್ ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂರ ಮೀದ ತಾಂಡ ಪ್ರಭಾವತ್‌ನ ಈ ನೇರತ್ ಕಾಟುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಅಕ್ಕ 34 ಬಯತ್. ಅಂವ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂನ ಕಂಡಿತ್ ತಾಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ತಾನ್ ಸತ್ಯವಂತ, ಸರಳ ಸ್ವಭಾವಿ ಪಿಣ್ಣ್ ವಿನಯವಂತಂದ್ ಗೊತ್ತ್ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಪರೆಯುವ ಇಂಜತ್. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ, ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂರ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡತಾಂಗ್ ತಾಂಡ ನಿರಾಸೆನ ಕಾಟಿಯಂಡಕೊ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಡೆಪೊತ್ತಿತ್ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ವಾಪಾಸ್ ಪಡ್‌ಂದಾನುಂಡ್ ಅಂವಂಗ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ದಾರ್ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವಕ್ ಹಕ್ಕ್ ಉಂಡ್‌ಂದೂ, ಆನಗುಂಡ್ ತಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಲೆಂದ್ ಬೆಲ್ಕ ಪರೆಯುವಾಂಗ್ ಏದೇ ಮೊಳಿ ಇಲ್ಲೇಂದೂ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವ ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂರ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಖರ್ಚಿಕ್ ರಾಜ್ಯ ಭಂಡಾರತ್‌ಂಜ ಕಾಲಕ್ ತಪ್ಪ 200 ಕಂಠೀರಾಯ ವರಹ 8 ತಿಂಗಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕಡ ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ಕಾಲಕ್ ತಪ್ಪ 600 ಕಂಠೀರಾಯ ವರಹ ಪೋರತಾಪ. ಆನಗುಂಡ್ ಈ ಪಣತ್‌ನ ಜಾಸ್ತಿ ತಪ್ಪನ್ನಕೆ ಆಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಗ. ಜನರಲ್‌ಕ್ ಮನವಿ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್.

ಈ ಮನವಿಲ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ 1809ನೆ ಇಸವಿ ಜುಲೈ 4ಲ್ ಡಾ.ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಏದ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಆನಕೋ ತಾನ್ ಅದ್‌ನ ಕುಶಿಲ್ ಒತ್ತವಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಡಾ. ಡ್ಯೂ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮಜಣೆ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಮರಳಾಯಿತ್, ಇಂವ ಸಾಧು. ಇಂವಂಗೂ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಹಕ್ಕ್ ಇರೊಂಡಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಬಂಗಾಳ ಸರ್ಕಾರ ಇಂವಂಡ ಬೋಡಿಕೆನ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಶಿಫಾರಸ್‌ರ ಕಾಗದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಮೋಸ ಅರಿಯತ ಡಾ.ಡ್ಯೂಕ್ ಕಾಟಿಯಂಡನ್ನಕೆ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಆಸೆಯಾಡ್, ಅಧಿಕಾರತ್‌ರ ಆಸೆಯಾಡ್ ಬುಟ್ಟಂವ ಆಯಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಅಂವ ಈ ನೇರತ್ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಅರಮನೆಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಬಾಕ್ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ಪೊರರಾಜ್ಯಕಾರ ಆನಾನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆನ ಒತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಯಿಂಗಕ್ ತಂಗಡ ಪಂಡೇತ ರಾಜಂಡ ತಮ್ಮಣ, ರಾಣಿರ ಪೆದತ್ ಆಳೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣುವಾತ್ ದುಂಬ ಇಷ್ಟ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಂಡ್‌ಲೆ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಡಳಿತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ ಒನ್ನಾಂದ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆರ ಬಾಡೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಸಭೆ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಇದತ್ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರತ್‌ಂಜ ಎಡ್‌ತಿತ್, ಅಂವಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಅಧಿಕಾರಕ್ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ವಿಷಯತ್ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದತ್ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಏರ ವಿರೋಧ ಕಾಟ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಲಿಂಗರಾಜ ಕುದರೆಲ್ ತಾಂಡ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಹಾಲೇರಿಕ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಮಹದೇವ ಪೇಟೆಕಾಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಂವ ದುಂಬಾ ಬೇಜಾರತ್ ಚೆರಿಯಕುಞ್ಞಿರನ್ನಕೆ ಮೊರ್‌ಟಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ದಿವಾನಂಗಡಾತ್ ಒಬ್ಬನಾನ ಚೌರಿರ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ತಾನ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಯಂಡಿಪ್ಪಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಮೊರ್‌ಟಂಡ್ ಇಂಜಾನ ಕಂಡಿತ್ ಕೇಟಿತ್.

"ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಂಚಾಯಿತಿಲ್ ನನ್ನ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ನಾಡ ಆಸೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಳಾಚಿ"ಂದ್ ಲಿಂಗರಾಜ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಕ್ಕ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, "ನಿಂಗ ನಾಡ ಕೂಡೆ ಬಾರಿ. ನಾನ್ ನಿಂಗಳ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕುದರೆ ಲಗಾಮ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಾತ್.

ಅಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಕೂಡಿತಿಂಜ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಕೂಡೆ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪರ ವಾದ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಓರ್ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ದಿವಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡಾತ್ ನಲ್ಲ ಪ್ರಭಾವ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಜನ ಬೆಲೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ತಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ನ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡಿತ್ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ, ರಾಣಿರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತತ್‌ನ ನಡ್‌ತುವಕ್ ತಂಗಡ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಾಟ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಈ ನೇರತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಯಿತ್ ಇಂಜ ಡಾ.ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂಕ್ ಕೊಡವ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಸಭೆಲ್ ನಡ್‌ಂದ ಏದೇ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ. ಇದಾಯಿತ್ ಒಂದ್, ದಂಡ್ ದಿನತ್ ಎಣ್ಣಾಕ 1809ನೆ ಇಸವಿ ಜುಲೈ 9ಂಗ್ ಚೆರಿಯ ಬಯತ್‌ರ ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ, ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂನ ಅರಮನೆಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ತಾಂಗ್ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ನಡ್‌ತುವಕ್ ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲೇಂದೂ, ಅದ್‌ಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಬೋಜಪ್ಪ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಪೋಷಕ ಆಯಿತುಳ್ಳಾಂಗ್ ತಾಂಗ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಉಂಡ್ ಎಣ್ಣುವಕ ಅಂವಂಗ್ ದುಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಚಿ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಿತ್ ಬೊರಿ ಅಂಜಿ ವಾರ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂಕ್

ಈನಗುಂಡ್ ದುಂಬ ಮಾನಕೇಡಾಚಿ. ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂರ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ತಾನ್ ತಾಂಡ ಗೋವಾಕ್ ಪೋಪಿಂದ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೇಟಟತ್. ತಾಂಗ್ ದುಂಬ ವಿರೋಧಿಯ ಉಳ್ಳಾನುಂಡ್ ಮಿಙ್ಙಾಕ್ ಅಪಾಯ ಆಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ತಾನ್ ಪೋಪದ್ ನಲ್ಲದ್‌ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿಯೇಂದೂ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್.

ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂ, ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ಇಚ್ಚಕ್ ಬೆರಿಯ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ತಾಂಡ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ತಾಂಡ ಕಾಗದಕ್ ಆದೇಶತ್‌ನ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಉಳ್ಳಾಂದೂ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚಾವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಾಡ್‌ನ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತತ್‌ರ ಏರ್ಪಾಡ್‌ನ ಗ. ಜನರಲ್‌ರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲತೆ ತಾಂಗ್ ಒತ್ತವ ಕಯ್ಯುಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ವಹಿಸಿಯುಂಡ ವಿಷಯತ್‌ನ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಇಕ್ಕ ಇಂಗಲ್‌ಡ್ಯೂ ತಾನ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರನುಂಡ್ ಮೋಸಪೋಯಿಟಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡತ್. ಅಂವ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ, ರಾಣಿರ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಬಲ್‌ಚಂಡಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೂಡೆನ್ನೆ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪ ನಿರ್ಧಾರತ್‌ನ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಚೆರಿಯ ರಾಣಿ ಇದ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಲೆ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಬೋಡಿಯಂಡತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ಂಜ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ ಬರಣೆಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಪ್ಪಿಂದ್ ಒತ್ತ್‌ಂಡತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಏದೇ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವಕ್ ಒತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಲೆ.

ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ತಾನ್ ದುಂಬ ಸಾಧು, ಶಾಂತಿ ಪ್ರಿಯ, ವಿನಯವಂತಾಂದ್ ನಂಬಿತಿಂಜ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರನುಂಡ್ ಇದಿಕ್ಕ ಮೋಸ ಪೋನ ಸತ್ಯತ್‌ನ ಅರಿಚಿಡಂಡಿಯಾಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ, ತಾಂಗ್ ಬಂದ ಡಾ. ಡ್ಯೂಕ್‌ರ ಕಾಗದತ್‌ನ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಬಂಗಾಳ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಅಯೆಚತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚಾವಾಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಿಙ್ಙಾ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ಕೊಡಗ್‌ರ ಅಕ್ಕತ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿನ ವಿವರ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್, ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ವಹಿಸಿಯಂಡ ವಿಚಾರತ್‌ನ ಈ ದಂಡೂ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಎಳ್ತಿತಿಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಪಿಙ್ಙಾ ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತದು ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಂಡು. ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಮೋಂವ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ

ಆಂಡು. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಕ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಮಕ್ಕ ಇಲ್ಲಾತೆಪೋನಕ, ಅಂವಂಡ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿಯಕ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಪಕ್ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲೆ ಎಣ್ಣುವದ್. ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಡ ಮೂಲಪುರುಷ ಇಕ್ಕೇರಿ ರಾಜ ಮನೆತನತ್ ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯಕ್ ಸಿಂಹಾಸನ ಪತ್ತುವ ಹಕ್ಕ್ ಉಳ್ಳದ್ ಗೊತ್ತಿಂಜ್‌ಲೆ.

ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಬಂಗಾಳ ಸರ್ಕಾರಕ್ ತಾಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಳ್ದಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜತ್ವತ್‌ರ ವಿಷಯತ್ ಎನ್ನನೆ ನಡ್‌ಂದವಂಡೂಂದ್ ನಿರ್ದೇಶನ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಬಯಂದತ್. ಅಂವ ತಾಂಡ ಮೀದ ಇಂಜ ಮೂಂದ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ವಿರೋಧ ಮಾಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಂವಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪೋಲೆ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜಕೊ ಅಂವಂಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಪ ಹಕ್ಕಿಂಜ್‌ಲೆ.

ಜೂನ್‌ಲ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತದು ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆನ ಒತ್ತ್‌ಂಡತ್‌ಂದೂ, ಆನಗುಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಅಂವಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆನ ಒತ್ತವಂಡೂಂದ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ. ಜೂನ್ 18ಂಗ್ ರಾಜಂಡ ತಮ್ಮಣ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ, ಸ್ವಾದೆರ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಾಟ್‌ನಾನೊ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ. ಜುಲೈ 4ಂಗ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರತ್ವತ್‌ನ ಬಯಂದವತೆ, ಏದೇ ಗೊಂದಲಕೂ ಎಡೆಯಾಕತೆ ಅಂವಂಗ್ ಉದಾರ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಳ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಶಿಫಾರಸ್ ಮಾಡಿತ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ. ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾಗದತ್‌ನ ಡಾ. ಇಂಗಲ್ ಡ್ಯೂ ಎಕ್ಕೋಲು ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಅಯಿಚಂಡಿಂಜ ವರದಿನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಬಂಗಾಳ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಎಳ್ದಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಡ ಆಖೀರಿ ಕಾಗದ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಎತ್ತುವಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ವಹಿಸಿಯಂಡಿತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜ ತಾಂಗ್ ಓರ್ ಲಕ್ಷ ಪಣ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಗ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಪ್ರಯಾಣ ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ನಾಲಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ತಂದಕ ತೃಪ್ತಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಖಜಾನೆಂಜ ಅಂವ ಕೇಟ ಪಣತ್‌ನ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಪಿಞ್ಞ ಅಂವ ತಾಂಡ ಸ್ವಂತ ರಾಜ್ಯ ಗೋವಾತ್‌ರ ಬಾಂದೇವಾಡಿಕ್ 1809ನೆ ಆಖೀರತ್ ಪೋಚಿ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಚೆನ್ನೈ ಗರ್ವನರ್‌ಕ್ ಓರ್ ನಿಯೋಗತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಕೊದಿಮೊದ ಪಿಞ್ಞ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ತಾಂಡ ಮೀದ ಕೆಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದಿತಿಕ್ಕೊಂದ್ ಪೋಡಿಯಾಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಅದೇ ಕಾಲ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕ್ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಳಾಯಿತಿಂಜ ಅಯ್ಯ ಪೊನ್ನಪ್ಪ, ಮುತ್ತಣ್ಣ ಪಿಞ್ಞ ಪಾರ್ಸಿಹೀರ್ಜಿರ ಓರ್ ನಿಯೋಗತ್‌ನ ಅಯೆಚಿತ್, ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಫೋಟೋ ಪಿಞ್ಞ ಕೊದಿಮೊದತ್‌ನ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಅಯೆಚ ಕೊದಿ ಮೊದತ್‌ನ ಕುಶಿಲ್ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿತ್, ನಿಯೋಗಕಾರಕ್ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಸಮಧಾನ ಆಪನ್ನತ ಓರ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್. ಅದತ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ, ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಬೋರೆ ಮಕ್ಕಳ ಚಾಕುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಆಸೆರಪೋಲೆ ಅವಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಅವಡ ಪರವಾಯಿತ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಾಂಗ್ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜಂಗ್ ಉದಾರ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಯೆಚಾಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಫೋಟೋ ತಂದಾಂಗ್ ಆಖೀರಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕುಶಿ ಕಾಟಿತ್, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ಸಿನೇತಿಕೆಲ್ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಗೂ, ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕೂ ಗ.ಜನರಲ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದನಾಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಚೆರಿಯ ಬಯತ್‌ರ ರಾಣಿರ ಪೋಷಕ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಂದ್ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಮಿಞ್ಞಕ್ ಅಂವಂಡ ಅಣ್ಣಂಡ ಮೋವ ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಮೀದೇತ ಪ್ರೀತಿ ಪಿಞ್ಞ ಯೋಗ್ಯ ಪಟ್ಟ ಬೋಜಪ್ಪಂಗ್ ತಾಂಗ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಹಕ್ಕ್‌ನ ಬುಟ್ಟ್ ತಪ್ಪನ್ನಕೆ ಮಾಡಿತ್ ಆಂಡ ಮೀದ ಓರ್ ಕರಾರ್ ಕಾಗದಕ್ ಅವಡ ಸೈನ್ ಇಡುವದ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಆಸೆರನ್ನಕೆ ಅಂವ ತಯಾರ್ ಮಾಡ್‌ನ ಕರಾರ್‌ಕ್ ಸೈನ್ ಇಟ್ಟತ್. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಇದ್‌ನ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಅಯೆಚಿತ್, ಅದ್‌ನ ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್‌ಕೂ, ಬಂಗಾಳಕೂ ಎತ್ತ್‌ಚಿಡುವನ್ನಕೆ ಕೇಟಂಡತ್. ಈ ಕಾಗದ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ 1810ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಅಯೆಚತ್.

ಆ ಕಾಗದತ್‌ರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ತರ್ಜುಮೆ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

From the Rani of Coorg Received 9th September 1810

After the proper expression of respect, I proceed to make known my sentiments to your Lordship. I have been honoured by the receipt of your Lordship's friendly letter under the date the 28th of Feb. 1810 which was delivered to me by Eia Punna. Mootanna and Heerjee Parsee. The contents of it have afforded me great satisfaction and I consider it as conferring the highest honour on me. Your Lordship's desire that I should accept the badge which was intended for my deceased father and that I should wear it as an amulet of hereditary favour and protection from the British Govt was made known to me and the moment that I received the amulet from Mr. Cole, considering it as a pledge of the protection of the British Govt, I made a solem return of thanks for so great a blessing and binding it on my arm. I imagined myself possessed of temporal and eternal happiness, for this token of your Lordship's gracious letter, it is stated that the arrangement which has been made for the administration of the Govt. of Coorg during your Minority has my entire approbation, as your uncle and guardian Ling Rajender Wuddeer was justly the object of your choice, while from his respectable character he possesses in a great degree the cofidence and affection of the people. I am satisfied that an administration conducted by his virtues and abilities is calculated to promote the prospertiy of your country and the happiness of your subjects.

In reply I beg to assure your Lordship that the fatherly kindness and attention of my respected uncle towards myself and all classes of people in the country, exceeds the powers of expression. Although it is now a year and a half since the death of my father Veer rajender Wuddeer, yet such has been the kindness of my uncle, that I have never had the occasion to regret his loss, indeed there is

no one who is calculated th have charge of my interests and those of my family and dependents, who is qualified to conduct the affairs of the Govt, or worthy of filling the Musnud, excepting Ling Rajender Wuddeer. When therefore I Attain my full age, I propose to lead a life of retirement. It would then be impossible that the administartion of public affairs, the maintenance and efficiency of the army, the wants of the people, or my own comfort should be provided for without the assistance of my respected uncle, who in fact supplies the place of my father. I have therefore resigned to him for ever the Musnud and Govt of this country that he may take me under the wing of his protection and watching over the welfare of all my subjects, may preserve inviolate the dignity and prosperity of this kingdom. By day and by night my prayers are addressed to the throne of the almighty that he may long preserve my respected uncle in honour and happiness, for the protection of myself and my people secure under the protection of my revered uncle. I shall pass my whole life in rendering my tribute of gratitude to the Brirtish Govt and generally to all the English gentlemen, and in offering up my prayers for their prosperity.

(A true translation)

(Sd) C.A. MOLONY
Asst to the Persian
Secretary to Government
(A true copy)
(Sd) N.B.Edmonstone
Chief Secretary to Govt.

ಈ ಕಾಗದ ಪಿಞ್ಞ ಕೋಲ್‌ರ ಕಾಗದಕ್ ಜವಾಬ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ವಿಷಯತ್‌ರ ಮೀದ ಬಂಗಾಳತ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಮಾರ್ಕ್ವೀಸ್ ಆಫ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್ ಅದೇ ಕಾಲ ಡಿಸೆಂಬರ್ 14ಂಗ್ ತಾಂಡ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ತೀರ್ಮಾನಕ್ ಸೈನ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಅಂವಂಡ ದೃಷ್ಟಿಲ್ ಚೆರಿಯ ಬಯತ್‌ರ ರಾಣಿ ತಾಂಡ ಸಿಂಹಾಸನ ಹಕ್ಕ್‌ನ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದತ್ ಏದೆ ಬೆಲೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣ್‌ಕ ಚೆರ್ಪತ್‌ಂಜೆ ಅವಕ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯಿತ್ ಗೇನ ಮಾಡುವ ತಾಕತ್ತ್, ಹಕ್ಕ್ ಪಂಡ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜವಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದ ಓದ್‌ನಕ ಅದ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರನೆ ಅವಳ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ಂಜ ಬಲ್‌ಚಿತ್ ಇಡೊಂಡೂಂದ್ ತಾನೆ ಅವಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟನ್ನಕೆ ಗೊತ್ತಾಪ ಇಂಜತ್! ಎನ್ನನೆಯೂ ಗ.ಜನರಲ್ ಆ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಹಕ್ಕ್‌ರ ಮೀದ ಏದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಎಡ್‌ತವ ಅವಶ್ಯ ಇಲ್ಲೇಂದ್ ಚೆರಿಯ ಬಯತ್‌ರ ರಾಣಿ, ಬಯತ್‌ಕ್ ಬಂದದು ಅವ ನೇರಾಯಿತೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ರ ಮೀದ ತಾಂಗುಳ್ಳ ಹಕ್ಕ್‌ನ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ಪ ನಿರ್ಧಾರಕ್ ಬಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವಾನ ಅಕ್ಕ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡೊಲು. ಅದ್‌ಂಗ್ ಇಞ್ಞ್ ದುಂಬನೇರ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತ್.

1811ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ನ ಖಾಯಂ ಆಯಿತ್ ವಹಿಸಿಯಂಡಿಯೆಂದ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕ ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್ ತಾಂಡ ಆಡಳಿತ ಸಭೆರ ತೀರ್ಮಾನಪೋಲೆ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ಕ್ ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಾನೂನ್ ಪಿಞ್ಞ ಸಂಪ್ರದಾಯತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಹಕ್ಕ್ ಉಂಡಾಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಳ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಅರಿಯೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಈ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಮೀದ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜಕೊ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಪಕಿಂಜ್‌ಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣ್‌ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಬದ್‌ಕ್‌ರ ಮೀದ ಆಸೆ ಉಳ್ಳ ದಾರಾಚೇಂಗೂ ಅಕ್ಕ ರಾಜತ್ವತ್‌ನ ವಹಿಸಿಯಂಡಿಂಜ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಸಮ್ಮಂಧತ್‌ರ ವಿಚಾರತ್ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿನ ಎಣ್ಣುವನ್ನಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಇಕ್ಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣಂಡ ಮೋವಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಹಕ್ಕ್‌ನ ಬರಿಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿತಿಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಯಂಡಾಂಗ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಸೀದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಇಂಜಕೋ ಮುಂಡತೆ ಕೂಡಿರ್‌ತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತಾಂಡ ಆಸೆನ ತ್‌ೇತವಕ್ ಓರ್ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಬಾಕಿ ಇಂಜತ್.

ಅದ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರತ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಮೂಂದ್ ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರತ್ ಬೆಚ್ಚ ಅಂಜರೆ ಲಕ್ಷ

ಉರ್‌ಪಿಯಕೂ ಏರ ಪಣತ್‌ನ ತಾಂಡದಾಕಿಯವದ್. 1811ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಇದ್‌ಂಗ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಈ ದಂಡ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದೇ ಕಾಲ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಖಜಾನೆಲ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಿರ್ಕ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಪಣತ್‌ರ ಮೀದ ಬಡ್ಡಿ ಪಣತ್‌ನ ಕೊಂಡಬಪ್ಪಕ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನೈಕ್ ತಾಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಳ ಅಯೆಚತ್.

ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪಣ ವ್ಯವಹಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿ ಸುರೂಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಇಂಜ ಪಣತ್‌ರ ಬಡ್ಡಿನ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಂಜ ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರ ಪಡ್‌ಂದ ಅವಡ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಕ್ ಅಲ್ಲತೆ ಬೋರೆ ದಾರ್‌ಕೂ ಕೊಡ್‌ಪಕಯ್ಯುಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಮೋವ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಣಿಯಾಂಡೂಂದ್ ಉದ್ದೇಶಪಟ್ಟಿತ್ ಅಚ್ಚಕ್ ಬಲ್ಯ ಪಣತ್‌ನ ಅವಡ ಪೆದತ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್‌ಂದ್ ಆನಕ ಇಕ್ಕ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳನುಂಡ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಆ ಪಣ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ರ ಏದೇ ಓರ್ ವ್ಯಕ್ತಿರ ಸ್ವಂತ ಸೊತ್ತ್‌ಂದ್ ಪರಿಗಣನೆ ಮಾಡುವಾನ ತಾನ್ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡುವೀಂದ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ಇದೇ ನೇರತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರತ್ ಇಂಜ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಮೂಂದ್ ಲಕ್ಷ ಪಣತ್‌ನ ತಾಂಡದಾಕಿಯವಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಈ ನೇರತ್ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರತ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕಂಗಡ ಠೇವಣಿರ ಮೀದ ಬಡ್ಡಿನ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಕಮ್ಮಿ ಬಡ್ಡಿನ ತಂಗಡ ಠೇವಣಿಕ್ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಇಷ್ಟಪಡತವು ತಂಗಡ ಠೇವಣಿ ಪಣತ್‌ನ ವಾಪಾಸ್ ಪಡ್‌ಂದವಲೂಂದ್ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರ ಠೇವಣಿದಾರಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಈ ಸಂದರ್ಭತ್ ತಾಂಡ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಕ್ ಬಳಸಿಯಂಡ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಇಂಜ ಮೂಂದ್ ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯ ಠೇವಣಿನ ಫೋರ್ಬ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿ ಎಣ್ಣುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವರ್ತಕಂಗ್ ಮಾರ್‌ಚಿ. ಈ ಕಂಪೆನಿಕಾರ ಠೇವಣಿ ಪಣತ್‌ನ ತಂಗಕ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಮುಂಬೈ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ನ ಕೇಟತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಠೇವಣಿ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೆದತ್ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಖಜಾನೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಈ ಪಣತ್‌ನ ಫೋರ್ಬ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಕೊಡ್‌ತ್‌ಲೆ. ತಂಗಡ ಮೀದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬೆಚ್ಚ ಪಣತ್‌ರ ಮೀದ ಎನ್ನನೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಮುಂಬೈ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಸರ್ವೋನ್ನತ ಸರ್ಕಾರತ್‌ನ ಕೇಟತ್.

ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜನರಲ್ ಮುಂಬೈ, ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಬೆಚ್ಚ ಪಣ ದಾರ್‌ಕ್ ಪೋಂಡೂಂದ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಬಯತ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡೊಲೂಂದ್ ಆಚೇಂಗಿ ಆ ನೇರಕೆತ್ತನೆ ಅಯಿಂಗಡ ಪೋಷಕ ಆಯಿತ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಣಿರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಯಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಆ ಪಣತ್‌ರ ಬಡ್ಡಿ ಪಡ್‌ಂದವಲೂಂದ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಪಣ ತಾಂಗ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಕೋರ್ಟ್‌ಲ್ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿತ್ ತೀರ್ಪು ಪಡ್‌ಂದಕ ಅಂವಂಡ ಹಕ್ಕ್ ಪಡ್‌ಂದಯಿಂಗಕ್ ಆ ಪಣತ್‌ನ ಕೊಡ್‌ಕೊಲೂಂದ್ ಗ.ಜನರಲ್ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಈ ಪಣತ್‌ರ ಮೀದ ಕೋರ್ಟ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ್ ಬಯಂದ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಎನ್ನನೆಯೋ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಇಂಜ ಪಣತ್‌ನ ತಾನೆ ಪಡ್‌ಂದಂಡತ್. ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರತ್ ಇಂಜ ಪಣಕ್ ಚೆನ್ನೈರ ಬಿನ್ನಿ ಕಂಪೆನಿಕಾರ ಕಾಲೋದಿ ಆದ್ಯ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪರವಾಯಿತ್ ಬಡ್ಡಿ ಪಡ್‌ಂದಿತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೆದತ್, ಅಂವಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೆದತೂ ಬಡ್ಡಿನ ಪಡ್‌ಂದ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಇಂಜ ಕರಾರ್ ಪತ್ರ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಯಂಗಡ ಪೆದಕ್ ಎನ್ನನೆ ವರ್ಗ ಆಚೀಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ 1811ತ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜತ್ವತ್‌ನ ಮನಾರ ವಹಿಸಿಯಂಡತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣೋಲು. 1810ಲ್ ಅಂವ ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಂಜ ಅವ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಹಕ್ಕ್‌ನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತ ಕಾಗದತ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್, ಅಯಿಂಗಡ ಅರಿವಿಕೆಕ್ ಅಯೆಚಿತಿಂಜತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್ ಬೆಚ್ಚ ಪಣಕ್ ಬಡ್ಡಿನ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಂವಂಗ್ ತೊಂದರೆ ಮಾಡ್‌ಲೆ.

ಇನ್ನನೆ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯಿತ್ ಆಳುವಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ಪೆದತ್ ಇಂಜ ಪಣತ್‌ರ ಬಡ್ಡಿನ ಕಾಲೋದಿ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ತೊಂದರೆ ಮಾಡತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಖೀರಿ ಆಸೆಕೆತ್ತನೆಕೂ ಅಂವಂಗ್ ಆಖೀರಿ ಕಾಲತ್ ಕೊಡ್‌ತ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಇಂಜಕೋ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಆಖೀರಿ ಆಸೆರನ್ನಕೆ ಎಕ್ಕಾಚೇಂಗೂ ಒಮ್ಮತೆ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರತ್‌ಂಜ ಕ್ಏದಕ್ ಉಳ್‌ಪು ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿ ಇಂಜತ್. ಈ ಪೋಡಿಂಜ ಅಂವ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಎಕ್ಕೋಲು ದುಂಬ ಗೌರವ, ಭಕ್ತಿ, ವಿನಯತ್ ನಡ್‌ಂದವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗೂ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿನ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತಿಯವ ಇಂಜತ್ ಪಿಣ್ಣ್ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಏದೇ ಸಮ್ಮಂಧ ಬೆಚ್ಚವತನ್ನಕೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ತಾನ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣನೆ ತಾಂಗ್ ಆಪ್ತಂಗಾಂದ್ ಕಾಟಿಯವಕ್ ಅಯಿಂಗಳ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಳ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಓರಮ್ಮತೆ ಐರೋಪ್ಯ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಡನ್ನಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟಂಡ್ ತಾನೂ ಅಯಿಂಗಡ ರೀತಿ ನೀತಿನ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಂದೂ, ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಳುಂಡ್ ತಾನೋರ್ ಆದರ್ಶ ರಾಜಾಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಉಳ್ಳಾಂದೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವಕ್ ಪೇಚಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ತಾನೋರ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜಾಂದ್ ಕಾಟಿಯವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಮರಣಶಾಸನತ್‌ರನ್ನಕೆ ನಡ್‌ಂದವಕ್ ಪರೋಕ್ಷವಾಯಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಕೊ ಅದ್‌ನ ಮರ್‌ಂದಿತ್ ತಂಗಡ ಅಧಿರಾಜತ್ವತ್‌ರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಕೆನ ಕಮ್ಮಿ ತರತ್ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ದಂಡನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ

ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕ್ರಮ ಭೂಮಿರ ಶಿಸ್ತ್‌ನ ಎಳ್ಪಿತ್ ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಕ್ ಮಾಡ್‌ನದ್. ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಕ್ 52 ಹುಕುಂನ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟದ್

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧಿಯಾಂದ್ ಕಂಡ್ ಬಂದಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ಕಡ್‌ಪತ್‌ರ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ತಕೊ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಕ್ ಅದತೂ ರೈತಂಗಕ್ ನಲ್ಲದಾಪನ್ನಕೆ ಆಳ್‌ಚಿ. ನೆಲ್ಲ್ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜ ಎಲ್ಲ ರೈತಂಗಡ ಭೂಮಿನ 'ಲಿಂಗರಾಜ ಕೋಲ್' ಎಣ್ಣುವ ಅಳತೆ ಕೋಲ್‌ಂಜ ಅಳ್‌ತೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಗುಣಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಕಂದಾಯತ್‌ನ ನಿರ್ಕ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಗುಣಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಕ್ ಮಾಡಿತ್ ಎಳ್ಪಿಬೆಚ್ಚ ಬಲ್ಯ ಪುಸ್ತಕಕ್ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಶಿಸ್ತ್ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ. ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆರ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಆಫೀಸ್‌ಲ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪ್ರತಿನಾಡ್‌ಲೂ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಭೂಮಿ ಅಳತೆ ಪಿಣ್ಣ್ ಕಂದಾಯ ಶಿಸ್ತ್‌ರ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ

ಪುಸ್ತಕ ಉಂಡ್. ಈ ಶಿಸ್ತ್ ಕನ್ನಡತ್ ಕೈ ಎಳ್ತ್‌ಲ್ ಉಂಡ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಭೂಮಿರ ಶಿಸ್ತ್‌ನ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಬೆಚ್ಚದ್ ಅಲ್ಲತೆ, ಅರಮನೆ ಎಣ್ಣಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿಕಾರ ಪ್ರಜೆಯಡ ಕೂಡೆ ಎನ್ನನೆ ಇರೊಂಡು, ಪ್ರಜೆಯ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಏದ್ ಪೋಲೆ ನಡ್‌ಂದವಂಡೂಂದ್ ವಿವರಣೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ 54 ಹುಕುಂ ಎಣ್ಣಕ ಆಜ್ಞೆನ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪ್ರತೀ ನಾಡ್‌ರ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆಗಾರಂಗೂ, ಶಾನ್‌ಭೋಗಂಗೂ ಅಯಿಚತ್. ಈ 54 ಹುಕುಂಕ್ ಒಕ್ಕಚೆ ಹುಕುಂ ನಾಮಾ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ. ಇದ್‌ನ ನಾಲ್ ಭಾಗ ಆಯಿತ್ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

1ನೆ ಭಾಗ : ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಂಗ ನಡ್‌ಂದವಂಡಿಯ ರೀತಿ ಪಿಞ್ಞ ತಂಗಡ ಕೆಲಸತ್‌ರ ಪಾಲನೆ

2ನೆ ಭಾಗ : ರಾಜ್ಯತ್ ರೈತಂಗಡ ಕರ್ತವ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜನುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಮಾಡುವ ಸಹಾಯ.

3ನೆ ಭಾಗ : ಭೂಮಿ ಕಂದಾಯ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ಹುಕುಂ.

4ನೆ ಭಾಗ : ನ್ಯಾಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಪಿಞ್ಞ ನ್ಯಾಯ ವಿತರಣೆಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಹುಕುಂ.

ಈ ಹುಕುಂಲ್ ರೈತಂಗಳೆ ಆಡ್ ಅರಮನೆ ಎಣ್ಣಕ ರಾಜ್ಯ ನೌಕರಂಗಳೆ ಆಡ್ ತಂಗಡ ಎಂತ ಬೋಡಿಕೆ ಇಂಜಕೊ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಂಜ ದಿವಾನಂಡ ಆಫೀಸ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್.

ದಂಡನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಉಳ್ಳವು ರೈತಂಗಳುಂಡ್ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲ್ ಮಾಡುವಕ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡ್‌ತುವಕಯ್ಯಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್.

17ನೆ ಹುಕುಂಲ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿಕಾರ ಅರಮನೆ ಆಡಳಿತವಾಯಿತ್ ಅರಮನೆ ಆಫೀಸ್‌ಲ್ ನಡ್‌ಪಾನ ದಾರ್‌ಕೂ ಅರಿಚಿಡುವಕಯ್ಯಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್. ಈ ಹುಕುಂರ ಪರಿಣಾಮ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಭೂಮಿ ಅಳತೆ ಮಾಡ್‌ನ ಲೆ.ಕೋನರ್‌ಕ್ ಏದೇ ಓರ್ ಪ್ರಜೆರ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್‌ಪರೆಯುವಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಆಯಿಲೆ.

18ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆಗಾರ ಅರಮನೆ ಪತ್ರಕ್ ಎಚ್ಚಕ್ ನೇರತ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

21ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ದಿವಾನ್ ಆಫೀಸ್‌ಂಜ ಬಂದ ನಿರೂಪ / ಕಾಗದತ್‌ರ ಸಾರಾಂಶ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆಗಾರ ಪಿಞ್ಞ ಶ್ಯಾನ್‌ಭೋಗ ಎಳ್ದೊಂಡು.

22ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಖಜಾನೆಂಜ ಪಣ ಕೊಡ್‌ಪ ಪಿಞ್ಞ ಖಜಾನೆಕ್ ಪಣ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವ ನೇರತ್‌ನ 31ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ವರ್ಗತ್‌ರ ನೌಕರಂಗ ಶ್ಯಾನ್‌ಭೋಗಂಡ ಕರ್ತವ್ಯತ್‌ನ 44ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆಗಾರ ಕಂದಾಯತ್‌ರ ನೆಲ್ಲ್ ಎಡ್‌ತವ ವಿಧಾನತ್‌ನ 53ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರಂಡ ಕರ್ತವ್ಯತ್‌ನ ಕಾಟಿತ್.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ನೆಲ್ಲ್‌ನ ಬೊಳ್‌ತುವದೆ ರೈತಂಗಡ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಕೃಷಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕಾಲತ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗತ್ ತರಕಾರಿನ, ಕೈಬುನ ಬೊಳ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಕಾಫಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸುರು ಆಯಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಮಲೆಲ್ ಯಾಲ ಬೊಳ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ರೈತಂಗ ಬೊಳ್‌ತುಪಾತ್ ಮೂಂದನೆ ಓರ್ ಭಾಗತ್‌ನ ಅರಮನೆಕ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಮೀದ ಅಪ್ಪಣೆ ಉಂಡ್.

7ನೆ, 28ನೆ ಪಿಞ್ಞ 33ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ರೈತಂಗ ಅನುಕ್ರಮ ಆಯಿತ್ ಪಣಪುಳಿ, ತೇನ್, ಮೇಣ, ನೆಲ್ಲಮಳು ಪಿಞ್ಞ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮರತ್‌ರ ಕುರು ಇನ್ನತಾನ ಅರಮನೆಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. 11ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ರೈತಂಗ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ನೆಲ್ಲ್ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಪಡ್ ಬುದ್ದ ಭೂಮಿನ ತಿರಿತ್ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಭೂಮಿಕ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಕಾಲ ಕಂದಾಯ ಇಲ್ಲೆ, ಎಲ್ಲಿಂಜ ಕಾಲ್ ಕಂದಾಯ, ಅರೆ ಕಂದಾಯ ಪಿಞ್ಞ ಪೂರ್ತಿ ಕಂದಾಯಂದ್ ಕಾಟಿತ್. ಇದಲ್ಲತೆ ರೈತಂಗಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾಚೇಂಗಿ ಅರಮನೆ ಲೆಕ್ಕತ್ ಅತ್ತ, ಕಡ್‌ಚಿಯಳ, ನೆಲ್ಲ್‌ನ, ಪಣತ್‌ನ ಸಾಲ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಏದ್ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ರ ಮೀದ ಬಡ್ಡಿಸಮೇತ ಕೊಡ್‌ತ ವಸ್ತುನ ವಾಪಾಸ್ ಪಡ್‌ಂದವಲೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಈ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಊರ್‌ರ ಪಟೇಲ ಪಿಞ್ಞ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆಗಾರ ರೈತಂಗಕ್ ಸಾಲ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಪಣತ್‌ರ ಮರು ಪಾವತಿಕ್ ಅರ್ಹಂಗಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಈ ಓರ್ ಅಪ್ಪಣೆನುಂಡ್ ಊರ್‌ರ ಪಟೇಲ ಪಿಞ್ಞ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆಗಾರಂಗ ರೈತಂಗ ತಂಗಡ ವ್ಯವಸಾಯತ್‌ನ ಚಾಯಿತೆ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುವ ಇಂಜತ್.

ಅನ್ನನೆ 13ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ನೆರೆಕರೆರ ರೈತಂಗ ತಂಗಡ ಭೂಮಿರ ಭಾಗತ್‌ನ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡುವಕ ಎಡ್‌ತವಂಡಿಯ ನೇಮತ್‌ನ ಎಣ್ಣಿತ್.

26ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ರೈತಂಗ ಎನ್ನನೆ ನೈಚಿತ್ ತಂಗಡ ನೆಲ್ಲ್‌ರ ಬೊಳೆ ಪಿಞ್ಞ ಕರೆ ಫಸಲ್‌ನ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಿಯವಲೂಂದ್, ಆಂಡ ಮೀದ ಊರ್‌ರ ಪಟೇಲ,

ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆಗಾರ ಎನ್ನನೆ ರೈತಂಗಕ್ ಒರಾತ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಕ್ ಏರ ಆಸಕ್ತಿ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ಕಾಗದ ಪತ್ರತ್‌ರ ಆಧಾರತ್ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

29ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ರಾಜಂಡ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿಯಾನ ಪನ್ಯತ್ ನಾಟಿ ಕೆಲಸತ್‌ರ ನೇರತ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೊಳೆ ಕೊಯ್ಯುವ ನೇರತ್ ನಾಡ್‌ರ ರೈತಂಗ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜ ಕ್ರಮತ್‌ನ ಎಣ್ಣಿತ್. ಇದತ್ ರೈತಂಗಕ್ ಕಷ್ಟ ಆಕತನ್ನಕೆ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರ ಭೂಮಿ ಪಣೆಕ್ ಕೆಲಸಕ್ ಕಾಕುವ ಸೂಚನೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್.

41ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ನಾಡ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಚಾಂದ್‌ಮರತ್‌ನ ಕೆತ್ತುವಕ್ ಎಡ್‌ತವಂಡಿಯ ಕ್ರಮತ್‌ನ ವಿವರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಇಕ್ಕತ್‌ರನ್ನಕೆ ಆ ಕಾಲತೂ ಚಾಂದ್ ಮರ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಆಸ್ತಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ದಾರೇಂಗಿ ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲಾತೆ ಚಾಂದ್ ಮರ ಕೆತ್ತ್‌ನಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಚಂಡಿಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೂಂದನೆಲ್ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ರೈತಂಗಡ ಭೂಮಿರ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪತ್ತಿರ ಪತ್ತನೆ ಓರ್ ಅಂಶ ಕೊಡ್‌ತಕ ಮದಿಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಈ ಕ್ರಯ ಸಾಗ್ ರೈತಂಗಕ್ ಅನ್ವಯ ಆಪ. ಜಮ್ಮ ಭೂಮಿಕ್ ಈ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಪಾದಿ ಕಂದಾಯ ಎಣ್ಣಕ ಆ ಕಾಲತ್ ಅಂಜಿ ಉರ್‌ಪಿಯ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಕ್, ಮೂಂದ್ ಉರ್‌ಪಿಯ, ದಂಡರೆ ಉರ್‌ಪಿಯ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ದುಂಬ ಆಪ್ತಂಗಕ್, ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಯಿಂಗಕ್ ರಾಜ ಜಹಗೀರ್ ಭೂಮಿ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಈ ಭೂಮಿಕ್ ಕಂದಾಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ನೆರೆದೇಶತ್‌ರ ರೈತಂಗ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜ ಭೂಮಿಕ್ ಕಂದಾಯಕ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಭೂಮಿ ಕಂದಾಯ ಕಮ್ಮಿಂದೂ ಆನಗುಂಡ್ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಾತಿ ಸುಲಭ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಭೂಮಿರ ಅಳತೆ ಎಡ್‌ಪಕ್ ಬಂದ ಕ.ಕೋನರ್ ಎಣ್ಣುವ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಳ್ದಿತ್.

ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಊರ್, ನಾಡ್‌ರ ರೈತಂಡ ಮನೆಲ್ ಅರಮನೆ ಲೆಕ್ಕತ್ ಉಗ್ರಾಣ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ರೈತಂಗ ತಂಗಡ ಕಂದಾಯತ್‌ರ ನೆಲ್ಲ್‌ನ ಇಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಕಂದಾಯ ಪಾವತಿಕ್ ಫೆಬ್ರವರಿ, ಮಾರ್ಚ್, ಏಪ್ರಿಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಮೇ ತಿಂಗ ಎಣ್ಣುವ ನಾಲ್ ಕಂತ್ ಇಂಜತ್.

ರೈತ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಪ ನೆಲ್ಲ್ / ಪಣಕ್ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರ ರಶೀತಿ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್. ಅರಮನೆಂಜ ಕಮ್ಮಿ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಕಂದಾಯತ್ ಭೂಮಿ ಪಡ್‌ಂದ

ಜಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿ ರೈತಂಗ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತರತ್ ಸೇವೆ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್. ಈ ಸೇವೆ ಎಣ್ಣಕ ರಾಜ ಕಾಕುವಕ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪ, ಅರಮನೆ ಪಾರ, ಉಕ್ಕಡ ಪಿಞ್ಞ ತೆರಿಲ್ ಪಾರಕಾಪ, ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಆಯುಧತೋಡೆ ರಾಜ ಕಾಕ್‌ನನ್ನಕೆ ಪೋಪ... ಇನ್ನತದ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ರೈತಂಗ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಭೂಮಿ ಕಂದಾಯತ್‌ನ ಅರಮನೆಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ನೆಲ್ಲ್ ಪಿಞ್ಞ ನೆಯ್ಯ್‌ರ ಕಂದಾಯ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಂಜತ್. ರೈತ ಕೊಡ್‌ಪ ನೆಯ್ಯ್‌ನ ರಾಜ ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ಕೋಲಾಟಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜ ಜನಡ ಊಟಕ್ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್.

25ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಕೃಷಿ ಮಾಡತ ಕೈಪಣಿಕಾರ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯ ಪಣತ್‌ರ ಕ್ರಯ ಉಂಡ್. ಅರಮನೆರ ಸೇವೆಲ್ ಪಾರ ಕೆಲಸ, ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಕ್ ಕುಶಿ ಇಲ್ಲತವು ಏರ ಕಂದಾಯ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡೊಲಿಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಭೂಮಿಕ್ ಸಾಗ್ ಹಕ್ಕ್‌ರ ಭೂಮಿಂದ್ ಪೆದ.

ಪಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ನ್ಯಾಯವಿತರಣೆ ಪದ್ದತಿಕೊತ್ತ್ ನಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಸಾಧಾರಣ ಅಪರಾಧತ್‌ನ ತಕ್ಕಮುಖ್ಯಸ್ಥಂಗ, ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆಗಾರ, ದಿವಾನಂಗಡ ಆಫೀಸ್‌ಕಾರ, ಸೀಮೆ ಅಮೀಲಂಗ ತ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನತ ಅಪರಾಧಕ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನದೆ ತೀರ್ಮಾನ. ರಾಜ ಕೊಡ್‌ಪ ಶಿಕ್ಷೆ ಎಣ್ಣಕ ಕಿರಿನ ಕತ್ತ್‌ರಿಚಿಡುವ, ಆನೆನುಂಡ್ ಈತಂಡ್ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವ, ತೂಕುವ, ಒಡಿಕತ್ತಿಲ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ಕೊಲ್ಲುವ, ಬಂಡೆಕಲ್ಲ್‌ರ ಕೊಡಿಂಜ ತಳ್ಳಿತ್ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವ, ಮರಕ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಆಣಿ ಪೊಯ್ಯ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವ...ಇನ್ನತದ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ದಾರ್‌ನೊ ತಂಗಡ ರಾಜ್ಯ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೊರ ಊರ್‌ಲ್ ಪೋಯಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್ ಬುಡುವ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಲಿಂಗರಾಜ ಮರಣದಂಡನೆಕ್ ಗುರಿ ಆಪಯಿಂಗಡ ಪೆದತ್‌ನ ಎಣ್ಣುವ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅವು ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಯಿರ್‌ತ್‌ಂದೂ, ಅಯಿಂಗಳ ಪುಡ್‌ಚಿ ತಂದಯಿಂಗಕ್ ಇನಾಂ ತಪ್ಪಿಂದೂ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇದ್ ಪೊಟ್ಟ್ಂದ್ ಜನಕ್ ಗೊತ್ತಿಂಜಕೊ ರಾಜಂಡ ಶಿಕ್ಷೆಕ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಮುಂಡತೆ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್!

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಕಣ್ಣ್ ಎಡ್‌ತಂವಂಡ ಕಣ್ಣ್ ಎಡ್‌ಕೊಂಡು. ಪಲ್ಲ್ ಪೊಳ್‌ಚಂವಂಡ ಪಲ್ಲ್ ಪೊಳಿಕೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಶಿಕ್ಷಾ ನಿಯಮ ಇಂಜತ್.

ಅರಮನೆಕ್ / ರೈತಂಗಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಡುವ ಸಾಮಾನ್‌ನ ದಾರೇಂಗಿ ಕಟ್ಟಿಕ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಕಟ್ಟ್ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಕ್ರಯಕ್‌ಂಜ ಒಂದರೆಪಾಲ್ ಕ್ರಯ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಎಳ್ದಿತ್.

39ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದಾರೇಂಗಿ ಚತ್ತ್‌ಪೋಯಿತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬಯತ್‌ಕ್ ಬಂದ ಮಕ್ಕ ಇಂಜಕ ಅಯಿಂಡ ಸ್ಥಿರ ಚರಾಸ್ತಿನ ಎನ್ನನೆ ನೋಟಿಯವಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಅನ್ನನೆ 34ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಪೊರಜಾಗತ್‌ರ ವ್ಯಾಪಾರಕಾರ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತಂಗಡ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯ ಪೊರಜಾಗಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಕ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್‌ರ ದೋಷ ಗೊತ್ತಾಯಿರೂಂದ್, ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಮನೆ ಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವಕಯ್ಯಾಂದ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಆ ಕಾಲತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಪೇಟೆ, ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆ, ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಕಣಿವೆ ಪಿಞ್ಞ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ್ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿ ರಾಜಧಾನಿ ಆನಕೊಣ್ಡಿಲ್ಲಿ ಪರ ಊರ್‌ಕಾರಡ ವ್ಯಾಪರ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

10ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರಂಗ್ ಕೂಡ್‌ನ ನಾಡ್‌ಲ್ ಏದೇಂಗಿ ರೈತ ಚತ್ತ್ ಪೋನಕ / ಪೊರ ರಾಜ್ಯಕ್ ಎಣ್ಣಾತೆ ಪೋನಕ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆಲ್ ದಾರೂ ಇಲ್ಲತಾನಕ ಆ ಊರ್‌ರ ಪಟೇಲ ಈ ಸುದ್ದಿನ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರಂಗ್ ಅರಿಚಿಡೊಂಡು.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲಕೂ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕೊಡವ ಜನಾಂಗತ್‌ರ ಪೊಮ್ಮಕ್ಕಕ್ ಉಡ್‌ಪಕ್ ಪೊಡಿಯ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಂಗಲ ಆಪ ಪದ್ದತಿ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಇನ್ನನೆ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್ 'ಪಚ್ಚಡ' ಪಿಞ್ಞ ಮಂಗಲ ಆಪ ಪೊಣ್ಣ್‌ಕ್ 'ಪಚ್ಚಡ ಪೊಣ್ಣ್'ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಇಂಜದ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಓರ್ ಆಣಾಳ್ ಓರ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ಕ್ ಓರ್ ಪಚ್ಚಡ ಎಣ್ಣಕ ಪೈಲತೆ ನೆಜ್ಜ ಬಟ್ಟೆರ ಪೊಡಿಯತ್‌ನ ಉಡ್‌ಪಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ ಅವ ಅದ್‌ನ ಕೇಟಂಡಕ, ಅವ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಏದೇ ಓರ್ ವಿಧಿ ವಿಧಾನ ಇಲ್ಲತೆ ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಮಂಗಲ ಆನ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಎಕ್ಕಾಚೇಂಗೂ ಆ ವಡಿಯ ಬುಡೊಲಿಂಜತ್! ಅನ್ನನೆ ಅವಳ ಬುಡುವಕ, ಅವಳೆ ಆಡ್, ಅವಡ ಗರ್ಭತ್ ಅಂವನುಂಡ್ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ಕುಞ್ಞಿಯಳೆ ಆಡ್ ಚಾಕುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಅಂವಂಗ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಈ ಪೋಲೆ ಪಚ್ಚಡ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಮಂಗಲ ಕೈಪಂವ ಊರ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯ, ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಆಯಿತ್ ತಂಗಕ್ ಮಿಞ್ಞಲೆ

ವಿಧಿಪೋಲೆ ಮಂಗಲ ಆನ ಪೊಣ್ಣ್ ಮನೆಲ್ ಇಂಜವೆಂದ್ ಕಾಂಬ. ಇನ್ನತ ಪಚ್ಚಡ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಂಗಲ ಆಪದ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಯಿತಿಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ಕಾಂಬ. ಆಚೇಂಗೂ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇನ್ನತ ಪದ್ಧತಿ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಇನ್ನತ ಓರ್ ಮಂಗಲ ನಿಷೇಧ ಮಾಡ್‌ನ ಅಪ್ಪಣೆ ಇದ್‌ಂಗ್ ಓರ್ ಉದಾಹರಣೆ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಹುಕುಂನಾಮೆರ 28ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ರೈತಂಗ ಏದೇ ನೇರತ್ ಮರತ್ ಕೆಟ್ಟಿತುಳ್ಳ ತೇನ್‌ಗೂಡ್‌ಂಜ ತೇನ್ ಕೊಯ್ಯೊಲೂ, ಅದ್‌ಂಡ ಮೇಣತ್‌ನ ಏದ್ ಕ್ರಯತ್ ಅರಮನೆಕ್ ಮಾರೊಲೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

32ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಊರ್ ತಿರಿಕೆಲ್ ಆಗಸ್ಟ್, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ಪಿಞ್ಞ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗತ್ ಎನ್ನನೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ ಶಿವಂಗ್ ಏರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್. ಅಯಿಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತಿರಿಕೆಲ್ ಶಿವಂಡ ಎಣ್ಣಕ ಮಾದೇವ ಪಿಞ್ಞ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂಡ ತಿರಿಕೆ ಇಂಜತ್.

33ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಮದ್ದ್, ಬೇರ್, ಕಳ್‌ಂಜಿ, ಕುರು ಇನ್ನತಾನ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಕ್‌ೕದತ ರೈತಂಗ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಡ ಮೀದ ಎಳ್ದಿತ್. ಅನ್ನನೆ 36ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರೈತಂಗ ಮಲಬಾರ್‌ಕ್ ಅತ್ತ್ರಡ ಮೀದ ಅಕ್ಕಿ, ನೆಲ್ಲ್‌ನ ಪೋರಿಯಂಡ್ ಪೆಗ್ಗಳತ್‌ರ ಉಕ್ಕಡಕಾಲೆ ಪೋಪಕ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಪಟ್ಟಿಪೋಲೆ ತೆರಿಗೆ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ದಿವಾನ್ ಆಫೀಸ್‌ಂಜ ಅಯಿಚ ಬಟ್ಟೆರ ಲೈಸೆನ್ಸ್‌ರ ಕಾಪಿನ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

47ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಅರಮನೆ ಸೀಮೆ ಉಕ್ಕಡ ಬಕ್ಕ ಪಡಿಲ್ ಪಾರ ಕಾಪಯಿಂಡ ವಿವರ ಪಿಞ್ಞ ಕೆಲಸತ್‌ನ ಎಳ್ದಿತ್.

42ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೊರಜಾಗಕಾರ ಬಂದಕ ಇಲ್ಲಿಯತ ಜನ ಅಯಿಂಗಳ ಎನ್ನನೆ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಈಂಡ ಪೋಲೆ ಏದೇ ಪೊರಜಾಗಕಾರಂಗೂ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ನಿವಾಸಿಯ ದಂಡ್ ಪೊತ್ತ್ ಕೂಳ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು, ಅನ್ನನೆ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಪೋನಕ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರ ಇಲ್ಲಿಯತ ಮನೆಕಾರಳ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡೊಲೂಂದ್ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಿಞ್ಞಲೇ ಇಂಜ ಬೆಂದು ತಕ್ಕಾರತ್‌ರ ಪದ್ಧತಿಕ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಓರ್ ಅಪ್ಪಣೆ ರೂಪ ಕೊಡ್‌ತಿತ್.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಬೋಟೆಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್ ಪಿಞ್ಞ ತಲಚೇರಿ, ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಂಜ ಮೈಸೂರ್,

ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಇವು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬುಡಣೆಕೂ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಕೋಳಿ, ಕೋಳಿ ಮುಟ್ಟೆ, ಪಾಲ್ ಇನ್ನತಾನ ರಾಜ ತಾಂಡ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಖರ್ಚಿಲ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಈ ಸಮ್ಮಂಧ 48ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರ ರೈತನುಂಡ್ ನಿರ್ಕ್‌ಪಡ್‌ತ್‌ನ ಕ್ರಯತ್ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಸಾಮಾನ್‌ಕ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ದಿವಾನ್ ಆಫೀಸ್‌ಂಜ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಪಣ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ದಾರಂಗ ಅಯಿಂಗಡ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಆಣಾಳ ಆನೆರ ಕೊಡಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಪೊರ್‌ಪಕ್ ಬೋಯಿಯ ಪೋರತಾನಕ ನಾಡ್‌ಬೋಯಿಯಳ ಸಂಬಳ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್.

49ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಗೊತ್ತ್‌ಗುರಿ ಇಲ್ಲತ ಗರೀಬಂಗ, ಪರದೇಶಿಯ ದಾರೇಂಗಿ ಚತ್ತ್ ಪೋನಕ ಅಯಿಂಗಡ ಚಾವು ತಡಿರ ದಫನ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ನ ಎನ್ನನೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಉಂಡ್. ಚತ್ತಯಿಂಗಡಾತ್ ಪಣ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಅರಮನೆ ಖರ್ಚ್‌ಲ್ ಅಯಿಂಗಡ ದಫನ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

50ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆ, ನರಿನ ಪೊಜ್ಜಕ ಪ್ರತಿ ನಾಡ್‌ಂಜ ತಕ್ಕಂಗ, ಗೌಡಂಗ ಇನಾಂ ಪಣತ್‌ನ ದೊರೆಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂ, ನಾಡ್‌ರ ರೈತಂಗ ನರಿಕ್ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಆದ್‌ಂಡ ಪಲ್ಲ್, ಒಯ್ಯ್ ಪಿಞ್ಞ ತೋಲ್‌ನ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತ್ ದಿವಾನ್‌ರ ಆಫೀಸ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಕ, ನರಿ ಪೊಜ್ಜಂವಂಗೂ ಪಾಲ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮೂಂದ್, ದಂಡ್ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ರನ್ನಕೆ ಪ್ರತಿ ನಾಡ್‌ಂಜ ಇಯಂಗಕ್ ದಂಡ್, ಓರ್ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

51ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಓರ್ ಜಾಗತ್ ಕಟ್ಟಿತ್ ಇಞ್ಞೋರ್ ಜಾಗಕ್ ಓಡಿಪೋನಯಿಂಗಳ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಎನ್ನ್ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

52ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಅರಮನೆಕ್ ಕಾಲಕೊಮ್ಮತೆ ಪಿಲ್ಲ್ ಪೊದ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವಾಂಡ ವಿಷಯ ಉಂಡ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಅರಮನೆಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆ ಬಲ್ಯದ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಪಿಲ್ಲ್‌ನ ಪಕ್ಕತ ನಾಡ್‌ಂಜ ಕೊಂಡ ಬರೊಂಡಿಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ 1865ನೆ ಇಸವಿ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕಾಲತ್ ಹಂಚ್ ಇಟ್ಟಿತ್.

54ನೆ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಹುಕುಂನಾಮೆರ ಆಖೀರಕ್ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರ ತಾಂಗ್ ವಹಿಸಿ ತಂದ ಕೆಲಸತ್‌ನ ಉದಾಸೀನ ಮಾಡತೆ ಎನ್ನನೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಕಡ್‌ಪ ಆಯಿತ್ ಎಳ್ದಿತ್. ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಉಳ್ಳವು ತಿಂಗತ್ 20 ದಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತ್ ಪತ್ತ್‌ದಿನ ತಂಗಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಕಲಿಂಜತ್.

ಒರ್ ಚಾಕ್ರಿಕಾರ ಮನೆಕ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಅಂವಂಡ ಜಾಗತ್ ಅದೇ ವರ್ಗತ್‌ರ ಇಞ್ಞೋರ್ ಚಾಕ್ರಿಕಾರ ಇಂಜಿತ್ ಅಂವಂಡ ಪಾಲ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಂವ ತಾಂಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಕಲಿಂಜತ್.

ರಾಜ ಮಾಡ್‌ನ ಅಪ್ಪಣೆ, ಎಣ್ಣ್‌ನ ತಕ್ಕ್ ಎಲ್ಲಾನೊ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಪಾಲನೆ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಪ್ಪಣೆನುಂಡ್ ಆ ಕಾಲತ್ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಜೆಯಡ ಮೀದ ಮಾಡಿಯಂಡಿಂಜ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಮೀದ ಪರಿಚಯ ಆಪ. ಆ ಕಾಲತ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಶಾಂತಿಪಾಲನೆ, ನ್ಯಾಯ ವಿತರಣೆ, ಭೂಕಂದಾಯ, ವಸೂಲಿ, ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಸುಖ ಪಿಞ್ಞ ರಕ್ಷಣೆ...ಇದೆಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕರ್ತವ್ಯ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಿಞ್ಞ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಹಾಯತ್‌ನ ಜನಳೆ ತಂಗ, ತಂಗಳಾಯಿತ್ ಮಾಡಿಯವಂಡಿಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಮೀದ ಬೊಳಿ ಕಾಟುವ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನಿರೂಪ

1. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಚಾಕ್ರಿಕಾರಡ ಆರೋಗ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತವ ಇಂಜ ನಿರೂಪ.
2. ಅರಮನೆರ ಚಾಕ್ರಿಕಾರ ಕಳ್ಳ್ ಕುಡ್‌ಚಿತ್ ಮಾಡ್‌ನ ಅಪರಾಧಕ್ ಮಾಫ್ ಕೇಟಿತ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ನಿರೂಪ.
3. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಪ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣಂಡ ಅಪ್ಪ ಚತ್ತಲ್ಲಿ ಸಂತಾಪ ಪಿಞ್ಞ ಸಮಧಾನ ಕಾಟಿತ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕಾಗದ.
4. ಜನ ತಂಗಡ ಜಾತಿರ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್. ತಪ್ಪ್‌ನಕ

ಅದ್‌ಂಗ್ ಜಾತಿ ಕಟ್ಟುಳೆಪೋಲೆ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಯವಂಡಿಂಜತ್.

5. ಮಂಗಲಾನ ಪೊಣ್ಣ್ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡ್‌ನಕ ಅದ್‌ಂಗ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ನಿರೂಪ.

6. ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್ ಪಿಞ್ಞ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಆಳುವಕ್ ಸುರುಮಾಡಿತ್ ಒಂದ್, ದಂಡ್ ಕಾಲತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆರ ಕದ್ ಎಡ್‌ಪಂದ್ ಅರಮನೆರ ಪನ್ಯ ಬೇಲ್‌ಂಜ ಕದ್ ಎಡ್‌ಪಕ ಓರ್ ಫಿರಂಗಿ ಬೊಡಿ, ಅರಮನೆಕ್ ಬಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಫಿರಂಗಿ ಬೊಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಅರಮನೆ ಎತ್ತ್‌ನದು ಓರ್ ಬೊಡಿ... ಇನ್ನನೆ ಮೂನಾಲ್ ಕುರಿ ತೋಕ್‌ಂಜ ಒಟ್ಟು 16 ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪ ಪದ್ಧತಿ ಇಂಜತ್.

   ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬಯ್ಯಂಜಿ ಖರ್ಚ್ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶತೊ ಎನ್ನೊ ಬೊಡಿಬೆಪ್ಪಾನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ನಿರೂಪ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

7. ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆಲ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಪೊಣ್ಣಾಳಳ ಉಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಪಾಂಗ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟನ್ನಕೆ ಓರ್ ನಿರೂಪ.

   ಕೊಡಗ್‌ರ ಐರೋಪ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಳ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸ್ಥಳೀಯ ಎಳ್ತ್‌ಕಾರ ಹಾಲೇರಿ ಮನೆತನತ್‌ರ ಲಿಂಗಾಯತ ಅರಸಂಗ ಪಟ್ಟಮಕ್ ಪುರ್‌ಡ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಅಯಿಂಗಳ ಕಮ್ಮಿ ತರತ್ ಕಂಡಂಡ್ ದೂರತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ತಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ನೇರಾನ ಸ್ಥಿತಿ ಅನ್ನನೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ದೊಡ್ಡ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಪಟ್ಟಮ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನಲ್ಲ ಚಾಕ್ರಿ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜಂಗಡ ನಂಬಿಕೆಕ್ ಒಳಪಟ್ಟನ್ನಕೆ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ.

ಒಂದನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಪಟ್ಟ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ, ಅಂವಂಡ ತಮ್ಮಣ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ಬಲ್ಯ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಒಂದನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತದು ಹೈದರಾಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಪಟ್ಟ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ, ಅಲ್ಲಿಂಜ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಅಮಲ್‌ದಾರಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಮುತ್ತುಭಟ್ಟ, ದಳವಾಯಿ ಈಶ್ವರಯ್ಯ, ಶಂಭಯ್ಯ ಇನ್ನತವು ಬಲ್ಯ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಇಂಜಿತ್ ರಾಜಂಡ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ ಎಡೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಇಯಂಗಕೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಭೂಮಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ಪಟ್ಟಮಕ್ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತಾಂಗ್

ನಿರೂಪ ಉಂಡ್.

ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಪಡೆಪೊಪ್ಪ ಅವಕಾಶ ಅಚ್ಚಕ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಕ್ಕ ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ಲೆಲ್ಲ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಆಶ್ರಿತನಾಯಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಜಾಗ ಎಲ್ಲ ಅಯಿಂಗಡ ಅಧಿಕಾರಕ್ ಒಳಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಂವಂಡ ದಳವಾಯಿಯ, ಕಾರ್ಯಕರ್ತಂಗ, ಪ್ರಜೆಯ ತಂಗಡ ಪರಾಕ್ರಮತ್‌ನ ರಾಜ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪ ಸಂದರ್ಭತ್ ಕಾಟುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಬೋಟೆಲ್ ತಂಗಡ ಶೂರತನ ಕಾಟ್‌ನಯಿಂಗಕ್ ರಾಜ ಭೂಮಿ ಪಿಞ್ಞ ಕೃಷಿಕ್ ಆಳಳ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ನಿರೂಪತ್ ಅದ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಳ್ವಿತ್. ಹಾರಂಗಿರ ದಳವಾಯಿ ರಾಮಯ್ಯ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಬೋಟೆ ನಾಯಿಯಳ ಚಾಕಿಯಂಡ್ ಇಂಜದೆ ಅಲ್ಲತೆ, ಅಂವ ಬೋಟೆಲ್ ದುಂಬ ಹುಷಾರ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಎಣ್ಣುವ. ರಾಮಯ್ಯಂಗ್ ಭೂಮಿ ಪಿಞ್ಞ ಆಳಳ ಜಮ್ಮ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಾಂಗ್ ನಿರೂಪ ಉಂಡ್.

8. ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಂವಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಮನೆಲ್ ನಡ್‌ಪ ಮಂಗಲತ್ ಕ್ಣ್ಣ, ಮೂಡಿ ಏರ ಕೊದಿಮೊದ ಪಡ್‌ಂದಕ ಅದ್ ತಪ್ಪಾಪ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಅನ್ನನೆ ಏರ ಕೊದಿಮೊದ ಪಡ್‌ಂದಾಂಗ್ ರಾಜ ವಿಶೇಷ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡ್‌ತದ್ ನಿರೂಪತ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

9. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಟಪಾಲ್ ಕಡ್‌ತುವಾಂಡ ಮೀದ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಓರ್ ನಿರೂಪ.

10. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆ ಕ್ಯಾಥಲಿಕ್ ಕ್ರೈಸ್ತ ಗುರುಕ್ ನಿರೂಪ.

11. ಅರಮನೆರ ಚಾಕ್ರಿಕಾರಂಗ್ ಕ್ಷಮೆರ ಓರ್ ನಿರೂಪ.

ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಲ್ ಪುದಿಯ ಅರಮನೆ

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಸುರೂಲ್ ಇಂಜ ಅರಮನೆನ ಬೂಕಿತ್ ಅದೇ ಜಾಗತ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯದಾನ ಪುದಿಯ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಸುರೂವೆತ ಅರಮನೆರ ಸುತ್ತು ಎದಿಕೆ ಭಾಗತ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬಾಕಿ ಮೂಂದ್ ಭಾಗತ್ ಎತ್ತರ ದ್‌ಟ್ಟೆ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಈ ದ್‌ಟ್ಟೆನೆಲ್ಲ ರಾಜ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಜಾಗತ್‌ನ ಸಮ ಮಾಡಿತ್ ಪುದಿಯ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಡ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಬಾರ್ 1735ಂಗ್ ಸುರು ಆಯಿತ್ 1737ಂಗ್ ತ್‌ೕಂದತ್. ಈಂಡ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಮೀದ ರಾಜ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಓರ್ ಕೋೕಂಬರೆರ ಕೆಂವತ್ ತಾಮ್ರಶಾಸನತ್‌ನ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಈ ಅರಮನೆರ ವರ್ಣನೆನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ತ್‌ಂಜ 1817ಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಜನಡ ಬದ್‌ಕ್... ಇನ್ನತಾನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಎಳ್ತುವಕ್ ಈಸ್ಟ್‌ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚ ಲೆ.ಕೊನ್ನರ್ ಎಣ್ಣುವ ಅಧಿಕಾರಿ ಈ ಪೋಲೆ ಎಳ್ತಿತ್.

The next remarkable building is the palace, a structure of recent date, being erected by the present Prince ; it is within the fort, of which it occupies a large part. This edifice consists of two stories, is lofty and spacious, and loke most Hindoo buildings of this nature, covers a great extent of area. It is of a square form having a small court in the centre ; three of its sides present nearly a blank space varied only by a few apertures to admit the air (for they cannot be called windows) considerable innovations however have been made in the architecture of the country with regard to the face of this structure, which is quite after the European fashion, presenting a very handsome front of about 200 feet long ; a range of arches runs along the whole extent of the bottom part, the upper having a contiguous row of windows shut in by glass sashes and Venetian blinds the centre window projecting into a small balcony supported by two rearing horses formed of masnry. Along the ridge of the roof runs a balustrade of ornamental masonory. The front rooms are quite after the

European manner and visitors are received in an apartment the architecture and furniture of which differ in nothing from an English one ; as to the interior arrangements they are doubtless more consonant to native ideas of excellence and comfort. The whole however is an exceedingly stately fabric presenting something greatly superior to most Hindoo palaces, being conceived and executed, after a much better taste than those Royal residencies generally are ; it is of brick and altogether finished with equal solidity as elegance.

ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಮೂಲೆಲ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಓರ್ ವೀರಭದ್ರ ತಿರಿಕೆನ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಕೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಉತ್ತರ ಬರಿಲ್ ಕೋಟೆ ಕೆಂಪತ್‌ರ ಬರಿಲ್ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಪಿಞ್ಞ ಗಾರೆಲ್ ದಂಡ್ ಆನೆರ ಆಕೃತಿನ ಮಾಡಿತ್ ಸಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅದ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಉಂಡ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಖೈದಿಯಳ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಅಡ್ಡ ಆಯಿತ್ ಬಲ್‌ತೆ ಬಲಂಜ ಆನೆ ಇಂಜಲ್ಲಿಕ್ ಓಡ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್'ಂದೂ, ತಾಂಡ ಅರಮನೆರ ಮಾಡಿರ ಪೂ ಮೊಗತ್‌ಂಜ ಅಯಿಂಗಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಅಕ್ಕ ಬೊಡಿ ಪಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟವತೆ ಆನೆಯ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿಕೆತ್ತನೆ ಓಡಿಬಂದಯಿಂಗಕ್ ಜೈಲ್‌ಂಜ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಆಪ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕತೆ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅನ್ನನೆ ಓಡುಪ ಇಂಜ ಖೈದಿಯ ಬೊಡಿನ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಓಪ್‌ನದ್ ಪೇತ್ರ್ ಅಪರೂಪ ಎಣ್ಣೊಲು! ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಲ್ಲ ಗುರಿಕಾರ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆರ ಬೆಂಬರಿಲ್ ಅರಮನೆರ ಗೋಡೌನ್ ಪಿಞ್ಞ ಅಡಿಗೆಕಾರ ಬುದ್ದಪ ಕೋಂಬರೆ ಇಂಜತ್. ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ 300 ಜನ ಚಾವಡಿಕಾರ ಇಂಜತ್. ತಿಂಗತ್ 15 ದಿಸ ಅರಮನೆಲ್ ಪಾರ ಇಂಜಿತ್ ಇವು ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ತಂಗಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಪಕ, ನಾಡ್‌ಂಜ ಅಚ್ಚಕೆ ಕಣಕ್‌ರ ಜನ ಬಾಕಿ 15 ದಿನ ಅರಮನೆರ ಪಾರಕ್ ಬರೊಂಡಿಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಅರಮನೆ ಚಾವಡಿಕಾರಡ ಕೆಲಸ ನಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1811ತ್ ಬೋಟೆಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಜ.ಜೇಮ್ಸ್ ವೆಲ್ಸ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿವರ

ಜ.ಜೇಮ್ಸ್‌ವೆಲ್ಸ್ ಚೆನ್ನೈ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ರ ಓರ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ. ಅಂವ ಕೊಡಗ್ ಕುಂದ್, ಕಾಡ್‌ರ ಸೀಮೆ ಆನನುಂಡ್ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ ಜಾತಿಯಳ ಬೋಟೆಯಾಡುವಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವಾಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಳುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1811ಂಡ ಮಾರ್ಚಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಬಾತ್. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನುಂಡ್ ಇಲ್ಲಿ ಅಂವಂಗ್ ಇರಂಡಿಯ ಸೌಲಭ್ಯತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಯಿತ್, ಕೊಡಗ್‌ಲೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಅಧಿಕಾರ ಪಡ್‌ಂದಿತಿಂಜ ಅರ್ಥರ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬನುಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಪರಿಚಯ ಪತ್ರ ಕೊಂಡ ಬಾತ್. ಇಂವ ಇದೇ ಕಾಲ ಮಾರ್ಚ್ ಪಿಞ್ಞ 1812ಂಡ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗತ್ ದಂಡನೆ ಕುರಿ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜಂಡ ಬೆಂದು ತಕ್ಕಾರ ಪಡ್‌ಂದಿತ್ ಇಲ್ಲಿಯತ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಬೋಟೆಯಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ಜಾಗಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋನಂವ. ಈ ದಂಡ್ ಕುರಿ ಅಂವ ಕೊಡ್‌ಗ್‌ಕ್ ಬಂದಾಂಡ ಮೀದ ಅಂವ ಓರ್ ವಿವರವಾನ ವರದಿನ ತಾಂಡ 'ಪೂರ್ವ ದೇಶತ್ ಸೈನ್ಯ ವೃತ್ತಿರ ಗೇನ' ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕತ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಜ.ಜೇಮ್ಸ್‌ವೆಲ್ಸ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ವರದಿನುಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ಮೆಚ್ಚ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ತಾಂಡ ಮೀದ ನಲ್ಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿತ್‌ಂದೂ, ಆಚೇಂಗಿ, ಅಯಿಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದ ತಂಗಳಾಯಿತೆ ಏದೊಂದಾನೊ ಅರ್‌ಂಜವಕ್ ಆಕತನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಳ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ದೂರ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತವ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ ಗೊತ್ತಾಪ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಅಂವ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಳ ಗರ್ವತ್ ಆಳುವ ಇಂಜತ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಒಮ್ಮತೆ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಪೊರಜಾಗಕಾರಳ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತತ್‌ರ ವಿಷಯ ಪೊರ್‌ಮೆತಯಿಂಗಕ್ ಅರಿಚಿಡುವ ಕಯ್ಯಾಂದೆಣ್ಣುವ ಉದ್ದೇಶತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಪಕೂ ಬುಡುವ ಇಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ಈ ವರದಿನುಂಡ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

"ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬೋಟೆಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯ ಕ್‌ಟ್ಟುವಾಂದ್ ಪೇರ್ತ್ ದಿನತ್‌ಂಜ ಕೇಟಾನುಂಡ್, ನಾಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಅವಕಾಶ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನಾಂಗ್ ನಾನ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಂಜ ಕ್ರಿ.ಶ. 1811ಂಡ ಮಾರ್ಚಿ 19ಂಗ್ ನಾಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಓರ್ ಬಾಲೆಕಾರ ಲೆ.ವಿಲಿಯಂಸನ್‌ರ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೊರ್‌ಟ. ವಿಲಿಯಂಸನ್ ನಲ್ಲ ಬೋಟೆಕಾರ.

ಕೂಟ್‌ಕ್ ನಾಕ್ ಚಾಯಿತೆ ಒಗ್ಗುವ ಕೂಟ್‌ಕಾರ. ನಂಗ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಂಜ 150 ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಉಳ್ಳ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಕ್ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ನೇರೆ ಬಾತ್.

ಮಾರ್ಚಿ 22ಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಜನ ಬಣ್ಣೆ ತಂದ ಪೊಲಾಕತ್‌ರ ಕಾಪಿ ಆನಪಿಞ್ಞ ನಂಗ ದಂಡ್ ಬಲ್ಯ ಆನೆಯಡ ಕೊಡಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಕುಂದ್‌ರ ತುದಿ ಪಿಞ್ಞ ಇಳಿಜಾರ್‌ಕಾಲೆ ಉಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಎಟ್ಟ್ ಗಂಟೆ ಸುತ್ತಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮಡಿಕೇರಿ ಕಲ್ಲ್‌ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಐರೋಪ್ಯ ಶೈಲಿಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಬಲ್ಯಮನೆಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ.

ಮಡಿಕೇರಿ... ಈ ಜಾಗ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ಕುಶಿ ತಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಚಾಯಿ ಉಳ್ಳ, ಕುಂದ್ ಸಾಲ್‌ರ ಪಕ್ಕತ್ ಓರ್ ಎತ್ತರವಾನ ಜಾಗತ್ ಉಂಡ್. ಆ ಕುಂದ್‌ಂಜ ಮಡಿಕೇರಿ ಚಾಯಿತೆ ಕಾಂಬ. ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್ ಕಡಂಗ್, ದ್‌ಟ್ಟೆನುಂಡ್ ಭದ್ರ ಆಯಿತ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಪಾರಕಾರ ಉಂಡ್. ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಬಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲ ಈ ಕುಂದ್‌ಸಾಲ್‌ಂಜ ಕಾಂಬ. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಕ್ ಇಲ್ಲಿಂಜ 24 ಮೈಲ್ ಇಕ್ಕೂಂದ್ ನಂಗ ಅಂದಾಜ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಅಂವಂಡ ಕುದರೆ ಪಿಞ್ಞ ಆನೆ ಲಾಯ ಕೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಇಳಿಜಾರ್‌ಲ್ ಉಂಡ್.

ಪೇಟೆ, ಕೋಟೆಂಜ ಸುಮಾರ್ ಅರೆಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಇಂಜಿತ್ ಮನಾರತೆ ಉಂಡ್. ಇಲ್ಲಿಯತ ಮನೆನೆಲ್ಲ ಚಾಯಿತೆ ಕೆಟ್ಟಿತುಂಡ್. ಕೋಟೆಂಜ ಪೇಟೆಕ್ ನಲ್ಲ ರಸ್ತೆ ಉಂಡ್. ಪೇಟೆರ ಆ ಬರಿಲ್ ಎತ್ತರ ಆನ ಸಮತಟ್ಟಾನ ಜಾಗ ಉಂಡ್. ಅಲ್ಲಿಕ್ ನಂಗ ಪೋಪಕ ಬಲ್ಯೋರ್ ಮಣ್ಣ್‌ರ ದ್‌ಟ್ಟೆ ಇಂಜತ್. ಆ ದ್‌ಟ್ಟೆರ ನಡುಕಾಲೆ ಪೋನ ನಂಗಕ್ ಓರ್ ಪರಂಬ್ ಕಂಡತ್. ಆ ಪರಂಬ್‌ಲೆ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಗೋರಿ ಉಂಡ್. ಅದ್‌ನ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಲಿಂಗರಾಜ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಸಮಾಧಿರ ಮೀದ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಇಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಜನ ಐರೋಪ್ಯಂಗಳ ಕಾಕಿತ್ ಗೋರಿರ ಎಲ್ಲ ಭಾಗತ್‌ನ ಕಾಟುವ.

ಈ ಗೋರಿ ಔರಂಗಬಾದ್‌ರ ರಾಜ ಔರಂಗಜೇಬ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ತಾಂಡ ಕೊದಿರ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಸಮಾಧಿನೊ, ಹೈದರಾಲಿ ಪಿಞ್ಞ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಗೋರಿನೊ ಮೀತನ್ನಕೆ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ನಾಕ್ ತೋಂದುವ. ಈ ಗೋರಿ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಚೌಕಾಕೃತಿಲ್ ಇಂಜಂಡ್ ಈಂಡ ನಾಲ್‌ಮೂಲೆಲ್, ನಾಲ್ ಗೋಪುರ. ಈಂಡ ನಡುಲ್ ಓರ್ ಚಾಯಿ ಉಳ್ಳ ಉರ್‌ಟಾನ ಗುಮ್ಮಟ ಉಂಡ್. ಗುಮ್ಮಟತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಓರ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಚೆಂಡ್, ಆಂಡ ಕೊಡಿಲ್ ಗಾಳಿರ ಕೋಳಿ ಉಂಡ್. ಈ ಗೋರಿರ ಕಿಟ್‌ಕೆರ ರಾಡ್ ಗೆಟ್ಟಿಯಾನ ಪಿಚ್ಚಳೆರದ್.

ಈ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ನಂಗ ಮಿಞ್ಞಲೆ ನಿರ್ಕ್‌ಪಡ್‌ತ್‌ನ ಪೋಲೆ ಮಜ್ಜಣ 3 ಗಂಟೆಕ್ ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿನ ಕಂಡತ್. (ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಂದೆ ಕಾಕೊಂಡಿಂಜತ್). ರಾಜ ಅಂದ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೇ.ಜ. ಯೂನಿಫಾರ್ಮ್ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಅಂದಾಜ್ 30 ಬಯತ್‌ರ ರಾಜ ಚಾಯಿಕಾರ, ನಲ್ಲ ತಡಿಕಾರ. ನಲ್ಲ ಹುಷಾರ್‌ಲ್ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಕಂಡತ್. ನಂಗಳ ಕಂಡದೆ ರಾಜ ಕೈ ಕುಲ್‌ಕಿತ್, ತಾಂಡ ದ್ವಿಭಾಷಿ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ತಕ್ಕ್ ಪಡ್‌ಚಂವ)ರ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್‌ಪರ್‌ಂದಿತ್ ನಂಗಳ ಅಳ್‌ತವನ್ನಕೆ ಕೇಟಂಡತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್, ರಾಜಂಗ್ "ನಾಕ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಗೊತ್ತುಂಡ್"ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿಲೆ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜ ಮದ್ದ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟ ಚೆನ್ನಂಗ್ ರೈಫಲ್‌ನ ನಂಗಡ ಎದಿಕೆ ಬೆಚ್ಚತ್. 50 ಗಜ ದೂರತ್ ಭರ್ಜಿರ ತುದಿಲ್ ತೆಂಗೆನ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಬೆಪ್ಪಕ್ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದಾಯಿತ್ ಅಂವ ನಂಗಳ ತೆಂಗೆಕ್ ರೈಫಲ್‌ಲ್ ಪೊಯ್ಯುವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ತೆಂಗೆಕ್ ಗುರಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಪೊಯ್ಯುವಾತ್ ರಾಜ ನಂಗಳ ಬಯ್ಯಕ್‌ಟ್ಟಿತ್‌ಂದ್ ನಂಗ ಎಣ್ಣಿತೆ ಇಪ್ಪಲೆ. ಅಂವ ತಾಂಡ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಬೊಡಿಕ್ ತೆಂಗೆರ ನಡು ಒಡ್‌ಂದಿತ್ ಚೂರಾಯಿತ್ ಬೂವ ಇಂಜತ್! ನಂಗ ಪೊಜ್ಜದ್ ಗುರಿ ತಪ್ಪಿ ಪೋಯಿರುವ ಇಂಜತ್.

ಇದಾಯಿತ್ ರಾಜ ನಂಗಳ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಕುದರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವಕ್ ಕೇಟಂಡತ್. ಓರ್ ಚಾಯಾನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕುದರೆನ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಓರ್ ಅರಬಿ ಕುದರೆನ ಲೆ.ವಿಲಿಯಂ ಸನ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಾನೂ ಓರ್ ಕುದರೆ ಪತ್ತ್‌ಚಿ. ನಂಗ ಅರೆ ಗಂಟೆ ಆ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಕುದರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದಾನದು ರಾಜ ನಾಕ್ ರೆಸ್ಟ್ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜ ಮಾತ್ರ ಕುದರೆಲೆ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಓರ್ ಉದ್ದ ಶೂಲತ್‌ನ ತಾಂಡ ಕೈಲ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಪೇರ್ತ್ ಹುಷಾರ್‌ಲ್, ಕೆಣಿಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಾಸ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡಿತ್ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ನಂಗೆಲ್ಲ ಕುದರೆ ಪತ್ತಿತ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಕೋಟೆಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಗದ್ದಿಗೆಂಜ ಕೋಟೆಕೆತ್ತನೆ ನಂಗ ದಂಡಾಳೂ ರಾಜಂಡ ಬಲ್‌ತೆ, ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಲ್ ಸವಾರಿ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜ ಕೇಟಂಡನ್ನಕೆ ನಂಗ ಅನ್ನನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಒಯಿಪತ್ ಏಳ್ ಗಂಟೆ. ಪೊರ್‌ಮೆತ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಪೊವ್‌ಲ್ ಬೊಳಿರ ಬಡ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಇರ್‌ಟ್ ಕೌಂಜಿತ್. ನಂಗ ಕಿಟ್‌ಕೆಲ್ ಗುರಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್‌ಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚತ್. ನಾನ್ ಓರ್ ತೆಂಗೆರ ಕೊಡಿಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಚೋರಂಗೆನ ಪೊಜ್ಜಿ ಬೂಕ್‌ನ. ನಾಡ ಬೊಡಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಆಯಿತ್ ಗುರಿನ ಸೆರಿಕ್ ಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಇದಾನದು ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಂದುವಳ ನಂಗಕ್ ಪರಿಚಯ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅವೆಲ್ಲ ಚಾಯಿಕಾರ ಕ್‌ಣ್ಣಮಕ್ಕ. ರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ಯುವರಾಜ

ಏಳೆಟ್ಟ್ ಬಯತ್‌ಕಾರನಾಯಿತ್ ಜನರಲ್ ಪದವಿರ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿರ ಯೂನಿಫಾರ್ಮ್ ಇಟ್ಟಿತ್, ನಡುಲ್ ಓರ್ ಪಡೆಕತ್ತಿನ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ರಾಜಕುಮಾರ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಕ್ಞ್ಞಮಕ್ಕಳ ಕಾಂಬಕ ನಾಕ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಜನಡ ಪಳೇಯ ಕಾಲತ್‌ರ ಫೋಟೋ ಗೇನ ಬಾತ್.

ಅಂದ್ ನಂಗ ಚಾಯಿತೆ ಓಡಿಕಳ್‌ಚಾಂಗ್ ನಂಗ ಚಾಯಿತೆ ವರ್‌ಚಿಂದೆ ಎಣ್ಣಿಯವಲು. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಎಕ್ಕೋಲು ಏವನ್ನಕೆ ಬೆರಿಯ ಎದ್ದತ್. ಪೂರ್ವದೇಶತ್ ಇರಂಡಿಯ ಐರೋಪ್ಯ ಬಾಲೆಕಾರ ಪೊಲಾಕ ಬೆರಿಯ ಏವಂಡೂಂದ್ ನಾನ್ ಒರಾತ ಮಾಡುವಿ. ನಂಗ ಎದ್ದಿತ್ ರಾಜಂಡ ಕುದರೆ, ಆನೆನ ನೋಟುವಕ್ ಪೋಚಿ. ಆನೆಲ್ ಅಂದಾಜ್ ದಂಡ್ ಬಯತ್‌ರ ಮಿನಿ ಮಿನಿಂದ್ ಮಿನ್ನುವ ತಲ್ಮಿರ, ಚಾಯಿ ತೋಲುಳ್ಳ ಬೊಳ್‌ತ ಆನೆನ ಕಂಡತ್. ರಾಜಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ದುಂಬ ಆನೆಯ ಉಳ್ಳಾನುಂಡ್ ರಾಜ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಆನೆಯಳ ಪಳ್‌ಗಿಚಿಟ್ಟ್ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತ್.

ನಂಗ ಪೊಲಾಕ ಕಾಪಿ ಕುಡ್‌ಚಿತ್ ಆಕಣೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಆನೆರ ಮೀದ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಾನ ಕಂಡಿತ್ ನಂಗಕ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಚಿ. ಇಂದ್ ರಾಜ ದುಂಬ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಮಾಲ್ ಮಟ ಇಟ್ಟಿತ್ ದೇಶಿ ಪೊರಪಾಡ್‌ಲ್ ದುಂಬ ಚಾಯಿತೆ ಎಲಂಗಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ನಾಡ ಕಣ್ಣ್‌ಕ್ ಅಂವ ನೇರಾಯಿತೂ ದುಂಬ ಚಾಯಿ ಕಂಡತ್! ಅಂವ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಓರ್ ಕಾಡಾನೆ ಮಡಿಕೇರಿರ ಪಕ್ಕ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ರಾಜಂಗ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ನಂಗಕ್ ಕುಶಿ ಉಂಡೇಂಗಿ ರಾಜ ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಆ ಆನೆನ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಬಪ್ಪೀಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ನಂಗ ಬೋಟೆರ ಪೊರ್‌ಪಾಡ್ ಇಟ್ಟಂಡ್, ತೋಕ್, ಮದ್ದ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ನಂಗಡ ಕೋಂಬರೆಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬರಣೆ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರ ತಯಾರ್. ರಾಜನೆ ಖುದ್ದ್ ಆನೆನ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ಆನೆರ ಬೋಳೆರ ಮೀದ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಬಲ್‌ತೆ ಕೈಲ್ ರಾಜ ಅಂಕುಶ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ನಡ್‌ಪಕ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಅಡ್ಡ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಮರತ್‌ರ ಚೆರಿಯ ಕೊಂಬೆನೆಲ್ಲ ಕೆತ್ತುವಕ್ ಓರ್ ಕತ್ತಿನೊ ಪುಡ್‌ಚಂಡಿಂಜತ್. ಪೂರ್ವದೇಶತ್‌ರ ಎಚ್ಚಕೊ ರಾಜಂಗಡ ಬಲ್ಯರಿಕೆಂಜ ಈ ರಾಜಂಡ ನಡವಳಿಕೆ ನಾಕ್ ನೇರಾಯಿತೂ ವಿಶೇಷ ಆಯಿತ್ ಕಂಡತ್.

ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಬೊರಿ ಓರ್ ಮೈಲ್ ದೂರ ಇಂಜ ಬೋಟೆರ ಜಾಗಕ್ ಬಂದ ನಂಗ ಆನೆಂಜ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಜನ ಮರತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ನಂಗ ಅಳ್‌ಪಕ್ ಪುಂಡತ್‌ರ ಅಟ್ಟಣೆ ಕೆಟ್ಟುವ ಇಂಜತ್. ಆ ನೇರತ್ ನಂಗ ಓರ್ ಗುರಿಕ್ ಬಾಣ ಬುಟ್ಟಂಡ್

ಮಜ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಗುರಿ ಪೊಯ್ಯುವಾತೂ ರಾಜ ನಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಟ್ಟಣಿ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಆನಪಿಞ್ಞ ನಂಗ ಮರ ಪತ್ತಿ ಅಳ್‌ತಂಡತ್. ರಾಜ ನಂಗ ದಂಡಾಳ್‌ರ ಮರತ್‌ರ ನಡೂಲ್ ಉಳ್ಳ ಮರತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಅಟ್ಟಣಿಲ್ ಅಳ್‌ತತ್. ನಂಗ ದಂಡಾಳಡಾತ್ ರಾಜ ತಂದ ಮೂಂದ್ ತೋಕ್ ಇಂಜತ್. ನಂಗಡ ತೋಕ್‌ನ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ತಪ್ಪಕ್ ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆರ ದಂಡ್ ಜನ ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ 12 ಔನ್ಸ್ ಉಂಡೆ ದುಂಬ್‌ಚಿಡುವ ಜೋಡ್‌ಬೊಡಿರ ರೈಫಲ್ ಇಂಜತ್. ನಂಗ ಅಟ್ಟಣಿ ಪತ್ತುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ರಾಜ ಆನೆಕ್ ಬೊಡಿಬೆಪ್ಪಕ ಏದ್ ಜಾಗಕ್ ಪೊಯ್ಯೊಂಡೂಂದ್ ವಿವರಣೆ ತಾತ್. ಅಂವ ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ಆನೆನ ಕೊಲ್ಲೊಂಡೂವೇಂಗಿ ಅದ್‌ಂಡ ಕಣ್ಣ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಎತ್ತರ ಉಳ್ಳ ಭಾಗಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಕ್ಕೊಂಡು. ಆ ಭಾಗ ಚೆರಿಯ ಆನೆಲ್ ನಾಲ್ ಇಂಚ್‌ರಚ್ಚಕ್ ಉದ್ದ, ಬಲ್ಯ ಆನೆಲ್ ಎಟ್ಟ್ ಇಂಚ್ ಉದ್ದ ಇಪ್ಪ.

ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಜನ ಆನೆ ನಂಗ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿಕ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪಕ ಬೊಡಿ ಬೆಕ್ಕೊಂಡುಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ನಂಗ ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ ಗಂಟೆಕೆತ್ತನೆ ಪಾರಕಾತಂಡ್ ಅಳ್‌ಪಕ ಕಾಡಾನೆನ ನಂಗಡ ಬರಿಕ್ ಓಡ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕಾಡ್‌ಲೆಲ್ಲ ಜನ ತಮಟೆ ಬಡಿಪ ಇಂಜತ್, ಕೊಂಬು ಉರ್‌ಪುವ ಇಂಜತ್ ಪಿಞ್ಞ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಡೋಲ್ ಪೊಯ್ಯುವ ಇಂಜತ್.

ಆಖೀರಕ್ ಓರ್ ಆನೆ ಭಯಂಕರ ಗರ್ವ ಪಿಞ್ಞ ತಾಕತ್ತ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನ ಗ್‌ಡ ಪಿಞ್ಞ ಮರತ್‌ರ ಕೊಂಬೆನ ಪೊಳ್‌ಚಂಡ್ ನಂಗಡ ಬರಿಯ ಬಾತ್. ಅದ್ ವಿಲಿಯಂಸನ್ ಇಂಜ ಮರತ್‌ರ ಅಡಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಂವ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೊಂದ್‌ರ್‌ತ್. ಅದ್ ಕ್‌ದಕ್ ಬೂವಕ ಆಂಡ ಬಲ್ಯ ತಡಿಕ್ ಕೆಣ್‌ಂಜಂಡ ಎಚ್ಚಕೊ ಚೆರಿಯ ಮರ ಪೊಳ್‌ಂಜಿಬುದ್ದತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಆನೆನ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಕೊಂದ ವಿಲಿಯಂಸನ್ ಓರ್ ಮಿನಿಟ್ ಆಶ್ಚರ್ಯತ್ ತಾಂಡ ಬಾಯಿನ ತೊರ್‌ಂದಂಡ್ ಆನೆನ ನೋಟಿಯಂಡೆ ಮರತ್‌ರ ಅಟ್ಟಣಿಲ್ ಅಳ್‌ತ್‌ರ್‌ತ್!

ಆಚೇಂಗಿ, ಇನ್ನತ ಬೋಟೆಲ್ ಏರ ಕೂಡಿಯಾಡಿತಿಂಜ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ನಾನ್ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದ ಆನೆರ ಕೊಡಿಲ್ ನಿಂದತ್. ಆ ಆನೆ ಪತ್ತ್ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಆಯಿತ್ ನಲ್ಲ ಆರೋಗ್ಯತ್ ಇಂಜತ್. ಅದ್‌ಂಡ ಉದ್ದ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿಕಮ್ಮಿ ಪತ್ತಡಿ ಇಂಜತ್. ಆನೆಕೊಂಬು ಬಾಯಿಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ದಂಡ್ ಅಡಿ ಇಂಜದ್, ಬಾಯಿಂಜ ಬಲ್‌ಚಿತ್ ಎಡ್‌ಪಕ ಮೂಂದಡಿ ಇಂಜತ್. ಅಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಆ ಆನೆ ಮಸ್ತ್‌ಲ್ ಎಚ್ಚಕೋ ರೈತಂಗಡ ಬಾಳೆತೋಟ, ನೆರ್‌ಕೆಮನೆನೆಲ್ಲ ಪೊಳ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ನಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ಅವಸಾನ ಕಂಡತ್. ಆನೆಕ್ ಮಸ್ತ್ ಬಂದಿತಿಪ್ಪಕ ಮಾತ್ರ ಅದ್ ದುಂಬ ಅಪಾಯ. ತಾಂಗ್ ಅಡ್ಡ ಬಂದ ಏದ್‌ನೊ

ಅದ್ ಬುಡತೆ ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚಿ ಬುದ್ದ್‌ರುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಬೋರೆ ನೇರತ್ ಗಾಯ ಆನಕೊ, ಉಗ್ರ ಆಯಿತಿಂಜಕೊ ಸೌಮ್ಯತೆಲ್ ಇಂಜಿತ್ ತಾಂಡ ಎದಿಕೆ ಬಂದಯಿಂಗಡ ಮೀದ ಸಹ ಬೂವುಲೆ.

ಆನೆನ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಬೂಕ್‌ನಪಿಞ್ಞ ನಂಗಡ ಅಂದೇತ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಆಚೇಂದ್ ನಂಗ ದಂಡಾಳ್ ರಾಜನ ಕೇಟಿತ್ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರಕ್ ಪೋಪನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಈ ರಾಜ ನಂಗಕಾಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ನ ಏರ್ಪಾಡ್‌ನ ನಂಗ ಇಞ್ಞಚ್ಚಕೂ ಅರ್‌ಂಜವಂಡಿಯಾಚಿ. ಮೂಂದ್ ಗಂಟೆ ಆನಾಂಗ್ ನಂಗ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಉಂಬಕ್ ಕಯ್ಯತಾಂಗ್ ಅಲ್ಲಿಕೆ ನಂಗಕ್ ಊಟ ಕೊಂಡಬಪ್ಪಕ್ ಜನಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಯೇಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ನಂಗ ನೋಟುವಕ ಪಕ್ಕತೆ ಎಲೆಲ್ ಪೊದ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಮನೆನ ಕಂಡಿತ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಚಿ. ಅದ್‌ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಮೇಜ್ ಪಿಞ್ಞ ಕುರ್ಚಿನ ನಂಗಕಾಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ ನಂಗಕ್ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಯರ್ಚಿ ಬರ್‌ತದ್, ಪಲ್ಯ ಇನ್ನತದ್ ಇಂಜತ್. ನಂಗ ಉಂಬಕ್ ಅಳ್‌ಕಣೆ ರಾಜ ನಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ತಾಂಗ್ ಆರೋಗ್ಯ ಚಾಯಿಲ್ಲೆಂದ್ ತಾನ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಪೊರ್‌ಟತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ನಂಗ ಉಂಡಿತಾನಪಿಞ್ಞ ನಂಗಕ್ ಇಷ್ಟ ಬಂದನ್ನಕೆ ಬೋಟೆಯಾಡುವಕ್ ತೋಕ್, ಮದ್ದ್‌ರ ಕೂಡೆ ನಾಲ್ ಜನಳ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಆಕಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಂಗ ಬೋಟೆಕ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಏದೇ ಓರ್ ಜಾತಿನ ಕಂಡ್‌ಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣ್‌ಕ ಬೇನಿಗಾಲ ಆನಾನುಂಡ್ ಈ ನೇರತ್ ದಾರ್‌ಕೂ ಪೋಪಕಯ್ಯತನ್ನತ ಜಾಗಕ್ ಜಾತಿಯ ಪೋಯಿರುವ. ನಂಗ ಅಂದೇತ ಸಾಸ ಕಾರ್ಯತ್‌ನ ಕುಶಿ ಪಟ್ಟಂಡ್ ಒಯಿಪತ್ ಅಂಜಿ ಗಂಟೆಕ್ ನಂಗಡ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಾತ್.

ನಾಳಂಕೆ 24ಂಗ್ ಒಯಿಪತ್ ಬೋಟೆಕ್ ನಂಗ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜ ನಡ್‌ಂದಂಡೆ ಪಕ್ಕತ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಆ ಕಾಡ್‌ರ ಬಟ್ಟೆಂಜ ಪತ್ತ್ ಗಜ ದೂರತೆ ಒಳ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗುವಕಯ್ಯತಚ್ಚಕ್ ಕಾಡ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ನಂಗಕ್ ಏದೇ ಜಾತಿಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಂದ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಾತ್ ನಾನ್ ರಾಜನ ಬಯ್ಯಕ್‌ಟ್ಟ. ರಾಜ ನಂಗಕ್ ಎಣ್ಣತೆ ಇಂಜಕೋ ಅಂವ ದುಂಬ ಕೆಲಸತ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ನಂಗಳೆ ಬೆರಿಯ ಅಂವಂಗ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಬಂದ್‌ರ್‌ತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜ ಚಾಕ್‌ನ ಪ್ರಾಣಿಯಳ ಅವು ಇಂಜಲ್ಲಿಯೆ ಪೋಯಿತ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ರಾಜಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಚಿಂಗಕ್ ಕೋಟೆರ ಒಳ್ಳ್ ಕ್‌ದಲ್ ಪಾರ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಗ್ಲಾಸ್‌ರ ಕಿಡಿಕೆ ಉಳ್ಳ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಮನೆ ಉಂಡ್. ಚಿಂಗಕ್ ಇನ್ನತ ಮನೆ ಉಳ್ಳದ್ ಪೂರ್ವ ದೇಶತ್

ದುಂಬ ಅಪರೂಪ. ಈ ಚಿಂಗ, ರಾಜಂಡ ಕೊದಿ ಚಿಂಗಂದ್ ಕಾಂಬ. ನಾಕ್ ಸುರೂವೆತ ದಿನ ಅದ್ ಆಣಾ, ಪೊಣ್ಣಾಂದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ. ಈಂಡ ಪಕ್ಕತೆ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಫಿರಂಗಿನ ಎತ್ತರತ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ಇದ್ ನಂಗಕ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಚಿ. ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್ ನಾನ್ ನೋಟ್‌ನ ಫಿರಂಗಿ ಇದೊಂದೆ. ರಾಜ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ತೋಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೋಟೆರ ಭದ್ರತೆಕಿಂಜ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಡ ಪ್ರೀತಿ ಪಿಞ್ಞ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಜನಡ ನ್ಯಾಯತ್ ಏರ ನಂಬಿಕೆ ಬೆಚ್ಚನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.

ಮಾರ್ಚಿ 25ಂಗ್ ನಂಗ ರಾಜನ ಕಂಡಿತ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಅಂವ ನಂಗಕ್ ದಂಡ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪುಡಿ ಉಳ್ಳ ಪೀಚೆಕತ್ತಿ, ದಂಡ್ ಚಿರತೆ ತೋಲ್‌ರ ತೊಪ್ಪ. ದಂಡ್ ಚಾಂದ್ ಮರತ್‌ರ ಕೋಲ್, ಓರ್ ನರಿ, ದಂಡ್ ಚಿರತೆರ ತೋಲ್‌ನ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ತಾತ್.

ತಾಂಡ ಆರೋಗ್ಯ ಚಾಯಿಲ್ಲತಾಂಗ್ ಈ ಕುರಿ ಬೋಟೆಕ್ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಕಯ್ಯತಾಂಗ್ ಬಪ್ಪ ಕಾಲ ಇದೇ ನೇರತ್ ಕೊಡ್‌ಗ್‌ಕ್ ಬಾರಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ರಾಜ ನಂಗಳ ಅಯೆಚತ್.ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಂಗಡ ಆದ್ಯತ ಪ್ರವಾಸ ತ್‌ಂದತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯ ವಿಷಯತ್‌ನ ಪೊರದೇಶಕ್ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸ್‌ನದ್.

ಜ.ವೆಲ್ಸ್ ಸಾಹೇಬ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪ್ರವಾಸತ್‌ರ ಮೀದ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ, ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಎಣ್ಣುವ ವಿಷಯ ಬೋರೆ ಜನಳುಂಡ್ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ಪೇರ್ತ್ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತವ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಬಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಎಕ್ಕೋಲು ತಾಂಗ್ ನಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಳೆ ಆಕುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತಯಿಂಗಕ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ತಕ್ಕ್ ಗೊತ್ತಿರೊಂಡು, ಗೊತ್ತಿಂಜತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಾಕ ಅಕ್ಕ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಇಲ್ಲಿಯತ ದೇಶಿಯಡ ಕೂಡೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೊಳ್‌ತುವಕ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿನ ಮುಖ್ಯ ಆಯಿತ್ ಪಡಿಪ ಇಂಜತ್.

ಏರ ಸಂದರ್ಭತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಂಡೂಂದ್ ರಾಜನ ಬೋಡಿತ್ ಒರಾತ ಮಾಡುವ ಇಂಜಯಿಂಗಳ, ರಾಜ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ಜನಳುಂಡೆ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಫಕ್ರುದ್ದೀನ್ ಎಣ್ಣುವ ಉರ್ದು, ಪಾರ್ಸಿ ಮುನ್ಸಿ ಪಿಞ್ಞ ಪಾರ್ಸಿ ವರ್ತಕ ಬೈರಾಮ್‌ಜಿ ಉದಾಹರಣೆ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬಹಿರಂಗವಾಯಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೀದ ವಿಶ್ವಾಸ, ಗೌರವ ಕಾಟುವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವ ತಾನ್ ನ್ಯಾಯರೀತಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಬಂದ್‌ಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ಎಕ್ಕಾಚೇಂಗೂ ತಾಂಡ ಮೀದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡೂಂದ್ ಪೋಡಿ ಇಂಜತ್.

ಒಮ್ಮತೆ ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಂಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪಾಂದ್ ಸುದ್ದಿ ಕೇಟಿತ್ ಅಂವ ಆ ಸೈನ್ಯ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯ ಪುಡ್‌ಚವಕ್ ಬಪ್ಪಾಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡಿಂಜತ್.

ತಾತಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆರ ಪಕ್ಕತ ಕುಕ್ಲೂರ್ ಊರ್‌ರ ತಾತಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ರಾಜಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರ. ಎಣ್ಣಕ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಓರ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ. ಅಂವ ಬೋಟೆಲ್ ಹುಷಾರ್‌ಂದ್ ರಾಜಂಡ ಆಸ್ಥಾನತೆ ಪೆದ ಎಡ್‌ತಂವ. ರಾಜ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪಕ ತಾತಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಪೋಪ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನಿಪ್ಪಕ 1811ತ್ ಮಾರ್ಚಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಜ.ವೆಲ್ಸ್ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ಯಾ.ವಿಲಿಯಂಸನ್ ಬೋಟೆಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಬೋಟೆರ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಬೈಟ್ ರಾಜ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ತಾಂಡ ದರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಒನ್ನಾಂದೆಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ತಂಗಡ ಬೋಟೆಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಏರ್ಪಾಡ್‌ನ ತಾಂಡ ಮಂತ್ರಿ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣಿತ್, ಹೊಗಳಿತ್ ಎಲ್ಲಾಡ ಎದಿಕೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ಓರ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪದಕ ಪಿಞ್ಞ ತೋಕ್‌ನ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ತಾನ್ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ತಿತ್, ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ತಾಂಡ ಎದಿಕೆ ನಿಂದನ್ನಕೆ ಓರ್ ಫೋಟೊ ಬುಡುತುವನ್ನಕೆ ತಾಂಡ ಅರಮನೆರ ಚಿತ್ರಕಾರಂಗ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಒಂದ್, ದಂಡ್ ದಿನತ್ ಅವು ಚಿತ್ರ ಬುಡ್‌ತ್‌ನಪಿಞ್ಞ ರಾಜ ತಾನೂ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯನೂ ಇಂಜ ಆ ಚಿತ್ರತ್‌ನ ಆನೆಕೊಂಬ್‌ರ ಫ್ರೇಮ್‌ಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಮಂತ್ರಿ / ಕಾರ್ಯಕಾರಡಾತ್ ದಾರ್‌ನೇಂಗಿ ತಾಂಡ ಎದಿಕೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಚಿತ್ರ ಬುಡ್‌ತ್‌ಚಿಟ್ಟಕ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಗೌರವ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ ಆಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ಎಣ್ಣಕ ದೇವಾಂದ್ ಜನ ಅರ್‌ಂಜಿತಿಂಜ ಆ ಕಾಲತ್ ಇನ್ನತ

ಇನಾಂನುಂಡ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ದುಂಬಾ ಕುಶಿಯಾಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವಂಡ ಈ ಕುಶಿ ದುಂಬಾ ದಿನ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಕೊಡಿಯತ ಬೋಟೆ ಆಯಿತ್ ಆರ್ ತಿಂಗ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಹೊರೂರ್ ಮಡಿಕೇರಿ ನಾಡ್‌ರ ಜನ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್, "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ನಂಗಡ ನಾಡ್‌ಲ್ ನರಿಯಡ ಉಪದ್ರ ಜಾಸ್ತಿ ಆಯಿತ್ ನಂಗಕೂ, ನಂಗಡ ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿಯಕೂ ದುಂಬ ಕಷ್ಟ ಆಯಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ನರಿಯಳ ಕೊಂದಿತ್ ನಂಗಡ ಕಷ್ಟತ್‌ನ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡೊಂಡೂ"ಂದ್ ಬೋಡಿಯಂಡತ್.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ "ನಾಡ್‌ಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಬಪ್ಪಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಸಮಧಾನ ಪಡ್‌ತಿತ್ ಜನಳ ಅಯೆಚತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಕ್ ರಾಜಂಡ ಬೋಟೆಕ್ ಮಾಡಂಡಿಯ ಏರ್ಪಾಡ್‌ನೆಲ್ಲ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅದತ್ ಸುಮಾರಾಳ್‌ಕ್ ತಾತಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ರಾಜ ಎಲ್ಲಾಡ ಎದಿಕೆ ತಾತಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಹೊಗಳಿತ್ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ತದ್ ಕೇಡ್‌ಕ್ ಮೊಳಿಯಾಚಿ. ಎನ್ನನೇಂಗಿ ಮಾಡಿತ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ರಾಜಂಡ ಚೆಡಿಕ್ ಕೆಣಿಕೊಂಡೂಂದ್ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅವು ಬೋಟೆಕ್ ಎಲ್ಲ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ, "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಮರತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಅಟ್ಟಣಿ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಾತ್ ತಾತಂಡ ಸುಬಯ್ಯ ಗೆಟ್ಟಿಗ. ನಂಗ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ನಕ ಅದ್ ಅಚ್ಚಕ್ ಚಾಯಾಪಕಿಲ್ಲೆ. ಆ ಕೆಲಸತ್‌ನ ಅಂವಂಗೆ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ರಾಜ ಇಯಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ರ ಒಳಾರ್ಥತ್‌ನ ಅರಿಯತೆ ಇಯಂಗಡ ತಕ್ಕಕ್ ಒತ್ತಂಡ್ ಮರತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಅಟ್ಟಣಿ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ತಾತಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತ, ಧೀರ. ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಪಡೆ ನಡ್‌ಕತಾಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ತಂಗಡ ಶೌರ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿನ ಕಾಟಿಯವಕ್ ಬೋಟೆರ ನೇರ ಅಲ್ಲತೆ ಬೋರೆ ಸಂದರ್ಭತ್ ಅವಕಾಶ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಆನಗುಂಡ್ ಇಕ್ಕ ಬೋಟೆರ ನೇರತ್ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸತ್‌ನ ತಾಂಗೆ ವಹಿಸ್‌ನಾಂಗ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ಕುಶಿ ಆಚಿ. ಅಂವ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಅಳ್‌ತ್‌ವಕ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಅಟ್ಟಣಿ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯ ಬಪ್ಪಕ ಕಾಡ್‌ರ ಸುತ್ತೂ ಕುರುಬಂಗ ಪಿಞ್ಞ ನಾಡ್‌ರ ರೈತಂಗ ನಿಂದವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ತಾನ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆರ ಮೀದ

ಎಣ್ಣುವಕ್ ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್.

ಇದೇ ನೇರತ್‌ನ ಪಾರಕಾತಂಡ್ ಇಂಜ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಶತ್ರುವ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಳ್‌ಪಕ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ, ತೂರತ್‌ರ ಅಟ್ಟಣಿರ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನ್ ಮುರ್‌ಚಿ ಬೆಚ್ಚತ್.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ನರಿಬೋಟೆಕ್ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಕಾಡ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಕತನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯವಕ್ ಜನ ಪಾರಕಾತಂಡ್ ಉಂಡಾಂದ್ ನೋಟುವಕ್ ಆನೆರ ಕೊಡಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಂಡಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ರಾಜ ತಾಂಗ್ ಅಳ್‌ಪಕ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಅಟ್ಟಣಿಕ್ ಪುಂಡ ಏಣಿಲ್ ಪತ್ತಿತ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಳ್‌ತಂಡತ್. ಅಂವಂಡ ಬೆಂಬರಿಲೆ ರಾಜಂಡ ತೋಕ್‌ಕ್ ಮದ್ದ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ದಂಡ್ ಸೇವಕಂಗ ಪತ್ತಿತ್ ರಾಜ ಅಳ್‌ತ ಜಾಗತ್‌ರ ಬೆಂಬರಿ ನಿಂದತ್.

ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಓರ್ ನರಿ ಮರತ್‌ರ ಸೆರೆಂಜ ರಾಜ ಅಳ್‌ತ ಜಾಗತ್‌ರ ಬರಿಕಾಲೆ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಓಡಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ತೋಕ್‌ಂಜ ಮೊಟ್ಟೂರಿತ್ ನರಿಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚದೆ ನರಿ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಇತ್ತಟಿ ರಾಜ ತಾಂಡ ಮೊಟ್ಟೂರಿತ್ ಕಾಲ್ ಊರ್‌ನ ರಭಸಕ್ ಅಂವ ಅಳ್‌ತ ಜಾಗಕ್ ಕೆಟ್ಟಿತಿಂಜ ಪುಂಡತ್‌ರ ಕೆಟ್ಟ್ ಸುರೂಲೆ ಪಾದಿ ಮುರ್‌ಚದ್ ಇಕ್ಕ ತುಂಡಾಯಿತ್ ರಾಜಂಡ ಜಾಗ ಮಡ್‌ಂಗ್‌ನನ್ನಕೆ ಆಚಿ. ರಾಜ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಕೊಂಬೆನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ನಿಂದತ್. ರಾಜ ಇನ್ನನೆ ಅಪಾಯಕ್ ಎಡೆಯಾನಾನ ಕಂಡ ಸೇವಕಂಗ ನೋಟಿತ್ ಗಾಬರಿ ಆಯಿತ್ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜ ಕಾರ್ಯಕಾರಳ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಅವು ಬರಣೆಕ್ ರಾಜ ಮರತ್‌ಂಜ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್ ಚೆಡಿಲ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜಯಿಂಗಳ ನೋಟಿತ್ "ಈ ಮರತ್‌ರ ಅಟ್ಟಣಿನ ದಾರ್ ಕೆಟ್ಟಿಯೆ? ಅಂವನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾರಿ. ಇಕ್ಕಲೆ ಅಂವಂಡ ಮಂಡೆನ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ರುವಿ"ಂದ್ ಜೋರ್‌ತೆ ಕೂತ್‌ಟ್ಟತ್.

ಚೆನ್ನಂಗ್ ಚಾವಡಿಕಾರ ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಕಾಡ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ಓಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ವಿರೋಧಿಯ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನಿಂಗ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಅಂದ್ ಹೊಗಳಿತ್ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ತಾಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಮಂಡೆ ಜಂಬತ್ ತಿರಿಪೋಯಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ತಾನೇ ನಿಂದಿತ್ ಅಟ್ಟಣಿ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವದ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಎನ್ನನೇಂಗಿ ಕೆಟ್ಟಡ್‌ಂದ್ ಕುರುಬಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಕ್ಕ್. ಅದ್‌ಂಗೆ ನಿಂಗಡ ಜಿಂವಕ್ ಅಪಾಯ ಆಯಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ರಾಜಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ನ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ವಿಷಯತ್ ಕೆಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಕಾಡ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಇಂಜಂವ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕೆ ಬಂದಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಓರ್ ಕುರುಬ ರಭಸತ್ ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಓಡಿ ಬಂದಿತ್ ನಡ್‌ಂದ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಒರೇಪೋಲೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಗ್ ತಾಂಗ್ ಆಕತವು ಮಾಡ್‌ನ ಕೇತರೆ ಇದ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿರ್‌ತ್. ಅನ್ನನೆ ರಾಜನುಂಡ್ ತಾಂಗ್ ಚಾವು ಗ್ಯಾರೆಂಟಿಂದೂ ಆಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, 'ನಾನ್ ಇಚ್ಚ ದಿವಸ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿರ ನಿಸ್ಸೀಮ ಭಕ್ತನಾಯಿತ್ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡ್‌ಂದಿಯೆ. ಇಕ್ಕ ನಾನ್ ಏದ್ ಓರ್ ತಪ್ಪು ಮಾಡತೆ ನಾಡ ಶತ್ರುವಡ ಕುತಂತ್ರತ್ ರಾಜಂಡ ಚೆಡಿಕ್ ಎಡೆಯಾಯಿತ್ ಅವಮಾನ ಪಟ್ಟಂಡ್ ಚಾವಂಡುವಲ್ಲ! ಇನ್ನನೆ ಚಾವಾಂಗ್‌ಳ್ಳಿ ಬೋರೆ ಏದೇಂಗಿ ತರತ್ ನಾನ್ ನಾಡ ಕೈಯಾರೆ ಚಾವದ್ ನಲ್ಲದ್'ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ತಾಂಡ ದುರ್ದೆಸೆನ ಗೇನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ತಾನೇ ತಾಂಡ ಜಿಂವ ಎಡ್‌ತವಕ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಂವಂಡ ನಿಪ್ಪುರ ಮೀದ ಮದ್ದ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟ ತೋಕ್ ಇಂಜತ್. ಅದ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ರಾಜಂಡ ಜನ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕುರುಬಂಡ ಕೂಡೆ, "ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿಕ್ ಎಂದೂ ಕೇಡ್ ಬಯಂದಂವನಲ್ಲ ಈ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ. ನಾಕ್ ಆಕತವು ದಾರೊ ಈ ಕೇತರೆ ಮಾಡಿತ್ ಎಣ್ಣುವ ಸತ್ಯಸಂಗತಿನ ನೀನ್ ರಾಜಂಗ್ ಅರ್ಥ ಆಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿ ಕೊಡ್"ಂದ್ ಅಂವನ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಯೆಚತ್.

ಅನ್ನನೆ ಕುರುಬ ಮರತ್‌ರ ಎಡೆಲ್ ಮರೆಯಾನದೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಓರ್ ಮರತ್‌ರ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ತೋಕ್‌ರ ತುದಿನ ತಾಂಡ ಎದೆಕ್ ಸೆರಿಕ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್, ತಾಂಡ ಕಾಲ್‌ಂಜ ಕೇರ್‌ರ ತುದಿಲ್ ಇಂಜ ತೋಕ್‌ರ ಕೊತ್ತಿನ ಮೊರ್‌ಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ತೋಕ್‌ರ ಮದ್ದ್‌ಕ್ ಮುಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಬೊಡಿ ಪಾರಿತ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಚತ್ತ್ ಬುದ್ದತ್.

ಬೊಡಿರ ಸದ್ದ್ ಕೇಟಿತ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ತೇಡಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಜ ರಾಜಂಡ ಜನ ಸದ್ದ್ ಕೇಟಲ್ಲಿಕ್ ಓಡಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಚಾವು ಚೋರೆರ ಪೊಳೆಲ್ ಇಂಜತ್! ಅದ್‌ನ ಕಂಡಿತ್ ಜನ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇರ ಅಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂದ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅವು ಚಾವುನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ. ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಯೆಚ ಕುರುಬ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಎಣ್ಣ್‌ನಾನ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಅಕ್ಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ತಾಂಗ್ ದ್ರೋಹ ಮಾಡ್‌ಲೆ, ಆಕತವು

ಮಾಪ್‌ನ ಕುತಂತ್ರ ಇದ್‌ಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಬಾತ್. ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಚಾವು ನೋಟುವಕ ರಾಜಂಡ ಅಗ್ಗೇನ ಇಞ್ಞ ಗ್ಯಾರೆಂಟಿಯಾಚಿ. ಚತ್ತ್ ಪೋನ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಮೂಡ್‌ಲ್ ಏದೇ ಓರ್ ಪೋಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಕಪಟ ಸ್ವಭಾವತ್‌ರ ಗುರ್‌ತ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋನಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಮೀದ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡೊಂಡೊಂದ್ ರಾಜ ವಾಪಾಸ್ ಬಾತ್.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ ದಿನತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಅಲ್ಲಾಂದ್ ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಳುಂಡ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತ ಆಯಿತಿಂಜ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಚಾವುಕ್ ಬೇಜಾರಪಟ್ಟಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಗೇನಕ್ ಅಂವಂಡ ಸೋದರ ಪೂವಣ್ಣನ ಅರಮನೆಕ್ ಕಾಕಿತ್ ತಾತಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರಕ್ 300 ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಈ ಭೂಮಿರ ಕೆಲಸಕ್ ಜಮ್ಮ ಪೊಲೆಯಳ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಬುಡ್‌ತ್‌ನ ಚಿತ್ರ ಆನೆಕೊಂಬ್‌ರ ಫ್ರೇಮ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳದ್ ಇಂದೇಕೂ ತಾತಂಡ ಒಕ್ಕಡ ಐನ್‌ಮನೆಲ್ ಉಂಡ್. ಇದ್‌ನ ಒಕ್ಕಕಾರ ಪೇರ್ತ್ ಗೌರವತ್ ಕಂಡಂಡ್ ಉಂಡ್. ಈನಗುಂಡ್ ಇಂದೇಕೂ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಗೇನ ತಾತಂಡ ಒಕ್ಕತ್ ಉಂಡ್.

(ತಾತಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ವೀರಕಥೆನ ಒಕ್ಕಡ ಪೆರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಳುಂಡ್ 40 ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಕೇಟಿತ್ ಎಳ್ತ್‌ನದ್.)

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಬೋಂದ ಮುಕ್ಕಾಟಿರ ಐಪಣ್ಣಂಗ್ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂವಂಗ್ ತಾಂಡ ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯಳ ಮಂಗಲ ಕೈಚದ್ ಪಿಞ್ಞ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಮೋಳಿಯಡ ಮಂಗಲ

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಏರ ಆಯಿತ್ ಕೊಡವತಿಯಳ, ಓರಮ್ಮತೆ ಪಟ್ಟತಿಯಳ ತಂಗಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಮಂಗಲ ಕೈಚವ ಇಂಜತ್ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ರಾಜಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಬಾಲೆಕಾರಕ್ ಮಂಗಲ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ತಂಗಡ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿಯಳ ಚಾಯಿಕಾರ, ಶೂರಂಗಳಾನ ಬಾಲೆಕಾರಕ್

ಮಂಗಲ ಕೈಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅನ್ನನೆ ಕೈಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅವು ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಲಿಂಗಾಯತಂಗಳಾಯಿತ್ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ವೀರಾಜಪೇಟೆ ಬಿಳುಗುಂದ ನಾಡ್‌ರ ಬೋಂದ ಮುಕ್ಕಾಟಿರ ಐಪಣ್ಣ ಮಂಗಲ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಮುದ್ದಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಣ್ಣ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಮೋಳಿಯ ಇಂಜತ್. ಅದತ್ ಮುದ್ದಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಮಂಗಲತ್‌ರ ಬಯತ್ ಆನನ್ನಕೆ ಕ್ಣ್ಣ ತೇಡಿಯಂಡ್ ರಾಜ ವೀರಾಜಪೇಟೆಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕುದರೆಲ್ ಬಂದಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಕೊಂಡಂಗೇರಿಕಾಲೆ ಮೂರ್ನಾಡ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಓರ್ ಚಾಯಿಕಾರ ಬಾಲೆಕಾರ ತಾಂಡ ನಿಪ್ಪುಲ್ ತೋಕ್‌ನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರತ್ ಬಂದಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಕಂಡತ್. ಅಂವ ದಾರ್‌ಂದ್ ಅರಿಯಣೆ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಮುದ್ದಯ್ಯ, ಆ ಬಾಲೆಕಾರ ತಾಂಡ ತಮ್ಮಣಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಮುದ್ದಯ್ಯ ರಾಜಂಡ ದಿವಾನ ಆಫೀಸ್‌ಲ್ ಮುನ್ನಿ ಎಣ್ಣಕ ನಿರೂಪ ಎಳ್ದುವ ಪಿಣ್ಣ್ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿರ ಲೆಕ್ಕ ಎಳ್ದುವ ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತ ಗುಮಾಸ್ತ.

ರಾಜಂಗ್ ಆ ಬಾಲೆಕಾರ ಮುದ್ದಯ್ಯಂಡ ತಮ್ಮಣಂದ್ ಕೇಟಿತ್ ದುಂಬ ಕುಶಿಯಾಚಿ. ತಾಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿತ್ ನಿಂದ ಆ ಬಾಲೆಕಾರನ "ನೀಕ್ ಏದ್‌ಲ್ ಏರ ಆಸಕ್ತಿ?"ಂದ್ ಕೇಟತ್.

"ನಾಡ ಪೆದ ಐಪಣ್ಣ, ನಾಕ್ ಬೋಟೆಲ್ ಏರ ಆಸಕ್ತಿ"ಂದ್ ಆ ಬಾಲೆಕಾರ, ರಾಜಂಗ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ರಾಜಂಗ್ ಐಪಣ್ಣ ತೋಕ್‌ಂಜ ಬೊಡಿನ ಗುರಿ ಬೆಪ್ಪಾತ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಹುಷಾರ್‌ಂದ್ ಅರಿಯೊಂಡೂಂದಾಚಿ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ರಾಜನೆ ನಲ್ಲ ಓರ್ ಗುರಿಕಾರ. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕುದರೆಂಜ ಇಳ್‌ಂಜಿತ್, ತಾನ್ ನಿಂದಲ್ಲಿಂಜ ಸುಮಾರ್ ಮೂಂದ್ ಫರ್ಲಾಂಗ್ ದೂರತ್ ಬೇಲ್‌ಲ್ ಮೇಂಜಂಡಿಂಜ ಓರ್ ಪೋರಿರ ಬೆನ್ನ್‌ರ ಮೀದ ಅಳ್‌ತ ಕಾಕೆಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಬೂಕ್‌ಚಿ. ರಾಜ ಕಾಕೆನ ಬೂಕ್‌ನ ಜಾಗತ್ ಓರ್ ಕಲ್ಲ್ ನಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇಕ್ಕ ಮೂರ್ನಾಡ್ ಕೊಂಡಂಗೇರಿ ರಸ್ತೆರ ಬಲ್‌ತೆ ಬರಿಯತ ಕೆರೆಮನೆ ಜಹಗೀರ್‌ದಾರಡ ಭೂಮಿಲ್ ನಟ್ಟ ಕಲ್ಲ್ ಇನ್ನನೆ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ನಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕಲ್ಲ್‌ಂದ್ ಜನ ಎಣ್ಣುವ.

ರಾಜ ತಾನ್ ತಾಂಡ ಗುರಿಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಪಿಣ್ಣ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ "ನಿಂಗಡಲ್ಲಿ ದಾರೇಂಗಿ ನಲ್ಲ ಗುರಿಕಾರ ಇಂಜಕ ನಾನ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಗುರೆಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಯ್ಯಿರಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ದಾರೂ ಮಿಣ್ಣಾಕ್ ಬರತೆ ಐಪಣ್ಣ ಬಂದಿತ್ ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಗುರಿಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಒತ್ತಂಡತ್. ರಾಜ ತಾನ್ ಸುರೂಲ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚ ಜಾಗತ್‌ರ ಪಕ್ಕತೆ ಮೇಂಜಂಡಿಂಜ ಪೋರಿರ ಬೆನ್ನ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಅಳ್‌ತ ಕಾಕೆಕ್ ಗುರಿ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ನದೆ ಐಪಣ್ಣ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕಾಕೆನ ಬೂಕ್‌ಚಿ! ಇದ್‌ನ ಕಂಡಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿಪಟ್ಟ ರಾಜ, ಐಪಣ್ಣನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಚಿ.

ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋನ ರಾಜಂಗ್, ಐಪಣ್ಣ ಕುದರೆ ಸವಾರಿಲ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಹುಷಾರ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತ್ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಅಂವ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಕುದರೆ ಲಾಯತ್‌ಂಜ ಸ್ಪೀಡ್‌ಲ್ ಓಡುವ, ಓರ್ ತುಂಟ ಕುದರೆನ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಐಪಣ್ಣನ ಕಾಕ್‌ಚಿ.

"ಐಪಣ್ಣ ನೀನ್ ಈ ಕುದರೆನ ಪತ್ತಿತ್ ದಂಡ್ ಗಂಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ತ್ರಿರಿಕೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಪಟ್ಟಮಳುಂಡ್ ದೇವಕ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡ್‌ನ ಪೂವ್, ಪ್ರಸಾದ ಕೊಂಡ ಬರೊಂಡು. ನೀನ್ ಕುದರೆ ಸವಾರಿಲ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಹುಷಾರ್‌ಂದ್ ನಾನ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಐಪಣ್ಣ ಕುದರೆ ಪತ್ತಿತ್ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಸ್ಪೀಡ್‌ಲ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ತಿರಿಕೆಲ್ ಪಟ್ಟಮಳ ಕಂಡಿತ್, ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಪೂವ್, ಪ್ರಸಾದ ಕೇಟಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನ ದಂಡ್ ಗಂಟೆರ ಒಳ್‌ಲೆ ಬಂದಿತೆತ್ತ್‌ಚಿ.

ಕುದರೆ ಸವಾರಿಲೂ ಪಾಸಾನ ಐಪಣ್ಣನ ಕಂಡಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಕುಶಿನ ತಡ್‌ಪ ಕಯ್ಯತಾಚಿ. ಇನ್ನತ ವೀರಂಗೆ ತಾಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವಳ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಬಾತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಆದ್ಯ ಐಪಣ್ಣಂಗ್ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಲಿಂಗಾಯತ ಆಯಿತ್ ಮಾಡೊಂಡು.

ಆಚೇಂಗಿ, ಇದ್ ರಾಜನುಂಡ್ ಕಯ್ಯತ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಒಂದೂ ಅಲ್ಲ. ತಾಂಡ ಮಹಾರಾಣಿ ಪಿಣ್ಣ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ಮುದ್ದಮ್ಮಾಜಿರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಟಿತ್ ಮಿಣ್ಣಾಕ್ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡನಾಂದ್ ಐಪಣ್ಣನ ಅಂವನ ಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ದಂಡ್ ವಾರ ಕೈಂಜದು ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಐಪಣ್ಣ ಭಾಗಮಂಡಲತ್‌ಂಜ ಕುದರೆಸವಾರಿಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಪ್ಪ ನೇರತ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಮಹಾರಾಣಿ ಪಿಣ್ಣ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ಮುದ್ದಮ್ಮಾಜಿನ ಅರಮನೆರ ಮಾಡಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಕಿಡ್‌ಕೆರ ಸೆರೆಂಜ ಐಪಣ್ಣನ ನೋಟುವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್! ಅನ್ನನೆ ರಾಣಿಕ್ ಮೋವಡ ಮಂಗಲತ್‌ರ ಮೀದ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್, ಐಪಣ್ಣನ ಕುಶಿ ಉಂಡಾಂದ್

ಕೇಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್. ಐಪಣ್ಣ ಅರಮನೆರ ಪಟ್ಟಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ರಾಣಿ ಪಿಞ್ಞ ಮೋವ ಅಂವನ ನೋಟಿತ್ ಕುಶಿ ಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಮುದ್ದವ್ವಾಜಿ ತಾಂಗ್ ಐಪಣ್ಣನ ಮಂಗಲ ಕೈಪಕ್ ಕುಶಿ ಉಂಡ್'ಂದ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡ್'ತತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಅರಮನೆಕ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್'ನ ದಿನ ಐಪಣ್ಣ ಪೊಲಾಕ ಬೆರಿಯ ಕುಳ್'ಚಿತ್, ಶ್ರೀ ಕಾವೇರಿ ಮಾತೆನ ತುದ್'ಚಿತ್ ಬೊಳ್'ತ ಕುಪ್ಯ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಕುದರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಅಂವ ಮನೆಂಜ ಪೊರ್'ಡುವಕ ಮನೆಕಾರ ಎಂತ ಆಪೋಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅಂದ್ ಕಾಲತ್ ರಾಜನುಂಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಆನಕ ಅಪಾಯ ಉಂಡ್'ಂದ್ ಜನ ನಂಬಿತಿಂಜತ್.

ಐಪಣ್ಣ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ಎತ್ತುವಕ ಪೊಲಾಕ 11 ಗಂಟೆ. ಅಂವ ಅರಮನೆರ ಪಟ್ಟಿಕ್ ಬಂದದೆ ರಾಜ ಮಾಡಿಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ದರ್ಬಾರ್ ಕೋಂಬರೆಕ್ ಕಾಕಿತ್ "ಎನ್ನ್ ಐಪಣ್ಣ...ನಲ್ಲ ಮಂಗಲಕಾರನಾಯಿತ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತುಳ್ಳಿಯ? ರಾಜ ಕಾಕ್'ಚಿಟ್ಟಕ ಎಕ್ಕೋಲು ನಲ್ಲದ್'ಂದೆ ಗೇನ ಮಾಡಿಯ?"ಂದ್ ತೆಳ್'ಚಂಡ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅದ್'ಂಗ್ ಐಪಣ್ಣ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ಕಾಕ್'ಚಿಡುವಕ ನಾಕ್ ನಲ್ಲದೊ, ಕೆಟ್ಟದೊ ಆಪಾಂದ್ ಎನ್ನನೆ ಎಣ್ಣುವ? ದಂಡಾಂಗೂ ರೆಡಿ ಆಯಿತೆ ಬಂದಿಯೆ!"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್'ಚಿ.

ಬೋರೆ ನೇರ ಆಯಿತಿಂಜಕ ರಾಜಂಗ್ ಐಪಣ್ಣಂಡ ತಕ್ಕ್ ಚೆಡಿ ಬಪ್ಪಕಿಂಜತೆನ್ನೊ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಂದ್ ತಾಂಡ ಮೋವಳ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿಕೊಡ್'ಪಾಂಗ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್'ನಾಂಗ್, "ಐಪಣ್ಣ ನೀಕ್ ನಲ್ಲದೆ ಆಪ. ನೀಕ್ ನಂಗಡ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಮುದ್ದವ್ವಾಜಿನ ತಂದಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಪ. ಆಚೇಂಗಿ, ಆಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ನೀಕ್ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡುವ! ಇಕ್ಕ ನೀನ್ ಮನೆಕ್ ಪೋ. ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಪಿಞ್ಞ ಮಂಗಲಕ್ ನಲ್ಲ ದಿನ ನೋಟಿತ್ ನಿನ್ನ ಕಾಕ್'ಚಿಡುವ. ನೀಡ ಅಣ್ಣಯ್ಯಂಗೂ ಈ ತಕ್ಕ್'ನ ಎಣ್ಣಿಯೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್'ಚಿ.

ಅದ್'ಂಗ್ ಐಪಣ್ಣ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿರ ಚಿತ್ತ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ತಾಂಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಲಿಂಗರಾಜ ತಾಂಡ ಗುರುವಳುಂಡ್ ಐಪಣ್ಣಂಡ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಪಿಞ್ಞ ಮಂಗಲಕ್ ನಲ್ಲ ಮೂರ್ತ ನೋಟ್'ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆ ದಿನಕ್ ಒನ್ನಾಂದ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಐಪಣ್ಣನ ಅರಮನೆಕ್ ಕಾಕಿಯಂಡತ್.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ನಲ್ಲ ನೇರತ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ದಿವಾನ ಪಿಞ್ಞ ಕಾರ್ಯಕಾರಡ ಎದಿಕೆ

ತಾಂಡ ಗುರುವಳುಂಡ್ ಐವಣ್ಣಂಗ್ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಂವಂಗ್ 'ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ' ಎಣ್ಣುವ ಪುದಿಯ ಪೆದ ಇಟ್ಟಿತ್. ಅಂದೇ ಅರಮನೆಲ್ ತಾಂಡ ಮೋವ ಮುದ್ದುಮ್ಮಾಜಿನ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚತ್. ಲಿಂಗಾಯತನಾನ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕಾರಡನ್ನಕೆ ಪಟ್ಟ್ (ರೇಶ್ಮೆ)ರ ಬಟ್ಟೆನ ಇಟ್ಟವ ಇಂಜತ್.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಮುದ್ದವಮ್ಮಾಜಿನ 1816ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಮಂಗಲ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮೋವಕ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಪೊರಮಲೆನಾಡ್ ಕಳಕೇರಿ ನಿಡುಗಣೆ ಊರ್‌ಲ್ ಭೂಮಿನ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಮೋವ ಪಿಞ್ಞ ಮೈಮನ ದಂಡ್ ಕಾಲ ಆಕ್‌ಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಅರಮನೆಲ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಅಣ್ಣ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ದಂಡನೆ ಮೋಂವ ನಂಜುಂಡರಸ ವಾಸ ಇಂಜತ್. ಗರ್ವಾಲೆ ಅರಮನೆಲ್ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ವೀರರಾಜ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ನಿಡುಗಣೆ ಪನ್ಯತ್ ಮುದ್ದವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ತಡಿಕ್ ಸೌಖ್ಯ ಕಮ್ಮಿ ಆನಾಂಗ್ ದಂಡ್ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಅವಕ್ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಪನ್ಯ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಾಂಡ ವಡಿಯಂಡ ಕೂಡೆ ವಾಸಕುಳ್ಳ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ತಾಂಡ ಮೋವ ಮುದ್ದವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಪೊರಮಲೆಲ್ ಭೂಮಿ ಉಂಬಳಿ ಕೊಡ್‌ತಾಂಗ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ನಿರೂಪ ಉಂಡ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಮಂಗಲ ಕೈಂಜಿತ್ ದಂಡೇ ಕಾಲತ್ ಪೊಣ್ಣ್ ಮುದ್ದವಮ್ಮಾಜಿ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ! ಚೆರಿಯ ಬಯತ್‌ರ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಚಾವ್‌ನುಂಡ್ ಪೇರ್ತ್ ನೊಂಬಲತ್ ಕೊರ್‌ಗಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇದ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಮುದ್ದವಮ್ಮಾಜಿರ ಅವ್ವ ದೇವಕಿಕ್ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್, "ನಂಗ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗ್ ದಂಡನೆ ಮೋವಳ ಎನ್ನಂಗ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿ ಕೊಡ್‌ಪಕಾಗಾ?"ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ದೇವಕಿ ಕಾಂತ ಮೂರ್ನಾಡ್ ಪಳಜಂಡ ಒಕ್ಕಡ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿ. ಇವಳ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಂಡಿತಿಂಜತ್!

ಅವ ತಾಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋವ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ 'ಚೆರಿಯ ಬಯತ್‌ರ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಬೋರೆ ದಾರ್‌ನೇಂಗಿ ಮಂಗಲ ಕೈಚಕ ಅದ್ ನಂಗಕೆ ಒರ್ ಕೊರು'ಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ತಾಂಡ ನಿರ್ಧಾರತ್‌ನ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಂವ ಚಾಯಿತೆ ಬೇರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ದಂಡನೆ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ 1819ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚತ್.

ಇದಾಯಿತ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ನಾಲ್ ಮೂಡಿ ಮಕ್ಕಳ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇದತ್ ಪೆರಿಯ ದಂಡ್ ಮೋಳಿಯಕ್ ಕೊಡವಳ

ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚತ್. ಪೆರಿಯುವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಹೊನ್ನಯ್ಯಗೌಡನ ಬಸಪ್ಪಂಗ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿತ್ ಇಗ್ಗೋಡ್ಲ್ ಊರ್‌ಲ್ ಆಯಿರ ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿನ ಜಹಗೀರ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ದಂಡನೆ ಮೋವ ಮುದ್ದುಮ್ಮಾಜಿ ಪಳಜಂಡ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪನ, ಮೂಂದನೆ ಮೋವ ಮಹದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಶಿವಾಚಾರ ಹೊಸಮನೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಪಿಞ್ಞ ನಾಲನೆಯ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿ ಶಿವಾಚಾರ ಹೊಸಮನೆ ನಂಜಪ್ಪನ ಮಂಗಲ ಆಚಿ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಈ ನಾಲ್ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಡ ವಡಿಯಂಗಕ್ ಆಳಣ್ಣ ಆಯಿರ ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿನ ಜಹಗೀರ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇದತ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ವಡಿಯಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತ ಭೂಮಿ ಅಲ್ಲತೆ ಬೋರೆ ಮೂಂದಾಳ್‌ರ ಭೂಮಿರ ವಿವರ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿತ್ ತಿರಿಕೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದ್

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1817ತ್‌ಂಜ 1820ಂಗೆತ್ತನೆ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಬಲ್ಯೋರ್ ತಿರಿಕೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ಕಾಶಿಂಜ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗತ್‌ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಆ ತಿರಿಕೆಲ್ ಪಟ್ಟಮಳುಂಡ್ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆ ನಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಆನಲ್ಲಿಂಜ ಕೆರೀಯ ದೇವಡ ಬೊಳ್‌ಚತ್‌ರ ಬೊಳಿ (ನಂದಾದೀಪ) ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಬೊಳ್‌ಚ ಕತ್ತ್‌ಚಿಡುವ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನತ ಬೊಳ್‌ಚ ಎಂದಿಕೂ ಕೆಡತನ್ನಕೆ ಇರೊಂಡುವೇಂಗಿ ಅದ್‌ಂಡ ಪಾತ್ರಲ್ ಇರಂಡಿಯ ಅಣ್ಣೆ, ನೆಯ್ಯ್, ತಿರಿ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್ ಬೆಪ್ಪ ಜಾಗತ್‌ರ ಮೀದ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನೇಮತ್‌ನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡೊಂಡು. ಆ ನೇಮತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಅಂದ್‌ತೊಟ್ಟ್ ಇಂದೇಕೂ ತಿರಿಕೆಲ್ ಬೊಳ್‌ಚ ಬೆಪ್ಪ!

ಮಡಿಕೇರಿ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆರ ಗರ್ಭಗುಡಿಲ್ ಇಂದ್ ಕತ್ತ್ರಿಯಂಡುಳ್ಳ ಬೊಳ್‌ಚ 1820ತ್ [illegible] ಚಿಟ್ಟ ಬೊಳ್‌ಚ ಇಂದೇಕೂ

ಕತ್ತಿಯಂಡೆ ಉಂಡ್!

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಲಿಂಗಾಯತ. ಅಂವ ಕೊಡವ / ಬೋರೆ ಜನಾಂಗತ್‌ರ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ಳ ತಾಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡಕೊ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಅಯಿಂಗಕ್ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್. ಲಿಂಗಾಯತಂಗಕ್ ತಂಗಡ ಮನೆಲ್ ಏದೇ ಓರ್ ನಲ್ಲ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಅರ್ಚಕ / ಪಟ್ಟಮಡ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಪ್ಪುಲೆ. ಅಯಿಂಗಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಗುರುವಳ್ ಇಪ್ಪ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಕೂ ಗುರು ಇಂಜತ್. ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 57 ಲಿಂಗಾಯತ ಮಠತ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿತ್.

ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಲಿಂಗಾಯತ ಅರಸಂಗಕ್ ತಂಗಡದೆ ಆನ ಮಠ ಇಂಜಂಡ್ ಪಟ್ಟಮಡ, ಅರ್ಚಕಂಗಡ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲತೆ ಇಂಜನ್ನತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಲ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅರಮನೆರ ಬಲ್ಯ ಪಡಿರ ಕ್‌ದತ ತಗ್ಗ್ ಜಾಗತ್ ಪಟ್ಟಮ ಅರ್ಚಕಂಗಳುಂಡ್ ಪೂಜೆ ನಡ್‌ತುವ ತಿರಿಕೆನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚೀಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ ಅದ್‌ಂಗ್ ಏದೋ ಮೊಳಿ ಇಂಜಿತಿಕ್ಕು! ಮಡಿಕೇರಿರ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆರ ಸ್ಥಾಪನೆಕ್ ಮೊಳಿಯಾನ ಓರ್ ಕಥೆ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಸಾಧಾರಣ ಆಯಿತ್ ತಂಗಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಇಂಜ ಚಾಯಿಕರ್ತಿಯಳ ತಂಗಕ್ ಕುಶಿ ಆನಕ ಏದೇ ಅಡೆತಡೆ ಇಲ್ಲತೆ ಕೂಡೆನ್ನೆ ತಂಗಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಕೂಟಿಯವ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಇಷ್ಟಕ್ ದಾರೂ ಅಡ್ಡ ಬಪ್ಪಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಇಂಚ್‌ಲೆ. ಅನ್ನನೆ ಬಂದಯಿಂಗಳ ರಾಜ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಎಣ್ಣಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1817ನೆ ಇಸವಿಲ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ಬಯತಾನ ಓರ್ ಪಟ್ಟ ಚಾಯಿಕರ್ತಿ 'ಮೂಡಿನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕುಂದ್‌ರ್‌ಮೊಟ್ಟೆನ ಪತ್ತಿಯಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಂಡ್ ಇಂಜತ್. ನಡ್‌ಂದಿತ್ ಸುಸ್ತಾಯಿ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಆ ಬಯತ್‌ಪಟ್ಟ ಪಟ್ಟಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಚಾಯಿಕರ್ತಿ ಮೂಡಿ ಓರ್ ಪಳೀಯ ಪೊಡಿಯ ಉಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್.ಅವಡ ಮೂಡ್‌ಲ್ ದುಃಖ ಪಿಣ್ಣ ನಿರಾಸೆ ಎದ್ದ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್.

ಇವು ದಂಡಾಳೂ ತಾಳತ್ತ್‌ಮನೆಂಜ ರಾಜಾಸೀಟ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ ಕುಂದ್‌ರ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಬಪ್ಪಕ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಅರಮನೆರ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ, ನಡುಬಯತ್‌ರ ಓರ್ ಪಟ್ಟ ಅದೇ ಬಟ್ಟೆಕಾಲೆ ಕುಂದ್ ಇಳ್‌ಂಜಿ ಪೋಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಆ ನೇರತ್ ಬಯತಾನ ಪಟ್ಟ ಪಿಣ್ಣ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಚಾಯಿಕರ್ತಿ ಮೂಡಿನ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ ಕಂಡತ್.

ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಆ ಕುಂದ್‌ನ ಪತ್ತಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳವು ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗಳೆಂದ್ ಅಯಿಂಗಡ ಪೊರಪಾಡ್, ನೆತ್ತಿಲ್ ಇಂಜ ಚಾಂದ್ ಗೆರೆನುಂಡ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಕಂಡ್‌ಪುಡ್‌ಚತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ "ಎನ್ನ್‌ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಂಗ ಎಲ್ಲಿಂಜ ಬಂದಂಡ್ ಉಳ್ಳಿರ, ಎಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಪವು?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ "ನಂಗ ಪುತ್ತೂರ್‌ಂಜ ಬಂದಂಡುಳ್ಳ, ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಯಂಡ್ ಉಳ್ಳ"ಂದ್ ಆ ಬಯತಾನ ಪಟ್ಟ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಓರ್ ಬಯತಾನ ಪಟ್ಟ, ಗರೀಬತನತ್‌ನ ಸಹಿಸುವಕಯ್ಯತೆ ತಾಂಡ ಓರ್ ಮೋವಳ ರಾಜಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಕೂಟಿತ್ ಆ ಮೂಲಕ ರಾಜನುಂಡ್ ಪೊನ್ನ್ ಪಣತ್‌ನ ಪಡ್‌ಂದವಲೂಂದ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಬೇಜಾರಪಟ್ಟಿತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಆ ಪಟ್ಟಂಡ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್ ತಾಂಡ ಮನೆಕ್ ಅಯಿಂಗಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಮನೆಲ್ ಉಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ, ಆ ಪಟ್ಟಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದುಡ್ಡ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ರಾಜಂಗ್ ಮೋವಳ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ದುರಾಲೋಚನೆನ ಬುಡುವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಅಯಿಚತ್.

ಬಯತಾನ ಪಟ್ಟ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅಂವ ಬೋಟೆಕೊ, ಬೋರೆ ಏದೊ ಕೆಲಸಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ನಾಡ್‌ಕ್ ಪೋನಂವ ದಂಡ್ ದಿನ ಕೈಂಜದು ವಾಪಾಸ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕೋಂಬರೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಗೂಢಚಾರಂಗ ರಾಜನ ಕಂಡಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ಓರ್ ಬಯತಾನ ಪಟ್ಟ ತಾಂಡ ಚಾಯಿಕರ್ತಿ ಮೋವಳ ಕೂಡೆ ಬಂದಿತ್ ರಾಜಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಕೂಟುವಕ್ ಬಯಂದಲ್ಲಿ, ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಅದ್‌ನ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ವಾಪಾಸ್ ಅಯೆಚಾನ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ!

ರಾಜ ಇದ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ತಾಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಓರ್ ಚಾಯಿಕರ್ತಿ ಮೂಡಿ ತಪ್ಪಿಪೋಚಲ್ಲ ಎಣ್ಣುವ ಬೇಜಾರತ್, ಅದ್‌ನ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ಮೀದ ಚೆಡಿ ಪಟ್ಟಂಡತ್. ರಾಜ ದಿವಾನ, ಕರಣಿಕ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಳ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಅಚ್ಚಕ್‌ರ ಮಟ್ಟಿಕೆ ಕೂಟಿಯವ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅದ್‌ಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಕ್‌ಿದತ ವರ್ಗತ್‌ರ ಚಾವಡಿಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಸೇವಕಂಗಳ ಕೂಡೆ ಆಕಿಯಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಏರ ಬೆಲೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ತಾಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ದಾಡ ಮೀದೇ ಆಡ್ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಬಂದಕ,

ಚೆಡಿ ಬಂದಕ ಅಯಿಂಗಳ ಕೂಡೆನ್ನ್ ಇಲ್ಲತಾಕಿರುವ ಇಂಜತ್! ಆನಗುಂಡ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಕುಶಿಕ್ ಅಡ್ಡ ಬಂದ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯನ ಕ್ರೂರವಾಯಿತ್, ಹಿಂಸೆ ಕೊಡ್‌ತ್ ಚಾವ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯನ ಅಂವಂಡ ಮನೆಂಜ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ತಾಂಡ ಸಿದ್ದಿ ಜನಳ ಅಯಿಚತ್.

ಸಿದ್ದಿಯ ಮಿಙ್ನಾಲೆ ಕ್ರೂರಿಯ. ಇಕ್ಕ ಬೋರೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿರ ಅಪ್ಪಣೆ. ಅವು ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ತಾಂಡ ಮನೆಲ್ ದೇವಡ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಒರಾತತ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಈತಂಡ್ ಬಾತ್. ಕೂಡೆನ್ನ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಗ್ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಅಂವ ತಾಂಡ ಮನೆಕಾರಳ ಕಾಕಿತ್ "ನಾನ್ ಇಙ್ನಿ ಜಿಂವತೋಡೆ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಇಲ್ಲೆ. ನಾಡ ಮಾದಕಾರ್ಬಾರ್‌ನ ಎಕ್ಕ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಮಾಡಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅರಮನೆಲ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಬಪ್ಪಾನೆ ಪಾರ ಕಾತಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ದುಂಬ ಚೆಡಿಲ್ ಇಂಜಂವ, ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯನ ಕ್ರೂರ ದೃಷ್ಟಿಲ್ ನೋಟಿಯಂಡ್ "ಎನ್ನ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಅರಮನೆರ ಕೂಳ್ ತಿಂದಿತ್ ನೀಕ್ ಗರ್ವ ಬಂದನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ನಂಗಕ್ ಬಪ್ಪ ಜನಳ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ನೀಕ್ ಅದೆಚ್ಚಕ್ ಧೈರ್ಯ? ಕೂಡೆನ್ನ್ ಆ ಮೂಡಿನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡ್. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ನೀಡ ಜಿಂವ ಇಪ್ಪುಲೆ"ಂದ್ ರಭಸ ಇಟ್ಟತ್.

"ನಾಕ್ ಏದ್ ನ್ಯಾಯಾಂದ್ ಕಂಡಿತ್ ಅದ್‌ನ ನಾನ್ ಮಾಡಿಯೆ. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಆ ಮೂಡಿಕುಙ್ನಿ ಇಕ್ಕಣೆಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಊರ್‌ಕ್ ಎತ್ತಿರ್‌ತಿಕ್ಕು. ಅವಳ ನಿಂಗಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನಗುಂಡ್ ಆಕತದ್" ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ!

ಅದ್‌ಂಗ್ ರಾಜ "ಈ ಪಟ್ಟಂಗ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಗರ್ವ. ಇಂವಂಗ್ 20 ಚಾಟಿ ಪೊಯ್ತ್ ಪೊಯ್ಕಿರಿ"ಂದ್ ಸಿದ್ದಿಯಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ರಾಜಂಡ ಎದಿಕೆ ಸಿದ್ದಿಯ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಗ್ 20 ಚಾಟಿ ಪೊಯ್ತ್ ಪೊಜ್ಜತ್. ಅಂವಂಡ ಮೇಲ್‌ಂಜ ಚೋರೆ ಪರಿವ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ "ಎನ್ನ್ ಪಟ್ಟ...ಇಕ್ಕ ಆಚೇಂಗೂ ನೀಡ ತಪ್ಪುನ ಒತ್ತ್ಂಡ್ ಆ ಮೂಡಿನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಿಯ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ನೊಂಬಲತ್ ವಯಿಂಗಿಯಂಡ್ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಅದ್ ನನ್ನಗುಂಡ್ ಆಪುಲೆ. ನಿಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಮಾಡಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ, ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ದಂಡ್ ಕ್‌ಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಸಿದ್ದಿಯಳ ಮನೆಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಅವು ಬಂದದೆ ರಾಜ "ನೋಟ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಇಕ್ಕಲೆ ನೀಡ ದಂಡ್ ಮೋನೆಯಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಡುವಿ. ನಾನ್ ಎಣ್ಣನ್ನಕೆ ಕೇಪಿಯ?"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ನಾಕ್ ಉಳ್ಳ ಒರೇ ನಾವು. ನಾನ್ ಮಿಣ್ಣಾಲೆ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ನಡ್‌ಪಂವ"ಂದ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಟ ರಾಜಂಗ್ ತಾಂಡ ಚೆಡಿನ ತಡ್‌ಪ ಕಯ್ಯತಾಚಿ. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವ ತಾಂಡ ಸಿದ್ದಿಯಕ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ದಂಡ್ ಮೋನೆಯಂಗಳ ಮಂಡೆನ ಕೆತ್ತುವಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅವು ಅನ್ನನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ! ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ತಡಿನ ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಕೆತ್ತುವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

"ಇಕ್ಕಾಚೇಂಗೂ ಆ ಮೂಡಿನ ನಾಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಿಯ?"ಂದ್ ರಾಜ ಕೇಟಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಕಷ್ಟತ್ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಈ ತಡಿಕ್ ನಿಂಗ ಏದೇ ಶಿಕ್ಷೆ ತರೊಲು. ಆಚೇಂಗಿ, ಆತ್ಮ ಎಣ್ಣುವದ್ ಶಾಶ್ವತ. ಆತ್ಮವಂಚನೆನ ಮಾಡುವಕ್ ನನ್ನಗುಂಡ್ ಕಯ್ಯುಲೆ. ನಿಂಗ ಅನ್ಯಾಯತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆಕ್ ಇಳಿಯತಿ. ಇದ್‌ನುಂಡ್ ನಲ್ಲದಾಪುಲೆ. ಇದ್‌ಂಗ್ ಪ್ರತಿಫಲ ತಪ್ಪುಲೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ತಾಂಡ ಜಿಂವ ಬುಟ್ಟಿತ್.

ಅಂವ ಜಿಂವಬುಡುವಕ ಅಂವಂಡ ಕಣ್ಣ್ ಒರೇಪೋಲೆ ರಾಜನ ನೋಟಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪೋಡಿ ಆಚಿ.

ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಪಟ್ಟ. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅರ್‌ಂಜವ. ವ್ರತ, ಪಟ್ಟಣೆನೆಲ್ಲ ಕ್ರಮಪೋಲೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಮನೆಲ್ ಮೂಂದ್ ನೇರ ದೇವಡ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಂವ, ಕೂಟ್‌ಕ್ ದೇವಿರ ಉಪಾಸನೆ ಇಂಜತ್.

ಅಂದ್ ಬೈಟಾಚಿ. ತಾನ್ ಒಬ್ಬನೆ ಕೋಂಬರೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ ದಾರೋ ಮಂತ್ರ ಎಣ್ಣುವನ್ನಕೆ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಕೇಟತ್. ಚೆನ್ನ ಗಾಬರಿಲ್ ರಾಜ ನೋಟುವಕ ಎದಿಕೆ ಅಂವಂಗ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ನಿಂದನ್ನಕೆ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಬೊತ್ತ್‌ನ ರಾಜ ಪಡಿರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪಾರ ಇಂಜ ಚಾವಡಿಕಾರಳ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಅವು ರಾಜಂಡ ಕೋಂಬರೆಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ರಾಜನ ಬುಟ್ಟಿಕ ಬೋರೆ ದಾರ್‌ನೋ ಕಂಡ್‌ಲೆ. ಅವು ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಪ್ಪಕ ರಾಜಂಗ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ತಾಂಡ ಎದಿಕೆ ನಿಂದಂಡ್ ತಾಂಡ ಬರಿಯ ಬೆರ ಕಾಟಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್!

ದಿನ ಕೈಂಜನ್ನಕೆ ರಾಜಂಗ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ಕೂಳಿರ ಉಪದ್ರ ಅಧಿಯಾಚಿ. ಬೈಟ್

ಉಂಬಕ್ ಅಳ್‌ತಕ ಅಂಪ ಉಂಬ ಇಂಜ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಬಟ್ಟ ಬೆಚ್ಚ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ಇಳಿಚ್ಚೀರ್ ಮೂಲೆಕ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ಬುದ್ದಂಡಪಿಳ್ಳ ಕಟ್ಟ್‌ರ ಕೊಡಿಂಜ ದಾರೊ ಬಲ್‌ಚಿತ್ ಕ್‌ದಕ್ ಇಡುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ರಾಜಂಗ್ ದಿನ ಕೈಂಜನ್ನಕೆ ಉಪದ್ರ ಜಾಸ್ತಿ ಆಯಿತ್ ಮಂತ್ರವಾದಿಯಳ ಅರಮನೆಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ತಾತಿ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಇದೇದ್‌ನಗುಂಡೂ ಅಂವಂಗ್ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಯಿಲೆ. ಆಖೀರಕ್ ದಿವಾನಂಗ ಪಿಳ್ಳ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ನೀಲೇಶ್ವರತ್‌ಂಜ ತಂತ್ರಿಯಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಮಂತ್ರ ಪಿಳ್ಳ ಬೋರೆ ಭದ್ರತೆನ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಕ ನಲ್ಲದ್‌ಂದ್ ಸಲಹೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ತಂತ್ರಿಯಳ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಅಯಿಚತ್.

ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ದ. ಕನ್ನಡಕ್ ಅಡ್‌ಂಗ್‌ನ ನೀಲೇಶ್ವರತ್‌ಂಜ ತಂತ್ರಿಯಳ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದಿಲ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್. ತಂತ್ರಿಯ ಮಡಿಕೇರಿಲ್‌ಶಾಸ್ತ್ರ ನೋಟುವಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಸ ಆಯಿತ್‌ಂದೂ, ಆ ರಾಕ್ಸಂಗ್ ಓರ್ ಜಾಗತ್‌ನ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಆಯಿತ್ ಮಾಡೊಂಡೂಂದೂ, ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ರಾಜಂಗ್ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪ್‌ನದಲ್ಲಂದ್ ಅರ್‌ಂಜತ್.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಎನ್ನನೇಂಗಿ ಮಾಡಿತ್ ಆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಸಂಡ ಉಪದ್ರ ಇಲ್ಲತನ್ನಕೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟವಕ "ತಂತ್ರಿಯ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ಮನೆ ಇಂಜ ಜಾಗತೆ ಓರ್ ಈಶ್ವರ ತಿರಿಕೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್, ಆ ತಿರಿಕೆಲ್ ಕಾಶಿಂಜ ಶಿವಲಿಂಗ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್, ಆ ತಿರಿಕೆರ ಪಕ್ಕತೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಸಂಗ್ ಓರ್ ಜಾಗ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದೂ, ರಾಕ್ಸಂಗ್ ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ತಿರಿಕಳಿಪಕ್ ಓರ್ ನಿರ್ಕ್‌ಪಟ್ಟ ಜಾಗತ್‌ನೊ ಗೊತ್ತ್ ಮಾಡೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ತಂತ್ರಿಯಡ ಆದೇಶಪೋಲೆ ರಾಜ ಅರಮನೆಕ್ ಪೂರ್ವ ಬರಿಯತ ತಗ್ಗಾನ ಜಾಗತ್ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯಂಡ ಮನೆ ಇಂಜ ಜಾಗತೆ ತಂತ್ರಿಯಳುಂಡ್ ಪಂಚಾಂಗ ನೋಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ತಿರಿಕೆರ ಕೆಲಸತ್‌ನ 1739ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ 2 ಕಾಲ, 9 ತಿಂಗ, 25 ದಿನತ್ ಎಣ್ಣಕ 1817ಂಗ್ ತಿರಿಕೆ ಕೆಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಆಚಿ. ತಿರಿಕೆ ಮಹಮ್ಮದ್ ಶೈಲಿಲ್ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ಉಂಡ್. ಮಾಡಿರ ಕೊಡಿಲ್ ನಡುಲ್ ಗಾರೆಂಜ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಉರ್‌ಟ್ ಆಕಾರತ್‌ರ ತುದಿಲ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ನೀರ್ ಕೊಡ್‌ತ ಓರ್ ಕಲಶ ಉಂಡ್.

ತಿರಿಕೆರ ಸುತ್ತೂ ನಾಲ್ ಬರಿಲ್ ಪ್ರಾಕಾರ ಉಂಡ್. ಪ್ರಾಕಾರಕೂ, ಗರ್ಭಗುಡಿಕೂ

ನಡುಲ್ ಕೆತ್ತ್‌ಕಲ್ಲ್ ಹಾಸಿತ್. ತಿರಿಕೆರ ಎದಿಕೆ ಬರಿ ಕ್‌ದೇತ್ ಓರ್ ಕೆರೆ ಉಂಡ್. ಕೆರೆರ ನಡೂಲ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಮಂಟಪ ಉಂಡ್. ಈ ಚೆರಿಯ ಮಂಟಪಕೂ, ಕೆರೆರ ಪಶ್ಚಿಮ ಬರಿಕೂ ದಂಡ್ ಬರಿಲ್ ಕಟ್ಟ್ ಉಳ್ಳ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಉಂಡ್. ಕೆರಿರ ಸುತ್ತೂ ತಿರಿಕೆರ ಪ್ರಾಕಾರತ್‌ರ ಸುತ್ತು ಕಲ್ಲ್ ಹಾಸ್‌ನನ್ನಕೆ ಕೆತ್ತ್‌ಕಲ್ಲ್ ಹಾಸಿತ್. ಒಟ್ಟಾರೆ ಎಣ್ಣ್‌ವೇಂಗಿ ತಿರಿಕೆರ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಜಾಗ ಚಾಯಿತೆ, ಮನಾರತೆ ಉಂಡ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ 1741ತ್ ತಿರಿಕೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅದತ್ ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡುವಕ್ ಕಾಶಿಂಜ ತಂತ್ರಿಯ ಎಣ್ಣ್‌ನನ್ನಕೆ ಶಿವಲಿಂಗ ಕೊಂಡಬಪ್ಪಕ್ ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿರ ಪಂಡಿತ ರಾಮಯ್ಯ, ತಿರಮಲೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ, ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ ಎಣ್ಣುವಯಿಂಗಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಕಾಶಿಕ್ ಅಯಿಚತ್.

ಇವು ಬಲ್ಯ ಓರ್ ಶಿವಲಿಂಗತ್‌ನ ಕೊಂಡಬಾತ್. ಬಪ್ಪಕ ನೇಮಪೋಲೆ ಈ ಪಟ್ಟಮ ಕುಳ್‌ಚಿತ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್, ಪಟ್ಟಣೆಲ್ ಲಿಂಗತ್‌ನ ನೆಲತ್‌ರ ಮೀದ ಬೆಕ್ಕತೆ ಕೊಂಡಬಾತ್. ಲಿಂಗ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಎತ್ತುವ ನೇರಕ್ ತಂತ್ರಿಯಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ 1820ನೆ ಇಸವಿ ಮಾರ್ಚ್ 26ಂಗ್ ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಲಿಂಗತ್‌ನ ತಂತ್ರಿಯ 'ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಾ'ಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಈ ತಿರಿಕೆಕ್ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಂದ್ ಪೆದ ಬಾತ್. ಇಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ ಮೂಂದ್ ಕುರಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ, ಪೊರಜಾಗಕಾರಕ್ ಕೂಳ್‌ದಾನ ಆಂಡೂಂದ್, ನೇರಕೊತ್ತ್ ನಮ್ಮೆ ನಡ್‌ತೊಂಡೂಂದ್, ನಂದಾದೀಪ ಎಂದಿಕೂ ಗರ್ಭಗುಡಿಲ್ ಕತ್ತಿಯಂಡೆ ಇರೊಂಡೂಂದ್ ತಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಅದ್‌ಂಗುಳ್ಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆನೆಲ್ಲ ತಾಂಡ ಕರಣಿಕ ಪಿಣ್ಣ ಬೋರೆ ಪಟ್ಟಮಳುಂಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ತಾಂಡ ಮನೆಲ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜ ಬೊಳ್ಳಿರ ಶಿವಲಿಂಗತನೊ ರಾಜ ತಿರಿಕೆಲ್ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಲ್ ಶಿವಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಡ ಮೀದ ರಾಜ ಗರ್ಭಗುಡಿರ ಪಡಿಲ್ ಓರ್ ತಗಡ್ ಶಾಸನತ್‌ನ ಎಳ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಂಡ ಉಪದ್ರ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಾಂಗ್ ಈ ತಿರಿಕೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷಂಗ್ ಓರ್ ಜಾಗತ್‌ನ ತಿರಿಕೆರ ಪಕ್ಕತೆ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಆಂಗಾಯಿತ್ ನೀಲೇಶ್ವರ ತಂತ್ರಿಯ ತಿರಿಕೆರ ಉತ್ತರ ಬರಿಲೆ ಎಣ್ಣಾಕ ಎಡ್‌ತೆ ಬರಿಲ್ ಓರ್ ಚಪ್ಪೆಪೂವ್‌ರ ಗ್‌ಡ ನೆಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಷಂಗ್ ಜಾಗ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅನ್ನನೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಂಗ್ ತಿರಿಕಳಿಪಕ್ ಮಾಡುವಕ್ ಓರ್ ದೂರತ ಜಾಗ

ಬೋಂಡಿಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗೂ ತಂತ್ರಿಯ ತಿರಿಕೆಂಜ ಸುಮಾರ್ ಒರ್ ಕೂಗಳತೆ ದೂರತ್ ಒರ್ ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರತ್‌ನ ನಟ್ಟಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ನಾಗಂಡ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿತ್ ಪಟ್ಟಿಮಳುಂಡ್ ಪೂಜೆನ ನಿರ್ಕ್ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಸ ತಿರಿಕೆರ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಚಪ್ಪೆ ಪೂ ಮರತ್‌ಂಜ ಅಶ್ವತ್ಥಮರತ್‌ರ ಕಟ್ಟೆಕೆತ್ತನೆ ಬೈಟ್ ಸಂಚಾರ ಮಾಡೂಂದ್ ನೀಲೇಶ್ವರ ತಂತ್ರಿಯ ಮಂತ್ರವಾದತ್‌ಂಜ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾಕ್ಸಂಗ್ ಕೆಟ್ಟ್ ಇಟ್ಟಿತ್.
ಅಂದ್‌ಂಜ ರಾಜಂಗ್ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಸಂಡ ಉಪದ್ರ ತಪ್ಪ್‌ಚಿ. ನೀಲೇಶ್ವರ ತಂತ್ರಿಯಕ್ ರಾಜ ಬೋಂಡಿಯಾನ ದುಡ್ಡ್, ಬಟ್ಟೆ ಪಿಣ್ಣ್ ಬೋರೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತದೆ ಅಲ್ಲಾತೆ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ತಿರಿಕೆರ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಧಿಕಾರ ಎಣ್ಣಕ ತಿರಿಕೆಲ್ ಲಿಂಗಕ್ ಅಷ್ಟ ಬಂಧ ಇಡುವ, ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ ಪೂಜೆ, ಪುದಿಯ ಲಿಂಗ ಯಾ ವಿಗ್ರಹ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಇನ್ನತಾನ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನೊ ಕೊಡ್‌ತತ್. ತಂತ್ರಿಯಕ್ ರಾಜ ಈ ಕೆಲಸ ಕೊಡ್‌ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಇನ್ನತ ಕೆಲಸತ್‌ನೆಲ್ಲ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಕಾಳೇಘಾಟ್‌ರ ತಂತ್ರಿಯ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟದೆ ಅಲ್ಲಾತೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಪಕ್ಕತ ಕರ್ಣಂಗೇರಿ ಊರ್‌ರ ಕರವಲೆ ಬಾಡಗತ್ ಈಶ್ವರ ತಿರಿಕೆನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆ ತಿರಿಕೆರ ಬಲ್ಯ ಪಡಿರ ಕೊಡಿಯತ ಕಲ್ಲ್‌ಲ್ 'ಲಿಂ'ದ್ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಮುದ್ರೆ ಕೆತ್ತ್‌ನದ್ ಇಂದೇಕೂ ಉಂಡ್.

ವೀರಾಜಪೇಟೆರ ಪಕ್ಕತ ಕುಕ್ಲೂರ್‌ಲ್ ಶ್ರೀ ಭದ್ರಕಾಳಿ ದೇವಿರ ತಿರಿಕೆಕ್ ಲಿಂಗರಾಜ ತಾಂಡ ರಾಜಮುದ್ರೆ 'ಲಿಂ'ದ್ ಉಳ್ಳ ದಂಡ್ ಬಾಳ್‌ಕತ್ತಿನ ಪರಿಕೆ ಆಯಿತ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆ ಕತ್ತಿ ಇಕ್ಕಲೂ ತಿರಿಕೆಲ್ ಉಂಡ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಚಾವು

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ 1820ತ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಂವಂಗ್ 45 ಬಯತ್. ಅಂವ ಚಾವ ನೇರಕ್ ತಾನ್ ತಾಂಡ ಶತ್ರುವಡ ಮಾಟಬಿದ್ರತ್ ಚತ್ತ್‌ಂಡ್ ಉಳ್ಳಂದ್ ನಂಬ್‌ಚಿ. ಅಂವ ಚಾವಕ ಅಂವಂಡ ಕೊದಿರ ಪೊಣ್ಣ್ ವಜ್ರತ್‌ರ ಪೊಡಿ ತಿಂದಿತ್ ತಾನೂ ಚತ್ತತ್. ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಣ್ಣ್ ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ದೊಡ್ಡ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಗದ್ದುಗೆರ ಎಡ್‌ತೆಬರಿಯ ಗದ್ದುಗೆಲ್, ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಕ್ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಆಯಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಮಂಗಲ ಕೈಚವತ ಪೊಣ್ಣಾಳಳೂ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜತ್. ಐರೋಪ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗ ವಜ್ರಪೊಡಿ ತಿಂದಿತ್ ಚತ್ತ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ರಾಣಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್, ಅವ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನ ಪಗೆಲ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಆನಗುಂಡ್ ಅವ ತಾಂಡ ವಡಿಯ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ, ತಾನ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರನುಂಡ್ ಕೆಟ್ಟಾನ ಅನುಭವಿಚಿಡುವಾಂಗ್‌ಂಜ ಚಾವದೆ ನಲ್ಲದ್‌ಂದ್ ವಜ್ರ ಪೊಡಿ ತಿಂದಿತ್ ಚತ್ತತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕನ್ನಡ ಪಿಞ್ಞ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿನ ಚಾಯಿತೆ ಪಡ್‌ಚಿಂಜತ್. ಅಂವ ಕನ್ನಡತ್ ಕವನ ಎಳ್ದುವ ಇಂಜತ್. ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಮೀದ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕವನತ್‌ನ ಇಞ್ಞ ಬೆಚ್ಚಿತ್‌ಂದ್ 1855ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ ಎಳ್ದ್‌ನ ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಎಣ್ಣುವ.

ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ ಕನ್ನಡತ್ ಎಳ್ದ್‌ನ 'ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿ' ಎಣ್ಣುವ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥತ್‌ನ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ ಅನುವಾದ ಮಾಡ್‌ನದ್ ಓರ್ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥಾಂದ್ ವಿದ್ವಾಂಸಂಗ ಎಣ್ಣುವ. ಲಿಂಗರಾಜ ಬೋಟೆ, ಕುದರೆ ಸವಾರಿ, ಗುರಿಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಾತ್ ದುಂಬ ನೇರ ಕೈಪ ಇಂಜತ್. ಶೂಲತ್‌ನ ಪೆರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ಬಳ್‌ಸುವ ಇಂಜತ್, ನಲ್ಲ ಮಾವುತ, ನಲ್ಲ ಕದುರೆ ಸವಾರನೆ ಅಲ್ಲತೆ ಎಕ್ಕೋಲು ನಲ್ಲ ಪುರ್‌ಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಗೆಲುಲೆ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಮೂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕರ್ಪು ರಂಗ್‌ಲ್ ಇಂಜಕೊ, ಮೂಡ್‌ರ ಭಾವನೆ ನೋಟುವಯಿಂಗಕ್ ಹಿತ ಆಪ ಇಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಎಕ್ಕೋಲು ಬೋಳೆಂಜ ಅಂಗಾಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಓರ್ ಉದ್ದತ ಗೌನ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ನಡುಕ್ ಓರ್ ಕರ್ತ ಪಟ್ಟ್‌ರ, ಕೈ ಇಲ್ಲತ ಶರ್ಟ್‌ನ ಇಟ್ಟುವ ಇಂಜತ್. ಮಂಡೆಕ್ ಪಟ್ಟ್‌ರ ತೊಪ್ಪ. ಆಚೇಂಗಿ, ವಿಶೇಷ ನಾಳ್‌ಲ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಯೂನಿಫಾರ್ಮ್ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಾಲ್, ಮುತ್ತ್‌ಸರ ಇಡುವ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ದರ್ಬಾರ್‌ಲ್ ಅಳ್‌ತಿತಿಪ್ಪಕ ಓರ್ ಒಡಿಕತ್ತಿನ ಅಂವಂಡ ಎದಿಕೆ ಉಳ್ಳ ಮೇಜಿರ ಕೊಡಿಲ್ ಬೆಚ್ಚುವ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಸಂಚಾರ ಪೊರ್‌ಡುವಕ ಆ ಕತ್ತಿನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಮಿಞ್ಞಲ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಒಡಿಕತ್ತಿ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರತ್‌ರ ಓರ್ ಗುರ್‌ತ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಾರಂಭ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜಕೊ ಅನಾವಶ್ಯ ಖರ್ಚ್ ಮಾಡುವ ಇಂಚ್‌ಲೆ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಪಣ ಸಂಪಾದನೆಕ್

ಅನ್ಯಾಯತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಎಣ್ಣಕ ರಾಜ್ಯ ಬುಟ್ಟ್ ಪೋಪಿಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡ್‌ಂದ್ ಪೋಪ ಜನಡ ಪಣತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪಾರಕಾರಳುಂಡ್ ಬಲ್‌ಚಂಡ್ ಅಯೆಪ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಅಯಿಂಗಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪಣ ಪಡ್‌ಂದವ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆಲ್ ಅಂವಂಡ ವೈಭವತ್‌ರ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ 90 ಆನೆಯ, ಸುಮಾರ್ 45 ಕುದರೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ನರ್ತಕಿಯಡ ಗುಂಪ್ ಇಂಜತ್. ಚಾವಡಿಕಾರಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜ ದಂಡಾಳುವ ಅಂವಂಡ ಅರಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಉಕ್ಕಡತ್‌ನ ಪಾರ ಕಾಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ತಾಂಡ ಅರಮನೆಲ್ ನಲ್ಲ ಪದವಿ ಪಿಞ್ಞ ವರ್ಗಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿಯಾಡುವಾಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಸೇವಕಂಗಡ ಕೂಡೆ ಏರ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಅಣ್ಣಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಆಳಂಡಿಯ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಕುತಂತ್ರತ್ ತಾನ್ ಪಡ್‌ಂದಾನಗುಂಡ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಕಾಲತ್ ಆಪ್ತಂಗಳಾನ ದಾರೇಂಗಿ ತಾಂಗ್ ಕೇಡ್ ಮಾಡೂಂದ್ ಪೋಡಿ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ತಾನ್ ಸೇವಕಂಗಂಡ ಕೂಡೆ ಇಪ್ಪಾನುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಅಹಂಕಾರಿ, ನಿರ್ದಯಿ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ರೂರಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ತಾಂಗ್ ದಾಡ ಮೀದ ಅಗ್ಗೇನ ಬಾತ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಯಿಂಗಳ ತಡ ಮಾಡತೆ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ರುವ ಇಂಜತ್. ಸುಮಾರ್‌ಕ್ ಅನ್ನತಯಿಂಗಳ ಕುಟುಂಬತೋಡೆ ಕೊಂದದೂ ಉಂಡ್. ರಾಜಂಗ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯತ್ ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನದೆ ಕಾನೂನ್, ಶಿಕ್ಷೆ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಬೋರೆ ವಿಷಯತ್ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಅಪರಾಧಕ್ ಒತ್ತನ್ನಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆ ಸುಖತ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ಕಾಲತ್ ಪಡೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ತಂಗಕ್ ತಿಂಬಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನಾನ ತಂಗಳಾಯಿತ್ ಬೊಳ್‌ತುವ ಇಂಜತ್. ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಪಕ್ಕತ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ಪಡ್‌ಂದವ ಇಂಜತ್. ಆ ಕಾಲತ್ ಜನಕ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಣ್ಣುವಾಂಡ ಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲತಿಂಜಕೊ ಪೊರಜಿಲ್ಲೆಕಾರಡ ಸಮ್ಮಂಧ ದುಂಬ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಕಷ್ಟ, ಸುಖ ಬೋರೆಯಿಂಗಕ್ ಗೊತ್ತಾಪ ಇಲ್ಲತೆ ತಂಗ ಇಂಜ ಸ್ಥಿತಿಲೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಿಞ್ಞ ನೆಮ್ಮದಿಲ್ ಇಂಜತ್.

ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಚತ್ತದು ಅಂವಂಡ ಒರೇ ಓರ್ ಮೋಂವ ಆಯಿತಿಂಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನ ಪತ್ತ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಂವಂಗ್ 17 ಬಯತ್. ಚೆರ್ಪತೆ ಅಂವ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಡ ಆಸ್ಥಾನತ್ ಇಂಜ ಅಡಿಯತ ಮಟ್ಟತ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡ್‌ನಾಂಗ್, ಅಂವ ಆಡಳಿತಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಇನ್ನತ ಜನಳುಂಡೆ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ದುರಹಂಕಾರಿ, ಕ್ರೂರಿ ಪಿಞ್ಞ ಕೇಡ್ ಸ್ವಭಾವಕಾರ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅರಮನೆರ ವಿದ್ವಾಂಸಂಗ ವಿದ್ಯೆ ಪಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಕೊ ಪೊರ ಪ್ರಪಂಚತ್‌ರ ಅರಿವು ಇಲ್ಲತಾಂಗ್ ಅಂವ ತಾನ್ ನಿರಂಕುಶಪ್ರಭು, ತಾಂಗ್ ದಾರೂ ಅಡ್ಡಿ ಬಪ್ಪ ಸಾಧ್ಯೆ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನತ ಸ್ವಭಾವತ್‌ರ ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದಾನುಂಡ್ ಜನಕ್ ಸುಖ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅವು ಅಕ್ಕಾಕಣೆಕ್ ಅನುಭವಿಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಇಂಜ ಕ್ರೂರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮುಂದರ್‌ಂಜತ್.

ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಆಖೀರಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯ ಪುಡಿಪಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಇನ್ನನೆ ದಂಡ್ ಕುರಿ ನಿಷ್ಕರುಣೆಂಜ ತಾಂಗ್ ಆಕತಯಿಂಗಳ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟತ್‌ಂದ್ ಐರೋಪ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗ ಎಳ್ಚಿತ್. ಅಪ್ಪಂಡ ಆಡಳಿತತ್ ಅಷ್ಟ ಬಂದಯಿಂಗಳ, ವಿರೋಧಿಯಳೆಲ್ಲ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಆಪ್ತ ಸೇವಕ ಬಸವಪ್ಪ. ಇಂವ ಒಕ್ಕಲಿಗಡಾತ್ ಅಡಿಯತ ಜಾತಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಅರಮನೆರ ನಾಯಿಯಳ ಚಾಕುವಕ್ ಬಂದಂವ. ಸಿಪಾಯಿ, ಜಮದಾರ, ಕಾರ್ಯಕಾರ ಪದವಿನುಂಡ್ ಕೊಡಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಆಖೀರಕ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮುಖ್ಯ ದಿವಾನನಾಚಿ. ಬಸವಪ್ಪ ದುಷ್ಟ ಪಿಞ್ಞ ಅಹಂಕಾರಿ. ಏದೇ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಕ್ ಬಯ್ಯಕ್ ನಿಪ್ಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಂವಂಡ ಎಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಇಂವ ಕೈಯಾಳ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ನೋಟುವಕ್ ದುಂಬ ಎತ್ತರ, ಬಣ್ಣತೆ ಇಂಜ ಬಸವಪ್ಪಂಡ ಓರ್ ಕಾಲ್ ನಡುಬಯತ್‌ಲ್ ಕುಂಟುವಕಾಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಇಂವಂಡ ವಿರೋಧಿಯ 'ಕುಂಟ ಬಸವ'ಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜತ್!

ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ, ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಕುಂಟಬಸವ ರಾಜಂಡ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಂವ ಕುಂಟಬಸವನ ತಾಂಡ ನಾಲ್ ದಿವಾನಂಗಡಾತ್ ಮುಖ್ಯ ದಿವಾನ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ಕಮ್ಮಿ ಮಟ್ಟತ್‌ಂಜ ಮುಖ್ಯ ದಿವಾನ ಪದವಿಕ್ ಎತ್ತ್‌ನ ಇಂವ ದುರಹಂಕಾರಿ

ಆಯಿತ್ ಕೊಡವ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ದಿವಾನಂಗಡ, ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗಳ ಎಕ್ಕೋಲು ಪಗೆಲೆ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕೂ ಇಂವನ ಕಂಡಕ ಆಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತ ಆನಾನುಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರ ನಡ್‌ಂದಚ್ಚ್‌ಕ್ ಕಾಲ ಅಂವಂಡ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸತ್‌ನ ತಡೆ ಮಾಡುವವು ದಾರೂ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಇನ್ನತ ದುಷ್ಟಂಡ ಸಲಹೆಂಜ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಡ ಸುಖತ್‌ನ ಗೇನ ಮಾಡತೆ, ತಾಂಡ ಆಸೆಕೊತ್ತನ್ನಕೆ ಮಾಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಪ್ರಜೆಯ ಚಾವ್, ಕಷ್ಟ ಪಿಞ್ಞ ಅವಮಾನತ್‌ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಯವಂಡಿಯಾಚಿ.

ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದ ಚೆನ್ನಂಗೆ ದಿನತ್ ತಾಂಡ ರಾಜಪದವಿಕ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡುವಾಂದ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ರಾಜಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಸಮ್ಮಂಧಿಯಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ನ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇದತ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ದಂಡಸೆ ಮೋವ ಮುದ್ದಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ವಡಿಯ ಪಳಜಂಡ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪನೂ ಇಂಜತ್. ಚಿಕ್ಕವೀರ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಪ್ಪಕ, ಚನ್ನವೀರಪ್ಪ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪಂಡ ಮೋವಳ ಮಂಗಲ ಆನಾಂಗ್ ಲಂವ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರಕ್ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡೂಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟತ್ ಕಾಂಬ.

ಅನ್ನನೆ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಗ್ ಕೇಡ್ ಮಾಡೂಂದ್ ಸುಯ್‌ಂಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನದೆ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿ ದಾಟಿಪೋಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂವಂಡ ದುರಾದೃಷ್ಟತ್ ಅಂವಂಡ ಉದ್ದೇಶ ಮಣ್ಣ್ ಪಾಲಾಚಿ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಅಂವಂಡ ಪಂಡೇತ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಬಂದ ಸಿನೇತಿಕೆನುಂಡ್ ಇಕ್ಕ ತಾಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾನನ್ನಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಅಕ್ಕ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ / ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ಂಜ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ದುಷ್ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿತ್ ಅಹಂಕಾರಿಯಾನ ಓರ್ ರೈತ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತ ಪುಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ತಾಂಡ ಸೇವಕಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕಾಗದ ಅಯೆಚತ್. ತಾಂಡ ಜನ ಅಂವಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ತಾಂಡ ಕೋರಿಕೆನ ಅಂವಂಗ್ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆಯೂ ಅಯೆಚತ್.

ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬ, ಚನ್ನವೀರಪ್ಪನ ಕುಟುಂಬತೋಡೆ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಪುಡ್‌ತಕೆ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ವಾಪಾಸ್

ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಯಿಂಗಳ ಅನ್ನನೆ ಅಯೆಪಕ ಕೋಲ್, ರಾಜಂಗ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್ ಅದತ್ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪ ಮಾಡ್‌ನ ಅಪರಾಧ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಗ್ ರಾಜ ಕೊಡ್‌ಪ ಶಿಕ್ಷೆರ ಮೀದ ತಾಂಗ್ ಅರಿಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜ ಕೋಲ್‌ಕ್ ಏದೇ ಜವಾಬ್ ಅಯೆಚ್‌ಲೆ. ಒರೇ ದಿನತ್ ಅಂವ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪ, ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಎಣ್ಣಕ ಒಟ್ಟು 22 ಜನಳ ಕಾಂತಮೂರ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಇದಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪಂಡ ವಿಷಯ ಒಂದೂ ಕೇಟ್‌ಲೆ. 1826ತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆನ ಕಾಸಮ್ಯೆಜೋರ್ ತಾಂಡ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಯಿತ್ ಕ್ಯಾ.ಮಾಂಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ರಾಜನ ಕಾಂಬಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಆ ನೇರತ್ ಕಾಸ್ ಮ್ಯೆಜೋರ್, ಕ್ಯಾ. ಮಾಂಕ್‌ರ ಕೂಡೆ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪಂಡ ವಿಚಾರತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಆದೇಶ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಕ್ಯಾ.ಮಾಂಕ್ ರಾಜನ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪಂಡ ವಿಷಯ ಕೇಪಕ, ಅವು ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪಾಂತಿ ಕಾಯಿಲ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಆಡಳಿತತ್‌ರ ಸುರೂಲ್ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೊಲೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಂಡ್ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಐರೋಪ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗ ಎಳ್ದಿತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಖೀರತ ಮೂಂದ್ ರಾಜಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಆಡಳಿತತ್‌ರ ಮೀದ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ಅರ್‌ಂಜಿತಿಂಜ ಕುಶಾಗ್ರಮತಿರ ಪಟ್ಟ ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್‌ರ ಕೂಡೆ 1854ತ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಪೋಲೆ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಅಂಚಾಯಿರ ಜನಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್!

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಮೂಂದಾತ್‌ಂಜ ಮೂಂದರೆ ಆಯಿರ, ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ 1500 ಜನಳ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಆ ಕಾಲತ್ ಸೆರಿಯಾನ ಲೆಕ್ಕತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಪಕ್ ಅವಕಾಶ ಇಂಚ್‌ಲೆಂದ್ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಪಿಞ್ಞ ಐರೋಪ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಬಲ್ಯಪ್ಪಂಡಚ್ಚಕ್ ಕ್ರೂರಿ ಅಲ್ಲೇಂಗೂ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿರಾಂದ ಬುದ್ದಿನುಂಡ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಜನತೆಕ್ ಓರ್ ಶಾಪ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಡ ಎಳಿಯ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ತಾಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡತ್. ಅನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಅಂತಃಪುರತ್ ನೂರ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ನರ್ತಕಿಯ, ಪರಿಚಾಕ್ರಿಕಾರಳೂ ಇಂಜತ್. ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿರಾಂದ ಆನಾನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ತಡಿರ ತಾಕತ್ತ್‌ಕ್ ಪೆತ್ತ ಪೊಣ್ಣಾಳಡ ಎದೆಪಾಲ್‌ನ ಒಕ್ಕಚಿ

ಕೊಟಿತ್ ಅದ್‌ನ ಕುಡಿಕೊಂಡೂಂದ್ ಅಂವಂಡ ವೈದ್ಯಂಗ ಸಲಹೆ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ!
ಈನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಲ್ಲ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಮುತ್ತೈದೆಯ ಪೆತ್ತಿತ್ ತಂಗಡ
ಆರ್ಯೆಕೆ ಆನಪಿಞ್ಞ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅರಮನೆ ಪಕ್ಕತ ಮನೆಲ್ ವಾಸ ಇಂಜಂಡ್
ತಂಗಡ ಎದೆಪಾಲ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭಾಗತ್‌ನ ರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ
ಮಾಡಿತಿಂಜತ್! ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಅಯಿಂಗಡ ಚಾವು ಗ್ಯಾರೆಂಟಿ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಪೆತ್ತ
ಮುತ್ತೈದೆಯ ತಂಗ, ತಂಗಡ ಪಾಕುಞ್ಞಿಯಡ ಕೂಡೆ ಅರಮನೆಲ್ ವಾಸ ಇಂಜತ್.
ಇನ್ನತ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪೊಲಾಕ ಕುಳ್‌ಚಿತ್ ಅರಮನೆರ ಎದಿಕೆ ಕಲ್ಲ್ ಹಾಸ್‌ನ ಪಟ್ಟೆಲ್
ಸಾಲಾಯಿತ್ ನಿಂದಂವಂಡಿಂಜತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಬೊಳ್ಳಿರ ಕಿಂಡಿಕ್ ಅವು ತಂಗಡ ಪಾಲ್‌ನ
ಕರ್‌ಂದಿತ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್!

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾನ್ ಉಂಬ, ತಿಂಬಕೆಲ್ಲ ಇನ್ನನೆ ಕರ್‌ಂದ ಎದೆಪಾಲ್‌ನ ಕುಡಿಪ
ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ ಪೊಣ್ಣ್ ಅಂವಂಡ ಅಂತಃಪುರಕ್
ಪೋಂಡಿಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ಈ ಪೋಲೆತ ಪಿರ್‌ಂದ್ ಎಚ್ಚಕ್‌ರ ಮಟ್ಟಿಕೆ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣಾಕ
ಒಮ್ಮತ್ತೆ ಅಂವ ತಾಂಡ "ರಾಜ್ಯತ್ ಇಂಜ ಮಂಗಲ ಕಯ್ಯತ ಎಲ್ಲಾ ಮೂಡಿಯಳ ತಾಂಡ
ಅರಮನೆಕ್ ಅಯೆಚಿ ತರೊಂಡು. ಅದತ್ ತಾಂಗ್ ಬೋಂಡಿಯಾನಯಿಂಗಳ ಆಯ್ಕೆ
ಮಾಡಿಯವಿ"ಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನತ ದುಷ್ಟ ಪಿಞ್ಞ ಕೆಟ್ಟ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಟ ಕೊಡವ ಮೂನಾಲ್ ದಿನತ್ ತಂಗಡ
ಮಂಗಲಕಯ್ಯತ ಮೂಡಿ ಕುಞ್ಞಿಯಳೆಲ್ಲ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ವಡಿಯಂಗಡ
ಮನೆಕ್ ಅಯೆಚಿರ್‌ತ್. ಅಕ್ಕ ಅಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ಮಂಗಲ ಊಟಿಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಯರ್ಚಿ
ಕ್‌ಟ್ಟತೆ ಸುಮಾರ್‌ಕ್ ಎಲ್ಲಾರೂ ಬೆಲ್ಲಕುಂಬಳತ್‌ರ ಕರಿ ಮಾಡಿತ್ ಬೆಂದುವಕ್ ತಕ್ಕಾರ
ಮಾಡಂಡಿಯಾಚಿಂದ್ ಬಯತಾನ ಓರ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಎಣ್ಣೆತಿಂಜತ್!

ಈ ವಿಷಯ ಅರ್‌ಂಜ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ದುಂಬ ಚೆಡಿ ಬಾತ್. ಅಂವ
ಇನ್ನತ ಮೂಡಿಯಳ ಮಂಗಲ ಕೈಚ ಅಪ್ಪಂಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಕಿತ್ ಚಾಟಿಲ್ ಪೊಯ್ಯ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್,
ಕೆಮಿನ ಮುರ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇದೂ ಪೋರಾಂದ್ ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ಜೈಲ್‌ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಶಿಕ್ಷೆ
ಕೊಡ್‌ತತ್!

ಈ ಘಟನೆ ಆನಪಿಞ್ಞ ರಾಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಪೊಂಗಡ ಸಹವಾಸತ್‌ನ ಬುಟ್ಟನ್ನಕೆ
ಕಾಂಬ. ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕತ್ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಹಕೀಮಂಗ ರಾಜ ನಲ್ಲ
ತಾಕತ್ತ್‌ಲ್ ಇರೊಂಡುವೇಂಗಿ ಅಂವ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲನೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಸಲಹೆ
ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆನಗುಂಡ್ ತಾಂಗ್ 30 ಬಯತಾಪಕ ಏದೇ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ರ ಕೂಡೆ, ಅಚ್ಚಕೆ

ಎನ್ನಂಗ್ ತಾಂಡ ಅಂಜಿ ಪೊಣ್ಣಾಳಡ ಕೂಡೆ ಸಹ ಲೈಂಗಿಕ ಸಮ್ಮಂಧ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಆಚೇಂಗೂ, ರಾಜಂಗ್ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಬೋರೆಯಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಅಂವಂಗ್ 30 ಬಯತಾಕಣೆಕೂ ಮಕ್ಕ ಇಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ವಿಷಯ ನೇರ್!

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ವಿಚಿತ್ರ ನಡವಳಿಕೆ

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಏದೇ ಕೆಲಸ ಆಡ್ ತಾಂಗ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ನಡ್‌ಂದಂಡಯಿಂಗಕ್ ಹಿಂಸೆರ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲತೆ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ನಡ್‌ಪ ಏದೇ ಸಂಗತಿ ಪೊರರಾಜ್ಯಕ್ ಅದತೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟತನ್ನಕೆ ಪೇರ್ತ್ ಎಚ್ಚರತ್ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಂಜಿಯೆ. ಅದತ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಡತ್ ಪಾರಕಾರ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ, ಪೋಪಯಿಂಗಕ್ ಲೈಸೆನ್ಸ್ ಇರೊಂಡಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಪೇಟೆಕ್ ವಾರಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ಚತ್ತೆಕ್ ಪೆರಿಯಾ ಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ತಂಗಡ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೊಂಡಬಂದಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಮಾರಿತ್, ಇಲ್ಲಿಂಜ ಪೋಪಕ ಅಕ್ಕಿನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ತೊಲೆಯಾರ್‌ಲ್ ಪೊರರಾಜ್ಯತ್‌ಂಜ ತಲಕಾವೇರಿ ಭಾಗಮಂಡಲಕ್ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಪ್ರವಾಸಿಯ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಚತ್ತೆಕ್ ಬಂದವು, ಯಾತ್ರೆಕ್ ಬಂದವು ತಂಗ ಏದ್ ಕೆಲಸಕ್ ಬಂದಿತೊ, ಅದ್‌ನ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಅಡ್ಡಿ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅವು ಇಲ್ಲಿಯತ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿತ್ ಈ ರಾಜ್ಯ/ ರಾಜಂಡ ವಿಷಯತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯತನ್ನಕೆ ರಾಜಂಡ ಗೂಢಚಾರಂಗ ನೋಟಿಯುವ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಈ ನೇರತ್ ಎಣ್ಣಕ 1824ತ್ ಮ್ಯಾನ್ಯುಯಲ್ ಪಿರೇರ ಎಣ್ಣುವ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪ್ರಜೆ ಪಿಣ್ಣ್ ಸ್ಯಾಮ್ಯುಯಲ್ ಜೋಸೆಫ್‌ನ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಜೈಲ್‌ಕ್ ಕೂಟಿತಿಂಜತ್. ಇದತ್ ಸ್ಯಾಮ್ಯುಯಲ್ ಯಹೂದಿ. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಕಾಂಗತೆ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಲ್ ಮೈಸೂರ್ ಚೆನ್ನೈಲ್ ಇಂಜ

ಅಧಿಕಾರಿಯ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಮೋವ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ನ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಭದ್ರತೆರ ಮೀದ ಬೊತ್ತಿಯಂಡಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್‌ರ ವಿಷಯ ಕೊಡಗ್‌ಲೆ ಅರಿಯೊಂಡೂಂದ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆನ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಕೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಕಾಸಮ್ಮೈಜೋರ್ 1826ಂಡ ನವೆಂಬರ್‌ಲ್ ಖುದ್ದ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್. ಅಂವ ರಾಜಂಡ ಮನಸ್ಸ್‌ನ ನೊಂಬಲ ಪಡ್‌ತುವಾಂಗ್ ಪೇರ್ತ್ ಸಮಧಾನತ್ ಇಂಜತ್. ಈನಗುಂಡ್ ರಾಜ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಷಯ ಒಂದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲತನ್ನಕೆ ಮಾಡಿತ್ ಅಂವಂಡ ಉದ್ದೇಶ ನಡ್‌ಕತನ್ನಕೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಂವ ಬೆಂದ್‌ಕ ಆಯಿತ್ ಇಪ್ಪಚ್ಚಕ್ ನೇರ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಪಾರಕಾರಳ ಪಿಞ್ಞ ಗೂಢಚಾರಳ ಆಕಿಯಂಡ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ರೈತಂಗಳ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯತನ್ನಕೆ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಮಿಞ್ಞಲೆ ರಾಜಂಡ ಕಡ್‌ಪ ಸ್ವಭಾವ ಅರ್‌ಂಜಿತಿಂಜ ಜನ ದಾರೂ ಈ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಕ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಧೈರ್ಯತ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕಾಸಮ್ಮೈಜೋರ್ ರಾಜನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದ ಕೇಪಕ ರಾಜ ಅಂವಂಗ್ ಸೆರಿಕ್ ಉತ್ತರ ಕೊಡ್‌ತ್‌ಲೆ.

"ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಮಹಾ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಎಲ್ಲಿ ಉಂಡ್?"ಂದ್ ಕೇಪಕ "ಅವು ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಲ್ ಇಲ್ಲೆ. ದೂರತ ನಾಡ್‌ಲ್ ಉಂಡ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಕಾಸಮ್ಮೈಜೋರ್‌ಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಜೆ ಮ್ಯಾನ್ಯುವಲ್ ಪಿರೇರಾನ ಸಹ ನೋಟುವಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಆಯಿಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದ ನೇರತ್ ಪೇರ್ತ್ ಅಸಮಧಾನತ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸಾಚಿ. ಆಚೇಂಗೂ, ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಮೀದ ಅಂವಂಗ್ ನಲ್ಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಂಜತ್.

ತಾಂಡ ಕೊಡಿಯತ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ರಾಜಂಡ ವಿಷಯತ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕಾಗದತ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ನ ಕುಶಿ ಪಡ್‌ತ್‌ವಕಾಯಿತ್ ಕಳ್‌ಚಂಡ್ ಉಳ್ಳನ್ನಕೆ ಕಂಡತ್. ದುಂಬ ಬುದ್ಧಿಕಾರಂಡನ್ನಕೆ ಕಾಟಿಯಂಡತ್. ಪ್ರಪಂಚತ್‌ರ ವಿಷಯ ಅರ್‌ಂಜವಕ್ ಪುರ್‌ಡ್ ಉಳ್ಳ ಅಂವ ಮಿಞ್ಞಕ್ ನಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯ ಆಪ ನಂಬಿಕೆ

ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಕಾಸಮ್ಮೈಜೋರ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತ್ ಅಂವಂಗ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ತಾಂಗ್ ಆಕತಯಿಂಗಳ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಕೊಲ್ಲ್‌ಬಿಟ್ಟಂಡ್ ಉಂಡ್ ಎಣ್ಣುವ ವರ್ತಮಾನ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ದಾರೂ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಪಕಯ್ಯಾಂದ್ ರಾಜ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿತಿಂಜಕೊ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಅಪರೂಪವಾನ ಕಾಡ್ ಬಟ್ಟೆಕಾತೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ದಾಟಿತ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಒರಮ್ಮತೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ದಿವಾಂಗ ರಾಜಂಗ್ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ತಂಗಡ ಪರಿಚಯತ್‌ರ ಚೀಟಿನ ತಂಗಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನಯಿಂಗಕ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಉಕ್ಕಡತ್‌ರ ಪಾರಕಾರ, ದಿವಾನಂಗ ಕೊಡ್‌ತ ಚೀಟಿನ ಕೇಟಂಡ್ ಜನಳ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಪಕ್ ಬುಡುವ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಆ ಬಟ್ಟೆನೆ ಇಲ್ಲತನ್ನಕೆ ಮಾಡಿರುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋನಯಿಂಗಳುಂಡ್, ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸುದ್ದಿನ ಅರ್‌ಂಜವ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ನಡ್‌ಪ ಇಂಜ ಕೊಲೆರ ಸುದ್ದಿನ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ರ ಮೂಲಕ ಅರ್‌ಂಜ ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕಾಸಮ್ಮೈಜೋರ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನುಂಡ್ ಅಂವ ಅಂವಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಶಿಕ್ಷೆ, ಮರಣ ದಂಡನೆರ ವಿವರತ್‌ನ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಸಂದರ್ಭತ್ ಕೇಕೊಂಡೂಂದ್ ಆದೇಶ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇದ್‌ನ ಕಾಸಮ್ಮೈಜೋರ್ ರಾಜಂಗ್ ಅರ್‌ಚಿಡುವಕ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇನ್ನತ ಆದೇಶ ತಾಂಡ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಪಾಂದ್ ಕೂತ್‌ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ರಾಜಂಗ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಆಪ ಮರಣ ದಂಡನೆ ಪಿಣ್ಣ್ ಬೋರೆ ಶಿಕ್ಷೆರ ವರದಿ ಅಯಿಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗೂ, ರಾಜ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡ್‌ತ್‌ಲೆ. ಅನ್ನನೆ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜನ ತಿರಿತ್ ಜವಾಬ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಒರಾತ ಮಾಡ್‌ಲೆ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪ್ರಜೆಯಳ ಕರುಣೆಲ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ಅವು ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯ ಭೂಮಿರ ಕಂದಾಯ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅವು ರಾಜಂಡ ಕೋಟೆಲ್, ಅರಮನೆಲ್ ಪನ್ಯ ಎಣ್ಣಕ ರಾಜಂಗ್ ಕೂಡ್‌ನ ಭೂಮಿ ಪಿಣ್ಣ್ ತೋಟತ್ ಬಿಟ್ಟಿ ಎಣ್ಣಕ ಸಂಬಳ ಇಲ್ಲತ ಚಾಕ್ರಿ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್.

ಇನ್ನತ ಬಿಟ್ಟಿ ಚಾಕ್ರಿ ಪೇರ್ತ್ ಕಷ್ಟ ಆಯಿತ್ ಜನ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಅಸಮಧಾನ ಪಟ್ಟತ್. ರಾಜ ಆನೆ ಬೋಟೆ ಪಿಣ್ಣ್ ಬೋರೆ ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯಡ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪಕ ಆಯಾಯ ನಾಡ್‌ರ ಜನ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜಂಡ್, ರಾಜ ಅಳ್‌ತ ಜಾಗಕ್ ಆನೆ

ಪಿಞ್ಞ ಜಾತಿಯಳ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬರೊಂಡಿಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲಾತೆ ಅವು ಆನೆರ ಮೀದ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪದಾಡ್, ಬೋರೆ ಏದೇ ಆಯುಧ ಬಳಸುವನ್ನಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ.
ಜನ ಆನೆರ ಸುತ್ತ ಬೇಲಿರನ್ನಕೆ ನಿಂದವಂಡು. ಅನ್ನನೆ ನಿಪ್ಪಕ ತಂಗಡ ಕೈ, ಕಾಲ್‌ನ ಆಟಿತೆ ಆಯುಧತ್‌ನ ನೇರೆ ನೇತಿ ಪುಡ್‌ಚವಂಡು. ಅಕ್ಕ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಉಂಬುಳು ಚೋರೆ ಊತ್‌ನಕೊ, ಕೋಟಿತ್ ಶೀತ ನೆಲತ್ ನಿಂದಂಡ್ ಕೈ, ಕಾಲ್ ಮರಕೆಟ್ಟಿಪೋನಕೊ, ನಿಂದಲ್ಲೆ ನಿಂದಿತ್ ನೊಂಬಲ ಪಟ್ಟಕೊ ನಿಂದ ಜಾಗತ್‌ಂಜ ಅಲ್ಲಾಡುವನ್ನಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ!

ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಿಂದಲ್ಲಿಂಜ ಅಲ್ಲಾಡ್‌ನಕ ರಾಜಂಡ ಕಡ್‌ಪ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪ ಎಣ್ಣಕ ಜನಕ್ ಶಿಕ್ಷೆರ ಲೆಕ್ಕ. ಆನಗುಂಡ್ ಜನಕ್ ರಾಜಂಡ ಆನೆ ಬೋಟೆ ಪಿಞ್ಞ ಜಾತಿಯಡ ಬೋಟೆ ಎಣ್ಣಕ ಬುಡ್‌ಂಜಿ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್.

ಒಮ್ಮತೆ 1828ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿರ ಪಕ್ಕ ಮೈಸೂರ್‌ರ ರಾಜ್ಯತ್ ಓರ್ ಬತ್ತ್‌ನಕೆರೆರ ಅಡಿಲ್ ಓರ್ ಆನೆ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಕೂಟ್‌ಕಾರಳುಂಡ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ನಾಪದ್ ಜನಕ್ ಆ ಆನೆನ ಸುತ್ತ್ ಇಟ್ಟಂಡ್ ತಾಂಡ ಬೋಟೆಕ್ ಓರ್ ಜಾಗತ್‌ನ ನಿರ್ಕ್ ಪಡ್‌ತೊಂಡೂಂದ್ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗೂ ಆನೆ ಜನಳುಂಡ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಯಾಲೆಯೊ ಪೋಯಿರ್‌ತ್.

ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಆ ನಾಪದ್ ಜನಕ್ ಗೊತ್ತ್‌ಮಾಡ್‌ನ ನೇರತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಆನೆನ ಬೋಟೆಕ್ ಕೊಂಡ ಬರತೆ ಪೋನಕ ನಾಪದ್ ಜನಳ ಮುಂಡೆ ಕೆತ್ತುಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಜನಡ ದುರಾದೃಷ್ಟಕ್ ಆನೆ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಲೆ. ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ರಾಜ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇದಾಯಿತ್ ಮೂಂದ್ ದಿನತ್ ಈ ಆನೆ ಪುತ್ತೂರ್‌ಲ್ ಕಾಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಜನ ಮುತ್ತಿಯಂಡ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಆನ ಗಾಯತ್‌ನುಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಅದ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ.

ಇಞ್ಞೊಮ್ಮತೆ ರಾಜ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತೋಕ್ ಪುಡಿಪಕ ಆಂಡ ಕೊಳ ರಾಜಂಡ ಬರಿಕ್ ಇಂಜತ್. ಅಂವ ಅರಿಯತೆ ರಾಜಂಡ ಬರಿಕ್ ಪುಡ್‌ಚತೊ, ಇಲ್ಲೆ ಬೋರೆ ಏದೇಂಗಿ ಪಕ್ಷಿರ ಬರಿಕ್ ಗುರಿ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಪುಡ್‌ಚತೊ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜ ಮಾತ್ರ ಅಂವ ತಾಂಡ ಬರಿಕ್ ಬೋಂಡೂಂದೆ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಕೊಳ ಕಾಟಿಯೆಂದ್ ಅಂವನ ಅಕ್ಕಲೆ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟತ್!

ರಾಜ ಕುಂಟಬಸವಂಡ ತಕ್ಕ್‌ರನ್ನಕೆ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಆಲಿ ಎಣ್ಣುವ ಇಞ್ಞೋರ್

ಕೆಟ್ಟಬುದ್ದಿರ ಸಿನೇತಂಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮುಕ್ರಿಯಳ ವಿರೋಧ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡತ್. ಅವು ತಾಂಡ ಎದಿಕೆ ಇಲ್ಲೇಂಗೂ ಮರೆಲ್ ತಾಂಗ್ ಕೆಟ್ಟದ್ ಮಾಡೂಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಅಗ್ಗೇನ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ರಾಜ ತಂಗಕ್ ಕೇಡ್ ಮಾಡುವಾಂದ್ ಬೊತ್ತಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಓರಮ್ಮತೆ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ದಾರ್‌ಕೂ ಅರಿಯತನ್ನಕೆ ಪೋಪ ಇಂಜತ್.

1832ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಾಗ ಎಣ್ಣುವಂವ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ನಾಗಂಡ ಓರ್ ರೂಪು ಮಾಡಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂದ್ ಕಾಲತ್ ಇನ್ನತ ರೂಪುಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪದ್ ಪೇರ್ತ್ ಅಪರೂಪ ಆಯಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಇದ್ ಜನಕ್ ವಿಶೇಷ ಆಯಿತ್ ಕಂಡಿತಿಕ್ಕು. ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕಾಸಮ್ಮೆಜೋರ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಇನ್ನತ ವಿಪರೀತ ಕೆಲಸತ್‌ರ ಮೀದ ಸುದ್ದಿ ಎತ್ತುವಕ ಪಂಡ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮಂಡೆ ಕೆಟ್ಟನ್ನಕೆ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮಂಡೆ ಕೆಟ್ಟಿತಿಕ್ಕು ಕಾಂಬಾಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಪಟ್ಟತ್!

1832ತ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಣ್ಣ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪೋಪಕ್ ಮೊಳಿ

1832ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗೂ, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ ವಿರೋಧ ಬೊಳ್‌ಂದಿತ್ ಅದ್ ಮಿಣ್ಣ್‌ಕ್ ರಾಜಂಗ್ ಕೆಟ್ಟದ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಧೇ ಕಾಲ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗತ್ ಕಾಸಮ್ಮೆಜೋರ್ ಚೆನ್ನೈರ ಫೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಎಣ್ಣ್‌ಕ ಚೆನ್ನೈರ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಕ್, ತಾಂಡ ಬಂಗಲೆಲ್ ಚನ್ನಬಸವ ಎಣ್ಣುವಂವ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸೋದರಿ ಪಿಣ್ಣ್ ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ನೆಲೆ ಪಡ್‌ಂದಿತ್‌ಂದ್, ಅಯಿಂಗಡ ಜಿಂವ ಪಿಣ್ಣ್ ರಕ್ಷಣೆಕಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದಿತ್‌ಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ರಕ್ಷಣೆ ಬೋಡಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ರ ಕೂಡೆ "ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟತ್. ನಾಡ ಪೊಣ್ಣ್ ರಾಜನ ಇಷ್ಟಪಡತೆ ಪೋನಕ ಬಪ್ಪ ಶಿವಪಾದರೆಲ್ ಅವಳ

ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಡುವಿಂದ್ ಬೊತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್"ಂದ್ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಪುಕಾರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ನಂಬಿಕೆ ಪಡ್‌ಂದವಕ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಈ ಪೊಟ್ಟ್ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಇದತ್ ನೇರ್ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಅರ್‌ಂಜತ್.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಸುರೂವೆತ ಪೊಣ್ಣ್ ಮುದ್ದಮ್ಮಾಜಿ ಚತ್ತ್‌ಪೋನಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ದಂಡನೆ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪೊರಮಲೆ ಪನ್ನತ್ ಇಂಜತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಕಳಕೇರಿ ನಿಡುಗಣೆ ಪನ್ನತ್‌ರ ವಾತಾವರಣಕ್ ಒಗ್ಗತೆ ಪೋನಾಂಗ್ ಲಿಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಅರಮನೆ ಪಿಞ್ಞ ಭೂಮಿನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮೂನಾಲ್ ಕಾಲ ಅಪ್ಪಂಗಳತ್ ಸುಖತ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಈ ನೇರತ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ದುಷ್ಟ ಸಿನೇತ ದಿವಾನ್ ಕುಂಟಬಸವ ಪಿಞ್ಞ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಆಲಿರ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಂಡ್, ಕೊಡಗ್ ಮುಕ್ರಿರ ಕೂಡೆ ಪೇರ್ತ್ ಅಹಂಕಾರತ್ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಪ್ರೀತಿನ ಕಳ್‌ಂದಂಡತ್. ಅಯಿಂಗಕ್ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಬಹಿರಂಗ ಆಯಿತ್ ವಿರೋಧ ಕಾಟುವಕ್ ಧೈರ್ಯ ಇಂಜ್‌ಲೇಂಗೂ ಒಳಿಯ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ಬುಡ್‌ಂಜಿ ಪೋನನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡಾತ್ ಪರ ಜನಕ್ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಪಗೆ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ತಾನ್ ಆ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಸಪೋರ್ಟ್ ಪಡ್‌ಂದ್ ರಾಜನ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ಂಜ ಉಳ್‌ಪೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈಂಗಾಯಿತ್ ಅಂವ ಆದ್ಯ ತಾಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಆಪ್ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಇದ್‌ನ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್ ಕಾಂಬ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ರಾಜಂಡ ತಂಗೆನ ಮಂಗಲ ಆಯಿತ್ ಲಿಂಗಾಯತ ಆನಕೊ, ಪುಟ್ಟುವಕ ಕೊಡವ! ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವಂಗ್ ಕೊಡವ ಮುಕ್ರಿಯಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ರ ಸಪೋರ್ಟ್ ಇಂಜತ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಅಣ್ಣ್ ಮುದ್ದಯ್ಯ ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತ ಮುನ್ಷಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗೂ, ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗೂ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಸೆರಿ ಆಯಿಲೆ ಕಾಂಬ. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ಗೆಡಿಗೆಡಿ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ ಪಿಞ್ಞರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಗೌರವತ್ ನಡ್‌ಂದವ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಈನಗುಂಡ್ ರಾಜ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಕೂಡೆ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ತಂಗೆ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಅಪ್ಪಂಗಳತ್‌ಂಜ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ಬಪ್ಪಕ, ಅವಳ ವಡಿಯಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಕತೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಲೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಆಕಿತಿಂಜತ್. 1830ತ್

ಅವ ಅಪ್ಪಂಗಳಕ್ ವಡಿಯಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಚಿ. ರಾಜ ತಾಂಡ ತಂಗೆನ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಪಕ್ಕ ಅಯೆಚಕೊ ಅಯಿಂಗಡ ಸಮ್ಮಂಧ ಚಾಯಿತೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಈ ನೇರತ್ ರಾಜ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಆಪ್ತಂಗಳಾನ ನಾಲ್ ಜನಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ತಾಂಡ ಆಪ್ತಂಗಡ ಕೊಲೆನುಂಡ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಇಂಜ ಪಗೆ ಇಞ್ಞ್ನ ಅಧಿಯಾಚಿ.

1832ತ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಅಂವಂಡ ಅಣ್ಣ ಮುದ್ದಯ್ಯ, ಬೋಪಣ್ಣ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡವ ಮುಕ್ರಿಯಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ರಾಜನ ಪಟ್ಟತ್‌ಂಜ ಉಳ್‌ಪಿತ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವನ್ನಕೆ ಉಪಾಯ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜಂಗ್ ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಅಂವಂಡ ಇಷ್ಟದೇವ ವೀರಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ ಸೊಪನತ್ ಕಂಡಿತ್ ವಿಷಯತ್‌ನ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್.

"ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ರಾಜ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಅಪ್ಪಂಗಳತ್‌ಂಜ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕುಂದ್‌ರ್‌ಮೊಟ್ಟೆಲ್ ಮಂಡೆ ಕೆತ್ತೊಂಡೂಂದ್ ಇಂಜತ್. ಇದ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ಕ್ ಎನ್ನನೆಯೊ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ, ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ"ಂದ್ ರಾಜಂಡ ಬೇಡ ದಳತ್‌ರ ನಾಯಕ ಚನ್ನಪ್ಪನಾಯಕ 1833ತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಗ್ರೇಮ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ತ ಹೇಳಿಕೆಲ್ ಎಣ್ಣಿತ್.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಅಪವಾದ ಮಾಡ್‌ನಾತ್ ಸತ್ಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅಂವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ದಂಡ್ ಕಾಲ ಅಪ್ಪಂಗಳತೆ ಇಂಜತ್. 1832ತ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಪೋಪಕ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಒಂದರೆ ಬಯತ್‌ರ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ಇಂಜತ್.

ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಅಪ್ಪಂಗಳಕ್ ಪೋನಪಿಞ್ಞ ರಾಜಂಗೂ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗೂ ಪಗೆ ಅಧಿಯಾಚಿ. ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ರಾಜ, ಕೆಟ್ಟ ತರತ್ ಕಂಡತ್‌ಂದ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ರಾಜಂಡ ವಿರುದ್ಧ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಇದ್ ಗೊತ್ತಾನ ರಾಜ ಅಂವನ ಶಿವಪಾದರೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಚಾವ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ವಿಷಯ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ನಮ್ಮೆಕ್ ಚೆನ್ನಂಗೆ ದಿನ ಬಾಕಿ ಇಪ್ಪಕ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಅವಳ ನಮ್ಮೆಕ್ ವಡಿಯಂಡ ಕೂಡೆ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಕಾಕುವಕ್ ಬಂದ ಹರಿಕಾರಂಡ ಕೂಡೆ ಅರಮನೆರ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ನಲ್ಲ ಕ್ರಯ ಉಳ್ಳ ಪೊಡಿಯತ್‌ನ ಅಯೆಚಿತಿಂಜತ್.

ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಬಯ್ಯ ಆ ಪೊಡಿಯತ್‌ರ ಮಡ್‌ಕ್‌ನ ಬುಡ್‌ತಿತ್ ನೋಟುವಕ ಅದತ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಕಾಗದ ಇಂಜಾನ ಕಂಡತ್. ಅದತ್ ಅರಮನೆರ ಓರ್ ಸಿನೇತೆ, "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ನಿಂಗಡ ವಡಿಯನ ನಮ್ಮೆರ ನೇರತ್ ಚಾವ್‌ಚಿಡುವ ವರ್ತಮಾನ ಉಂಡ್. ಆನಗುಂಡ್ ನಿಂಗ ಆಪಟ್ಟಕ್ ಬೆರಿಯ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪದ್ ನಲ್ಲದ್"ಂದ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಈ ಕಾಗದತ್‌ನ ದಾರ್ ಎಳ್ದಿಯೆಂದ್ ಪೆದ ಇಲ್ಲತಿಂಜಕೊ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಎಳ್‌ದನಯಿಂಗಳ ಅರ್‌ಂಜಂಡತ್. ಅವಕ್ ಪೋಡಿ ಆಚಿ. ವಡಿಯಂಗ್ ವಿಷಯ ಅರಿಚಿಡುವದೆ ಅಪ್ಪಂಗಳತ್ ಇಂಜ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಆಪ್ತ ಸಿನೇತಂಗಳಾನ ಮುಂದಯ್ಯ, ಚೇಂದ್ರಿಮಾಡ ಅಚ್ಚಯ್ಯ, ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಗಣಪತಿರ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಬಾಕ್ ನಡ್‌ತಿತ್ ಮಿಞ್ಞತ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ, ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಮೈಸೂರ್ ಇಲವಾಲಕ್ ಎತ್ತ್‌ನ ಸಾಸ ಕತೆ

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ದಾಟಿ ಪೋಪದ್ ಪೇರ್ತ್ ಕಷ್ಟತ್‌ರ ಕೆಲಸ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಒಳ್‌ಕೂ, ಪೊರ್‌ಮೆ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗೆ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಪಾರಕಾರ ಇಂಜತ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗ್ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪಕ್ ದಾರ್‌ನುಂಡ್ ಸಹಾಯ ಕ್‌ಟ್ಟುವನ್ನಕೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಗೆಳಿಗೆಲೂ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ಕಣ್ಣ್ ಬೆಚ್ಚಿತೆ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪಕ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಆಪ್ತಂಗಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಂಡು. ಇದ್‌ನೆಲ್ಲ ಅವು ಗೇನಮಾಡಿತ್ ಓರ್ ತೀರ್ಮಾನಕ್ ಬಾತ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಚಿಕ್ಕ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ನವರಾತ್ರಿರ ಆದಿಲ್ ಒಮ್ಮತೆ ತಾಂಡ ಅಮತ್ತಿ ನಾಡ್‌ರ ಭೂಮಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್, ತಾನ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ನವರಾತ್ರಿರ ನವಮಿಕ್ ಬಪ್ಪಿಂದ್ ಎಳ್ದೊಂಡು. ನವರಾತ್ರಿಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಕೂಡೆ ಅಮ್ಮತ್ತಿ ನಾಡ್‌ಕಾಲೆ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಂಡು. ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿಕೆತ್ತನೆ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ವಡಿಯ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಕೂಡೆ ಪೋಪದ್ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಾಪಕಯ್ಯ, ಇದ್‌ಂಗಾಯಿತ್‌ಅವಳ ಓರ್ ಉದ್ದತ ಬಲ್ಯಪೊಟ್ಟಿರ ಒಳ್‌ಲ್ ಬುದ್ದಾಕಿತ್, ಅದತ್ ಮನೆರ ಸಾಮಾನ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಆಳಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಆ ಪೊಟ್ಟಿನ ಪೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಬುದ್ದವಕ್ ಓರ್ ಮರತ್‌ರ ಪೊಟ್ಟಿನ ಚೇಂದ್ರಿಮಾಡ ಅಚ್ಚಯ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಪೊಟ್ಟಿಯಡಾತ್ ಆಂಜಿತ್ ಓರ್ ಪೊಟ್ಟಿರ ಬರಿಲ್ ದಂಡ್ ಚೆರಿಯ ತೂತ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಬೋರೆಯಿಂಗಕ್ ಅದ್ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ತಳ್ಳನೆತ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಅದ್‌ನ ಮುಚ್ಚಿರ್‌ತ್. ಆಳಕ್ ಆ ಪೊಟ್ಟಿನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅಪ್ಪಂಗಳ ಅರಮನೆಲ್ ಪಾರಕಾರ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಎನ್ನನೆ ಪೊರ್‌ಡುವಾಂದ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಓರ್ ತಂತ್ರ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ನವರಾತ್ರಿಕ್ ಕುದರೆ ಸವಾರಂಗ ಎಲ್ಲರೂ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಐಂಬದಾಳ್ ಮಾತ್ರ ಅಪ್ಪಂಗಳತ್ ಇಂಜತ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ಪಾಯಸ ಊಟ ತಪ್ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್ತಿಂಜತ್. ಈ ಪೋಲೆ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಆಪ್ತಂಗ ಪಾಯಸ ಊಟತ್‌ರ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ದುಂಬ ಬೆಲ್ಲ, ತೆಂಗೆನ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪಾಯಸ ಪಿಞ್ಞ ಕಡ್‌ಂಬುಟ್ಟ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅಂದ್ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಅರಮನೆಲ್ ಗೌಜಿ. ಆಣಕಣ್ಣ್‌ರ ಬೊಳ್‌ಚ ಕತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅರಮನೆರ ಪಟ್ಟಿರ ಸುತ್ತ ಬೆಚ್ಚತ್. ಪಾರಕಾರ ಎಲ್ಲ ಒರೇ ಸಾಲ್‌ಲ್ ಉಂಬಕ್ ಅಳ್‌ತತ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಆಪ್ತ ಸೇವಕಂಗ, ಕುರುಬಂಗ, ಯರವಂಗ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಅಳ್‌ತತ್. ಪಾರಕಾರಕ್ ಬಳ್‌ಂಬುವಕ್ ಬೋರೆ ಏರ್ಪಾಡ್ ಇಂಜತ್.

ಅಯಿಂಗಕ್ ಬಳ್‌ಂಬುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಚ್ಚಯ್ಯ ಕರ್‌ತ ಪುಟ್ಟ್‌ರ ಓರ್ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಆ ಪಾಯಸತ್‌ರ ಗಂಜಿಕ್ ಕೂಟ್‌ಚಿ. ಬಳ್‌ಂಬುವವು ಪಾರಕಾರಕ್ ಚಾಯಿತೆ ಪಾಯಸ ಪಿಞ್ಞ ಕಡ್‌ಂಬುಟ್ಟ್ ಇಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಪಾರಕಾರ ಮೊದ್‌ರ ಇಂಜ ಪಾಯಸತ್‌ನ ಚಾಯಿತೆ ತಿಂದತ್.ಉಂಡಿತಾಕಣೆ ಅಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ಅಮಲಾಯಿತ್ ಸೊಯ ಇಲ್ಲತನ್ನಕೆ ಅಳ್‌ತಲ್ಲೆ ಬುದ್ದ್‌ರ್‌ತ್! ಬಸಪ್ಪಂಡ ಆಪ್ತಂಗ ಬೋರೆ ಜನಕೂ ಎಲ್ಲ ಇಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಮಲಾಯಿತ್ ಬುದ್ದ್‌ಪೋನ ಪಾರಕಾರಳೆಲ್ಲ ಅರಮನೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಕಯ್ಯಾಲೆಲ್ ಬುದ್ದಾಕ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಊಟ ಆನನ್ನಕೆ ಚೆನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ತೋಕ್, ಕತ್ತಿನ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಕುದರೆ ಪತ್ತಿ ಪೊರ್‌ಟತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪೊಟ್ಟಿಲ್ ಓರ್ ತಳ್ಳನೆ ಕಡಿಕೆ ಬಿರ್‌ಚಿತ್ ಬುದ್ಧಂಡತ್. ಅನ್ನನೆ ತಾಂಡ ಮಾಲ್‌ಮುಟ, ಪೊಡಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಅದತೆ ಬೆಚ್ಚಂಡತ್. ಅವ ಬುದ್ಧಂಡ ಪೊಟ್ಟಿನ ತಡಿಲ್ ನಲ್ಲ ತಾಕತ್ತ್ ಉಳ್ಳ ಗೆಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾನ ಕುರುಬಂಗ ಪೊರ್‌ತಂಡತ್.

ಇನ್ನನೆ ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ಅಪ್ಪಂಗಳತ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಟ ಇವು ಪೊಲಣೆಕ್ ಅಮ್ಮತ್ತಿನಾಡ್‌ರ ಮಾಚಿಮಂಡ ಮನೆಕ್ ಎತ್ತಣೆಕ್ ಮೂಂದ್ ಬಾಲೆಕಾರ ತಂಗಡ ನಿಪ್ಪುಲ್ ತೋಕ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ನಿಧಾನ ಆಯಿತ್ ನಡ್‌ಪಾನ ಕಂಡತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಇಂಜ ಪೊಟ್ಟಿನ ಪೊರ್‌ತಂಡ ಕುರುಬಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಚೆನ್ನ ಜನ ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ತೆರಿರ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್.

ಮಾಚಿಮಂಡ ಬಾಲೆಕಾರಳ ಕಂಡ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಕೂಟಾಳಿಯ "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿರ ಸವಾರಿ ಬಂದಂಡ್ ಉಂಡ್. ನಿಂಗ ಬಟ್ಟೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ದೂರ ಪೋಯಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಚಿ.

ಈ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ಬಾಲೆಕಾರಕ್ ಅಗ್ಗೇನ ಬಂದ್‌ರ್‌ತ್. ರಾಜ ನಮ್ಮರ ನೇರತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಊರ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ ಇಂಚ್‌ಲೆ. ಅನ್ನನೆ ರಾಜ ನಾಡ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ದಂಡ್ ದಿನಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಆಯಾ ನಾಡ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪ ವರ್ತಮಾನತ್‌ನ ಚಾವಡಿಕಾರ ಸಾರುವ ಇಂಜತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಮಾಚಿಮಂಡ ಬಾಲೆಕಾರಕ್ ಇವು ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಬಂದಿತ್ ಇಯಂಗಡ ಮೀದ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ನಲ್ಲ ಗುರಿಕಾರ ಆಯಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಅಂವನೂ ಇಯಂಗಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚತ್. ಕೂಟ್‌ಕಾರಳೂ ಬೆಚ್ಚತ್. ಇನ್ನನೆ ದಂಡ್ ಕಡೆಕಾರಳೂ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಚಿಮಂಡ ಜೋಯಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಮನೆಕಾರ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಸೋಮಯ್ಯ ಬೆಚ್ಚ ಬೊಡಿ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಎಡ್‌ತೆ ಕೈಕ್ ಪಟ್ಟತ್. ಇದ್‌ನ ಕೂಟಾಕತೆ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ತಾಂಡ ಕುದರೆನ ಸ್ಪೀಡ್‌ಲ್ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಅನ್ನನೆ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ತಂಗಡ ಅರೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಂಜ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪೌನ್‌ನ ತಂಗಡ ಬೆಂಬರಿ ಕನ್‌ಚಿತ್ "ಇದ್‌ನ ಪೊರ್‌ಕಿಯೋಳಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಕುದರೆನ ರಭಸತೆ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.ಅಕ್ಕಣೆ ಮಾಚಿಮಂಡ ಮನೆಕಾರ ತೋಕ್ ಬೊಡಿರ ಸದ್ದ್ ಕೇಟಿತ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬರಣೆ ಬಾಕಿ ಜನಳೂ ಬಾತ್. ಅವು ಪೊಲಾಕತ ಬೊಳಿಲ್ ಪೌನ್‌ನ ತೇಡಿಯಂಡ್ ಇರಣೆ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಎಚ್ಚಕೊ ದೂರ ಪೋಯಿರ್‌ತಿಂಜತ್!

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬೆಂಬರಿಲ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಓರ್ ಎರವಂಗ್ ಎಣ್ಣಾತಿಂಜತ್. ಆ ಕುಞ್ಞಿ ಮೊರ್‌ಟಕ ಬಟ್ಟೆಲ್ ನಂಗಕೆ ತೊಂದರೆಂದ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಆ ಕುಞ್ಞಿಕ್ ಮಂಕಾಪಕ್ ಅಫೀಮ್‌ರ ಉಂಡೆಯೊಂದಾನ ಆ ಎರವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್. ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಮನೆರ ಸಾಮಾನ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟ್ ಪೊಟ್ಟಿನ ಇಞ್ಞೋಞ್ಞೀರ್ ಗುಂಪ್‌ರ ಎರವ, ಕುರುಬ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಬಂದಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಬಪ್ಪಕ ಮಾಚಿಮಂಡ ಒಕ್ಕಕಾರ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಬುದ್ದಿತಿಂಜ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆಕಾರಡ ಚಾವುನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಮನೆಕ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ತಂಗಡ ಕುದರೆನ ಸ್ಪೀಡ್‌ಲ್ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಹೊಸೂರ್‌ಕಾಲೆ ಪೋಪಕ ಪೂದ್ರಿಮಾಡ ಮನೆಕಾರ ಇಯಂಗಳ ತಡ್‌ಪಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಅಯಿಂಗಕ್ ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಬೊತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಇವು ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಎತ್ತಿರ್‌ತ್. ಅಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಡತ್ ಪಾರಕಾರ ತಡ್‌ತತ್. ಅಯಿಂಗಕ್‌ಂಜ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಕಡೆಕಾರ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳ ಬೊತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೋಪಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಬಂದ ಯರವ, ಕುರುಬ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ.

ಪೊಟ್ಟಿನ ಪೊರ್‌ತವು ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯ ಕ್‌ದಕ್ ಉಳ್‌ಪಿತ್ ಚೆನ್ನ ರೆಸ್ಟ್ ಎಡ್‌ತವ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಪೊಲಾಕ ಪತ್ತ್ ಗಂಟೆ. ಮಜ್ಜಣಕ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಎತ್ತ್‌ನ ಇವು ತಂಗ ಕೊಂಡಬಂದಿತಿಂಜ ಕೂಪೊದಿನ ಉಂಡಿತ್ ರೆಸ್ಟ್ ಎಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಪೊಟ್ಟಿರ ಒಳ್‌ಲೆ ಇಂಜ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕೂ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬರೊಂಡಿಂಜತ್.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಕುಞ್ಞಿ ಎಡ್‌ತಂಡ ಕುರುಬ ಪಿಞ್ಞ ಯರವ ಎಲ್ಲಿ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ. ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೊಟ್ಟಿ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಪೋನಕ ಕುರುಬ, ಎರವಕ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಅದ್‌ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ ಅವು ರಾಜಂಗ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟಕ ನಂಗಕೆ ತೊಂದರೆಂದ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪೊಟ್ಟಿನ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ತಾಂಡ ಬೆನ್ನ್‌ರ ಬೆಂಬರಿ ಕುದರೆಲ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಉಪಾಯ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ದಾಟಿತ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಆಪ್ತ ಸೇವಕಂಗ "ಮದ್ದಾನೆ ಬಾತ್. ಪೊಟ್ಟಿನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಓಡಿ"ಂದ್ ಕೂತ್‌ಟ್ಟಿತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಪೊಟ್ಟಿ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜವು ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಓಡಿರ್‌ತ್. ಅವು ಕಣ್ಣ್‌ಕ್ ಕಾಂಗತಚ್ಚಕ್ ದೂರ ಓಡಿ ಪೋಸಪಿಞ್ಞ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪೊಟ್ಟಿ ತೊರ್‌ಂದತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕೂ

ಬುದ್ಧಂಡೆ ಸುಸ್ತಾಯಿತಿಂಜ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪೊಟ್ಟಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಾತ್. ಅವಕ್ ತಾಂಡ ಕುಞ್ಞಿರ ಗೇನ ಬಾತ್. ಕುಞ್ಞಿನ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಇಂಜ ಯರವಂಡ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ.

ರಾಜಂಡ ಜನಡ ಕೈಕ್ ಎಲ್ಲಿಯೇಂಗಿ ಕುಞ್ಞಿ ಕ್‌ಟ್ಟಿರ್‌ತಾಂದ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ದಂಪತಿಯ ಬೊತ್ತಿಯಂಡತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅವು ಬಯ್ಯಕ್ ಪೋಪಕೂ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಕುದರೆಲ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ವಡಿಯಂಡ ಕೈಕ್ ಆನ ಗಾಯ ಕಂಡತ್. ಆ ಗಾಯತ್‌ಂಜ ಚೋರೆ ಒಕ್ಕಿತ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗ್ ಸುಸ್ತಾಚಿ. ಆಚೇಂಗೂ ಹರತ್ ಮಜ್ಜಣತ್‌ರ ನೇರಕ್ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ಣ ಕೋಟೆನ ಅವು ಎತ್ತ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿ ಅವು ತಂಗಡ ಕೂಪೊದಿನ ತೊರ್‌ಂದ್ ಉಂಬಕ್ ಅಳ್‌ಪಕ ಓರ್ ಜಂಗಮ ಇವು ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸಮ್ಮಂಧಿಯಾಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಅಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ಪಣ್ಣ್, ಪಾಲ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಬಸಪ್ಪಂಡ ಕೈ ದುಂಬ ನೊಂಬಲ ಆಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಪೊಣ್ಣ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ಕೆಟ್ಟಿತಿಂಜ ಬಟ್ಟೆನ ಉತ್ತುವಕ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಅಂತೂ ತಂಗಕ್ ಗೊತ್ತಿಂಜ ಮದ್ದ್‌ನ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪುನಾದಿಯ ಗಾಯಕ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅವು ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲೆ ಇಲವಾಲಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಮೇ. ಕಾಸಮ್ಮೆಜೋರ್ ತಾಂಡ ಬಿಡಾರ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದಕ ತಂಗಡ ಜಿಂವಕ್ ಅಪಾಯ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ನಂಬ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಅವು ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಒಯ್‌ಪತ್ ನೇರಕ್ ಇಲವಾಲಕ್ ಎತ್ತಿತ್ ಮೇಜರ್‌ರ ಕೂಡೆ ತಂಗಡ ಕತೆನೆಲ್ಲ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್.

ರಾಜಂಡ ಕ್ರೂರತ್ವ ಪಿಞ್ಞ ಹಿಂಸೆನ ಅರ್‌ಂಜ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರಕ್ ನೆಲೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವಂಡ ಗಾಯತ್‌ನ ಕತ್ತಿತ್ ಮದ್ದ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ದಂಪತಿಯಡ ದುರಾದೃಷ್ಟಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ಎರವಂಡ ಕೈಯಿಂಜ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಜನಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿರ್‌ತ್. ಅವು ಕೊಂಡ ಪೋಯಿತ್ ಆ ಕುಞ್ಞಿನ ರಾಜಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಂವಂಗ್ ಮಕ್ಕ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್ ರಾಜಂಡ ಪೆರಿಯ ಪೊಣ್ಣ್ ಆ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿನ ಬಾಕ್‌ಚಿ.

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ದಂಪತಿಯ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋನಾಂಗ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ, ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋನ ಸಂಗತಿ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಸಹಿಸುವಕಯ್ಯತಚ್ಚಕ್ ಚೆಡಿ ಬಾತ್. ಅವು ತಾಂಡ ಮೀದ ಕಂಪೆನಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್‌ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ನ ಪಾಳ್ ಮಾಡುವಂದ್ ರಾಜ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ಂಜ ಉಳ್‌ಪಿತ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನಾಪಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡೂಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಪಟ್ಟಿತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಎನ್ನೇಂಗಿ ಮಾಡಿತ್ ಪೊಣ್ಣ್ ಸಮೇತ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಆಕಿಯವಂಡೂಂದ್ ಹಟ ಪುಡ್‌ಚತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಎಚ್ಚಕೆ ಕಷ್ಟ, ನ್ಯಾಯಬಾಹಿರ ಆಡ್... ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ತಾಂಗ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡತೆ ಪೋನಕ ತಾಂಡ ರಾಜತ್ವತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಪಾಂದ್ ಗೇನಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ಕ್ "ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಇಲ್ಲಿ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿತ್, ತಾಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಕೊಂದಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಬಂದಿಯೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವನ ನಾಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡೂ"ಂದ್ ಎಳ್ಳ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ಕ್ ರಾಜ, ಪಂಡ್ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಸಂಸಾರತ್‌ನ ಹಿಂಸೆ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ರೂರತ್ವತ್ ಕೊಲೆ ಮಾಡ್‌ನದ್ ಚಾಯಿತೆ ಗೊತ್ತಿಂಜಾಂಗ್ ಈ ಕುರಿ ಅಂವ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯಿಪಕ್ ಒತ್ತಂಡ್‌ಲೆ. ಈ ವಿಷಯತ್‌ನ ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್‌ಕೂ, ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ ಗವರ್ನರ್‌ಕೂ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್.

1833ತ್ ಬೆಂಗಳೂರ್ ಕಂಪೆನಿರ ಅಧಿಕಾರಿಯ "ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ, ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರಳ ರಾಜಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಕಯ್ಯ"ಂದ್ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಅಯಿಂಗಳ ಭದ್ರತೆರ ದೃಷ್ಟಿಲ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಅಯಿಚಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೋಪಕ್ ತಾಂಡ ಮುನ್ನಿ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಅಣ್ಣ ಮುದ್ದಯ್ಯ ಎನ್ನೇಂಗಿ ಕೆಣಿ ಮಾಡಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಅಗ್ಗೇನ ಪಟ್ಟಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ನಾಪದ್ ಜನಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಮುದ್ದಯ್ಯ ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತ, ನಲ್ಲ ಮರ್ಯಾದಸ್ಥ,ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಲ್ ಹುಷಾರ್ ಇಂಜತ್.

ಆಚೇಂಗೂ ರಾಜನೆ ಖಿದ್ದ್ ಮುದ್ದಯ್ಯನ ಪೊಜ್ಜಿತ್, ದಿವಾನ್ ಕುಂಟ ಬಸವನುಂಡ್

ಅಂವಂಡ ಮಂಡೆ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಜನಕ್ ಮುದ್ದಯ್ಯ ನಿರಪರಾಧಿಂದ್ ಚಾಯಿತೆ ಗೊತ್ತಿಂಜತ್. ಬಯ್ಯ ರಾಜಂಗೆ ಮುದ್ದಯ್ಯಂಡ ಮೀದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಆಚಿ. ಅಂವನ ವರುವಕೆ ಬುಡುವ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ರಾಜಂಗ್ ವರ್‌ಕ್ ಪತ್ತ್‌ಚಿ ಎಣ್ಣುವಕ ಮುದ್ದಯ್ಯ ತಾಂಡ ಅರೆಂಜ ಕತ್ತಿ ಎಡ್‌ತಿತ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ತಾಂಡ ಎದಿಕೆ ನಿಂದನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಕಯ್ಯುವಕ ಓರ್ ಮಂತ್ರವಾದಿ ಬಂದಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಮುದ್ದಯ್ಯಂಡ ಉಪದ್ರ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಓರ್ ಉಪಾಯ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ರಾಜ ಓರ್ ಪುದಿಯ ಕೆಂವತ್ ಮುದ್ದಯ್ಯಂಡ ರೂಪ ಬುಡ್‌ತಿತ್ ಅದ್‌ನ ಪ್ರತಿ 24 ಮಿನಿಟ್‌ಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ನೋಟಿತ್ "ಮುದ್ದಯ್ಯ ರಾಜದ್ರೋಹಿ ಆನಾಂಗ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿಯೆ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಇರೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಸಲಹೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ರಾಜ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಕ್ರಮೇಣ ಅಂವಂಗ್ ಶಾಂತಿಯಾಯಿತ್ ವರ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಮುದ್ದಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರಳ ಚಾಪ್‌ಚಿಟ್ಟದೆ ರಾಜ, ಬೇಡದಳತ್‌ರ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಮರಿಯಪ್ಪ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞ ಚಿಕ್ಕ ನಾಯಕನ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇನ್ನನೆ ರಾಜ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಆಪ್ತಂಗಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಉಳ್ಳಾನ ಕಂಡಿತ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಆಪ್ತಂಗಳಾನ 20 ಜನ ಕಾಡ್ ಬಟ್ಟೆಕಾತೆ ಮೈಸೂರ್ ತೆರಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಎತ್ತಿಯಂಡ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಎಕ್ಕ ಜನ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಸೈನ್ಯಕ್ ಕೂಡುವಕ್ ಅರ್ಹತೆ ಇಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನಳ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ತಾಂಡ ಮೀದ ಭಕ್ತಿ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇನ್ನನೆ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಳ್‌ಕ್ ಪಾಲ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಉಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಆ ಕಾಲತ್ ಕೂಳ್‌ಕ್ ಪಾಲ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಉಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಯಿಂಗಕ್ ವಿರೋಧ ಕಾಟುವದ್ ಅಪರಾಧ ಆಯಿತಿಂಜತ್!

ಇದಾನದು ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ಜನಳ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕಾಕಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಮುಕ್ರಿಯಕ್ ಪೂವ್ ಪಚ್ಚಡ ಎಣ್ಣಕ ಪೂವ್‌ರ ಪೊಲ್ಲಪಣಿ ಮಾಡ್‌ನ ನಿಪ್ಪುಕ್ ಇಟ್ಟವ ಪಟ್ಟ್ ವಸ್ತ್ರತ್‌ನ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಕ್ ತೋಕ್, ಮದ್ದ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಎಕ್ಕೇಂಗಿ ಪಡೆಪೊಪ್ಪಕ್ ಬಂದಕ ಅಯಿಂಗಳ ಎದ್‌ರ್‌ಡುವಕ್ ಬರೊಂಡೂ. ಅಕ್ಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ಸುದ್ದಿ ತಪ್ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಪಿಞ್ಞ ರಾಯ ದುರ್ಗತ್‌ಂಜ ಬೇಡರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಪ್ರಯತ್ನ

ಕಾಸವ್ಮೈಜೋರ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ವಾಪಾಸ್ ಅಯೆಚಿಕೊಡ್‌ಕತಾಂಗ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ದುಂಬ ಚೆಡಿ ಇಂಜತ್. ತಾನ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಎಂತ ಬೋಂಡುವೇಂಗೂ ಮಾಡೊಲೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜ ರಾಜಂಗ್ ಕುಂಟ ಬಸವಯ್ಯ ಪಿಳ್ಳಾ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಆಲಿ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಈ ಗೇನತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ತಾಂಗ್ ಒಪ್ಪಿಚಿಡತೆ ಉಳ್ಳದ್ ತಾಂಡ ರಾಜತ್ವಕ್ ಅವಮಾನಂದ್ ಅರ್‌ಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕೂಡೆ ಕೂಡೆ ಗವರ್ನರ್‌ಕ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲೆ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಸುಮಾರ್ ತರ ಪೇಚಾಡ್‌ಚಿ. ಪಾರ್ಸಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ದಾರಾಶೇಟ್‌ನ ಅಯೆಚಿ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಅವು ಪಂಡ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್‌ಂಜೆ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜನುಂಡ್ ಯಾಲ, ತೇನ್, ಮೇಣ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಬಪ್ಪಕ ಅವು ಅರಮನೆಕ್ ಬೋಂಡಿಯ ಸಾಮಾನ್ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಬಪ್ಪ ಇಂಜ ಪಾರ್ಸಿಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್ ರಾಜಂಗ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನವು ಉಂಡ್.

ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಪುದಿಯ ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಡುವಕ ಪಾರ್ಸಿ ವರ್ತಕ ಕವಾಸ್‌ಜಿ ಎಣ್ಣುವಂವ ದುಂಬ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಹೀರ್‌ಜಿ, ದಾರಾ ಶೇಟ್...ಇವೆಲ್ಲ ರಾಜಂಡ ಆಪ್ತ ಸಿನೇತಂಗ. ಇದ್‌ತ್ ಹೀರ್‌ಜಿನ ಕುಂಟ ಬಸವಂಡ ಚಾಡಿ ತಕ್ಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಹಿಂಸೆಲ್ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಹೀರ್‌ಜಿ ಮಕ್ಕಂದೂರ್‌ರ ಒರೇ ಮನೆಕಾರಡ ದಂಡ್ ಕೊಡವತಿಯಳ ಮಂಗಲ ಕೈಂಜಿತಿಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಕಮಿಷನರ್ ಕ.ಬ್ರಿಗ್ಸ್‌ರ ಪಕ್ಕ ತಾಂಡ ಓರ್ ನಿಯೋಗ ಅಯೆಚತ್. ಅನ್ನನೆ ಕಮಿಷನರ್ ಆಫೀಸ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಧಾರಾವಾಡ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಪಿಳ್ಳಾ ಅಂವಂಡ ಬೋಜಪ್ಪ ಶಾಮರಾಯಂಗ್ ನಿರೂಪ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ನಾಲ್ ಪೀಚೆಕತ್ತಿನ ಅಯೆಚಿತ್ ಕ. ಬ್ರಿಗ್ಸ್‌ಕ್ ಪ್ರಭಾವ ಕಾಟುವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಏದೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಯಿಲೆ.

ಆನಗುಂಡ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಮೋಸತ್ ಕೊಲ್ಲೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಗಾಯಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ನಂದಾಲಾಲ್ ಭಾರತಿ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಾಪಾರಿನ ಕಾಕಿತ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದೂ ಆಕತಿಪ್ಪಕ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ವಿರೋಧಿ ಆಯಿತಿಂಜ

ಶಿವಮೊಗ್ಗತ್ ಒಳ್‌ಚಂಡ್ ಇಂಜ ಸರ್ಜಪ್ಪ ನಾಯಕ ಪಿಞ್ಞಾ ಕೂಟ್‌ಕಾರಕ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ನೆಲೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಬೇಡರ ಜಟ್ಟಿಯೊಬ್ಬನ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಮನೆಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಈ ಜಟ್ಟಿ ಎಕ್ಕೋಲು ತಂಗಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕ ಓಡಿ ಕಳಿಪಾನ ನೋಟಿತ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಅಗ್ಗೇನ ಬಾತ್. ಅಂವ ಬೈಟ್ ಎಕ್ಕೋಲು ಓರ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ರ ಮನೆಕ್ ಪೋಪಾನ ಕಂಡ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಅಂವನ ಪುಡಿಪಕ್ ತಾಂಡ ಜನಕ್ ಏಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ ಒನ್ನಾಂದ್ ಬೈಟ್ ಜಟ್ಟಿ ಆ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ರ ಮನೆಕ್ ಪೋನದೆ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಮನೆರ ಸುತ್ತು ನಿಂದಂಡತ್. ಇದ್‌ನರ್‌ಂಜ ಜಟ್ಟಿ ಬೊತ್ತಿತ್ ಬೆಂಬರ ಕೆಂಪತ್‌ನ ಬೂಕಿತ್ ಓಡುವಕ ಅಂವಂಡ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಗೂಟ ಕುತ್ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬುದ್ಪ್‌ರ್‌ತ್.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಅಂವನ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಕಂಪನಿರ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇನ್ನನೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮಾಡ್‌ನ ಪ್ರಯತ್ನ, ಕೆಣಿ ಎಲ್ಲ ವಿಫಲ ಆಚಿ.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೋಳಿಯಡ ಆಖೀರಿ

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ನಾಲ್ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿಯಳ ಕೊಡವಕ್ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡಿತ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿತಿಂಜತ್.

ಪುಂಗನೂರ್ ಪಿಞ್ಞಾ ಸ್ವಾದೆ ರಾಜಕುಮಾರಂಗ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಮಂಗಲ ಆಪಕ್ ಬಯಂದಕೊ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅಯಿಂಗಕ್ ಮೋಳಿಯಳ ಮಂಗಲ ಕೈಚಕ, ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ತಾನ್ ಅವಳುಂಡ್ ಬಲ್‌ಚಂಡ ರಾಜ ಪದವಿಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಕೂಂದ್ ಬೊತ್ತಿತ್, ಅವಳ ದಾರ್‌ಕೂ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಡಾತೆ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿತಿಂಜತ್.

ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ನಾಲ್ ಮೂಡಿಯಡಾತ್ ದಂಡನೆ ಮೋವ ಮುದ್ದಮ್ಮಾಜಿರ ವಡಿಯ ಚನ್ನವೀರಪ್ಪನ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಟ್ಟಕ್ ಬಂದಿತ್

ಬೊರಿ ದಂಡಡ್ ಕಾಲತ್ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಎಳಿಯ ಮೋವ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿ ಈ ನೇರಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಚತ್ತ್‌ನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಾಕ ಅವಡ ಪೆದ ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ಎಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ ಕುಟುಂಬತ್ ಬಪ್ಪ್‌ಲೆ. ಈ ನೇರತ್ ಜಿಂವತ್ ಇಂಜ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಮಹದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಚಾವ್‌ಚಿಡತೆ ಪೋನಕ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಹಕ್ಕ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ತಾಂಡ ರಾಜಪದವಿಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಕೊಂದ್ ಬೊತ್ತ್‌ಚಿ. ಅಂವಂಡ ದುಷ್ಟ ಸಲಹೆಗಾರ ದಿವಾನ್ ಕುಂಟಬಸವ ರಾಜಂಡ ಈ ಪೋಡಿನ ಬಲಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ, ಮಹದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಕೊಲ್ಲುವ ದುರುದ್ದೇಶತ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೋಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಜನಳ ಅಯಿಂಗಡ ಮನೆಕ್ ಅಯೆಚಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಪಿಞ್ಞ ಮಕ್ಕಳ ಅಪ್ಪಂಗಳತ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಒನ್ನಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ದಿವಾನ್ ಬಸವಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಜಮೆದಾರ ಮಂದಯ್ಯ ಅಪ್ಪಂಗಳ ಅರಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಕ್ ಈ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಳ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಚಿ.

ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆರ ಬೆಂಬರಿಲ್ ಇಂಜ ಗೋಡೌನ್‌ರ ಓರ್ ಕೋಂಬರೆಲ್ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಳ ಬಂಧನಕ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಸುತ್ತೂ ಪಾರಕಾರಳ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಅಂದೇ ಮಜ್ಜಣಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಮಂದಯ್ಯ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಇಂಜ ಕೋಂಬರೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಪಾರ ಇಂಜ ಜನಡ ಎದಿಕೆ ಅವು ತಂಗಡ ಕೈನ ಕಾಂಜಂಡ್ ಇಂಜ ನೆಯ್ಯ್‌ಕ್ ಇಡುವನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಳ ಅದೆ ಕೋಂಬರೆಲ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪಡಿ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಪೊರ್‌ಟ್ ಪೋಚಿ. ಸುಮಾರ್ ದಂಡ್ ಗಂಟೆರ ನೇರಕ್ ಪುನಾದಿಯ ಬಂದ ಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಮಂದಯ್ಯ ಪಾರಕಾರಕ್ ದಂಡ್ ಕೇರ್‌ನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಕ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಕೇರ್‌ರ ಓರ್ ತುದಿನ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಬೋಳೆಕ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅವ "ನಾಡ ಬೋಳೆಕ್ ಕೇರ್ ಕೆಟ್ಟಿತೆ"ಂದ್ ಬೋಡಿಯಂಡತ್. ಇದೇ ಪೋಲೆ ಮಹದೇವಮ್ಮಾಜಿಕೂ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ದಂಡಾಳೂ ಮೊರ್‌ಟಂಡ್ "ನಂಗಳ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋ"ಂದ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಗೋಳಾಡ್‌ನಕೊ ನಿರ್ದಯಿ ದಿವಾನ್ ಬಸವ ಕೂಟಾಕ್‌ಲೆ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ದಂಡ್ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಳ ಬೋಳೆಕ್ ಕೇರಾಯಿತೆ ಕುಂದ್‌ರ ಕೊಡಿಂಜ ಅಡಿಕ್ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅವು ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿಂದ್ ಗೊತ್ತಾನದೆ ದಿವಾನಂಡ ಅಪ್ಪಣೆಪೋಲೆ ಪಾರಕಾರ ಅಯಿಂಗಡ ಚಾವುತಡಿನ ಓರ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಸುತ್ತಿತ್, ಆ ಗೋಡೌನ್‌ರ ಕೋಂಬರೆರ ಪೊರ್‌ಮೆ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಕೈಬು ತೋಟತ್ ಬೆಚ್ಚತ್.

ಈಂಡೆಲ್ ದಿವಾನ್ ಬಸವ ಕೋಟೆಂಜ ಸುಮಾರ್ ಓರ್ ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಇಂಜ ಕುಂಬಳಗೇರಿ ಉಕ್ಕಡತ್‌ರ ಹರಿಜನ ಪಿಞ್ಞ ಪಾಲೆಕಾರಕ್, ಕುಂಬಳಗೇರಿ ಉಕ್ಕಡತ್‌ರ ಬೆಂಬರಿ ಜನ ಸಂಚಾರ ಇಲ್ಲತ ಓರ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ಚಾವುನ ಪೂಪಕ್ ಓರ್ ಕುಂಡ್ ಎಡ್‌ಪಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಇಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪಾರಕಾರಕ್ ಒಯಿಪತ್ ಏಳ್ ಗಂಟೆರ ಒಳ್‌ಲ್ ಅರಮನೆರ ವಾಯವ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಲ್ ಕೋಟೆ ಕೆಂವತ್‌ರ ಅಡಿಲ್ ಇಂಜ ಗುಟ್ಟ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಏಳ್ ಗಂಟೆಕ್ ದಿವಾನ್ ಬಸವ ಗೋಡೌನ್ ಕೋಂಬರೆರ ಪಾರಕಾರಳುಂಡ್ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಡ ಚಾವುನ ಕುಂಬಳಗೇರಿ ಉಕ್ಕಡತ್‌ರ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಎಡ್‌ತ ಕುಂಡ್‌ಲ್ ಪೂಪಕ್ ಪೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಖುದ್ದ್ ನಿಂದಿತ್ ಪೂಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಇನ್ನನೆ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೊದಿರ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿಯ ಭಯಂಕರ ಓಂಸೆಲ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ತಾನ್ ಚಾವಾಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ತಾಂಡ ಮನೆಲ್ ತಾಂಡ ಮಾಲ್‌ಮಟತ್‌ನ ಎಲ್ಲಿ ಪೂತ್ ಬೆಚ್ಚಿಯೆಂದ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಎಣ್ಣಿತ್. ಅಂವನುಂಡ್ ತಾಂಗ್ ಜಿಂವಭಯ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ತಕ್ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡಿತಿಕ್ಕು. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ದಿವಾನ್ ಬಸವ ಅವಡ ಜಿಂವ ಎಡ್‌ಪ ನೇರತ್ ಅವ "ನನ್ನ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋ"ಂದ್ ದುಂಬ ನೊಂಬಲತ್ ಕೇಟಂಡತ್‌ಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ತಾಂಡ ಮನೆಲ್ ಮಾಲ್‌ಮಟ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಜಾಗ ಗೊತ್ತಿಂಜತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಇಗ್ಗೋಡ್ಲ್‌ಂಜ ಅಪ್ಪಂಗಳಕ್ ಕಡ್‌ತ್‌ನ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ದಿವಾನ್‌ಬಸವಂಡ ಕೂಡೆ ಯಡವ ನಾಡ್‌ರ ಕಾಳಿಂಗಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವಂವ ತಾಂಡ ಸ್ವಂತ ಮುನಿನ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಮನೆಕ್ ಅಯಿಚತ್ ಪಿಞ್ಞ ದಿವಾನಂಡ ಕೂಡೆ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಬುದ್ದವ ಕೋಂಬರೆರ ಬಲ್‌ತೆ ಬರಿರ ಕೆಂವತ್‌ನ ನೆಲತ್‌ಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡಿಕ್ ಒಡ್‌ಕೊಂಡು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಲ್‌ಮಟತ್‌ರ ಚೊಂಬು ಕ್‌ಟ್ಟುವಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿಂಜತ್.

ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ಕೆಂವ ಒಡ್‌ಪಕ ಮಾಲ್‌ರ ಚೊಂಬು ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನಾನ ಕಾಳಿಂಗಯ್ಯ ತಾಂಡ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ "ನಂಗ ಕೆಂವ ಒಡ್‌ಪಕ ಒಂದರೆ ಸೇರ್ ನೀರ್ ದುಂಬುವಚ್ಚಕ್ ಬಲ್ಯ ಪಿಚ್ಚಳೆರ ಚೊಂಬು ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅದ್‌ನ ನಂಗಡ ಕೈಲೆ ನೇತ್ತೋಲಿಂಜತ್. ನಂಗ ಅದ್‌ಂಡ ಬಾಯಿನ ಉತ್ತ್‌ಲೆ. ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತ್ ದಿವಾನ್ ಬಸಪ್ಪ ಅದ್‌ನ ರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಆ ಚೊಂಬುನ ನಂಗಡ ಮಿಞ್ಞ ತೊರ್‌ಂದ್‌ಲೆ. ಅದತ್ ಏದ್ ತರ

ಮಾಲ್‌ಮಟ, ರತ್ನ, ನಾಣ್ಯ ಇಂಜತೊ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ. ಚೊಂಬು ದುಂಬಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅದ್‌ನ ಕೈಲ್ ಪುಡಿಪಕ ಅದ್‌ಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಸಾಮಾನ್ ಕುಲ್‌ಂಗುವ ಇಂಜತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ರಾಜಂಗ್ ಆ ಮಾಲ್‌ರ ಮೀದ ಎಣ್ಣ್‌ನಾಂಗ್ ಅವಡ ಜಿಂವ ಉಳಿವಾಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇದ್‌ನುಂಡ್ ಅವಳ ಕೊಲ್ಲುವಕ್ ಏದೇ ತಡೆ ಆಯಿಲೆ''ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕಾಸಮೈಜರ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್‌ರ ವಿಷಯತ್ ಸಲಹೆ ಕೊಡ್‌ತದ್.

ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಏದ್ ಸಮಾಚಾರ ಆಡ್, ತಾಂಡ ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯ ಆಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಗೊತ್ತಾಪಕಾಗಾಂದ್ ಪೇರ್ತ್ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸ್‌ನಕೊ ಇಕ್ಕಿಕ್ಕ ಅಂವಂಡ ವಿರೋಧಿಯ ಏರ ಆನಾಂಗ್ ಅಂವಂಡ ದುಷ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಯಂಡಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್ ಸರ್ ಫ್ರೆಡ್ರಿಕ್ ಏಡಂ 1833ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಕಾಗದ ಎಳ್ದಿತ್ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಳ ಏದ್ ತತ್ವತ್‌ರ ಮೀದ ಆಳೊಂಡೂಂದ್ ವಿವರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅನ್ನನೆ 1827ತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆನ ಮರಣದಂಡನೆರ ವರದಿನ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್‌ಕ್ ಅಯಿಕೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಬಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟತ್. ಇಞ್ಞಿ ಮಿಞ್ಞಕಾಚೇಂಗೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಕೊಡ್‌ಪ ಮರಣದಂಡನೆ ಪಿಞ್ಞ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆರ ಮೀದ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರತ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಖಡ್ಡಾಯ ಆಯಿತ್ ಅರಿಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಚೆನ್ನೈ ಗವರ್ನರ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ್ ಎಳ್ದ್‌ನನ್ನಕೆ ಮೈಸೂರ್‌ರ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕಾಸಮೈಜೋರ್ 1833ಂಡ ಜನವರಿ ಆಖೀರಿರ ಒಳ್‌ಲ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೂಡೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡುವಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್. 1826ತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜ ಕಾಸಮೈಜೋರ್ ಇದಿಕ್ಕ ಏಳ್ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಬಾತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಕ್ರೂರಹಿಂಸೆ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಲೆರ ಮೀದ ಅಚ್ಚಕ್ ವಿಷಯತ್‌ನ ಅರಿಯತಾಂಗ್ ಚಿಕ್ಕ

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ರ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವಕ ಎಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಗುಟ್ಟ್ ರಟ್ಟಾಯಿರುವ ಎಣ್ಣುವ ಪೋಡಿ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಕಾಸಮ್ಮೆಸೋರ್ ಕೇಟ ಚೋದ್ಯಕ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಬೊತ್ತುವ ಇಂಜತ್. ಇಞ್ಞಿಮಿಞ್ಞಕ್ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಳ ಕ್ರೂರ ರೀತಿಲ್ ಆಳುವಾನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡು ಪಿಞ್ಞ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಸಮ್ಮಂಧ ಬೊಳ್‌ತುವಕ್ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ನಿರ್ಕನ ಸಡ್‌ಲ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಕಾಸಮ್ಮೆಜೋರ್ ಸಲಹೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ರಾಜ, ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪ್ರಜೆಯ ನೆರೆ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿಯಾಡತನ್ನಕೆ ಉಳ್ಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪಂಡ್‌ಂಜೆ ಉಳ್ಳದ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅದ್‌ನ ಇಕ್ಕ ಸಡ್‌ಲ ಪಡ್‌ತ್‌ನಕ ತಾಂಡ ಅಧಿಕಾರ ಕಮ್ಮಿ ಆಪಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಯಂಡತ್.

ಆಖೀರಕ್ ಕಾಸಮ್ಮೆಜೋರ್, "ರಾಜ ಇಕ್ಕಿಕ್ಕ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಉಳ್ಳದ್ ಗೊತ್ತಾಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಇಞ್ಞಿ ಮಿಞ್ಞಕೂ ಇದೇಪೋಲೆ ಆನಕ ರಾಜನ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ಂಜ ಉಳ್‌ಪೊಲು" ಎಣ್ಣುವ ಸೂಚನೆನ ರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ರಾಜ ತಾನ್ ನಿರಪರಾಧಿ. ತಾಂಡ ಶತ್ರುವ ಅಪವಾದ ಪೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಉಳ್ಳ. ತಾನ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ನೇಮತ್‌ನ ಸೆರಿಕ್ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಳ್ಳಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ, ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಪ್ರಜೆಯಕ್ ಏರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯ. ಇದ್‌ಂಡ ರಾಜನಾನ ತಾನ್ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಇಷ್ಟಬಂದನ್ನಕೆ ಮಾಡುವೀಂದ್ ರಾಜ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಕ್ಕ ಕಾಸಮ್ಮೆಜೋರ್ "ಕೊಡಗ್ ಪಂಡ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಅಧೀನತ್ ಇಂಜದ್, ಬಯ್ಯಂಜ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧೀನ ಆಚಿ. ಸುಲ್ತಾನಂಗ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ಂಜ ಉ. 24 ಆಯಿರ ಕಪ್ಪ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜದ್ ಇಕ್ಕ ಆಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಕಾಲಕ್ ಓರ್ ಆನೆನ ಕಾಣಿಕೆ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಉಳ್ಳದ್ ಕೊಡಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧೀನತ್ ಉಳ್ಳಾಂಡ ಸಂಕೇತ" ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕಾರಳ ಚಾಯಿತೆ ನೋಟಿಯವಂಡೂಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣುವಕ, ತಾಂಗ್ ಅನ್ನತ ಬುದ್ದಿ ತಕ್ಕ್ ಎಣ್ಣುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲೆ. ಅವು ಎಲ್ಲ ಚತ್ತಿತ್ ದುಂಬ ಕಾಲ ಆಚೀಂದೂ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ವಿಧೇಯ ಆಯಿತ್ ಇಂಜಂಡ್ ರಾಜ್ಯ

ಆಳುವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ರ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಲ್ಲ ವಿಫಲಾಚಿ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕ್ರಮೇಣ ತಾನ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಆಶ್ರಿತಂಡನ್ನಕೆ ಇಂಚ್‌ಲೆ. ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ವಿರೋಧ ಇಂಜಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ನೆಲೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಒಳೀಯ ಕೇತರೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇದ್‌ನೆಲ್ಲ ಅರ್‌ಂಜ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪ್ರಜೆಯಳ ಕಾಪಾಡುವ ನ್‌ಟ್ಟ್‌ಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಓರ್ ದೇಶೀಯ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿ ಪಕ್ಕ ಬೆಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ಒರಾತ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ರಾಜಂಗ್ ತಂಗಕ್ ವಿರೋಧ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಕಯ್ಯಂದ್ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಎಳ್ದಿಯಂಡೇ ಇಂಜತ್.

1830ತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಡಾ.ಜಫರ್‌ಸನ್ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ಯಾ.ಹಿಲ್ ಚಿಕ್ಕವೀರಾಜೇಂದ್ರಂಗೂ ಡಾ.ಜಫರ್‌ಸನ್‌ಕೂ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಸಮ್ಮಂಧ ಕಾಗದ ವ್ಯವಹಾರ

1830ತ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ದುಂಬ ಕಯ್ಯತಾಚಿ. ಕಾಯಿಲೆ ವಾಸಿಯಾಂಡುವೇಂಗಿ ಆಪರೇಷನ್ ಅವಶ್ಯಂದ್ ರಾಜಂಡ ಹಕೀಮಂಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಓರ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಡಾಕ್ಟರ್‌ನ ಅಯಿಚಿತರೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜ ಮುಂಬೈ ಸರ್ಕಾರತ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಎಳ್‌ದಿಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ ಅವು ಡಾ.ಜಫರ್‌ಸನ್ ಎಣ್ಣುವ ಸಲ್ಲ ಓರ್ ಡಾಕ್ಟರ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಡಾಕ್ಟರ್‌ರ ಕೂಡೆ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ 54ನೆ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ರ ಕ್ಯಾ. ಹಿಲ್ ಬಾತ್.

ಡಾ.ಜಫರ್‌ಸನ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಕ ಕಾಯಿಲೆ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ರಾಜಂಡ ಹಕೀಮಂಗ ಮುಂಡತೆ ಎಣ್ಣಿತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಡಾಕ್ಟರ್ರ್ಸ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಕುಶಿಲ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಓರ್ ಅವಕಾಶ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ರಾಜ ಇಯಂಗಳ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 22 ದಿನ ಆಕಿಯಂಡ್ ಬೆಂದು ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ನೇರತ್ ರಾಜ ಅಯಿಂಗಳ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಬೋಟೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಡಾ.ಜಫರ್‌ಸನ್ ತಾಂಡ ಓರ್ ಸಿನೇತಂಗ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

"ನಂಗ ಅರಮನೆಕ್ ಎತ್ತುವಕ ನಂಗಳ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ರಾಜ ನಂಗಳ ಪೇರ್ತ್ ಪ್ರೀತಿಲ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪಣ್ಣ್‌ಫಲ, ಪೂತೋಟ ಬೊಳ್‌ತ್‌ನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ಆಯಿತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಬಲ್ಯ ಓರ್ ಬಂಗ್ಲೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಈಂಡ ಸುತ್ತೂ ಪಲತರ ಪಣ್ಣ್ ಪಿಞ್ಞ ಏರ ಗಮನ ಉಳ್ಳ ಪೂವ್‌ರ ತೋಟ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ ದುಂಬ ಪಣ್ಣ್ ಬುಟ್ಟ ಮರ ಇಂಜತ್. ಈ ಮರ ಬಂಗಲೆಕ್ ನಲ್ಲ ನಳ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್.

ಬಂಗ್ಲೆರ ಪಕ್ಕತ್ ಮಾರ್ಬಲ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಕಟ್ಟೆ ಪಿಞ್ಞ ಮೊಟ್ಟ್‌ಂಜ ಮಾಡ್‌ನ ಓರ್ ಕೆರೆ ಇಂಜತ್. ಈಂಡ ನಡೂಲ್ ಓರ್ ಕಾರಂಜಿ ಇಂಜತ್. ಆದತ್ ಮನಾರ ಪಿಞ್ಞ ದುಂಬ ಚಾಯುಳ್ಳ ನೀರ್ ಇಂಜದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಅದತ್ ಸುಮಾರ್ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮೀನ್ ಅಪ್ಪುರಿಪ್ಪುರ ಪಾರಿ ಕಳಿಪ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಎಕ್ಕೋಲು ಮಜ್ಜಣ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಆ ನೇರತ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ಕೈಲ್ ಓರ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಗಂಟೆನ ಅಲ್ಲಾಚಿಡುವ ಇಂಜತ್. ಗಂಟೆರ ಸದ್ದ್ ಕೇಪದೆ ಎಲ್ಲ ಮೀನ್ ಅಂವಂಡ ಎದಿಕೆ ತೀನಿಕಾಯಿತ್ ಬಂದ್‌ಕೂಡುವ ಇಂಜತ್! ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಸೇವಕ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಇಪ್ಪ ಕುಕ್ಕೆಂಜ ಮರಿಕಪ್ಪೆ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರಿಕಡ್ಲೆನ ಇಡುವ ಇಂಜತ್.

ಈ ತೋಟತ್‌ರ ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿಲ್ ಕರ್ತ ಸಂಗಮರವರಿ ಕಲ್ಲ್‌ರ ಮೊಟ್ಟ್ ಇಂಜ ಗೋಪುರಾಕೃತಿ ಕಟ್ಟಡ ಇಂಜತ್. ಈಂಡ ಎದಿಕೆ ಇಂಜ ಚಾಯುಳ್ಳ ಮೊಟ್ಟ್‌ಲ್ ರಾಜ ಬೋಟೆಲ್ ಕೊಂದ ಅದೆಚ್ಚಕೊ ಕಣಕ್‌ರ ಆನೆಯಡ ಬೊಳ್‌ತ ಮಂಡೆರ ಓಡ್‌ನ ಸಾಲಾಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್!

ರಾಜಂಡ ಮೂಡ್ ನೋಟುವಕ್ ದುಂಬ ಚಾಯಿಂಜತ್. ಅಂವಂಗ್ ಬೋಟೆ, ಕುದರೆಸವಾರಿ ಎಣ್ಣಕ ದುಂಬ ಕುಶಿ. ಬಲ್ಯ ಕಣ್ಣ್, ಗ್ಣೆ ಮೂಕ್ ಪಡ್‌ಂದ ರಾಜ ಬುದ್ದಿವಂತಂಡನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ನಲ್ಲ ಗುರಿಕಾರ. ಅಂವಂಡ ಕೊದಿರ ಆಯುಧ ಎಣ್ಣಕ ಕತ್ತಿ ಪಿಞ್ಞ ಶೂಲ. ಅನ್ನನೆ ನಲ್ಲೋರ್ ಚಿತ್ರಕಾರ, ಸಂಗೀತತ್ ದುಂಬ ಆಸಕ್ತಿ. ಅರಮನೆಲ್ ಒಮ್ಮತೆ ಐರೋಪ್ಯ ಸಂಗೀತಗಾರಡ ಓರ್ ಮೇಳ ಇಂಜತ್.

ಅರಮನೆಲ್ ಬಲ್ಯೋರ್ ಆಯುಧತ್‌ರ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಗ್ ತಾಂಡ ಆಯುಧತ್‌ನೆಲ್ಲ ಬಂದಯಿಂಗಕ್ ಕಾಟುವದೆ ಓರ್ ಕುಶಿ. ಈ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿ ನಂಗ ಕಂಡ ಓರ್ ಕುಶಿರ ವಿಷಯ ಎಣ್ಣಕ ಅವಶ್ಯ ಪಟ್ಟಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಕೆ 25 ಆಯಿರ ಜನಳ ತಂಗಡ ಆಯುಧತೋಡೆ ಕೂಟುವ ತಾಕತ್ತ್ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಎಲ್ಲ ರೈತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕಷ್ಟ, ಸುಖತ್‌ನ ಅರಿವ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ

ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಳಾನ ನಂಗಳ ನೋಟುವಕ್‌ಂದೇ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಜನ ಬಂದ್ ಕೂಡುವ ಇಂಜತ್! ಪ್ರಜೆಯ ರಾಜನ ದುಂಬ ಪ್ರೀತಿಲ್ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ್ ನಾಕ್ ದುಂಬ ಕುಶಿಯಾಪ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ತಂಗಡ ದುರುದ್ದಶೇತ್‌ನ ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವಕಾಯಿತ್ ರಾಜಂಡ ಮೀದ ಬೋಂಡತ ಅಪಪ್ರಚಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟದ್ ಸತ್ಯಕ್ ದೂರ ಆನದ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವದ್ ನಾಡ ಕರ್ತವ್ಯಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿಯೆ. ರಾಜನುಂಡ್ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟ, ಜನಡ ಬೆಂದುವ ಮುಂಬೈಂಜ ನಾಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟವು, ನಾಡ ಎದಿಕೆ ಜಿಂವತ್ ಉಳ್ಳಾನ ಕಂಡಿತ್ ನಾಕ್ ದುಂಬ ಕುಶಿಯಾಚಿ. ಎಣ್ಣಾಕ ರಾಜ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್‌ಂದ್ ಮಾಡ್‌ನ ಸುದ್ದಿ ಪೊಟ್ಟ್.

ಒನ್ನಾಂದ್ ಬೈಟ್ ನಡಪಾದ್ರೆ ನೇರಕ್ ರಾಜಂಡ ಸೇವಕ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿತ್ ರಾಜ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ನಾನ್ ರಾಜಂಗ್ ಬೈಟ್ ಒಮ್ಮ್‌ಕೆ ಕಯ್ಯತಾಯಿರ್‌ತ್ ಕಾಂಬಾಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಅಲ್‌ಂಬಲ್‌ಲ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋನ. ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಕ್ಯಾ.ಹಿಲ್‌ರ ಕೂಡೆ ನನ್ನ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಬೋಟೆಕ್ ಕಾಕ್‌ನದ್ ಕೇಟಿತ್ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಚಿ.

ಖಿದ್ದ್ ರಾಜನೆ ಆನೆರ ಎದಿಕೆ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಮಾವುತನಾಚಿ. ನಂಗ ದಂಡಾಳೂ ರಾಜಂಡ ಬೆಂಬರಿ ಅಳ್‌ತತ್. ನಂಗ ಬೋಟೆರ ಜಾಗ ಎತ್ತುವಕ ಪೊಲಾಕ ಆರ್ ಗಂಟೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಂಗಕ್ ಪೊಲಾಕತ್‌ರ ಕಾಪಿರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ ದುಂಬಾ ಡೇರೆ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜದೆ ಅಲ್ಲತೆ ರಾಜಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಆ ಡೇರೆ ಒಳ್‌ಂಜೆ ನಂಗ ಜಾತಿಯಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಾನ ನೋಟುವನ್ನಕೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ರಾಜ ಬೋಟೆಕ್ ತಯಾರಿ ಆಕಣೆ ನಂಗ ಚಾಯಿತೆ ವರಿಯಂಡತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ನಂಗಕ್ ಬೋಟೆರ ಮೀದ ಅರಿವಿಕೆ ತಾತ್. ಮರತ್ ಕೆಟ್ಟಿತಿಂಜ ಅಟ್ಟಣಿಲ್ ನಂಗ ದಂಡಾಳೂ ಅಳ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ರಾಜ ಪತ್ತ್‌ನದು ಅಂವಂಡ ಬಯ್ಯ ರಾಜಂಡ ಪರಿಚಾರಕಂಗ ಪತ್ತಿತ್ ನಂಗ ಬೆಂಬರಿ ನಿಂದತ್.

ಸುಮಾರ್ ನೇರಕೆತ್ತನೆ ನಂಗ ಜಾತಿಯ ಬಪ್ಪಾನೆ ಕಾತಂಡ್ ಅಳ್‌ತತ್. ಆ ನೇರತ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಬೋಟೆರ ಅನುಭವತ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ನಂಗಕ್ ಬೇಜಾರ ಆಕತನ್ನಕೆ ನೋಟಿಯಂಡತ್.

ಅಕ್ಕಣೆ ಬೊಡಿರ ಸದ್ದ್, ಕೊಂಬು ಉರ್‌ಪುವ, ಧೋಳ್ ಸದ್ದ್, ಬೋಟೆಕ್ ಬಂದ ಜನಡ ಕೂತ್ ಕೇಟತ್. ಅಕ್ಕ ಬೋಟೆ ಸುರು ಆಯಿತ್ ನಂಗ ಇಂಜ ಜಾಗಕ್ ರಾಜಂಡ ಜನ ಜಾತಿಯಳ ದೊವ್‌ತಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಾಂದ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಚೆನ್ನ ನೇರತೆ ಸುಮಾರ್

ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯ ನಂಗಡ ಬರಿಕ್ ಬಪ್ಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅದತ್ ಬೊರಿ ಆನೆಯಕ್ ಮಾತ್ರ ನಂಗ ಬೊಡಿ ಬೆಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜ ಎಣ್ಣಿತಿಂಜತ್. ಕೂಡೆನ್ನೆ 12 ಆನೆಯ ನಂಗಡ ಎದಿಕೆ ಬಂದ್‌ರ್‌ತ್. ಅದತ್ ಇಂಜ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಆನೆನ ಕಾಟಿತ್ ರಾಜ ಇದ್‌ನ ಜಿಂವತೋಡೆ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆರ್ ಆನೆಯ ನಾಡ ರೈಫಲ್ ಬೊಡಿಕ್ ಬುದ್ದ್‌ಕ, ನಾಲ್ ಕ್ಯಾ.ಹಿಲ್‌ರ ಬೊಡಿಕ್ ಬುದ್ದ್‌ತ್. ರಾಜ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಆನೆ ಅನ್ನನೆ ಇಂಜತ್. ಅದ್‌ಂಡ ಕಾಲ್‌ಕ್ ಕೇರ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ವಾಲಗ ಸದ್ದ್ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಆನೆನ ನಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಆಯಿರಾರ್ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಜನ ನಡ್‌ಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಬೋಟೆ ಆಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಪುನಾದಿಯ ಬೋಟೆಕ್ ನಂಗ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ನಾನ್ ಬಲ್ಯೋರ್ ನರಿನ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೊಂದ. ಅದ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಅರಮನೆರ ಪಟ್ಟಿಲ್ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ ಬೆಚ್ಚತ್. ಅಲ್ಲಿ ಪಚ್ಚೆತೊಪ್ಪ್ ಪಿಞ್ಞ ಎಲಕಂಡತ್ ಚಿಂಗಾರ ಮಾಡಿತ್. ವಾಲಗ ಸದ್ದ್‌ರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಜನ ಮೆರವಣಿಗೆಲ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಕಂಡತ್. ರಾಣಿಯ ಅರಮನೆರ ಮಾದಿರ ಕಿಳ್‌ಕೆಂಜ ನೋಟುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನತದೆಲ್ಲ ನಂಗಕ್ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಕಂಡತ್.

ಇನ್ನನೆ ರಾಜ ನಂಗಳ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಬೈಟ್ ನೇರತ್ ಬಾಯಿಲ್ ನೀರ್ ಬಪ್ಪನ್ನಕೆ ಯರ್ಚಿರ ತರ ತರ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿತ್ ಇಡುವ ಇಂಜತ್. ಬೈಟಾಪಕ ನಂಗ ಬಿಡಾರತ್‌ರ ಒಳ್‌ಕ್ ಕೂಡಿಯವ ಇಂಜತ್. ನಂಗ ದಾರೂ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ನಂಗಕ್ ಸನ್ನೆ ಮಾಡ್‌ನದೆ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಕಾಡ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪ ನೇರತ್ ನಂಗ ಸುಮಾರ್‌ಕ್ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯಳ ಪಿಞ್ಞ ಅವು ಮಾಡುವ ಇಂಜ ಸದ್ದ್‌ನೆಲ್ಲ ಕೇಟಿತ್ ಕುಶಿ ಪಟ್ಟತ್. ಇನ್ನನೆ ಎಕ್ಕೋಲು ಕುಶಿಲ್ ಇಂಜಂಡ್ ನಂಗಕ್ ಏದೇ ಓರ್ ಕೊರು ಇಲ್ಲತೆ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ 22 ದಿನ ಕೈಂಜಿತ್ ನಂಗ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪ ದಿನ ಬಾತ್.

ಪೋಪಾಂಗ್ ಒನ್ನಾಂದೆಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ನಂಗ ರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣುವಕ್ ಪೋಚಿ. ನಂಗ ಅರಮನೆಕ್ ಎತ್ತ್‌ನದೆ ವಾಲಗಕಾರ "ದೇವ ರಾಜನ ಕಾಪಾಡಡ್"ಂದ್ ಪಾಡ್‌ಚಿ. ರಾಜಂಡ ಸೈನಿಕಂಗ ತೋಕ್ ನೇತಿತ್ ನಂಗಕ್ ಗೌರವ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಕ್ಯಾ.ಹಿಲ್ ಯೂನಿ ಫಾರ್ಮ್‌ಲ್ ಇಂಜಂವ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ತಂದ ಗೌರವಕ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಸಲ್ಯೂಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ನಂಗ ರಾಜಂಗ್ ಬಪ್ಪಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಕೈ ಕುಲ್‌ಕುವಕ ಅಂವಂಗ್ ದುಂಬ ದುಃಖ ಆನದ್ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ನಂಗಡೆಲ್ಲಡ ಮೂಡ್‌ಲ್ ಮೌನ ಇಂಜತ್. ನಂಗಡ ಮಿಞ್ಞಾತ ಸಂದರ್ಶನ ಈ ಪೋಲೆ ಕುಶಿಲ್ ಇಪ್ಪ ಎನ್ನೊ ಎಣ್ಣುವ ಅಗ್ಗೇನ ಆಚಿ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಪಿತ್ರಕಾಲ ರಾಜಂಗೂ, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ವಿಷಯತ್ ಮನಸ್ತಾಪ ಆಯಿತ್, ಆಖೀರಕ್ ಗೊತ್ತಾಪಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ನಾಡ ಕಾಗದತ್‌ನ ಇಲ್ಲಿಕ್ ನಿಪ್ಪಿಚಿಡುವಿ".

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಮುಂಬೈಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಸಿನೇತ ಡಾ.ಜಫರ್‌ಸನ್‌ಕ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಮೀದ ಕಾಗದ ಎಳ್ಪಿತ್ ಇಂಜಲ್ಲಿ, ಜಫರ್‌ಸನ್ ರಾಜಂಗ್ ಜವಾಬ್ ಅಯೆಚತ್. ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಎಚ್ಚಕೊ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಬಂದಿತ್ ಬೆಂದುವಳಾಯಿತ್ ಇನಾಂ, ಕೊದಿಮೊದ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ರಾಜಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ಅಯಿಕತೆ ತಂಗಳಾಯಿತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಬಪ್ಪ ಇಂಜದೆಲ್ಲ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ಕ್ ಸೆರಿ ಕಂಡ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲತೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಮೈಸೂರ್, ತಲಚೇರಿಕಾಲೆ ಪೋಪಾನ ನಿಪ್ಪಿಚಿಟ್ಟಿತ್. ಕೊಡಗ್ ರಾಜನ ಕೇಕತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಳ ಬರತೆ ಮಾಡ್‌ನದ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಅವಮಾನ ಆಯಿತ್ ಕಂಡತ್. ಈನಗುಂಡ್ ದಂಡೂ ಬರಿಕೂ ಕಾಗದ ವ್ಯವಹಾರ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದತ್ ಮೈಸೂರ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ತಾಂಡ ಬೋದಿಕೆಕ್ ವಿರೋಧ ಕಾಟ್‌ಚಿಂದ್ ಆಪಾದನ

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚನ್ನಬಸವನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ಮಾಡ್‌ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಏದೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಯಿಲೆ. ಈ ನೇರತ್ ರಾಜಂಡ ದುಷ್ಟ ಸಲಹೆಗಾರಳಾನ ಅಬ್ಬಾಸ್ ಆಲಿ ಪಿಞ್ಞ ದಿವಾನ್ ಬಸಪ್ಪ, "ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ 1831ತ್ ರಾಚಾಡಳಿತ ಎಡ್‌ತಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಳೆ ಆಳುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಮೈಸೂರ್ ಜನ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ವಿರುದ್ಧ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಮೀದ ಪಡೆಪೊಪ್ಪ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಕ ಅವು ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಾ"ಂದ್ ಚಿಕ್ಕವೀರಂಗ್ ಪೊಟ್ಟ್ ಭರವಸೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅನ್ನನೆ ಪಡೆ ಆನಕ ತಂಗೆಲ್ಲ ಜಿಂವತ್‌ನ ಕೂಟಾಕತೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಪಾಡುವಾಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ತಕ್ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಪಂಡ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟನ್ನಕೆ ತಂಗ ಬ್ರಿಟಿಷಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಡುವಾಂದ್ ನಂಬ್‌ಚಿ. ಪೊರರಾಜ್ಯ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲತಾನುಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಅಯಿಂಗಕ್ ಅರಿವಿಕೆ ಕೈಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ದುಷ್ಟ ಸಲಹೆಗಾರಡ ತಕ್ಕ್‌ನೆಲ್ಲ ನಂಬ್‌ಚಿ. ಪಡೆರ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ತೆರಿನೆಲ್ಲ ಭದ್ರ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಬಪ್ಪ ಬಟ್ಟೆಲೆ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮರ ಬೂಕಿತ್ ತಡೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈಂಡೆಪೆಲ್ ತಂಗಡ ಆಖೀರಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಣ್ಣುವನ್ನಕೆ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಚಾಯಿತೆ ಇಪ್ಪನ್ನಕೆ ಬುದ್ಧಿ ಎಣ್ಣುವಕ್ ನಾಗಪುರ ರೆಸಿಡೆಂಟ್, ಬೆಂಗಳೂರ್ ನಿವಾಸಿ ಹೆಚ್.ಎಸ್. ಗ್ರ್ಯಾಮ್ ಎಣ್ಣುಪಂವನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ 1833ತ್ ಅಯೆಚತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜ ಗ್ರ್ಯಾಮ್‌ನ ಕಾಂಬಕ್ ಇಷ್ಟಪಡತೆ ತಾಂಗ್ ಸೌಖ್ಯ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಪನ್ನಕೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಗ್ರ್ಯಾಮ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಮಲಬಾರ್‌ಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರ ಶಿರಸ್ತೆದಾರ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಕರುಣಾಕರ ಮೆನನ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಇದೇ ನೇರಕ್ ದಾರಾ ಶೇಟ್ ಎಣ್ಣುವ ಪಾರ್ಸಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೂ ರಾಜನ ಕಾಂಬಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್.

ಅಕ್ಕ ದಾರಾಶೇಟ್ ಪಿಞ್ಞ ಕರುಣಾಕರ ಮೆನನ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಗೂಢಾಚಾರಂಗಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಪುಡ್‌ಚಿ ಕೂಟ್‌ಚಿ. ದಾರಾಶೇಟ್ ರಾಜಂಗ್ ಪಿಞ್ಞಲೆ ಸಿನೇತ ಆನಾನುಂಡ್ ಬುಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತ್ ತಲಚೇರಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಕರುಣಾಕರನ ಮಾತ್ರ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಯೆಕಣೆ ಬುಡುಲೆಂದ್ ರಾಜ ಆಕಿಯಂಡತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಗ್ರ್ಯಾಮ್, ಕರುಣಾಕರ್ ಮೆನನ್‌ನ ಬುಡುಗಡೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ಅಧಿಕೃತ ಒರಾತ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜ, ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಬುಟ್ಟಿಕ ಮೆನನ್‌ನ ಬುಡುವಿಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ಈ ವಿಷಯತ್ ಸುಮಾರ್ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ನಡ್‌ಂದತ್. ಈಂಡೆಪೆಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಿರೋಧಿ ಸರ್ಜಪ್ಪ ನಾಯಕ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಕುಂಟ ಬಸವನ ಕಂಡಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದ್ ಪೋಚಿ.

ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಗ.ಜ. ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಕ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕರುಣಾಕರನ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ ರಾಜ ತಾಂಡ ದುಷ್ಟಂಗಳುಂಡ್ ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಕಾಗದಕ್ ಬೆಲೆ ಕೊಡ್‌ತ್‌ಲೆ. ರಾಜಂಡ ಈ

ವರ್ತನೆಸುಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡ್, ಮೆನಸ್‌ನ ಆರ್ ದಿನತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಮಾಡ್‌ಲೇಂಗಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸಿನೇತಿಕೆ ಬುಟ್ಟಿತ್, ಶತ್ರುರ ಮೀದ ಎಡ್‌ತವ ಕ್ರಮತ್‌ನನ ಎಡ್‌ತವಾಂದ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆರ ಓರ್ ಕಾಗದ ಅಯಿಚತ್.

ಆಚೇಂಗಿ ರಾಜ ಆರ್ ದಿನತ್ ಏದೇ ಓರ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಕಾಟತಾಂಗ್ ಗ.ಜನರಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯನ ಅಧಿಕಾರತ್‌ಂಜ ಉಳ್‌ಪಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡಿತ್‌ಂದ್ ಓರ್ ಜಾಹೇರ್‌ನಾಮೆ (proclamation)ನ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇದ್ 1834ನೆ ಮಾರ್ಚ್ 15ಂಗ್ ಲೆ.ಕ. ಪಿಣ್ಣ್ ಗ.ಜ. ಬಹಾದ್ದೂರ್‌ರ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಜೆ.ಎಸ್.ಫ್ರೇಸರ್‌ರ ಸೈನ್ ಆಯಿತ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಪ್ರಕಟ ಆಚಿ.

ಈ ಇಸ್ತಿಹಾರ್‌ನಾಮೆನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕೂ, ಅಧಿಕಾರಿಯಕೂ ಅವಮಾನತ್‌ರ ಓರ್ ಇಸ್ತಿಹಾರ್ ನಾಮೆನ ತಾನ್ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಆಂಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ರೂಪಾಂತರ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

PROCLAMATION OF VIRARAJA

Abstract translation of the Proclamation published by the Coorg Rajah, received from the Officer Commanding in Wynad with his letter of the 31st March 1834.

Proclamation published for the information and guidance of the Hindoos, Musulmans, Poligars, Public servants, Ryots, Chetty Merchants and people of other castes in Hindoostan.

1. It is well known that Kaffers, Nasara (Christian) low Pheringhies, with the view of converting people of other religions to their dirty faith, have, ill intentionally, polluted the Devastanums, Muszeeds and other temples at Bangalore, Cudapah, Mussulibunder, Nagpoor, Raneepet and several other countries sent out their Padres and ruined them. This circumstance being certainly too well

impressed on the mind of every one, what more need be said,

2. Those who have from time to time strenuously attempted to convert, by force, people of other religions to their faith, have by the commands of God, perished but set this aside, an instance in proof of this may be given. Tipoo Sultan attempted to force all the other religion and with this view ruined a great number of people destroyed the Hindoo temples and committed verious sorts of oppressions; which acts not being acceptable to God,he was destroyed. This fact is well known to all of you. Now the Kaffers, Nasara, low Pheringhies have in like manner commenced to destroy the religion observed by people of different castes and to introduce their own religion. When evil comes, people lose their senses. When death comes, medicine avails naught;thus then their end is fast approaching. There is no doubt of it. The Hindus and Musalmans having respectively consulted their Shasters have found that, if for the protection of their religions these Kaffer, Nasara, Pheringhies be now fought with, God will help us and make us successful. There is no doubt of this so let us all be fully convinced of it.

3. These Kaffers, Nasara low, Pheringies have now wickedly determined to wage war with the Halery Samstanam and have accordingly collected some black people of Hindoostan, whom they are going to send in front, that they may all be cut down and the race thus annihilated in some degree, thinking that by these means they will be able easily to convert the rest to their faith. It is therefore to protect people of all castes against such invasion, the Halery Samstanum you will not only be defended, but you will also render the devastation of those Kaffers, Pheringies, quite easy; after this is done, you

will be protected and enabled to live happy and contended, following the religion of your respective castes unmolested. Do not think, that another such opportunity will offer itself again.

4. to avert the evil which threatens you now, we have taken all this trouble and published this proclamation. Should any of you pay no attention to it, but keep yourself neutral, you will at last find yourselves under the yoke of the Pheringhies, lose your caste, and experience the greatest misery to the end of your lives, and after death you will not be admitted before God, for having thus sinned against him. Do not doubt this. Therefore if you people of all countries, join the Halery Samstan and help it, you will meet with every kind of protection from it, and be able to live happy. Accordingly it is expected, that all of you will come forward and help the Halery Samstanam.

5. P.S. It is further hereby commanded. Those Nasaras, Kaffers, Pheringhies will, in order to get possession of the Halery Samstan spare no pains to gain you over. They will even give ten, where one would be enough. Let not this allure you and make you swerve from your real intention or lead you to entangle to your selves; for after they attain their object they will oppress you, and violate your religion. Be sure of this.

(True copy and Translation)

Sd/- F. Clementson
Pl. Collector

ಈ ಇಸ್ತಿಹಾರ್‌ನಾಮೆಲ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಪ್ರಜೆಯಡ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಜನಡ ಮತೀಯ ಭಾವನೆ ಪಿಞ್ಞ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಪದ್ಧತಿಕ್ ಪುರ್‌ಡ್ ಕಾಟಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಳುಂಡ್ ಎಲ್ಲಾಂಗ್ ತೊಂದರೆ ಆಯಿತ್ ಅವು ಮತಾಂತರ ಆಯಿರುವ ಎಣ್ಣುವ ಬೆದರಿಕೆನ ಇಟ್ಟಿದ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಅನ್ನನೆ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಸರ್ವ ಜನತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಎದ್‌ರ್‌ಡುವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಕ, ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ಹಾಲೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಕಾಪಾಡುವಂದ್

ಎಣ್ಣ್‌ನದ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ತಾಕತ್ತ್‌ರ ಮೀದ ಇಂಜ ಅಜ್ಞಾನತ್‌ನ, ತಪ್ಪಾಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನ ಕಾಟುವ.

ಇಸ್ತಿಹಾರ್‌ನಾಮೆರ ಕಾಪಿನೆಲ್ಲ ತೆರಿರ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಜಾಗತ್ ಪಿಞ್ಞ ಜನ ನೋಟುವ ಜಾಗತ್ ಅಂಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಬ್ರಿಟಿಷಡ ನೇರಾನ ತಾಕತ್ತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜವತೆ, ರಾಜ ದುಷ್ಟಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ನೆ ನಂಬಿಯಂಡತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಸಿನೇತ ಪಿಞ್ಞ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾನ ದಾರಾ ಶೇಟ್ ರಾಜಂಗ್ ಪಡೆನುಂಡ್ ಅಪಾಯ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡ್‌ಪಕ ರಾಜ, ದಿವಾನ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪನ ಕಾಕಿತ್ "ನೀಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂತ?"ಂದ್ ಕೇಟಿತ್.

ಪೊನ್ನಪ್ಪ ರಾಜಂಡ ಎದಿಕೆ ನಿಪ್ಪ ಕ್ರಮತ್ ಕೈನ ತಾಂಡ ಎದೆರ ಮೀದ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಮುಂಡೆ ಕುಂಬ್‌ಟ್ಟ್ ನಿಂದತ್. "ನಂಗ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊಪ್ಪಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲೆ. ಅವು ಸಮುದ್ರ. ನಂಗ ಓರ್ ನೀರ್ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೆರೆ! ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ನಂಗ ಮಾಡಿಯಂಡ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ನ ಗೇನ ಮಾಡಿಯಂಡಕ ಅವು ನಂಗಳ ಕಾಪಾಡುವ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನೆ ದಿವಾನ್ ಕುಂಟಿಬಸವ ಇರ್‌ಂಬುರನ್ನಕೆ ಇಂಜ ತಾಂಡ ಕೈಲ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಪವಡೆಕ್ ಪೊಜ್ಜಿತ್, ಅಂಪ ಸೊಯ ತಪ್ಪುವನ್ನಕೆ ಉರ್‌ಟಿತ್‌ಟ್ಟತ್! ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜವು ಪೊನ್ನಪ್ಪನ ಕೊಡಿಕ್ ಒಪ್ಪುವಕ್ ನೋಟುವಕ, ರಾಜ "ಅಂವನ ಅನ್ನನೆ ಬುಟ್ಟ್‌ರಿ"ಂದ್ ಜೋರ್‌ತೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಂದ್‌ಂಜ ಪೊನ್ನಪ್ಪನ ರಾಜಂಗ್ ಆಪ ಇಂಚ್‌ಲೆ.

ಇನ್ನನೆ ರಾಜ ತಾಂಗ್ ನಲ್ಲ ಸಲಹೆ ಕೊಡ್‌ತಯಿಂಗಳ ಕೂಟಾಕತೆ ತಾಂಗೆ ಕೇಡ್ ಕೊಂಡ ಬಾತ್.

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್‌ರ ಇಸ್ತಿಹಾರ್ ನಾಮೆರ ಕಾಪಿನ ಕಂಡಿತ್ ರಾಜ ಚೆಡ್‌ಂಜಂಡ್ ಕುಂಟಿ ಬಸವಂಡ ಕೂಡೆ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಕ್ ಓರ್ ಇಸ್ತಿಹಾರ್ ನಾಮೆನ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್‌ಂಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ರೂಪಾಂತರ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

The explanation of a Proclamation issued for the knowledge of the bad English people, who are mean slaves and servants of the auspicious feet of the Halery Samstan Maharaja.

In answer to a proclamation of the bad Englishman son of a Whore who in a state of forgetting Mahadeva (God) and through pride had written on a paper whatever

occured to his mind, for the purpose of giving information to the inhabitants of Halery Samstan and fastened the same near the boundary. I the slave of my Master's Majesty. let you know as follows, that the Proclamation which was fastened in the boundry by the wicked Englishman, the son of a slave, is not at all possible even to be seen with our eyes or hear with our ears, and in the very time of trying the said proclamations which are replete with indecent subjects. the hearts of all of us, who are the servants of the king's feet, were inflamed as the fire through wind. The wicked Christian European the son of a slave who resolved to prepare this, should be beheaded and his herd thrown out, the hands, mouth and head of the person who wrote this should be cutoff and the generation of the low caste, blasphemer and bad European should be burnt down. These hopes are to be soon effected. All the above subjects are certain. All the wicked Europeans the sons of whores have evil intentions very well, very well. we will fillup all your belies according to your wishes. Be this known to you written on Sunday, 6th decreasing moon of the month of Palguna, of the year Vijaya corresponding with 30th March 1934.

ಮನಸ್ತಾಪ ಅಧಿ ಆನನ್ನಕೆ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಎಕ್ಕಾಚೇಂಗೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಮನಾರ ಅಯಿಂಗಡ ಪುದ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತವಾಂದ್ ಪೋಡಿ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅನ್ನತ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆನ ಮನಾರ ಎಡ್‌ತ್‌ರುವಾಂದ್ ಅಂವ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಲೆ. ಕಂಪೆನಿಕ್ ತಾಂಡ ಮೀದ ವಿರೋಧ ಇಂಜಕ ಬೋರೆಯಿಂಗಳ ನಾಡ ಜಾಗತ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ.ರಾಜಮನೆತನತ್ ದಾರೂ ಜಿಂವತ್ ಇಲ್ಲತ ಪೋಚೇಂಗಿ ಬೋರೆ ವಿಧಿ ಇಲ್ಲತೆ ಅವು ಪುನಾದಿಯ ನನ್ನೆ ರಾಜ ಆಯಿತ್ ಮಾಡುವಾಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿ ಎತ್‌ತ್ನಡೆ ಅಂವ ಮಡಿಕೇರಿ ಪಿಞ್ಞ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ತಾಂಡ ರಾಜ ಮನೆತನಕಾರಳೆಲ್ಲ ಕೊಲ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅನ್ನನೆ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ನಾಲ್ ಬಯತ್‌ರ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿನ ಕೊಂದಿತ್ ಕುಂಬಳಗೇರಿ ಉಕ್ಕಡತ್ ಪೂತತ್.

ಆಖೀರಕ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೂಡಿಮಕ್ಕ, ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ ಪಿಞ್ಞಾ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕ, ತಾಂಡ ಮಹಾರಾಣಿಯಳ ಮಾರ್ಚಿ ಆಖೀರಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಲ್ ಇಂಜ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಪಣ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಚಿ. ಆ ಕಾಲತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಕ್ ಶತ್ರುವ ಅಚ್ಚಕ್ ಬೆರಿಯ ಬಪ್ಪಕಯ್ಯುವ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

1855ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ ಎಳ್ತ್‌ನ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಕ್ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋನ ಉದ್ದೇಶತ್‌ನ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತಿತ್.

"Veeraraj had taken with him...and what remained of the Coorg Rajah's families, that he might destroy there all if necessary in order to render impossible for the English Govt. to transfer the Principality or the property of the murdered Devammaji to any other heir of Dodda Veerarajendra and thus secure his wealth and his country to himself."

ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸೈನ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ನುಗ್ಗ್‌ನ ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ರಾಜಂಡ ಆಸೆಕೊತ್ತ್ ಕುಂಟಬಸವ, ಎಲ್ಲಾ ರಾಣಿಯಳ, ಮಕ್ಕಳ ಒಕ್ಕಚೆ ಆಯಿತ್ ಎಣ್ಣಕ 22 ಜನಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಓರ್ ಮೈಲ್ ದೂರತ ಕಾಡ್‌ರ ನಡೂಲ್ ಪರಿವ ಓರ್ ಪೊಳೆ ಕರೆಲ್ ಬಲ್ಯ ಕುಂಡ್ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೂತ್‌ರ್‌ತ್!

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪುಡ್‌ತ

ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೀದ ಪಡೆ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡ್‌ನಡೆ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ್ ತಯಾರಾಚಿ. ಈಂಡ ಮುಕ್ರಿ ಆಯಿತ್ ಬ್ರಿ.ಲಿಂಡ್ಸೆ ಪಿಞ್ಞಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಯಿತ್ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಇಂಜತ್.

ಆರಾಯಿರ ಜನ ಇಂಜ ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ನಾಲ್ ತುಕಡಿ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ

ನಾಲ್ ಬರಿಯ ಅಯಿಚಿತ್ ಆಪಚ್ಚಕ್ ಬೆರಿಯ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕಡೆಕಾರಳೂ ಬಟ್ಟೆರ ನಡುಲೆಲ್ಲ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮರ ಬೂಕಿತ್ ಆಂಡ ನಡೂಲ್ ತೂರತ್‌ರ ಪಲ್‌ಂಬ್ ಇಟ್ಟ್ ಬಟ್ಟೆನ ಮುಚ್ಚಿತಿಂಜತ್. ಮಣ್ಣ್‌ರ ಕೆಂವ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ತೋಕ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಉಳ್ಳಚ್ಚಕ್ ಮಾತ್ರ ತೂತ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನ್ಯತ್ ಫಿರಂಗಿ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸೈನ್ಯ ಧೈರ್ಯತ್ ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡುವ ಎಣ್ಣುವ ನಂಬಿಕೆಲ್ ಬ್ರಿಟ್‌ಷ್‌ಕಾರ ಅಚ್ಚಕ್ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಬರಿಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ ನುಗ್ಗಿತ್ ಬಂದಂಡುಳ್ಳ ವಿಷಯತ್‌ನ ಗೂಢಚಾರಂಗಳುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಗಾಬರಿ ಆಚಿ. ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯ ಅಯಿಂಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡುವದ್ ಕಷ್ಟಾಂದ್ ಗೊತ್ತಾನದೆ ಏಪ್ರಿಲ್ ನಾಲಾಂಗ್ ತಾನ್ ಪಡೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕೂಡೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಯವಿಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ್ ತಾಂಡ ದಿವಾನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾರಾಯಣನ ನಾಲಾಳ್‌ರ ಕೂಡೆ ಬೊಳ್‌ತ ಬಾವುಟ ಆಯಿತ್ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಶಿಬಿರಕ್ ಅಯಿಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ "ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕರುಣಾಕರ ಮೆನನ್‌ನ ಬಂಧನತ್‌ಂಜ ಬುಡ್‌ತಿತ್ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಅಯಿಚಿಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಕ್ ಬದ್ಧನಾಯಿತ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಸೋಲ್‌ನ ಒತ್ತ್‌ಂಡಕ ಪಡೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಾ"ಂದ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯಿಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ರಾಜ, ಬಂಧನತ್‌ಂಜ ಮೆನನ್‌ನ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಮಾಡಿತ್ ಅಂವಂಗ್ ನಲ್ಲ ಪೊರಪಾಡ್ ಇಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಏರ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಇನಾಂ ಪಿಞ್ಞ ಓರ್ ಆನೆನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದಿಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಶಿಬಿರಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ತಾನ್ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಸೋಲ್‌ನ ಒತ್ತವದ್ ಮಾತ್ರ ಅನ್ನನೆ ಇಂಜತ್.

ರಾಜ ರಾಜಿ ಒಪ್ಪಂದಕ್ ತಾಂಡ ದಿವಾನನ ಅಯಿಪಕ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಅಪ್ಪಾರಂಡ ಬೋಪು ಮಾತ್ರ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗ ದಂಡಾಳ್‌ಕ್ ರಾಜ, ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕೂಡೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ರಾಜನಾಯಿತ್ ಇಪ್ಪದ್ ಇಷ್ಟ ಇಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ಕಾಂಬ. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಎತ್ತುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ, ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಮಡಿಕೇರಿನ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಅಪ್ಪಾರಂಡ ಬೋಪು ದಿವಾನ 400 ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಏಪ್ರಿಲ್ 5ಂಗ್ ಕ. ಫ್ರೇಸರ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ಸೋಲ್‌ನ ಒತ್ತ್‌ಂಡ್ ಅಂವಂಡಲ್ಲಿ ಇಂಜ

ಕಂಪೆನಿಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. 1856ತ್ ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ ರಿವ್ಯೂ ಪತ್ರಿಕೆಲ್ ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಇದ್‌ನ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

"When Viraraja had gone to Nalnad the Dewans Bopu & Ponnappa who were left at Mercara considered matters for themselves & with their friends and came to the resolution of surrendering to the company, and of exchanging if possible, a master from whom they had everything to fear for the just & peaceable dominion of the company"

ದಿವಾನ್ ಬೋಪುರ ಬೋಡಿಕೆರನ್ನಕೆ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಪಿಞ್ಞ ಲಿಂಡ್ಸೆ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಪ್ಪ ಅಗಲ ಕಮ್ಮಿ ಉಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆಲ್ ತಂಗಡ ಫಿರಂಗಿನ ಮಿಞ್ಞಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್, ಅಷ್ಟ ಬೂಕ್‌ನ ಮರತ್‌ನ ಬರಿಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಏಪ್ರಿಲ್ 6ಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಾತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅವು ಕೋಟೆರ ಕೆಂವತ್ ಪಾರಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಬಾವುಟತ್‌ನ ಕ್‌ದಕ್ ಉಳ್‌ಪಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಬಾವುಟತ್‌ನ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್! 21 ಬೊಡಿ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಧ್ವಜವಂದನೆ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಢ್‌ಚಿ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ 39ನೆ ನಂಬರ್ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ರ ಓರ್ ಕಂಪೆನಿ ಕೋಟೆರ ಒಳ್‌ಲೆ ಡೇರೆ ಇಟ್ಟಂಡಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲ ರಾಚಾಸೀಟ್ ಪಿಞ್ಞ ಎತ್ತರ ಜಾಗತ್ ಡೇರೆ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡುವ ಕಯ್ಯಾಂದ್ ರಾಜ ಅಪ್ಪಣೆ ಅಯೆಚಕೂ ಅದ್ ತಡ ಆಯಿತ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಆಂಡ ಒಳಿಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಪೋರಾಡಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಚಾವು, ನಷ್ಟ ಆಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ಕ.ಫೌಲಿಸ್ ಪೆಗ್ಗಳತ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಕ್ ಎತ್ತಿತ್ ನಾಲ್ ತುಕಡಿ, ಫಿರಂಗಿ, ಸೈನಿಕಂಗಳ ಆಕ್‌ಚಿ. ಈ ಸೈನ್ಯತ್ ಓರ್ ತುಕಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅರಮನೆನ ಪುಡ್‌ಚಂಡತ್. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ರಾಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಸೋಲ್‌ನ ಒತ್ತಂಡತ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ತಾಂಡ ಸೋಲ್‌ನ ಒತ್ತಾಂಡದ್

ಏಪ್ರಿಲ್ 6ಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆನ ತಂಗಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ರಾಜಂಗ್ ಮೂಂದ್ ದಿನತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಬಂದಿತ್ ಸೋಲ್‌ನ ಒತ್ತಂಡಕ ಅಂವನ ಮರ್ಯಾದಿಲ್ ಕಾಂಬಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಯಿಚತ್.

ಇದ್‌ಂಗ್ ರಾಜ 15 ದಿನತ್‌ರ ವಾಯಿದ ಕೇಟಿತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಕರ್ನಲ್ ಒತ್ತಂಡ್‌ಲೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ 10ಂಡ ಮಜ್ಜಣ ರಾಜ, ರಾಣಿ ಪಿಞ್ಞ ಸುಮಾರ್ ದಂಡಾಯಿರ ಜನ ಅರಮನೆ ಕೋಟೆಕ್ ಬಾತ್. ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ರಾಜನ ಗೌರವತೆ ಕಂಡತ್. ರಾಜ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋಚಿ. ದಾರೂ ಅಲ್ಲಿಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪೋಕತನ್ನಕೆ ಪಾರ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ರಾಜ ಅರಮನೆಲೇ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ರಾಜಖೈದಿಯಾಚಿ!

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ರಾಜ, ಕ.ಫ್ರೇಸರ್‌ನ ಅರಮನೆಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಈಂಡ ಮೀದ ಕರ್ನಲ್, ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದತ್ ಒಯಿಪತ್ ಅಂಜಿ ಗಂಟೆಕ್ ಅರಮನೆಕ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ರಾಜ ನಾಡ ಕೂಡೆ ಏಳ್ ಗಂಟೆಕೆತ್ತನೆ ದುಂಬ ತಕ್ಕ್ ಪರ್‌ಂದತ್. ಇದತ್ ಮುಖ್ಯವಾಯಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಕಾರಡ ಮೀದ ತಾಂಡ ಪೆರಿಯವು ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಸಿನೇತಿಕೆ, ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತಕ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಕುರಿ ಬೋಡಿಯಂಡಕೊ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡತದ್, ತಾನ್ ಚೆರಿಯಂವನಾಯಿತ್ ಸಮಾಜತ್ ಉಳ್ಳ ನಲ್ಲ ಸಂಗತಿನುಂಡ್ ಏದೇ ಓರ್ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡ್‌ಂದವ ಕಯ್ಯತದ್, ಇದ್‌ಂಗೆಲ್ಲ ತಾಂಡ ದುಷ್ಟ ಪರಿವಾರ ಮೊಳಿ. ಅವು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯ, ನೀಚಂಗ. ನಲ್ಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಕ್‌ಟ್ಟಿತಿಂಜಕ ತಾನ್ ಸಮಾಜತ್ ನಲ್ಲೋರ್ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆಖೀರಕ್ ರಾಜ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ಲೇ ಇಪ್ಪಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಪ್ಪಾಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅದ್ ಕಯ್ಯತಿಪ್ಪಕ ಯಡತೊರೆ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಬುಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ನಾನ್ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಎಳ್ದಿತ್ ನೋಟುವಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ.

...ಇನ್ನನೆ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ವಿವರವಾಯಿತ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜ ಕಾಗದ ಅದಾಯಿತಿಂಜತ್.

ಆಖೀರಕ್ ತಾನ್ ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಕೊಲೆ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಹಿಂಸೆಕ್ ತಾಂಡ ದಿವಾನ ಬಸವನೆ ಮೊಳಿ. ತಾನ್ ಚೆರ್ಪತ್ ಬೋಟೆಲೆ ಏರ ಪುರ್‌ಡ್ ಕಾಟ್‌ನಾಂಗ್, ಬಸವ ದಿವಾನಂಗ್ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡ್‌ತದ್ ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಮೊಳಿ ಆಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್.

ರಾಜಂಡ ಈ ಎಲ್ಲ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕೇಟಿತ್ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ "ರಾಜ್ಯತ್ ದುಂಬ ದುಷ್ಟ ಪಿಞ್ಞ ಅಪಾಯಕಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಿವಾನ್ ಬಸವಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಅಂವನ ಪುಡ್‌ಚಿ ತಂದಯಿಂಗಕ್ ಓರಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಇನಾಂ ತಪ್ಪಾ"ಂದ್ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಇತ್ತ್‌ಟಿ ಕುಂಟಬಸವ, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಎಕ್ಕ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಕ್ ನುಗ್ಗ್‌ಚಿ ಅಕ್ಕೆ ತಾಂಡ ಜಿಂವ ಕಳ್‌ಂದವಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ರಾಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೊರ್‌ಡುವಾಂಗ್ ಒನ್ನಾಂದೆಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಬೈಟ್ ಉಂಬಕ್ ತಾಂಗ್ ಕೂಳ್ ಬೋಂಡೂಂದ್ ಬಸವ ಕೇಟಿತ್. ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ವಾಡ್‌ನ ಅಡಿಗೆನ ಬೋರೆಯವು ಪಡ್‌ಂದವಮೂ ಓರ್ ಬಲ್ಯ ಗೌರವತ್‌ರ ಸಂಗತಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್!

ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಉಂಡಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಕುಂಟ ಬಸವ ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಜನಡ ಕೂಡೆ, "ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ನಾಳೆ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಪ. ನಾನ್ ಇಞ್ಞಿ ನಾಡ ಜಿಂವ ಬೆಚ್ಚವುಲೆಂದ್ ರಾಜಂಗೂ ಎಣ್ಣಿಯೆ. ನಾನ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಶಿಬಿರಕ್ ಬಪ್ಪುಲೆ. ಅವು ನನ್ನ ಫಿರಂಗಿರ ಬಾಯಿಕ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ರುವ. ನಾನ್ ಬೋರೆ ದೇಶಕೂ ಪೋಪುಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ನಾನ್ ಕುಂಟ. ನಾಕ್ ನಡ್‌ಪ ಕಯ್ಯುಲೆ. ನಾಡ ದಿನ ತ್‌ೀಂದತ್. ನಾನ್ ನೇರಾಯಿತೂ ನನ್ನ ನಾನೆ ಕೊಂದವಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಮೊರ್‌ಟತ್.

ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ತಾಂಡ ಅಂಗರಕ್ಷಕ ಪದ್ಮಯ್ಯ ಸಿಪಾಯಿರ ಕೈಕ್ ತಾಂಡ ಅರೆರ ಬೊಳ್ಳಿ ತೊಡ್‌ಜ್, ಬೊಳಿ ಪುಡಿರ ಪೀಚೆ ಕತ್ತಿ ಪಿಞ್ಞ ತಾಂಡ ತಡಿಲ್ ಇಂಜ ಮಾಲ್ ಮಟತ್‌ನೆಲ್ಲ ಉತ್ತಿತ್, ತಾಂಡ ಮನೆಲುಳ್ಳ ದಂಡ್ ಮೋನೆಯಕ್ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಪದ್ಮಯ್ಯ ಕುಂಟ ಬಸವಂಡ ಮಕ್ಕಕ್ ಮಾಲ್ ಮಟ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ವಾಪಾಸ್ ಬಂದಿತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ನೋಟಣೆ ದಿವಾನ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಏಪ್ರಿಲ್ 10ಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೊರ್‌ಟದೆ ದಿವಾನ್ ಬಸಪ್ಪ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರತ್ ಇಂಜ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಇಂಜ ಕುರುಬ ಕುಟುಂಬಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಇಪ್ಪಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ.

ನಾಳಂಕೆ 14ಂಗ್ ಓರ್ ಕೊಡವ, ಕುಂಟಬಸವನ ತಾಳ್‌ತ್‌ಮನೆ ಕ್‌ೀದ ಇಂಜ ಕಗ್ಗೋಡ್ ನಾಡ್ ಕಚೇರಿಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಬಸವನ ತೇಡಿಯಂಡ್ ಪೊರ್‌ಟ ಕೊಡವಕ್, ಕಾಡ್‌ಲ್ ಬಸವ ಓರ್ ಮರತ್‌ರ ಕೊಂಬೆಕ್ ತೂಂಗಿಯಂಡ್ ಚತ್ತ್ ಪೋನಾನ ಕಂಡತ್!

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅವು ಕ. ಫ್ರೇಸರ್‌ಕ್ ಸುದ್ದಿ ಎಣ್ಣುವಕ್ ಬಾತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕಂಪೆನಿ

ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಡಾಕ್ಟರ್ ಪಿಞ್ಞ ಬಾಕಿ ಅಧಿಕಾರಿಯು ದಿವಾನ್ ಬಸವಂಡ ಚಾವುನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿತ್ ಡಾಕ್ಟರ್ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ಪೋಲೆ ಬಸವ ಸ್ವ ಇಚ್ಚೆಲ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿ ಆಚಿಂದ್ 1854ತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಕ್ ಎಳ್ತಿತ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಮಿಞ್ಞಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಏಪ್ರಿಲ್ 11ಂಗ್ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಆಡಳಿತ ಆಖೀರಿ ಆಯಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಒಡೆತನಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ ತತ್ಕಾಲ ಆಡಳಿತ ಎನ್ನನೆ ಇರೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಘೋಷಣೆನ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

Whereas the rule & dominion of Rajah Vira Rajendar Wodeyar over the country of Coorg have now definitely & forever ceased. It is hereby proclaimed & directed that the whole civil administration of the country shall be conducted as hereafter by the Gowdas, Shanbogs, Hoblidars, Parpadigars, Subedars, Dewans & Karnik as at present employed in their respective stations with the privilege of immediate & direct & appeal from every native of Coorg of whatever rank or degree to Lieut. Col. Fraser the Political Agent of His Excellency the Right Honourable the Governor General until the permanent establishment of a form of Govt which will be determined under the Authority of the Governor General & upon the model best calculated to secure the future well being & happiness of the people of the country.

It is hereby further distinctly explained that the administration of justice will be exercised by the authorities above enumerated only to that extent & degree with which they

have been hitherto individually charged to the entire exclusion of that superior power & jurisdiction which have been herefore exercised by the Raja Vira Rajendra Wodeyar alone. No punishment thereafter extending to life or limb or more severe than Simple Imprisonment will on any account whatever take place without a reference to Col. Fraser & the sanction of the British Govt.

Marcara (Sd) **J.S.FRASER**

11th April 1834 **Lt.Col & Political Agent**

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿರ ಕಾಗದಪೋಲೆ ಕೊಡಗ್‌ನ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಎನ್ನನೆ ಆಳೊಂಡು ಎಣ್ಣುವಾಂಡ ಮೀದ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅರ್‌ಂಜಪಕ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಏಪ್ರಿಲ್ 19ಂಗ್ ಪೊಲಾಕ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಓರ್ ಸಭೆನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಐರೋಪ್ಯ ಶೈಲಿರ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರತ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ.

ಅದತ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಆಡಳಿತ ಏದ್ ಪೋಲೆ ಇರೊಂಡೂ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ನಿಂಗ ಏದೇ ಓರ್ ಪೋಡಿ, ಞಾಣ ಇಲ್ಲತೆ ನಿಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನ ಎಣ್ಣೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್. ಆ ನೇರತ್ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ರಾಜಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬತ್ ಜಿಂವತ್ ಉಳ್ಳ ಸದಸ್ಯಂಗಡ ಪೆದ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಿತ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಕಾಗದತ್‌ನ ಕೊಡವ ಮುಕ್ರಿಯಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅದ್‌ನ ಓದಿಯಂಡ ದಿವಾನ, ಕರಣಿಕ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಫ್ರೇಸರ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಬಂದಿತ್ "ಕೊಡಗ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಆಡಳಿತಕ್ ಕೂಟೊಂಡು. ಅನ್ನನೆ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೂಡ್‌ನ ಜಾಗತ್ ಉಳ್ಳ ಕಾನೂನ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಇರಡ್"ಂದ್ ಒಮ್ಮತತ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅನ್ನನೆ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಮಡಿಕೇರಿಲೆ ಇಪ್ಪಕ್ ಬುಡೊಂಡು, ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ರಾಜನ ಪೊರ್‌ಮೆ ಅಯಿಪದ್ ಅವಮಾನಂದ್ ಒರಾತತ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನ ಸಭೆಲ್ ಕೂಡಿತಿಂಜ ಸುಮಾರ್ 588 ಮುಕ್ರಿಯ ಎಳ್ದಿತ್, ಸೈನ್ ಮಾಡಿತ್ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಳೆ ಆಳೊಂಡೂಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯ ಒಮ್ಮತತ್‌ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕಾಟ್‌ನ ಪರಿಣಾಮ, ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪೋಲೆ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಆಡಳಿತಕ್ ಕೂಟಿತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಜಾಹೀರ್ ನಾಮೆನ ಮೇ 7ಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

"Where as it is the unanimous wish of the inhabitants of Coorg to be taken under the protection of the British Govt. His Excellency the Right Honourable the Governor General has been pleased to resolve that the territory hereafter governed by Vira Rajendra Wodeyar shall be transferred to the Honourable Company.

The inhabitants are hereby assured that they shall not again be subjected to native rule, that their civil & religious usages will be respected & that the greatest desire will invariably be shown by the British Govt to augment their security comfort & happiness.

Camp at Mercara — **(Sd)- J.S.Fraser**

7th May 1834 — **Lt.Col.Political Agent**

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಏದೇಂಗಿ ಜಾಗತ್ ಖೈದಿ ಆಯಿತ್ ಬೆಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಒಪ್ಪಿಗೆಪೋಲೆ ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಲೆ ಇಪ್ಪಕ್ ಬುಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಬೋಡಿಕೆಕ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್‌ಕ್ ಎಳ್ದ್‌ಚಿ.

In explaining to the principal inhabitants of Coorg the causes which prevent the Governor General from acceding in their requests in favour of the Ex-Rajah you will take care to assure them that His Lordship had every disposition to attend to their wishes but that though he highly

appreciates the feeling which urged them to come forward on behalf of one whose rule over them had been to oppressive yet he is satisfied that feeling could not be indulged without the greatest danger of being abused so as to inetrfere with the due administration of the affairs of the country & consequently with their own prosperity & happiness.

The papers in the native language which accompanied your letter will be forwarded to Madras for translation. I have the honour to be, your most obedient servant.

Ootacamund **(Sd) W.H.Macnaughten**

The 22nd April 1834 **Secretary to the Governor General.**

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ರಾಜಖೈದಿ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೋರ್‌ಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ, ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಮೀದ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಕ್ಯಾ.ಕಾರ್ಪೆಂಟರ್ ಎಣ್ಣುವ ಮಿಲಿಟರಿ ಆಫೀಸರ್‌ನ 1834ತ್‌ಂಜ 1848ಂಗೆತ್ತನೆ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್‌ರ ಆದೇಶಪೋಲೆ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ 16 ಲಕ್ಷತ್‌ರ ಮಾಲ್‌ಮಟ, ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪೌನ್, ಪರ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ತಾನ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆನ ಬುಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಂದ ಪತ್ತಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಅಲ್ಲತೆ ಬಲ್ಯಪ್ರಮಾಣತ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪೌನ್, ಮಾಲ್‌ನ ರಾಣಿ ವಾಸತ್‌ರ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಒಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್! ರಾಜಂಗ್ ಮೂಂದ್ ಪೊಣ್ಣ್, ಪತ್ತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ಳ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ಗಂಗಮ್ಮಾಜಿ, ದೇವಮ್ಮಾಜಿ, ನಂಜಮ್ಮಾಜಿ ಮಹಾರಾಣಿಯ ಆನಕ, ರಾಜೀವಮ್ಮ, ಕಾಳಮ್ಮ, ಗೌರಮ್ಮ, ಕಾವೇರಮ್ಮ, ಪಾರ್ವತಿಯಮ್ಮ, ಗೌರಮ್ಮ, ಸುಬ್ಬಮ್ಮ, ಜಾನಕಮ್ಮ, ಸುಭದ್ರಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಮುದ್ದು ವೀರಮ್ಮ ಬೆಚ್ಚಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ಳ.

ಇದತ್ ಗೌರಮ್ಮಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಪ್ಪಕೆ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರನುಂಡ್ ಚಿತ್ರಶೇಖರ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಬಯತ್‌ರ ಮೋಂವ ಇಂಜತ್. ಇಂವನಲ್ಲತೆ ರಾಜಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಬುಡುವಕ ಬೋರೆ ಮಕ್ಕ ಇಂಜ್‌ಲೆ! ರಾಜ ಪೋರ್‌ಡುವಕ ಅಂವಂಡ ಅಪ್ಪ

ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಈ ರಾಣಿಯಡ ಸಖಿಯ, ದಾಸಿಯ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ಅಳ್‌ತ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ 70ಂಗ್‌ಂಜ ಏರ ಇಂಜತ್. ಇದತೆಲ್ಲ ರಾಜ ದುಂಬ ಪೌನ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಾಲ್‌ನ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಬೆಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್! ಪಲ್ಲಕ್ಕಿನ ಪೊರ್‌ಪಕ್ 300 ಬೋಯಿಯ ಇಂಜತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆರ ಬೇಲ್ ಪಣಿಕಾರ, ಅಡಿಗೆಕಾರ ಎಚ್ಚಕೊ ಇಂಜತ್.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೊರ್‌ಡುವಕ ಕೂಡೆ ದಿವಾನ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ, ಕಾರ್ಯಕಾರ ಬಿದ್ದಂಡ ಸೋಮಯ್ಯ, ಚೋಕಿರ ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಹೆಬ್ಬಾಲೆ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ, ಕನ್ನಡ, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ, ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮುನ್ಷಿಯ, ಕಾರ್ಯಕಾರಳೂ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಇಡೀ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಏಪ್ರಿಲ್ 24ಂಗ್ ಮಜ್ಜಣ ಮೂಂದ್ ಗಂಟೆಕ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆಂಜ ಕುದರೆಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಇನ್ನನೆ ಪೊರ್‌ಡುವಕ ತಾಂಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಾದ್ಯಕಾರಕ್ ಗೆಲುರ ಪಾಟ್‌ನ ಪಾಡಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ! "ವಾಸ್ತವತ್ ಈ ಪಾಟ್‌ನ ಮೆರವಣಿಗೆ ಪೋಪಕ ಕುಶಿಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಪಾಡುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯ ಕಳ್‌ಂದಂಡ್, ರಾಜ್ಯತ್‌ನೆ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪಕ ಈ ಪೋಲೆ ಪಾಡುವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ನದ್ ಅಂವಂಗ್ ಇದ್ ತಾಂಡ ಆಖೀರಿ ಎಣ್ಣುವದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿಲೆ ಕಾಂಬಾ"ಂದ್ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಎಣ್ಣುವ.

ರಾಜ ತಾಂಡ ರಾಣಿಯಡ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ದುಂಬ ಪೊನ್ನ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಾಲ್‌ಮಟ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ಬೋಯಿಯಕ್ ಪೊರ್‌ಪಕ್ ಕಷ್ಟ ಆಚಿ. ಎತ್ತರತ್‌ರ ದ್‌ಟ್ಟೆ, ಕುಂಡ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವಕ ಬೋಯಿಯ ಬೂವ ಇಂಜತ್. ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರ ಪೋನದು ಬೋಯಿಯ ತಂಗಕ್ ಪೊರ್‌ಪಕ್‌ಕಯ್ಯುಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣಿರತ್! ಅಕ್ಕ ಬುದ್ದ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪೌನ್ ಪಿಞ್ಞ ರಾಣಿಯ ಚಾಡ್‌ನ ಪೌನ್‌ನ ಬೋಯಿಯ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜಂಡ ಪರಿವಾರ ಎಡ್‌ತಂಡತ್.

ಬೋಯಿಯ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಪೊರ್‌ಪಕಯ್ಯುಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ ರಾಜಂಗ್ ಪೋಡಿಯಾಚಿ. ಬ್ರಿಟಿಷ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಬೊರಿ ಪತ್ತಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಂದಿತಿಪ್ಪಕ ತಾನ್ ಅದ್‌ಂಡ ಎಚ್ಚಕೊ ಪಾಲ್ ಪೊನ್ನ್, ಮಾಲ್‌ನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಒಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಪದ್ ಗೊತ್ತಾನಕ ತಾಂಗೆ ಕೇಡ್‌ಂದ್ ಬೊತ್ತಿತ್, ತಾಂಡ ಆದ್ಯ ಶಿಬಿರ ಇಡುವ ಜಾಗತೆ ನೆಲತ್ ಕುಂಡೆಡ್‌ತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಾಲ್ ಮಟತ್‌ನ ಪೂಪನ್ನಕೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ರಾಜಂಡ ಪರಿವಾರ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಪಾರಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಕಡ್‌ಂದಿತ್

ಮೈಸೂರ್ ಪಕ್ಕತ ಸೂಳೆಕೋಟೆ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ದಂಡ್ ದಿನ ಕೆರೀಯ ನಡ್‌ಂದ ಸುಸ್ತ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ ಶಿಬಿರ ಇಟ್ಟತ್. ಶಿಬಿರತ್‌ರ ಸುತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಪಾರ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಕೇಳಿಪಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರ ಹಾರಂಗಿ ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿನುಂಡ್ ರಾಜ ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ ಹೋಮ ಇಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ರಾಜಂಡ ಪರಿವಾರಕ್ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಕ್ ಇಟ್ಟ ಡೇರೆಲ್ ಒಲೆ ಇಟ್ಟ ಚಾಗತೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗಳುಂಡ್ ಬಲ್ಯೋರ್ ಕುಂಡ್ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪೌನ್ ದುಂಬಿತಿಂಜ ಚೀಲತ್‌ನ ಒಂದಾಂಡ ಮೀದ ಒಂದಾಂಡನ್ನಕೆ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕುಂಡ್‌ನ ಮುಚ್ಚಿರ್‌ತ್! ಅಲ್ಲಿಂಜ ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿತ್ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಒಲೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಈ ನೇರತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಎಲ್ಲಾ ಜನಳುಂಡ್ ಪೊನ್ನ್ ಪೂತ ವಿಷಯತ್ ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ಇಪ್ಪಾಂದ್ ಆಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್.

ಅಲ್ಲಿ ದಂಡ್ ದಿನ ಇಂಜಿತ್ ರಾಜಂಡ ಪರಿವಾರ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಪೋರ್‌ಟಿತ್. ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ತೂವೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಮೇ 12ಂಗ್ ಅವು ಎಲ್ಲ ಬೆಂಗಳೂರ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿಂದ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಉಂಡ್.

ರಾಜ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಪೋರ್‌ಡುವಕ ಪತ್ತಾಯಿರಕ್‌ಂಜ ಏರ ಪಣ ಕೊಂಡ ಪೋಯಿತ್‌ಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಅಗ್ಗೇನ ಬಂದಾಂಗ್ ಬೆಂಗಳೂರ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಕ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಇಂಜತ್. ತಾಂಡ ಮುನ್ಷಿಯಡ ಸಹಾಯತ್ ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕಾಗದ ವ್ಯವಹಾರ ನಡ್‌ತು ಎಣ್ಣುವ ಅಗ್ಗೇನತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ಕ್ ಅಯಿಪನ್ನಕೆ, ದಿವಾನ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಪರ್ಶಿಯನ್, ಕನ್ನಡ ಮುನ್ಷಿಯಳ ವಾಪಾಸ್ ಕೊಡಗ್‌ಕೆ ಅಯಿಪನ್ನಕೆ ಗ. ಜನರಲ್‌ರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಕ್ ಕಾಗದ ಅಯಿಚತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ರ ಕೋಟೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಂಕಾತ್‌ರ ಕ್ಯಾಂಡಿ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ರಾಜ ಆ ಮನೆಲ್ ಇಂಜತ್. ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಂಜ ಐಂಬದ್ ಜನಳ ಮಾತ್ರ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ಕ್ ಅಯಿಚಿತ್ ಬಾಕಿ ಜನಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಯಿಚತ್.

ವೆಲ್ಲೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜ ನೇರತ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅದತ್ ದಂಡ್ ಮಕ್ಕ ಪಿಞ್ಞ ಓರ್ ರಾಣಿ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಇನ್ನನೆ 1834ನೆ ಜುಲೈ 6ತ್‌ಂಜ 1835ನೆ ಮಾರ್ಚಿ 6ಂಗೆತ್ತನೆ ಇವು ವೆಲ್ಲೂರ್‌ಲೆ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಖೀರಿ ಮೂಂದ್ ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ, ಪ್ರಜೆಯಡ ಕೂಡೆ ಅಯಿಂಗಡ ಸಮ್ಮಂಧ

1834ತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಹಾಲೇರಿ ಲಿಂಗಾಯತ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಆಖೀರಿಯಾಚಿ. ಇಯಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಕಾಲತ್ ಜನಕ್ ಹಿಂಸೆ ಇಂಜತಾ, ಜನ ಎಕ್ಕೋಲು ಬೊತ್ತಿಯಂಡೆ ಇಂಜತಾಂದ್ ನೋಟುವಕ್ ಪೋಸಕ, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ತಮ್ಮಣ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆರ್ಪತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಬಂಧನತ್ ಇಂಜಿತ್ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಚಿಟ್ಟವು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಅಧಿಕಾರಿಯ ತಂಗಕ್ ಆಕತಯಿಂಗಳ ಮಂಡೆ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್. ಇದ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಕೂ ಗೊತ್ತಿಂಜತ್. ವಿರೋಧಿಯಳ ಈ ಪೋಲೆ ಕೊಲ್ಲುವದ್ ಆ ಕಾಲತ್ ಮಾಮೂಲ್ ಆನಾನುಂಡ್ ಪ್ರಜೆಯ ಅದ್‌ನ ತಪ್ಪೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಲೆ. ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ್ ಜನ ತಂಗಡ ರಾಜ ನ್ಯಾಯತ್ ಉಂಡಾ, ಇಲ್ಲಿಯಾಂದ್ ವಿಚಾರ್‌ಚಿಡುವ ಸ್ಥಿತಿಲ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅಯಿಂಗಡ ಮನಸ್ಸ್‌ಲ್ ರಾಜ ಮಾಡ್‌ನದೆಲ್ಲ ಸೆರಿ! ರಾಜಂಡ ಆಜ್ಞೆನ ದೇವಡ ಆಜ್ಞೆಂದ್ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವದೆ ಅಯಿಂಗಡ ಬದ್‌ಕಾಯಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ತಂಗಡ ವಿರೋಧಿಯಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟಕೊ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯಂಗ ನೆಮ್ಮದಿಲ್ ಬದ್‌ಕ್ ನಡುತುವಕ್ ಸೆರಿಯಾನ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಜನಕ್ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವಕ್ ಅತ್ತ, ಕಡ್‌ಚಿಯ, ಜಮ್ಮತಾಳಳ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಮಣ್ಣ್‌ರ ಗುಣ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿತ್ ಅದ್‌ಂಗೊತ್ತನ್ನಕೆ ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಕ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ನುಂಡ್ ಜನಕ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ತಂಗಳುಂಡ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯದ್ ಇಚ್ಚಕೆಂದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಂಜತ್.

ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ ತಂಗಡ ವಿರೋಧಿಯಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಟ್ಟದ್ ನೇರ್ ಆನಕೊ, ಇನ್ನನೆ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಸಪೋರ್ಟ್ ರಾಜಂಗಕ್ ಇಂಜತ್. ರಾಜಂಗಡ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಸೈನಿಕಂಗ ಎಲ್ಲ ಸುಮಾರ್‌ಕ್ ಕೊಡವಳೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿರಾಂದಂಗ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತಂಗಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಆರೋಪ ಮಾಡಿತ್. ಅಕ್ಕತ ಕಾಲ ಪಿಞ್ಞ ಅಲ್ಲಿಂಚೊ ಹಿಂದೂದೇಶತ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಸ್ವಂತ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ನೋಟ್‌ನಕ ಸುಮಾರ್‌ಕ್ ತಂಗಡ ಅಂತಃಪುರತ್ ಪರಕಣಕ್‌ಲ್ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಚ್ಚಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಳಳ ಆಕಿಯಂಡದ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪ. ಅಂದ್ ಕಾಲತ್ ಬೊರಿ ರಾಜಂಗಳೆ ಅಲ್ಲತೆ ದಿವಾನಂಗ, ರಾಜ್ಯತ್ ಪೆದ ಪೋನಯಿಂಗ ಒಂದಾಂಗ್‌ಂಜ ಏರ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಮಂಗಲ ಆಪದ್,

ಬೆಚ್ಚವದ್ ಎಲ್ಲ ಮಾಮೂಲ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್!

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಅದತೂ ಆಖೀರಿ ಮೂಂದ್ ರಾಜಂಗ ಕೊಡವ, ಪಟ್ಟಮ ಜನಾಂಗತ್‌ರ ಕನ್ನಿಯಳ ಅರಮನೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಲಿಂಗ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಮಂಗಲ ಆನದ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಕೊಡವಳ ಲಿಂಗಾಯತ ಮಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ತಂಗಡ ಮೋಳಿಯಳ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿತ್. ಇನ್ನತ ಮಂಗಲತ್‌ನುಂಡ್ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕೂ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಚ್ಚಕೊ ಕೇಳಿಪೋನ ಒಕ್ಕಕೂ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಬೊಳ್‌ಂದನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ.

ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ ದಾರ್‌ಕ್ ಪೊಣ್ಣ್ ಇಂಜಲಿಯೊ ಅನ್ನತಯಿಂಗಕ್ ಅರಮನೆಲ್ ಆಶ್ರಯ ಪಡ್‌ಂದ ಕನ್ನಿಯಳ ಪೊಣ್ಣಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಪ್ರಜೆಯಕ್ ಪೊರ್‌ಮೆತ ಜಿಲ್ಲೆರ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್ ಅವು ತಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಲ್ ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. "ರಾಜ ಮಾಡುವಾನ ಕೇಪಕಯ್ಯ, ಅಯಿಂಗಡ ಅಪ್ಪಣೆನ ಮಂಡೆ ಕುಂಬ್‌ಟ್ಟ್ ಪಾಲನೆ ಮಾಡೊಂಡು" ಎಣ್ಣುವದೆ ಅಂದೇತ ಕಾಲತ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಉದ್ದೇಶ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಎತ್ತಣೆಕೂ ಆಯಿರಾರ್ ಕಣಕ್‌ರ ಆಣಾಳ, ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಮಕ್ಕ ರೋಡ್‌ರ ದಂಡೂ ಬರಿಲ್ ನಿಂದಂಡ್, ತಂಗಡ ರಾಜ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಯಂಡ್ ಉಂಡಲ್ಲಾಂದ್ ಕಣ್ಣೀರ್ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜ ಕೊಡಗ್ ಬುಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ 16 ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯ, ಸಾಮಾನ್, ಮಾಲ್ ಮಟ, ಪೊನ್ನ್, ಕುದರೆರನ್ನತ ಕ್ರಯ ಉಳ್ಳ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಕ್ರಮಣತ್ ಕೂಡಿಯಾಡ್‌ನ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ದಂಡ್ ಕಾಲ ಬೋಂಡಿಯಾಚಿ! ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಇನಾಂ ಪಡ್‌ಂದಯಿಂಗಡ ಚಾಕ್ರಿ ಪಿಞ್ಞ ಪಡೆಲ್ ಎದ್‌ರ್‌ಟ್ಟ ಕಷ್ಟ ನೋಟಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕೊಡಗ್'ರ ಆಡಳಿತ ವಹಿಸಿಯಂಡ್ ಮಾಡ್'ನ ಕಾರ್ಬಾರ್

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕೊಡಗ್'ರ ರಾಜ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜನ ತಾಂಡ ಆಡಳಿತತ್'ಂಜ ಉಳ್‌ಪನದೆ ಕೊಡಗ್'ರ ಆದ್ಯತ ಕಮಿಷನರ್ ಆಯಿತ್ ಆಡಳಿತ ವಹಿಸಿಯಂಡತ್. ಚೆನ್ನಂಗೆ ತಿಂಗ ಎಣ್ಣ್'ಕ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಪದವಿಲ್ ಇಂಜ ಕರ್ನಲ್ ಮಾಡ್'ನ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಈ ಪೋಲೆ ಇಂಜತ್.

1. ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಆಶ್ರಯತ್ ಇಂಜ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯ ಆಡಳಿತ ನಡ್‌ತುವ ಇಂಜ ಕಮಿಷನರ್'ರ ಮೂಲಕ ಕಾಗದ ಎಳ್ತ್'ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್'ರ ಕೂಡೆ 1834ನೆ ಇಸವಿ ಮೇ 15ಂಗ್ ಬಾತ್. ಆ ನೇರತ್ ಅಂವ ಮಿಞ್ಞ'ಕ್ ತಾಂಡ ವಾಸಕ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆನ ಬುಟ್ಟ್'ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಲ್ಲಿ, ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕೊಡಗ್'ರ ದಿವಾನಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟೆಯಿಂಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಟತ್. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಗ್ ನಾಲ್ನಾಡ್ ಅರಮನೆಲ್ ಏದೇ ಓರ್ ಹಕ್ಕ್ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್, ಅಂವಂಡ ಬೋಡಿಕೆನ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿತ್ ಅಪ್ಪಂಗಳಕ್ ಅಯೆಚತ್.

2. 1834ತ್ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಇಸ್ತಿಹಾರ್‌ನಾಮೆಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಿಞ್ಞ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿ, ಕಟ್ಟ್'ಪಾಡ್'ನ ಗೌರವತ್ ಕಾಂಬಾಂದೂ, ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಅಧಿಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿನ ಮುಂದರ್‌ಚಿಡುವಾಂದ್ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡ್'ಚಿ.

3. ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಳಾನ ದಿವಾನ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಕಾರ್ಯಕಾರ ಬಿದ್ದಂಡ ಸೋಮಯ್ಯ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜನ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ಕ್ ಅಯೆಪಕ, ಕರ್ನಲ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ದಿವಾನನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಕಾಕಿಯಂಡತ್. ಪೊನ್ನಪ್ಪ ದುಂಬ ಪ್ರಭಾವಿ ವ್ಯಕ್ತಿಂದ್ ಅರ್'ಂಜ ಕರ್ನಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಡ ಅಧೀನತೆ ಪೆರಿಯ ದಿವಾನನಾಯಿತ್ ನೇಮಕ ಮಾಡ್'ಚಿ.

4. ಕೊಡಗ್'ಂಜ ಪೊರ ರಾಜ್ಯತ್ ಮಾರುವ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೊರ ರಾಜ್ಯತ್'ಂಜ ಮಾರುವಕ್ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ ಏದೇ ಓರ್ ಸಾಮಾನ್'ರ ಮೀದ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಉಕ್ಕಡತ್ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜ ಕಂದಾಯತ್'ನ ಮನಾರ ಎಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಈನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಕೂ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರ್‌ಮೆತರಯಿಂಗಕೂ ವ್ಯಾಪಾರ ದುಂಬ ಆಪಕೂಡ್'ಚಿ.

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ತಾಲೋಕ್ ಆಫೀಸ್‌ನ ಮಾತಿತ್, ಕುಶಾಲನಗರಕ್ ಫ್ರೇಸರ್ ಪೇಟೆಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ.

ಸಂಜರಾಯಪಟ್ಣ (ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಪಳಿಯ ಪೆದ)ತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಂಜ ತಾಲೋಕ್ ಸುಬೇದಾರ್ ಆಫೀಸ್‌ನ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕುಶಾಲನಗರಕ್ ವರ್ಗ ಮಾಡಿತ್, ಆ ನಗರತ್‌ನ 'ಫ್ರೇಸರ್ ಪೇಟೆ'ಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಈ ತಾಲೋಕ್ ಆಫೀಸ್ 1895ತ್ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಕ್ ವರ್ಗ ಆಚಿ.

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕೊಡವಳ ಸುಲಭತೆ ಕ್ರೈಸ್ತ ಜನಾಂಗಕ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡೊಲೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ 1834ನೆ ಇಸವಿ ಜೂನ್ 10ಂಗ್ ಗ.ಜನರಲ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮೆಕ್ನಾಟನ್ ಸಾಹೇಬಂಗ್ ಈ ಪೋಲೆ ಕಾಗದ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

There is not probably a spot of ground in all India of this limited extent capable of so much improvement at Coorg. The people appear to have little or no attachment to the debasing superstintion of the country & their minds seem to me to be more open that those of any other Indians I have seen to be prepared for receiving the light of Christian religion, while their intellect may be expected rapidly to expand under the influence of that education they are soliciting.

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಇನ್ನನೆ ಸುಲಭತ್ ಕೊಡವಳ ಮತಾಂತರ ಮಾಡೊಲೂಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ತಾಂಡ ಪಾಲ್‌ಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜ ಪಡೆರ ಇನಾಂ ಪಣತ್‌ನ ಏದೇಂಗೋರ್ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟೆಂಟ್ ಮತೀಯ ಸಂಘಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ರಾಜಮನೆತನತ್‌ರ ಪೊಣ್ಣಾಳಕ್ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಬಳತ್‌ನ ನಿರ್ಕ್ ಪಡ್‌ತಿತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗ ಅದ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಎತ್ತುವನ್ನಕೆ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಇಂಜ ಕುಂದ್‌ರ ಅಡಿಯತ ಜಾಗತ್‌ನ ದ.ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಕ್ ಒಳಪಡ್‌ತುವದ್ ಬಲ್ಯ ಓರ್ ತೊಂದರೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಕ್ಕೇರಿ ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕಂಗ್ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಾರಿಕೆ ಆಯಿತ್ ಅಮರ ಪಿಞ್ಞ ಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ ಹೈದರಾಲಿ ಪಿಞ್ಞ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕಾಲತ್ ಮಾತ್ರ ಈ ಮಾಗಣೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕೈ ಬುಟ್ಟ್

ಪೋಯಿಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತದು ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಇಕ್ಕತ ದ.ಕನ್ನಡತ್ ಸಂಪಾಜೆಂಜ ಪುತ್ತೂರ್‌ರ ಪಡಿಞಾರ್‌ಕ್ ಸುಮಾರ್ ನಾಲ್ ಮೈಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜ ಸೀಮೆನ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಅಂವ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡೆ ಬ್ರಿಟಿಷ ಮಾಡ್‌ನ ಪಡೆಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ ಇನಾಂ ಆಯಿತ್ 1864ತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ, ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಇನ್ನತವು ಪುತ್ತೂರ್ ಕುಂದ್‌ರ ಕ್‌ದತ ಜಾಗಕ್ ಸುಬೇದಾರ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ತ್‌ೕಂದಪಿಞ್ಞ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಆಡಳಿತ ಅನುಕೂಲಕಾಯಿತ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ವರ್ಗ ಮಾಡುವ ತೀರ್ಮಾನ ಎಡ್‌ತಂಡತ್. ಈ ಜಾಗತ್‌ರ ಜನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ತರ್ಕ್, ಪದ್ಧತಿ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಒಳಪಟ್ಟ ಜನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ್ ಸಮ್ಮಂಧ ಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಕಂಪೆನಿರ ಈ ತೀರ್ಮಾನ ಪುತ್ತೂರ್‌ರ ಪೂರ್ವಕ್ ಉಳ್ಳ ಸುಳ್ಯ, ಅಮರ, ಪಂಜ ಜಾಗತ್‌ರ ಜನಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಆಯಿಲೆ. ಅವು ನೂರಾಂಡೆಕೂ ಪಿರ ಕಾಲ ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಅಧೀನತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕಾಲತೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರತೆ ಇಪ್ಪಕ್ ಬಯಂದತ್. ಪುತ್ತೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಪಶ್ಚಿಮತ್‌ರ ಜನ ತಂಗಡ ಪಟೇಲ ಪಿಞ್ಞ ಮುಕ್ರಿಯ 14 ಜನಳುಂಡ್ ತಂಗ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಅಧೀನತ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಕಾಯಿಸ ಪಡುಲೆಂದ್ ಅರ್ಜಿ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

ಆಖೀರಕ್ ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪೋಲೆ 1834ತ್ ಕುಂದ್‌ರ ಕ್‌ದತ ಸೀಮೆ ದ. ಕನ್ನಡಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಕ.ಫ್ರೇಸರ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಅತ್ತ, ಕಡ್‌ಚಿಯಳ ಕೊಲ್ಲ್‌ಚಿಡುವ ಕಯ್ಯ ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಅವು ತಂಗಕ್ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರಾಣಿಯಂದ್ ಕೇಟಂಡಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ಎತ್ತ್‌ರ್ಚಿ ಬೋಂಡುವೇಂಗಿ ಅದ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಂವ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಯಿತ್ ಪೋನದು 1835ತ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಳ ಕೊಲ್ಲುವ ಕಯ್ಯಾಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಲೆ.ಸಿ.ಎಫ್.ಲೀಹಾರ್ಡಿಕ್ ಆಜ್ಞೆನ ಅಯಿಚತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಂದ್‌ಂಜ ಇಂದೇಕೆತ್ತನೆಕೂ ಅತ್ತ, ಕಡಚಿಯಳ ಕೊಲ್ಲುವ ಕಯ್ಯಾಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಆಜ್ಞೆ ರೂಢಿಲ್ ಉಂಡ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಸೂಳೆಕೋಟೆಲ್ ಪೂತ್‌ಬೆಚ್ಚ ಪೊನ್ನ್, ಪಣ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್‌ಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನದ್

ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ಇಂಜಪಿಞ್ಞ್ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ, ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಸುಮಾರೆಲ್ಲ ಪೆರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ, ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗ ಪಿಞ್ಞ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಾತ್. ಇನ್ನನೆ ಬಂದಯಿಂಗಡಾತ್ ಮಂಡಿರ ಉತ್ತಯ್ಯ ಒಬ್ಬ. ಉತ್ತಯ್ಯ, ರಾಜ ಸೂಳೆಕೋಟೆಲ್ ಚೀಲಗಟ್ಟ್ನೆ ಪೊನ್ನ್, ಪಣತ್‌ನ ನೆಲತ್ ಪೂತ್ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಕೂಡಿತಿಂಜತ್. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಂದಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತ್ ತಾಂಡ ಬಾವನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮೂಡ್‌ಸೀಮೆಂಜ ರಾಗಿ ಕೊಂಡಬಪ್ಪಕ್‌ಂದ್ ಅತ್ತ್‌ಳ ಆಟಿಯಂಡ್ ಸೂಳೆಕೋಟೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಕ ದಂಡಾಳೂ ಅತ್ತಡ ಬೆನ್ನ್‌ರ ಮೀದ ಈ ಪೊನ್ನ್, ಪಣತ್‌ರ ಚೀಲತ್‌ನ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಬೈಟ್ ವಾಪಾಸ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಇನ್ನನೆ ಬಪ್ಪಕ ಮಡಿಕೇರಿ ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಉತ್ತಯ್ಯಂಡ ಓರ್ ಬೆಂದುರ ಮನೆರ ಪಕ್ಕ ಓರ್ ಭದ್ರವಾನ ಜಾಗಕ್ ಈ ಚೀಲತ್‌ನ ಕಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ನಿಧಾನ ಆಯಿತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಕ್ ಕಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಎನ್ನನೆಯೊ ಕ್ಯಾ.ಲೀ ಹಾರ್ಡಿಕ್ ಈ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಾಯಿರ್‌ತ್!

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವ ಉತ್ತಯ್ಯಂಡ ಉಸ್ತುವಾರಿಲೆ ಓರ್ ಆನೆನ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಅಯಿಚಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಪಣತ್‌ನೆಲ್ಲ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್‌ಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಉತ್ತಯ್ಯ ಸೂಳೆಕೋಟೆಲ್ ರಾಜ ಪೂತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ 400 ಸೇರ್ ಉರ್‌ಪಿಯ ಪೂತ ಜಾಗತ್‌ನ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಎಲ್ಲಾ ಪಣತ್‌ನ ಉತ್ತಯ್ಯ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್‌ಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಾಂಗ್ ಆಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಆಚೇಂಗಿಯೂ ಮಂಡಿರ ಉತ್ತಯ್ಯಂಡ ಕಷ್ಟ ಅಲ್ಲಿಕೆ ತ್‌ೀಂದ್‌ಲೆ. ಅಂವ ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ತಾಂಡ ಮನೆರ ಬೆಂಬರಿ ತೋಟತ್ ಪೌನ್‌ರ ಚೀಲತ್‌ನ ಪೂತ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ತಿಂಜತ್. ಅಂವ ಈ ಜಾಗಕ್ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಪೋಪ ಇಂಜದ್ ಬೋರೆ ಜನಡ ಅಗ್ಗೇನಕ್ ಎಡೆಯಾಚಿ. ಅವು ಗುಟ್ಟಾಯಿತ್ ಈ ಜಾಗತ್‌ನ ಕಳ್‌ತಿತ್ ನೋಟುವಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಪೌನ್ ಉಳ್ಳ ಚೀಲ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಉತ್ತಯ್ಯಂಡ ಒಕ್ಕತ್ ಓರಬ್ಬಕ್‌ಂದೆ ಪೂತ್‌ಬೆಚ್ಚ ಪೌನ್‌ರ ಚೀಲ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ.

ಈ ವಿಷಯ ಉತ್ತಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ ಅತ್ತ್‌ಳ ಆಟಿಯಂಡ್ ಸೂಳೆಕೋಟೆಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜ ಪಾಲೆಯಕೂ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಅನಗುಂಡ್ ಅವು ಉತ್ತಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ ತಂಗಕೂ ಪೌನ್ ಬೋಂಡೂಂದ್ ಜಗಳ ಮಾಡುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ! ಈನಗುಂಡ್ ಉತ್ತಯ್ಯಂಗ್ ನೆಮ್ಮದಿ

ಪಾಳಾಚಿ. ಅಂವ ಪೂತ್‌ಬೆಚ್ಚ ಪೌನ್ ಎಚ್ಚಕೊ ಜನಡ ಕೈಕ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ಪೌನ್ ಧಾರಾಳ ಆಯಿತ್ ಓಡಿ ಕಳಿಪ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ 1856ತ್ ಎಳ್ಪ್‌ನ ಓರ್ ಎಳ್ತ್‌ಲ್ ವಿವರಣೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್.

ಸ್ವಾಮಿ ಅಪರಂಪರ

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಆಖೀರಕ್ ಎಣ್ಣಕ 1833ತ್ ರಾಜ ಕಾಕ್‌ನಾಂಗ್ ಓರ್ ವಿಚಿತ್ರ ಜಂಗಮ ಸನ್ಯಾಸಿ ಬಂದಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಓರಚ್ಚಕ್ ದಿನ ಇಂಜಂವ ದಾರ್‌ಕೂ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನಕೆ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ನ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚವಕ 1835ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಬರಿಲ್ ಇಂವ ಕಾಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್.

ಇಂವನ ಕಂಡಿತ್ ಓರಚ್ಚಕಾಳ್ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಜನ ಅನ್ನನೆ ನಂಬಿಯಂಡ್ ಪೆದ ಕೇಪಕ ಅಂವ, "ನಾನೋರ್ ಗರೀಬ ಸನ್ಯಾಸಿ, ಏದೇ ಕೇಳಿಪಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಲ್ಲ"ಂದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್.

ವಾಸ್ತವತ್ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೈಸೂರ್ ಸೀಮೆ ತುಮಕೂರ್‌ರ ಮಾಯಸಂದ್ರ ತಾಲೋಕ್‌ರ ಕಡಗನೂರ್‌ಕಾರ. ಅಪ್ಪ ಹನುಮಂತ ರಾಯ, ಅವ್ವ ಗೋಪಮ್ಮ. ಇಂವಂಗ್ ಪೊಣ್ಣ್, ಮೋವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ ಇಂವ ಚೆರ್ಪತೆ ಊರ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಂವಂಗ್ ಕೇದಾರಭಾವಂದ್ ಪೆದ. ಅಂವ 1807ತ್ ತಾಂಡ ಊರ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋನಂವ 20 ಕಾಲ ಕೈಂಜದು ಓರ್ ಜಂಗಮಂಡ ವೇಷ ಇಟ್ಟಂಡ್ ವಾಪಾಸ್ ತಾಂಡ ಊರ್‌ಕ್ ಬಾತ್.

ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನತ್ ಅಂವ ಪವಾಡಕಾರಂದೂ, ಜನಡ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಎಣ್ಣುವಂವಂದ್ ಪೆದ ಎಡ್‌ತಾಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಬಯ್ಯ ಓರಚ್ಚಕ್ ಶಿಷ್ಯಂಗ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ 1835ತ್ ಅಪರಂಪರ, ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜಂಗಮ ಪಿಳ್ಳ ಪಟ್ಟಮಡ ಕೂಡೆ ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆಕ್ ಬಾತ್. ಇನ್ನನೆ ಅಂವ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆರ ಹಾರಂಗಿ, ಹಾಲೇರಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕೆಂಚಮ್ಮನ ಹೊಸಕೋಟೆಕ್ ಪೋಚಿ. ಪೋಪಕ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಎಡೆನಾಡ್, ಹಾಲೇರಿನಾಡ್ ಪಿಳ್ಳ ಏಳಾಯಿರ ನಾಡ್‌ಂಜ ಸುಮಾರ್ 70 ಜನ ಇಂಜತ್.

ಕೆಂಚಮ್ಮನ ಹೊಸಕೋಟೆಂಜ ಅಪರಂಪರ ಕೊಡಗ್‌ರ 20 ಜನಡ ಕೂಡೆ

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ಹಾಲೇರಿರ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿ ಅಂವಂಗ್ ಓರ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಚೈನ್ ಅಯಿಚತ್‌ಂದ್ ಸುದ್ದಿ ಆಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಕ್ಯಾ.ಲೀಹಾರ್ಡಿ ರಾಜಮ್ಮಾಜಿನ ಕೇಪಕ ತಾನ್ ದಾರ್‌ಕೂ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಚೈನ್ ಅಯಿಚಿತ್ತಿಲ್ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅರಪಂಪರ ಪುತ್ತೂರ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಸುಬೇದಾರ್ ಅಚ್ಚುರ ಗಾಯತ್‌ನ ವಾಸಿ ಮೂಡ್‌ನಾಂಗ್ ಅಚ್ಚು ಓರ್ ಕುದರೆ ಪಿಣ್ಣ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅರಪಂಪರ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತ್‌ಂಜ ವಾಪಾಸ್ ಕೆಂಚಮ್ಮನ ಹೊಸಕೋಟೆಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಅಂವಂಡ ಶಿಷ್ಯಂಗ, "ಇಂವ ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ವೀರಪ್ಪ ಒಡೆಯ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ ಹಕ್ಕುದಾರ"ಂದ್ ಬಹಿರಂಗ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ನೇರತ್ ಅಪರಂಪ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ ಇಟ್ಟವ ಇಂಜ ಕೊಂಬು ತೊಪ್ಪತ್‌ನ ಮಂಡೆಕ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ರಾಜಂಡ ಚಿಹ್ನೆನ ಇಟ್ಟಂಡತ್.

ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವ ಓರ್ ಇಸ್ತಿಹಾರ್‌ನಾಮೆ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸದ್ಯತೆ ಓರ್ ಗಲಾಟೆ ಆಪಾಂದ್ ಸೂಚನೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ತಾಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜಯಿಂಗಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಸೂರ್ಲಬ್ಬಿನಾಡ್‌ಕ್ ಬಂದದೆ ಈ ಅಪರಂಪರಂಡ ಕೂಡೆ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಕೂಡಿಯಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಮೋಂವಂದ್ ಗೌರವತ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ಉಳ್ಳಾನುಂಡ್ ರಾಜವಂಶ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಒತ್ತವುಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಜನಡ ತಕ್ಕ್‌ರ ಸತ್ಯ ಅರ್‌ಂಜ ಅಪರಂಪರ ತಾಂಡ ಜನಡ ಕೂಡೆ ದ.ಕನ್ನಡ ಕಡಬಕ್ ಪೋಚಿ.

ಕ್ಯಾ.ಲೀಹಾರ್ಡಿ ಅಂವಂಡ ಮೀದ ವಿಚಾರ್‌ಚಿಟ್ಟಲ್ಲಿ, ಅಂವ ತಾಂಡ ಕೂಟ್‌ಕಾರಕ್ ಕಾಡ್ ಕುರುಬಂಡನ್ನಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಊರ್‌ಕ್ ಓಡಿ ಪೋಪಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ತಾನ್ ತಾಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಆಪ್ತಂಗಡ ಕೂಡೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗತ್‌ರ ಸೀಮೆಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಳುಂಡ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಕಯ್ಯತೆ ಮಂಜರಾಬಾದ್‌ಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕ್‌ಟ್ಟಿಬುದ್ದಿತ್ ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ, (ಟ್ರಿಚ್ಚಿ)ಲ್ ರಾಜಕೀಯ ಖೈದಿಯಾಚಿ.

ಆಖೀರಕ್ 1869ತ್ ಜೈಲ್‌ಂಜ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಆಯಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್ 1870ತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ.

ಕಲ್ಯಾಣಪ್ಪ

ಬ್ರಿಟಿಷಳುಂಡ್ ಅರಂಪರ ಖೈದಿ ಆಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗತೆ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಮಿ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಜಂಗಮ ತಾನ್ "ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜಂಡ ದಂಡನೆ ಮೋಂವ ನಂಜುಂಡಪ್ಪ" ಎಣ್ಣಿಯಂಡ್ ತಾಂಗೂ ಕೊಡಗ್ ಸಿಂಹಾಸನತ್ ಅಳ್‌ಪಕ್ ಹಕ್ಕ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್. ಇಂವಂಡ ಬಯ್ಯ ಉ.ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದುಂಬ ಜನ ಇಂಜತ್.

ಕಲ್ಯಾಣಪ್ಪ ತಾನ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಹಕ್ಕ್‌ದಾರಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯುವಕ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿಂದ್ ಜನಳುಂಡ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಮಿರ ಕೆಣಿ ನಡ್‌ಕತಾಂಗ್ ದಿವಾನ್ ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಅಡ್ಡಿ ಪಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ ಮಕ್ಕ ದಾರೂ ಜಿಂವತ್ ಇಲ್ಲೆ. ಇಂಜಕ ಅವು ಚನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡನ್ನಕೆ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತೆ ಅಯಿಂಗಳ ಪಟ್ಟಣಿ ಬೂಕಿತ್ ಚಾವ್‌ಚಿಟ್ಟಿಲ್ಲಿ ಅಯಿಂಗಡ ತಡಿನ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡ್‌ನ ಜನಳೆ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಜ.ಫ್ರೇಸರ್‌ರ ಕಾಗದಕ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕಾರ "ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪಂಡೇತ ರಾಜವಂಶಕಾರ ಸೆರಿಯಾನ ಹಕ್ಕ್ ಉಳ್ಳವು ದಾರೇಂಗಿ ಇಂಜಕ ಅಯಿಂಗಕ್ ವಹಿಸಿ ಕೊಡ್‌ಕೊಲೂ"ಂದ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಈಂಡಪೋಲೆ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಕುಮಾರಂಗ ದಾರೇಂಗಿ ಜಿಂವತ್ ಉಂಡಾಂದ್ ವಿಚಾರಣೆ ನಡ್‌ತ್‌ನಲ್ಲಿ ದಾರೂ ತಂಗಡ ಹಕ್ಕ್‌ನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವಕ್ ಮಿಣ್ಣ್‌ಕ್ ಬಂದ್‌ಲೆ. ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಜಂಡ ಮಕ್ಕ ಜಿಂವತ್ ಇಂಜಿತ್ ಮಿಣ್ಣ್‌ಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜಕ ಅಯಿಂಗಕೆ ರಾಜ್ಯ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲೇಂಗಿ, ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಕೊಡ್‌ತನ್ನಕೆ ಅಯಿಂಗಕೂ ರಾಜಕೀಯ ವೇತನ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿನ ವೇಷಧಾರಿ ವಂಚಕಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಕ್ಯಾ.ಲೀ ಹಾರ್ಡಿಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಇನ್ನನೆ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ತನ್ನ ರಾಜ ವಂಶಕಾರಾಂದ್ ನಂಬುಲೆಂದ್ ಗೊತ್ತಾಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ದ. ಕನ್ನಡಕ್ ಪೋಪಕ್ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋನಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನಿಕಂಗ ಪುಡ್‌ಚಿರೂಂದ್ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ವೈನಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಕ್ ಕ್ಯಾ.ಲೀ ಹಾರ್ಡಿ ಸಿಪಾಯಿಯಳ ಅಯೆಕಣೆ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿ ವೇಷ ಬದ್‌ಲ್

ಮಾಡಿತ್ ಬೈತೂರ್‌ಕ್ ಎತ್ತಿರ್‌ತ್. ಇನ್ನನೆ ಮಲಬಾರ್ ಸಿಪಾಯಿಯಡ ಸಹಾಯತ್ 1837ತ್ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿನ ಪುಡ್‌ಚತ್. ಅಂವನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಯಿತ್, ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಅಯಿಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ದಾರೂ ಗಲಾಟೆ, ಸದ್ದ್ ಮಾಡ್‌ಲೆ

ಅಮರಸುಳ್ಯ ಪಡೆ

ಲೀ.ಹಾರ್ಡಿರ ಜನ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಮಿನ ಪುಡ್‌ಚಕೊ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಜನ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ವಿರುದ್ದ ಪಡೆರ ಯೋಜನೆನ ಬುಟ್ಟ್‌ಲೆ. ಅಮರ ಸುಳ್ಯ, ಬೆಳ್ಳಾರೆಲ್ ಚಳುವಳಿ ಜೋರಾಸಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ತಾವ್ ನಾಡ್, ಬೇಂಗ್‌ನಾಡ್, ತೆರಿನಾಡ್, ಎಡೆನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆರ ಜನ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಮೀದ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡೂಂದ್ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿರ ಜನ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಅಮರಸುಳ್ಯತ್ ಏಪ್ರಿಲ್ 6ಂಗ್ ಉಗಾದಿರ ದಿನ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ವಿರುದ್ದ, ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಪರ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುವದ್ ನಿರ್ಕ್‌ಮಾಡ್‌ನಕೊ ಎಟ್ಟ್‌ದಿನಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಜನ ಸದ್ದ್‌ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಗ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಗೌಡಂಗಕೂ, ಸುಳ್ಯತ್‌ರ ಅಮಲ್ದಾರ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾರಾಯಣಾಂಡ ತಮ್ಮಣ ರಾಮಪ್ಪಯ್ಯಂಗೂ ಇಂಜ ಪಗೆ ಪೊಳಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ತಾಂಡ ಅಣ್ಣ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ದಿವಾನಂದ್ ರಾಮಪ್ಪಯ್ಯ ಅಹಂಲ್ ಅಮರ ಸುಳ್ಯತ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕಳಿಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಗೌಡ ಜನಕ್ ತೊಂದರೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ, ಗೌಡ ಜನ ಕೆಂದಪಾಡಿ ರಾಮ ಗೌಡಂಡ ಮುಂದಾಳತ್ವತ್ ರಾಮಪ್ಪಯ್ಯನ ಕೊಲ್ಲೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಒನ್ನಾಂದ್ ರಾಮಪ್ಪಯ್ಯ ತಾಂಡ ಕುದರೆಲ್ ಪೋಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಕಾಂತ ಮಂಗಲ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಬೆಂಬರಿಂಜ ದಾರೊ ಬಂದಿತ್ ಕತ್ತಿಲ್ ಪೊಜ್ಜತ್. ರಾಮಪ್ಪಯ್ಯ ಗಾಯತ್‌ನ ಸಹಿಸಿಯಂಡ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೋನನ್ನಕೆ ವಿರೋಧಿಯ ಸುತ್ತ್‌ಟ್ಟಿಂಡ್ ಪೊಜ್ಜಿ ಕೊಂದತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಅಮರಸುಳ್ಯ ರೈತಂಗ್ ರಾಮಪ್ಪಯ್ಯನ ಕೊಂದದ್ ಬಲ್ಯ ಸಾಧನೆ ಮಾಡ್‌ನನ್ನಕೆಂದ್ ಆಚಿ. ಅದೇ ತರ ತಂಗ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಆಳ್ವಿಕೆನ ಆಖೀರಿ ಮಾಡೊಲೂಂದ್

ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

1936ತ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ 5ತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಗಲಾಟೆ ಆಕೊಂದ್ ದಿವಾನ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾರಾಯಣ ಕ್ಯಾ.ಲೀಹಾರ್ಡಿರ ಕೂಡೆ ಎಣ್ಣುವಕ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಲ್ ಇಂಜ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಭದ್ರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕುಂದ್‌ರಡಿಲ್ ವಿದ್ರೋಹಿಯ ಗುಂಪ್ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಕ್ಯಾ. ಲೀಹಾರ್ಡಿ ಅರ್‌ಂಜದೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಸಪೋರ್ಟ್ ಇಲ್ಲತೆ ಮಡಿಕೇರಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಕಯ್ಯುವ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣುಕ ಅಕ್ಕ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಸೈನಿಕಂಗಕ್ ದಂಡ್ ದಿನಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನಚ್ಚಕ್ ಉಂಬ ತಿಂಬಕ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳ್‌ಂದಂಡಕ ತಂಗಕ್ ಕೇಡ್‌ಂದ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಗಲಾಟೆ ಸುರುವಾನದೆ ಲೀಹಾರ್ಡಿ ವಿರೋಧಿಯಳ ಅಡ್‌ಕವಕ್ ದಿವಾನ್ ಬೋಪು ಪಿಳ್ಳಾ ಸುಬೇದಾರ್ ಬಿದ್ದಯ್ಯಂಡ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಮಿಳ್ಳುಕ್ ತಳಿನೀರ್ ಕಣಿವೆಲ್ ಎಚ್ಚಕೊ ವಿದ್ರೋಹಿಯಳ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಆರಾಳ್‌ಸ ಪುಡ್‌ಚತ್.

ಏಪ್ರಿಲ್ 18ಂಗ್ ಕ್ಯಾ. ಲೀಹಾರ್ಡಿ ಈ ವಿದ್ರೋಹಿಯಡ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಕನ್ನಡ ಜನಳ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಬಾಕಿ ಜನಡ ತೋಕ್‌ನ ಬಲ್‌ಚಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ತಂಗ ತಂಗಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಪಕ್ ಬುಟ್ಟಿತ್.

ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಜನ, ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ವಿರುದ್ಧ, ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಪರ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್‌ನ ದಂಡ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಯಿಲೆ.

ಅಮರಸುಳ್ಯ ಕಾಟಿಕಾಯಿ ಆಖೀರಿ, ವಿದ್ರೋಹಿ ಮುಕ್ರಿಯಕ್ ಶಿಕ್ಷೆ, ಕೊಡಗ್‌ನ ಚೆನ್ನೈ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಟೊಂಡೊಂದ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಡೈರೆಕ್ಟರ್‌ಕ್ ಸಲಹೆ

ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕಪಟ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಮಿನ ಪುಡ್‌ಚಿ ತಂದಯಿಂಗಕ್ ಪತ್ತಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ, ಕುಕ್ಕನೂರ್ ಚನ್ನಯ್ಯ ಪಿಳ್ಳಾ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ರಾಯನ ಪುಡ್‌ಚಿ ತಂದಯಿಂಗಕ್ ಅಂಜಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಇನಾಂ ತಪ್ಪಾಂದ್ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಬಾಕಿ ಮುಕ್ರಿಯಳಾನ

ನಾಲ್ನಾಡ್ ಉತ್ತು, ಶಾಂತಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಗುಡ್ಡೆಮನೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಚೆಟ್ಟಿಕುಡಿಯ, ಕರ್ತ ಕುಡಿಯ, ಲಕ್ಷಪ್ಪ ಬಂಗರಸ ಇನ್ನತವು ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ದಿವಾನ್ ಬೋಪುನುಂಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸಿಪಾಯಿಯಳುಂಡ್ ಪುಡ್‌ಚಿತಿಂಜತ್.

ಕಪಟಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಕ್ ಮೋಸ ಮಾಡಿತ್, ತಾಂಡ ವೇಷ ಬದ್‌ಲ್ ಮಾಡಿತ್ ಮಂಜರಾಬಾದ್‌ರ ತಾಂಡ ನಾಡ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಘೋಷಣೆ ಕಪಟ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿಕೂ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಅಂವ ಬೊತ್ತಿಯಂಡ್ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಒಳ್‌ಚಿತಿಪ್ಪಕ, ಅಂವಂಡ ಮಾಂವ ಕರಿ ಬಸವಯ್ಯ ವಿಷಯ ಅರ್‌ಂಜತ್.

ನಂಗ ಸುಬೇದಾರಂಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಯಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯನಂದ್ ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದೂರ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಇಯಂಗಳ ಕಂಡ ಸುಬೇದಾರ್ ಮಾದಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಇಂವನೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಮಿಂದ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ 1837ತ್ ಬಾತ್.

ಅಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾ.ಲೀ ಹಾರ್ಡಿರ ಎದಿಕೆ ಈ ಸ್ವಾಮಿನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಬದ್‌ಕ್, ಕಾಟಕಾಯಿರ ಮೀದ ಹೇಳಿಕೆ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಅಕ್ಕ ತಾನ್ ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಪಕ್ಕತ ಹೆಮ್ಮನಿಕಾರ, ರೈತ. ಅಲ್ಲಿಕ್ ಕೆದಂಪಾಡಿ ರಾಮುಗೌಡಂಡ ಜನ ಬಂದಿತ್ ತನ್ನ ಅಮರಸುಳ್ಯಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆಂದ್ ಜನಕ್ ಎಣ್ಣಿಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ತಾಂಡ ಪೆದ ಬಸಪ್ಪ, ಕ್ರಮೇಣ ಪುಟ್ಟಬಸವ, ಮರಿ ಬಸವಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ!

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಎದಿಕೆ ವಿಚಾರಣೆ ನಡ್‌ತಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ದೊರೆಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡ ಪುಟ್ಟಬಸಪ್ಪ, ನಂದಾವರ ಲಕ್ಷಪ್ಪ, ಬಂಗರಸಂಗ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಮರಣದಂಡನೆ ಆಚಿ. ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಮಂಡಿರ ಉತ್ತು, ತೆರಿನಾಡ್‌ರ ಶಾಂತಳ್ಳಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯ ಕೂಟ್‌ಕಾರಕ್ 7-14 ಕಾಲ ಶಿಕ್ಷೆ, ಚೆಟ್ಟಿ ಕುಡಿಯ, ಕರ್ತ ಕುಡಿಯ, ದಿವಾನ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಾರಾಯಣಂಡ ಮೈಂಮ ಪೆರಾಜೆ ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಂಗ್ ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆಕ್ ಸಿಂಗಾಪುರಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಅನ್ನನೆ ಗುಡ್ಡೆಮನೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ಬಹಿರಂಗ ಆಯಿತ್ ತೂಕುವನ್ನಕೆ ತೀರ್ಮಾನ ಆನ ಪೋಲೆ 1837ನೆ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 31ಂಗ್ ಪೊಲಾಕ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆರ ಎದಿಕೆ ಪರ್‌ಂಬ್‌ಲ್ ತೂಕ್‌ಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ತೂಕುವಾನ ನೋಟುವಕ್‌ಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲ ಪಟೇಲಂಗಳ ಪಿಞ್ಞ ಪಂಡ್ ತೋಕ್‌ನ ಕ್ಯಾ.ಲೀಹಾರ್ಡಿಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜ ಎಡೆನಾಡ್, ತೆರಿನಾಡ್ ರೈತಂಗಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಪ್ಪಯ್ಯನ ತೂಕ್‌ನಪಿಞ್ಞ ಆ ರೈತಂಗಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ತೋಕ್, ಆಯುಧತ್‌ನೆಲ್ಲ ವಾಪಾಸ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಮರಸುಳ್ಯ ಕಾಟಕಾಯಿಲ್ ತಂಗಡ ಪ್ರಾಣ ಕಳ್ಂದಂಡ ಚಾಕ್ರಿಕಾರಡ ಕುಟುಂಬಕ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರ ಪರಿಹಾರ ವೇತನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸೈನಿಕಂಗ ಗೊತ್ತಾಕತೆ ಬೊಡಿಬೆಚ್ಚಿತ್ ಕೊಂದ ಓರ್ ಪಟ್ಟಂಡ ಕುಟುಂಬಕ್ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಅಮರಸುಳ್ಯ ಕಾಟಕಾಯಿ ಸಮ್ಮಂಧತ್‌ರ ವರದಿನ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರ ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಮೂಲಕ ಈಸ್ಟ್‌ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿರ ಡೈರೆಕ್ಟರ್‌ಕ್ ಅಯೆಪಕ ಅವು ಕೊಡಗ್‌ನ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧೀನಕ್ ಕೊಂಡಬಪ್ಪಕ್ ಸಲಹೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ಂಗ್ ಒತ್ತವತ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಜವಾಬ್ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

The Madras Govt have further represented to us the inconvenience which they consider to be caused by the arrangement under which the Commissioner in Mysore & Coorg is under the direct authority of your Govt & have urged upon us the desirableness of replacing that officer under the Govt of Madras, the principal reason they assign is that the troops stationed in those territories form part of the Madras army, but it is not a very unusual arrangement for one presidency to supply the troops to a country which is under the Civil Govt or political superintendence of another Presidency or of the Central Govt. The Madras army for example, furnishes the Hyderabad & Nagpur subsidiry force & supplies the troops stationed in the Tenasserim provinence under the Presidency of Bengal & we are not aware that any considerable inconvenience is felt in consequence of those arrangements.

We are unwilling to expose the excellent system of Administration now existing in Coorg & the beneificial & improving system which has at length been introduced into Mysore to the hazard which might be incurred by a change in the Superintending authority & those countries therefore must continue to be governed under your direct control.

ಇದ್‌ನ 1838ನೆ ಇಸವಿ ಮೇ 31ಂಗ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾತ್‌ರ 13 ಡೈರೆಕ್ಟರ್ಸ್ ಸೈನ್ ಮಾಡಿತ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಗ.ಜನರಲ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಕಾಟಕಾಯಿನ ಅಡ್‌ಕ್‌ನ ಸುರೂವೆತ ವರ್ಗತ್ 25 ಜನಕ್ ಜೋಡ್‌ಕೊಳ ತೋಕ್, 14 ಜನಕ್ ಕುದರೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್‌ಕ್ ಒಡಿಕತ್ತಿ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಈ ಸಮ್ಮಂಧ ಸುಮಾರ್ ಜನಕ್ ತಂಗ ತಂಗಡ ಅರ್ಹತೆಪೋಲೆ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಬಿಲ್ಲೆನ ದಂಡ್ ದಿವಾನಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಸುಬೇದಾರಂಗಕ್ ಕೊಡ್‌ತಕ, ಬೊಳ್ಳಿರ ಬಿಲ್ಲೆನ ಸುಮಾರ್ 200 ಜನಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಪೊನ್ನ್‌ರ ಬಿಲ್ಲೆ ಚಜ್ಜೋಲೆ ಆಯಿತ್ ಸುಮಾರ್ ಪನ್ನಂದರೆ ತೊಲ ತೂಕ ಇಂಜತ್. ಪೊನ್ನ್, ಬೊಳ್ಳಿರ ಬಿಲ್ಲೆರ ಒರ್ ಬರಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಯೋಧ ಪಡೆ ಪೊಪ್ಪ ಅಚ್ಚ್ ಇಂಜಕ ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿಲ್ ಪೀಚೆಕತ್ತಿ, ಒಡಿಕತ್ತಿನ ಒರ್ ಮಾಲೆಲ್ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟನ್ನಕೆ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲತೆ ಬಿಲ್ಲೆರ ಒರ್ ಬರಿಲ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಲ್ "For distinguished conduct & loyalty to the British Govt, Coorg, April 1837"ಂದ್ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್. ಇಞ್ಞೋರ್ ಬರಿಲ್ ಕನ್ನಡಕ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ಅಮರಸುಳ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪೇರ್ತ್ ನೈಚ ಕ್ಯಾ.ಲೀಹಾರ್ಡಿಕ್ ತಾಂಡ ಚಾಕ್ರಿಲ್ ಬಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಸಂಬಳ ಏತ್‌ಚಿ.

ಕಾಟಕಾಯಿ ಮಿಞ್ಞಕ್ ದ.ಕನ್ನಡತ್ ಮಂಡೆ ನೇತತನ್ನಕೆ ಮಾಡುವಕ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರ ಪುತ್ತೂರ್‌ಲ್ 1837ಲ್ ಕಾಟಕಾಯಿ ಅಡ್‌ಂಗ್‌ನದೆ ದ. ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಾಪೂರ್ ಜನ ಜಮ್ಮ ರೈತಂಗಡ ಪೊಲೀಸ್ ದಳತ್‌ನ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಪುತ್ತೂರ್‌ಲ್ ಆಕೊಂಡೂಂದ್ ಬಯಂದಿತ್ ಕ್ಯಾ.ಲೀಹಾರ್ಡಿಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸಿವಿಲ್ ಕೋಡ್‌ರ ನೇಮಕ್ ಬಪ್ಪಂಗಳಾಪುಲೆ, ಅವು ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಪಕ್ ಇಷ್ಟ ಪಡುಲೆಂದ್ ಕ್ಯಾ.ಹಾರ್ಡಿ ಎಳ್ಳ್‌ನಾಂಗ್ ದ. ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಪೊಲೀಸ್ ದಳತ್‌ರ ಏರ್ಪಾಡ್ ನಿಂದ್‌ಪೋಚಿ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ಂಜ ಕಾಶಿಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜಬಂಧಿ ಆಯಿತ್ ಆಕ್‌ನದ್

ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ 1835ನೆ ಮಾರ್ಚ್ 6ಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜನಾಯಿತಿಂಜ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರಳ ಕಾಶಿಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಪರಿವಾರಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಬಟ್ಟೆಕ್ ಉ.4,999 ಪಿಞ್ಞ

ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ರು. 2,384.12ಂದ್ ಗ.ಜನರಲ್ ಮಂಜೂರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ್ ಪರಿವಾರತ್‌ನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಪೊರ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಚೆನ್ನೈ ಪಿಞ್ಞ್ ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿಕಾಲೆ ಒತ್ತಿಕ್ ಕೊಟಿಯಂಡ್ ಪೋಪ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿತ್ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಪೊರ್‌ಪ ಬೋಯಿಯಕ್ ತಿಂಗಕ್ ರು. 500ಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ರಾಜ ತಾಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಗಂಜಾಮ್ ಪಟ್ಟಣತ್‌ನ ಜುಲೈ ತಿಂಗತ್ ಎತ್ತುವಕ ಮಳೆ ಪೊಯ್ಯುವ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಇಲ್ಲಿಯೆ ದಂಡ್ ಮನೆನ ಬಾಟಿಗೆಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ನವೆಂಬರ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ರಾಜಂಡ ಓರ್ ಮೋಂವಂಗ್ ಪೆದ ಇಡುವ, ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಪಿಞ್ಞ್ ಪತ್ತ್ ಕೊಡವತಿಯಕ್ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಡಿಸೆಂಬರ್‌ಲ್ ಕ್ಯಾ. ಕಾರ್ಪೆಂಟರ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ್ ಅಂವಂಡ ಪರಿವಾರತ್‌ನ ಗಂಜಾಮ್ ಚೌನ್‌ಂಜ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಫೆಬ್ರವರಿ ಆಖೀರಕ್ ಕಾಶಿಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಯುತ ಕೋಟಿ ನಡುಸಿಯವಕ್ ರಾಜಂಡ ಪರಿವಾರಕ್ ಪರ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಚಿಕ್ಕ ಉಳ್ಳ ಸ್ಟೇಟಿಲ್, ಕೋಟ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ರಾಜ ಕಾಶಿಲ್ ಬಂಧಿ ಆನಕೊ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಅಯಿಂಗಕ್ ಆರಾಮ್‌ಲ್ ಬದ್‌ಕುವಕ್ ಎಲ್ಲ ತರತ್‌ರ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡ್‌ತತ್. ಅನ್ನನೆ ಕ್ಯಾ.ಕಾರ್ಪೆಂಟರ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ್ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಖರ್ಚ್‌ರ ಅಂದಾಜ್ ಪಟ್ಟಿನ ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಕ್ ಅಯೆಚಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

N.B. The expenses on occasions of Hindoo festivals & ceremonies which have been as limited as possible under my superintendence are not estimated as they must always be various & will depend very much on the means at the Ex-Rajah's disposals no provision is made in the above estimate for the charges attending births, funerals etc as they cannot be calculated by anticipation. Some allowance should perhaps be made for pocket expenses, if it be intended that the Ex-Rajah shall enjoy comparative liberty & in the latter case he will also, I think, require a sum of money to be expended in the purchase of a conveyance, fitting up his house with furniture & a variety of articles necessary for the convenience of the family as they are destitute of almost every domestic comfort. Part of the place in Coorg was furnished in the European style

& the Ex-Rajah wishes to adopt a similar fashion in Benares.

(Sd) T.D.Carpenter

Supdt with the Ex-Rajah of Coorg

Benares
16th April 1836

ಕ್ಯಾ.ಕಾರ್ಪೆಂಟರ್ ಅಯೆಚ ರಾಜ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಖರ್ಚ್‌ಪಟ್ಟಿ, ಕೊಡಗ್‌ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಸಂಪತ್ತ್‌ಕ್‌ಂಜ ಎಚ್ಚಕೋ ಜಾಸ್ತಿ. ಆವಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಟ್ಟತ್‌ಂಜ ಉಳ್‌ಪ್‌ನ ರಾಜಂಗ್ ಆನೆ, ಮುನ್ಷಿ, ಸಿಪಾಯಿಯಡ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲೆ, ರಾಜ ಪರಿವಾರತ್‌ರ ಖರ್ಚ್ ತಿಂಗಕ್ ಉ.2,500 ಮೀರತನ್ನಕೆ ಇರೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ.

You are therefore desired to prepare & submit a revised estimate limiting the total expenditure to the sum of 2,500 company's rupees per mensem, including all occasional charges, as the Governor General, in Council is not disposed to exceed this limit. In framing your estimate you will bear in mind that the Ex-Rajah is not considered entitled to any indulgence beyond what may be consistent with a reasonable degree of comfort.

Firt William
2nd May 1836

(Sd) W.H.Macnaughten
Secretary to the Govt of India

ಗ.ಜನರಲ್‌ರ ಈ ಆಜ್ಞೆನುಂಡ್ ಎಚ್ಚಕಾಳ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಚೊ ಗೊತ್ತಾಪುಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜ ತಾನ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋಕಣೆ ಎಣ್ಣಕ 1836ತ್‌ಂಜ 1852ಂಗೆತ್ತನೆ ರಾಜ ವೈಭವತೆ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ರಾಜ್ಯ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪಕ ರಾಜಂಗ್ ಚಿತ್ರಶೇಖರ ಎಣ್ಣುವ ಒರೇ ಮೋಂವ ಇಂಜತ್. ಕಾಶಿಕ್ ಬಂದದು ಆರ್ ಮೋನೆಯು, ನಾಲ್ ಮೋಳಿಯ ಪುಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಇದತ್ ರಾಜಂಡ ಕೊದಿಮೋವ ಗೌರಮ್ಮ 1841ನೆ ಇಸವಿ ಜುಲೈ 4ಂಗ್ ಕಾಶಿಲೆ ಪುಟ್ಟ್‌ನವ.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಕಾಶಿಲ್ ಇಂಜಕೋ ಗೆಡಿಗೆಡಿ ಐರೋಪ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಪಿಞ್ಞ

ದೇಶೀಯ ರಾಜ ಕುಟುಂಬಕಾರಕ್ ಊಟೋಪಚಾರ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ರಾಜಂಗ್ ಪರಿಚಯ ಆನ ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್ ರಾಜಂಡ ಮೀದ "the Rajah of Coorg was himself much liked by Englishmen, for whom he had a great admiration, but for that very reason was regarded with disfavour by his own countrymen"ಂದ್ ರಾಜಂಡ ಮೋವ ಗೌರಮ್ಮಂಡ ಮೀದ ಎಳ್ಪ್‌ನ ಪುಸ್ತಕತ್ ಎಳ್ತಿತ್.

1848ತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಗ. ಜನರಲ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿಕ್ ತಾಂಡ ಕೊದಿ ಮೋವ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗೌರಮ್ಮನ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕಾಗದ ಎಳ್ತಿಚಿ. ಅಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲ ತಾಂಡ ಮೋವಕ್ ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮತ್‌ರ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಅಲ್ಲಿಯತ ಶ್ರೀಮಂತ ಮಕ್ಕಡನ್ನಕೆ ವಿದ್ಯೆ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಳ್ತಿತಿಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಲಂಡನ್‌ರ ಈಸ್ಟ್‌ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಂಜ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅಚೇಂಗಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಓರ್ ಕಾಲ ಕೈಂಜ ಪಿಞ್ಞ ವಾಪಾಸ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ ಬಪ್ಪ ಖರ್ಚ್‌ನ ಸರ್ಕಾರ ವಹಿಸಿಯವುಲೆಂದ್ ಆದೇಶ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ರಾಜ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋನಪಿಞ್ಞ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ತಾಂಗ್ ತರತೆ ಇಂಜ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್ ಸರ್ಕಾರತ್ ನಿರ್ಕ್ ಠೇವಣಿ ಆಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಪನ್ನಂದ್ ಲಕ್ಷ ಪಣತ್‌ರ ಬಡ್ಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಅಸಲ್ ಪಡ್‌ಂಡವಕ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವಿಂದ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಗ.ಜನರಲ್‌ಕ್ ಎಳ್ತಿತ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ರಾಜ 1852ತ್ ತಾಂಡ ಕೊದಿಮೋವ ಗೌರಮ್ಮನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಈ ನೇರತ್ ರಾಜಂಗ್ ಚಿತ್ರಶೇಖರ ರಾಜ, ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ, ಸೋಮಶೇಖರ ರಾಜೇಂದ್ರ, ವೀರಭದ್ರ ರಾಜೇಂದ್ರ, ನಂಜುಂಡ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಮುದ್ದು ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಪದ್ಮರಾಜೇಂದ್ರ ಎಣ್ಣುವ ಏಳ್ ಮೋನೆಯ, ವೀರಮ್ಮ, ಗೌರಮ್ಮ, ಗಂಗಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಮುದ್ದಮ್ಮ ಎಣ್ಣುವ ನಾಲ್ ಮೋಳಿಯ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ 1834ತ್‌ಂಜ 1947ಂಗೆತ್ತ್‌ನೆ ಆಳ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಕೊಡಗ್‌ಲೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಇಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆರ್ ತಾಲೋಕ್ ಇಂಜತ್.

ತಾಲೋಕ್ ಚ.ಮೈಲ್‌ಲ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಊರ್ ತಾಲೋಕ್ ಕಚೇರಿ

ಮಡಿಕೇರಿ - 216.30 ಮೈಲ್ - 58 - ಮಡಿಕೇರಿ

ಪಾಡಿನಾಲ್ನಾಡ್ - 367.06 ಮೈಲ್ - 56 - ನಾಪೋಕ್

ಎಡೆನಾಲ್ನಾಡ್ - 201.45 ಮೈಲ್ - 52 - ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಪೇಟೆ

ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್ - 403.25 ಮೈಲ್ - 63 - ಹುದಿಕೇರಿ

ನಂಜರಾಯಪಟ್ಣ - 261.27 ಮೈಲ್ - 115 - ಫ್ರೇಸರ್‌ಪೇಟೆ

ಯೆಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ - 90.89 ಮೈಲ್ - 168 - ಶನಿವಾರಪೇಟೆ

ಒಟ್ಟು - 1,540.22 ಮೈಲ್ - 512

ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್‌ರನ್ನಕೆ ಭೂಹಿಡುವಳಿ ಇಂಜತ್. ಅಚೇಂಗಿ, ಇಯಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಕಂದಾಯ ಇಲ್ಲತ ಜಹಗೀರ್ ಭೂಮಿ, ನಾಲಾತ್ ಓರ್ ಪಾಲ್ ಕಂದಾಯ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿ, ನಾಲಾತ್ ದಂಡ್ ಪಾಲ್ ಕಂದಾಯ ಜಮ್ಮ ಭೂಮಿ ಪಿಞ್ಞಾ ಕಂದಾಯತ್‌ರ ಏದೇ ರಿಯಾಯಿತಿ ಇಲ್ಲತ ಸಾಗು ಭೂಮಿ ಇಂಜತ್. ಅಮರಸುಳ್ಯ ಕಾಟಕಾಯಿನ ಅಡ್‌ಕುವಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ಭೂಮಿನ ಜಹಗೀರ್, ಉಂಬಳಿ ಪಿಞ್ಞಾ ಜಮ್ಮ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ ಉದಾಹರಣೆ ಉಂಡ್.

ಅನ್ನನೆ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಂಜ ಭೂಮಿ ಕಂದಾಯ ಮುಖ್ಯ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಪಂಡೇತ್‌ರನ್ನಕೆ ಪುತ್ತರಿ ನೆಯ್ಯ್‌ರ ತೆರಿಗೆ, ಮನೆ ತೆರಿಗೆ ಪಿಞ್ಞಾ ನೆಲ್ಲ್ ತೆರಿಗೆನ ವಸ್ತುರೂಪತ್ ನೂರ್ ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿಕ್ ಪಾದಿ ಕೂಡ್‌ನನ್ನಕೆ ಭೂಮಾಲೀಕಂಗ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್. ಕ್ರಮೇಣ ನೆಯ್ಯ್ ತೆರಿಗೆನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಮನೆಕಂದಾಯತ್ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ರೈತ ಕುಟುಂಬಕ್ 9 ಆಣೆ, 7 ಕಾಸ್‌ರನ್ನಕೆ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್. ಪೊಲೆಯ ಈ ಪಣತ್‌ರ ಪಾದಿನ ಮನೆ ಕಂದಾಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್. ವ್ಯಾಪಾರಿಯ. ಕೈಪಣಿಕಾರ ತಂಗಡ ವೃತ್ತಿ, ಜಾತಿಕೊತ್ತ್‌ನ್ನಕೆ ಮನೆಯೊಂದಾಂಗ್ ಮೂಂದಾಣೆ, ದಂಡರೆ ಕಾಸ್‌ಂಜ ಮೂಂದ್ ಉರ್‌ಪಿಯ ಪತ್ತಾಣೆ,

ಪತ್ತ್ ಕಾಸ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಮನೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕಾಲತ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಂಜನ್ನಕೆ ಸುಬೇದಾರ, ಪಾರ್‌ಪತ್ಯೆದಾರ, ಶಾನ್‌ಭೋಗಂಗ ತಂಗಡ ಉಸ್ತುವಾರಿಲ್ ಇಂಜ ಊರ್‌ಕ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ನೇರತ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ರೈತಂಗ ಮನಸ್ಸ್‌ಟ್ಟಿತ್ ತಂಗಡ ಭೂಮಿಲ್ ವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ರೈತಂಗಕ್ ಕೃಷಿಕ್ ಅತ್ತ, ಪೋರಿಯ, ಆಯುಧತ್‌ನ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಸಾಲ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡಿಂಜತ್.

ಪಟೇಲ ಅಂಜಿ ಉರ್‌ಪಿಯತರ ಒಳ್‌ಲ್ / ಜಾಗಕ್ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಸಿವಿಲ್ ವ್ಯಾಜ್ಯತ್‌ನ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿತ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡೊಲಿಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ತಪ್ಪ್ ಮಾಡ್‌ನಯಿಂಗಕ್ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಅಧಿಕಾರ ಇಂಜತ್.

ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪೊಲೀಸ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಊರ್‌ರ ಪಟೇಲ ಆ ಊರ್‌ರ ಜಮ್ಮ ರೈತಡ ಸಹಾಯತ್‌ಂಜ, ಊರ್‌ನ ಕಳ್ಳಂಗಡ ಉಪದ್ರತ್‌ಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವ, ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ ಪಣ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ ಇನ್ನತಾನ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ ತಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಈ ನೇರತ್ ಮಾಡ್‌ನ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಎಣ್ಣಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಕ್ಕಣೆಕ್ ಇಂಜ ಕೆಲಸಕಾರಡ ಗುಲಾಮಗಿರಿನ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟದ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣಕ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಕು. ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ 6,080 ಜನ ಜಮ್ಮ ಆಳ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಲೆಕ್ಕ ಇಟ್ಟಿತ್. ಇದತ್ ರಾಜಂಡ ಪನ್ನ ಭೂಮಿಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಅರಮನೆಲ್ ಒಟ್ಟು 1,750 ಜನ ಇಂಜತ್. ಆಚೆಂಗಿ, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಸೈನ್ಯತೋಡೆ ಬಪ್ಪಕ ರಾಜಂಡ ಜಮ್ಮತಾಳ್‌ಲ್ ಪಾದಿರಚ್ಚಕ್ ಜನ ಪಕ್ಕತ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ಓಡಿಪೋಚಿಂದ್ ಆ ಕಾಲತ್‌ರ ಓರ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಳ್ದಿತ್. ಇನ್ನತ ಜಮ್ಮತಾಳ ಬೇಲ್‌ಪಣಿರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ರಾಜಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪಕ ಅಂವಂಡ ತೋಕ್, ಕತ್ತಿ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್‌ನೊ ಪೊರ್‌ತಂಡ್ ಪೋಕಂಡಿಂಜತ್.

ಜಮ್ಮತಾಳಡಾತ್ ಭೂಮಿ ಜಮ್ಮತಾಳ್ ಪಿಞ್ಞ ಒಕ್ಕ ಜಮ್ಮತಾಳ್‌ಂದ್ ದಂಡ್ ವರ್ಗ ಇಂಜತ್.ಭೂಮಿ ಜಮ್ಮತಾಳ್‌ಕಾರ ತಂಗ ಇಂಜ ಭೂಮಿಲ್ ಆಳ ಆಯಿತ್ ಆ ಭೂಮಿರ ಯಜಮಾನಂಡ ಬದ್‌ಲ್ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ. ಒಕ್ಕ ಜಮ್ಮತಾಳ್ ತಂಗ ದಾಡ ಆಳ ಆಯಿತೊ, ಅವು ಅಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಂಡೊ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಎಣ್ಣಕ ದಾರೇಂಗಿ ರಾಜಂಡ ಪ್ರಜೆಯ ರಾಜನುಂಡ್ ಭೂಮಿ ಪಡ್‌ಂದ್ ಆ ಜಾಗತ್ ವಾರಕ್ ಪೋನಕ ಅಯಿಂಗಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಜಮ್ಮತಾಳ ತಂಗಡ ಯಜಮಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಆ ಭೂಮಿಕ್ ಪೋಂಡಿಂಜತ್.

ಒರಮ್ಮತೆ ಬೊರಿ ಜಮ್ಮತಾಳಳ ತಾರಿಂದ್ ಕೇಟಂಡ ರೈತಂಗಕ್ ರಾಜಂಗ ಜಮ್ಮತಾಳಳ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಕ್ ತಂಗ ಇಂಜ ಭೂಮಿಯಾಡ್, ಯಜಮಾನನೆ ಆಡ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಈ ಜಮ್ಮತಾಳಡಾತ್ ಮುಖ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕೆಂಬಟ್ಟಿ ಪೊಲೆಯ, ಮಾರಂಗಿ ಪೊಲೆಯ, ಬಲತೆ ಕೈ ಪೊಲೆಯ, ಪಂಜರಿಯ, ಕಾಗಿ ಎರವ, ಬೆಟ್ಟ ಕುರುಬ, ತೇನ್ ಕುರುಬ, ಮುಂಡ ಪೊಲೆಯ, ಪಾತಿ, ಮಾರಿ ಪೊಲೆಯ, ಕುಕ್ಕ ಪೊಲೆಯ, ಮಾದಿಗಂಗ. ಇಯಂಗಡಾತ್ ಕೆಂಬಟ್ಟಿ ಪೊಲೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ಕ್ 12 ಉರ್‌ಪಿಯ, ಬಲ್‌ತೆ ಕೈ ಪೊಲೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಪೊಣ್ಣ್, ಬೆಟ್ಟಕುರುಬ, ತೇನ್‌ಕುರುಬ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಳಕ್ ಪತ್ತ್ ಉರ್‌ಪಿಯ. ಎರವಡ ಜೋಡಿಕ್ ಆರ್ ಉರ್‌ಪಿಯ.

1836ತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ ಜಮ್ಮತಾಳಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯತ ಜನ ಅದ್‌ಂಗ್ ವಿರೋಧ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಜಮ್ಮತಾಳ ಇಂಜ್‌ಲೇಂಗಿ ಅಯಿಂಗಡ ಭೂಮಿ ಪಣಿ ನಡ್‌ಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಇನ್ನತ ಜಮ್ಮತಾಳಳ ದುಂಬ ಪ್ರೀತಿಲ್ ನೋಟಿಯವ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಜಮ್ಮತಾಳ ಸಹ ತಂಗಡ ವಾಸ ಜಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಯಜಮಾನನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪಕ್ ಇಷ್ಟ ಪಡುವ ಇಂಜ್‌ಲೆ.

ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ 1843ತ್ Act V of 1843 ಎಣ್ಣುವ ಕಾಯ್ದೆನ ಗುಲಾಮಗಿರಿನ ಇಲ್ಲತಾಕುವಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ರೂಢಿಕ್ ಕೊಂಡ ಬಾತ್. ಈಂಡ ಪೋಲೆ ಓರ್ ಜಮ್ಮತಾಳ್ ತಾಂಡ ಯಜಮಾನನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋನಕ ಅಂವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಯಜಮಾನಂಗ್ ಅಂವನ ಎಡ್‌ತವ, ಮಾರುವ ಅಧಿಕಾರ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಬಂದನ್ನಕೆ ಜಮ್ಮತಾಳ ತಂಗಡ ಯಜಮಾನಂಡಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಾನ ಬುಟ್ಟ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಐರೋಪ್ಯಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಾಫಿ ಪಣಿ ಸುರು ಮಾಡುವಕ ಅವು ತೋಟ ಕೆಲಸಕ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಪಂಡೇತ ಯಜಮಾನಂಗಳೂ ಅಯಿಂಗಕ್ ಏರ ಕೂಲಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಂಗಡ ಭೂಮಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ಚಿಡೊಂಡಿಂಜತ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರಡ ಭೂಮಿಲ್ ಪಂಡೇತ ಜಮ್ಮತಾಳಡ ಸಂತಾನ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಅಯಿಂಗಳ 'ಜಮ್ಮ ಪೊಲೆಯ' ಎಣ್ಣುವ. ಇವು ಬೋರೆಯಿಂಗಡ ತೋಟ ಪಣಿಕೂ, ಭೂಮಿ ಪಣಿಕೂ ಪೋಪಕ್ ಇಕ್ಕ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲೆ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 20 ಪನ್ನ ಭೂಮಿ ಎಣ್ಣಕ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ಸುಮಾರ್ 46,872 1/2 ಬಟ್ಟಿ ನೆಲ್ಲ್ ಬೊಳಿಯುವ ಇಂಜತ್. ಈ ಭೂಮಿಲ್ 168 ಭೂಮಿ ಜಮ್ಮತಾಳ, 1,055 ಒಕ್ಕ ಜಮ್ಮತಾಳ ಇಂಜತ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜನ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಅಯಿಚಪಿಞ್ಞಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜಂಗಡ ಪಿನ್ನ ಭೂಮಿನ ದಿವಾನಂಡ ಸಲಹೆಪೋಲೆ ರೈತಂಗಕ್ ಹಂಚ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಈ ಜಮ್ಮ ತಾಳ್ಳ ಇಡ್‌ಕೆಟ್ಪ್‌ರ ಮೀದ ಹಂಚ್‌ಚಿ.

'ಜಮತ್ತಾಳಡ ಮಕ್ಕ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಆಸ್ತಿ, ಇವು ತಂಗ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಊರ್‌ರ ಪಟೇಲಂಡ ಉಸ್ತುವಾರಿಲ್ ಇರೊಂಡು. ಅನ್ನನೆ ಓರ್ ಊರ್‌ಂಜ ಇಞ್ಞೋರ್ ಊರ್‌ಕ್ ವಾಸಕ್ ಪೋಪೇಂಗಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡ್‌ಂವಂಡೂ'ಂದ್ ದಿವಾನಂಗ ಮಾಡ್‌ನ ಸಲಹೆನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಒತ್ತಂಡತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಸ್ಥಾಪನೆ

1834ನೆ ಇಸವಿಕ್ ಮಿಞ್ಞಿ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ರಾಜಂಗ ತಂಗಡ ಮಕ್ಕಕ್ ಕನ್ನಡ, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಪಿಞ್ಞಾ ಪರ್ಶಿಯನ್ ತಕ್ಕ್‌ಲ್ ಓದಿತ್ ಎಳ್ತುವಾನ ಎಣ್ಣೆ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಪಿಞ್ಞಾ ಸುಲಭ ಲೆಕ್ಕ ಪಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವಕ್ ಮೌಲ್ವಿಯಳ, ಪಂಡಿತಂಗಳ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಂಜತ್. ರಾಜಂಡ ಪ್ರಜೆಯ ಓದುವಕ್ ಗೊತ್ತುಳ್ಳವು ತಂಗಡ ಮನೆಲ್ ತಂಗಡ ಮಕ್ಕಕ್ ಪಿಞ್ಞಾ ಬೆಂದುವಡ ಮಕ್ಕಕೂ ತಂಗ ಪಡ್‌ಚಾನ ಪಡ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್.

1834ತ್ ಜ.ಫ್ರೇಸರ್ ತಾಂಡ ಖರ್ಚಿಲ್ ಫ್ರೇಸರ್ ಪೇಟೆಲ್ ಓರ್ ಸ್ಕೂಲ್ ನಡ್‌ತುವಕ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದೇ ಕಾಲ ಮಡಿಕೇರಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಲ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಹುದಿಕೇರಿಲ್ ಕನ್ನಡ ಸ್ಕೂಲ್ ತೊರ್‌ಂದತ್. ವೀರರಾಜ ಪೇಟೆ ಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಮಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಕೊಂಕಣಿ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ರೋಮನ್ ಕ್ಯಾಥಲಿಕ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ಸ ಆನಾನುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಧರ್ಮ ಗುರು ಓರ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ನ 1842ತ್ ತೊರ್‌ಂದತ್. ಈ ಸ್ಕೂಲ್‌ಕ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ಕೂಲ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಮಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಪೋನಾಂಗ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಮುಚ್ಚಿಪೋಚಿ.

1843 ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞಾ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಒಟ್ಟು 21 ಕನ್ನಡ ಸ್ಕೂಲ್ ಇಂಜತ್. ಇದತ್ ಓರೋರ ಸ್ಕೂಲ್‌ಲ್ 30 ಮಕ್ಕಕ್‌ಂಜ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಜಕ ಟೀಚರ್‌ಕ್ ಅಂಜಿ ಉರ್‌ಪಿಯ ಸಂಬಳ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಕೆಲಸತ್ ಏದೇ ಓರ್ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ ಇಂಜ್‌ಲೆ. 1854ತ್ ಡಾ. ಮೊಗ್ಲಿಂಗ್ ಈ ಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತಿತ್.

"The Coorgs have been taught nothing & have learned nothing. The consequence is that during these last 20 years there has been no moral & internal improvement & their superstitions have rather gained in strength than declined. Their natural capacities are equal, if not superior, to those of many other races of India, but their ignorance is extreme. There is probably not a single Coorg who can lay claim even to a low degree of what passes for education now in this country"

ಕೂಟ್‌ಕ್ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್‌ಕ್ ಸರ್ಕಾರ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಕ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಓರ್ ಲೋವರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ನ ನಡ್‌ತುವಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ 1855ತ್ ಮೈಸೂರ್ ಕೊಡಗ್ ಕಮಿಷನರ್ ಸರ್ ಮಾರ್ಕ್ ಕಬ್ಬನ್, ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್‌ಕ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಓರ್ ಲೋವರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಸ್ಕೂಲ್ ತೊರ್‌ಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಓರಾಂಡ್ ಈ ಸ್ಕೂಲ್ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಸಹಾಯ ಪಣತ್ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನರಿಕಾರಳುಂಡ್ ನಡ್‌ಂದತ್. ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಮುಖ್ಯೋಪಾದ್ರಿ ಆಚಿ. ಪಿತ್ಯಕಾಲ ಆ ಸಂಘ ಖರ್ಚ್ ದುಂಬ ಆಪಾಂದ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ನ ಸರ್ಕಾರಕೆ ವಹಿಸಿರ್‌ತ್. ರೆವರೆಂಡ್ ಜಿ. ರಿಕ್ಟರ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಮುಖ್ಯೋಪಾದ್ರಿ ಆನಕ, ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಆಚಿ.

ಈ ಸ್ಕೂಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಸುರುವಾಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸುಮಾರ್ ಚಾಕ್ರಿಕಾರ ಕೊಡವ ತಂಗಡ ವಿರೋಧ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಳುವಂಡ ಕಾರ್ಯಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವ ಬಾಲೆಕಾರ ಕೊಡವಡ ವಿರೋಧತ್‌ನ ಸಹಿಸಿಯಂಡ್ ಈ ಸ್ಕೂಲ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅಂವ ಈ ಸ್ಕೂಲ್‌ಲ್ ಓದ್‌ನಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್ ಸರ್ಕಾರತ್ ಬಲ್ಯ ಪದವಿಕ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ.

1857ತ್ ಮೈಸೂರ್ ಜ್ಯುಡಿಷಿಯಲ್ ಕಮಿಷನರ್ ಓರ್ ಪುದಿಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿನ ಕೊಂಡಬಂದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆರ್ ತಾಲೋಕ್ ಕೇಂದ್ರತ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ಕೂಲ್ ಇರೊಂಡೂಂದ್, ಇದ್ ಮೈಸೂರ್ ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆರ ಓರ್ ಅಧಿಕಾರಿನುಂಡ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಆಯಂಡ್ ಇರೊಂಡೂಂದ್ ಸರ್ಕಾರ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

1860ತ್ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಆರೋಗ್ಯ ಸೆರಿ ಇಲ್ಲತೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಜರ್ಮನಿಕ್ ಪೋಚಿ. ರೆ. ರಿಕ್ಟರ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿ ಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಆಯಿತ್ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಾಫಿತೋಟ ಸುರು

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಯಾಲ, ಪುಳಿ, ಚೋರಂಗೆ ಪೇರ್ತ್ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಬೊಳೆವ ಇಂಜತ್. ರೈತಂಗ ತಂಗ ಬೊಳ್‌ತ್‌ನ ಯಾಲತ್‌ನ ರಾಜಂಗ್ ಓರ್ ಕ್ರಯಕ್ ಮಾರೊಂಡಿಂಜತ್. ಪಾರ್ಸಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಡ ಮೂಲಕ ರಾಜಂಗ ಕೊಡ್‌ಗ್‌ಲ್ ಬೊಳ್‌ಂದ ಯಾಲತ್‌ನ ಪೊರ ಊರ್‌ಲ್ ಮಾರುವ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆದ್ಯ ಕಾಫಿ ಬೊಳ್‌ತುವಕ್ ಸುರುಮಾಡ್‌ನವು ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಮಾಪಳೆಯ. ಇವು ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್ ಮಲಯಾಳತ್‌ಂಜ ಕಾಫಿ ಕುರುನ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತ್, ನಟ್ಟಿತ್ ಗ್‌ಡ ಮಾಡಿತ್ ಅದತ್ ಫಸಲ್ ಪಡ್‌ಂದಪಿಞ್ಞ ಮಲಯಾಳತೆ ಮಾರಿತ್ ಪಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್.

ತಂಗಡ ಪಕ್ಕತ್ ಉಳ್ಳವು ಕಾಫಿನ ಬೊಳ್‌ತುವಕಯ್ಯಾಂದ್ ಅಯಿಂಗಳ ಬೊತ್ತ್‌ಚಿಡುವಕ್, 'ಕಾಫಿಗ್‌ಡತ್‌ರ ಬೇರ್‌ಲ್ ವಿಷ ವಸ್ತು ಉಂಡ್. ಇದ್‌ನ ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿಯ ಕುಡ್‌ಚಕ ಚತ್ತ್ ಪೋಪಾ'ಂದ್ ಪಬ್ಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಇದ್‌ಂಗೊತ್ತನ್ನತೆ ಮಾಪಳೆಯ ತಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಇಂಜ ಅತ್ತ, ಕಡ್‌ಚಿಯಳೆಲ್ಲ ಮಾರಿರ್‌ತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಕಾಫಿಗ್‌ಡತ್‌ರ ನಡೂಲ್ ಒಕ್ಕುವ ನೀರ್ ಬೇಲ್‌ಕ್ ಪೋನಕ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲ್ ಬೊಳೆಯುವ ಕಯ್ಯುಲೆಂದ್ ಬೇಲ್ ನಡ್‌ಪಾನೊ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ರ್‌ತ್! ಆಚೇಂಗಿ, ಇವು ಮಾತ್ರ ತಂಗಡ ಕರೆ ಜಾಗತ್, ಬಾಣೆ ಜಾಗತ್ ಕಾಫಿನ ಚಾಯಿತೆ ಬೊಳ್‌ತಿಯಂಡ್ ಅದ್‌ನ ಮಾರಿತ್ ನಲ್ಲ ಪಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್. ಇದ್‌ನೆಲ್ಲ ಕಂಡ ಅನುಕೂಲತ್ ಉಳ್ಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕೊಡವ ಧೈರ್ಯ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಕಾಫಿ ಬೊಳ್‌ತುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅವು ತಂಗಡ ಅತ್ತ, ಕಡ್‌ಚಿಯಳ ಮಾರ್‌ಲೆ. ಬೇಲ್ ನಡ್‌ಪಾನ ಬಾಕಿ ಮಾಡ್‌ಲೆ. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಕ್ಯಾ.ಲೀಹಾರ್ಡಿ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಾಫಿ ಬೊಳ್‌ತುವಕ್ ಪುರ್‌ಡ್ ಕಾಟ್‌ಚಿ. ಅಂದ್ ಕಾಲತ್‌ರ ಕಾಫಿ ಗ್‌ಡ ಮರತ್‌ರ ಪೋಲೆ ದುಂಬ ಎತ್ತರ ಬೊಳೆಯುವ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಾಫಿನ ಓರ್ ಕ್ರಮಪೋಲೆ ಬೊಳ್‌ತುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡಿಯೆ ಐರೋಪ್ಯ ತೋಟಕಾರನಾನ ಡಾ.ಫೌಲರ್ ಎಣ್ಣುವಂವ. ಇಂವ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ 1854ತ್ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಪೋಲೆ ಹರ್ಬರ್ಟ್ ಮ್ಯಾನ್ ಸಂಪಾಜೆ ರಸ್ತೆ ಪಕ್ಕತ ಕಾಡ್‌ಲ್, ಡೊನಾಲ್ಡ್ ಸ್ಟೀವರ್ಟ್ ಅಬ್ಬಿ ಫಾಲ್ಸ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್, ಡಾ. ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ವೆಲ್ಲ್ ಪೆರಂಬಾಡಿ ಪಕ್ಕತ್, ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಆನಂದಪುರತೂ ತೋಟ ತೊರ್‌ಂದತ್. ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಐರೋಪ್ಯ ತೋಟಕಾರ ಮಂಜರಾಬಾದ್, ನೀಲಗಿರಿ ಪಿಞ್ಞ ವೈನಾಡ್‌ಲ್ ಕಾಫಿ ಬೊಳ್‌ತುವ ಇಂಜತ್.

1857ನೆ ಇಸವಿ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಾಡ್‌ಲ್ ಐರೋಪ್ಯಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳೂ ಕಾಡ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ಏರ ಜಾಗತ್ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಪೊರ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ಆಯಿರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಕೂಲಿಯಾಳ ಇಲ್ಲಿಯತ ಕೆಲಸಕ್ ಬಾತ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆದ್ಯದಾಯಿತ್ ಆಯಿರಾರ್ ಏಕ್ರೆರ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್‌ನೆಲ್ಲ ಕಾಫಿ ತೋಟಕಾಯಿತ್ ಕೆತ್ತಿತ್‌ಟ್ಟತ್. ಆ ಕಾಲತ್ ಓರ್ ಬಟ್ಟಿ / 80 ಸೇರ್ ಚೆರಿಕಾಫಿಕ್ 7-10 ಉರ್‌ಪಿಯ ಕ್ರಯ ಇಂಜತ್.

1834ತ್ ಕ.ಫ್ರೇಸರ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಯಿತ್ ಪೋನದೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಎಣ್ಣುವ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿ ಸುರು ಮಾಡಿತ್ ಕ್ಯಾ.ಲೀ ಹಾರ್ಡಿನ ಇಲ್ಲಿಕ್ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಈ ಕ್‌ದತ್‌ರವು ಸೇವೆಲ್ ಇಂಜತ್.

ಕ್ಯಾ. ಹೇಯ್ನ್ಸ್	:	1843 -1844
ಕ್ಯಾ. ಅನ್‌ಸ್ಲೋ	:	1844 -1846
ಮೇ. ಗಸ್ಟಾರ್ಡ್	:	1846 -1855
ಕ್ಯಾ. ಮಾರ್ಟಿನ್	:	1855-1856
ಮೇ.ಗಸ್ಟಾರ್ಡ್	:	1856-1856
ಕ್ಯಾ.ಮಾರ್ಟಿನ್	:	1857-1859
ಕ್ಯಾ.ಇಲ್ಲಿಯಟ್	:	1859-1861

ಜ.ಫ್ರೇಸರ್ 1856ಲ್ ತಿರುವಾಂಕೂರ್ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಚಿ. ಅದೆ ಕಾಲ ಜನವರಿಲ್ ಲೆ.ಕ. ಮಾರ್ಕ್ ಕಬ್ಬನ್ ಮೈಸೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಮಿಷನರ್ ಆಚಿ. ಇಂವಂಡ ಆಫೀಸ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ದಂಡ್ ದಿವಾನಂಗಡಾತ್ ಅಪ್ಪಾರಂಡ ಬೋಪು ದಿವಾನ 1840ತ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾನಕ, ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ದಿವಾನ 1847ತ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಚಿ. ಬೋಪುರ ಜಾಗತ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಸುಬೇದಾರ್ ಮಂಡೇಪಂಡ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಶಿಸ್ತೆದಾರ ಆಚಿ. ಪೊನ್ನಪ್ಪ ದಿವಾನಂಡ ದಂಡನೆ ಮೋಂವ ಮಾದಯ್ಯ 1866ತ್ ಓರ್ ಪೇಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕ್ಯಾ.ಕೋಲ್‌ರ ಒಪ್ಪಿಗೆಲ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಡ ಪೆದ ಇಟ್ಟತ್. ಇದೇ 'ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ'. ಮಂಡೇಪಂಡ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ನಿವೃತ್ತಿ ಆನದು ಬುಟ್ಟಿಯಂಡ ನಂಜಪ್ಪ ಶಿರಸ್ತೆದಾರನಾಯಿತ್ 1862ತ್ ಕುದರೆಂಜ ಬುದ್ದಿತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಕ್ರೈಸ್ತಮತ ಪ್ರಚಾರ

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ 1792ತ್ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಪಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ಜನಳ ದುಂಬ್‌ಚಿಡುವಕ್ ರೋಮನ್ ಕ್ಯಾಥಲಿಕ್ಕಳ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಪಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಇವು ಮೂಲತಃ ದ.ಕನ್ನಡಕಾರ. ಇದತ್ ಒರಚ್ಚಕಾಳ್ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಭೂಮಿ, ಮನೆ ಆಯಂಡ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಕೊಡಗ್‌ಲೆ ಶಾಶ್ವತ ನಿವಾಸಿಯ. ಇವು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಡ ಪುರ್‌ಡ್ ಪಿಣ್ಣಾ ಒರಾತ ಇಂಜತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಮತ ಪ್ರಚಾರ ಆನದ್ ಗೇನ ಮಾಡತದ್! 1834ತ್ ಜ.ಫ್ರೇಸರ್ ಈ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರತ್ ಕೊಡಗ್ ಯೋಗ್ಯವಾನ ಜಾಗಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. ಇದೇ ನೇರತ್ ದ. ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣ ಆನ ಮಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಕ್ರೈಸ್ತ ಸೇವಾ ಸಂಘ ಇಂಜತ್. 1852ತ್ ಈಂಡ ಗುರು ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಎಣ್ಣುವ ಜರ್ಮನಿಕಾರ. ಅಂವ ತಾಂಡ ತಡಿರ ಚೆಕಪ್‌ಕ್ ಜರ್ಮನಿಕ್ ಪೊರ್‌ಟಿತಿಪ್ಪಕ ಒರ್‌ಸನ್ಯಾಸಿ ವೇಷ ಇಟ್ಟ್, ಕೊಡವ ಬಂದಿತ್ "ನಾನ್ ಕ್ರೈಸ್ತಮತಕ್ ಕೂಡುವಿ"ಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್‌ಕ್‌ಈ ಮನುಷ್ಯ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪಿಣ್ಣಾ ಚುರ್‌ಕ್ ಉಳ್ಳಂವಾಂದ್ ತೋಂದ್‌ಚಿ. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ವೀರಾಜಪೇಟೆ ತಾಲೂಕ್‌ರ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್‌ಕ್ ಅಡ್‌ಂಗ್‌ನ ಅರಮೇರಿ ಊರ್‌ರ ಅಳಮಂಡ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಸೋಮಯ್ಯ. ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ಅಪ್ಪ ಬೊಳ್ಳು, ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನ್ಯತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಓಡ್‌ಚಿಡುವಕ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ದುಂಬ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಬೊಳ್ಳುಕ್ ರಾಜ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ 650 ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿ ಪಿಣ್ಣಾ ಈಂಡ ಕೆಲಸಕ್ ಓರ್ ಜೊತೆ ಎರವಳ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಓರ್ ಪೊನ್ನ್‌ರ ಬಳೆ, ಊರ್‌ರ ತಕ್ಕಾಮೆನ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಸೋಮಯ್ಯ ಚೆರ್ಪತಿಪ್ಪಕೆ ಬೊಳ್ಳು ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ. ಬ್ರಿಟಿಷ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಪಿತ್ತ್ಯ ಕಾಲ ಅಮರಸುಳ್ಯ ಕಾಟಕಾಯಿ ಸುರುವಾಪಕ ಸೋಮಯ್ಯ ಪಿಣ್ಣಾ ಅಣ್ಣ, ಕಲ್ಯಾಣಸ್ವಾಮಿರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡುವಕ್ ಬಿಸ್ಲೆ ಘಾಟ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಇಯಂಗಕ್ ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ 100 ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿ ಉಂಬಳಿ ಆಯಿತ್ ಕ್‌ಟ್ಟಿತಿಂಜತ್.

ಅನ್ನನೆ 1842ತ್ ಸೋಮಯ್ಯ ಕಾಶಿಲ್ ಇಂಜ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ನೋಟುವಕೂ, ಗಂಗಾಪೊಳೆಲ್ ಕುಳಿಪಕೂ ಪೋನಂವ ಅಲ್ಲಿಯೆ 3 ಕಾಲ ಇಂಜಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಾತ್. 1846ತ್ ತಾಂಡ ಪಿಣ್ಣಾ ಅಣ್ಣಂಡ ಮಂಗಲಕ್, ಅತ್ತಳ

ಎಡ್‌ಪಕ್ ಸಾಲ ಮಾಡಂಡಿಯಾಚಿ. ಈ ಸಾಲ ತ್‌ಪಕ್ ಅಂವ ಯಾಲ ವ್ಯಾಪಾರ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದತೂ ನಷ್ಟ ಆಚಿ. ಸಾಲ ಪಣ ತ್‌ಪಕ್ ಕಯ್ಯತಾಪಕ ತಾಲೋಕ್ ಸುಬೇದಾರ್ ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್ ಆಫೀಸ್‌ಲ್ ಆಕ್‌ಚಿ. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟ್‌ಂಡ್ ಪೋನ ಸೋಮಯ್ಯ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಳ್ಳ ಮೂಂದ್ ಮಕ್ಕಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ತಾಮನೆಕ್ ಪೋಪಕ್‌ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ತಾನ್ ಪೊರ ಊರ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಜಿಂವತ್ ಉಂಡೇಂಗಿ 12 ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಳ್ಳ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಗ್ 'ಸ್ಟೀಫನಾಸ್' ಎಣ್ಣುವ ಕ್ರೈಸ್ತ ಪೆದ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ವಿಷಯತ್‌ನೆಲ್ಲ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಅರ್‌ಂಜಂಡತ್. ಆಖೀರಕ್ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಪೋಲೆ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಕೂಡೆ ಇಂಜ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್, ಡಾ.ಗುಂಡರ್ಟ ರೆವರೆಂಡ್ ಹರ್ಮನ್ ಆನಂದ ರಾವ್ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಬಾತ್. ಅಂದ್ ಬೈಟ್ ಅಳಮಂಡ ಮನೆಲ್ ತಾಂಡ ವಡಿಯನ ಕಂಡಿತ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ಕ್ ದುಂಬ ಕುಶಿಯಾಚಿ. ಅಂವ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮಕ್ ಮತಾಂತರ ಆನಾನ ಕೇಟಿತ್ ಅವಳೂ, ಮಕ್ಕಳೂ ಮತಾಂತರ ಆಪಾಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ಕೂಡೆ ಬಂದವು ಸೋಮಯ್ಯ ಕಾಕ್‌ನಪೋಲೆ ಅಳಮಂಡ ಮನೆಕ್ ಬಾತ್. ಅಂದ್ ಅಲ್ಲಿ ಬೋರೆ ಕೊಡವ ಬೆಂದಕಳೂ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಕೆಲ್ಲ ಬೈಟ್ ಊಟತ್‌ರ ಏರ್ಪಾಡಾಚಿ.

ಅಂದ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಬೋರೆ ಕೊಡವ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಪಿಳ್ಳ ಕೂಟ್‌ಕಾರಳ ಗೌರವ, ವಿಶ್ವಾಸತ್ ಕಂಡತ್. ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಪಿಳ್ಳ ಇಞ್ಞ್ಲೀರ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ನ ಮತಾಂತರ ಮಾಡುವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅಯಿಂಗಕ್ ಕ್ರೈಸ್ತಮತ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವಕ್, ಅಳಮಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕತೆ ಇರೊಂಡೂಂದ್, ಆನಗುಂಡ್ ಓರ್ ಚೆರಿಯ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟಿಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಗ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಅಂದ್ ಮಜ್ಜಣತ್‌ರ ಮೀದ ಮೂಂದ್ ಕೊಡವ ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಪಿಳ್ಳ ಕೂಟ್‌ಕಾರ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೊರ್‌ಟ್ ಪೋಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯ 'ಅದ್ ನಾಡ ಮನೆ'ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ ಅವು ಸೋಮಯ್ಯನ ಪೊರಂಬಡಿ ಬೆಪ್ಪಾಂದ್ ಬೊತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಎಣ್ಣಕ 1853ನೆ ಫೆಬ್ರುವರಿಲ್ ಸೋಮಯ್ಯ ಕೂಟ್‌ಕಾರಳುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಕ್ ಪೋಚಿ.

ಸೋಮಯ್ಯ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಕ್ರೈಸ್ತನಾಯಿತ್ ಅಳಮಂಡ ಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವಕ್ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೊಡಗ್‌ಡಿ ಕಾಡ್‌ತಿತ್ತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಪಬ್ಬ್‌ಚಿ.

ಎಡೆನಾಲ್ಕಾಡ್‌ರ ಸುಬೇದಾರ್ ಮಾತಂಡ ಅಪ್ಪಚ್ಚಣ್ಣ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಗ್ ಅಂವ ಕ್ರೈಸ್ತ ಆನಾನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಆಸ್ತಿರ ಮೀದ ಹಕ್ಕ್ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತ್. ಆಂಡ ಪೋಲೆ ಫೆಬ್ರವರಿ 20ಂಗ್ ಬೈಟ್ 9 ಗಂಟೆಕ್ ಅಳಮಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಜನ ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ಮನೆಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕೂಡೆನ್ನೆ ಅಂವ ಮನೆ ಬುಡೊಂಡೂಂದ್ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಅಂವನ ಪೊಜ್ಜಿ ದೊವ್‌ತುವ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಅಕ್ಕ ಸೋಮಯ್ಯ ಬೊತ್ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ 3 ಮೈಲ್ ದೂರತ ವೀರಾಜಪೇಟೆಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ಕೂಡೆ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕ, ಮೊಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ಅವ್ವನೂ ಪೊರ್‌ಟತ್. ವೀರಾಜಪೇಟೆಕ್ ಎತ್ತುವಕ 11 ಗಂಟೆ. ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಓರ್ ಕೋಂಬರೆನ ಬುಟ್ಟ್‌ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಂದೇ ಬೈಟ್ ಸೋಮಯ್ಯ ಕ್ರೈಸ್ತ ಆನಾನುಂಡ್, ಅಂವಂಡ ಮನೆಂಜ ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ವಿಷಯತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್‌ಕ್ ಓರ್ ಅರ್ಜಿ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ಕ್ಯಾ. ಗಸ್ಟಾರ್ಡ್ ಈ ದಂಡ್ ಅರ್ಜಿನ ಎಡೆ ನಾಲ್ಕಾಡ್ ಸುಬೇದಾರ್ ಮಾತಂಡ ಅಪ್ಪಚ್ಚಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ ಅಯೆಚತ್.

'ಪಂಡ್ ಮೂಳೆರ ಉತ್ತ, ಮೇರಿಯಂಡ ಬದ್ದು, ಮೇಕತಂಡ ಚೋಟು ಇನ್ನತವು ಕೊಡವ ಜಾತಿನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಬೋರೆ ಮತಕ್ ಪೋನಲ್ಲಿ, ಸುಬೇದಾರ್ ಅಚ್ಚಪ್ಪ ಅಯಿಂಗಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಆಸ್ತಿಲ್ ಏದೇ ಪಾಲ್ ಕೊಡ್‌ತ್‌ಲೆಂದ್, ಅವು ತಂಗಡ ಸ್ವಂತ ಕೆಲಸತ್‌ಂಜ ತಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತಂಡಿಯಾಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡವಡ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಕಟ್ಟ್‌ಪಾಡ್‌ರ ಪೋಲೆ ಇಕ್ಕ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಗ್ ತಾಂಡ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಮನೆ ಆಸ್ತಿರ ಮೀದ ಏದೇ ಹಕ್ಕ್ ಇಲ್ಲೆ'ಂದ್ ತಾಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಶಿರಸ್ತೆದಾರ ಮಂಡೇಪಂಡ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ, ಕರಣಿಕ ಮೀನಾಕ್ಷಯ್ಯ, ಶಿರಸ್ತೆದಾರ್ ಬುಟ್ಟಿಯಂಡ ನಂಜಪ್ಪ ತಂಗ, ತಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಗ್ ಅಳಮಂಡ ಆಸ್ತಿಲ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಬುಟ್ಟಿಕ ಬ್ರಿಟಿಷ 1834ತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚವಕ ಇಲ್ಲಿಯತ ಜನಡ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ ಅಡ್ಡಿ ಬಪ್ಪುಲೆಂದ್ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟ ಇಸ್ತಿಹಾರ್‌ನಾಮೆಕ್ ವಿರೋಧ ಆಯಿತ್ ಇಲ್ಲಿಯತ ಜನಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಮೀದ ವಿಶ್ವಾಸ ಪೋಯಿರುಪಾಂದ್ ಒರೇ ಮನೆಲ್ ಕೊಡವ ಮತಾಂತರ ಆನವು ಇಂಜಕ ಅಯಿಂಡೊಳ್‌ಲ್ ಜಗಳ ಆಪಾಂದ್ ಎಳ್ತ್‌ಚಿ. ಕ್ಯಾ. ಗಸ್ಟಾರ್ಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಮಿಷನರ್ ಮಾರ್ಕ್ ಕಬ್ಬನ್‌ಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಸೋಮಯ್ಯ, ಅಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕ ಪಿಣ್ಣ್ ಬೋರೆ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಚೆನ್ನಂಗ್ ದಿನ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆಲ್ ಇಂಜವು ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತತ್‌ರ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ಕ್ ಸಲೋಮ್ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟತ್. ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಓರ್ ಪಿಲ್ಲ್‌ರ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡತ್. ಚತ್ತೆರ ದಿನ ಪಿಣ್ಣ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ನಮ್ಮೆ ನಾಳ್‌ಲ್ ಕ್ರೈಸ್ತಮತತ್‌ರ ಬೋಧನೆಕ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್.

ಇನ್ನನೆ ದಂಡ್ ತಿಂಗ ಕೈಂಜಪಿಣ್ಣ್ ಆ ಕಾಲ ಜೂನ್‌ಲ್ 'ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯ ಮತಾಂತರ ಆನಾಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಆಸ್ತಿರ ಮೀದೇತ ಹಕ್ಕ್ ಪೋಪುಲೆಂದೂ, ಅಂವಂಡ ಕುಟುಂಬಕಾರಕ್ ಪಿಣ್ಣ್ ಆಸ್ತಿಕ್ ಅಂವ ಮತಾಂತರ ಆನಾಂಗ್ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದ್ ತೋಂದ್‌ನಕ ಈ ವಿಷಯತ್‌ನ ಸಿವಿಲ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಕ್ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಅವು ತೀರ್ಮಾನ ಪಡ್‌ಂದವಲೂ'ಂದ್ ಕಮೀಷನರ್ ಸಾಹೇಬ ಓರ್ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ ಪೊರ್‌ಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡ್‌ಕ್ ಅಯಿಚತ್.

ಈ ಪೋಲೆ ಎಡೆನಾಲ್ನಾಡ್ ಸುಬೇದಾರ್ ಮೂಲಕ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಗ್ ಅಂವಂಡ ಆಸ್ತಿ ಪಿಣ್ಣ್ ಮನೆನ ಕೊಡ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅವು 1853ನೆ ಇಸವಿ ಜೂನ್‌ಲ್ ತಂಗಡ ಮನೆಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಚಿ. ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕ ವಾಸಕ್ ಬಾತ್. ಮಳೆಗಾಲ ಕೈಂಜನ್ನಕೆ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಡ ಮನೆರ ಪಕ್ಕತ ಓರ್ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ಚೆರಿಯ ಓರ್ ಚರ್ಚ್ ಪಿಣ್ಣ್ ತಾಂಡ ವಾಸಕ್ ಓರ್ ಮನೆ ಕೆಟ್ಟುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ದಂಡ್ ಕಟ್ಟಡತ್‌ರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಅಳಮಂಡ ಜಮ್ಮಪೊಲೆಯಡ ಎಟ್ಟ್ ಕುಟುಂಬಕ್ ಸೇರ್‌ನ 130 ಜನ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತತ್‌ನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮೋದೂರ್ ಊರ್‌ರ ಮನ್ನಾಲಚಂಡ ಪೂವಕ್ಕ ಪಿಣ್ಣ್ ಅವಡ ಮೋಂವ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡ್‌ಂದತ್.

ಅಳಮಂಡ ಜಮ್ಮ ಪೊಲೆಯ ತಂಗ ಕ್ರೈಸ್ತಂಗ ಆನಪಿಣ್ಣ್ ಅಲ್ಲಿ ಪಂಡೇತ್‌ರನ್ನಕೆ ಗುಲಾಮಂಗಳಾಯಿತ್ ಅಳಮಂಡ ಮನೆರ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಕ್ ಇಷ್ಟ ಪಟ್ಟಿಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್‌ಕ್ ಅರ್ಜಿ ಎಳ್ದಿತ್ ಅಮ್ಮತ್ತಿನಾಡ್‌ಲ್ ಅವು ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್, ಅಯಿಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಕ್ ಓರ್ ಕಾಫಿತೋಟತ್‌ನ ಮಾಡುವಕ್ 1856ತ್ ಸುಮಾರ್ 97 ಎಕ್ರೆ ಕಾಡ್‌ಜಾಗ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಈ ಜಾಗತ್ ಮುಂಬ ಪುಂಡ ಇಂಜಂಡ್ ಈ ಜಾಗ ಮಾರಪನಿರ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಪಿಣ್ಣ್ ಕೂಳಿ ಮಾರಿಯಡ ಜಾಗಾಂದ್ ಕೆಟ್ಟ ಪೆದ ಪಡ್‌ಂದಿತಿಂಜತ್. ಇಲ್ಲಿಕ್ ಡಾ. ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್‌ರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ

ಮೋಂವ, ರೆವರೆಂಡ್ ಹರ್ಮನ್ ಆನಂದರಾವ್ ಕೌಂಡಿನ್ಯ 1857ತ್ ಬಂದಿತ್ ಕಾಡ್ ಕೆತ್ತ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಮತಾಂತರ ಆನ ಅಳಮಂಡ ಪೊಲೆಯಳ ಆಕ್‌ಚಿ. ಇದೇ 'ಆನಂದಪುರ'. ಇಚ್ಚಕೆ ಅಲ್ಲತೆ ಓರ್ ಕಾಲತ್ ಇಲ್ಲಿ ಓರ್ ಚರ್ಚ್‌ನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆನಂದಪುರ ಕಾಫಿ ತೋಟಂದ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಂವಂಡ ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಮತಾಂತರ ಆನ ಪೊಲೆಯ ದುಂಬ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ನೇರತ್ ಡಾ. ಮೊಗ್ಲಿಂಗ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಒಪ್ಪಿಗೆಲ್ ತೊರ್‌ಂದ ಲೋವರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಆಚಿ. ಅಂವ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಷನ್‌ರ ಆಶ್ರಯತ್ ಮತಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜಕೊ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಖರ್ಚ್‌ಕ್ ಪಣ ಬಪ್ಪ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ್ ಅಂವ ಜರ್ಮನ್ ಪಿಞ್ಞ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚರಿತ್ರೆ, ಜನಡ ಬದ್‌ಕ್, ವಾತಾವರಣ, ಬೊಳಿ ಇನ್ನತಾಂಡ ಮೀದ ವಿಷಯ ಅರ್‌ಂಜಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವೃತ್ತಾಂತ (Coorg Memoirs) ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕ ಎಳ್‌ಚಿ. ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ ರಿವ್ಯೂ ಪಿಞ್ಞ ಚೈನ್ನೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಪತ್ರಿಕೆಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದ ಪಿಞ್ಞ ಇಲ್ಲಿಯತ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತಾಂತರ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಮೀದ ಎಳ್‌ಚಿ. ಅಂವಂಡ ಈ ಎಳ್ತ್‌ಕೆಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರ, ಪತ್ರಿಕೆಕಾರ ಪಿಞ್ಞ ದಾನಿಯ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತತ್. 1856ತ್ ಓರ್ ಕ್ರೈಸ್ತ ವಿಧವೆನ ಮಂಗಲಾಚಿ. 1860ತ್ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಆರೋಗ್ಯತ್‌ರ ಮೀದೆ ಜರ್ಮನಿಕ್ ಅಯಿಚದು, ತಾನೂ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯತ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ.

ಆನಂದಪುರತ್ ಆನಂದರಾವ್ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಸೋಮಯ್ಯಂಗ್ ಸೆರಿಬರತೆ ಸ್ಟೀಫನಾಸ್ ಅಳಮಂಡ ಮನೆಕ್ ವಾಪಾಸಾಚಿ. ಅಕ್ಕ ಆನಂದಪುರತ್ 25 ಏಕ್ರೆ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಇಂಜತ್. ಆಚೆಂಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯತ ಪರಿಸರ ಜನಡ ಆರೋಗ್ಯತ್‌ನ ಪಾಳ್ ಮಾಡಿಯಂಡೆ ಬಾತ್. ಕೌಂಡಿನ್ಯಂಡ ಕಾಲ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟುರ ರೆವರೆಂಡ್ ಕಿಟಲ್, ಸ್ಟೋಕ್ಸ್, ಕಾಫ್‌ಮ್ಯಾನ್ ಇನ್ನತವೆಲ್ಲ ಧರ್ಮಗುರುವಳಾಯಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ತಂಗಡ ಅನಾರೋಗ್ಯತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಚತ್ತಕ, ಇಞ್ಞಿ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಜಾಗ ಬುಟ್ಟತ್. ಈ ಜಾಗ ಬಲ್ಯೋರ್ ಬರ್ಕತ್ ಕಂಡ್‌ಲೆ.

1855ತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತ ಪ್ರಚಾರ ಸುರುವಾಚಿ. ತಂಗಡ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಕ್ ಸೈಂಟ್ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಚರ್ಚ್‌ನ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ವೀರಭದ್ರ ತಿರಿಕೆನ ಬೂಕಿತ್ ಅದೇ ಜಾಗತ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಅಂತ್ಯ

ರಾಜ ಕಾಶಿಲ್ ಇಪ್ಪಕ 1849ತ್ ಪೀರೋಜಿ ಎಣ್ಣುವ ಚಿತ್ರ ಬುಡ್‌ತುವ ಕಲಾವಿದ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ರಾಜಂಡ ಪಕ್ಕ ಬಾತ್. ರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಪೀರೋಜಿರ ಅಪ್ಪ ಗಂಗೋಜಿ ರಾಜಂಡ ಆಸ್ಥಾನತ್ ಚಿತ್ರಗಾರ. ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜ ದುಂಬ ವಿಶ್ವಾಸತ್ ತಾಂಡ ಕೊದಿಮೋವ ಗೌರಮ್ಮಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ವಾಲಗಕಾರಳ, ರಾಣಿವಾಸತ್‌ರ ಪಾರಕಾರ, ಪೀರೋಜಿರ ಅಪ್ಪ ಗಂಗೋಜಿನ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬರೊಂಡೂಂದ್ ಪೀರೋಜಿನುಂಡ್ ಕಾಗದ ಎಳ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಇದ್‌ನ ರಾಜ ತಾಂಡ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ ಕ್ಯಾ. ಮೆಕ್ ಗ್ರೆಗರ್‌ರ ಮೂಲಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್‌ಕ್ ಅಯಿಚಿತ್.

ತಾಂಗ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಂಜ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕ್‌ಟ್ಟ್‌ನದೆ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕೊದಿಮೋವ ಗೌರಮ್ಮ, ರಾಣಿಯಳಾನ ಮುದ್ದುವೀರಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಸಿದ್ದವೀರಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಪರಿಚಾರಕಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಕಾಶಿಂಜ ಕೊಲ್ಕತ್ತಾಕಾಲೆ ಲಂಡನ್‌ಕ್ ಪೊರ್‌ಟತ್. ರಾಜಬಂಧಿ ಆನಾನುಂಡ್ ಅಂವಂಡ ಕೂಡೆ ಮೇ. ಡ್ರಮ್ಮಂಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಪೊಣ್ಣ್‌ನ ಅಯಿಚಿತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಮೇಜರ್‌ರ ಓರ್ ಕಾಲತ್‌ರ ಸಂಬಳ ಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಪ್ರಯಾಣ ಖರ್ಚ್‌ಂದ್ ಒಟ್ಟು 1,376 ಪೌಂಡ್ ಪಣತ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕ್‌ರಕ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡಿಯಾಚಿ.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಮೋವ, ರಾಣಿ ಪಿಞ್ಞ ಕೂಟ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಲಂಡನ್ ಪಟ್ಟಣತ್‌ನ 1852ನೆ ಮಾರ್ಚಿಲ್ ಎತ್ತ್‌ಚಿ. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಪದೆ ಓರ್ ರಾಜ ಲಂಡನ್‌ಕ್ ಪೋಕತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನೆ ಆದ್ಯ ಪೋನ ರಾಜಾಂದ್ ಅಂವಂಗ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯ ಕಂಪೆನಿರ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ಸ್ ಗೌರವತ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಂವನ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಉಂಬಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ತಂಗಡ ಸಿನೇತಂದ್ ಬಲ್ಯ ಪಣಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಯಂಡತ್.

ರಾಜ ಲಂಡನ್‌ಲ್ ವಾಸ ಮಾಡುವಕ್ ಸುರು ಮಾಡಿತ್ ದಂಡ್ ತಿಂಗ ಕೈಂಜದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಮಹಾರಾಣಿ ತಾಂಡ ಮೋವ ಗೌರಮ್ಮಳ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಲವಕ್ ಕ್ರೈಸ್ತಮತ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಓದ್‌ಚಿಡೊಂಡೂಂದ್ ಓರ್ ಉದ್ದತ್‌ರ ಕಾಗದ ಎಳ್‌ಚಿ.

ಅದೇ ಕಾಲ ಜೂನ್ 30ಂಗ್ ವಿಂಡ್ಸರ್ ಅರಮನೆರ ಚರ್ಚ್‌ಲ್ ರಾಜಕುಮಾರಿ

ಗೌರಮ್ಮಂಗ್ ಕ್ಯಾಂಟರ್‌ಬರಿ ಆರ್ಚ್ ಬಿಷಪ್ ಕ್ರೈಸ್ತಮತ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ರಾಣಿ ಗೌರಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರಿಕ್ ಧರ್ಮತ್‌ರ ಅವ್ವನಾಯಿತ್ ನಿಂದಿತ್, ಅವಳ 'ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಗೌರಮ್ಮ'ಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಈ ಸಮಾರಂಭಕ್ ರಾಜ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಮಹಾರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಗೌರಮ್ಮನ ಮೇ. ಡ್ರಮ್ಮಂಡ ಪೊಣ್ಣ್‌ರ ಆರೈಕ್‌ಲ್ ಆಕಿತ್ ಅವಡ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಕೊಡ್‌ಪ ಇಂಜ ಅಂಜಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯತ್ ನಾನೂರ್ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ರಾಜಕುಮಾರಿನ ಚಾಕುವಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಓದ್‌ಚಿಡುವಕ್‌ಂದ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. 1858ಂಗೆತ್ತಣೆ ಮೇ.ಡ್ರಮ್ಮಂಡ್‌ರ ಆರೈಕೆಲ್ ಇಂಜ ಗೌರಮ್ಮನ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಲೇಡಿ ಲೋಗನ್‌ರ ಆರೈಕೆಕ್ ಅಯೆಚತ್.

ಲೇಡಿ ಲೋಗನ್ ಪಿಞ್ಞ ವಡಿಯ ಸರ್‌ಜಾನ್ ಲೋಗನ್ ಅಯೋಧ್ಯೆ ನವಾಬ್‌ರ ಆಸ್ಥಾನತ್ ದುಂಬ ಕಾಲತಿಂಜೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ತಕ್ಕ್, ರೀತಿ ನೀತಿನ ಅರ್‌ಂಜಪ್ಪ. ಆಚೇಂಗಿ, ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಗೌರಮ್ಮನ ಮಹಾರಾಣಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಾತಾವರಣತೆ ಬೊಳ್‌ತುವಕ್ ಬಯಂದಾಂಗ್ ರಾಜಕುಮಾರಿನ ಅಪ್ಪಂಡ ಕೂಡೆ ಇಪ್ಪಕ್ ಬುಟ್ಟ್‌ಲೆ. ಓರಮ್ಮತೆ ಅವ ತಾಂಡ ಅಪ್ಪನ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಗೌರಮ್ಮಂಗ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ದಂಡ್ ಕಾಲತೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ತಕ್ಕ್ ಮರ್‌ಂದ್ ಪೋಚಿ! ಅಪ್ಪ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೊತ್ತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಆನಗುಂಡ ಮೋವ, ಅಪ್ಪಂಡ ಕೂಡೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತೆ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ಇಂಜತ್. ರಾಜ ತಾಂಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಡಿ ಮೋವಳ ಕೊದಿಲೆ ಕಾಂಬ ಇಂಜತ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಲಂಡನ್ ಎತ್ತಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ತಿಂಗತೆ ಚಾನ್ಸರಿ ಕೋರ್ಟ್‌ಲ್, ತಾಂಡ ಬಲ್ಯಪ್ಪ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್ ನಿರ್ಕ್ ಠೇವಣಿ ಆಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಪಣ ಪಿಞ್ಞ ಅದ್‌ಂಡ ದುಂಬಾ ಕಾಲತ್‌ರ ಬಡ್ಡಿಪಣತ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ತಾಂಗ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಇಟ್ಟತ್.

ಅದ್‌ನ ಕೋರ್ಟ್‌ಕಾರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಿಞ್ಞ ಜವಾಬ್‌ಕಾಯಿತ್ ಅಯೆಚತ್. ಈಂಡ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಸುಮಾರ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ ನಡ್‌ಂದತ್. ಈಂಡ ಸಮ್ಮಂಧ ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ರಾಜಕುಟುಂಬಕಾರ ಕೊಲೆರ ಮೀದ ಅರಿವಕ್ ಚೆನ್ನೈ ಸರ್ಕಾರ ತಂಗಡ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯವಾದಿ ಸ್ಮಿತ್‌ನ ಬೆಂಗಳೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಅಯೆಚತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಸ್ಮಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಾಂಗ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಮಡಿಕೇರಿರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಕೊಲೆರ ವಿಷಯ

ಅರ್‌ಂಜ ಜನಳುಂಡ್ ಹೇಳಿಕೆ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ಅಯಿಚಿಕೊಡ್‌ತತ್.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ವ್ಯಾಜ್ಯ ತ್‌ೀರುವಾಂಡ ಒಳ್‌ಲ್ ತನ್ನ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಒರಾತ ಮಾಡುವ ಕಯ್ಯ, ತಾನ್ ರಾಜತ್ವ ಕಳ್‌ಂದಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕೂಡೆ ನಡ್‌ಂದಂಡಾನ ನೋಟಿತ್ ತಾಂಡ ಮೀದ ಉಳ್ಳ ನಿರ್ಬಂಧ ಎಡ್‌ಕೊಂಡು ಪಿಞ್ಞ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ಉಳ್ಳ ತಾಂಡ ಪೊಣ್ಣ್, ಮಕ್ಕಳ ಅಯಿಂಡ ಯೋಗ್ಯತೆಕ್ ಸೆರಿಯಾಯಿತ್ ಬದ್‌ಕ್ ನಡ್‌ತುವಕ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಭೂಮಿನ ಬಣ್ಣ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ರಾಣಿಕ್ ಓರ್ ಅರ್ಜಿ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಈ ಅರ್ಜಿ ಪಿಞ್ಞ ವ್ಯಾಜ್ಯತ್‌ರ ಕಾಗದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಆಫೀಸ್‌ಲ್ ಓಡಿಕಳ್‌ಚಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಸಿಪಾಯಿದಂಗೆ / ಆದ್ಯತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ನಡ್‌ಂದಿತ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್‌ರ ಜವಾಬ್ದಾರಿನ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಮಹಾರಾಣಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ಸಳುಂಡ್ ವಹಿಸಿಯಂಡಿಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಪಿಞ್ಞ ಮನವಿರ ತೀರ್ಮಾನ 1858ತ್ ಮಿಞ್ಞಕ್ ಪೋಕಣೆ ರಾಜಂಗ್ ಕಯ್ಯತಾಚಿ.

ತಾಂಡ ಅಪ್ಪಂಗ್ ಸದ್ಯ ಕಯ್ಯತಾಪಕ ಮೋವ ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಗೌರಮ್ಮ ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಆ ನೇರತ್ ಅಪ್ಪ ತಾಂಡ ಕೊದಿ ಮೋವಕಾಯಿತ್ ಎಡ್‌ತ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ಮಾಲ್‌ರ ಕೆಟ್ಟ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ರಾಜ 1859ನೆ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 24ಂಗ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿ ಆಪಕ ಮೋವ ದೂರತ ವೈಟ್ ದ್ವೀಪತ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅವಕ್ ಅಪ್ಪಂಡ ಆಖೀರಿ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ಕ್ ಬಂದೆತ್ತುವಕ್ ಕಯ್ಯತಾಚಿ.

ತಾನ್ ಚಾವಾಂಗ್ ನಾಲ್ ದಿನಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ರಾಜ ಓರ್ ಮರಣಶಾಸನ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅದತ್ ತಾಂಡ ಸ್ಯೆನ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಕಾರ್ಬಾರ್ ನೀಸುವಕ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಮಾಂಟಗೋಮರಿ ಮಾರ್ಟಿನ್ ಪಿಞ್ಞ ಸರ್ ಜಾನ್ ಲೋಗಿನ್ ಎಣ್ಬುವಯಿಂಗಳ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ರಾಜ ಚಾವಕ ಮಾರ್ಟಿನ್ ಮಾತ್ರ ಪಕ್ಕತಿಂಜಾನುಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಕಾರ್ಬಾರ್ ನಡ್‌ತ್‌ಚಿ. ಈ ಕಾರ್ಬಾರ್‌ರ ಮೀದ ಮಾರ್ಟಿನ್, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಕ್ ಎಳ್ದ್‌ನ ಕಾಗದ ಈ ಪೋಲೆ ಉಂಡ್.

R. Montgomery Martin, Esqr to the Secretary of State for India, dated 1st October 1859.

Sir,

I beg to inform you for the information of the Council of India, that the ex-Rajah of Coorg died in London on the 24th ultimo. A few hours before his death I was written to by his solicitors & informed of his approaching demise; they also stated that they had in their possession a will, & that I was named as one of the executors & they further informed me that a considerable amount of property had already been carried off from the house of the dying prince; that there was a large mass of jewels still in the house, which they feared would be abstracted & they requested my advice on the subject. I replied that no information had previously been given to me about the will; that the Rajah had often sought my advice on his affairs: but if the solicitors were certain that I was named as an executor along with Sir John Login (who was not in London) they had my orders to secure all the property of the Rajah & to place a seal upon it. On my arrival in London the Rajah was dead. I secured as much of the property as I could find, placed on it the seals of the solicitors & described by Ryder & Hancock, the jewellers. The jewels are now deposited under seal, in the fireproof department of London & Westminister Bank, Lothbury. There being no one to act, I undertook the interment of the Rajah, who died from a lingering disease of the liver & lungs, latterly indeed, he refused sustenance & expressed his disinclination to life. I have had his body placed in a lead & oak coffin in No.1 of the unconsecrated catacombs at Kensal Green Cemetery. The funeral was conducted in a manner befitting the rank of the deceased:a portion of the beautiful burial service of the Church of England was read in the chapel to a large auditory, by the Rev. W.Arthur,

now Secretary to the Wesleyan Mission in London, formerly a missionary in Mysore & conversant in the language of the Raja (Canarese). Mr. Arthur who had been intimately acquainted with the Raja for many years & knew his favourable opinions with regard to Christianity (though he had not been baptized) felt justified in the permance of a funeral service address to the congregation & most solemn prayer for the soul of the deceased, prefaced, however by the clear declaration that the Rajah was not claimed as a convert to Christianity, but that he was as an exile, who had died in a foreign land. The service gave great satisfaction to the audience. I send by the book-post of this date a copy of the presumed will of the ex-Rajah of Coorg There is, however, no time to be lost in securing the property of the deceased prince at Benares for the benefit of all the members of his family. I do not know what may be the amount of that property. I hear of one sum of 11,000 found in money & of a large mass of jewels. some in a large chest in the house of the Rajah at Benaras & some burried under or near the house. As I am now acting as executor & contemplate placing the will under the direction of the Court of Chancery to which I will handover the jewels & property now in my possession. I solicit as an act of justice & of humanity that instructions be sent to the Resident at Benares to secure & place under seal the property in the house of the Rajah at Benares & any other property which may be found in India belonging to the estate. These instructions may, I hope, be sent by Marsailles or better still by telegram should the Council of India have any instructions to give me on the subject, they Shall be promptly attended to. I trust that the Secretary of State for India will deem that I have fulfilled my duty.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಚಿತ್ತಸುದ್ದಿನ ಅಂವಂಡ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಜಾನ್ ಜೇಮ್ಸ್

ಬಿರ್ಕೆಟ್ ಕಾಶಿಲ್ ಇಂಜ ರಾಜಂಡ ಪೆರಿಯ ಮಹಾರಾಣಿ ಗಂಗಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 24ಂಗ್ ಎಳ್ಳಿತ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್.

ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಟದೆ ಅವಳೂ, ಇಞ್ಞೋರ್ ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಅಫೀಮ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಲ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಚಿ. ಆ ನೇರತ್ ಕಾಶಿಲ್ ಮೂಂದನೆ ಮಹಾರಾಣಿ ನಂಜಮ್ಮಾಜಿ, ರಾಜಂಡ ಆರ್ ರಾಣಿಯ, ಪಳ್ ಮೋನೆಯ ಪಿಞ್ಞ ಮೂಂದ್ ಮೋಳಿಯ ಇಂಜತ್.

ರಾಜಂಡ ಚಾವುನ 1859ತ್‌ಂಜ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಆಯಿತ್ ಲಂಡನ್‌ರ ಕನ್ಸಾಲ್ ಗ್ರೀನ್ ಸಮಾಧಿಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ 1861ತ್ ಲೇಡಿ ಮಿಲ್‌ವಿಲ್ ಎಣ್ಣುವ ಹಡಗ್‌ಲ್ ಕೊಲ್ಕತ್ತಾಕ್ ಕೊಂಡಬಾತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕಾಶಿಕ್ ನೆಲಮಾರ್ಗತ್ ಬಂದಿತ್ ಜೂನ್ 24ಂಗ್ ವೀರಶೈವ ಮತಕೊತ್ತನ್ನಕೆ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿತ್ ಅದ್‌ಂಡ ಮೀದ ಓರ್ ಗೋರಿನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಸಮಾಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ ಉ. 2,500 ಖರ್ಚ್ ಆನಾನ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ 1861ನೆ ಏಪ್ರಿಲ್ 13ಂಗ್ ಮಂಜೂರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ರಾಜ, ತಾನ್ ಚಾವಾಂಗ್ ನಾಲ್ ದಿನಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಎಳ್ಳಿಬೆಚ್ಚ ಮರಣಶಾಸನತ್‌ರ ಪೋಲೆ ಅಂವಂಡ ಪಣ ಪಿಞ್ಞ ಸಾಮಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯತ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈಂಡೆಡೆಲ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಬಲ್ಯಪ್ಪ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕಂಪೆನಿಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜ ನಿರ್ಕ್ ಪಣತ್‌ರ ಅಸಲ್‌ನ ಬಡ್ಡಿಸಮೇತ ತಾಂಗ್ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಮೀದ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಇಂಡಿಯಾ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಪೋನದ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ಶ್ರೀಮಂತಂಗಡ ಸಭೆ (House of Lords)ರ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಕ್ ಆಖೀರಿ ತೀರ್ಮಾನಕ್ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ಚಾನ್ಸರಿಕೋರ್ಟ್ ರಾಜ ತಾಂಡದ್‌ಂದ್ ವಾದ ಮಾಡಿಯಂಡಣ ಉಳ್ಳ ಪಣ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಕೂಡ್‌ನದ್‌ಂದ್ ತೀರ್ಪು ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈಂಡ ಮೀದ ರಾಣಿರ ಸರ್ಕಾರ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜಂಡ ಚಾವು ಆನಪಿಞ್ಞ ಕಷ್ಟತ್‌ನ ಅರ್‌ಂಜಿತ್ ಅಂವಂಡ ಸಂಸಾರಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಕ್ ಓರ್ ಮನವಿನ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್.

ಆಚೇಂಗಿ, ಇಂಡಿಯಾತ್‌ರ ಗ.ಜನರಲ್ ರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಸರ್ಕಾರತ್‌ರ ಒಪ್ಪಿಗೆಪೋಲೆ ಕಾಶಿಲ್ ಇಂಜ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕುಟುಂಬಕ್ ಮೂಂದಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ವೇತನ ಮಂಜೂರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಲಂಡನ್‌ಲ್ ರಾಜ ಚಾವಕ ಅಂವಂಡ ಮನೆಲ್ ಇಂಜ ದುಡ್ಡ್, ಮಾಲ್‌ಮಟ, ಏರ ಕ್ರಯತ್‌ರ ಬಟ್ಟೆ ಬರಿರ ಅಂದಾಜ್ 1,73,189.20 ಉರ್‌ಪಿಯ ಇಂಜತ್. ಕಾಶಿಲ್ ಇಂಜ ರಾಜ ಕುಟುಂಬತ್‌ರ ಪಣ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್‌ರ ಕ್ರಯ 1,78,227.11. ಈ ದಂಡಾನೊ ತಂಗಕ್ ನ್ಯಾಯ ಆಯಿತ್ ಪಾಲ್‌ಟ್ಟಿ ತರೊಂಡೂಂದ್ ರಾಜಂಡ ರಾಣಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಮಕ್ಕ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ಚಾನ್ಸರಿ ಕೋರ್ಟ್‌ಕ್ ಅರ್ಜಿ ಇಟ್ಟತ್. ಈ ಪೋಲೆ ಕೋರ್ಟ್ ತಂಗಕ್ ನ್ಯಾಯ ಕಂಡ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಪಣತ್‌ನ ಪಾಲ್‌ಟ್ಟ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

1858ತ್ ರಾಜಂಡ ಕ್‌ಣ್ಣಮಕ್ಕ ತಂಗಕ್ ಮಂಗಲ ಕೈಪಕ್ ಮೂಡಿ ತೇಡುವಕ್ ಕೊಡಗ್ ಪಿಞ್ಞ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಕಾಶಿಲ್ ಇಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿರ ಮೂಲಕ ಕೊಡಗ್ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಕ್ಯಾ. ಮಾರ್ಟಿನ್‌ಕ್ ಅರ್ಜಿ ಇಟ್ಟತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಕ್ಯಾ.ಮಾರ್ಟಿನ್ ಶಿರಸ್ತೆದಾರ ಬುಟ್ಟಿಯಂಡ ನಂಜಪ್ಪ ಪಿಞ್ಞ ಮಾತಂಡ ಅಪ್ಪಚ್ಚಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಟತ್.

ಅದ್‌ಂಗ್ "ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಮಂಗಲ ಕಯ್ಯುವಕ ತಂಗಡ ಆಪ್ತಂಗಳುಂಡ್ ಚಾಯಿಕರ್ತಿ ಕೊಡವತಿ ಪಿಞ್ಞ ಪಟ್ಟತಿ ಮೂಡಿಯಳ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಕ್ ಅಯಿಪ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜಂಗ ಲಿಂಗಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಮಂಗಲ ಕೈಪ ಇಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ಕಾಶಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಡ ಮಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮೂಡಿಯಳ ತೇಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲೆ"ಂದ್ ತಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಮೋನೆಯಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡ್‌ತ್‌ಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ಕುಟುಂಬಕಾರ ಕಾಶಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯ ಇಂಜಿತ್ ಬಂದದ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ಲ್ ಉಂಡ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಮೋನೆಯ ಕಾಶಿಲೆ ಮಂಗಲ ಕೈಚಂಡತ್. ಇದತ್ ಲಿಂಗರಾಜ ಎಣ್ಣುವ ಮೋಂವ ಮಹಾರಾಣಿರ ಮೋಂವನಾಯಿತ್ ನ್ಯಾಯವಾನ ಹಕ್ಕ್‌ದಾರ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ಅನ್ನನೆ ಚಿತ್ರಶೇಖರ ಸ್ವಾಮಿ, ಸೋಮಶೇಖರ ಸ್ವಾಮಿ, ವೀರಭದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ, ನಂಜುಂಡ ಸ್ವಾಮಿ, ಮುದ್ದುರಾಜ ಸ್ವಾಮಿ ಪಿಞ್ಞ ಪದ್ಮರಾಜ ಸ್ವಾಮಿ ರಾಜಂಡ ಆರ್ ಮೋನೆಯ. ಮೋಳಿಯಳಾನ ಗಂಗಮ್ಮಾಜಿ ಹೈದ್ರಾಬಾದ್‌ರ ಜಮೀನ್ದಾರನ, ವೀರಮ್ಮ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶತ್‌ರ ಮೈಹರ್ ರಾಜ ಪಿಞ್ಞ ಮುದ್ದಮ್ಮ ನೇಪಾಳತ್‌ರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಜಂಗ್ ಬಹಾದೂರ್‌ನ ಮಂಗಲ ಆಚಿ. ಇಯಂಗಕೆಲ್ಲ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ತಿಂಗಕ್

ರಾಜಕೀಯ ವೇತನ ಕೊಡ್‌ತಂಡ್ ಬಾತ್. ಇನ್ನನೆ ಬ್ರಿಟಿಷ ತಂಗಡ ಆಡಳಿತತ್‌ನ ಹಿಂದೂ ದೇಶಿಯಕ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಖೀರಿ ರಾಜಂಡ ಕ್‌ರ್‌ಮೋಂಪ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪಿಞ್ಞ ಇಂವಂಡ ಅಣ್ಣಂಡ ಮೋಂಪ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಗ್ ಆಳಣ್ಣ 50 ಉರ್‌ಪಿಯ ರಾಜಕೀಯ ವೇತನ ಕ್‌ಟ್ಟುವ ಇಂಜತ್. ಇವು ಇಕ್ಕ ಕಾಶಿಲ್ ತಂಗಡ ಸ್ವಂತ ಮನೆಲ್ ಉಂಡ್.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲ್ ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಗೌರಮ್ಮಂಡ ಆರೈಕೆ ಪಿಞ್ಞ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ತಾಂಡ ಕೊದಿಮೋವ ಗೌರಮ್ಮನ 1852ತ್‌ಂಜ 1857ಕೆತ್ತನೆ ಮಹಾರಾಣಿ, ಮೇ.ಡ್ರಮ್ಮಂಡ್‌ರ ಕೂಡೆ ಆಕಿತಿಂಜತ್. ಈ ನೇರತ್ ಗೌರಮ್ಮಂಡ ಬದ್‌ಕ್ ಕುಶಿಲ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಡ್ರಮ್ಮಂಡ್‌ಕ್ ದಂಡ್ ಮೋಳಿಯ ಇಂಜತ್. ಇವು ಓದುವಾತ್ ದುಂಬ ಹುಷಾರ್. ಗೌರಮ್ಮಂಗ್ ಓದುವಾತ್ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲತೆ ಅವ ತಾಂಡ ಬಯತ್‌ಕ್‌ಂಜ ಚೆರಿಯವಡನ್ನಕೆ ಇಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅವಳ ಕಮ್ಮಿ ತರತ್ ಕಂಡ ಡ್ರಮ್ಮಂಡ್ ಬಯ್ಯ ರಾಣಿರ ಕೂಡೆ ಗೌರಮ್ಮನ ನೋಟುವಕ್ ಚೆನ್ನ ಕಷ್ಟ ಆಪಾಂದ್ ಎಣ್ಣಿಯಂಡತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ರಾಣಿ ಗೌರಮ್ಮನ ಲೇಡಿಲೋಗಿನ್‌ರ ಕೂಡೆ ಆಕ್‌ಚಿ. ಅವಡ ವಡಿಯ ಸರ್ ಜಾನ್ ಲೋಗಿನ್ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ಸುಮಾರ್ ಕಾಲ ಇಂಜಂಪ ರಾಜಮನೆತನತ್‌ರ ರೀತಿ, ನೀತಿ, ಪದ್ಧತಿ, ಸ್ವಭಾವತ್‌ನ ಚಾಯೋಡೆ ಅರ್‌ಂಜಿತಿಂಜತ್. ಕೂಟ್‌ಕ್ ಪಂಜಾಬ್‌ರ ಚಿಂಗಾಂದ್ ಕಾಕುವ ಇಂಜ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗ್‌ರ ಮೋಂಪ ದಿಲೀಪ್‌ಸಿಂಹನ ಚೆರ್ಪತ್‌ಂಜೆ ಚಾಕಿತ್ ಓದ್‌ಚಿಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ದಿಲೀಪ್‌ಸಿಂಹ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮ ಪಾಲನೆ ಮಾಡ್‌ನ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ರಾಜವಂಶಕಾರಡಾತ್ ಆದ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅನ್ನನೆ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗೌರಮ್ಮ ಪೊಣ್ಣಾಳಾಡತ್ ಆದ್ಯ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಕ್ ಮತಾಂತರ ಆನವ!

ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್ ಗೌರಮ್ಮನ ಚಾಯಿತೆ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಅವ ಎಳ್ತ್‌ನ Lady Login's Recollections ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕತ್ ಗೌರಮ್ಮಂಡ ವಿಷಯತ್ ಈ ಪೋಲೆ ಎಳ್ದಿತ್.

Personally, I found the little Princess most amiable & en-

gaging & in no way intractable while she showed a real affection for both me & my husband & never resented or disregarded our necessary restriction"

ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಮಹಾರಾಣಿ, ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗೌರಮ್ಮಂಡ ಆರೋಗ್ಯತ್‌ನ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಲೇಡಿ ಲೋಗನ್‌ನುಂಡ್ ಅರ್‌ಂಜವ ಇಂಜತ್. ರಾಜಕುಮಾರಿ ನೋಟುವಕ ಚಾಯಿ ಇಂಜಕೊ ಅವಡ ಆರೋಗ್ಯ ಚಾಯಿ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅವಕ್ ಚೆರ್ಪತ್‌ಂಜೆ ಟಿ.ಬಿ. ಕಾಯಿಲೆರ ಲಕ್ಷಣ ಇಂಜತ್. ಆನಗುಂಡ್ ಅವಳ ಇಟಲಿಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಪಕ್ ಮಹಾರಾಣಿ, ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್‌ಕ್ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಗೌರಮ್ಮ ಇಟಲಿಕ್ ಪೋಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅವಡ ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮತ್‌ರ ಆಖೀರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಆಂಡಿಂಜತ್. ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಿಞ್ಞ ಸಮ್ಮಂಧಪಟ್ಟ ಸಮಾರಂಭ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ಕ್ಯೂ ಎಣ್ಣುವ ಜಾಗತ್ ನಡ್‌ಂದತ್. ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಮಹಾರಾಣಿರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಳಾಯಿತ್ ಡೀಲೆ ಹಾರ್ಡಿಂಜ್ ಪಿಞ್ಞ ಸರ್ ಜೇಮ್ ವಿರ್‌ಹಾಗ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಮಹಾರಾಣಿ ಬಪ್ಪ ಕಯ್ಯತಾನುಂಡ್ ರಾಜಕುಮಾರಿಕ್ ಓರ್ ಜೊತೆ ಪವಳ ಸರ ಪಿಞ್ಞ ವಜ್ರತ್‌ರವಾಲೆನ ಅಯೆಚಿತ್ ನಲ್ಲರಿಮೆ ಬಯಂದತ್. ಇದ್‌ನ ಕಂಡಿತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರಂಗ್ ದುಂಬ ಕುಶಿಯಾಚಿ.

ಇದಾಯಿತ್ ಗೌರಮ್ಮನ ಇಟಲಿಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಪಿಞ್ಞ ಹವಾಮಾನತ್‌ರ ಬದಲಾವಣೆಲ್ ಗೌರಮ್ಮಂಡ ತಡಿ ಚಾಯಾಯಂಡ್ ಬಂದದೆ ಅಲ್ಲತೆ ಅವಡ ಮಾನಸಿಕ ತಾಕತ್ತೂ ಬೊಳ್‌ಂದತ್. ಅವ ರೋಮ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಮಹಾರಾಜ ದಿಲೀಪ್‌ಸಿಂಹ ಲೇಡಿಲೋಗಿನ್‌ರ ಬೆಂದು ಬಿಡಾರಕ್ ಗೆಡಿ ಗೆಡಿ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್. ದಂಪಾಳೂ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಕ್ ಮತಾಂತರ ಆನಾನುಂಡ್ ಇಯಂಗಕ್ ಮಂಗಲ ಕೈಕೊಂಡೂಂದ್ ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್ ಬಯಂದತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಗೌರಮ್ಮ ಅಚ್ಚಕ್ ಹುಷಾರ್ ಇಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ತಾಂಡ ಬದ್‌ಕ್ ಸುಖತ್ ಇಪ್ಪಲೆಂದ್ ದಿಲೀಪ್ ಸಿಂಹ ತಾಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಣ್ಣೆಯಂಡತ್.

ಮೇ ತಿಂಗತ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಂದ ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್ ತಾಂಡ ಮಕ್ಕ ಬಲ್ಲದಾಯಂಡ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಅಯಿಂಗಡ ಕೂಡೆ ತಾನ್ ಇರೊಂಡೂಂದ್, ಆನಗುಂಡ್ ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯನ ನೋಟಿಯವಕ್ ಬೋರೆ ದಾರ್‌ನೇಂಗಿ ಏರ್ಪಾಡ್ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್.

ಆನಗುಂಡ್ ಮಹಾರಾಣಿ ಲೇಡಿ ಕ್ಯಾಥರಿನ್ ಹಾರ್‌ಕೋರ್ಟ್‌ರ ಆರೈಕೆಲ್ ಬುಡುವಕ್

ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯೂ ಗೌರಮ್ಮ ಸುಖತ್ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಇದ್‌ನರ್‌ಂಜ ಮಹಾರಾಣಿ, ಗೌರಮ್ಮನ ಸರ್ ಜೇಮ್ಸ್ ವಿರ್‌ಹಾಗ್‌ರ ಆರೈಕೆಲ್ ಬುಟ್ಟಿತ್. ಈ ನೇರತ್ ಮಹಾರಾಜ ದಿಲೀಪ್ ಸಿಂಹ ಗೌರಮ್ಮನ ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್‌ರ ತಮ್ಮಣ ಕರ್ನಲ್ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್‌ಕ್ ಪರಿಚಯ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಆರ್ಮಿಲ್ ಬಲ್ಯ ಪದವಿಲ್ ಇಂಜಂವ. ಇಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಕ್ಣ್ಣಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಇಂಜತ್.

ನೋಟುವಕ್ ಚಾಯಿಕಾರ ಆಯಿತಿಂಜ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್‌ಕೂ, ಗೌರಮ್ಮಂಗೂ ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ಕುಶಿ ಆಯಿತ್ 1860ನೆ ಜುಲೈ ತಿಂಗತ್ ಮಂಗಲ ಆಚಿ. ಪಿತ್ಯ ಕಾಲ ಇಯಂಗಕ್ ಓರ್ ಮೂದಿ ಕುಞ್ಞಿ ಪುಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಈ ಕುಞ್ಞಿರ ಪೆದ ಎಡಿತ್ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಗೌರಮ್ಮ.

ಮಂಗಲ ಕೈಂಜಿತ್ ದಂಡ್, ಮೂಂದ್ ಕಾಲತೆ ಗೌರಮ್ಮಂಗ್ ಟಿ.ಬಿ.ಕಾಯಿಲ ಜಾಸ್ತಿ ಆಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಮಹಾರಾಣಿ, ಗೌರಮ್ಮಂಡ ಆರೋಗ್ಯತ್‌ರ ಮೀದ ಎಚ್ಚರ ಎಡ್‌ತವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಗೌರಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರಿ 1864ನೆ ಮಾರ್ಚ್ 30ಂಗ್ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅವಕ್ 23 ಬಯತ್!

ಗೌರಮ್ಮನ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಮಹಾರಾಣಿ ಎಣ್ಣ್‌ನಪೋಲೆ ಲಂಡನ್‌ರ ಬ್ರಾಂಪ್ಟನ್ ಕೇಕೊಳತ್ ಪೂತಿತ್ ಆ ಜಾಗತ್‌ರ ಕೊಡಿಲ್ ಓರ್ ಅಮೃತಶಿಲೆ ಬೆಚ್ಚತ್. ಅದತ್ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತ್ ಚಿಟ್ಟಿತ್.

"Sacred to the memory of the Princess Victoria Gowramma daughter of the Ex Rajah of Coorg, the beloved wife of Lieut Colonel John Campbell. Born in India July 4th 1841, she was brought early in life to England babtized into the Christian faith under the immediate care & protection of Queen Victoria who stood sponsor to her & took a deep interest in her through life. She died 30th March 1864, other sheep I have, which are not of this fold (John 10;16)

ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಗೌರಮ್ಮ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ಮೂಡಿಕುಞ್ಞಿನ ಪಡಿಯ ಕ.ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್‌ರ ಸಿನೇತಂಗ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲ ಚಾಕ್‌ಚಿ. ಗೌರಮ್ಮ ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್ ತಾಂಡ ಕುಞ್ಞಿನ ಚಾಕೊಂಡೂಂದ್ ಬಯಂದಿತಿಂಜಪೋಲೆ ಅವ 1882ಕೆತ್ತನೆ ಚಾಕ್‌ಚಿ.

ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಗೌರಮ್ಮ‌ಂಡ ವಡಿಯ ಕ.ಕ್ಯಾಂಪ್ ಬೆಲ್ ಎಣ್ಣಕ ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್‌ರ ತಮ್ಮಣ 1867ನೆ ಆಗಸ್ಟ್ 4ಂಗ್ ಅಕ್ಕಂಡ ಮನೆಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಅದೇ 7ಂಗ್ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಓರ್ ಬ್ಯಾಗ್ ಪುಡ್‌ಚಂಡ್ ಅಕ್ಕಂಡ ಮನೆಂಜ ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋನಂವ ವಾಪಾಸ್ ಬಂದ್‌ಲೆ. ಅಂವ ಮಾಲ್‌ನ ಕೌಟ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಲ್ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಪೊರ್‌ಟತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಪಕ್ಕತ ಮನೆಕಾರ ಎಣ್ಣ್‌ಚಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಈ ಮಾಲ್‌ನ ಕಪ್ಪಕ್‌ಂದೆ ಜನ ಅಂವನ ಕಿಡ್ನ್ಯಾಪ್ ಮಾಡಿತಿಕ್ಕೂಂಡ್ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆ ಮಾಲ್ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗೌರಮ್ಮ‌ಂಗ್ ಅವಡ ಅಪ್ಪ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕೊಡ್‌ತ ಮಾಲ್ ಆಯಿತಿಕ್ಕು.

ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಂಡ ಮೋವ ಎಡಿತ್ ಗೌರಮ್ಮ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಹೆಚ್.ಇ.ಯಾರ್ಡ್ಲಿ ಎಣ್ಣುವ ಆರ್ಮಿ ಆಫೀಸರ್‌ನ ಮಂಗಲ ಆಚಿ. ಇವಕೂ ಮಹಾರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಪೆನ್ಶನ್ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನಕೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಅಜ್ಞೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ಎಡಿತ್‌ಕ್ ವಿಕ್ಟರ್ ಯಾರ್ಡ್ಲಿ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಕ್‌ಣ್ಣಕುಞ್ಞಿ ಇಂಜತ್. ಎಡಿತ್ 1934ತ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಇಂಜ ಒರೇ ಮೋಂವ ಯಾರ್ಡ್ಲಿ 1936ತ್ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾತ್ ನಡ್‌ಂದ ಆ್ಯಕ್ಸಿಡೆಂಟ್‌ಲ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಎಡಿತ್ ಗೌರಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ಮೋಂವ ವಿಕ್ಟರ್ ಯಾರ್ಡ್ಲಿರ ಚಾವುರ ಮೀದ, ಗೌರಮ್ಮ‌ಂಡ ಮಚ್ಚಿಣ ಎಫ್.ಸಿ.ಯಾರ್ಡ್ಲಿ, 1938ತ್ 'ಕೊಡಗ್‌ರ ಇತಿಹಾಸ'ತ್‌ನ ಕನ್ನಡತ್ ಎಳ್ತ್‌ನ ಎಳ್ತ್‌ಕಾರ ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್.ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಂಗ್ ಓರ್ ಕಾಗದ ಬಂದಿತಿಂಜತ್.

ಅದತ್ 'ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗೌರಮ್ಮ‌ಂಡ ವಡಿಯ ಕ. ಕ್ಯಾಂಪ್ ಬೆಲ್, ಪೊಣ್ಣ್ ಚಾವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಕಾಂಗತಾಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣ್‌ನದ್ ಸೆರಿಯಲ್ಲ. ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್, ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗೌರಮ್ಮ ಚತ್ತಪಿಞ್ಞೊ ಅವಡ ವಡಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಲೇಡಿಲೋಗಿನ್‌ರ ತಮ್ಮಣ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಕಾಂಗತಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಕಾಲತ್ Lady Login's Recollection ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕ ಎಳ್ತಿತ್ ಅದತ್ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಗೌರಮ್ಮ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ವಡಿಯಂಡ ವಿಷಯ ಎಳ್ತ್‌ನದ್ ಸೆರಿ'ಂದ್ ಉಂಡ್.

ಈ ಪೋಲೆ ಲೇಡಿ ಲೋಗಿನ್ ಪಿಞ್ಞ ಎಫ್.ಸಿ. ಯಾರ್ಡ್ಲಿರ ಎಳ್ತ್‌ನುಂಡ್ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕೊದಿಮೋವ ರಾಜಕುಮಾರಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯ ಗೌರಮ್ಮ‌ಂಡ ಸಂತಾನ ವಿಕ್ಟರ್ ಯಾರ್ಡ್ಲಿರ ದುರ್ಮರಣತ್‌ನುಂಡ್ ಆಖೀರಿ ಆಚಿಂದ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ಬದ್‌ಕ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಕೊಡಗ್‌ರ ನಿವಾಸಿಯಡಾತ್ ಮೂಲನಿವಾಸಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಬಂದ್ ಕೂಡ್‌ನಯಿಂಗ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ವರ್ಗ ಮಾಡೊಲು. ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಯ ಎಣ್ಣಕ ಎರವ, ತೇನ್ ಕುರುಬ, ಬೆಟ್ಟಕುರುಬ, ಮಲೆ ಕುಡಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಪೊಲೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟವು.

ಇದತ್ ಎರವ ಪಿಞ್ಞ ಕುರುಬಂಗಕ್ ಕೊಡಗೇ ಮೂಲ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಆಯಿತಿಂಜ್‌ಲೆ. ಇಕ್ಕಲೂ ಇಲ್ಲೆ. ಎರವ ದ. ಕೊಡಗ್‌ರ ದ.ಕೇರಳತ್‌ರ ವೈನಾಡ್‌ಲ್ ಪಂಡ್‌ಂಚೆ ಇಂಜವು ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕ್ರಿ.ಶ.ಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ದ.ಕೊಡಗ್‌ರ ಶ್ರೀಮಂಗಲ ನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ನಾಡ್‌ಕ್ ವಲಸೆ ಬಂದಿತ್ ಇದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ವೀರಾಜಪೇಟೆ ನಾಡ್‌ಲೂ ಉಂಡ್. ಇಯಂಗಡಾತ್ ಪಂಜರಿ, ಪಣೆಯ, ಬಡವ ಪಿಞ್ಞ ಕಾಗಿ ಎಣ್ಣುವ ನಾಲ್ ಜಾತಿ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ದ.ಭಾಗತ್‌ರ ಕುಟ್ಟತ್ ಕುಟ್ಟತಮ್ಮೆ / ಕಾಳಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎರವಕ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ದೇವತೆ.

ಶಿವಪಾದರೆರ ದಂಡನೆ ದಿನ ಎರವ ದ.ಕೊಡಗ್‌ರ ಇರ್ಪುರ ಲಕ್ಷ್ಮಣತೀರ್ಥ ಪೊಳೆರ ಬರಿಲ್ ಉಳ್ಳ ರಾಮೇಶ್ವರ ತಿರಿಕೆಲ್ ತಂಗಡ ಪರಿಕೆ ಒಪ್ಪ್‌ಚಿಡುವ. ಪಂಡ್ ಎರವ ಈ ಬೆಟ್ಟಕುರುಬಂಡ ಅಧೀನತ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆ ಎಣ್ಣುವ. ಇಕ್ಕ ಅನ್ನನೆ ಇಲ್ಲೆ.

ಎರವಂಗ ಕುಳ್ಳಂಗ. ಕರ್ಪು ತೋಲ್‌ರ, ಜುಂಗ್‌ರ್ ತಲ್ಮಿ ಉಳ್ಳವು. ಚಪ್ಪಟೆ ಮೂಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಬಲ್ಯ ಕಿರಿಕಾರ. ಆಣಾಳ ನಡುಂಜ ಮೊಣ್ಣೆಕಾಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಲುಂಗಿ, ನಡುರ ಕೊಡಿಕ್ ಶರ್ಟ್‌ರನ್ನಕೆ ಉಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟಂಡಕ, ಪೊಣ್ಣಾಳ ಕೊಡವತಿ ಪೊಣ್ಣಾಳಡನ್ನಕೆ ಪೊಡಿಯ ಉಡ್‌ಪ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇಯಂಗಡ ಪೊಡಿಯತ್‌ರ ನೆರಿ ಎದಿಕೆ ಇಪ್ಪ. ಬೇಲ್ ಪಿಞ್ಞ ಕಾಫಿ ತೋಟತ್ ನೈಪದ್ ಇಯಂಗಡ ಕೆಲಸ.

ಕುರುಬ

ಕುರುಬಂಗಡಾತ್ ತೇನ್ ಪಿಞ್ಞ ಬೆಟ್ಟ ಕುರುಬ ಎಣ್ಣುವ ದಂಡ್ ಪಂಗಡ ಉಂಡ್. ತೇನ್ ಕುರುಬ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಶ್ರೀಮಂಗಲ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಪಿಞ್ಞ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ನಾಡ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಇವು ಪಂಡ್ ಕಾಡ್‌ರ ಮರತ್‌ರ ಕೊಂಬೆ, ಮರತ್‌ರ ಪೊಟೆ, ಮಣ್ಣ್‌ರ ಪುತ್ತತ್‌ಂಜ ತೇನ್ ಎಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಎಡ್‌ತ ತೇನ್‌ನ ಊರ್‌ರ

ಜನಕ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅಯಿಂಗಳುಂಡ್ ತಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್‌ಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಅಕ್ಕಿ, ನುಚ್ಚಿ ಪಿಞ್ಞಾ ಬೋರೆ ಸಾಮಾನ್ ಪಡ್‌ಂದವ ಇಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಇವು ಒರೇ ಜಾಗತ್ ಸ್ಥಿರ ಆಯಿತ್ ನಿಪ್ಪ ಇಂಚ್‌ಲೆ. ಕಾಡ್‌ಲ್ ಪುಂಡತ್ ನೆರ್‌ಕೆ ಕೆಟ್ಟಿಯಂಡ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಮಯಕೆತ್ತನೆ ಅದತ್ ವಾಸ ಇಂಜಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬೋರೆ ಜಾಗಕ್ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಇಯಂಗಕ್ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಪಿಞ್ಞಾ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವ. ಇವು ಚತ್ತ ತಂಗಡ ಮೂಲಪುರುಷನ ಪೂಜುವ.

ಬೆಟ್ಟಕುರುಬಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಶ್ರೀಮಂಗಲನಾಡ್, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಪಿಞ್ಞಾ ವೀರಾಜಪೇಟೆ ನಾಡ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಇಯಂಡ ಪೂರ್ವಜಂಗ ಕೇರಳತ್‌ರ ವೈನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞಾ ಮಲಬಾರ್‌ಂಜ ಬಂದವು. ಇವು ಪುಂಡತ್ ಕುಕ್ಕೆ, ತೊಟ್ಟ್ ಪಿಞ್ಞಾ ಮೀನ್‌ಪುಡಿಪ ಬಟ್ಟಿ ಮಾಡುವಾತ್ ದುಂಬ ಹುಷಾರ್. ಆನಗುಂಡ್ ಇಯಂಗಳ 'ಪುಂಡ ಕುರುಬ'ಂದ್ ಕಾಕುವ. ಇವು ಕುರ್ಚಿ ಊರ್‌ರ ಕುಟ್ಟಾಲಮ್ಮ / ಕರಿಂಗಾಳಿನ ಪೂಜುವ. ಅನ್ನನೆ ಅಜ್ಜ ಪಿಞ್ಞಾ ಕೂಡ ಎಣ್ಣುವ ಭೂತ ಪೂಜುವ. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಇವು ತಂಗಡ ಮೂಲ ಪುರುಷಂಗಾಂದ್ ನಂಬಿಕೆ.

ತೇನ್‌ಕುರುಬ, ಬೆಟ್ಟ ಕುರುಬಂಗಡ ತೋಲ್ ಕರ್ಪು ರಂಗ್, ಮಂಡೆಲ್ ಜುಂಗ್‌ರ್ ತಲ್ಮಿ, ಸಾಧಾರಣ ಎತ್ತರ ಉಳ್ಳ ಇಯಂಗಡ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪೊಡಿಯಕ್ ಎದಿಕೆ ನೆರಿ ಬೆಪ್ಪ. ಅನ್ನನೆ ಇವು ರೈತಂಗಡ ಭೂಮಿ, ತೋಟತ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ.

ಮಲೆಕುಡಿಯ

ದ.ಕನ್ನಡ ಪಿಞ್ಞಾ ಕೊಡಗ್‌ರ ತೆರಿಲ್ ಏರ ವಾಸ ಉಳ್ಳವು. ಇವು ಕಾಡ್‌ಲ್ ಇಂಜಂಡ್ ಜಾತಿಯಳ ಬೋಟೆಯಾಡಿತ್ ಪಂಡ್ ಬದ್‌ಕುವ ಇಂಜತ್. ಅನ್ನನೆ ಪನೆ ಮರತ್‌ಂಜ ಬೊಳ್ಳೆಕಳ್ಳ್ ಎಡ್‌ಪ ಇಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ಇವು ಬೇಲ್ ಪಣಿ ಕೆಯ್ಯುವ.

ಪೊಲೆಯ

ಪೊಲೆಯ ದ.ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾಗತ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಪೆದತ್ ಉಂಡ್. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಇಯಂಗಕ್ 'ಹರಿಜನ' ಎಣ್ಣುವ ಪುದಿಯ ಪೆದ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಈ ಪೆದ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಗದಪತ್ರ ಪಿಞ್ಞಾ ವಿದ್ಯಾವಂತಂಗಡ ಬಾಯಿಲ್ ಏರ ವಾಡಿಕೆಲ್ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ನಾಡ್‌ಲ್ ಇಂದೇಕೂ ಇನ್ನತ ಬಯ್ಯುಲುಳ್ಳ, ವರ್ಗಕಾರಳ

ಪೊಲೆಯಂದ್ ಕಾಕುವದ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಉಂಡ್. ಪೊಲೆಯ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ದ್ರಾವಿಡ ಪಿಞ್ಞ ಆರ್ಯಂಗಕ್‌ಂಜ ಬೆಂಬರಿಲ್ ಇಂಜಪುಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವ. ಅಯಿಂಗಡ ಮೂಲ ವಿಷಯತ್‌ರ ಮೀದ ಡಾ.ಕೀನ್ ಎಣ್ಣುವ ವಿದ್ವಾಂಸ ಈ ಪೋಲೆ ಎಣ್ಣುವ.

Judging by their short stature, thick lips, low forehead & high cheek bones, they belong to the Negrito race, which once formed the substratum throughout the peninsula, though now submerged by the later arrivals of the Kolarians & Dravidians & the Aryans.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೊಲೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ.ಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ. ಆಚೇಂಗಿ, ಅಕ್ಕತ ಚರಿತ್ರೆರ ವಿವರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲತಾನಗುಂಡ್ ಇಯಂಗಡ ಸ್ಥಿತಿ ಎನ್ನನೆ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ್ ಕಯ್ಯುಲೆ. ಆಚೇಂಗಿ, ಇವು ಅಂದ್‌ಂಜ ಇಂದೇಕೆತ್ತನೆಕೂ ಏದೇ ಆಸ್ತಿ ಇಲ್ಲತೆ ಬೋರೆಯಿಂಡ ತೋಟ, ಬೇಲ್‌ಲ್ ಆಳಳಾಯಿತ್ ನೈಚಂಡ್ ತಂಗಡ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಕಷ್ಟತ್ ನಡ್‌ತಿಯಂಡ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಎರವ, ಕುರುಬ, ಮಲೆಕುಡಿಯಂಗಡ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಕೊಡಗ್ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲತೆ ವೈನಾಡ್, ಮಲಬಾರ್ ಪಿಞ್ಞ ದ.ಕನ್ನಡತ್‌ರ ನೀಲಗಿರಿಂಡೂ ಎಣ್ಣೊಲು. ಆಚೇಂಗಿ ಕೆಂಬಟ್ಟಿ, ಪೊಲೆಯಂಗ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಯಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು. ಬಲ್‌ತೆಕ್ಕೆ, ಎಡ್‌ತೆಕ್ಕೆ, ಪಾಲೆ ಪಿಞ್ಞ ಮಾರಂಗಿಯ ಬಯ್ಯಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದವು. ಕೆಂಬಟ್ಟಿಯ ಮಾರಿಯಮ್ಮ, ಚಾಮುಂಡಿ, ಭಗವತಿಂದ್ ಕಾಕುವ ಪಾರ್ವತಿರ ಉಗ್ರರೂಪತ್‌ನ ಪೂಜುವ. ಈ ದೇವತೆಕ್ ಕೋಳಿ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಜಾತಿಯಳ ಕೊಂದಿತ್ ತಂಗಡ ಪರಿಕೆ ಒಪ್ಪಿಚಿಡುವ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 4ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ 11ಂಗೆತ್ತನೆ ಜೈನ ಅರಸಂಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ ಶಾಸನತ್‌ಂಜ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುಪ. ಆ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಜೈನ ಧರ್ಮ ಪಬ್ಬಿತ್‌ಂಜತ್ ಚರಿತ್ರೆ ಎಣ್ಣುವ. ಶಾಸನತ್ ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಬಿಳೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಶನಿವಾರಸಂತೆ ಹೋಬಳಿರ ಹಾರುವನಳ್ಳಿ, ಅರಕನಳ್ಳಿ ಪಿಞ್ಞ ನಿಡ್ತ ಊರ್‌ಲ್ ಅಕ್ಕ ಆಳ್‌ನ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ವಂಶತ್‌ರ ಜೈನ ರಾಜಂಗ ಭೂಮಿನ ಜೈನ ಬಸದಿ ಪಿಞ್ಞ ಜೈನಗುರುವಕ್ ದಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಈ ಅರಸಂಗಂಡ ಕಾಲತ ಜೈನಗುರುವ ಕೊಡಗ್‌ರ ತಲಕಾವೇರಿಂಜ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಯಡತೊರೆ (ಇಕ್ಕತ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ನಗರ)ತಾಲೋಕ್‌ರ ಹನಸೋಗೆಕೆತ್ತನೆ ಜೈನ ಬಸದಿಯಡ ಮೀದ ಅಧಿಕಾರ

ಪಡ್‌ಂದಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

4ತ್‌ಂಜ 13ನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಜೈನ ಅರಸಂಗ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಲಿಂಗಾಯತ ಧರ್ಮಕ್ ಸೇರ್‌ನ ರಾಜಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೂರ್ವ ತೆರಿಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಎಡ್‌ತೆಬರಿಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ನ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದತ್‌ರ ಪಟ್ಟಣ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ತಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಇಲ್ಲಿ ಓರ್ ಶತಮಾನ ಆಳ್‌ನ ಇವು ಮಿಞ್ಞಾಕ್ ತಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿನ ಮೈಸೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ಪೆರಿಯಾಪಟ್ನಕ್ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಇಯಂಗಡ ಪೆರಿಯ ರಾಜ 'ಸಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಾ'ಂದ್ ಇಂಜ ಆ ಟೌನ್‌ಲ್ ಕೋಟೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ತಾಂಡ ಪೆದತ್ 'ಪೆರಿಯಾಪಟ್ನ'ಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಕ್ರಿ.ಶ. 4ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ 16ಂಗೆತ್ತನೆ ಆಳ್‌ನ ಈ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜಾತಿರ ಒಂದುವ ಇಂಜದ್ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಅಕ್ಕತ ಕಾಲತ ಶಾಸನತ್ ಧರ್ಮಶೆಟ್ಟಿ, ರಾಜ ವಲ್ಲಭ ಶೆಟ್ಟಿ, ಬೀರೇಗೌಡ, ಮಲ್ಲಿಗೌಡ, ಸಿದ್ದೇಗೌಡ, ಲಿಂಗೇಗೌಡ, ಈರಮ್ಮ, ಬಿಡದೆ, ಬೂವಯ್ಯ, ಬಮ್ಮೋಜ, ಮಲ್ಲೋಜ, ಬೊಮ್ಮದೇವ ಜಿನಯ್ಯ, ಸಾತೈಯ್ಯ, ಮಾಯಣ್ಣ, ಮಲ್ಲಯ್ಯ, ವೆಂಕಟ್ಟ್ಯ, ನನ್ನಗೌಡ, ಚಂದನಂದಯ್ಯ, ಜಕ್ಕಿಯಬ್ಬೆ ಇನ್ನತ ಪೆದ ಕಂಡ್ ಬಪ್ಪ.

ಕೊಡವ

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದುಂಬ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಮುಖ್ಯ ಜನಾಂಗ ಆಯಿತುಳ್ಳ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಲ್ ಸುಮೂರ್ ಮೂಂದಾತ್ ಓರ್ ಅಂಶ ಆಯಿತುಳ್ಳ ಕೊಡವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಸುಮಾರ್ 7ತ್‌ಂಜ 8ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ಕದಂಬ ಸೀಮೆಂಜ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಕಾಂಬ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೆದ ಆದ್ಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1174ನೆ ಇಸವಿಲ್ ಹುಣಸೂರ್‌ಲ್ 20ನೆ ಶಾಸನತ್ ಕಾಂಬ. ಇದತ್ ಎಲ್ಲಾ ನಾಡ್‌ರ ಕೊಡವ ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ನಾಡ್‌ಲ್ ಪಾಲ್ಪರೆ ಎಣ್ಣುವ ಜಾಗತ್‌ನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಂಜ, ಚೆಂಗಾಳ್ವ ರಾಜಮನೆತನತ್‌ರ ಪೆಮ್ಮ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಪರ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜಂಡ ದಂಡನಾಯಕ ಬೆಟ್ಟರಸಂಡ ಕೂಡೆ ಪಡೆ ಪೊತ್ತತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ತಿತ್. ಈ ಶಾಸನತ್ 'ಎಲ್ಲಾ ನಾಡ್‌ರ ಕೊಡವ'ಂದ್ ಎಳ್ತಿತಿಪ್ಪಕ ಕೊಡವ ಈ ಕಾಲತ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಶತಮಾನಕ್ ಬಯ್ಯ ಪಾಲ್ಪರೆರ ಸುತ್ತ ಸುಮಾರ್ ನಾಡ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಇದಲ್ಲತೆ ಎಲ್ಲಾ ನಾಡ್‌ರ ಕೊಡವ ಚೆಂಗಾಳ್ವರಸ ಪೆಮ್ಮವೀರಪ್ಪಂಗ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣಕ ಇವು ಧೀರಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಪಡೆ ವಿದ್ಯೆಲ್ ಪಡಿಪುಕಾರ ಎಣ್ಣುವದ್ ಗೊತ್ತ್ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಇವು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಎಲ್ಲಿಂಜ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್ ಎಣ್ಣವಾಂಗ್ ಏದೇ ಏಳ್‌ತ್ರ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲೆ. ಇವು ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಲ್ಯ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಇನ್ನನೆ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ ಈ ಬಾಗತ್ ಕುಂದ್‌ಕಾಡ್ ಇಂಜಾನಗುಂಡ್ 'ಕೊಡಿಮಲ್ಯೆನಾಡ್' ಎಣ್ಬುವ ಪೆದ ಇಂಜತ್. ಕೊಡವ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಾಂಗ್ ತಂಗಡ ಧೀರತನ ಪಿಞ್ಞ ಬುದ್ದಿವಂತಿಕೆಲ್ ತಂಗಡ ಪ್ರಭಾವ ಕಾಟ್‌ನಾಂಗ್ ತಾಕತ್ತ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಇಯಂಗಳ ಕೊಡವ, ಬಾಕಿ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಳ ಪಕ್ಕತ ಪ್ರದೇಶಕಾರಾಂಡ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.

ಕೊಡವಕ್ ತಂಗಡ ಪಳೀಯ ಜಾತಿ ಪಿಞ್ಞ ಮೂಲತ್‌ರ ವಿಷಯ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಗೊತ್ತಿಂಜ್‌ಲೇಂದ್ 1817ತ್ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣತ್‌ನ ಕಂಡ್‌ಪುಡಿಪಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜ ಓರ್ ಆರ್ಮಿ ಆಫೀಸರ್ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದುವ.

"They (Coorgs) as will be imagined are totally ignorant of their own origin nor are there any grounds that could justfiy presumed that they are an ancient race. Their country holds out but few temptations to invasion & the mountains secure it in some measure from the encroachment of conquest. A lively curiosity is awakened as to their origin, which however is involved in an obscurity that leaves but few traces by which it could be removed"

ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡವ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ಬಂದವೂಂದ್ ಅಯಿಂಗಡ ತಡಿರ ಆಕಾರ, ತೋಲ್‌ರ ರಂಗ್, ನೆತ್ತಿ, ಮಂಡೆರ ಓಡ್‌ರ ಅಳ್‌ತೆನುಂಡ್ ಮಾನವ ವರ್ಣನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಂಗ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತ್. 1901ತ್ ಬಂಗಾಳತ್‌ರ ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿರ ತಿಂಗ ಪತ್ರಿಕೆಲ್ ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಹಾಲೆಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ವಿವರಣೆ ತಂದಿತ್.

He describes Coorgs as the finest race without any exception is Southern India & considers them as even superior to the Brahmins in respect of skin, colour, stature & prominence of the nose. Their average cephalic index is 80.6.

ಕೊಡವಡ ಮೂಲಪುರುಷಂಗ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಸಿಂಧು ಪೊಳೆರ ಬರಿಕಾಲೆ ವಾಯವ್ಯ ದಿಕ್ಕ್‌ಂಜ ಮೊಹೆಂಜೊದಾರ ಪಿಞ್ಞ ಹರಪ್ಪ ನಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಲ್ ಇಪ್ಪಕೆ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ

ನಿಂದಿತಿಕ್ಕು. ಬಯ್ಯ ಅವು ಜನಸಂಖ್ಯೆಲ್ ಜಾಸ್ತಿ ಆನಾಂಗೊ, ಬೋರೆ ಏದೊ ಕಾರಣತ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಕಾಲೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತಿಕ್ಕೊಂದ್ ಡಾ.ಹಟ್ಟನ್ ಎಣ್ಣುವ ಮಾನವ ಕುಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಎಳ್ದುವ. ಅಂವಂಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಲ್ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

It appears to be a much a simpler & more satisfactory view to regard the brachycephalic stock as preceding the Aryans. We may suppose them to have entered into the Indus valley during the Mohanja Daro period & to have extended down to the west coast as far as Coorg forming the physical basis of several of the brachycephalic or mesatocephalic caster of Western India.

ಹರ್ಬರ್ಟ್ ರಿಸ್ಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಇಞ್ಜಿನೀರ್ ಐರೋಪ್ಯ ಮಾನವ ಕುಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಕೊಡವಡ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

Herbert Risley characerises the Kodavas as Indo Sythians & illustrates the Kodavas a specimen taking into consideration the proportion of the head, nose root to the nose & stature"

ಮುಂಬೈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯತ್‌ರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಡಾ.ಗುರ್ಯೆ ಎಳ್ದ್‌ನ Caste & Class in India ಪುಸ್ತಕತ್ ಹರ್ಬರ್ಟ್ ರೆಸ್ಲೆರ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವನ್ನಕೆ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತ್.

A Scytho Dravidian type or western type characterizes the western coast from Gujrat to South Canara & then spreads inwards into Coorg, Mysore, the Deccan etc. He then gives the nasal index & remarks that the Vakkaliga, Coorg, Shenvi, Prabhu, Nagar, Chitpavan, Havika & Mahg are representations of the type.

ಕೊಡಗ್ ಗೆಜೆಟಿಯರ್ ಎಣ್ಣುವ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯತ್‌ನ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆರ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ಪ್ರಾಚ್ಯಶಾಸ್ತ್ರತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ಲೂಯಿಸ್‌ರೈಸ್ ಮೈಸೂರ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಎಳ್ದಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಆ ಸರ್ಕಾರ 1878ತ್ ಪ್ರಕಟ ಪಡ್‌ತ್‌ನ ಪುಸ್ತಕತ್ The Coorgs are the southernmost ex-

tension of a Scytho Dravidian type which prevails throughout the west of Indiaಂದ್ ಎಳ್ತುವ.

ಆನಗುಂಡ್ ಕೊಡವ, ಮಾನವಕುಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪೋಲೆ, ಕೊಡವ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ವಾಯವ್ಯ ಬರಿಕಾಲೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ನ ಸುಗ್ಗಿತ್ ಒಳ್‌ಕ್ ಬಂದ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿಯಾಡಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಕಾಲೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಬಂದ ಎಚ್ಚಕೊ ಗುಂಪ್‌ರ ಜನಡಾತ್ ಓರ್ ಗುಂಪ್‌ರ ಜನಾಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ಸರ್ ಎರ್ಸ್‌ಕಿನ್ ಪೆರ್ರಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತುವ.

"He points out that the Kodavas have no resemblance to any of the races of South India & says that they are by far the finest race he had seen in India in point of Independent bearing, good looks & all the outward signs of well being."

ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡವ ದ್ರಾವಿಡ ಬುಡಕೆಟ್ಟ್‌ಕ್ ಕೂಡ್‌ನವುಂದ್ 1887ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜಾತಿ ಪಿಣ್ಣ ಬುಡಕೆಟ್ಟ್ ಜನಾಂಗತ್‌ರ ಮೀದ ರಿಕ್ಟರ್ ಎಣ್ಣುವ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಎಳ್ತಿತ್. ಅಸ್ಸನೆ ಚೆನ್ನೈ ಅಧಿಪತ್ಯತ್‌ರ ದ್ರಾವಿಡ ಬುಡಕೆಟ್ಟ್‌ರ ಜನಡ ಮೀದ ಎಳ್ತ್‌ನ ಡಾ. ಮಕಲಿಯಾನ್ ಎಣ್ಣುವ ಮಾನವಕುಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತಿತ್.

Dr. Macleane writing of the interior movements of the Dravidian race mentions the Nairs as having come from the North Kannada country.

ಡಾ. ಮೆಕಾಲಿಯನ್‌ರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕೊತ್ತ್ ರಿಕ್ಟರ್ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ತಿತ್.

It is very likely that the Coorgs as a branch of the same tribe have diverted to & settled in Coorg, where they displaced the anterior or Hill Tribes already described & asserted their lordship overthem.

ಕೊಡವ ಸಂಶೋಧಕಂಗಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಕೊಡವ ಆರ್ಯ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಸಿಥಿಯ ಬುಡ ಕೆಟ್ಟ್‌ಕಾರಂದೂ, ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ದ್ರಾವಿಡಂಗಾಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತ್. ದ್ರಾವಿಡಂಗ ಮೊಹೆಂಜೊದಾರೊ ನಾಗರಿಕತೆರ ಕಾಲತ್ ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂ ಸ್ಥಾನತ್‌ಂಜ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಬಂದವೂಂದ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಆಚೇಂಗಿ, ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಕೊಡವಡ ಮೂಲತ್‌ರ ವಿಷಯ ಎಳ್ತ್‌ನ ಏರ ಮಾನವಕುಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡವ ಉತ್ತರತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಸಿಥಿಯನ್ ವಂಶಕಾರಂದ್ ಉಳ್ಳಾಂಗ್ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಯವಲೂಂದ್ ಕಾಂಬ. ಇಕ್ಕ ಕೊಡವಡ ಮೂಲ ಪುರುಷಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಕ್ ಇಂಜ ಕಾರಣ ಎಂತೇಂದ್ ನೋಟೊಂಡು.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 9ನೆ ಶತಮಾನತ್ ಕದಂಬ ವಂಶಕ್ ಸೇರ್‌ನ ದುದ್ದರಸ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆಲ್ ಆಳುವ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಆಧಾರ ಆಯಿತ್ ಯಡೂರ್ ಸುಗ್ಗಿದೇವಡ ಗುಡಿಲ್ ಓರ್ ಶಾಸನ ಉಂಡ್. ಅದೇ ನೇರತ್ ಕದಂಬ ವಂಶತ್‌ರ ತುಂಡರಸ ಗೋವೆ, ಪಿಞ್ಞ ಹಾನಗಲ್‌ನ ಆಳುವ ಇಂಜತ್.

ಕದಂಬ ವಂಶ ನಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಲ್ ಬನವಾಸಿಲ್ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಆ ವಂಶತ್ ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಎಣ್ಣುವ ರಾಜ ಇಂಜದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಕ್ರಿ.ಶ. 6ತ್‌ಂಜ 8ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಒಳ್‌ಲ್ ರಚನೆಯಾನ 'ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣ'ತ್ ಮತ್ಸ್ಯದೇಶತ್‌ರ ರಾಜ ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆದಿ ನಿವಾಸಿಯಳುಂಡ್ ತಾಂಡ ಪುಡ್‌ತತ್ ಬೆಚ್ಚಂಡತ್‌ಂದೂ, ಅಂವಂಡ ಮೋಂವ ದೇವಕಾಂತ ಕೊಡವಡ ಮೂಲಪುರುಷಾಂದೂ ಎಣ್ಣಿತ್. ಮತ್ಸ್ಯದೇಶ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆರ ಹಾನಗಲ್‌ರ ಸುತ್ತು ಉಳ್ಳ ಜಾಗ ಎಣ್ಣುವ.

1801ತ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ದೀರ್ಘ ಚರಿತ್ರೆ ಎಳ್ತ್‌ನ ಸರ್ ಮಾರ್ಕ್ ವಿಲ್ಕ್ಸ್ ಎಣ್ಣುವ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆರ್ಮಿ ಆಫೀಸರ್ ಪಿಞ್ಞ ಚರಿತ್ರೆಕಾರ, ಕದಂಬ ವಂಶತ್‌ರ ರಾಜಂಡ ಅಧೀನತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಕೊಡವಡ ಮೂಲ ಪುರುಷಂಗ ಸೈನಿಕಂಗ. ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ / ಅದ್‌ಂಡ ಭಾಗತ್‌ನ ಆಳಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ ಇಲ್ಲಿಕ್ ತಂಗಡ ರಾಜಂಡ ಕೂಡೆ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್‌ಂದ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವ. ಇದ್‌ಂಗ್ ಓರ್ ಧಾರ್ಮಿಕ ರೂಪು ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಅದ್‌ನ ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣತ್ ಕೂಟಿತ್‌ಂದ್ ಚರಿತ್ರೆಕಾರಂಗಡ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

1398ನೆ ಇಸವಿಲ್ ರಚನೆ ಆನ ಮಂಗರಾಜಂಡ ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟ್‌ಲ್ 'ಕೊಡವ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಬಂದವು, ಇಲ್ಲಿಯತ ಹಿಂದುವಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿಯಂಡವು, ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪ ಜನಾ'ಂದ್ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿತ್. ಎನ್ನಂಗೆಣ್ಣಕ ಈ ನಿಘಂಟ್‌ರ ಕಾಲತ್ ಕೊಡವ ತಂಗಡ ಪೊರದೇಶತ್‌ರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಕಾಪಾಡಿಯಂಡ್ ಬಂದವೂಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಆ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್ ಕಾಡ್‌ಂಜ ದುಂಬಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಆ ಕಾಲತ್ ಕಾಡ್‌ಜಾತಿಯಳ ಬೋಟೆಯಾಡುವಕ್ ಕೊಡವಳೆ ಅಲ್ಲ, ಕಾಡ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಭೂಮಿ,ಮನೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಇಂಜ ಎಲ್ಲಾ ಜನ ಬೋಟೆಕಾರಳೆ ಆಯಿತ್

ಇರೊಂಡಿಂಜತ್.

ಕೊಡವಡ ಮೂಲಪುರುಷಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆನಿಂದಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಕೂ ವೈನಾಡ್ ಪಿಞ್ಞ ಉತ್ತರ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಜನಡ ಸಮ್ಮಂಧ ದುಂಬ ಬೊಳ್ಂದತ್. ಅವು ಕಾಲಕ್ ದಂಡ್, ಮೂಂದ್ ಕುರಿ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಕರಾವಳಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅತ್ತ್ರಡ ಮೀದ ಅಕ್ಕಿ ಪೋರಿಯಂಡ್ ಅಕ್ಕಿನ ಅಲ್ಲಿ ಮಾರಿತ್ ವಾಪಾಸ್ ಬಪ್ಪಕ ತಂಗಕ್ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಉಪ್ಪು, ಇರ್‌ಂಬ್ ಸಾಮಾನ್, ಬಟ್ಟೆ ಇನ್ನತಾನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡವಡ ಮೂಲಪುರುಷ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಉ.ಕನ್ನಡತ್‌ರ ಓರ್ ಪಳೀಯ ಕನ್ನಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ಪರ್‌ಂದವ ಇಂಜತ್ ಕಾಂಬ. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಇಲ್ಲಿಯತ ಮೂಲನಿವಾಸಿಯ ಪರೆವ ಇಂಜ ತಮಿಳ್ ಮಿಶ್ರ ಆನ ಮಲಯಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಮಲಬಾರ್ ಕರಾವಳಿರ ಜನಡ ಮಲಯಾಳ ಕೂಡಿತ್ ಇಕ್ಕ ಕೊಡವ ತಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಬೋರೆ ಎಚ್ಚಕೋ ಜಾತಿಯ ಪರೆವ ಇಂಜ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ ಆಯಿತಿಕ್ಕು. 'ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ದ್ರಾವಿಡ ತಕ್ಕ್' ಎಣ್ಣುವವೂ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ವಿಷಯತ್ ಏದೇ ಓರ್ ಆಖೀರಿ ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲೆ.

ಕೊಡವ ಮಲಬಾರ್ ಹಿಂದೂವಡ ಸಮ್ಮಂಧತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯತಪೋಲೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಊರ್, ನಾಡ್‌ಲ್ ತಿರಿಕೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಇಂಜ ಮಾದೇವ, ಭಗವತಿ, ಶಾಸ್ತಾವು ದೇವತೆಯಳ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಕಾಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕೊಡವ ಆದ್ಯ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ದಕ್ಷಿಣನಾಡ್‌ಲೆ ಬೊಳ್ಂದವು. ಈ ನಾಡ್ ಮಲಬಾರ್‌ಕೂ, ವೈನಾಡ್‌ಕೂ ಮುಟ್ಟಿಯಂಡಿತ್. ಈ ಕಾಲತ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ಊರ್‌ಕ್ ಪೋಪಕ್ ವೆಹಿಕಲ್ ಪೋಪಕುಳ್ಳ ಚಾಯುಳ್ಳ ರಸ್ತೆ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚವಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಆ ಜಾಗಕ್ ಕುಂದ್ ಕುಡ್‌ಪುಕಾಲೆ ಅತ್ತ, ಆನೆ ಪಿಞ್ಞ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ಪೋಪನ್ನತ ಕಾಲ್ ಬಟ್ಟೆ ಮಾತ್ರ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡವಕ್ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಪಾಡಿ ಇಗ್ಗುತ್ತಪ್ಪ ದೇವತೆ ಕುಲದೈವ. ಈ ದೇವಡ ಸಮ್ಮಂಧಿಯಳಾನ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್ ಚೋಮಕುಂದ್‌ರ ತಂಬಿರಾನ್, ಪಾಲೂರಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವ ದೇವತೆ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್ ಕರಡತ್‌ರ ಚೋಮಕುಂದ್‌ಲೂ, ಕುಯ್ಯಂಗೇರಿ ನಾಡ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಪಾಲೂರ್‌ಲೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಆಯಿತ್. ಈ ದೇವತೆಯಡ ಪೆರಿಯ ಅಣ್ಣ ಕೊಡಗ್ ತೆರಿಂಜ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಉತ್ತರ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಬೈತೂರ್‌ಲ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಆಯಿತುಂಡ್. ಇಂವಂಡ ಎಳಿಯ ತಮ್ಮಣ ಕುಟ್ಟಿತ್‌ಂಜ ಮಾನಂದವಾಡಿಕ್ ಪೋಪ ಬಟ್ಟೆಲ್ ವೈನಾಡ್ ತಿರ್‌ನೆಲ್ಲಿಲ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಆಯಿತ್. ಇಂವಂಗ್ ಮಲಯಾಳಕಾರ

'ಪೆರುಮಾಳ್', ಕೊಡವ 'ಪೆಮ್ಮಯ್ಯ'ಂದ್ ಕಾಕುವ. ಈ ಸೋದರಂಗಡ ತಂಗೆ ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟಳಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಾಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಯುವಕಪಾಡಿಲ್ 'ಪನ್ನಂಗಾಲತಮ್ಮೆ' ಎಣ್ಣುವ ಪೆದತ್ ಹರಿಜನಳುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಡ ದೇವತೆ ಆಯಿತ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡ್‌ಚ್ಚಿಟ್ಟುವ.

ಪೌರಾಣಿಕ ಆಯಿತ್ ಮಲಬಾರ್‌ಂಜ ಈ ಅಂಜಿ ಸೋದರಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಓರ್ ಸೋದರಿ ಪೊರ್‌ಟಿತ್ ತಂಗಡ ಬಟ್ಟೆಲ್ ಅಲ್ಲಿಯತ ದೇವತೆ ಆಯಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣನಕೊ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಆಯಿತ್ ನಂಗ ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಯಡ ಪಂಡ್ ಕಾಲತ್ ಭಕ್ತಂಗ ಆಯಾಯ ಜಾಗತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂದ್ ಎಣ್ಣೊಲು.

ಬೈತೂರ್‌ಲ್ ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ನಡ್‌ಪ ಪತ್ತ್ ದಿನತ್‌ರ ನಮ್ಮೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಒಕ್ಕಕಾರ ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ಅಕ್ಕಿನ ಅತ್ತಡ ಮೀದ ಪೋರಿಯಂಡ್ ಬೈತೂರ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ತಂಗಡ ಪರಿಕೆನ ಒಪ್ಪಿಚಿಡೊಂಡು. ಬೈತೂರ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಪೋನ ಕೊಡವಕ್ ಪತ್ತನೆ ದಿನ ವಿಶೇಷ ಮರ್ಯಾದಿ, ಊಟ, ತಕ್ಕಾರ ಕೊಡ್‌ಪ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಊರ್‌ರ ತಿರಿಕೆಲ್ ದೇವ, ಮನುಷ್ಯಂಡ ಮೀದ ತಿರುವಳ ಬಪ್ಪಕ ಆ ದೇವ ಇಂದೇಕೂ ಮಲಯಾಳತೆ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ. ಕೊಡಗ್‌ರ ಊರ್ ತಿರಿಕೆಲ್ ದೇವಡ ತಿರುವಾಳ ಬಪ್ಪ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಜನ ಇಂದೇಕೂ ಬೈತೂರ್ ತಿರಿಕೆರ ಅಧಿಕಾರಿಯಳುಂಡ್ ತಿರುವಾಳ ಬಪ್ಪ ಅಧಿಕಾರತ್‌ನ ಆದ್ಯ ಪಡ್‌ಂದವಂಡು.

ಮಲಬಾರ್‌ಲ್ ರೂಢಿಲ್ ಉಳ್ಳ ಮಂದಣ್ಣ ಮೂರ್ತಿ, ವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿಯಳ ಕೊಡವ ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ದಂಡ್ ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ತಂಗಡ ಮನೆಲ್ ಆ ದೇವಡ ವೇಷ ಇಡುವಕ್ ಮಲಯಾಳತ್‌ಂಜ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತುಳ್ಳ ಬಣ್ಣಂಗ, ಮಲಿಯಂಗ, ಪಣಿಕಂಗಳುಂಡ್ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೂಜುವ. ಊರ್‌ರ ತಿರಿಕೆರ ಕಾಲತ್‌ರ ನಮ್ಮೆಲ್ ಚಾಮುಂಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಕುಟ್ಟಿಚಾತನ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೂಜುವ.

ಕೊಡವ ಕಾಲಕ್ ಮುಖ್ಯ ಆಯಿತ್ ಮೂಂದ್ ನಮ್ಮೆನ ಕೈಪ. ಇದ್ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ಲ್ ಕೈಲ್ ಪೊವ್ದ್, ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಚಂಗ್ರಾಂದಿ ಪಿಞ್ಞ ನವೆಂಬರ್/ಡಿಸೆಂಬರ್‌ಲ್ ಬಪ್ಪ ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆ.

ಕೈಲ್‌ಪೊವ್ದ್ ಎಣ್ಣಕ ಆಯುಧಪೂಜೆ ಮಾಡಿತ್ ಬೋಟೆಕ್ ಪೋಪಕ್ ಸುರು ಮಾಡುವ ನಮ್ಮೆ. ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಪುಟ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬರ್ಕತ್ ದುಂಬಿತ್‌ಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ನಂಬಿತುಳ್ಳಾನುಂಡ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆನ ದೇವತೆಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್, ತೊಲೆಯಾರ್ ಚಂಗ್ರಾಂದಿರಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡಾತ್ ಏರ ಜನ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ಂಜ

ಪೂರ್‌ಮೆತ ಜಿಲ್ಲೆಕಾರಳೂ, ಕೇರಳಕಾರ, ತಮಿಳ್ನಾಡ್‌ಕಾರ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಕನ್ನಿಕೆರ ಕೂಡೆ ಸಂಗಮ ಆಪ ಜಾಗತ್ ಭಾಗಮಂಡಲ ಕ್ಷೇತ್ರತ್‌ಂಜ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಸುಮಾರ್ ನಾಲ್ ಮೈಲ್ ದೂರತ್ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂದ್‌ರ ನಡೂಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಉಗಮ ಸ್ಥಾನಕ್ ತೀರ್ಥಕಾಯಿತ್ ಬಪ್ಪ.

ಪುತ್ತರಿ ಎಣ್ಣಕ 'ಪುದಿಯ ಅಕ್ಕಿ'ಂದ್ ಅರ್ಥ. ಪುದಿಯ ನೆಲ್ಲ್‌ರ ಬೊಳೆ ಬಪ್ಪಕ ಅದ್‌ಂಡ ನುಲಿಂಜ ಅಕ್ಕಿ ತೊಲ್‌ಚಿತ್ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿತ್ ಈ ನಮ್ಮೆ ಕೈಪ. ಇದ್ ಸುಮಾರ್ ಆರ್ ದಿನಕೆತ್ತನೆ ಊರ್, ನಾಡ್‌ರ ಪರಂಬ್‌ಲ್ ವಾದ್ಯತೋಡೆ ಆಟ್ ಪಾಟ್‌ಲ್ ಕೈಪನ್ನತ ನಮ್ಮೆ.

ಈ ನಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಾತೆ ಕಾಲಕ್ ಒಮ್ಮತೆ ಕೊಡವಡ ಪ್ರತಿಯೋರ್ ಒಕ್ಕತೂ ತಂಗಡ ಒಕ್ಕಡ ಮೂಲಪುರುಷಂಗ್ ಒಕ್ಕಚೆ ಕೂಡಿತ್ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ. ಒಕ್ಕಡ ಮೂಲಪುರುಷನೆ ಕಾರಣ. ಮಲಯಾಳತ್ 'ಕಾರಣವನ್' ಎಣ್ಣುವ. ಕೊಡವ ಒಕ್ಕತ್‌ರ ಮೂಲ ಪುರುಷನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವದ್ ಮಲಬಾರ್ ನಾಯರಂಡ ಕೂಡಿಯಾಟತ್‌ಂಜ ಬಾತ್‌ಂದ್ ಕಾಂಬ.

ಕೊಡವ ತಂಗಡ ಊರ್‌ರ ತಿರಿಕೆಲ್ ಅಕ್ಕಿರ ಪರಿಕೆ ಒಪ್ಪಿಚಿಡುವ, ಆಡುವ. ಆಚೇಂಗಿ, ಕೊಡವ ತಂಗಡ ಏದೇ ನಮ್ಮೆ ನಾಳ್, ನಲ್ಲದ್ ತೀಯಾಲ್ ಪಟ್ಟಮ, ಪುರೋಹಿತಂಗಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಡುಲೆ. ಕೊಡವಡ ಮಂಗಲಕೂ ಬೋರೆ ಹಿಂದೂವಡ ಮಂಗಲ ಪದ್ಧತಿಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಡ್. ಕೊಡವ ಮಂಗಲತ್‌ರ ಮೂರ್ತತ್‌ರಂದ್ ತಂಗ, ತಂಗಡ ಮನೆಕ್ ಕ್‌ಣ್ಣ, ಮೂಡಿ ಮುಕ್ಕಾಲಿಲ್ ಅಳ್‌ತಂಡ್ ತಂಗಡ ಪೆರಿಯಯಿಂಗಳುಂಡ್ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಿಞ್ಞ ಇನಾಂ ಪಡ್‌ಂದವ. ಅಂದ್ ಒಯಿಪತ್ / ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಕ್‌ಣ್ಣ, ಮೂಡಿರ ಮನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಕೆತ್ತಿತ್ ಮೂಡಿರ ಕೈ ಪುಡ್‌ಚಿ ಒಪ್ಪಿತ್ ತಾಂಡ ಮನೆಕ್ ಮೂಡಿ ಪಿಞ್ಞ ಅವಡ ಬೆಂದುವಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಮನೆಕ್ ಬಪ್ಪ. ಮೂಡಿನ ತಾಂಡ ಮನೆಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದ ಬೈಟ್ ಕ್‌ಣ್ಣ, ಮೂಡಿನ ಕೋಂಬರೆಕ್ ಕೂಟ್‌ನಪಿಞ್ಞ ಕೊಡವಡ ಮಂಗಲ ಪದ್ಧತಿ ಆಖೀರಿಯಾಪ.

ಕೊಡವ ಆಣಾಳ ಉತ್ತರ ದೇಶತ್‌ಂಜ ಬಪ್ಪಕ ಇಟ್ಟಿವ ಇಂಜ ಬೋಳೆಂಜ ಮೊಣ್ಣೆಕಾಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಮುಚ್ಚುವ ಗೌನ್, ನಡುರ ಕೊಡಿಕ್ ಓರ್ ಶರ್ಟ್ ಪಿಞ್ಞ ನಡುರ ಕ್‌ದಕ್ ಮೊಣ್ಣೆಕಾಲ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಓರ್ ಚಡ್ಡಿ. ಮಂಡೆಕ್ ಎಕ್ಕೋಲು ಓರ್ ಪಸ್ತ್ರ, ಮಂಗಲ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ನಮ್ಮೆ ನಾಳ್‌ರ ದಿನತ್ ಮಂಡೆರ ಮೀದ ಚಪ್ಪಟೆಯಾನ ಓರ್ ಮಂಡೆತುಣಿ ಇಟ್ಟಿವ ಇಂಜತ್. ಗೌನ್ ನಡುರ ಸುತ್ತು ಟೈಟಾಯಿತ್ ನಿಪ್ಪನ್ನಕೆ ಉದ್ದ ಬಟ್ಟೆನ ಮಡ್‌ಕಿತ್, ಕೆಟ್ಟಿತ್ ನಡುರ ಎದಿಕೆ ಆಂಡ ತುದಿನ ಬುಡುವ ಇಂಜತ್. ಕೈಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಪೊಂದಿತ್,

ಕೊಂಡಿ, ಹುಕ್ ಇನ್ನತದ್ ಇಲ್ಲತಿಂಜ ಆ ಕಾಲತ್ ಲಾಡಿ ಪಿಞ್ಞ ನಡುಪಟ್ಟಿನುಂಡೆ ಆಣಾಳ ತಂಗಡ ಪೊರಪಾಡ್‌ನ ಮುರ್‌ಕಿ ಬೆಚ್ಚವಂಡಿಂಜತ್.

ಕೊಡವತಿಯಡ ಪೊರಪಾಡ್‌ಲ್ ಮಾತ್ರ ಅವು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಅಯಿಂಗಡ ಪೊಡಿಯತ್‌ರ ಎದಿಕೆ ಇಂಜ ನೆರಿ ಬಯ್ಯ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಕೊಡಗ್ ಕೈಂಜ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಮಧ್ಯಕೆತ್ತನೆ ಕೆರೀಯ ಕಾಡ್, ವಿಷಜಾತಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಕ್ರಿಮಿಯಳುಂಡ್ ದುಂಬಿ ಪೋಯಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಇಲ್ಲಿಯತ ಆಣಾಳ ಪಿಞ್ಞ ಪೊಣ್ಣಾಳ ನಾಡ್‌ಲ್ ತಿರಿಕಳಿಪಕ ಕಾಡ್ ಜಾತಿಯಳುಂಡ್ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟವಕ್ ಚುರ್‌ಕ್‌ಲ್ ಮರ ಪತ್ತೊಂಡಿಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಆಖೀರಿ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಎಣ್ಣಕ 19ನೆ ಶತಮಾನತ್‌ರ ಆದ್ಯತ ಮೂಂದ್ ದಶಕತೂ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಮರ ಪತ್ತಿಯಂಡ್, ಅಲ್ಲಿಂಜ ಶತ್ರುವಕ್ ಬಿಲ್ಲ್ ಬಾಣ ಪೊಯ್ಯುವ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರನೊಬ್ಬ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಕ್ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್‌ರ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ನುಂಡ್ ಗೊತ್ತ್‌ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಶ್ಚಿಮ ತೆರಿಲ್ ವಾಸ ಇಂಜ ಮಲೆ ಕುಡಿಯಡ ಪೊಣ್ಣಾಳ ಪನೆಮರ ಪತ್ತಿತ್ ಬೊಳ್ಳೆಕಳ್ಳ್‌ನ ಕ್‌ದಕ್ ಉಳ್‌ಪುವ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಪಂಡೇತ ಬಯತಾನವು ಎಣ್ಣುವ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಮರಪತ್ತುವಕ್ ಸುಲಭ ಆಂಡುವೇಂಗಿ ಪೊಣ್ಣಾಳ ತಂಗಡ ಪೊಡಿಯತ್‌ರ ನೆರಿನ ಬೆಂಬರಿಕ್ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟೊಂಡಿಂಜತ್. ಈ ಕಾರಣತ್‌ನಗುಂಡ್ ಪೊಣ್ಣಾಳ ತಂಗಡ ಪೊಡಿಯತ್‌ರ ನೆರಿನ ಬಯ್ಯ್‌ಕ್ ಚಿಕ್ಕ್‌ಚಿಟ್ಟವನ್ನಕೆ ಮಾಡಿಯಂಡತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೂಲಪುರುಷಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 5,6ನೆ ಶತಮಾನ ಕೈಂಜಪಿಞ್ಞ ಬಂದಿತ್ ಉಂಡೇಂಗಿಯೂ, ಬಯ್ಯಂಜ ಮಲಬಾರ್, ವೈನಾಡ್‌ಂಜ ಜನ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಇಲ್ಲಿಯತ ಕೊಡಗ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಕೂಡಿಯಂಡ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಸಂದರ್ಭ ಉಂಡ್. ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯಂಡ ಕಾಲತ್ ಅಂವಂಡ ಜನ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸೀಮೆಂಜ ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಂಡಬಂದ ಸಾಮಾನ್‌ನೆಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಬಂದ ಆಣಾಳ, ಪೊಣ್ಣಾಳ, ಮಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್ ಕೊಡವ ಆಚೀಂದ್ ಆ ರಾಜ ಎಳ್ದ್‌ಚಿಟ್ಟ ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಉಂಡ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಜಾತಿಕಾರ ಕೊಡವ ಆಪ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಡಾ.ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಪಿಞ್ಞ ರಿಕ್ಟರ್ ಎಳ್ದಿತ್.

ಕೊಡವಡಾತ್ ಸುರೂಲ್ ನಾಲ್ ಪಂಗಡ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಕೊಡವಡ ಆಸ್ತಿ ಸಮ್ಮಂಧ ಕಾಯ್ದೆನ 1871ಲ್ ರಚನೆ ಮಾಡ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್

ಕ್ಯಾ.ರಾಚ್‌ಕೋಲ್ ಎಣ್ಣುವಂವ ಎಳ್ಪಿತ್. ಇದತ್ ಅಮ್ಮಕೊಡವ, ಚೆರಿಯ ಕೊಡ್‌ವ, ಮಲ್ಲ ಕೊಡವ ಪಿಞ್ಞ ಜಮ್ಮ ಕೊಡವ ಎಣ್ಣುವ ನಾಲ್ ಪಂಗಡ.

ಇದತ್ ಅಮ್ಮಕೊಡವ ಸಸ್ಯಾಹಾರಿಯ. ಅವು ಪಂಡ್ ಪುರೋಹಿತಂಗ, ಪಟ್ಟಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದ್ ಓರ್ ಹೇಳಿಕೆ ಉಂಡ್. ಇತಿಹಾಸತ್‌ರ ಕಾಲತ್ ಅವು ಅನ್ನತ ಜಾಗ ಪಡ್‌ಂದದ್ ಕಂಡ್‌ಬಪ್ಪಲೆ. Religion & Society among the Coorgs ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕ ಎಳ್ದ್‌ನ ಡಾ.ಎಂ.ಎನ್.ಶ್ರೀನಿವಾಸ್, ಅಮ್ಮಕೊಡವಡ ಮೂಲಪುರುಷ ವೈನಾಡ್‌ರ ತಾಯಿಕಾಟ್ ನಂಬಿರಾನ್ ಎಣ್ಣುವ ಪಟ್ಟಂಡ ಮೋವಕ್, ಓರ್ ಕೊಡವಂಗ್ ಪುಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅಂವ ತಾಂಡ ಅವ್ವಂಡ ಪದ್ದತಿನೆ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಬಂದಾನುಂಡ್ 'ಅಮ್ಮಕೊಡವ' ಆಚೀಂದ್ ಅಂವಂಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅದೇ ಪೆದತ್‌ನುಂಡ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡತ್‌ಂದ್ ಎಳ್ಪುವ.

ರಿಕ್ಟರ್, ಅಮ್ಮಕೊಡವ ವೈನಾಡ್‌ಂಜ ಬಂದವೂಂದ್ ಅಲ್ಲಿ ಇದೇ ತರತ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಅಯಿಂಗಡ ಸಮ್ಮಂಧ ಇಂಜತ್ ಎಣ್ಣಿತ್. ಈಂಡೆಡೆಲ್ ಅಮ್ಮ ಕೊಡವ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣೆ ಬುಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. 1834ತ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕರಣಿಕ ತಿಪ್ಪಮ್ಮಯ್ಯ ಬಲಂಬೇರಿಲ್ ಪಾಡಿ ನಾಲ್ನಾಡ್‌ರ ಅಮ್ಮ ಕೊಡವಕ್ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅಯಿಂಗಳ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಪುರ ಮಠತ್‌ರ ಗುರುರ ಶಿಷ್ಯನಾಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕ್‌ಗ್ಗಟ್ಟ್‌ನಾಡ್‌ರ ಅಮ್ಮ ಕೊಡವಳ ಉಡುಪಿ ಮಠತ್‌ರ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಧಾರಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಆ ಮಠತ್‌ರ ಗುರುರ ಶಿಷ್ಯನಾಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಚೆರಿಯ ಪಿಞ್ಞ ಮಲ್ಲ ಕೊಡವ ಕ್ರಮೇಣ ಒಕ್ಕಚೆ ಕೂಡಿಯಂಡತ್. ಜಮ್ಮ ಕೊಡವ ಸುರೂಲ್ ಹಾಸನ ಪಿಞ್ಞ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆರ ಒಕ್ಕಲಿಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆನಿಂದಪಿಞ್ಞ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್, ಪದ್ದತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯತ್‌ನ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಕ್ರಮೇಣ ಕೊಡವಳಾಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಉಂಡೇಂಗಿಯೂ ಈ ಜಮ್ಮ ಕೊಡವಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಒಕ್ಕಕಾರ ಒಕ್ಕಲಿಗಳಾಯಿತೆ ಇಂಜಂಡ್ ಇಕ್ಕ ಹಾಸನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರ್, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆರ ಒಕ್ಕಲಿಗಡ ಕೂಡೆ ತಂಗಡ ಬೆಂದೂರ್ಥ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತ್.

ಕೊಡವ ಪಂಡ್‌ಂಜೇ ಶೂರಂಗ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಎಡ್‌ತವು. 1817ತ್ ಲೆ.ಕೊನ್ನರ್ ಕೊಡವಡ ಶೂರತ್ವತ್‌ರ ಮೀದ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ಪುವ.

In the words of Lt. Connor, they may be said to be armed

from their childhood & the military spirit is inclucated into them right from their birth. War & agriculture seem their twin natural pursuits & no harm has risen from this happy combination of soldier & husbandman. They show no trace of savage disposition which often characterises the material class. The feeling which attach the highlander to the mountain & that fondness for their country which distinguishes subjects of small states are observed among Coorgs.

ಇಕ್ಕಲೂ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನತ್‌ರ ಆರ್ಮಿ, ನೇವಿ ಪಿಞ್ಞ ಏರ್‌ಫೋರ್ಸ್ ಅಲ್ಲತೆ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ರಿಸರ್ವ್ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಲ್ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಮುಖ್ಯ ಆಯಿತ್ ಕೊಡವ ಪಿಞ್ಞ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಸೇವೆಲ್ ಉಂಡ್. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತತ್‌ರ ಆದ್ಯತ ಭೂಸೈನತ್‌ರ ಮಹಾ ದಂಡನಾಯಕ ಜನರಲ್ ಕೆ.ಎಂ. ಕಾರ್ಯಪ್ಪ, ನಾಲನೆ ಭೂಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಮಹಾದಂಡನಾಯಕ ಜನರಲ್ ಕೆ.ಎಸ್.ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಕೊಡವ.

ಇಕ್ಕಾಕಲೆ ಎಣ್ಣ್‌ನ ಮೂಂದ್ ಪಡೆರ ವಿಭಾಗತೂ ಕೊಡವ ನಲ್ಲ ಪದವಿಲ್ ಉಂಡ್. 1966ತ್ ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲತ್ ಇಂಜ ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೂಣಚ್ಚ ಕೊಡವ. ಕೊಡವ ಬೋಟೆಲೂ ಪೆದ ಎಡ್‌ತವು. ಕೊಡವ ನರಿಕ್ ಬೊಡಿ ಬೆಚ್ಚಕ ನರಿರ ಚಾವುರ ಕೂಡೆ, ಮೂಡಿರ ಕೂಡೆ ಮಂಗಲಕೈಪನ್ನಕೆ ನರಿ ಕೊಂದಂವನ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಇನಾಂ ಕೊಡ್‌ಪ. ಇದ್‌ಂಗ್ 'ನರಿಮಂಗಲ' ಎಣ್ಣುವ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡವಳೆ ಅಲ್ಲತೆ ಪಟ್ಟಮಡ ದಳವಾಯಿ ಈಶ್ವರಯ್ಯ, ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ಒಕ್ಕಲಿಗ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ, ನಗರಳ್ಳಿ ಪುಟ್ಟೆಗೌಡ, ಬಂಟಿಪ ಅಣ್ಣಪ್ಪ, ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಳಾಯಿತ್ ಇಂಜವು. ಕೊಡವೇತರಂಗಳಾನ ಇಯಂಗ ಚೆರಿಯ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್.

ಕ್ರಿ.ಶ.ಆದಿಂಜೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಮಲಬಾರ್ ಪಿಞ್ಞ ವೈನಾಡ್‌ರ ಕೂಡೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಮ್ಮಂಧ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕಂಜೆ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಡ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆಕೂ ಅಲ್ಲಿಯತ ಎಚ್ಚಕೊ ಉಪವೃತ್ತಿ ಪಿಞ್ಞ ಕೈ ಪಣಿಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಇವು ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಪಿಞ್ಞ ಇಲ್ಲಿ ಏರ ಕಣಕ್‌ರ ಜನ ಆಯಿತಿಂಜ ಕೊಡವಡ ತಕ್ಕ್, ಪೊರಪಾಡ್, ಪದ್ಧತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯತ್‌ನ ಪಾಲನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಈ ಪೋಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಜನ ಎಣ್ಣಕ ಐರಿಯ (ಮರಪಣಿ),

ಕೊಲ್ಲಂಗ (ಇರ್‌ಂಬು ಪಣಿ), ತಟ್ಟಂಗ (ಪೊನ್ನ್ ಪಣಿ), ಕೋಲೆಯ (ಮಣ್ಣ್ ಕೆಂಪ ಕೆಟ್ಟುವವು), ಕೋಯವ (ಮಡಿಕೆ ಮಾಡುವವು), ಬಣ್ಣಂಗ (ಭೂತ ವೇಷ ಇಡುವವು), ಮಲೆಯಂಗ (ಭೂತವೇಷ ಇಡುವವು), ಪಣಿಕಂಗ (ಮದ್ದ್ ಮಾಡುವವು), ಕಣಿಯ (ಮಂತ್ರವಾದಿಯ ಪಿಣ್ಣ್ ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಅರ್‌ಂಜವು), ಚೀಣಿಪಟ್ಟ (ಪಾಡಿಯಂಡ್ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೋಡುವವು), ಕಾಪಾಳ (ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಮಂಡೆ ಕೆತ್ತುವ, ಪಾರಕಾರ), ಗಾಣಿಗ, ಪೆಗ್ಗಡೆ ಪಿಣ್ಣ್ ಗ್ಕೊಲ್ಲಂಗ (ಕೃಷಿಕಂಗ).

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ರ ದ.ಭಾಗತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜ ಇಯಂಗಕೆಲ್ಲ ಪಡ್ ಬುದ್ದ ಭೂಮಿನ ಜಮ್ಮ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಪಿಣ್ಣ್ ಪೂರ್ವತ್ ಹಾಸನ ಪಿಣ್ಣ್ ಮೈಸೂರ್ ಜಿಲ್ಲೆ ಪಕ್ಕತೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ಲಿಂಗಾಯತ, ದೇವಾಂಗ, ಬಿಳಿಮಗ್ಗ, ವೈಶ್ಯ, ಗಂಗಡಿಕಾರ, ಒಕ್ಕಲಿಗಂಗ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದತ್. ಇವು ವ್ಯಾಪಾರ ಪಿಣ್ಣ್ ಕೃಷಿ ಮಾಡುವ ಇಂಜತ್.

ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಲಬಾರ್‌ರ ನಂಬೂದರಿ ಪಟ್ಟಮ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್ ಕಾಂಬ. ಕೊಪವ ದ.ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪಟ್ಟಮಳ 'ನಂಬುಡಿಯಪ್ಪ'ಂದ್ ಕಾಕುವ. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆರ ಇಕ್ಕೇರಿಂಜ ಓರ್ ರಾಜಕುಮಾರ ಬಂದಿತ್ ಹಾಲೇರಿಲ್ ಅಂವ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯ ಕೆಟ್ಟ್‌ನದು, ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಗುಮಾಸ್ತ, ಕರಣಿಕ, ದಿವಾನ, ಪುರೋಹಿತ ಆಯಿತ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಕ್ ಹವ್ಯಕ ಪಟ್ಟಮಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಯಿಂಗಳ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಇಕ್ಕೇರಿ ಸೀಮೆಲ್ ಹವ್ಯಕ ಪಟ್ಟಮಳೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಳೆ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕಂಡ ದಿವಾನಂಗ ಪಿಣ್ಣ್ ಬೋರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಆನಾನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸುರೂವೆತ ಹಾಲೇರಿ ಸಂತಾನತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಆ ಪಟ್ಟಮಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಮೊಳಿಯಾಚಿ.

ಅಮಲ್ದಾರ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ, ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ, ದಳವಾಯಿ ಈಶ್ವರಯ್ಯ, ಕಾಸಾರಹಸ್ಯ ಶಂಭಯ್ಯ ಇನ್ನತವು ಹವ್ಯಕ ಪಟ್ಟಮ. ಅಯಿಂಗಡ ಸಂತಾನಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಉಂಡ್. ಅನ್ನನೆ ಜ.ಕನ್ನಡ, ಹಾಸನ ಪಿಣ್ಣ್ ಮೈಸೂರ್‌ಂಜ ಪಟ್ಟಮ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೆದಪೋನ ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜೇಂದ್ರ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕೂಡೆ ಪೋರಾಡ್‌ನ ಪಡೆಲ್ ಜನ ಚತ್ತಾನುಂಡ್ ಪಿಣ್ಣ್ ಅದ್‌ಂಗ್‌ಂಜ ಮುಪ್ಪಡೆ ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಆಯಿರಾರ್ ಕಣಕ್‌ಲ್ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಒರಾತತ್ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಪೋಯಿತ್ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮಕ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡಿತ್ ಅಯಿಂಗಳೆಲ್ಲ ತಾಂಡ

ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ತೆರಿಕ್ ಅಯಿಚಾನುಂಡ್ ಕೊಡವಡ ಸಂಖ್ಯೆ ದುಂಬ ಕಮ್ಮಿ ಆಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಜನ ಕಮ್ಮಿ ಆನಾನುಂಡ್ ಬೇಲ್ ಪಣಿಕ್ ಜನ ಇಲ್ಲತೆ ಭೂಮಿ ಪಡ್ ಬುದ್ದಾನ ತಪ್ಪಾಚಿಡುವಕ್ ರಾಜ ದ.ಕನ್ನಡ, ಮೈಸೂರ್ ಪಿಞ್ಞ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಒರಾತತ್ ಜನಳ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ದುಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್.

ಅನ್ನನೆ ಕೂಟಿಯಂಡ್ ಬಂದ ಜನಡಾತ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಜನ ಇಲ್ಲಿಯತ ಕೋಟ, ಕುಳ್‌ರ್ ಪಿಞ್ಞ ಪನಿನ ಸಹಿಸುವಕಯ್ಯತೆ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ.

ಆಚೇಂಗೂ, ಇಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಬಂಟಂಗ ಆ ಕಾಲತ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಯಿಂಗಡ ಸಂತಾನ. ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಕ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಲ್ ತಾಂಗ್ ಕೂಡ್‌ನ ಪುತ್ತೂರ್ ಸೀಮೆಂಜ ತುಳುಗೌಡಂಗಳ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಜಮ್ಮ ಭೂಮಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಾಚಿಟ್ಟಿತ್. 1795ತ್ ತಾಂಡ ಪೆದತ್ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆನ ಕೆಟ್ಟಾಚಿಡುವಕ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ತಮಿಳ್ ಶೆಟ್ಟಿಯಳ, ಕಣ್ಣಾನೂರ್‌ಂಜ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಳ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಕೆಟ್ಟನ ಪೇಟೆಲ್ ಅಯಿಂಗಳ ಆಕ್‌ಚಿ.

ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಎಣ್ಣಕ 1792ತ್ ಮೂಂದನೆ ಮೈಸೂರ್ ಪಡೆರ ನೇರತ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣತ್‌ಂಜ ತಪ್ಪಾಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಬಂದ ಮತಾಂತರ ಆನ ಕೊಡವಕ್ ಬೋರೆ ಊರ್‌ಲ್ ಭೂಮಿನ ಜಮ್ಮ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತ್ ನೆಲೆ ನಿಪ್ಪಾಚಿಟ್ಟಿತ್. ಇಯಂಗಳ 'ಜಮ್ಮಾ ಮಾಪಳೆ' ಎಣ್ಣುವ. ಇವು ಇಂದೇಕೂ ಅಯಿಂಗಡ ಭೂಮಿಲ್ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಭಾಗತ್ ಉಂಡ್.

ಈ ನೇರತ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಣಕ್ ಒರಾತ ಆಯಿತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಸೈನಿಕಂಗಳುಂಡ್ ಪೋನ ಕೊಂಕಣಿ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ಕ್ಯಾಥಲಿಕ್ ಕ್ರೈಸ್ತಂಗ ತಂಗಡ ಜಿಲ್ಲೆಕ್ ವಾಪಾಸ್ ಪೋಪಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯ ಅಯಿಂಗಳ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರಪೇಟೆರ ಸುತ್ತ ಉಳ್ಳ ಊರ್‌ಲ್ ಭೂಮಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ನಿಪ್ಪಾಚಿಟ್ಟಿತ್. ಅಯಿಂಗಡ ಸಂತಾನ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಕ್ಕ ಎಚ್ಚಕೊ ಆಯಿರ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳ ಚೆರಿಯ ಕಣಕ್‌ರ ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಕ್ರೈಸ್ತಂಗ ಕೈಂಜ ಶತಮಾನತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆ ಮತಕ್ ಸೇರ್‌ನ ಕೊಡವ ಪಿಞ್ಞ ಜಮ್ಮ ಪೊಲೆಯಡ ಸಂತಾನಕಾರಳೆ ಆಯಿತುಂಡ್. ಇದತ್ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ದ.ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಂಜ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತಿಕ್ಕು.

ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕಾಲತ್ ಎಚ್ಚಕೊ ಐರೋಪ್ಯಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತ್ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ, ಈ ಶತಮಾನತ್‌ರ ದಂಡನೆ ಜಾಗತಿಕ ಪಡೆರ ನೇರತೂ, ಅಡ್‌ಂಗ್‌ಂಜ ಮುಪ್ಪಡೆ ಅವು ತಂಗಡ ಕಾಫಿ ತೋಟತ್‌ನ ಮಾರಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಪೋಯಿತ್, ಇಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಒಂದೊ, ದಂಡೊ ಐರೋಪ್ಯ ಜನಡ ಕುಟುಂಬ ಮಾತ್ರ ಉಂಡ್. ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ವ್ಯಾಪಾರಕಾಯಿತ್ ಉ. ಕನ್ನಡತ್‌ರ ನವಾಯತ ಮುಸಲ್ಮಾನ, ಕೇರಳ ಮಾಪಳೆಯ, ತಮಿಳ್ನಾಡ್‌ರ ಲಬ್ಬೆಯಂದ್ ಕಾಕುವ ತಮಿಳ್ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗ ಬಂದಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್. ಅನ್ನನೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗ ಚೆನ್ನಂಗಾಳ್ ಉಂಡ್.

ಈ ಶತಮಾನತ್ ತಮಿಳ್ನಾಡ್‌ರ ಚೆಟ್ಟಿಯಾರ್, ಕೇರಳತ್‌ರ ಮಲಯಾಳ ತಕ್ಕ್ ಪರೆಯುವ ಸೀರಿಯನ್ ಪಂಗಡತ್‌ರ ಕ್ರೈಸ್ತಂಗ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಾಫಿತೋಟ ಮಾಲೀಕಂಗ ಪಿಞ್ಞ ಭೂಮಾಲೀಕಂಗ ಆಯಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಏರ ಕಣಕ್‌ಲ್ ನೆಲೆ ನಿಂದಿತ್.

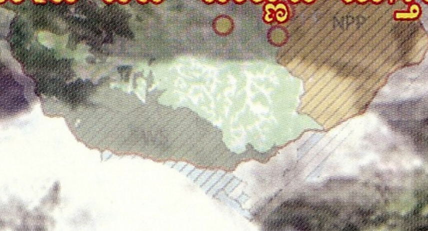
ಇನ್ನನೆ ಇಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 1971ಂಡ ಜನಗಣತಿರ ಪೋಲೆ ಒಟ್ಟು 3,78,281 ಜನ ಉಂಡ್. ಇದತ್ 60 ಆಯಿರಕ್‌ಂಜ ಏರ ಕೊಡವ ಇಕ್ಕು. ಇಕ್ಕಲೂ ಕೊಡವಳೆ ಭೂಮಾಲೀಕತ್ವ, ಸರ್ಕಾರಿ ಚಾಕ್ರಿ ಪಿಞ್ಞ ಬೋರೆ ಚಾಕ್ರಿಲೂ ಮಿಞ್ಞಾತ್ ಉಂಡ್‌ಂಡ್ ಎಣ್ಣೊಲು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸತೂ ಕೊಡಗ್ ಪೇರ್ತ್ ಮಿಞ್ಞಾತ್ ಉಂಡ್.ಪೊಮಕ್ಕಡಾತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೊಮ್ಮಕ್ಕ, ಕೇರಳತ್‌ನ ಬುಟ್ಟಿಕ ದಂಡನೆ ಸ್ಥಾನತ್ ಉಂಡ್! ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಬೆಂಗಳೂರ್ ನಗರತ್‌ರ ಪೊಮ್ಮಕ್ಕಕ್ ಆದ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಆನಕ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೊಮ್ಮಕ್ಕಕ್ ದಂಡನೆ ಸ್ಥಾನ ಕ್‌ಟ್ಟುವ.

ಕೊಡಗ್ ದುಂಬಾ ಚಾಯುಳ್ಳ ಬರ್ಕತ್ತ್‌ರ ಭೂಮಿ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಟುವನ್ನತ ಜಾಗ ದುಂಬಾ ಉಂಡ್. ಇಲ್ಲಿಯತ ಗಾಳಿ, ವಾತಾವರಣ, ಪರಿಸರ ಸಹ ಅಚ್ಚಕೋರ್ ಚಾಯಿ. ಆನಗುಂಡ್ ಜನ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲತ್‌ಂಜ ಕಾಲಕ್ ಅಧಿ ಆಯಂಡ್ ಉಂಡ್. ಇನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸರ್ವತರತೂ ಸಮೃದ್ಧಿ ದುಂಬಿತಿರಡ್.

ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್, ಕಾಕೋಟ್‌ಪರಂಬ್‌ಕಾರಳಾನ ಮಂಡೇಟಿರ ಮುತ್ತಪ್ಪ-ರುಕ್ಮಿಣಿ ದಂಪತಿಯಡ ಮೋವ ಪ್ರಮೀಳ (ಶೋಭ) ನಾಚಯ್ಯ. ಡಿಪ್ಲಮೊ ಮಾಡ್‌ನ ಇವು ಎಡೆನಾಲ್ಕ್‌ನಾಡ್ ಚೆಂಬೆಬೆಳಿಯೂರ್ ಅಜ್ಜಿನಿಕಂಡ ಚಂಗಪ್ಪ-ಪೊನ್ನಮ್ಮ ದಂಪತಿಯಡ ಮೋಂವ, 'ಪೂಮಾಲೆ' ಪತ್ರಿಕೆರ ಸಂಪಾದಕ ಮಹೇಶ್ ನಾಚಯ್ಯಂಡ ಪೊಣ್ಣ್. ದಂಪತಿಯಕ್ ಓರ್ ಮೋವ, ಮೋಂವ. ನಡಿಕೇರಿಯಂಡ ಚಿಣ್ಣಪ್ಪ ಎಳ್ದ್‌ನ 'ಪಟ್ಟೋಲೆ ಪಳಮೆ'ನ ಕೈಂಜ 2006ಲ್ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್‌ಕ್ ಮಾತಿತ್ ಡೆಲ್ಲಿಲ್ ನಡ್‌ಂದ 'ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ ನಮ್ಮ'ಲ್ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಮಾಡಿತ್. ಇವು 2007ಲ್ 'ಪಾಕುಙ್ಞ್ ಬೋಜಿ ಪೆದ' ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕ ಎಳ್ದಿತ್.

ಪ್ರಿಂಟ್ : ಪೂಮಾಲೆ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ & ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್ : 9886933467